

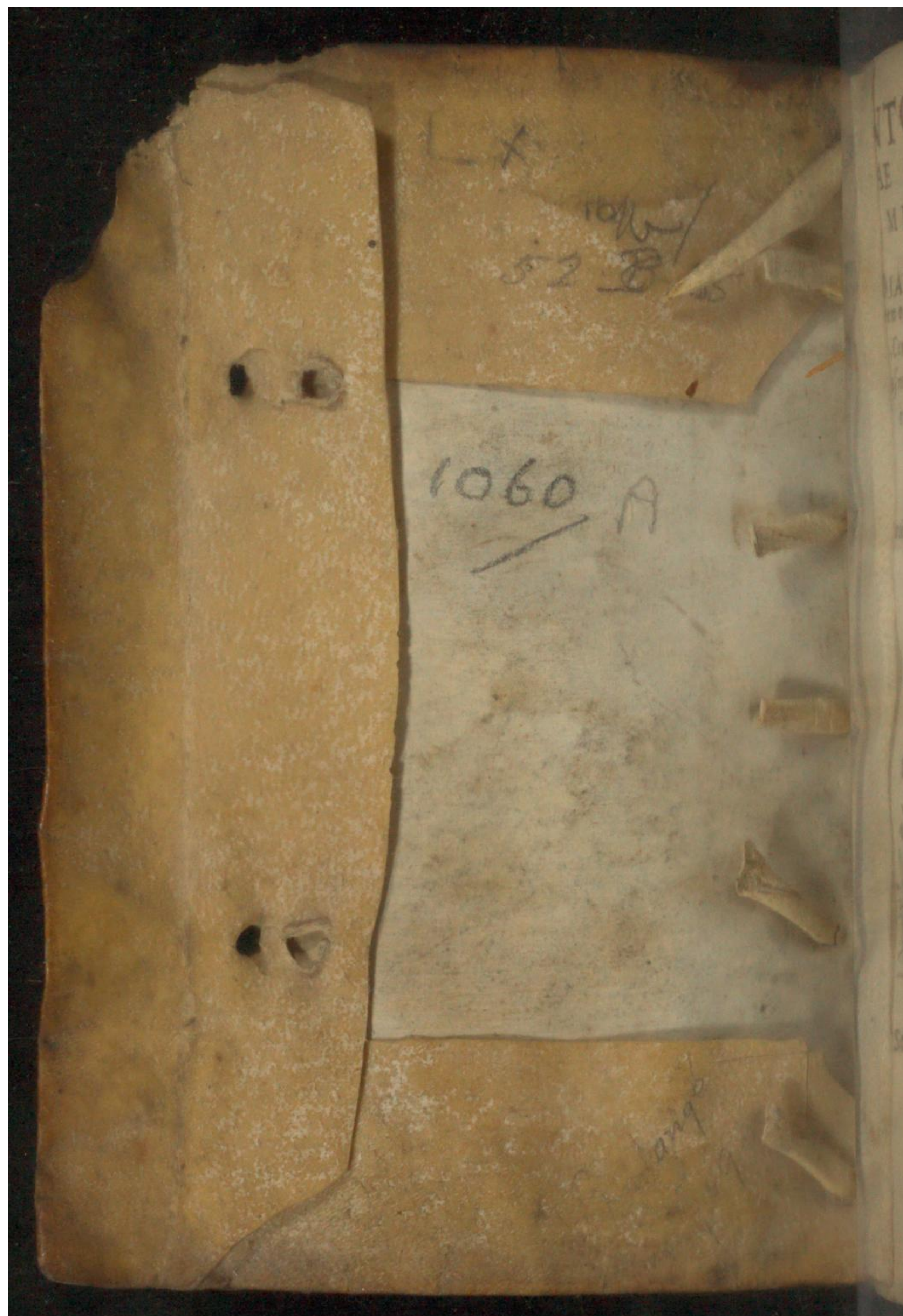

L.X
52
1060 A

NTONII MV-
AE BRASSAVOLI
MEDICI FER-
RARIENSIS,
DIALOGI VARII.

en omnium Trochiscorum, Vnguento-
,Ceratorum, Emplastrorum, Cata-
ismatum, & Collyriorum, quo-
rum frequens vsus est apud
Ferrarienses phar-
macopôlas.

a sedulò castigata, & Indice illustrata.

A P O C O.

LVGDVNI,
Sebastianũ Barptolomæi Honorati.
1555

Dialogi.

HIERONYMVS BRASSAVOLVS, AD ILLVSTRISS. ATQVE EXCELLENTIS. ALPHONSVM illustriss. HERCVLIS II. Ducis Ferrariæ IIII. Primogenitum.

*

Nter tot, támque celebres, ac ferè innumeras facultates, quæ ad vsum humanum, & vitæ necessitudinem à summis viris inuentæ sunt, Excellentissime Princeps, illa potissimùm cæteras præcellere videtur, quæ à Græcis ἰατρικὴ, à Latinis facultas medica nuncupatur: quæ non tantùm in sua natiua sanitate homines conseruat: verùm & si

ægritudines inciderint, in priſtinum ſtatum, ac ſanitatem reſtituit, imò & ferè ſemimortuum in vitam reuocare poteſt. Cùm nobis igitur tot bona præſtet, omnium facultatum regina nuncupari debebit: liceat enim mihi in præſentiarum tali nomenclatura medicam facultatem appellare. Quis ergo eam magna cum diligentia non obſeruabit? quis eandem maiori cum honore non venerabitur? & denique quis apertis vlnis maxima cum affectatione non amplectetur, atque oſculabitur? quid enim diuitiæ abſque ſanitate efficere poſſunt? quid pulchritudo ipſa, quæ abſente ſanitate defloreſcit? quid corporis fortitudo? quæ ægritudine præſente languida efficitur, nulla eſt mediusfidiùs diſciplina medica facultate præſtantior, nulla æquè vtilis, nulla denique inuenitur, quæ illam antecellere poſsit. Itaque omnibus

nibus perſpicuum eſſe non dubito cæteris artibus nobiliorem eſſe, ac magis præclaram. Quam ob rem ab omnibus expetendam eſſe ſummi viri cenſuerunt, cùm & emolumenta maxima, & maximas, ac innumeras mortalibus afferat commoditates. Has ob cauſas, colendiſsimus genitor meus toto nixu, totis viribus hanc obſeruauit, & in ea omnem diligentiam adhibuit, vt pro ſeipſo, ac aliis optimum ipſius finem aſſequeretur, quem omnibus (quando opus eſt) impertiri poſſet. Idcirco poſt multa alia, quæ in ipſa ſcripſit medica facultate monumenta, nunc libellum iſtum de Trochiſcis in lucem exire ſinit: & vt in ſuis lucubrationibus alicui Principi inſcribendis negligens eſt, ſinebat illum abſq; tutore in publicum emitti: quod ego (vt filius, cui parentis dignitas animo eſt) ferre non potui,

ſed ſtatim arrepto calamo libellum ipſum Excellentiæ tuæ dicaui, vt in lucem ſub tui nominis tutela prodiret. Accipe igitur, Excellentiſsime Princeps, munuſculum hoc, qualecunque ſit, hilari fronte, vt à tuo illo benigno ac ſereno aſpectu ad maiora exciter, atque accendar.

Vale.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS,

DE PRANDIO ET CÆNA.

Examen omnium TROCHISCORVM, qui apud Ferrarienſes pharmacopôlas conficiuntur.

SENEX.

ROSIT, proficiátque: éſtne apta hæc, ac conueniens prandendi hora? BRAS. Cur illi apta non eſt, qui ad hanc vſq; horam in rebus ſeriis ac humanæ vitæ neceſſariis occupatus fuerit? opus etenim fuit me ægrotos omnes, quos ſub tutela & curatione habeo, inuiſere, priuſquàm prandere voluerim, iuſtéq; potuerim: nam tu in catharticis medicamētis, quæ catapotia non ſunt, expendendis, me ad tardam horam occupaueras. SEN. Nunc mihi videtur potius eſſe antecœnandi hora, quàm prandendi. BRAS. Tu fortè ſen

tè ſenio confectus cum pueris antecœnas: ego autem puerulis,& his qui creſcunt,hoc antecœnandi munus relinquo, nimirum qui quinquageſimum exegerim annum, neque amplius creſco, niſi vt cucumeres in latus & in ventrem. SENEX. At ego,qui ob ætatem puer ſecundò effectus ſum, cum illis antecœno,& plærunque illos inuito,qui aliôqui luſibus occupati antecœnam deſpiciebant. BRAS. Tibi (abſque vllo pudore) antecœnare conceſſum eſt, cùm vltimum ſenium iam attigeris: hi etenim, qui in hac ætate conſtituti ſunt, ſæpiùs edere debent (Galeno teſte) & pro vnaquaque vice haud multùm,ne eorum natiuus calor,qui puſillus eſt, tali copia obrutus ſuffocetur. SEN. Tempeſtiuè prandeo,& ſatis copioſè, antecœno modicùm,& mediocriter cœno. BRASSA. Cur potius opiparè non cœnas, & mediocriter prandes? SEN. Ita à pueritia aſſuetus ſum: Medicos autem audiui de hac cœnæ, ac prandij copia in meo pharmacopolio vſque ad conuitia diſſerentes, qui neſcio quem virum adducebant hominum mores peruertere tentantem, omnibúſq; ſuadentem cœnam prandio ampliorem eſſe oportere. BRAS. Cogítne quempiam hic vir ad tantam cœnam ac prandium deſumenda? SENEX. An cogat ignoro,aud

ro,aud

ro, audiui tamen, quòd omnes illos impe-ritos esse arbitratur, qui aliud agunt, & hominibus aliud pręcipiunt, & hoc conuitiis, ac blasphemiis insequitur: imò addebant totam victus rationem LEONI X. Pontifici Maxim. immutasse. BRASSA. CLEMENTI, non Leoni, sed immutato viuendi genere breui obiit Clemens, qui diutius fortè superuixisset, si suo illo primo ac diu assueto viuẽdi genere vsus fuisset. SENEX. Quid censes tu in hoc negotio agendum? BRASSAV. Est medica disputatio, & antiqua, non recens, & hoc tempore orta (vt nõnulli censent) quâ ambigitur, num prandium cœna plenius esse debeat, an cœna prandio, & vnaquæq; pars suos habuit, habétque fautores. SEN. Quid facis tu in tuo proprio corpore? BRASSAV. Tecum ingenuè loquar. Ego in cœna & prandio hucusque nullam feci, neque facio differentiam: & deinceps ita sequar, nisi prospera ac secunda mea valetudo immutetur: nam & probè prandeo, & probè cœno: neq; contemplor an hoc plenius esse debeat, an illud, & neq; ex hoc, neq; ex illo dispendium sentio: imò si in prandio quæ magis sapiãt adfuerint, pleniùs prandeo (nam quid pransurus, aut cœnaturus sim, semper ignoro: hoc etenim prouidendi munus, vxori, &

quæstoribus meis demandatum est) & si in cœna illa fuerint quæ magis sapiāt, pleniùs cœno. SEN. Ergo medicè non viuis? BRAS. Quid est hoc medicè viuere? ego humaniter viuo, non medicè, & humanas seruo consuetudines, ægroti medicè viuāt, & qui valetudinariam vitam degunt, hominem verè sanum suæ spontis esse debere Celsus testatur, nihil est quòd sapiat, à quo abstineam. SENEX. Multos igitur fructus edere debes. BRASS. Imò paucissimos, nam mediocriter sapiunt: si vehementer saperent, à nullo eorum genere abstinerem. SEN. Cur iubes vt alij à fructibus abstineant? BRAS. Hoc valetudinariis iubeo, & ægrotis, ac lurconibus illis, qui ventriculum ad os vsq; fructibus implent, sed sanos moderatè fructus edere nihil incommodi est, imò ex fructuum esu id cōmodi habetur, quòd aluus lubrica redditur: hócq; maxima fructuum pars efficit. SEN. Tu igitur semper prandes, ac cœnas? BRASSAV. Rarum est, imò rarissimum (nisi ægrotauerim) quòd non bene prandeam, & bene cœnem, & si nonnunquàm me haud prandere contingat, in symptomata illa statim incido, quæ ab Hippocrate in libro de Ratione victus in acutis, & in libro de Prisca medicina referuntur. Cùm enim hora transit, confestim vehem

vehemens debilitas ſequitur, tremor, animi defectus, os amareſcit, in iram excitor, difficulter ſpiro, & ieiunare nonnunquàm mihi morbi principium fuit, & origo. SEN. Nunquàm igitur ieiunare deberes. BRAS. Rariſsimè ieiuno: nihil enim vitæ meæ, meíſque viribus magis noxium, magíſque periculoſum inueni ieiunio. ſemel à prandio abſtinui circa alia occupatus, in tantam incidi imbecillitatẽ, vt vix loqui potuerim priuſquàm comederim, tam facile à ieiunio reſoluor. SEN. Si in Aphrica ortus fuiſſes, ſemel tantùm (pro patrio more) in die comediſſes. Nam diuus Auguſtinus Carthaginenſis, cùm Romam profectus eſſet, fatetur ſe monſtra vidiſſe: monſtra verò vocabat bis in die eſitare. Romani etenim prandebant, ac cœnabant, cùm Aphricani ſemel tantùm in die comederent. BRAS. Si diuus Auguſtinus in Galliam profectus eſſet, arbitror hos vocauiſſet pluſquàm mõſtra. SEN. Quam ob rem? BRASSA. Quia in Gallia paſsim quinquies in die cibis veſcũtur. SEN. Et in Auſtria ſemper. BRASSAV. Veruntamen ſi diuus Auguſtinus nunc eſſet ſuperſtes illi monſtrum non videretur bis in die comedere, quoniam in præſentiarum Carthaginẽſes, & Tunetani, & cęteri Aphri, bis in die comedunt. At ordinem quendam

periodorum cœli in ... æſitationum numero contemplemur. Multi ſunt Romæ, qui ſemel comedunt: idem plurimi faciunt Florentini, in qua vrbe nonnulli ſunt, qui non ſemel tantùm, ſed & adeò parcè, vt dimidium dici poſsit, quàm opus ſit, Bononiæ bis comedunt, Ferrariæ ter, Mediolani, in Inſubria, ac in regione Pedemontana quater, in Gallia quinquies cibis veſcuntur? SEN. Quomodo id faciunt, & quo tempore? BRAS. Hoc ordine & temporibus quæ enumerabo. Cum è lecto ſurgunt, ſtatim ientant, quòd *deiuner* appellant, nos dicimus *far collatione* panis buccellam accipiunt, & nonnihil bibunt, poſteà hora conſueta prandẽt, & cùm ad veſperas pulſatur, antecœnant: poſteà ſtatuta quâdã hora cœnant: denique cùm dormitum eunt, buccellam panis edunt, & ſubbibunt. quod appellant *prendre ſon vin*. Cùm ê Gallia in Angliam tranſitur, ſemper homines edere inuenies, hoc eſt in die pluries: arbitrórque ſi vltra Angliam alia adeſſet regio, quòd in ea adhuc frequentius ederetur, nec abs re, quia eſſet regio magis frigida: frigidæ verò regiones multùm appetere faciũt. SEN. Tu quid melius cenſes, ſemel, an bis in die comedere? BRAS. Bis in die. SEN. Cur ſemel tantùm non eſt melius, vt amplius negotiandi

gotiandi

gotiandi tempus habeatur? BRASS. Quia ventriculus per multas horas vacuus esset, & nihil in quod ageret, haberet, quod natura minimè fert: nam flatu, ac pituita implebitur. octo etenim aut nouem horæ ad coctionem quæ in ventriculo fit satis sunt: in reliquo temporis ad alterius vsq; diei cibationem, opus erit, aut ventriculi actionem otiari, aut ad se pituitam, flatus, ac prauos humores in quos agat attrahere. Hippocrates verò propè calcem secundi libri de Ratione victus in morbis acutis, ait semel in die comedere, emaciare, siccare, ventrem sistere, nam calor ventris humidum, & carnes consumit: prandere verò cõtraria facit. SEN. Tamen Hippocrates in quarto de Ratione victus in morbis acutis libro, eorum discrimina refert, qui prandent, & non sunt prandere assueti: inquit enim (haud longe à libri calce) Etenim qui prandere nõ con- "
sueuerũt, si pransi fuerint, venter eorum in- "
tumescit, somnolenti redduntur, & pleni: "
quòd si præterea cœnauerint, venter ipsis "
turbatur. BRAS. Hippocrates in hoc loco "
de inassuetis prandere verba facit, vt planũ esse poterit contemplanti: nam & Galenus eodem loco sectione videlicet vigesimasecunda, inquit, id esse ex repentina mutatione, quia grauatur ab alimẽto facultas, nunc

verò

verò de his quę assueta sunt, minimè loquimur: nam qui ad aliquid sunt assueti iuxta Hippocratem, omnia ad quæ sunt assueti, faciliùs ferre possunt. SEN. Cùm verò nos & prandere & cœnare assueti simus, quid plenius à sano homine faciẽdum est, prandere'ne an cœnare? BRAS. Qui sanus verè est, & probè concoquit, bene prandeat, & bene cœnet: at non intelligo hunc tuburcinari debere, & ad summum cibis se explere, sed ad probi ac honesti viri consuetum & commodum edere. SEN. In valetudinariis autem quid agere oportet? BRAS. Vt suæ valetudini confert. SEN. Mihi animo esset, vt hoc negotium expresſius, & cum maiori rationum diligentia enodares: nam multa in meo pharmacopolio audiui, quæ à diuersis medicis de hac quęstione differebantur, & quæ me ambiguum reddidere. nam aliqui prandiũ cœna plenius esse oportere fatebantur, alij cœnam. BRAS. Si ambiguitates illas, quas mente concepisti, in medium afferre non contemnes, nos illas pro posse absoluere non grauabimur. SEN. In primis de prandio disputarunt, quâ hora apud antiquos sumeretur. BRAS. Antiqui diem, hoc est, lucem ipsam in duodecim horas tam hyeme, quàm æstate diuidebãt, & noctem, id est, tenebras in duodecim: erant

erant verò hyeme & æſtate horæ inæquales, vere & autumno æquales, vt de æqualitate & inæqualitate horarũ aſtronomi diſſerunt, hîc negotia nonnulla ſtatutis quibuſdam horis perficiebant, quæ nunquàm ad alias horas demandaſſent, in hac verò horarum diſtinctione, nona hora cœnabãt, de his autem horis ac negotiis in ipſis peragendis extãt Martialis carmina in quarto Epigrammatum libro, in epigrammate ad Euphemum, in quo ita cecinit:

Prima ſalutantes, atque altera continet hora:
Exercet raucos tertia cauſidicos.
In quintam varios extendit Roma labores:
Sexta quies laßis, ſeptima finis erit.
Sufficit in nonam nitidis octaua palæstris,
Imperat extructos frangere nona toros.
Hora libellorum decima eſt Eupheme meorum,
Temperat ambroſias cùm tua cura dapes.
Et bonus æthereo laxatur nectare Cæſar,
Ingentíque tenet pocula parca manu.
Tunc admitte iocos, greſſu timet ire licenti
Ad matutinum noſtra Thalia Iouem.

Martialis Euphemũ rogat, vt in ſuis carminibus Imperatori oſtendendis hoc ordine vtatur, vt illa, quæ ſunt ſeueriora ante cœnam oſtendat, quæ verò ſunt iocoſa poſt cœnã. Cùm igitur iubeat decima hora oſtẽdendos eſſe iocos, indicium eſt quod nona

hora

hora cœnauerint. SEN. Ad huius rei propositum quid facit hæc cœnãdi hora antiquorum, & prandendi? BRASS. Nihil vt arbitror, at tibi retuli illos de hac re disseruisse, sed nos illam prætermittere debemus, quia de cœna, & prandio sermo futurus est, vt in præsentiarum in vsu sunt. Nam, & antiqui eisdem cœnabant horis, & prandebant vt nunc facimus, vt ex Hippocrate constat, & Galeno in libro de Ratione victus in morbis acutis, mirórq; de his nominibus quempiam ambigere. Nam statim qui de hac re disserit per prandium esus ille intelligitur, qui manè fit postquàm homo per aliquot horas negotia exercuerit, quòd est quarta, aut quinta hora, postquàm è lecto surrexerit: & per cœnã comestio illa vespertina intelligenda est, quæ fit per spatiũ octo, nouẽ, vel decem horarũ à prandio, & per spatium vnius, vel duarũ horarũ à decubitu. hæc est cœna, & hoc prandiũ, de quibus sermo futurus est, vt apud nos cõsueta sunt vocari ac insumi, & eodẽ modo antiqui (fortè in aliqua horarũ portione euariantes) intelligebant, vt hora scilicet matutina pranderent, vespertina verò cœnarẽt. De hoc ergo prandio, & de hac cœna intelligentes (quia ita etiam Hippocrates, & Galenus intelligũt) differamus, quidnam plenius esse debeat.

Disput

Disputatio autẽ non erit pro hominũ cõsue tudine,nec pro moribus,sed erit in se simpliciter,quia magna hominum pars de more plus cœnat,quàm prandeat. SE. In maiori Ferrariensiũ parte hoc intueri licebit,quòd scilicet tenuius prãdent liberiùs ac pleniùs cœnant. BR. Hoc verum est tamen, & nõnulli pleniùs prandent, & minùs cœnant, sed rari sunt. SE. Simpliciter igitur disseras cõsuetudinibus prætermissis, & quid ratio dictet ostendas,& prætermissis etiã ægrotantibus,nam hi secundum ægritudinis genus & horas quibus monentur in victu sunt regendi. BRA. In simpliciter sanis, & qui ob aliud non coguntur, cœna prandio plenior semper esse debet:ita enim Galen.in septimo Methodi dicit: Quare primo loco leue sumendũ his est(de his loquitur, qui reficiuntur)quò videlicet concoquatur celerrimè,& excrementũ eius discedat, & vacuus purúsq; ventriculus secundum excipiat, At quoniã nõ solùm quies & somnus, sed etiã longius tempus huius naturalem administrationem excipit, rationabile est, vt valentiores ciborũ hoc maximè tempore offerantur,itaque etiam athletæ omnes sic faciunt,qui eum vsum non solùm aliqua ratione inuenerunt , sed etiam longa experientia comprobarunt. Hinc facilè colligi

potest ob lõgius tẽpus, quòd inter cœnã & prãdiũ interponitur,& ob somnũ ac quietẽ plenius cœnãdũ. SE. Galenus in hoc loco cõualescẽtibus, qui macilẽti sunt & impiguari cupiũt, sermonẽ habet. BR. Cõualescẽtes sani sunt,& ideò sub nostra consideratione continentur, adde rationem qua vtitur Galenus suis conuenire, nam in quiete cõsistit ac somno,& in cœna prandiũ distantia, quę ratio sanis æquè competit. SE. Galenus de cibi multitudine loqui non videtur, sed de valentiore cibo athletæ vescũtur, vt robur corporis faciãt. BR. Valentior cibus duplex esse potest, aut quò ad suã naturã valentior vt bouis caro, aut quò multitudinẽ. ad Galeni intentum siue primo, siue secundo modo sit valentior, in secunda cibatione quæ cœna vocatur sumi debet, nam ad nutriẽdũ præbetur. SEN. Sani tanto nutrimento non indigent, vt conualescentes, qui macilenti sunt. BRAS. Imò & ipsi indigent, quia conualescentes vim habent concoctricẽ imbecillam, sani autem habent illam robustam, idcirco nutrimento indigent, in quod agat robusta vis,& Gale. ratio monet vẽtriculũ purum esse debere, nihil in secunda cibatione, quæ cœna est, continere, at à secunda cibatione ad primã hoc nõ dicit ventriculũ scilicet purũ esse debere: quia tanta adest à

cœna

cœna ad prandium distantia, vt necessariò sit purus, & nihil cœna contineat. SE. Prose quaris obsecro. BRASS. Nobis otium non suppetit de hac re abundè disserẽdi, idcirco nunc rerũ capita attingemus, aliâs seorsum quæstionem amplè tractaturi. sed aliud audias ad suadendum cœnam prandio ampliorem esse oportere argumentũ. Quo tẽpore naturalis calor intensior ac vehemen tior est, eo tempore iure pleniùs edẽdũ, sed noctu calor naturalis intensior ac vehemen tior est, igitur noctu, hoc est in cœna, pleniùs edendum. SEN. Ego huius argumenti minorem propositionem inficias irem. BRASSA. Gaudeo plurimùm, te Dialecticum tam repentè euasisse. SEN. Imò à pueritia Dialecticam didici, neque in illa fueram mediocriter versatus, adhúcque veluti igniculi quidam in me relicti sunt, quibus facilè argumentorum genera deprehendere possum. BRASSAVOLVS. En minorem illam, quam is ìnficias, probo. Cùm naturalis calor retrahitur tunc vehementior fit, in seipso scilicet contractus, & veluti coadunatus, ac conculcatus, vt Hippocratis Galeníque sententia est, quoniam in primo Aphorismorum libro, Aphorismo decimoquinto, iudicarũt ideò hyeme coctiones fieri potiores, quia

noctes longiſsimæ, imò, & præter horũ authorum ſententiam ratio ipſa id dictare videtur, quia naturalis calor in ſomno ad centrum contrahitur. vnde Galenus in primo de ſymptomatum cauſis, capite octauo monet, animales facultates in ſomno quieſcere, naturales verò vehementiùs agere, & nõ deſiſtere. SE. Ego libenter Galeni verba audirem. BRA. Hæc ſunt. Liquet autẽ non ſecùs, & quod in ſomno, aut omnino feriẽtur ſenſus, aut exiliter, & obſcurè agant. Rationabile ergo eſt exiguum virtutis à principio in ſingulos tum confluere, & profundè quidem ac non profundè dormire, ſicut vulgò loquimur, ex quantitate influentis virtutis contingit: cùm tantò minùs eius influere ſit credibile, quantò ſomnus eſt profundior. Igitur in toto eo tempore videtur animalis vis quieſcere, naturalis autem vehementiùs operari. Hæc ſunt Galeni verba quæ audire cupiebas. SE. Tam dilucida ſunt vt quòd optabas planè oſtendant, ſed an naturalis calor intus retrahatur, iuxta Galeni dogma, nondum ſuaſiſti. BRASS. Poſſem hoc ex tota Medicorum ac Philoſophorum ſchola ſuadere, ſed nobis in præſentiarũ inſtitutum eſt Hippocrate & Galeno ſolis vti. hic nimirum in tertio de Cauſis pulſuũ, quare pulſus in ſomni initio ſunt

imbec

imbecilliores, tardiores, atque rariores, deinde maiores fiunt & vehemẽtiores, rationem reddit, quia calor cogẽs se ad interiora, cibum inuenit, quem conficere debet, laborátq; vt illũ superet, ac vincat, vnde quoad cibum superauerit imbecillior videtur: cùm verò superauerit validior fit, pulsúsq; maiores euadunt, ac vehementiores. SE. Ita ego respondere possem, non esse vniuersale quòd cõcoctio melior in somno fiat, quàm in vigilia, si illa quæ digeri debent, æqualia sumantur. BR. Imò in his de quibus sermo futurus est, in sanis scilicet, & qui non magis vni quàm alteri sunt assueti, semper melior fit in somno, quàm in vigilia concoctio, vt ratio ipsa dictabat. Adde, & ob noctis frigiditatem naturalem calorem vehementiorẽ euadere, nam noctu contrahitur, & in sese collectus intrinsecas partes magis calefacit, extrinsecas verò calore destitutas deserit, cuius rei testis est Galenus in primo Aphorismorum libro, Aphorismo decimoquinto, vbi ait: Causam verò ob ‘‘
quam hic idem calor in hyeme augeatur, ‘‘
etiã Aristoteles dixit. Resurgit enim pro- ‘‘
pter circunstantem extrinsecus frigidita- ‘‘
tem sicut rursus æstate ad sibi affinẽ protẽ- ‘‘
ditur. Atq; ita cõtingit dissolui quidẽ ac dis ‘‘
sipari eius substãtiã tẽpore æstiuo: cõtineri ‘‘

,, autẽ ac cohiberi,& in profundum ſecedere
,, hyemali. Ob hoc igitur & coctiones, & ſan
,, guificationes,& nutritiones his tẽporibus
,, ſunt meliores. Verùm hæc non contingunt,
,, niſi ob frigiditatẽ, vnde & Hippocrates di-
,, cebat, Ventres hyeme, & vere nõ calidiſsi-
,, mos eſſe, ob aëris frigiditatẽ, ſed in nocte
,, aëris frigiditas dominatur, igitur & natura
lis calor cõtrahitur & vehementior euadit.
SE. Quod de hyeme adducitur, ad rẽ ipſam facere nõ videtur, quia non omnes hyeme probè coquunt, ſed illi ſolùm, qui carnoſi ſunt,& calidi, quod à Galen. oſtẽdi videtur, animaliũ exemplo in latibulis degentium, quæ per totã hyemẽ nõ edunt, quia nec coquerent, quoniã eorũ naturalis calor adeò imbecillus eſt, vt à frigore ferè extinguatur, aut ſaltẽ ſopiatur propterea nõ omnes melius hyeme coquunt. BR. Hi qui frigidi ſunt & macilenti non ſunt verè ſani, ſi animalibus in latibulis degẽtibus comparari poſsint. nã ſunt adeò frigidi, vt hyeme ſuperueniẽte adeò infrigidentur, vt nullo pacto, vel modicè coquant. SEN. A' nonnullis audiui, quòd & ſi calor ſit vehementior in nocte, quàm in die tum ob noctem, hoc eſt obſcuritatem, tum ob frigiditatem, tamen multæ adſunt noctu ſuperfluitates, circa quas occupatur natura, idcirco minus cœ-
nare

nare opus est, vt natura faciliùs in hæc excrementa agere posśit, & illa expellere. BR. Hæc vana sunt, quia non sunt plura superflua in nocte, quàm in die, nã si in nocte fortè adsint prãdij superfluitates, in die etiam aderunt cœnæ superfluitates, idcirco illorum, quos adduxisti ratio, nullius momẽti est, vnde aliud audito argumentũ. In illa tẽporis conditione, in qua naturalis calor aptior fit ad concoquendũ, in illa inquã plus edendum, sed in quiete calor naturalis fit aptior ad cõcoquendum, ergo in quiete amplius edendũ est, verùm omnium quietum maxima est in nocte, igitur in nocte magis edendum est: sed in nocte cœnamus, cœna igitur prandio plenior esse debet. SEN. Hîc adsunt multa, quibus assentiri nõ cogimur, nam primam propositionẽ concedimus, secundam imus inficias, naturalem scilicet calorem in quiete aptiorem fieri ad cõcoquẽdũ, cùm experientia ostendat coctiones potiores fieri, cùm corpora exercemus. BRA. Si propositionem illam tibi verã esse suadebo, quid posteà dices? SEN. Nihil aliud quàm id fateri, quod probaueris, modò id rectè probare valeas. BRASSA. Ita facilè probabo. Calor qui ab exercitationibus excitatur, coctioni quæ in ventriculo, ac iecore fit, minimè confert. Prætereo ad hoc sua-

dendum Auicennæ ſententiam in Tertia primi, doctrina ſecunda, in capite tertio & ſeptimo, & Raſis ſententiam quarto ad Almanſorem, & Auerrois in ſexto Collectionum ſuarum capite ſecundo, ſed id ratione probo quia calor à motu factus ad circunferentiam trahit, nam extimam ſuperficiē calefacit, quâ calefacta id quòd intus eſt ob calorem ad circunferentiam trahitur, idcirco coctio impeditur, quæ in ventriculo fit, & quæ in iecore. Secùs eſſet de tertia coctione, ad quam ſequitur diſtributio, & aſsimilatio. Hinc Galeno placuit exercitationes & motum poſt factas coctiones fieri oportere, hoc à Galeno edocetur in ſexto de Sanitate tuenda, non eſſe ſcilicet exercendum corpus, niſi poſtquàm ventriculus, & vaſa crudis ſucci prorſus ſint vacua. Imò, & iubet priùs etiam vrinam, & excrementa etiā excreta. SENEX. Experientia tamen oſtendit, illos qui corpora exercent, faciliùs concoquere. BRASSAVOLVS. Hoc verum eſt primis factis ante exercitationem concoctionibus, quia exercitatione calor vehementior euadit, at ſi fiat dum in ventriculo ac iecore cruditates exiſtunt, extimus calor ad circumferentiam traxit, idq́; traxit quòd crudum eſt. SENEX. Sequetur igitur per totum corpus crudas materias diſtribui?

BR

BRASSAV. Proculdubio ſequetur, & fiet. Dic verò, nónne illo tempore plus edendũ, quò maior præceſsit conſumptio? SENEX. Ita videretur, modò non eſſet talis conſumptio, quæ vires imbecillas reddiderit, tunc enim minùs præbendum eſt ac ſępiùs. BRAS. De tali conſumptione non loquor, ſed de illa, ad quam hæc ſequeretur, niſi cibis occurreremus, quorum officium eſt, id quòd deperditum fuerit, reſtaurare. at in die, tum ob exercitationes ad vitam neceſſarias, tum ob calorem diei, magna fit reſolutio, quam vt reficiamus, & deperditum reſarciamus, pleniùs edere debemus: hoc autẽ fieri debet veſperi, hac nimirum hora ſi plenè cœnauerimus id noctu reficitur, quòd in die deperditum eſt. SE. Si coctiones noctu fiunt potiores, igitur ſummo mane optimè edendum erit, vt vires reficiantur, & id reſarciatur quòd deperditum eſt. BRA. Deciperis, quoniã & ſi coctio noctu melior euadat, tamẽ nõ fit tanta reſolutio, vt in die fit, in quo mouemur, & corpora exercemus: ſed & aliud audito argumẽtũ. SE. Iã audio BR. Cũ inter prãdiũ, & cœnã octo, vel nouẽ horarum ſpatium interſit & nonnunquam ſeptem, ſpatium inter prandiũ & cœnã erit quindecim horarũ, vel ſedecim, vel decẽ & ſeptẽ: niſi verò plus cœnauerimus, quã prãſi

ſimus, per amplum ſpatiũ ventriculus relin quetur vacuus, & ita flatu implebitur, ac pituita, & ipſius vires exoluentur. SE. Igitur ſimpliciter cenſes pleniùs cœnandũ eſſe, & tenuiùs prandendũ? BRA. Ita cenſeo, ſi ſimpliciter loquamur. SE. At ſi quis plus prandere aſſuetus eſſet quàm cœnare, quid tum agendũ? BR. Si eiuſcemodi conſuetudo diutina fuerit, & ferè à pueritia incœpta, & homo per multos annos anteà illam obſeruauerit, à ſua conſuetudine dimouendum nõ eſſe arbitror, quia cõſuetudo eſt altera natura. At ſi breui temporis cõſuetudo ſit, hic facilè conſuetudinẽ tranſmutare poterit, ac debebit. De his ergo qui longa cõſuetudine minùs cœnarunt, plus prãſi ſunt, impræſentiarum minimè loquimur: quia illos in ſua cõſuetudine, & in ſua quodã modo natura verſari ſinimus. Memini, patruũ meũ, Ioannem Braſſauolum virum (ſi quis alter) integerrimum, & qui ſeptuageſimumquartũ agebat annum, vehementi ægritudine affectum, quẽ curaui, & in ſanitatem reſtitutus eſt, dum cõualeſceret, illũ blandis verbis alloqui cœpi, ô patrue, dixi, ad hanc tam grãdæuam ætatem perueniſti, victum iam mutare deberes (nam nihil penitus præter fructus edebat, & per totum vitæ curriculum ederat) & plus viuere quàm fieri poſsit eniti, car

ti,carnésq; edere,oua,& probos,piſces, & re
liqua quibus cæteri homines veſcuntur.tũc
me defixis oculis intuitus eſt, & dixit, cha-
riſsime nepos,ad hanc vſq; ætatẽ ſeptuagin
taquatuor annorum cum hoc victus genere
perueni,& nunc victum immutabo,cùm pe
des mei ſepulchri partẽ iam occupent?mor
te profectò prius præuenirer, quàm conſue
tudinẽ immutare potuerim.Senis verba cõ
ſiderans,illius conſilium laudaui ac proba-
ui,vt ſcilicet conſuetudinem ſuam obſerua
ret,& præſertim quia carnes,& piſces non
modo abhorrebat, ſed & difficulter conco-
quebat:cuiuſcunque verò generis fructus &
probè concoquebat , & ſummè appetebat.
Itaque per ſeptem , aut octo annos adhuc
cum ſuo hoc viuendi genere ſuperuixit, vt
denique ſua ſponte viuens, octuagenarius
animam Deo reddiderit.Hinc inferendum
cenſeo longas conſuetudines non eſſe im-
mutandas,& præſertim in victus ac in or-
dine ſumendi victum. SENEX.Qui ergo
aſſueti ſunt ampliuſculè prandere , & mi-
nùs cœnare , in ſua illa conſuetudine re-
linquendi ſunt? BRASSA.Certè: ſi longa
ſit conſuetudo,quæ in naturam ferè tranſi-
uerit.nam iuxta Hippocratem in ſecundo
Aphoriſmorum libro,Aphoriſmo quinqua
geſimo. Quæ ex longo tempore conſue- "
ta

,,ta ſunt,& ſi deteriora ſunt, inſuetis minùs moleſtare ſolent.imò ſi nõnunquã conſuetudo in melius ſit immutanda à Galeno iubemur in quinto de Sanitate tuenda ſenſim eſſe mutãdã.& Hippocrates in ſecundo de Ratione victus in morbis acutis libro, docet lõgè melius eſſe nõ tãtũ ſanis,ſed etiã ægrotis vitioſam victus rationem ſeruare, quàm illã ſubitò,etiã ſi melior ſit, mutare. & Galenus in eodẽ quinto de Sanitate tuẽda inquit:Senibus vtilius eſſe conſueto opere exercitari, etiam ſi modicè noxium ſit. Contrà,iuuenibus ea mutare, quæ nocent, tentandũ eſt, etiam ſi à pueris his maximè inſueuerint.Híſq; vtitur verbis Gal.in eo
,, libro. Ergo nec aſſuetudines ipſæ,tametſi
,, prauæ ſunt,diſplicentibus adhuc ſibi corpo
,, ribus mutandæ ſunt,nec per ſummam ſani
,, tatem ſemper id eſt tentandum, ſed tum,
,, cùm is,cui mutandæ ſunt, à ciuilibus nego
tiis maximè vacat.SE. Audiui Medicos illos inter ſe altercãtes dicere ruſticos,& qui victũ ſuis manibus,& cũ labore quærũt, plus prandere debere,& minus cœnare:quia in quotidiano labore multũ cõſumũt.BRA. Hoc vanum eſt,nam hi ſtatim à prãdio labores ſubire coguntur.vt ob motum in extrinſecis partibus calor accendatur,qui deinde cibum ad circunferẽtiã trahit,& præ-

tereà

tereà corrumpitur potiùs, quàm coquatur, tamen in his regula esse non videtur, cùm quater & quinquies in die esitent, & Ferrarienses rustici cũ triturant, quinquies in die edunt, testuacea, carnes bouillas, anseres, lagana, & cibaria crassa, ac difficilioris coctionis, tamen diu viuunt, & semper pleni laborant, quãuis ratio dicat, quòd in quiete pleniùs edere deberent. nam Galenus in secundo de Sanitate tuenda prius laborandũ esse monet, posteà edendum: quia vehemẽs post esum motus cibos corrumpit, & ad circunferentiã trahit, cúnq; hi qui ita laborãt vehemẽtiùs ac profundiùs dormiant, idcirco eorum naturalis calor vehementior est, & ita in somno id magis concoquere possunt, quòd in vigilia corrumpunt. In primo etiam de Alimẽtorũ facultatibus, capite secũdo, à Galeno notatur si à somno arceãtur hi, qui ita laborãt, ęgrotare. SE. Experientia ostendit illos diu superuiuere, tamẽ in prãdio plenè edunt, & in matutina ientatione, & in antecœna. BRASS. Hoc ideò est, quia sunt assueti, & à parentibus orti, qui illis cibationibus erant, assuetudóq; in illis in naturam transiuit. Superioribus mensibus, cùm Romam velociori equitatu proficiscerer, si bene prandebam, cibus ventriculo ferè corrumpebatur. Si verò tenuiter pran-

debam

debam, erã posteà vehemẽter delassatus, vt bene prandere potiùs elegerim, & meliùs cœnare, quàm tenuiter prãdere: hoc tamen seruabã, quòd in prãdio modicè bibebam, potus etenim erat causa corruptionis cibi in vẽtriculo. SE. Si quis esset noctu vigilaturus, & interdiu dormiturus, quid agẽdũ ab hoc esset? BRAS. Oppositum agendum, videlicet tenuiter cœnandum esset, & pleniùs prandendum, quia hic die, noctis loco vtitur. Nonnullos vidi, qui sua sponte id agere tẽtarũt, scilicet nocte vigilare & interdiu dormire, qui cũ naturæ ordinẽ immutare tẽtassent, quę suadet negotia interdiu fieri, & noctu dormire, in ipsos ira percita breui ab hac vita in aliam permutauit. huius rei magnum exemplũ fuit Hippolytus Cardinalis Estensis, qui hoc agens id summo ætatis vigore vita (magno omnium luctu) priuatus est. At si quispiam nonnunquam cogatur negotia quædam noctu perficere, Rasis monet vndecimo de Regimine, iter agentium capite vesperi non esse cœnandum, neque edendum, quoad quietis tempus inuenerit. SE. Hoc mihi bellè quadrat, at si quispiam ob aliquã ægritudinem vesperi cœnare non posset, quid agendum? BR. Hic in nostra consideratione non continetur nam de sanis solùm verba facimus,

quia

quia ægroti eo modo regendi ſunt, vt ipſa exigit ægritudo, ſi acceſsiones veſperi, aut ſtatim in prima noctis parte fiant cœnãdũ nõ eſt, quia vt habetur Aphoriſ. lib. 1. apho. 11. In acceſsionibus abſtinere oportet nam " cibũ dare nocuũ eſt, & propè etiã acceſsio- " nes. SE. Audiui eoſdem Medicos dicentes noctu inter dormiẽdum plures vapores in caput aſcẽdere, quàm inter vigilãdũ, idcirco plus prãdẽdũ, minus cœnãdũ eſſe, ne caput noctu vaporibus impleatur. BR. Nunc amplam difficultatem ingrederis, quæ eſt num ob cœnam, an ob prandiũ caput magis impleatur? SENEX. Imò & hoc ſcire peropto. BRASSA. Si Galenum contemplemur non pigeat, intelligemus caput vaporibus magis impleri poſt prandiũ, quàm poſt cœnam, nam ſumpto prandio, quia homo interdiu exercetur, duo incidit incommoda, primò, cibus haud probè coquitur, ſed ob motus calorẽ, crudus, ad circũferentiam trahitur, ſecundò fumi in caput eleuantur, illúdque implent, propterea adeſt Galeni documentũ in his, qui interdiu corpus exercere debent, in quocunq; exercitationis genere, tenuiùs prandendum eſſe, & pleniùs cœnandum, quod ipſe in ſe ipſo exercuiſſe teſtatur, in ſexto de Sanitate tuenda libro, Claſſe ſecunda pagi. 97. G

vbi ait

vbi ait eum morem obſeruaſſe, cùm erat in viſitandis ægrotis, vel ciuilibus negotiis impeditus, quòd hora quarta diei panem ſimplicem abſque alio obſonio & potu ſumebat, panis verò in tanta erat copia, vt ad decimam vſque horam confici poſſet, quâ hora deinde & panem & obſonia in cœna comedebat, vt ſcilicet carnem, oua, piſces, & reliqua quæ in vſu communi ſunt cibaria, vinúmque bibebat, erat verò eiuſcemodi decima hora horarum equinoctialium vigeſimaſecunda, horarum computum, incipiẽtes, vt in noſtro communi horologio facimus, hoc igitur indiciũ eſt caput magis impleri in die, quàm in nocte, coctionémque perfectiorem ſequi in nocte, quàm in die. SE. Per quam viam caput à ventriculi vaporibus impletur? BRASSA. Per tres vias. SEN. Quæ'nam ſunt? BRASSAVO. Stomachus, id eſt gula, arteriæ, & venæ, adde prætereà & quartam viam, quæ eſt inſenſibiles meatus, quos Græci poros vocant: per arterias verò fumos in caput aſcendere, in pulſuum Introductorio octauo capite ſcriptum habetur, & in tertio de Virtutibus naturalibus, capite quartodecimo, quòd & per venas, gulam, & inſenſibiles meatus caput repleatur, eodem loco ſcriptum eſt. SEN. Hoc igitur à te diſcu-

tien

tiendum venit, num vapores in vigilia magis in caput aſcendant, an in ſomno? BRAS. Hoc iam diſcuſſum eſſe videtur, quãquàm communis ſententia oppugnet, quæ dicit poſt cœnam maiorẽ fieri capitis repletionem, quàm poſt prandium. at nos oppoſitum eſſe cenſemus, quoniam inter illa, quæ replent caput, ea quæ calefaciunt (iuxta Galeni dogma) ſummè replent, at vigilia calefacit, igitur & caput replet. SE. Calefacit quidem, ſed extrinſecas partes. BRAS. Tamen calefacit, & ſomnus infrigidat, & ſi intellexeris extrinſecas partes: cùm verò de ratione calidi ſit attrahere, & quæ calefaciunt, ad attractionem faciant, igitur dum vigilamus, caput faciliùs replebitur, quàm cùm dormimus. SE. Per quos meatus vapores in caput aſcendunt? BRAS. Per iam dictos. SEN. Durum videtur atque impoſsibile per arterias vapores in caput aſcendere arbitrari. BRAS. Imò notiſsimum & facillimum eſt, vt Galenus docet in tertio de Virtutibus naturalibus, capite quartodecimo. hoc nimirum loco docet, quomodo arteriæ ad ſe trahãt, in arteriarum, etenim dilatatione, cùm ſint cuti propinquæ, & ad illam terminentur, aërem ad ſe trahunt, at arteriæ illæ quæ propè cor ſunt, à corde ipſo trahunt, illæ verò quæ ad ſtomachum

terminantur, ab eo etiam trahunt, docétque viciſsitudinem quandam adeſſe in venis & arteriis, vt arteriæ à venis, venæ ab arteriis trahant. SEN. Quid trahunt venæ ab arteriis, & arteriæ à venis? BRASSA. Arteriæ ſanguinem tenuem à venis exugunt, venæ ſpiritus ab arteriis attrahunt. SENEX. Arteriæ quid à ſtomacho, & corde trahere poſſunt. BRAS. Solæ ſunt arteriæ cordi propinquæ, quæ ſpiritus à corde trahunt, ſed quæ remotæ ſunt, non quidem à corde, ſed à cute aëri propinqua exugunt, & à ſtomacho tenues partes vaporoſas, idcirco arteriæ vaporibus replebuntur, quibus deinde caput repletur, & hic erit modus, quomodo per arterias caput impleri poterit. SEN. Quomodo & per quam viam, arteriæ prope ventriculum vapores in caput tranſmittunt? BRAS. Hoc fit per duas illas arterias, quæ in caput aſcendunt, & quæ deinde in paruas diſſecantur arterias, ex quibus denique retiformis plexus conficitur, quem rete mirabile vocant, vniuntur deinceps, & duæ fiunt arteriæ, quæ per hanc viam cerebrum ingrediuntur, à Galeno etiam notatur in octauo capite libri Introductorij ad pulſus, arteriam plus conſtringi, cùm dormimus, quàm dilatari: cùm

autem

autem vigilamus, plus dilatari, quàm constringi. hinc concludi videtur, illa orificia in ſomno minus attrahere, quia minus dilatantur, in vigilia verò, quia magis dilatantur, magis etiam attrahere, eſt nimirum illarum officium, cùm dilatantur attrahere, nunquàm enim attraherent niſi dilatarentur. SE. Scire optarem, num faciliùs vapores in caput penetrẽt, & in alias etiam partes in ſomno, an in vigilia. BRAS. Scito ſomnum à vaporibus fieri, qui caput petunt, ac obſtruunt: vnde hi vapores qui ſomnum excitant, vias illas obſtruunt, quæ in retiformi plexu inueniuntur, rete mirabili à recentibus vocato, quod in illo ſitum eſt in loco, in quo lacuna, colatorium nuncupata inuenitur. Cùm igitur in ſomno fumoſæ illæ humiditates vias illas obſtruant, vt vis ſenſitiua haud penetrare poſsit, idcirco impoſsibile eſt vapores per hanc viam faciliùs aſcendere in ſomno, quàm in vigilia, quoniam in vigilia arteriæ magis dilatantur, & via reſerata eſt, cerebrum igitur in vigilia magis, quàm in ſomno incaleſcit. SEN. Eiuſcemodi rationes nonnihil probi inferre videntur, tamẽ experiẽtia oſtẽdit, cùm homines ſummo manè expergiſcũtur, multũ expuere, nares emungere, & oculis ſuſpẽſas gramias cũ liquidas

tum pręduras habere, idcirco in somno maior collectio fieri videtur. BRAS. Si materias contemplaberis, quæ interdiu expuuntur, & per nares emunguntur, & vapores qui per oculos difflantur, hæc longè plura esse percipies, quàm illa, quæ in his meatibus in nocte colliguntur. & prætereà, quæ in nocte colliguntur, superflua sunt, quæ ex cerebri nutrimento & partium capitis deciduntur. SEN. Si vapores per arterias non ascendunt, per gulam saltem ascendere dicendum erit. BRAS. Scito vapores istos, qui per gulam ascendunt, arterias ingredi oportere: quæ tamen à vaporibus obstructæ sunt, qui somnum conciliant, vapores igitur in vigilia faciliùs ad caput penetrabunt, quàm in somno. SEN. Imò videntur & hi vapores, qui per gulam ascendunt per illam partem ascendere posse, quæ in palato sita est, colatorium vocata: nam si per illam sputa descendunt, per eandem vapores ascendere posse nihil impedit.
BRASS. Scito, cùm natura in somno potius expellat, quàm recipere possit, idcirco materia potiùs in somno descendit, quàm aliqua ascendat. Neque arbitrandum est, quòd nihil penitus ascendat in somno, at minus ascendit, quàm in vigilia fiat. SEN. De venis autem quid dices? per venas saltem

tem, per quas caput nutritur, vapores aſcendunt. nam vt nutrimentum aſcendit quid impedit, & vapores illos aſcendere, qui in venis continentur? BRAS. Scito venas non dilatari ad vapores attrahendos, vt arteriæ faciunt, quia motu illo dilatatiuo carent, & coarctatiuo. SEN. Venæ tamen vaporibus implentur. BRASSA. Hoc non imus inficias, at dicimus venas non poſſe vapores ad cerebrum ducere: quia venæ per caluariam caput ingrediuntur, & per commiſſuras, quæ in caluaria ſunt, arteriæ verò per inferiores partes ingrediuntur, & interiores in cerebrum, & non per exteriores & ſuperiores, vt venæ faciunt. SENEX. Cur ita effectum eſt à natura? BRAS. Non ab re, quia ſanguis natura grauis eſt, ſpiritus verò, ſiue vapores leues. idcirco difficile eſt vapores, qui in venis ſunt, in cerebrum deſcendere, quia venæ per ſuperiorem caluariæ partem cerebrum ingrediuntur. Sed cùm hi vapores tenues ſint, potiùs aſcendunt, & cùm ſint propè cutim per ipſam exeunt, & in cerebrum non deſcendunt. SEN. Hoc ſaltem mihi à te concedetur, quod in caput per poroſitates aſcendunt. BRAS. Neque iſtud concedam, quoniam & in ſomnis poroſitates clauduntur, paucique ſunt illi vapores, qui per po-

rositates penetrant, nanque illos potiùs per cutim semper expellere conatur, idcirco in somno multi contingunt sudores. SEN. Si caput noctu nutritur, sanguis necessariò per venas in cerebrum tendit. BRASSA. Quis hoc it inficias? SEN. At hi spiritus sunt sanguini misti in venis, igitur & ipsi cerebrum ingrediuntur. BRAS. Fatemur aliquam portionem cum sanguine descendere, qui cerebrum nutriturus est, tamen maior pars per cutem exit, & per cutis capitis insensibiles meatus. SEN. Duæ igitur solæ viæ relictæ sunt, per quas vapores in cerebrum ascendere possunt, gula scilicet, & arteriæ. BRASSA. Sunt quatuor hæ viæ, quia & per venas, & per insensibiles meatus ingrediuntur, sed magis per arterias, & gulam. nam per venas, & porositates in minima copia ingrediuntur, tamen & hæ duæ viæ, arteriæ scilicet, & gula in vigilia magis apertæ sunt, quàm in somno. SEN. Experientia ostendit, & ratio ipsa dictat, meatus in somno claudi, & vapores exhalare non posse, vt Auicenna in Secunda primi testatus est. dicit enim fumosos vapores detineri. à Galeno in pulsuum Introductorio, notatur capitibus octauo, & nono, arteriam in somno magis constringi, quia

maior

maior eſt expellendi fumos neceſsitas. imò & anhelitus ipſe in ſomno ſecundum exſpirationem maior eſt, quàm ſecundum inſpirationem, quia maior adeſt expellendi ſuperfluitates neceſsitas. Cùm ergo in ſomno vapores magis abundent, caput etiam magis replebitur. BRAS. Scito vapores illos, qui per cutem exhalare non poſſunt retineri, & ob hanc cauſam in caput non aſcendere, quoniam nec arterias ingrediũtur, idcirco fumi illi qui apti ſunt in ſudores conuerti, dum dormimus per ſudores exeunt. SEN. Ergo craſsi vapores retinebuntur. BRAS. Fateor. SEN. Ergo hi caput petent. BRAS. Hoc imus inficias, quoniam caput non petunt, nam arteriæ magis conſtringuntur, ob hoc vapores illi ad extrinſecas partes potiùs pelluntur. SEN. Si in ſomno calor intrinſecus retrahitur, plures eleuabit neceſſariò vapores, quoniam & cibus ipſe magis calefacit. BRAS. Scito in vigilia magis calefieri corpus, quàm in ſomno: quia exercitatio qua homo vtitur, magis calefacit. in vigilia prætereà viæ ſunt magis recluſæ, Facilius ergo eſt ex cibi prandij vaporibus, quàm cœnæ magis repleri, plures etenim vapores per exercitationem eleuantur, quàm per caloris retractionem, quæ in

ſomno fit. SENEX. Tot anſas nectere non poſſum, quin illas ſtatim diſſoluas. BRAS. Eſt ipſa veritas, quæ anſas ſoluit, & ita me reſpondere ſuadet. SEN. Quid de his dices, qui caput malè affectum habent? BRAS. Auicenna ita reſponderet, cùm in prima tertij in capite de Epilepſiæ cura-
,, tione ait: Quantitas cibi quæ danda eſt in
,, vna die, & nocte, ita diſponatur, quòd
,, duæ cibi partes dandæ ſunt in prandio,
& vna in cœna. ergo in omnibus capitis affectibus iuxta Auicennæ in hoc loco ſententiam, minus cœnandum eſt. SEN. Audiui Medicos illos differentes, qui dicebant, in deſtillationis curatione non animaduertiſſe, an cœna prandio amplior vel minor eſſe deberet. BRAS. At Raſis in primo ſui Continentis libro, vbi de Epilepſiæ curatione verba facit, ait accipiendam vnam partem in prandio, & duas in cœna. SEN. Audiui nonnullos ex illis Medicis, qui in meo diſputabant pharmacopolio, dicentes Raſis contextum eſſe deprauatum, & legi oportere duas partes in prandio, & vnam in cœna. BRAS. Cùm Auicenna à Raſi accipiat, potiùs arbitrandum eſt Auicennæ contextum eſſe deprauatum: Raſis verò cõtextum non eſſe deprauatum, illud oſtendit, quia in cœna ſpecificat car-

nes

nes esse edendas, & pullos, nullámque de prandio mentionem facit. & hoc videtur Galeno cõsentire in sexto de Sanitate tuenda, cùm docet quid illi agere debent, qui post prandium negotia acturi sunt. inquit: panem sumendum quarta diei hora in tanta copia, vt hora cœnæ sit coctus, vt vigesima prima, vel vigesimasecunda hora, qua erit à negotiis absolutus, hácque hora carnes edet, & vinum potabit, cùm nihil in prandio potasset,& balneo etiam vtebatur. qui verò pleniùs prandent, negotiis occupati, his non solùm caput vaporibus impletur, sed etiã cibus è ventriculo exit crudus. SEN. Hoc ad rem nihil facere videtur, quòd ex Galeno adduxisti, nam in his solùm verum est, qui post prandium negotia acturi sunt. BRASS. Est argumentum per similitudinem, & quo tantùm suadere volo Galenum plus dedisse in cœna, quàm in prãdio: & quòd caput faciliùs ex cibo sumpto in prandio, quàm in cœna repletur, propterea in prauè affecto capite plus esse cœnandum, quàm prandendum, vt illum Rasi conformem redderem, vt potiùs dicendum sit, Auicennæ contextum esse deprauatum, quàm Rasis. SEN. Quid audio, immortales Dij, Auicennæ contextus est deprauatus! at audiui tot summos viros

 Rasim

Rasim deprauatum esse asseuerãtes, & non Auicẽnam, vt his potiùs crediderim, quàm tibi. BRAS. Quínam sunt hi, viri quos summos vocas? SEN. Conciliator Gentilis de fulgineo, Arnaldus de villa noua, & tot celebres Medici in Salernitano consilio ad Anglorum Regem canentes,

Si vis esse leuis, sit tibi cœna breuis.

BRAS. Prauum est à pueritia falsis opinionibus esse imbutum: nam difficulter cùm radices iecerint, euelli possunt. à Galeno pulchra sententia scripta est in initio octaui libri de compositione medicamentorum secundum locos: Difficilimum esse ad veritatem reuocare eos, qui sectæ alicuius seruituti se addixerunt. Et paulò pòst: Falsæ & enim opiniones animas hominum præoccupantes, non solùm surdos sed & cæcos faciunt, ita vt videre nequeant quæ aliis conspicuè apparent. Hi quos retulisti authores & recentiorum multi falsis illis opinionibus seducti, veritati acquiescere non possunt, at audias quónam modo probabo Auicennæ contextũ esse mendosum, & non illum Rasis. SEN. Hoc libẽter audiã. BRAS. Iam probo, audias igitur. Quicquid Auicẽna docet, quicquid scriptis mãdat, id totum aut ex Galeno, cuius est interpres, vt ex Paulo, aut ex Rasi desumptum est, Rasis verò in hac

hac epilepsiæ curatione à Galeno accepit, in Consilio illo, quod pro puero epilepsiam patiente scripsit: scripsit verò hunc in prandio: olera edere debere, ptissanam & oliuas, & tertiam panis partem, reliquas verò duas partes cum obsoniis robustioribus in cœna. En, quomodo Rasis cum Galeno in loco præcitato conueniat, propterea locus Auicennæ à me citatus, potiùs deprauatus esse videbitur, quàm hic Rasis locus, qui est Galeno conformis. SEN. Gentilis Rasim intelligit, quòd tertia illa in cœna dimittatur. BRASS. Hoc absurdum est, quia Rasis de prãdio mentionem facit, in quo vna portio sit prandio sumenda, & duæ reliquæ pro cœna reseruetur. si authorem tuum reciperemus opus esset Rasim de cœna solũ mentionem fecisse, quod falsum esse nemo, qui leget, dubitabit. SEN. Nonnulli prædictorum Medicorum, qui de hac re disserebant, Galeni authoritatem adducebãt in quarto de Ratione victus in morbis acutis, sectione trigesimanona, vbi Hippocrates in prãdio melicratũ præbet, in cœna verò hordei ptissanam. BRASSAV. Hi maximo ducebantur errore, vtpote qui arbitrarentur ptissanam esse tenuiorẽ cibum, quàm melicratum, cuius oppositũ Galenus in primo Aphorismorum libro, aphorismo quarto, testatur.

teſtatur. nam hoc loco docet, melicratum eſſe tenuiorem cibum ptiſſana. SEN. In hoc hos viros aberraſſe percipio. verùm vt ad illud redeam, quod dicebas, in ſomno ſcilicet vias eſſe obſtructas, per quas vapores ad caput aſcendunt, dicimus nonnullos dixiſſe, vt fumus qui per fumarij foramina exit, eiuſcemodi foramina ſemper obturat, & tamen ſemper exit, eadem ratione fumi ad caput aſcendentes, venas illas exeunt, tamen non ſemper permanent hæ venæ obſtructæ ob nouum vaporem obſtruentem. BRAS. O vana ſimilitudo: quoniã & ſi fumus fumarij foramina obturans, continuò exeat, ob hoc id facit, quia extra fumarium nihil adeſt, quod per ipſius cõdenſationem exitum prohibeat, vt in vaporibus contingit, qui per venas & arterias ad cerebrum aſcendunt. nam à cerebri frigiditate vapores illi in ſuis viis ita congelari poſſunt, vt noui vapores illis ſuccedentes aſcẽdere prohibeantur, vt in fumo aſcendere contingit. imò nonnunquàm & in fumario vento aliquo vehemẽter ſpirante deſcendunt fumi, & exire minimè poſſunt. SEN. Experientia, quæ rerum magiſtra eſt, planè oſtendit multos ex ampliori cœna lædi. BRAS. Hoc multis de cauſis contingere poteſt, vel quia hic affectum aliquem habet, qui plenitudinem

nem non patitur, vel quia affectus de nocte mouetur. SEN. Quínam erit hic affectus, qui plenitudinem nō patitur? BRAS. Sunt thoracis affectus quibus obsunt vapores, qui ascendere nō possunt, sed potius descen dunt, posset & hoc contingere ob inassuetudinem. Idcirco homo paulatim assuescere debet, posset & hoc contingere, quia homo supra modum se repleuerit, tunc enim nox efficitur valde grauis, quia ventriculus nimiam illam plenitudinem ferre non potest, quæ fortè nimia est, & quo ad vasa, & quo ad vires. SEN. Audiui & illos Medicos ita differentes: Vis solis quæ in calore & lumine consistit, vim concoctricem adiuuat, nam videmus & hoc calore fructus concoqui, ac maturari, igitur melius prandendum cum hic calor in die vigeat, minúsque cœnandum. BRAS. Imò nos dicimus naturalem calorem à calore solis ad circumferentiam attrahi, propterea imbecillior fit præsente Sole, & non vehementior, sole verò absente, ad internas retrahitur partes, & egregiùs concoquit, idcirco Solis calor coctionē potius impedit, quàm perficiat. SEN. Nihil prorsus dici potest, quin statim solutionem paratam habeas, ac si isto in negotio diu versatus sis. BRAS. Quis non habebit solutiones statim paratas

tas

tas, qui Hippocratem ac Galenum fautores habuerit? qui in diuinis illis ſententiis proclamant Ventres hyeme, & vere natura calidiſsimos eſſe, & ſomnos longiſsimos, & ob hoc coctiones fieri potiores, quia naturalis calor hyeme fit vehemẽtior. Cùm autem & in nocte vehementior fiat, igitur & in nocte coctio erit perfectior. SEN. De his quid dices, qui à capite ad inferiores partes deſtillationes habent? BRASSAV. Quod mane & veſperi modicè eſitare debent. SENEX. Adeſt & vulgatum de hac re carmen, ſcilicet:

Eſuriãt, vigilent, ſitiãt qui rheumata curant.

BRASS. Medicus ergo, qui rheumata curat eſurire debet, ſitire, ac vigilare, ex his igitur neminẽ ſum curaturus, ſi medicum illa facere opus erit. SEN. Intelligo illum qui curatur, hæc facere oportere. BRASS. Dicas igitur,

Eſuriãt ſitiant, vigilẽt quos rheumate curas.

Hi omnino neque plenius neque liberaliùs cœnare debent, tamen ampliuſculè cœnare poſſunt, quàm prandere, nam medicus in his, quærit exiccare materias, quæ in eorum corporibus continentur, ne in vapores conuertantur, & caput petant, at eo tempore hoc potius fieri debet, quo hæ materiæ diſſoluuntur, & penitus abolentur

tur

tur, hoc verò in vigiliis fit, vt Galenus in decimo Methodi medendi libro docet capite tertio. Cùm verò his qui destillationem habent vigiliæ etiam post inediam præcipiantur, indicium est tunc minus esse dandum, cùm vigilatur, propterea his in prandio, aut modicè aut nihil præbendum, ob hoc tamen non infero, quòd in cœna plenè edere debeant, sed saltem quòd plenius, quàm in prandio. SEN. Tamen in nocte capita impleri hoc indicium est, quòd mane excreatur, expuitur, atque extussitur. BRASSAV. Nónne aliâs dictum est, esse superflua non quidem cibi vesperi insumpti, sed nutrimenti cerebri, nam cerebrum eò nocte nutritur, quod in prandio sumptum est, & in die eò nutritur, quod in cœna acceptum est, quoniam cerebrum non nutritur nisi postquàm coctiones in ventriculo & iecore celebratæ sint, & nutrimentum ad membra distributum, propterea quòd in prandio sumptum est cerebrum noctu nutriet, si verò in prandio sumptum sit multum, nutrimentum erit multum, & æquè nutrimenti superfluum multum, itaque minus prandendum est, quod autem in cœna sumitur cerebrum interdiu nutrit, quo tẽpore multæ materiæ resoluũtur, & difflantur, ac exeunt. in nocte præ-
tereà

tereà plures ſunt obſtructæ viæ, per quas vapores aſcendunt. SEN. De his, qui exercitantur mirum profectò videtur, cur bene prandere non debeant, vt fortiores euadant, poſteà per horam à prandio quieſcere, inde propria laboris munia ſubire. BRASS. Quid arbitraris hoc eſſe, ſcilicet à prandio per horam quieſcere? SEN. Arbitror cibum in ventriculo aptari, atque accommodari, & ad coctionem veluti parari. BRASSA. Hoc nihil eſt, ſed opus eſſet quieſcere, quoad cibus ventriculum exiuerit, ac iecur, & per venas diſtributum ſit. propterea Galenus in ſexto de Sanitate tuenda, iubet, illum qui negotia in die ſubire debet, minùs prandere, & plus cœnare: & ſi quis in prandio ſolo pane vti voluerit, palmulas edat, aut oliuas cum pane, melli aut ſali impoſitas, bibátque: nam ipſe non bibebat quando erat negotiis occupatus: ſed nonnihil panis abſque potu ſolùm edebat: peius verò eſſe negotioſis hominibus bene pranſos eſſe, Galenus ipſe eodem loco teſtatur, cum ait: Quippe ſi ex-
„ ercitari cupiant, eo maximè pacto citra no-
„ xam ſe exercitant, ſi quidem nō leue incom
„ modū nonnullis accidit, cùm repleti cibo ſe
„ exercitāt: nonnullis enim & caput repletur
„ vaporibus, & in iocinore, aut ponderis ſen-

ſus

ſus, aut diſtentionis, aut vtriúſque percipi-
tur. vt hinc facilè diſcas, quæ incommoda
his hominibus contingant, qui poſt pran-
dium exactè ſumptum ſe exercuerint. SEN.
Experientia oſtendit deſtillationes noctu
potiſsimùm vigere. Dic tu quod volueris,
nunquàm ab hac ſententia dimoueri pote-
ro, propterea qui hoc affectu capiuntur, ma
gis prandere debent, præſertim quia & in
ſomno multi vapores ad caput feruntur.
BRAS. At nos huic nodo iam ſatisfactum
eſſe arbitramur: addimus tamen, cùm pitui
ta hyeme maximè vigeat, & Hippocrates
iubeat eo tempore ventres magis impleri
oportere quàm æſtate, eo etiam tempore
eſſe magis edendum, quo frigidior eſt aër:
frigidior verò eſt in nocte. SE. Videtur eſſe
in Hippocrate contradictio, qui cùm ponat
pituitam in hyeme multam gigni: in Apho
riſmis verò dixerit Ventres hyeme, & vere
natura calidiſsimos eſſe. At quomodo cali-
diſsimi ſi pituitam gignunt? & quomodo
pituitam gignunt, ſi calidiſsimi? BR. Gale-
nus in libello de Natura humana hãc con-
tradictionem diluit claſſe 1. 32. E. Nobis "
quidem videtur, ventres hyeme naturali ca "
lido calidiſsimos eſſe, hoc eſt, optimè tem- "
peratos: ſed particulas corporis magis hye- "
me perfrigerari, nonnullis autẽ & ventrem "
d ipſum

,, ipſum,ſiue quòd iter agant,ſiue quòd egeant operimentis,ſiue per viuẽdi rationem, vel aliquot tale. Demergitur enim omnibus frigiditas ambiẽtis quam multùm,ſed nonnullis etiam vſque ad vẽtris regiones, ſicuti eſt dictum. Quò fit, vt tametſi venter probè cõquoquat aſſumptos cibos, nihilominus hi in mutatione ſanè,quæ fit in iecore,haud ſuſpiciãt ſanguinis abſolutionem exquiſitam, ſed ipſius elabitur nonnihil. Quin & venæ per corpus vniuerſum perfrigeratæ haud ipſum pariter immutãt. Ad hoc autem accedit,& copia ciborum, quos hyeme aſſumũt vnà cum qualitatibus quæ magis ſunt pituitoſæ. Hæc Galenus ex quibus percipi poteſt,quomodo in hyeme & ſi vẽtres ſint calidiſsimi,tamen in extrinſecis ſcilicet corporis partibus pituitæ generentur:nox verò hyemi comparatur, vt in primo commẽtario in ſextum Epidimiorum teſtatur Galenus.& ratio hoc dictat, quia nox frigida eſt,& calor natiuus intus retrahitur, vt in hyeme facit:propterea coctio erit noctu perfectior, & ſi nõnihil deſtillationis contingat,eſt ob extrinſecas partes, quæ haud probè coquunt. SE. Hoc aliud eſt, cui initeris. BRASSA. Tamem in idem tendit. Hæc igitur ſumma ſit, in deſtillationibus & grauedinibus,tam manè quàm

veſperi

vesperi modicum edendum esse, tamen vesperi magis, quàm manè sumendum. SEN. Audiui Medicos illos Conciliatorem referentes, quem ita argumentari dicebant. Si cœna prandio plenior sit, non posse etiam manè exerceri, quia & si coctio quæ in ventriculo fit perfecta sit: tamen illa quæ in iecore & venis perficitur, nõdum erit: exquisita propterea hora, qua homo se exercere voluerit, coctio quæ in iecore fit, nondum erit perfecta. Itaq; sanguis nondum perfectè coctus ad circunferentiam, & extrinsecas partes trahetur. BR. Satis est iam perfectam esse in ventriculo coctionem: illa verò, quæ in iecore fit sanguificatio, vel iam cœpta sit, vel dimidiata: dico autem satis esse ad inchoandum conueniẽti tempore laborem: vnde ab Haliabate primo Practicæ, capite tertio, notatur, cùm aliter fieri non posſit, quia aliquis ante perfectas omnes coctiones corpus exercere cogitur, saltem hoc procuretur, vt cibus in ventriculo sit coctus, & in hepate iam coqui cœperit, si exquisitè coctiones omnes haberi non posſint. SEN. Adducebant, &c. Medici illi Galeni exempla duo, ex quinto de Sanitate tuenda libro: sunt, verò duorum virorum exempla, qui longæui fuêre, tamen plenius prãdebant, & cœnabãt par-

ciùs, igitur ad prorogandam vitam magis confert plus prandere,& minùs cœnare, hi verò erant primò Antiochus Medicus, qui octogenarius erat, et corpus exercens per tria ſtadia,et ægros viſitans,tamen pleniùs prandebat quam cœnaret. Nam hic(vt Galenus dicit claſſe 2. 90. G.) mediocriter prandebat,primùm his ſumptis quę aluum diiciunt, poſt hæc, maximè piſcibus vel quos ſaxatiles vocant, vel qui in alto mari degunt. Rurſus in cœna à piſcium eſu abſtinuit,ſed boni ſucci aliquid, ac quod non facilè putreſceret, ſumpſit, vtique aut far cum mulſo,aut auem ex iure ſimplici, atq; hac quidem victus ratione Antiochus in ſenio vſus ſenſibus illæſis, membríſque omnibus integris ad extremũ durauit,poſteà aliud exemplum refert Telephi grammatici,qui centum ferè annos vixit,de quo Galenus dicit, quòd prandebat ſeptima hora,aut paulò citiùs,primùm oleribus ſumptis:deinde piſcibus guſtatis, aut auibus. veſperè autem tantũ panem ex vino miſto edebat. Igitur plus prandens quàm cœnans ad tantam ætatẽ peruenit Thelephus: prãdium igitur cœna plenius eſſe debet. BR. Si eiuſcemodi exempla probè conſiderabis, percipies Galenum ex ipſis ſolùm probare ſenioribus ter in die porrigendum eſſe cibum,

bum, quòd & in commentatione Aphoriſmi tertij decimi primi libri Senes facillimè ieiunium ferunt, Galenus notat ſenes, ‹‹ ſcilicet decrepitos, parum & ſæpè comedere debere, vnde hi ante prandium tentabãt, vel mel coctum vel crudum, vel aliquod ſimile, poſteà prandium differebãt ad illam horam, in qua quieſcere debebant, & non erant ampliùs occupati: poſteà iterum edebant. quod Galenus prandium vocat, cùm tamen tardius fieret, neq; Antiocho in cœna minus præbet, quia præbere auem in iure non eſt minus, quàm in mane piſcẽ præbere. Thelephus tamen minus accipiebat, in cœna, vel fortè etiam magis cùm vinum acciperet, quòd vt eſt pueris alieniſsimum, ita eſt ſenioribus aptiſsimum. Adde præterea Thelephum rationabiliter ſe regere debuiſſe, vt illi regendi ſunt qui refici debent. At Galenus in ſeptimo Methodi medendi libro, docet, quomodo reficiẽdi ſunt, qui conualeſcunt. & inquit: Quorum virtu ‹‹ tes perinde vt in ſenibus imbecilles ſunt, verùm in illis qui reficiuntur plus præbet in cœna Galenus eodẽ loco, quàm in prandio. Igitur & ſenibus plus in cœna præbendum, & ita accipiebant Antiochus & Thelephus: & quãuis Thelephus qui erat grãmaticus, plus in prandio ſumpſiſſet, tamẽ An-

tiocho medico magis credendum erat, qui plus in cœna ſumebat: nam Medico (in his quæ ad rem medicam ſpectant) potiùs credendum eſt, quàm grammatico. SEN. Rectè ais, tamen arbitrari oportet Thelephum grammaticum hoc genus victus nō exercuiſſe, vt grammaticus, ſed potiùs vt ab aliquo medico edoctus. BRASSA. Miror te grammatiſtarum mores nondum cognouiſſe, nimirum qui arbitrantur plus ſe ſcire, quàm probi Medici ſe ſcire putent. SEN. Quid de his dicis, qui oculis laborant? BRASSA. Milies dictum eſt diſputationem hanc circa ſanos tantum verſari, verùm cùm de ægris interrogaueris, idcirco tibi reſpondeo, & in prandio, & in cœna his modicè dandum eſſe, qui oculis laborant: tamen quod in cœna ſumitur, plus eſſe debet, quàm id quod in prandio receptum eſt, quia & ſi vapores aliqui ad oculos tendant, tamen in vigiliis illuc multò plures aſcenderent. SE. Multa alia ab his Medicis in meo diſputabantur pharmacopolio, & multos fingebant caſus, quos ex Conciliatore deſumpſiſſe dicebant. BR. At caſus illi ad rem nihil faciũt, cùm de ſanis tantùm ſermo noſter intelligat. SE. Es'ne tu harum ſolutionum inuentor? BRA. Sunt à diuerſis hincinde decies

repetitæ. SE. Quam sententiam ex his potiùs probas? BRAS. Illam, quæ maioribus fulcitur rationibus atq; authorum sententiis. Est verò illa, quæ suadet cœnã prandio pleniorem esse oportere: tamen & hoc addam, quod ipsi rei magis correspondere videtur, & experientia ita esse ostendit. SEN. Quódnam hoc est? BRAS. Ambiguitatem hanc ita determinandam censemus. Si per rationes & antiquorũ sentẽtias de quęstione iudiciũ ferẽdũ sit (in sanis semper intelligẽdo) plus cœnãdũ est, quàm prãdendũ. In diu assuetis pleniùs prandere, ac parciùs cœnare consuetudo immutãda nõ est, præsertim si fateãtur ob hoc nihil incõmodi subire: qui verò diu assueti nõ sunt, cõsuetudinẽ mutare debẽt. Cùm verò nonnulli sint, qui interdiu meliùs coquunt, quàm noctu, alij qui meliùs nocte, quam interdiu, dicimus illos, qui interdiu faciliùs coquunt, quàm noctu pleniùs prãdere oportere, & minus cœnare: qui verò è cõtrario hi abũdãtiùs cœnent, & minùs prandeãt: in his, qui non diu ad plenius prandium assueti sunt, si noctu melius coquant, quàm interdiu, consuetudinem mutare iubeantur. Si verò interdiu melius coquerẽt, quã noctu assuetudinem illã prosequantur. neque admiratione afficiaris, quòd aliqui interdiu faciliùs coquãt, quàm

noctu, quia experientia hoc ostendit: neque ratio aliqua abest. SE. Multos audiui, quibus prandere amplius placet, ac minus cœnare, & alios è contrario. BRA. Et hæc est experientia quam dico: diuersos homines interrogato, illos sententiis diuersos inuenies, multósq; reperies, quibus magis proficit prandere pleniùs, & cœnare parciùs, & alios è contrario: & si nonnunquàm oppositum faciant, mirificè læduntur: rationem præterea illud dictare constat, quoniam reperiũtur homines qui naturalem calorem adeò vehementem habent, vt illa quæ sunt facilis coctionis putrefaciant; quæ verò difficilis probè coquant. de his Galenus loquitur in tertio de Alimẽtorum facultatibus.
„ Calidiores etenim vẽtriculi iecuscula, oua,
„ & alia facilioris coctionis putrefaciunt: bu
„ bulam verò carnem, & alia quæ sunt diffi-
„ cilioris coctionis probè conficiunt. Cùm ergo in his quæ ventriculum habent calidissimum, facilia concoctu corrumpantur, & in nocte calor vehementior euadat: propterea in his noctu cibi magis corrumpuntur, quia calor vehementior efficitur, at in prandio calor non est adeò intensus: idcirco post prandium meliùs concoquent, nec cibum corrumpent. quanquàm ex hac ratione quispiam colligere posset, suaderi po

tiùs esse sumendos difficilioris coctionis cibos in cœna, quàm in prandio: at quia experientia ostendit multis hoc vsu venire, vt interdiu melius concoquant, propterea his istud concedatur vt in prandio plus sumant, qui forte ob assuetudinem sunt magis in hoc inclinati. SEN. Mihi iam fastidio venit eiuscemodi disputatio. BRASS. Imò & multum consumimus temporis in illa enucleanda, quod in trochiscis examinandis conteri poterat. SE. Sed neque illud fuit inutile. BRAS. Neque apprimè vtile, cùm omnes ferè homines sese regant, vt cõtingit, & vt patrij mores exigunt, & vt ipsi assueti sunt, neque hoc, vel illud, cùm sani sunt, considerant. SE. Diligentius verò considerant, cùm ægrotare cœperint. BR. Tunc verò non est de prandio vel cœna disputandum. nã ægritudinis ratione opus est ægrotum in victu & hora victus seruare. SE. Ad primũ igitur institutum redeamus. BR. Primum institutũ erat de Trochiscis verba facere, & illos, vt de aliis compositis quæ in pharmacopoliis Ferrariensibus seruantur, seorsum fecimus, examinare. SEN. Ab his igitur inchoemus. BRASSA. Vt lubet inchoato. SEN. Vnde dicti sunt trochisci? & quo nomine à latinis vocantur? BRASSA. Trochisci à rotunditate dicuntur, vnde &

Finis.

à circulo ac rotunditate, quàm habent à Græcis κυκλίσκοι, etiam nominantur, quoniam Græci τρόχον reuolutionem & rotam appellant, τροχίσκον vero rotulam, & τροχίσκιον etiam diminutiuum, & κυκλὸν rotam vocant, κύκλος verò circulus dicitur, & κυκλίσκος, paruus circulus, κικλίσκιον quoque diminutiuè dicitur, à Latinis pastilli vocantur, licet recẽtiores omnes Græco nomine potius vti velint, quamuis & Græci nomen aliud habeant, quo frequenter vtuntur, nam illos à pane ἀρτίσκους nuncupant, quòd verò à Latinis pastilli vocentur, ex Celso summi potest, libro quinto
" capite decimoseptimo, cùm ait : Mala-
" gmata verò, atq; emplastra, pastilliq; quos
" τροχίσκους Græci vocant. En quomodo trochiscos Latina lingua pastillos nuncupauit, eodémque loco Celsus differentiam ponit, inter malagmata, emplastra, & pastillos. SEN. Ne pigeat Celsi verba adducito, vt differentiam hanc ex tanto authore discere possim. BRASSA. Hæc sunt
" Celsi verba : Malagmata maximè ex flo-
" ribus, eorúmque etiam surculis, Empla-
" stra, pastillíque, magis ex quibusdam me-
" talicis fiant, & de pastillis ait, quòd fiunt,
" ne lædant vulnera, cùm imposita sunt.
" SENEX. Quomodo autem pastilli, & em-
plast

plaſtra differunt? BRASSA. Sequitur Celſus: Emplaſtrum vtique liquati aliquid accipit, in paſtillo tantùm arida medicamenta, aliquo humore iunguntur. paulò pòſt modum conficiendi paſtillos docet, cùm ait: At paſtilli hæc ratio eſt. Arida medicamenta contrita humore nõ pingui, aut vino, vel aceto coquuntur, & rurſus cocta inareſcunt, atque vbi vtendum eſt, eiuſdem generis humore diluuntur. addit præterea Celſus: Cum emplaſtrum imponitur paſtillus illinitur, aut alicui molliori, aut cerato miſcetur. Paſtillum ſiue trochiſcum nõnulli ita definiunt, eſſe compoſitionem quandam rotundam, paruam, ad lupini ſimilitudinem, tamen ſi pharmacopolarum mortem conſideremus, ipſi trochiſcos omnes quadratos effingunt, & in medio concauos. nonnulli huius formæ rationem reddiderunt, quia ita confecta faciliùs exiccantur, quàm ſi eſſent in forma rotunda, nam in forma rotunda magis ſunt vnitæ, & collectæ partes, & ob eandem etiam rationem excauantur. SE. In hoc forma ſemper confeci, & ſemper confici vidi. BRASSAVOL. Tamen hoc nihil ad rem facit, neque ad eorum faciliorem breuiorémque exiccationem magis facit, quòd ſint quadrati, quàm rotundi,

cùm

cùm in tam parua mole fiant, vt in vnaquaque forma confecti facilè exiccari possint, nunquàm etenim drachmam pondere excedunt, imò mihi potiùs placeret, cùm in tam leui pondere fiant, vt rotundi efficerentur, quo simplicium vis melius seruaretur, & non conficerentur, in rotulas vel in placentulas, quia hæ formæ sunt compressæ. fieri etiã possent vti parui vnius drachmæ panes, nam tunc verè pastilli erunt, & à nonnullis Græcis ἀρτίσκοι vocantur, ac si parui panes dixerint. in quacunq; fiant forma nõ magni refert, modò commodè exiccari posśint, & ingredientium simplicium vis diu seruari. Paulus Aegineta libro septimo, capite duodecimo, ita de trochiscis
„ ait, Pastillos Græci ab efformationis figu
„ ra τροχίσκους, id est orbiculos, appellant.
„ Sunt autem pastillorum genera tria, alij
„ nanque πότιμοι, hoc est potabiles, alij ἐνε-
„ τικοὶ, id est infusiles, qui per anum immit-
„ tuntur, alij verò καταχρίστοι, quod est inungibiles. Hæc sunt tria apud Paulum trochiscorum genera, ratione modorum, quibus vtimur nominata, sed vnumquodq; horum modorum in alios diuiditur, qui à suis denominãtur actionibus. illi qui potabiles dicuntur, nõ ita dicuntur, quia vt trochisci bibi posśint, sed quia in quopiam dissoluti li-

quor

quorum bibũtur, hi verò potabiles diuidũtur, quia aliqui ſunt, ἐπισχετικοί, quaſi dicas Latinè, retentiui, eò quòd alui, vel ſanguinis, vel alias quaſcũq; fluxiones, refrigerando vel aſtringẽdo inſpergẽdóve aut deſiccando cõpeſcant. Alij ſunt anodyni, ſedandi dolorẽ vim habentes, vel quòd ſenſum ſtupefaciendo torporẽ inducant, quoniã diſsipant. atq; diffundunt, alij ἐμφρακτικοί vocãtur, qui obſtructiones aperiunt, in quacũq; ſint parte, vel lienis vel iecoris vel renum. Verùm ex his qui infunduntur trochiſcis, aliqui vim habent humorum acredinem obtundendi, vi illi qui in dyſenteria præbẽtur, ad impediendum, ne humores acres inteſtina corrodãt. Alij ſunt ſtyptici & aſtrin-" gentes, alij déurendi vim habent, quorum " vſus eſt in depaſcentibus vlceribus. καταχεισοι verò eaſdẽ habent cũ his, qui infundun-" tur, vires, nã inter ipſos aliqui ſunt ſtyptici, " alij déurẽtes. SE. Nõ abs re Paulus ita diſtinxit. BRAS. Non abs re quidem vt videtur, at nos ſingulatim de vnoquoq; trochiſcorum genere agemus, ipſorúmq; vires exprimemus. SE. Quid illud erat, quod audiui, antiquos, ſcilicet ſigillaſſe trochiſcos? BRA. Nemo ex antiquis de trochiſcorũ ſigillo locutus eſt, niſi quiſpiã terram lemniam, quæ in paſtillos antiquitùs cõficiebatur, trochi-

ſcos

ſcos fuiſſe dixerit, nam Dianæ ſigillo imprimebantur, ſed fortè hoc audiuiſti, quia Meſue in confectione Galliæ ſabellinæ in
" compoſitionis calce inquit: Fiant trochiſci vt diximus, & ſigillentur. SEN. Arbitror hunc eſſe locum, à quo illi accepêre, qui trochiſcos ſigillandos eſſe monuerunt, ſed quomodo ſigillabantur vel ſigillari debēt? BRAS. Nullus eſt qui de hac re agat præter Albucaſim in libro Seruitoris inſcripto, in quo caput facit, cui titulum indidit: Modus faciendi ſigillũ, quo ſigillantur trochiſci. SEN. Huius authoris verba (ſi me amas) referto. BRAS. De re hac nimis amplè nimíſque diffusè pertractat, tamen vt tibi morem geram, nonnulla ex ipſius verbis referam, & tot, quòd tibi ſatisfacere po-
" terunt, inquit igitur: Accipe fruſtum ligni
" hebani, aut buxi, aut eboris, aut alterius cu-
" iuſcunque vis, & ſit craſsitudo eius menſu-
" ra duorum digitorum, & latitudo trium,
" & lõgitudo vnius palmi, & præparetur for
" ma eius bene: deinde ſicca ipſum in longi-
" tudinem eius in duas partes æquales: ita
" quòd vnicuique tabulæ ſit craſsitudo vnius
" digiti: deinde fac ambas facies eius poli-
" tas, leues, bene inuicem cohærentes, deinde
" ſculpe in ambabus faciebus tabularum ſcul-
" pturas rotundas ſecundum quantitatẽ tro-

chiſc

ſchiſcorum, quos volueris ſigillare, ſiue magnos, ſiue paruos: deinde ſculpe inter vnum quenq; circulum nomẽ trochiſci quodcũq; volueris, ſcilicet ex quo fuerit factus. Hic eſt ſigillandi modus, quem Albucaſis docet, tamen nihil ad rem facit, cùm noſtro tempore nõ ſignẽtur trochiſci. S E. Si eſſent ſignati, faciliùs cognoſcerentur. B R A S. At ex pixidibus vos illos cognoſcitis, quę illorum trochiſcorum, qui in illis continentur nominibus inſcriptæ ſunt. S E. At ſi diuerſa trochiſcorum genera ſimul miſcerentur, illa abſq; ſigillo diſtinguere neſciremus. B R. Hoc eſſet pharmacopolæ negligentiæ attribuendum: qui propriis in pixidibus trochiſcos reponere debet. S E. Cõtingeret profectò ob pharmacopõlæ negligentiã, tamẽ euenire poſſet. B R A. Tunc illi omnes, qui ſimul miſti ſunt, Abiiciantur, niſi ad eandẽ ſint facti intentionem. At tu iam trochiſcos enumerare incipito, quos in veſtris pharmacopoliis ſeruatis, & vnumquodq; genus per ordinem enarrato. S E N. Cur ordinem me ſeruare præcipis, cùm omnia abſq; ordine ſcripſerim? B R A S. De ordine intelligo, quo in tua ſcheda ſcripti ſunt.

SENEX II.

Trochiſcorũ de Rhabarbaro horũ primùm à me deſcriptũ genus. B R. Apud quẽ authorem

rem inueniuntur hi trochiſci? SEN. Apud Meſuen. BRAS. Meſue igitur compoſitionem referto. SEN. En refero.

℞. Raued boni ʒ x.
Succi eupatorij ʒ iiij.
Roſarum ʒ iij.
Spicæ
Aniſi
Rubeæ tinctorum
Seminis apij
Abſynthij
Aſari
Singulorum ʒ j.
Alias litera habet ʒ ij. ß.
Amygdalarum amararum ʒ iiij.
Fiant trochiſci aur. vnius.

BRASS. Cur non appoſuit liquorem Meſue, quo confici debeant? SEN. Imò appoſuit, ſuccum, ſcilicet eupatorij. BRAS. Hoc abſurdum videtur, quoniam quatuor ſucci eupatorij drachmæ ad prædictos pulueres ſimul vniendos non ſunt ſatis. SEN. Ex eupatorij ſucco ſemper conficio, & alios pharmacopôlas ex eodem confeciſſe vidi. BRA. Ergo opus eſt, vt plures ſint, quàm quatuor huius ſucci drachmæ. SEN. Imò multò plures, nam ad duas ferè vncias & ſemis huius ſucci contero. BRASSA. Si ex eupatorij ſucco confici voluiſſet author, in comp

compoſitione eupatorij ſuccum non addidiſſet. & prætereà quando inter alia alicuius ſucci in parua copia fit mentio, condenſatus ſuccus ſemper accipi debet. SEN. Et ita præciſè facio, nam condenſatum ſuccum appono, poſteà ex recenti eupatorij ſucco conficio. BRAS. Hæc tibi ſit generalis regula, cùm ab authoribus in ſimilibus compoſitionibus, qua re confici debeant non apponitur, ſignificatur illos ex quo conficeretur non magnifeciſſe, ſed vt pharmacopôlæ placebit conficiẽdum eſſe, & plærunque ex aqua pura confici innuũt, imò compoſitionem hanc ex aqua ſimplici fieri debere Haliabatis authoritas innuere poteſt ac ſuadere. nam ſuos de Rhabarbaro trochiſcos ex aqua pura fieri iubet. Alij authores ex quo liquore conformari debeant, non edocent. SEN. Quo ergo liquore hos conformandos eſſe cenſes? BRAS. Et ſi authores quo formentur liquore, negligere videantur, tamen intelligere oportet liquorem accipiendum eſſe, qui affectui proprius ſit, cuius ratione præbetur trochiſcus. præbetur verò potiſsimùm ad iecoris obſtructiones, propterea ex ſucco iecori proprio conformandi ſunt, cùm verò compoſitionẽ ipſam iam ingrediatur eupatorium, ex abſynthij ſucco conficerem,

nam in iecoris medicamentis iuxta Galeni præceptum, nunquàm prætermittendum est absynthium, ex recente igitur absynthij succo hi trochisci conformantur. SEN. Deinceps ita efficiam, tamen & eupatorium (vt nomen ipsum indicat) hepati proprium esse videtur. BRAS. Est profectò propriũ, & easdem aperit obstructiones, sed iam semel in compositione positum est, idcirco ex alio liquore confici voluisse arbitrandum est: inter succos verò iecori potissimùm proficit absynthij succus. SEN. Reperitúrne eiuscemodi compositio apud antiquos? BRAS. Reperitur prorsus, nam Actuarius quandam pastillorum compositionem refert, quam pastillos ex Indico Rheo vocat, imò compositio est, quæ ad eadem conuenit, ad quæ pastilli de Rhabarbaro Mesue, idémque sunt Rhabarbaricum, & Rha Indicum, sola tantùm differunt patria. SEN. Ad quos conuenit affectus pastillus de Rhabarbaro? BRAS. Mesue dicit ad hepatis obstructionem, dolorem, tumores præter naturam affectus inueteratos eiusdem, & hydropen & icterum & formæ compositionem. En modo quid dicat Actuarius de suo ex Rha Indico pastillo, prodest aduersus iocinoris & lienis obturantes infarctus, stomachum roborat, ad-

de

de, febribus longis conuenire, & cuicunque obſtructioni. nam præter id quòd materiam præparāt, etiam educere poſſunt paulatim, ac ſenſim abſque vllo incommodo. SEN. Actuarij compoſitionem audire optarem. BRAS. Quid mihi erit lucri, ſi illam referam? SEN. Quod tibi placuerit. BRAS. En igitur illam refero.

℞. Roſarum ſiccarum
Abſynthij
Rhei Indicæ
Singulorum duellam.
Spodij
Spicæ Indicæ
Iunici odorati
Laccæ purgatæ
Succi eupatorij
Singulorum ʒ j.
Sandali citrini
Croci
Caſiæ
Singulorum duplum, id eſt ſiciliquū.
Tragacanthæ
Maſtiches
Singulorum ſexquiſextulam.

Contuſa & cribrata cum ſucco fœniculi ſubigito, & digerito in paſtillos qui dentur ebibendi cum aqua, in qua maduerit lacha, vel ex oxyſachare. SEN. Eſt longè diuerſa

eiuſcemodi compoſitio ab illa Meſue, & in ſimplicibus & in ponderibus, neq; mihi diſplicet, quòd ex fœniculi ſucco conficiatur. BRAS. Imò ſi lubebit, & illam Meſue ex hoc conficito ſucco, & non ex illo abſynthij, tamen abſynthij ſuccus iecori magis proficit. SENEX. In hac verò Actuarij compoſitione pondera quædam enarraſti, quæ nunquàm audiui, niſi tu illa aperueris: nam ex me ipſo illa nunquàm inuenire ſcirem. BRAS. Quæ'nam ſunt hæc ponderum nomina, quæ ignoras? SEN. Tria ſunt, duella, ſiciliquum, & ſexquiſextula. BRAS. Conabor vt vires meæ poterunt, illa tibi aperire. Duella eſt tertia vnciæ pars, vt drachmæ duæ, & ſcrupuli duo, ſiciliquum verò eſt duarum drachmarum pondus, ideò probè cum Actuarius quorundam ſimplicium drachmam poſuiſſet, poſteà alia enumerans ſimplicia, dicit ſingul. duplum, ſcilicet ad drachmam iam prædictã. Vnde interpretari volens, quod per hoc duplum intelligeret dixit, id eſt ſiciliquum, quod eſt duarum drachmarum pondus, Feſtus ſic dictum vult, quoniam ſemiunciam ſecet. SEN. Sexquiſextula ſupereſt exponenda. BRAS. A' ſextula deducta eſt ſexquiſextula, quamuis nomen hoc non inuenerim, ſed bene ſemiſextulam. Vt autem nominis

ration

rationem habeas, ſextula eſt vnciæ pars ſexta, quæ drachmam vnam & ſcrupulum vnum complectitur: Sexquiſextula verò drachmam vnam complectitur, & ſcrupulum vnum, & totius huius ponderis dimidium, quod eſt, drachmam ſemis, & ſcrupulum ſemis. SE. Erant ergo duæ integræ drachmæ. BRAS. Ita conſtat, ſi rectè colligantur. SEN. Quid intelligit per purgatam lacham? BRAS. In noſtro Simplicium examine vocatam ab Arabibus laccam eſſe Dioſcoridis cancamum docuimus. Eſt verò gummi genus ex Arabica arbore, plerunq; verò cùm huiuſmodi gummi colliguntur, ſimul adſunt feſtucæ, pulueres, & cortices. Actuarius per purgatam laccam illam ablutam intelligit, & à corticibus, pulueribus quæ mundam, vt alia gummi genera expurgari ſolent, & ab his emundari. SEN. Iam intellexi quid eſſet purgata lacca. at reperiuntúrne apud Arabes præter Meſuen hi trochiſci? BRAS. Nullus eſt, qui hosmet referat trochiſcos, author tamen apud diuerſos medicos aliæ reperiuntur compoſitiones ſub hoc nomine Trochiſcorum de Rhabarbaro, vel de Rhaued. veruntamen hæc illa eſt compoſitio, quæ non ſolùm Ferrariæ, ſed & per totam Italiam in vſu eſt. SEN. Alias etiam Arabum compoſitiones

contemplemur, quæ ſub hoc nomine trochiſcorum de Rhabarbaro, vel de Rhaued continentur. BRAS. Vt lubet. en Raſis in nono ad Almanſorem, capite ſexageſimooctauo, vbi de Iecoris dolore atq; abſceſſu verba facit, ſequentem compoſitionem trochiſcorum de Rhaued Seni ſcribit. Idem verò ſunt Rha barbaricũ, & Rhaued Seni, ſolo tantùm differũt, in quo ortum duxêre.

℞. Maſtiches
Succi eupatorij
Succi abſynthij
Seminum fœniculorum
Aniſorum
Singulorum ʒ ij.
Rhaued ʒ x.

Informẽtur trochiſci pondere aurei vnius, ex quibus in potu vnus ſingulo die tribuatur. SEN. Idem ferè cum illis Meſue eſſe videntur, licet aliqua deſint. BRAS. In intentione prorſus conueniunt, & fortè aliâs idem erant, ſed qui exemplaria tranſcripsêre, aliqua prætermisêre, ſua incuria ſimplicia, alia imprudenter addidêre, tamen eadem intentio ſemper perſeuerauit. SEN. Poſsémne hos conficere? BRAS. Quis prohiberet, ſi tibi animo eſſet? tamen Meſue compoſitionem huic præfero, & cum hos Indico trochiſcos, illos Meſue confe-

ctos

ctos esse intelligo. SEN. Cùm in hac compositione absynthij succus recipiatur, & per succum semper densatum succum accipere debeamus, ad horum trochiscorum simplicia iungenda quid accipiemus? BR. Vel simplicem aquam vel citharach succum, vel præter succum, quem addis absynthij succum, absynthij nuper expressi succum accipito, quo trochiscos conficito. SE. Súntne aliæ apud alios Arabes de his trochiscis compositiones? BR. Sunt profectò: nam Auicēna in quinto Canone hāc ponit.

℞. Rheu fini. ʒ viij.
Rubeæ lignorum
Laccæ mundatæ
Singulorum ʒ iiij.
Seminis apij
Eupatorij
Anisorum
Singulorum ʒ iij.

Misce, & tere, & fac trochiscos. SE. Hi sunt Mesue trochiscis propinqui. BRAS. Sunt profectò, & in intentione mirè conueniūt. nam Auicenna dicit conferre ad ægritudines antiquas, & ad hepatis duritiem, ac grauitatem, & ad eiusdem abscessus, & ad dolores splenis, & percussionem euenientem in corpore. SEN. Quid intelligit per rubeam lignorum? BRAS. Mendosus est

codex,& legi debet rubeæ tinctorum. nota quòd Actuarius dicebat laccæ purgatæ, hîc Auicenna dicit laccæ mundatæ, vt notetur, debere esse mundam à festucis, & pulueribus,& corticibus. SEN. Quo liquore confici debent trochisci? BRAS. Absynthij succo. SEN. Reperiuntúrne apud alios authores? BRAS. Serapio tractatu septimo, vbi de Antidotis agit, capite decimooctauo, similem ferè ponit descriptionem, dicens trochisci de Rhaued, quorum compositio hæc est.

℞. Rhaued sceni ʒ viij.
Rubeæ
Laccæ
Singulorum ʒ iiij.
Seminis apij
Succi eupatorij
Anisorum
Singulorum ʒ iij.

Terantur, & cribellentur, & fiant trochisci, quorum vnusquisq; sit drachmæ vnius, & præbeantur cum eo, quòd conuenit. SEN. Eadem est præcisè cum illa Auicennæ compositio, vt alter ab altero accepisse videatur, fortè & hi cum absynthij succo fieri debent. BRAS. Non ab re est, cùm ad eandem valeant intentionem, imò & Serapio ipse ait, valere ad grauitatem in hepate & splene

ſplene, & ad eorundem membrorũ apoſtemata, & ad Iecoris percuſsionem. SEN. Eadem præciſè intentio eſt, qualis aliorum, at miror Galenũ virum diligentiſsimum horum trochiſcorum mentionem non feciſſe, cùm & hi affectus ſuo tempore vigerent. BRAS. Ad eandem intentionem paſtillos parat Galenus in octauo de Compoſitione medicamẽtorum, ſecundum locos, vbi titulus, Hepaticus amarus. ſed Rhabarbarũ nõ recipiunt. SEN. Galeni compoſitionẽ audire optarem. BRAS. Hæc eſt, quam refero.

℞. Aniſi
Seminis Apij
Aſari
Amygdalarum amararum mundatarum
Abſynthij
Singulorum ʒ iiij.

Præpara cum aqua, & reduc in paſtillos, ac exhibe drachmã vnam cum vini diluti cyathis tribus, febriẽtibus ex aqua mulſa. SEN. Rhabarbarũ his addere poſſemus. BRAS. Cùm hæc ſint pro intẽtione perficienda ſatis, idcirco addere nõ eſt opus. In nono prætereà eiuſdem voluminis libro, deſcribit paſtillum ad Ictericos, quem hepaticos iuuare dicit. paſtilli compoſitio hæc eſt.

Recipe Amygdalarum amararum mundatarum ʒ iiij.

Anisi
Absynthij
Nardi indicæ
Asari
Singulorum †ʒ j. †ʒ ij.

Tusa & cribrata aqua subigito, ac formatis pastillis drachmam vnam cum vini mulsi cyathis tribus non febrientibus dato. SEN. Si Rhabarbarum reciperet, à Mesue compositione haud multum differet. BRASS. Non quidem viribus, sed in reliquis plurimùm differre constat. SEN. Cur in his iecoris affectibus Rhabarbarum à Galeno prætermissum est. BRASS. Vel Rhabarbarum ignorauit Galenus, vel pro adstringente medicamento illud habuit, at in longis iecoris affectibus, & in obstructionibus apertione indigemus. SEN. Nunc verò ad compositionem trochiscorum de Rhabarbaro, quæ in vsu est, redeamus. Nonnulli sunt qui legendum volunt amygdalarum amararum drachmas duas, & nõ drachmas quatuor. quid censes tu legendum? BRAS. Vel quatuor sint, vel duæ, haud magnifacio. tamen cùm in his affectibus amaræ conueniant amygdalæ, vt ex Galeno constare potest in compositionibus superiùs adductis, propterea arbitrarer quatuor potiùs sumẽdas esse drachmas, quàm duas. neque illo-

rum

rum ratio valet, qui dicunt in omnibus codicibus legi drachm.ij. quoniam in maiori codicum numero ſcriptum eſt, drachmas quatuor, & nos codices legimus ac habemus, in quibus ſcriptũ eſt eupatorij, amygdalarum amararum ana drach. iiij. SEN. In compoſitione prætereà habetur ſeminis apij, abſynthij, aſari. debéntne & abſynthij, & aſari accipi ſemina? BRAS. Abſynthiũ, & aſarum non ſequuntur ad ſemen, neque conſuetum eſt harum herbarũ ſemina accipere. quòd pharmacopôla contemplari debet, quando ambiguum eſt, an in aliquo authore ſemen legendum ſit, an ipſa herba, tunc nimirum conſideret, quid conſuetum ſit in compoſitionibus accipi, ídq; accipiatur. nam illud eſt quòd accipi debet. SEN. Eiuſcemodi regula non mihi diſplicet, quã deinceps ſeruabo. BRAS. Et cur diſplicere debet, cùm veriſsima ſit? Dic verò, quomodo omnia miſces? SEN. Illa in puluerem redigo, præter amygdalas, quas diligenter pinſo, poſteà eupatorij ſucco recenter expreſsi in rotulas conficio, vel in quadratam figuram, ſed poſteaquàm iuſsiſti, deinceps abſynthij ſucco vtar, nempe non dubito omnibus affectibus, qui prædicti ſunt, conuenire. BRASSAVOL. Illis tamen non detraho, qui eupatorij ſuccum accipiunt,

ſed abſynthiũ magis probo, cùm iam iterum ſit appoſitum eupatorium. cùm verò de his trochiſcis ſatis dictum eſſe videatur, illos qui ſequuntur, refertò. SEN. Permitte vt è crumena ſchedam illã educã, in qua ſingulatim deſcripti ſunt. BR. Citò expedias.

SENEX. III.

Trochiſci de Roſis ſequuntur. BRAS. Plures ſunt paſtillorũ de roſis compoſitiones, quàm ſint ipſi authores, at vos quam paratã in officina ſeruatis? SEN. Illam Meſue, quæ prima in ordine ineſt, & quam nũc refero.

℞. Foliorum roſarum ʒ x.
Glycyrrhyzæ ʒ v.
Spiccæ aromaticæ ʒ ij. & ß.
Confice cum vino albo, quos ſi laxatiuos facere volueris adde
Scamonij ʒ iij.

BRAS. Tu fortè compoſitionem hanc ſeruas. SEN. Hanc prorſus ſeruo. BRAS. Tamen multi ſunt, etiam Ferrariæ, qui tertiam compoſitionẽ in ordine parant. SEN. Quæ'nam eſt? BRAS. Illa, quæ incipit, Confectio trochiſcorum de roſis, ſicut confirmatum eſt in libris plurimorum iuuamentorum. SEN. Compoſitionem ipſam refertò. BRAS. Iam refero:

℞. Roſarum ʒ iiij.
Ligni aloës ʒ ij.

Mastiches ℥ j. & ß.
Absynthij romani
Cinnamomi
Spicæ
Casiæ ligneæ
Florum schœnanti
Singulorum ℥ j.

Fac trochiscos drachmarum duarum cum vino antiquo, & aqua decoctionis radicum. SEN. Audiueram nonnullos pharmacopôlas aliam seruare compositionem ab illa, quam seruo. at quæ'nam esset, ignorabam. BRAS. Hæc est, quam retuli, & quam magis probo, quam primam illam Mesue à te celebratam & confectam. SEN. At eiuscemodi cõpositio in multis abest Mesue codicibus. BRASS. Sunt imperfecti codices ac diminuti, cùm illa abest in illis cõpositio. SEN. Ad quos conuenit affectus eiusmodi compositio? BRAS. Ad ea, quæ à Mesue referuntur, nam dolori ventriculi conferunt, & imperfectæ obuiant coctioni, ad hydropisque initium conueniunt, & ad antiquas febres pituitosas, flatibus conuenit, qui in ventriculo abundant, vehementiúsque hoc efficere possunt, quàm primi à te enarrati. SEN. Quid intelligere oportet per aquam decoctionum radicum? BRASS. Intellige quinque radicum comuniũ, quæ sunt rusci

radix

radix, asparagorum, apij, fœniculi, & petroselini, hæ radices in aqua ebulliri debent secundum artem, posteà exprimi, & ex hoc expresso fiant trochisci. SEN. Arbitror nullam esse compositionem, quę plures habeat diuersitates ista, nulli etenim sunt pharmacopôlæ qui suas non habeant de rosis trochiscorum compositiones. BRAS. Hoc verissimum est, & tam antiqui, quàm recentes pastillorum de rosis pleni sunt. SEN. Antiquorum cōpositiones scire percuperem, recentiorum verò mistiones negligo. Ni ergo circa alia occupatus sis, te oro, hortor, atque obsecro, vt antiquorum compositiones pastillorum de rosis referas, vt experiri possim, num aliqua compositio cum hac Mesue, quæ in vsu est, conferenda sit. BRAS. Ita libenter efficiam, & à Nicolai Alexandrini compositione exordiar, quæ ab illo authore vocatur trochiscus diarrhodon. SEN. Aliud est diarrhodon, aliud pastillus de rosis. BRASSAV. Imò idem sunt, quia idem apud græcos significat τροχίσκος διαῤῥόδων quod apud Latinos pastillus de rosis. SEN. Tamen video Mesuen de trochiscis de rosis, & de Diarrhodo distinctè loquentem. BRAS. Quatuor idcirco posuit compositiones trochiscorum de rosis, pro vna cōpositione, trochiscos diar-

rhodon

rhodon computando, imò & de illis mentio fiet, quia in Mesue compositionibus, cùm trochisci diarrhodon recipiantur, illi accipi debent qui ab eo descripti sunt sub nomine trochiscorum diarrhodon. SEN. compositionem igitur referto. BRASS. Est in illo authore capite centesimo & sexagesimo. & hoc conficitur modo:

℞. Rosarum viridium ʒ xx.
Spodij ʒ x.
Sandalorum rubrorum ʒ viij.
Croci ʒ iiij.
Camphoræ ʒ j.
Rhodostomatis quod sufficit.

In marmorea pilla recentes rosæ sine intermissione terantur, deinde cæterarum specierum subtilissimus pului immittatur, & cum sufficienti rhodostomate conficiatur, ad vltimum addita camphora, inde trochisci informentur, & ad vmbrā siccati vsui reseruentur. SEN. Quid intelligit per rhodostoma? BR. Aquam rosaceā, ita enim illam vocat & græcorū vulgus. SEN. Ad quos valent affectus hi pastilli? BRAS. Vim quandam habent abstergendi internas partes ac roborandi. SEN. Idem videntur cum trochiscis diarrhodon Nicolai Propositi. BRASSAVOL. Imò idē sunt. nónne aliâs tibi dixi Nicolaum Propositum ab Alexandrino plura

plura accepisse? tamẽ in simplicium ponderibus differũt, & licet hi trochisci ab omnibus ferè parentur pharmacopôlis, tamen in alio vsu non videntur, quàm quòd Nicolai compositionẽ ingredi debet. SEN. Fuitne antiquus hic Nicolaus Alexandrinus? BR. A' nonnullis antiquissimus iudicatur, tamen in simplicibus recentiorũ nominibus vtitur, & nonnulla refert simplicia, quæ vel ab antiquis non cognoscebantur, vel quæ in vsu non erant, hoc poteris in vna, quam afferam compositione deprehendere, quæ & ipsa ad rem facit, nam capite centesimo octogesimooctauo sui libri cõpositionem quandam ex rosis confectam refert, quam diarrhodon Iulij vocat, constat verò ex his, quæ sequuntur simplicibus.

℞. Cinnamomi
Cariophyllorum
Anthophyllon
Galangæ
Nardi
Gingiberis
Dactylorum carnis
Singulorum ʒ iij.
Ligni aloës
Rhabarbari
Nucis myristicæ
Macis

Zedoariæ

Zedoariæ
Folij
Styracis
Singulorum ℥ ij.
Pyretri
Cyperi
Costi
Iridis
Celticæ
Tragacanthæ
Anacardi
Cardamomi
Amomi
Anisorum
Seminum basilici
Singulorum ℥ j. ß.
Ossis Eboris
Ossis de Corde cerui
Dactylorum ossis
Corallorum
Thymi
Tymbræ
Hyssopi
Abrotani
Melenopiperis
Leucopiperis
Macropiperis
Amei
Singulorum ℥ j.

Limatura auri puri argenti meri
Margaritarum perforatarũ & integrarũ
Hyacinthi
Berylli
Blactæ Bysantiæ
Ambræ
Mosci
Balsami
Singulorum ʒ ß.
Mellis quod sufficit. Hæc est cõpositio.
SENEX. Nonnulla compositionem ingrediuntur, quæ non esse antiqui authoris ostendunt. BRASSA. Ita profectò est: nam galanga sub hoc nomine apud antiquos incognita est, & zedoaria atque anacardi, neque os de corde cerui erat apud antiquos in vsu, neque blacte bysantia sub hoc nomine: est prætereà res noua ambra, vt hinc arbitrari cogar hunc Alexandrinum Nicolaum non fuisse valde antiquum, sed à quadringentis annis vel quingentis citrà scripsisse. SEN. De hoc non ambigo. BRASS. Ex infinitis aliis Alexandrinum non esse antiquum authorem ostendere possem, sed hæc satis sint. Placuit verò ex hac compositione aliis prætermissis istud ostendere: quia eiuscemodi cõpositio ad propositũ facit: non est diarrhodon, id est, ex rosis confectio. SE. Quid intelligit per anthophyllon?

BR. Nonnulli arbitrantur intelligenda eſſe maiora gariophylla: nam adſunt & gariophylla quædam ferè rotunda, quæ communia longè excedunt gariophylla. SE. Cùm tot recipiat ſimplicia, ad quos valet affectus? BRA. Author refert prodeſſe potiſsimùm arteriacis, aſthmaticis, diſpnoicis. tuſſientibus: & ad omnia quæ ex frigida cauſa pectori & pulmoni nocent, ſtomachi debilitatem confortant, Anatropen reuocat, dolorem mitigat, cardiacis ſummum remediũ eſt, hydropicis & ſpleneticis medetur, debiles renes confortat, refrigerata calefacit, & perditam Venerem miro modo reducit. SE. Eſt ergo compoſitio multis nominibus digna. BRA. Eſt profectò, & in deperdita Venere mira vidimus vt his qui frigidi vocantur. SE. Cùm verò tot ſimplicia cõpoſitionem ingrediantur, quæ diuerſarum ſunt naturarum, quónam modo in globos reducenda eſt? BR. Audias authorem ita de compoſitione differentem. Confice ſic. carnes dactylorũ à cruſtulis ſuis purgatas diutiſsimè tere, & cum ſtyrace in calidiſsimo melle indeſinẽter ſubige. Cúmq; ad vnum corpus redactum fuerit, per rarum linteolum accuratiſsimè cola: Hoc toties fac, donec virtutes ſpecierũ mel recipiat, quod elicitur, & abiectis retrimẽtis ſuccũ mellitum

ſerua. Margaritas autẽ beryllum & hyacin thum, & corallũ quater in marmoreo lapide tere, & cribrata in ſubtiliſsimum puluerem redige: & ſic in ſufficienti rhodoſtomate per totum diem vel noctẽ macera. Sequẽti autem die inter duo leniſsima marmora tandiu ducito, donec nullus pulueris ſtrepitus perſentiatur: deinde oſſa dactylorum mignata teſta fictili incende, & cũ eburneo oſſe tere, donec in ſubtiliſsimum puluerẽ cõfeceris. Cæteras autem ſpecies ſimul tere & cribra, & cum ſucco carnis dactylorum & ſtyracis tempera, & ſic puluerem oſsis dactylorum, & eboris admiſce. Deinde margaritarum puluerem cum ſufficienti roſeo melle, ſicuti & aurum & argentum ſubtiliſsimè limatum, confectione adde. Adultimum verò ambram, moſchum in calido balſamo ſoluta ſuperfunde: & omnibus bene commiſtis in vitreo vaſe miſcellam hanc conde, & vſui reſerua. SEN. Quénam quantitas præberi debet? BRAS. Author dicit tres drahmas manè vel veſperi cum vino, ſeu cum calida. SEN. Trochiſcorum formam non habebunt, ſi vt dictum eſt, fiant. BRASSA. Neque opus eſt habere, ſed eſt diarrhodon à roſis ita vocatũ: quanquàm & hæc omnia poſſent in trochiſci formam facilè duci. Adſunt & apud
eund

eundem authorem multæ compoſitiones, quæ diarrhodon vocãtur, vt cẽteſimo octogeſimonono, & capite centeſimo nonageſimo. At apud Arabes innumeræ ferè ſunt trochiſcorum de roſis compoſitiones. SE. Illas referto, ne quicquã prætermittamus, quod in aliquo conducere poſsit. BRAS. Tot referre compoſitiones non eſt opus, ſed loca tantùm referam in quibus ſcripta ſunt, quæ ſi legere placuerit, cùm domi eris, nihil impediet. SEN. Neque iſtud mihi diſplicet. BRASS. En igitur Raſis in decimo ad Almanſorem cap. 11. vnam ponit deſcriptionem ſub nomine trochiſcorum diarrhodõ: & in 9. eiuſdem libri capite, deſcriptionem ponit trochiſcorum de roſis: & in nono, capite ſexageſimotertio, aliam ponit deſcriptionem: & in Antidotario diuiſionũ duas habet trochiſcorum de roſis cõpoſitiones. Auicenna & ipſe in quinto Canone deſcriptionem ponit trochiſcorum de roſis: & Serapio nonnullas habet deſcriptiones. Paulus præterea Aegineta libro ſeptimo paſtillorum, diarrhodon mentionem facit. SEN. Optarem vt hunc Pauli paſtillum ſaltem referres. BRAS. Id non inuitus efficiam, ita eum confici iubet Paulus:

℞. Acaciæ
Commeos

Roſarum
Floris balauſtiorum
Hypociſtidis ſucci
Gallarum
Vniuſcuiuſque ℨ iij.
Succi roſarum viridium
Seminis plantaginis
Licij Indici,
Singulorum ℨ j. Miſce

SE. Quomodo ſimul hæc miſceãtur author referre nõ videtur. BRAS. Imò refert, quia roſarũ ſucco, & plantaginis omnia miſcentur. SEN. Probáſne tu eiuſcemodi compoſitionem? BRA. Non quidem ad antiquas febres, vt illa Meſue conuenit, ſed valenter adſtringit: propterea vbi adſtrictione indigebimus, hac Pauli compoſitione vti poterimus, quia id valenter facit. SEN. Súntne alij antiquiores authores, qui de his paſtillis mentionem faciant? BRASS. Actuarius, qui & ſi non ſit antiquiſsimus author: tamen neque recens eſt, & inter probatos authores numerandus eſt. hic in libello de Compoſitione medicamentorum ita dicit:
„ Paſtillus diarrhodon, id eſt, è roſis, cor & ie
„ cur roborat, dolorem capitis abigit, à ſan-
„ guine vel flaua bile concitatũ. Modus eius eſt ſextula, cum roſarum vel nymphææ zulapio. SEN. Compoſitionem ni pigeat referto.

ferto. BRAS. Ita ait author:

℞. Rosarum
Triasandalorum
Spodij
Seminis portulacæ
Intubi Violarum
Singulorum sextulam vnam.

Contusa cribratáque ex stillatitio rosarum latice fermentescant. SEN. Ab omnibus prædictis differt compositionibus. BRAS. Differt prorsus, at apud Græcos aliæ non extant trochiscorum de rosis compositiones, neque trochiscorum diarrhodon. SEN. Aliam igitur trochiscorũ compositionem contemplemur. BRASSA. Vt lubet: Primò autem notato in Mesue compositionibus vsum trochiscorum de rosis Mesue conuenire, & in Nicolai compositionibus trochiscorum de rosis ipsius Nicolai, tu hoc cõsiderato, ac obseruato.

SENEX IIII.

Trochisci de Agarico perpendendi occurrunt. BRA. In vsu non sunt. SE. Ego in mea officina illos semper seruaui. BRAS. Non arbitror apud tres pharmacopôlas Ferrariç inueniri, & tu fortè vel nunquàm, vel rarissimè vendidisti. SE. Bis aut ter in toto vitæ meæ curriculo illos vendidi, & illi adhuc in pyxide sunt, quos prima vice cõfeci:

verùm ſummoperè delector nihil deeſſe in eo pharmacopôlio ex his,quæ vel ſimplicia ſunt,vel compoſita in vſum quandoque veniunt:vel Medicus aliquis quandoque vtatur,licet in vſu non ſint,& alij Medici hoc deſpiciant:at ne Medicus ille quandoq; me incautum inueniat,& ſine ſua compoſitione imparatum, & illam ſeruo. BRAS. At quam paras compoſitionem? SEN. Hanc quæ ſequitur:

℞. Agarici electi ℥ j.& ß.
Gingiberis ʒ j. ℈ j.
Salis gemmæ ℥ ß.

Conterantur omnia,& cum oxymelite ſimplici fiant trochiſci. BRASS. Alij tamen aliam parant compoſitionem. SEN. Quámnam? BRAS. Illam quam Conciliator conficit in capite de Vomitu. SEN. Illam indigeat referto. BRAS. En refero.

℞. Agarici boni vigorati ʒ v.
Zingiberis ʒ j.
Salis gemmæ ʒ j. & ß.
Maſtiches ʒ j.
Calami aromatici ʒ j. & ß.
Turbith ʒ ij.
Aniſorum ʒ j. Aceti ʒ ij.

Miſce & fiant trochiſci,quos ex aqua calida præbeto. SE. Duæ aceti drachmæ ad cõmiſcenda incorporãdáq; omnia ſimplicia, ſatis

ſatis eſſe non videntur. BRAS. Idcirco non intelligo quòd duæ ſolæ drachmę accipiantur, ſed quantum ſufficit accipiendum ſit tamen non erit etiam magna aceti quantitas illa, quæ ad eiuſcemodi iungenda ſimplicia recipietur. SEN. Quid intelligis per agaricum vigoratum? BRAS. Huius deſcriptionis authorē interrogato quid ipſe intellexerit. SE. Non ſum ipſum allocuturus, cùm diu ſit quòd obierit. BRAS. Arbitraríſne te diu adhuc ſuperuicturum? SEN. Vt Deo placebit, tamen ſpe quadam detineor me multos iuniores vitæ prorogatione exceſſurum. BRA. Dij faxint, nam viri in ſua arte tam diligentes nunquàm obire deberent. Ad rem verò redeamus. arbitror authorem illum per agaricum vigoratum agaricum intelligere melicrato imbibitum, & niſi in cōpoſitione ſal gemmæ adeſſet, intelligerem etiam ſali gemmæ iūctum. vel intellige roboratum ſpica, & aqua caſei. SE. Alia res eſt agaricum trochiſcatum. BRA. Alia prorſus, fit verò trochiſcatum agaricum, vt Meſue dicit in libro Simplicium, vbi de agarico agit, & atbitratur ſe loqui ſecundum Gale. ex ipſo agarico, & vino, cui infuſum eſt zingiber: nam dicit: Fiant tro- "
chiſci ex eo & vino infuſionis zingiberis "
in quo puluis ipſius ſæpè ſubmergatur, & "

fiet operatio eius completa. SEN. Hoc eſt agaricum trochiſcatum, quod in communi vſu ſeruatur. BRASSA. Adde, nihil referre, etiam ſi trochiſcos de agarico voces, quia differentia fieri non debet inter agaricum trochiſcatum, & trochiſcos de agarico, licet nonnulli trochiſcatum agaricum vocent, cùm in maſſam compoſitio redacta eſt, ad deinceps trochiſcos de agarico vocant, cùm maſſa ipſa in trochiſcorum formam efficta eſt, vtrunq; verò (vt vides) idẽ eſt veruntamen prima illa compoſitio, quã adduxiſti, paſsim fit ab omnibus pharmacopôlis, pro trochiſcis de agarico, & agarico trochiſcato Meſue, at in Meſue trochiſcis non adeſt ſal gemmæ. SEN. Ego illud ſemper apponi vidi. BRAS. Meſue autem ſuos conficit trochiſcos cum vino infuſionis zyngiberis & agarico nullo alio ſimplici addito. SEN. Nunquàm hoc vino vtimur ad illos conficiendos. BRAS. Idcirco nec ſecundum authoris mentem conficitis. SEN. Cur ſal gemmæ apponi non debet, cùm agaricum rectificet? BRASSA. Quid eſt hoc rectificare agaricum? SEN. Quid rectificare ſit ignoro, ſed à Meſue ita dicitur. BRASSA. At ego quid rectificare ſit, tibi aperire non grauabor, eſt verò rectificare à medicamẽto remouere, ſi quid ha-

bet

bet venenosi, malignúue ac infestãtis. at in agarico nihil tale videtur: nam nec aliquid habet venenosi, nec aliquid infestãtis, quod corrigi desideret, si Dioscoridem & Gal. summos in re medica viros cõtemplemur. nam nullus horum, neque quisquam alius ex probis authoribus scriptum reliquit corrigendum esse agaricum zyngibere, sale gemmæ, aut re alia simili: neque Galenus mentionem facit de vino infusionis zyngiberis, sed ait, sumptum, pondere drachmæ vnius cum vino diluto, vnde nullus est ex antiquis, qui vel agaricum corrigat, vel qui aliquid praui habere dicat. ob hoc fortè Mesue coactus dixit esse pauci nocumenti, nisi quia imprimit læsionem in visceribus debilitãs ea, quare indiget permistione abstergentiũ cum eo, vt nõ profundetur eius virtus in illis totaliter, sicut dixerunt sapientes. hæc Mesue. At nullus antiquus vel sapiens, quem viderim, hoc dicit. SEN. Audiui frequẽtius à Medicis referri, ventriculum ab agarico deiici. BRASSA. Si experientia contemplemur, agaricum ventriculi vires deiicere videtur, & in appetentiam facere, atque subuersionem: vt viderim illos, qui agarico vsi sunt per aliquot dies edere non posse, quod & mihi nõnunquàm contigit. SEN. Tamen videtur

tales

tales qualitates habere (vt omnes referunt) quę ventriculum potius roborare deberent. BRAS. Imò illas habet: nam adstrictione quadam amarum est, & ob nullas alias qualitates absynthium ventriculum roborare dicitur, & abrotanum ventriculo obesse dicitur, licet amarum sit: quia nihil habet adstringentis qualitatis, ventriculo autem aduersari videtur, quia diuersarum est partium ac qualitatum, propterea viscera reddit imbecilliora. verùm hac de re aliâs tractaturi sumus. SEN. Ad trochiscos ergo redeamus. BRASSA. Vt lubet. Si trochiscos de agarico à me dictos, Mesue trochiscos esse nolueris, sed Galeni, cùm tamē Galenus horum trochiscorū nusquàm mētionem fecerit, poteris trochiscos illos Mesue superiùs enarratos parare, qui salem gemmæ recipiunt ad tertiam partem, & cum secaniabin conficiantur. SEN. Possem & accipere trochiscos illos, qui in Mesue sequuntur, secundum Halym. BRASSA. Quos volueris facito, tamen illos potius probo, qui absque sale gemmæ conficiuntur, sed quínam sunt illi, quos refert Haly?
„ SE. Mesue inquit: Si ex eo sexta parte ipsius
„ ex Kcysim aut dauci, & quarta ipsius salis
„ gemmæ fiant trochisci cum viscositate po-
„ lypodij recentis, fit mirabilis consecutio

ope

operationum ipſius ad ea, quæ oportet. Ali-
qũi etiam conficiunt ex infuſione zingi-
beris, & ſale gemmæ cum vino albo. BRA.
Scio & Iudæum ſecundum Meſuen cum
oxymelite ſcillitico confeciſſe, ac dixiſſe
eorum operationem eo magnificari, & ma
gis magnificari, ſi aliquod acutum illi mi-
ſceatur. SEN. Súmne hoc modo confectu-
rus? BRAS. Vt libebit, tamen probarem vt
eo modo conficeretur, quo à Meſue dictum
eſt ſecundum Galenum (licet Galenus id
nunquàm dixerit, vel ſomniauerit) nam illi
ſunt ſimpliciſsimi de agarico trochiſci. SE.
In quanta poſſunt præberi copia? BRASS.
Si hos ſimpliciſsimos præbebis, à drachma
vna vſque ad duas præbeto: ſi verò compo-
ſitionem illam feceris, quam ſuperiùs ali-
quos conficere dictum eſt, ad tres drachmas
progredi poteris: quia multa ſunt cnm aga
rico ſimplicia, quæ nõ educunt. SE. Ad quos
valent hi trochiſci affectus? BRAS. Ad mul
tos: nam pituitam craſſam educunt, bilem
craſſam, & atram bilem: tamẽ eorum pro-
prium eſt, ac peculiare pituitam educere, &
tumores glutinoſos, craſſos, ac putridos, ce
rebrum mundificant, ac roborant, neruos
vnà, ac muſculos, ſenſus viuificant, & ſenſi-
tiuis proficiunt membris, humores qui in
poſteriori ſunt capitis parte educunt, pul-
monem

monem, & pectus à glutinosis humoribus & putridis liberant, totòq; cõueniant thoraci, & stomachũ mundificant, iecúrq; splenem, renes, & in mulieribus vterum, & iuncturas à materia liberãt, omnibus intrinsecis corporis doloribus succurrũt, antiquum capitis dolorem remouent, epilepsiæ cõducunt, ac vertigini, maniæ conueniunt, melancholiæ, & neruorũ ægritudinibus, cerebríq; abscessibus, asthmati congruunt, anhelitus difficultati, & pulmonis vlceribus, pectorísq;, ventriculi dolores, & viscerum sedant, omnibus cõferunt obstructionibus, & omnibus vnà affectibus, qui ex obstructione depẽdent, vt sunt icteritia, hydrops, & splenis crassities, iecoris etiam dolori cõ ueniunt, lienis, & renum, abscessibúsque in ipsis succurrũt, vrinam prouocant, menses, atq; vterum mundificant, vermibus aduersantur, & colorem bonum reddunt, ischiæ conferunt, & juncturarum doloribus, antiquis febrius, quæ ex heterogenea materia constitutæ sunt, opitulãtur, febriúmq; prædictarum typum sedant. SE. Infinitas igitur hi trochisci dotes habent. BR. Sunt agarici dotes, quæ à Mesue referuntur, & quæ longè plures sunt, quàm illæ, quę à Dioscoride, & Galeno scriptæ sunt. sed his de agarico dimissis trochiscis, alios secundum tuum

ordin

ordinem referto.

SENEX V.

Trochiſci de alkakengi huc pedes conferũt. BR. Quanquàm in nomine erres, ſino, vt ad tua vota nominibus vtaris, modò in re ipſa non erres. SE. In quo errem ignoro. BRA. Erras quia alkakengi Barbarum nomen eſt, Græci ἀλικάκαβον vocant, Latini autem veſicariam, vt trochiſci de veſicaria nuncupari debeant, at tibi vniuſcuiuſque nominis vſum conſentio, modò in re ipſa non diſſentias. SEN. Non diſſentiam vt ſpero. BRA. Trochiſcos igitur quos paras de veſicaria referto. SEN. Iam refero.

℞. Granorum Alkekengi ʒ iij.
Seminis citruli
Albatechæ,
Cucurbitæ
Singulorum ʒ iij. & ß.
Boli armeni
Gummi arabici Thuris
Sanguinis draconis
Papaueris albi
Amygdalarum amararum
Succi glycyrrhizæ
Tragacanthi
Amili, Granorum pini
Singulorum ʒ vj.
Seminis apij

Charab

Charabæ, Boli
Hyoſchiami,
Opij
Singulorum ʒ ij.
Præbe drachmam vnã cum iuleb, aut cum aqua mellis. BRA. Hi ſunt trochiſci de veſicaria Meſue, & in omnibus ferè pharmacopoliis ipſorum eſt per totam Italiã vſus, quanquàm variæ ſint apud multos authores deſcriptiones, tamen neque iſta apud omnes, quo ad ſimplicium pondera eodem modo conficitur, nam aliqui veſicariæ genera apponunt, ad drachmas tres & ſemis. SEN. Hoc fortè melius eſt, vt veſicaria cum aliis ſaltem in eodem ſit pondere, vt trochiſci de veſicaria à quantitate denominari poſsint. nam niſi ingrederentur in tanta copia, quanta ſunt alia ſimplicia, imò & in maiori non magis eſſent trochiſci de veſicaria, quàm de citruli ſeminibus, vt albathecæ. propter eà illos magis probo, qui granorum veſicariæ vnciam vnam apponũt, cùm quia ita exigit vſus, tum vt meritò de veſicaria nuncupari poſsint, tum vt maior ſit veſicariæ vſus, quàm aliorum ſimplicium, nam veſicaria vrinas pellit, propterea in hac deſcriptione in magna copia recipi debet, vt alia adſtringentia ſimplicia ad vrinæ vias ducat, nam & ad hunc finem
apij

apij ſemen additur, reliqua deinde præter grana pini, & amaras amygdalas adſtringentia ſunt, & conſolidationem parantia. idcirco hi trochiſci ad renum,& veſicæ vulnera quadrant, imò & omnibus opitulantur vlceribus. Valent prætereà ad veſicæ excoriationem: & ad dolorem, ac ardorem quem aliqui in meiendo habent, imò quandoque eorum vſus eſt ad extrinſecas partes vlceratas conſolidandas. ſed dic, quomodo hæc omnia ſimul iungis? SEN. Aqua mellis vt Meſue docet, vel iuleb. BRAS. Meſue non dicit eſſe ex aqua mellis conficiendos, ſed ex aqua mellis præbendos, tamen nihil refert, ſi ex aqua mellis conficiantur, imò ſi ex ea ſumi debent ex eadem confici poſſe quis prohibet? SEN. Nihil, vt arbitror. BRAS. Si ex iuleb conficiantur, quódnam iuleb genus ſumis? SEN. Violaceum, & ita multi intelligunt, ac eo conficiunt. BRAS. Ad vrinæ ardorem etiam conuenit iuleb violatum, ſed roſaceum vbi vlcera adfuerint, magis conſolidat, vtrunque genus ſumi poteſt: nam neque Meſue dicit, quòd ex iuleb fieri debeant, ſed quòd ſumi debeant ex iuleb. mihi magis placet, quòd ex roſaceo conficiantur: tamen cum eo digladiari noluerim, qui ex iuleb violato conficeret. SEN. In huius compoſitionis

simplicibus primò scriptum est Boli armenæ, posteà simplicirer scriptũ est Boli, quid per hoc intelligẽdum est? BRAS. At tu dic priùs, quando hos trochiscos conficis, quid Boli loco accipis? SEN. Quandoq; terram sigillatam accepi, quandoq; macram, id est terram illam rubrã, qua lignarij fabri vtũtur. BRAS. Est illa, quæ fit ex combusta ochra, sed probarem potius, vt sigillata terra acciperetur, quæ est tenuiorum partium, quàm macra, & exulcerationes magis consolidat. at quid accipis tu per bathecam? SEN. Anguriæ vocatæ semina. BRAS. Illa etiam deinceps sumito, nam quid sit, ambiguum est, ad intentionem verò ista conueniunt, quæ accipis semina: reliqua quæ compositionem ingrediuntur, perplana sunt. SEN. Reperiuntúrne apud antiquos hi de vesicaria trochisci? BRAS. Imò inueniuntur, & non possum non putare Mesuen à Nicolao Alexandrino accepisse, nonnulláque simplicia addidisse. Dicit enim hîc vir in suo de Compositione medicamentorum libro, capite nonagesimo quinquagesimo-secundo, vbi inscriptio est Trochiscus dia-
„ phisalidos Alexandri, & ita ait: Salutaris
„ ad renum, & vesicæ pasiones, ad eos qui cũ
„ vrina mucilagines vel sanguine reddunt, la-
„ pides frãgit, & de renibus & vesica expellit,

ad

ad vreteras & veſicam vulneratam cũ lacte " mulieris, vel aſinæ, aut ſapa cũ ſyringa inie " ctus, ad ſtranguriam, & dyſuriam. SEN. Ad " tot non conferunt Meſue trochiſci, BRAS. Imò & ad plura, ſed ipſe omnia nõ expreſſit. compoſitio verò hæc eſt:

℞. Phyſalidos, id eſt veſicariæ ℥ xxiiij.
Seminis lapathi ʒ xiij.
Seminis cucumeris domeſtici ʒ xij.
Seminum fœniculi ʒ vj.
Amygdalarum amararum ʒ iiij.
Nucleorum pini, Hyoſchiami albi
Opij, Conij ſeminis
Singulorum ʒ iij.
Sapæ quod ſufficit.

Opium cum ſapa diſſolue, & cum ſpecierum puluere drachmeos trochiſcos informa, & cum apozemate apij vtere. SEN. Hic author ſuos hos conficit cũ ſapa trochiſcos, cur poſteà non præbet ex aqua mellis? BR. Quia præbet ex re efficaciori. nã apij decoctum ad vrinarias vias faciliùs medicamẽta ducit; hęc ſimplicia ad prędictas intẽtiones perficiẽdas ſunt ſatis. Verũtamen & idẽ author refert trochiſcos minores de veſicaria. Eſt verò capite 953. vbi inſcriptio eſt, Trochiſcus diaphyſalidos minor. SENEX. Ad quos confert hic minor affectus? BRAS. Authorem audito ita ſcriptis tradentem.

,, Ad vitia renum, & veſicæ ad ſtranguriam, & dyſuriam. SEN. Ex quibus conficit hos trochiſcos ſimplicibus? BRAS. Ex his quæ ſequuntur.

℞. Phyſalidos, id eſt veſicariæ G̃ xxv.
Seminis cucumeris domeſtici ℥ xij.
Seminis hyoſchiami ℥ vj.
Fœniculi ℥ iiij.
Nucleorum pini, Croci.
Lapathi. Seminis papaueris.
Singulorum ℥ iij.
Sapæ quod ſufficit.

Ex hoc puluere cum ſapa drachmeos trochiſcos informa, & drachmam vnam cum apij decoctione dabis, & per virgam cum ſapa, in qua decoctæ fuerint baccæ hederæ, iniicies. SEN. Non eſt magna inter vnam & alteram compoſitionem differentia? BR. Non quidem vt video, tamen hæc compoſitio nouem recipit ſimplicia, & quæ præceſsit, decem, ſapam numerando, qua commiſcetur, in ſecundáq; compoſitione adeſt crocus, qui non adeſt in prima: in prima verò duo ſunt, quibus caret ſecunda. veruntamen & alij authores alias faciunt de veſicaria trochiſcorum compoſitiones, inter quos vnus eſt Actuarius, qui in ſuo de Compoſitione medicamentorum libro. ita inſcriptionem habet: Paſtillus Diaphyſalidon

don, id eſt è veſicaria pollet aduerſus renum, & veſicæ exulcerationes, fluentem ſanguinem, & mucoſa ſtrigmenta excernentes, & vehementi dolore conflictatos. huius paſtilli pondus drachmæ datur febri non obnoxiis ex dulci vino, vel ſapa, febriētibus cum dilutiore vino. SEN. Ex quibus conficit paſtillum hunc Actuarius? BRAS. Ex his quæ ſequuntur:

℞. Lachrymæ papaueris
Seminis cucumeris
Apij
Apollinaris herbæ
Fœniculi
Veſicariæ
Singulorum quadrantem.
Amygdalarum trientem
Croci ſextantem.

Vini dulcis quantum erit ſatis, vt hoc veluti fermento concreſcat in paſtillos. SE. Cum aliquo prædictorum modo non conuenit. BRAS. At in intentione ſaltem conuenit. Verùm & apud authores adſunt de veſicaria paſtilli ex mineralibus confecti. SEN. Quínam ſunt? BRAS. Vnum genus apud Galenum reperitur libro quinto de Compoſitione medicamentorum per genera. Eſt verò inter medicamenta, quæ ſcripſit Andromachus in calce operis de

Exterioribus, & denominatur Pastillus Διαλικακαβων, id est, de vesicariis. cuius cõpositio hæc est:

℞. Argẽti spumæ pondo denarium xxiiij.
Cerussæ pondo denarium xij.
Alicacabi radicis pondo denarium viij.
Calcanthi
Aluminis
Singulorum pondo denarium iij.

Minij quantum ad colorem accipiẽdum satis est. Ex aqua subigatur. SEN. Ex quo aquæ genere? BRAS. Ex aqua fontis, quãquam & pluuialis aqua ad hæc recipienda erit haud mediocriter idonea. Reperitur & Dialicacabus Trochiscus apud Oribasium in illis, quos conficere docuit trochiscis. SEN. Et mihi pergratum erit hos audire. BRAS. Efficiam vt audias. nam author hic dicit vocari & cirros eiuscemodi trochiscos, qui faciunt ad erysipelas, & trimala, & ad narium tumores resolutos cum aceto, aut posca, aut aqua frigida.

℞. Lithargyrij ʒ xxiiij.
Psimmythij ʒ xij.
Aluminis scissilis ʒ iiij.
Calcanthi ʒ iiij.
Alicacabi corticis viridis vel pro alicacabo strycni ʒ viij.

Sinopidem, si volueris ad colorem faciendum

dum mittes,& facies trochiſcos ex aqua,& vteris aliquando cum vino, aut aqua. SEN. Quomodo ſciuerim quando ex vino, & quando ex aqua ſumendi ſunt? BRAS. Cùm adeſt febris, ex aqua adhibentur, abſque febre ex vino. Adde, & vinum etiam in febre accipi poſſe, quia medicamentorum vim magis penetrare facit. Adeſt & hoc apud antiquos (licet cum præcedenti conuenire videatur.) Ex alicacabo paſtillus quem veſicariam vocamus ad prægnantes aqua puſtulas, & epynictidas efficax, narium vlceribus, & rimis ſedis, & quibus citra dolorem ducere cicatricem placet auxiliatur. ipſius verò compoſitio hæc eſt:

℞. Ceruſæ ℔ j.
Spumæ argenti ſemiſſem
Aluminis ſciſsilis
Corticis alicacabi
Atramenti ſutorij
Sinopidis
Singulorum ſelibram.

Quæ aceto accipito. SEN. Medicamentum hoc per os ſumendum non eſt. BRAS. Non prorſus, tamen poteſt & in virile membrum iniici, quando exulceratio aderit, in aqua vel ſucco plantaginis diſſolutus, in reliquis extrinſecis applicandus eſt, ſed & Paulus libro ſeptimo, capite duodecimo,

vbi inſcriptio eſt Paſtillus διὰ φυσσαλίδων inſcriptus, refert trochiſcos de veſicaria, hæcque eſt ipſius Pauli compoſitio, quam nunc refero:

℞. Sem. cucumeris ſatiui pelle exuti ℥ iiij.
Seminis alterci, Cicutæ
Singulorum ℥ ij.
Fœniculi
Seminis rumicis, Croci
Nucleorum pineorum
Amygdalarum amararum, Opij
Singulorum ℥ j.
Phyſalidis ſextarios iij.
Vini quantum opus eſt.

SEN. Nónne edocetur à Paulo, ad quos valeant affectus hi trochiſci? BRAS. Non edocetur, ſed tu ad eoſdem conferre iudicato, ad quos conferunt trochiſci Nicolai Alexãdrini ſuperiùs enarrati, nam & eadem ferè ſimplicia recipiunt, nonnullis exceptis. habetur & alia compoſitio apud eundem Paulum in eodem capite, cuius inſcriptio eſt, Paſtillus διὰ ἀλικακάβου, id eſt ex veſicaria. ita verò conficitur:

℞. Spumæ argenti denarios xxiiij.
Ceruſſæ denarium pondo xij. vel xxj.
Alicacabi radicis pondo denariûm octo.
Calcanthi, atramẽtíve ſutorij denariûm pondo iiij.

Alum

Aluminis fiſsilis tantundem.

Rubricæ quantum ad colorem inducedum ſufficit. Aqua excipe. SEN. Non arbitror Paulum per os præbuiſſe eiuſcemodi paſtillum. BRAS. Non quidem: tamen arbitrandum quòd in penem exulceratũ iniecerit in aqua plantaginis, vel re alia ſimili diſſolutum. SEN. Súntne alij apud antiquos huius generis paſtilli? BRAS. Nulli adſunt, quos ſciuerim ſed apud Auicennam alij reperiuntur de alkakengi (vt eius vtar verbo) paſtilli, qui à præſcriptis diuerſi ſunt. SEN. Vnam aut alteram refer, ſi lubet, cõpoſitionem. BRAS. Id libẽter efficiam, modò ampliùs non me laceſſas, vt Arabum compoſitiones referam. SEN. In hac compoſitione ampliùs non te laceſſam, de aliis verò ſecus erit. BRAS. En igitur hæc eſt compoſitio, quã in quinto Canone refert, & dicit Trochiſci alkakengi conferentes ad dolores renum, & veſicæ, & mictum ſanguinis: & ſaniei, & ad vrinam mucoſam, & confert ad ſcabiem veſicæ, quorum hæc eſt permiſtio:

℞. Seminis melonis aur. xxxvj.

Opij aur. vj.

Seminis hyoſciami albi

Apij

Acetoſæ

Singulorum aur. vj.

Seminis Hyoſchiami nigri
Coriandrorum
Singulorum aur. viij.
Seminum fœniculi
Granorum pini torrefactorum
Croci
Amygdalarum amararum
Singulorum aur. viij.
Granorũ alkakengi montani ℥ lxxv.

Confice, & fac trochiſcos cum coagulo vaccæ, doſis à duabus aureis vſque ad tres. SEN. Mihi videtur, quòd aliquam habeant cum illis Nicolai Alexandrini affinitatẽ. BRAS. Imò habent, ad eoſdémque conferunt affectus. verùm in Auicenna alia ſtatim ſequitur compoſitio. nam dicit Trochiſci alkakengi deſcriptione alia: qui conferũt ad vlcus renum, & veſicæ, & ad deſtillationem vrinæ. Ipſorum compoſitio hæc eſt:

℞. Seminis Apij,
Hyoſchiami albi
Schedenegi
Singulorum ʒ vj.
Seminum fœniculi ʒ ij.
Croci
Semin. acetoſæ ſylueſtris
Amygdalarum
Nucleorum pini, Opij
Amygdalarum amararũ excoriatarum

Singulorum ʒ iij.
Granorum alkakengi numero xxv.
Seminis cucumeris ʒ xij.

Tere,& cõfice,& fac trochiſcos. SEN. Quomodo confici debent? BRAS. Ab Auicenna non exprimitur, ſed plantaginis aqua accipiatur, vel mel roſatum colatũ, vel aliud ſimile: poſſent & ex vino albo confici. SEN. Extant ne aliæ apud hũc authorẽ huius generis compoſitiones? BRAS. Extat & tertia cõpoſitio, quam à prędictis ſeorſum retulit, & alio nomine inſcripſit, fortè arbitratus eſt cõpoſitionẽ aliã eſſe à trochiſcis de veſicaria, ita verò trochiſcos proponit. Trochiſci diſulidis cõferentes ad vlcera renũ & veſicæ, & ad mictum ſanguinis, & vrinæ difficultatem, quorum permiſtio hæc eſt:

℞. Seminis Apij
Hyoſchiami albi
Semin. hedenegi, id eſt, cicutæ
Singulorum ʒ vj.
Seminis fœniculi ʒ ij.
Croci
Granorum pini
Semin. lapathi acetoſi
Opij
Amygdalarum amararũ excoriatarum
Singulorum ʒ iij.
Granorum alkakengi montani nu. xv.

Semin

Seminum cucumeris excorticatorum
Tere, & confice, & forma trochiſcos. Compoſitiones omnes in aliquibus ferè conueniunt, imò & in maiori ſimplicium parte.
SEN. Quid ſignificat vocabulum diſulidis?
BRAS. Eſt corruptũ vocabulum, & in aliquibus etiã exemplaribus ſcriptum eſt diſalidis, cùm legi deberet trochiſci διὰ φυσαλίδων, id eſt, de veſicaria: ita enim à Græcis vocantur. SEN. Arbitrabar & ego illud vocabulum eſſe corruptum, ſed vnà etiam putabam eſſe authoris nomen, qui trochiſcos inuenit. BRAS. At eſt nomen plantæ, quæ veſicas facit, & grana in veſicis clauſa. SEN. Súntne aliæ apud authores compoſitiones? BRAS. Et Serapio ipſe in ſeptimo ſui Antidotarij trochiſcos poſuit de veſicaria, corruptóque vocabulo trochiſcos, aleſculidis vocat, cùm dicere debuiſſet trochiſci διὰ φυσαλίδων: dicit verò ad renum vlcera, & veſicæ conferre, & ad illum qui ſanguinem mingit, & ad vrinæ difficultatem: Ita verò refert Serapio.

℞. Semi hyoſchiami
Apij
Fœniculi
Singulorum ʒ vj.
Croci
Granorum pini

Semi.

Semi. acetosæ excorticati
Opij
Amygd. amararum excorticatarum
Singulorum ℨ iij.
Granorum alkakengi numero xxv.
[In alia descriptione sunt numero 50.]
Sehedenegi ℨ viij.
Seminis citruli ℨ xij.
[Et inuenit Serapio in alia descriptione
Thuris ℨ j.]

Terantur cum rob, aut iuleb, aut aqua tepida, & fiant trochisci vnius drachmæ, & administrētur post sex dies. SEN. In sex dierum spatio fermentari debēt, tamē & multum cōueniunt cum nonnullis supradictis compositionibus. BRAS. Imò eædem esse debuissent, sed scriptores peruerterūt: nam aliqua addiderunt, aliqua præteriêre, vt deinde compositiones alias describere cogantur, quàm sint illæ, quas ipsi ab antiquis accepêre. SEN. Ne amplius conteramus tempus in his Arabum compositionibus contemplandis. BRAS. Neque ego hoc libēter efficio: verùm hoc non præteribo, & Rasim in diuisionū Antidotario, vbi de vrinæ medicinis agit, duas horum trochiscorū compositiones referre, quarum vna inscriptionem habet: Confectio ad vlcera renum, & vesicæ: secunda verò habet: Confectio tro-

chiſcorum vltimorũ, qui nominantur trochiſci alkakengi. Reperitur & apud Halym vna horum trochiſcorũ compoſitio: verùm & vocabulum apud hunc authorẽ eſt corruptum: nam vbi legendũ eſt διὰ φυσαλίδων: legit abſolidis. SE. Extraneæ profectò ſunt hæ vocabulorum corruptiones. BR. Pro exulcerato pene nonnunquàm ſequẽtibus noſtris trochiſcis de veſicaria vſi ſumus.

℞. Veſicariæ ſem. G̃ ℥ j.
Maſtiches
Bolli armenæ
Terræ ſigillatæ
Singulorum ℥ ß.
Roſarum rubrarum
Balauſtiarum
Singulorum ℥ j.

Miſce, & cum ſyrupo myrtino fiant trochiſci, quos in aqua plantaginis diſſolui iuſsi, & in vrinarium meatum iniici, tamen & ad renum, ac veſicæ exulcerationem conueniunt. Aliis prætereà ad vrinam prouocandam ſum vſus trochiſcis, quorum compoſitio hæc eſt:

℞. Granorum veſicariæ ℥ j.
Seminum vrticæ
Fœniculi
Apij
Petroſelini

Amidis

Amidis

Singulorum ʒ ß.

Miſce cum aqua ſaxifragiæ, quorum vnuſquiſq; ſit vnius drachmæ pondere, qui præbeatur vel ex vino albo potentiore, vel ex aqua capillorũ veneris vel ſaxifragiæ. SEN. Non mihi diſplicet te hos adduxiſſe, quibus vteris trochiſcos, & quos ego in meo ſeruo in tui gratiã, pharmacopolio. BRASSAVOL. Aliud trochiſcorum genus in examen afferendum eſt.

SENEX. VI.

Sua ſponte trochiſci de abſynthio accedũt. BRASS. Multis ſunt nominibus digni, vt & abſynthium ipſum nobiliſsima eſt herba. ſed eia, compoſitionem quam paras, referto. SEN. Ego Meſue compoſitionem paro, quam antiquis febribus conferre dicit, & hepatis obſtructiones, ac ſtomachi aperire, ſtomachum confortare, & membris nutritionis conferre, appetitúmque excitare. BRASSAV. Ego his frequẽter vtor in longis morbis, in quibus ventriculus, & iecur praue affecta ſunt. at compoſitionẽ afferto. SEN. Iam attuliſſem, niſi me intercepiſſes. BRAS. Fieri non poteſt, quando aliqua occurrunt loquenda, quin aliquãdo homo loquatur. SEN. Hæc eſt apud Meſuen horum trochiſcorum de abſynthio compoſitio:

℞. Roſ

℞. Roſarum
Abſynthij
Aniſi
Singulorum ℥ ij.
Rhaued
Succi eupatorij
Aſari
Apij
Amygd. amararum
Spicæ
Maſtiches
Folij
Singulorum ℥ j.

Fac trochiſcos cum ſucco endiuiæ, da cum ſucco herbarũ. BRAS. Quid intelligit per herbarum ſuccum? SEN. Herbarum ſupradictarum, ſupradictæ verò ſunt eupatorium, apium, aſarum, abſynthium. BRAS. Intelligiſne omnium harum herbarum? SENEX. Omnium prorſus in compoſitione poſitarum. BRASSAV. Præberéſne tu hos trochiſcos cum illarum herbarum ſucco? SENEX. Præberem maximè, niſi ægrotus refugeret, tamen impræſentiarum ſumuntur cum aquis vi ignis eliquatis. BRASS. At ego ſemper præbeo cum aliquo ſyrupo iecori, & ventriculo proprio, vel febri conuenienti, fiũtque ſyrupi ex herbarum ſuccis, idcirco cum byſantino præbentur hi

trochiſci.

trochiſci, vel cum aliis affectui propriis. At quid accipis per Rhaued? SE. Rhabarbarum ſimpliciter. BRAS. Probè agis, nam cũ ſimpliciter Rhaued dicitur vel radix, illa per excellentiam intelligitur, quæ Barbarica radix vocatur, nam omnes alias perfectione ſuperat radices, idcirco ſimpliciter proferẽdo radix iſta intelligitur, & apud Meſuen potiſsimùm radix de ſceni intelligitur, quę eſt exquiſitiſsimum rhabarbarum. SE. Cur non vocãtur trochiſci de roſis, vel de aniſis, vt de abſynthio nominati ſunt, cùm hæc ſint in æquali põdere in compoſitione cum abſynthio? BRAS. Quantum ſit de roſis, ad ſunt alij vocati de roſis trochiſci, de abſynthij verò potiùs, quàm de aniſis nominati ſunt, quia abſynthium magis efficax eſt ad intentionem, ad quam confecti ſunt trochiſci, quàm aniſum. Adde paulò poſt Meſuen trochiſcos de aniſis poſuiſſe, propterea non abs re fuit, vt hi ab abſynthio denominationem ſortirentur. SEN. In meo pharmacopolio folium quoddam habeo, quod Venetiis emi, & ſimplici vocabulo folium nominant, & dicunt eſſe ex India Venetias euectum, & eſſe verum folium, tamen poſteà audiui non eſſe verum folium, cui profectò deſcriptio non quadrat. BRASSA. Folium quod malabathrum antiqui vocarũt,

h non

non habetur in Italia,nec ad nos ab Indis defertur:tamen Indi folium quoddam habent quod masticant ad halitus suaueolentiam incitandam,& ego folium istud nactus sum ab Illustri Beatrice de Luna Lusitana. nobilissima virago hæc ab Indis Ferrariam illud vehi iussit,nomen quod illud nominãt Indi à malabathro, deflexum est,nã ipsi appellant hoc folium Betre, ab Arabibus Tambul vocatur.Frutex est surculosus foliis iuglandibus,maioribus, pinguioribus,frangi contumacibus tribus per medium concurrentibus neruis, suauiter spirantibus cùm recentia sunt, sicca quendam lauri gustum sub lingua referunt,vbique ferè in tota India perueniens, cultu, & sine cultu nascitur, cultũ magis probatur. Indi foliũ, & fructũ quod Arecã nominãt, & calcem ostreorum simul miscent, medicamentúmq; componunt ad abstergendos dentes aptũ,ad vẽtriculũ firmadũ, ad habitus inculpatos reddẽdos, vice pacis hoc foliũ inter sese offerũt Illustris Beatrix de Luna mulier,si quæ alia in toto orbe sit,solertissima non tantùm me participem fecit malabathri,sed & ipsius histotiam, ac dotes scriptis tradidit. SEN. Tu igitur malabathrum habes? BRAS. Habeo, & in gratiã Illustrissimi HERCVLIS Ducis nostri

pro

pro conficienda theriaca ſeruo. SEN. Quomodo ſcis tu illud eſſe folium? BRAS. Quia apud Indos nullum aliud inuenitur, quàm iſtud folium, quod in pretio ſit, nec aliunde affertur, cui Dioſcoridis figura conueniat, imò nec Dioſcorides, nec Galenus, nec Plinius ipſe de folio exquiſitè locuti ſunt, ſed de eo loquuntur, tanquã de re ignota, neq; aliud eſt præter hoc folium in India, quo ad ſuaueolẽtiã excitãdã vtatur. SEN. Nónne portionẽ aliquam huius folij mihi impartieris, vt trochiſcos hos exquiſitè conficere poſsim? BRAS. Nónne dixi tibi me in gratiam Illuſtriſsimi Ducis noſtri hoc folium ſeruare? SEN. Quid ergo à me folij loco accipiendum erit? BRAS. Lege Galeni ſuccedanea, & vide quod malabathri loco ponat: hoc, enim accipies, & abſq; trochiſcis de abſynthio tuum non erit pharmacopolium. SEN. Quid tandem pro malabathro Galenus accepit, & quid illi ſubſtituit? BRAS. Nardum Indicam. SEN. Habemúſne Indicam nardum. BRASSA. Quidni? SENEX. Eſt'ne illa vulgata, quam Venetiis emimus? BRAS. Ila eſt, & illa inquam, quæ cum tenuioribus capillamentis cæteris odoratior eſt. SEN. Reperitúrne apud antiquos paſtillorum de abſynthio compoſitio? BRASSA. Apud Græcos non reperi-

tur,at apud Arabes multæ ſcriptæ ſunt cō-poſitiones,quæ in aliquibus conueniunt,in aliis differunt. Nicolaus autem Alexandrinus capite noningenteſimo ſeptuageſimo tertio compoſitionem quandam refert trochiſcorum hepaticorum, & ictericorum, quæ ex quinque ſimplicibus in Meſue poſitis conſtat,nimirum dicti:

℞. Amygdalarum purgatarum
Abſynthij
Aſari
Aniſorum
Apij
Aequalia pondera

Aqua quod ſufficit. hæc omnia cribrata confice, & trochiſcos informa, cúmque opus fuerit, cum vino dabis. SENEX. Hæc ſimplicia in Meſue compoſitione prorſus ſunt, ſi per amygdalas amaras ipſas intelligamus, ſed a Meſue multò plura dicuntur. BRASSA. Reperitur & apud Galenum trochiſcorum amarorum compoſitio in octauo, de Compoſitione medicamentorum ſecundum locos, quam ad ſtomachicos valere dicit, & cœliacos, ventrem mollire, ad ſomnum facere ex comentariis Aphrodæ, valet etiam veſicæ, & colli vitiis.

℞. Apii ſeminis ʒ vj.

Anisi tantundem
Piperis albi sexquidrachmam
Castorei ʒ ij.
Myrrhæ
Nardi gallicæ floris
Opij
Cinnamomi
Singulorum ʒ ij. & ß.
Absynthij comæ ʒ iij.
Aloës obolos iij.
Mastiches ʒ j.

Ex aqua pastillos formato triobolares, aut drachmales,& dato cum aquæ cyathis tribus. SEN. Possunt & pastilli de absynthio vocari, quia absynthium recipiunt, & ob ipsum potissimùm sunt amari. BRA. Neq; intentionem euariant pastillorũ de absynthio,quamnis hîc opium ponatur. At Galenus apponi dixit,quoniã medicamenti author voluit simul,conficere medicamẽtum exiccans & anodynon,quódq; somnum induceret. Actuarius etiam in libello de Medicamentorũ compositione,pastillos quosdã refert amaros,vocatos ad intentionẽ trochiscorũ de absynthio Mesue: inquit verò trochiscus amarus,qui opitulatur stomachicis:item iocinerosis,lienosis, & regio morbo laborantibus:ita verò conficiuntur:

℞. Seminis Apij

Asari
Absynthij
Anisorum
Amygdalarum amararum.
Singulorum ℥ ij.
Misceantur.

SEN. Idem sunt cum Nicolai Alexãdrini de absynthio trochiscis. At cùm non referat, quo liquore confici debent? BRA. Cùm nihil ab authore dicitur, accipe vel aquam puram, vt Nicolaus facit: vel liquorem alium, qui sit ad compositionis intentionem. Auicenna (vt ab Arabes redeamus) duas ponit trochiscorum de absynthio compositiones, quarum vna hæc est: nõ enim adeò sunt spernendi Arabes, vt eorum compositiones nunquàm adducantur.

℞. Anisorum
Absynthij
Asari
Seminum apij
Amygdalarum amararum
Singulorum partes æquales.

Conficiantur cum aqua frigida, & fiant trochisci, & dentur in potu. SEN. Idem sunt cum prædictis. BRAS. Auicennæ compositionẽ adducere volui, vt eandem esse cum prædictis nosceres: Auicennáq; dicit ad aliquas febres conferre, esse aperitiuos valde, & pro

& prouocatiuos,& appetentiam proritate.
SE. Posteà quàm primam horum trochisco rum apud Auicēnam compositionem retulisti,& secundam afferre ne graueris. BRA. Ita dicit Auicenna: Trochisci de absynthio " alij facientes ad hepar,& ad splenem,ac sto " machum,& febrem,tertianam, & triangu " lam. Ita verò conficiuntur. "

℞. Anisorum aur.ij.
Asari
Absynthij rom.
Seminum Apij
Amygdalarum excorticatarum
Masticches
Spicæ
Singulorum aur.j.
Aloës succotrini
Folij Indi
Singulorum aur.j. & ß.
Succi eupatorij aur.j.

Terantur,& cõficiantur,& informentur trochisci. SE. Hæc compositio aliquo modo similis est cõpositioni Mesue. BRA. Similis profectò, præterquam in aloë, quæ in hac ponitur cõpositione,& in illa Mesue Rhabarbarum, & in Mesue compositione adsunt rosæ,quæ in Auicennæ compositione absunt. SEN. Audiui & apud alios authores alias esse compositiones ab his differentes.

BRAS. Adſunt profectò, & ad eandem ſunt intentionem: nam Serapio in ſeptimo tractatu, vbi de Antidotis verba facit, trochiſcos de abſynthio refert, quos ait obſtructiones in hepate aperire, & conferre ad febrem antiquam, & vrinam prouocare.

℞. Abſynthij
Aniſorum
Aſari
Sem. apij
Amyg. amararum
Singulorum partes æquales.

Terantur, & cum aqua conficiantur. SEN. His ſimiles ſunt, quos Actuarius deſcripſit. BRAS. Imò idem ſunt, & eadem præciſè habent ſimplicia. Duæ etiam reperiuntur apud Halyabatem horum trochiſcorũ compoſitiones: quas breuitatis cauſa, cùm eædẽ ferè ſint, prætermittere decreui. SEN. Per herbarum ſuccum, herbarum in cõpoſitione poſitarum intellexiſti, cur non aliarum herbarum, cùm herbæ hæ in compoſitione iam ſint? BRASSA. Nihil refert, & ſi in compoſitione ſint, iterum eas in ſuccum redactas aſſumere: tamen ſi tibi placuerit, intelligere poteris illarum herbarum ſuccum, ex quibus fit ſyrupus acetoſus de ſuccis herbarum, & infuſio fit de herbarũ ſuccis: poteris per herbarum ſuccos, illos intellig

telligere ita à Mesue vocatos. SE. Tādē quę sunt hę herbę, ex quibus hic syrupus cōficitur? & quare simpliciter hic succus, herbarū succus dicitur? BRA. Sunt endiuia, lupulus, buglossum, borago, apium, & fœniculus. In hac verò compositione non est accipiendus omnium harum herbarum succus, sed tantùm fœniculi succus, & lupulorum: tamen res hæc minimi negocij est, nec magni refert, an hic, an ille sumatur, modò intentioni non sit oppositus. nos cum syrupo aliquo semper præbemus, vel cum aliquo decocto ad trochiscorum intentionem valente, & cum trochiscis de capparibus nonnunquā commiscemus, præsertim quando simul adest in liene durities. SE. Ob hoc & consequenter de trochiscis de capparibus verba faciamus. BRAS. Súntne in tua scheda per hunc ordinem dispositi?

SENEX VII.

Hoc nihil refert, modò trochisci de Capparibus sub examen veniant. BRAS. Iam igitur veniant: posteaquàm hic de illis tibi pertractare placuit. At compositionem quā paras, referto. SEN. Paro cum omnibus aliis totius Italiæ pharmacopôlis compositionē Mesue, quæ ex his conficitur:

℞. Corticum radicum capparis
Seminis agni casti

Singulorum ʒ vj.
Nigellæ
Calamenti
Succi eupatorij
Acori
Amygdal. amararum
Naſturtij
Ammoniaci
Foliorum rutæ
Ariſtolochiæ rotundæ
Singulorum ʒ ij.
Cyperi
Scolopendriæ
Singulorum ʒ j.

Ammoniacum diſſoluatur in aceto,& aliarum rerum pulueres cum eo cõficiantur,& ſit doſis eius aur. j.cum vino,in quo coquantur radix capparis,cortex fraxini, & cortex tamariſci,aut extremitates ramorum eius, & cortex ſalicum,& ſunt qui duplicant ammoniacum,& eſt melius. BR. In nota prorſus(vt dixiſti)Italia eſt horum trochiſcorũ de capparibus vſus, quanquàm apud Auicennam vna ſit horum trochiſcorum compoſitio ab hac diuerſa. SEN. Quæ'nam eſt illa? BRASSA. Hæc,quam refero.

℞. Corticũ radicũ capparorũ ſextaria iiij.
Ammoniaci ſextaria iiij.
Rhabarbari ſextaria ij.

Sem

Seminis agni casti
Piperis
Singulorum sextaria vj.

Aggrega has medicinas tritas, & confice ammoniacum cum aceto vini, & aggrega cum eo medicinas, & fac trochiscos. SEN. Sunt longè distinctæ compositiones. BRA. Imò si Serapionis compositionem spectabis, ab his differre percipies. SEN. Illam (nisi referas) spectare non potero. BRAS. Referam, vt distinctionem agnoscas. Ita verò dicit Serapio: Trochisci de capparibus ad spleneticos:

℞. Corticum radicum capparorum
Ammoniaci
Singulorum sextarios ij.
Aristolochiæ longæ
Piperis
Seminum agni casti
Seminum Alphagdi
Singulorum ʒ iij.

Soluatur ammoniacum cum aceto, & cõficiantur cũ eo sicca, & fiant trochisci, quorum vnusquisque sit drachmæ vnius & semis, & dentur cum secaniabim. SEN. A prædictis profectò differunt. BRASSA. Imò & alij scholæ Arabicæ authores in compositionibus differunt, vt Halyabas in primo practicæ, qui duas ponit descriptiones, quæ ab

ab illa Mesue distinctæ sunt. At Rasis duas & ipse refert descriptiones, quarũ vna multùm cõuenit cum illa Mesue, alia minimé. illa quã scribit in nono ad Almansorem in capite de Dolore splenis, cum hac Mesue haud modicè conuenit. at illa, quam in Antidotario diuisionum refert, in capite de Medicinis splenis, cum illa Mesue non conuenit. SEN. Reperiúntne hi trochisci apud antiquos? BRAS. Hos, qui à Mesue describuntur, apud neminem inuenire licet: sed apud Nicolaum Alexandrinum duæ inueniuntur trochiscorum compositiones sub hoc nomine trochisci splenidion, ita enim ait author ille, validus ad duritiem, & ventositatem splenis, & diuersas eius intemperies, quo prior, & melior non inuenitur.

℞. Splenidion

Corticum radicum capparorum
Lepidos ferri
Spicæ
Matricis foliorum
Singulorum ʒ xviij.
Myrobalani ʒ x.
Thimi ʒ viij.
Pelecini ʒ v.
Stœcados ʒ iiij.
Scolopendriæ
Absynthij

Singul

Singulorum ℥ iij.

Oxymelitis quod ſufficit.

Ex his cum oxymelite, drachmeos trochiſcos informa, quos cum oxymelite exhibebis. SEN. Intentio eadem omnino eſt. BR. Eadem prorſus eſt, idcirco & hi nuncupari poſſent de capparibus trochiſci. SEN. Nónne Serapio multos refert ſpleneticos trochiſcos? BRASS. Multos nimirum, ſed in vſu non ſunt, at Alexandrinus ſplenidion, trochiſcum magnum vocat, quia alterum facit minorem ſplenidion, ad eandem tamen intentionem. SENEX. Ex quibus conficitur? BRASSA. Authoris verba tibi afferam. inquit, ille ad omnes paſsiones ſplenis, tumorem, & duritiem.

℞. Myrobalani

Stœcadis

Singulorum ℥ x.

Guttæ ammoniacæ ℥ ix.

Radicis capparis

Myrrhæ

Splenidij

Squammæ ferri

Singulorum ℥ iij.

Oxymelitis quod ſufficit.

E tritis cum oxymelite trochiſcos conforma, quos cum oxymelite epotandos dabis. SE. Eadem eſt etiã in his trochiſcis intẽtio,

ſed

ſed rebus ipſis ab illis Meſue differunt. B R. Non præteribo etiam tibi referre paſtillorum quoddam genus de capparibus ab his diuerſum ab Actuario in libro de Compoſitione medicamẽtorum deſcriptum. S E. Illud referas, ni moleſtum ſit. B R. Minimè moleſtum eſt, ita dicit ille author: Trochiſcus è capparibus aduerſus lienis œdemata.

℞. corticum radicum
capparis
Coſti indici
Lachæ mundæ
Spicæ
Polij
Singulorum duellam.
Rhei
Ariſtolochiæ rotundæ
Caſiæ duplicatæ
Iunci odorati
Hyeræ amaræ

Miſceto cum apiorum aqua, aut cum aceto. SEN. Ad intentionem quidem aliorum trochiſcorum conuenire videntur, ſed compoſitio ipſa ab aliis ſupradictis differt. At quid intelligit per duplicatã caſiã? nõdum enim legi caſiã eſſe duplicatam. B R. Nónne audiuiſti caſiæ duplum idem pollere, quod verum cinnamomum, atq; ſimplex? S I N. Audiui. B R A S. Hoc eſt, quod intelligit.

git author in hac compositione (cùm cinnamomo caremus) casiam, hoc est vocatam canellam, duplicari oportere, vt cinnamomi vim enanciscatur, erit ergo in compositione ipsa accipienda casia ad duplum põderis aliorum simplicium. SE. Quid est hoc simplicium pondus? nam author dicit duellam, quid verò sit duella, ignoramus. BRASSA. Cùm omnia simplicia in æquali pondere in hac compositione ponantur, vnumquodque pondus intelligit posset, at quia vsus est vocabulo duella, scito duellam esse tertiam vnciæ partem, vt, scilicet sit drachmæ duæ scrupuli duo. SE. Cur cyclamen in Mesue compositione additum non est? BRASSA. Ego plerunq; adiungi iubeo ad splenem attenuandum, & tunc præcipuè crassas materias atrabilares attenuant, quas etiam resoluunt, obstructiones aperiunt, & splenis, ac hepatis duritiem remouent, crassos flatus in eisdem membris resoluunt. SE. Meminitne horum trochiscorum Galenus? BRASSA. Non quidem horum, sed in nono, de Compositione medicamentorum secundum locos, compositionem quandam ponit, cuius inscriptio est, Pastillus splenicus tumorem eliquat. Compositio verò est:

℞. Ericæ fructus ℥ iiij.

Piperis albi
Nardi ſyriacæ
Ammoniaci thymiamatis
Singulorum ℥ ij.

Arida tunduntur,& cribrantur, ammoniacum aceto ſcillitico diſſoluitur, & aridis additum in paſtillos cogitur, fiunt autem paſtilli drachmæ pondere, datur drachma vna ex aceti mulſi cyathis tribus, qui pharmacum hoc tradidit, dixit porcellum ad triduum hoc bibiſſe, & poſteà reſectum ſine liene inuentum eſſe. SEN. Cur non recipit cappares eiuſcemodi compoſitio? BRASS. Non eſt ſemper neceſſarium cappares recipere, at alij ſequuntur in Galeno ſplenetici paſtilli, qui lienis tumorem tollunt,& cappares recipiunt. SEN. Quomodo conficiuntur? BRASSA. Hoc modo, ſecundum Galenum.

℞. Ammoniaci thymiamatis
Rubi foliorum tenerrimorum
Singulorum ℥ viij.
Capparis corticis ℥ iiij.
Myricæ fructus
Herbæ aſplenij dictæ, quæ & ſcolopendrium,& hemionitis dicitur.
Nuclei ſcillæ aſſatæ,& purgatæ
Piperis albi
Singulorum ℥ ij.

Excip

Excipe aquã, & redige in pastillos, atque exhibe drachmam vnam, cum aceti mulsi cyathis tribus.

SENEX VIII.

Trochisci de Charabe, moras rumpunt, vt in examen veniant. BRAS. Cur potiùs non dicis de succino, vel saltem de electro, quæ sunt Latina nomina, quàm de Charabe, quod barbarum nomen est? SEN. Hoc ad rem nihil facit apud nos, ita consueti sunt nuncupari hi trochisci. BRAS. Neque nos de nominibus curare solemus: at à quo authore illos accipis? SEN. A' Mesue qui dicit, Confectio trochiscorum de Charabe abscindentium sanguinem de omni loco manationis eius. Compositio autẽ hæc est:

℞. Charabe aur. vj.
Cornu cerui adusti
Gummi adusti
Coralli adusti
Tragacanthi
Acatiæ
Hypocystidos
Balaustiæ
Mastices
Laccæ
Papaueris nigri assi
Singulorum aur. ij.
Thuris

Croci
Opij
Singulorum aur. j. & ß.

Fac trochiſcos drachmæ vnius cum mucci-lagine pſyllij. BRAS. Hi ſunt trochiſci de charabe, qui paſsim per totam Italiam cõficiuntur. De charabe & ſimplicibus aliis, in noſtro Simpliciũ examine à nobis vbertim ſcriptum eſt. SEN. Ad quos proficiunt hi trochiſci affectus? BRAS. Sanguinem ſiſtunt vndequaque fluentem, ſed potiſsimùm profluuio ſanguinis narium obſiſtũt, & venarum ani profluuio, & vteri. extrà applicati, etiam adſtringũt, ſed intus ſumpti, vehementiùs hoc agunt, ſi ex plantaginis aqua, vel alia ſimili adſtringente propinentur, & in anum iniici poſſunt per clyſterem in dyſenteria, ſi cũ aliquo liquore miſceantur. Sunt qui præbent, cùm ſanguis à thorace profluit, at in initiis cõuenire poſſunt, cùm verò ſanguinis portio in thoracis cauitate in pus conuertitur, præberi nõ debent, niſi aliis miſti rebus, quia nimis adſtringunt. SEN. Audiui quandoque hanc compoſitionem, quam attuli, in diuerſis exemplaribus eſſe diuerſam. BRAS. Hoc nihil refert, quia eiuſcemodi diuerſitas non magni facienda eſt. nam in aliquibus exemplaribus non adeſt gummi, nedum gummi

aduſti

adusti. Sed vel adsit, vel non adsit, parum refert, tamen potiùs adesse probamus, an verò magis adstringat gummi, quãdo adustum est, & non adustum, tu ipse contemplator. nam lingua hoc facilè deprehẽdere poteris. scito prætereà in aliquibus exemplaribus legi hypocystidis, in aliis hensistidis, vtrunque adstringens est, tamen maior codicum pars legit hypocystidis. SEN. Cùm aliqua in hac compositione adurantur, aliqua assentur, ad quem finem hoc fit? BR. Aduruntur medicamẽta, & comburuntur, ac assantur, quando vis vna alicuius medicamenti transmutatur, & alia robustior efficitur, vt cùm Rhabarbarum aduritur, & myrobalani, tunc pars tenuis, & quę soluit, imbecillior efficitur: pars verò terrestris styptica augetur: assatio verò fit, vt pars humida remoueatur, & glutinosa attenuetur, vt in semine lini fit, quando assatur. Veruntamen aliud tertium est, quod præterire non oportet: hoc verò est torrefactio: quæ fit, vt parua quædam humiditas, quæ in medicamento est, aboleatur. at tu dicito, quomodo deprehendes medicamentum aliquod esse adustum, vel torrefactum, vel assatum? SEN. Tunc dicimus medicamẽtum esse torrefactũ, quãdo calor per totã substãtiam penetrauit, sed non combussit. Tunc

verò medicamentum combuſtum eſſe deprehenditur, quando calor naturalis, & medicamenti proprius in tota medicamenti ſubſtantia deperditur, & alium quendam calorem acquirit. aſſatum verò tunc eſt medicamentum, cùm in ſuperficie colorem mutare incipit, & ad oppoſitum eius, quod eſt, reducitur. BRAS. Quomodo aduris cornu cerui, genera gummi, & corallos? SEN. Ita facio, illa quæ aduri debent, primò in puluerem redigo, & in terrea olla di geſta in furno pono, in quo tota nocte immorentur. ſi combuſta ſint, ab olla remoueo, ſin minus, ſequenti nocte in eundem furnum pono, & integrè aduri permitto, & tertiò ac quartò (ſi opus ſit) in furnum remitto, quoad fuerint combuſta. BRAS. Ita faciendum eſt. SEN. Mihi videtur aduſtionem nulli competere medicamento, quia aduſtio ſubſtantiam medicamenti aufert, vt non ſit amplius idem medicamentum, nec eaſdem habeat vires. BRAS. Iam dictum eſt aliquas vires reſolui, alias roborari in medicamento, quod aduritur, at ſex adduntur cauſæ, cur aduratur medicamentum: quarũ vna eſt, vt medicamenti acredo remoueatur, Meſue teſte in Canonibus vniuerſalibus, & ob hanc cauſam calchantum aduritur. Secunda cauſa eſt prima oppoſita,

aduri quandoq; vt acredo in medicamentum inducatur, vt de lapidibus fit, qui cùm aduruntur, calx efficiũtur, & acuuntur. Tertia causa est, quando medicamẽtum partes valde crassas habebit, tunc enim penetrare non potest, aduritur verò vt attenuetur, & ad internas partes penetrare possit, ob hãc causam cornu cerui aduritur. Quarta causa, medicamentum quandoque aduritur, vt melius conteri possit, & ob hoc sericum comburitur, quod ante combustionem difficulter conteritur. Quinta causa, cur medicamenta comburantur, est, vt ipsorum malitia remoueatur, ob quam causam scorpiones aduruntur. Sexta causa est aduri medicamentum, vt humiditas superflua resoluatur, ob hanc causam myrobalani comburuntur, Rhabarbarũ & omnia gummi genera, quæ contra ventris profluuia præbentur. Adde aduri quandoque medicamenta, vt naturam mutent, quando humectant, exiccandi. SEN. Hi omnes modi, & rationes hę apud Mesuen colligi possunt in suis vniuersalibus Canonibus, at in præsentiarum potiùs scire cuperem, num eiuscemodi trochiscorum compositio apud antiquos reperiatur. BRAS. Imò reperitur, licet ab hac sit diuersa. Nunc autẽ Auicẽnam prætereo, qui in quinto Canone multas ha-

bet trochiscorum de charabe compositiones. Prætermitto & Rasim in nono ad Almansorem, in capite de Mictu sanguinis, & puris, vbi horum trochiscorum cõpositionem quandam refert, & in Antidotario diuisionum in capite de Medicinis mẽstruorum, & hemorrhoidarum, alteram ponit descriptionem. Prætermitto & Serapionẽ, & omnes alios Arabes authores, quos tu ipse legere poteris. hunc verò Græcorum authorum compositiones solùm adducam, quæ ita inter se diuersæ sunt, vt illæ etiam sunt diuersæ, quæ apud Arabes constant. SEN. Mihi rem pergratam feceris, si Græcorum compositiones in medium afferre non pigeat. BRAS. Imò erit gratissimum. Actuarius in libro de Compositione medicamentorum, compositionem refert διὰ ἠλέκτρου, id est de electro, siue succino: est verò hæc, quæ sequitur, quam dicit auxiliari sanguinem expuentibus, & tam inueteratis, quàm recentibus tussibus, mederi phthisicis, humorem à pectore reiicientibus, purulenta excreantibus, cœliacis, dysentericis, inflante spiritu turgentibus opitulari. Est & medicamentum finiendis doloribus efficax:

℞. Psyllij ℥ xlv.
Ireos, Mastiches

Succini

Succini
Scobis loti
Croci
Singulorum ℥ xxx.
Lachrymæ papaueris ℥ xv.

Psyllium in feruentem aquam coniectum, finitur macerari, dum glutinosa, & viscosa euadat aqua: dein humor exprimitur, & in pastillos formatur. SEN. Nihil habet cum pastillis de charabe Mesue commune. BRAS. Nihil prorsus, tamen ad illa valet, quæ retulit author. SEN. Quid intelligit per loti scobem? BRAS. Loti arboris limaturam, vel friamenta illa, quæ decidunt dum lotus secatur. SEN. Alij antiqui súntne de hac compositione locuti? BRAS. Ab antiquis aliæ de electro, seu de succino scriptæ sunt compositiones. Nicolaus Alexandrinus vnam ponit capite nongentesimo quinquagesimoprimo, de Cõpositione medicamentorum, vbi ita ait author: Valet „ hæmoptoicis, empiicis, dysentericis, diabe- „ ticis vtilis est. Ita verò conficitur: „

℞. Electri
Ireos maturi
Croci
Mastiches
Singulorum ℥ lxxxv.
Psyllij coagulati ℥ xliiij.

Opij ʒ iiij.
Psyllij decoctionis quod sufficit.
E' puluerizatis cũ decoctione pastillos informa. SEN. Video & hanc descriptionem à præcedente differre. BRAS. Differt solùm in simplicium ponderibus, & in loti scobe, quæ præsentem compositionem non ingreditur. Paulus Aegineta libro septimo, capite duodecimo, pastillum refert ex electro ita confectum:
℞. Psyllij ʒ v.
Mastiches ʒ iiij.
Scobis electri
Ireos
Croci
Singulorum ʒ iiij.
Opij ʒ ij.
SEN. A' præcedentibus non differt. BRAS. Modicè differt. arbitrarer esse mendum in compositione illa, in qua legebatur scobis loti, & legẽdum esse scobis electri, nisi statim in cõpositione iterũ esset positum electrum, tu vel tuam sequaris de charabe cõpositionem, vel hanc Pauli conficito. SEN. Ego illã sequor quæ in vsu iam est. BRAS. Illam vt lubet sequaris, nam non est despicienda compositio. SEN. Adsúntne aliquæ apud antiquos huius generis compositiones? BRAS. Oribasius Sardianus in tro-

chiſcorum compoſitionibus teochiſcũ διὰ ἠλέκτρου, id eſt, de ſuccino, ita confectum refert, quem dicit facere ad hœmaptoicos, & ad tuſsim antiquam, & recentem, & phthiſicos, & anaphreticos, empiicos, cœliacos, dyſentericos, in pneumatominos, eſt autem ad aurium cauſas bonus.

℞. Pſyllij purgati ℥ xj. quidam ℥ xx.
Ireos illyricæ
Maſtiches
Electri
Limaturæ croci
Singulorum ℥ xxx.
Opij ℥ xv.

Pſyllij ſemen in aqua calida infundens, & quando glutinoſa fiet aqua, exprimes eam, & ex liquore ipſo cõficies medicamen fingens trochiſcos, & dabis tres obolos dormitum eunti. SEN. Arbitror particulam limaturam non eſſe addendam ad crocum, ſed potiùs ad electrum. BRASS. Tecum ſum, quia electrum limaturã quidem habere poteſt, id eſt ſcobem, quam crocũ habere non poteſt. SEN. Eadem eſſe cum præcedentibus videtur compoſitio. BRASSA. Eadem profectò, niſi in pondere differret. SENEX. Miror apud Galenum horum paſtillorum mentionem non fieri. BRAS. Imò fit, & omnes alij à Galeno accepêre, in ſeptimo de

Compositione medicamẽtorum secundum locos, prope quarti capitis finem, vbi Galenus ait: Pastillus ex succino, facit hæmoptoicis, diuturnæ, & recenti tussi, phthisicis, sanguinem reiicientibus, suppuratis, cœliacis, dysentericis, & inflatis. est etiam Auricularis bona.

℞. Psyllij mundi ʒ lxv.
Ireos Illyricæ
Mastiches
Ramentorum succini
Croci
Singulorum ʒ xxx.
Opij ʒ xv.

Psyllium in aquam calidam cõiectum macerari finito, atque vbi viscosum, ac glutinosum de se in aquam deposuerit, liquorem exprimito, & cum eo pharmacũ præparato, in pastillos ipsum cogendo, ex quibus obolos tres ad somnum euntibus dato. Sint autẽ aquæ sextarij tres, in aliis exemplaribus psyllium ad triduum madescit: deinde ter donec ebulliat coquitur, & ab igne adeptum rursus ad triduum finitur: atque tunc liquor ad pharmaci confectionem segregatur. SEN. Eadem cum aliis videtur compositio. BRAS. Pondere tantùm in aliquibus differt. alias nunc compositiones prosequaris.

SEN

SENEX. IX.

Trochiſci de Spodio accedũt. BRAS. Quos de ſpodio paras trochiſcos? SEN. Duas compoſitiones in meo, ſeruo, pharmacopolio, alterá ſimpliciter de ſpodio inſcriptam, alteram de ſpodio cum ſemine acetoſæ. BR. Vtraq; referto, nam & Meſue vtraſque ſcribit compoſitiones. SEN. En refero:

℞. Spodij ʒ iiij.
Roſarum rub. ʒ vij.
Seminis portulacæ Succi Glycyrrhizæ.
Singulorum ʒ ij.

Confice cum muccilagine pſyllij, & fac trochiſcos drachmæ vnius, & da cum ſucco mâli granati, & alij addidêre quatuor ſeminum, gummi arabici, tragacanthi, croci, Singulor. drachm. j. & ſem. Hi ſunt trochiſci, qui ſimpliciter apud Meſuen de ſpodio vocantur. Qui verò dicũtur de ſpodio cum ſemine acetoſæ ita fiunt.

℞. Roſarum rub. ʒ xij.
Spodij ʒ x.
Seminis acetoſæ ʒ vj.
Sem. portulacæ
Granorum Coriandri infuſorum in aceto, & torrefactorum
Pulpæ ſummachiorum
Singulorum ʒ ij. & ß.
Amyli aſsi

Balauſt

Balauſtiarum
Berberorum
Singulorum ℥ ij.
Gummi arabici aſsi ℥ j. & ß.

Confice cum ſucco acreſtæ, da cum aliquo ex robuſtis ſtypticis. BRAS. Multum differunt hi cum ſemine acetoſæ à præſcriptis, & ipſis etiam magis adſtringunt, quos & ſi tu in tuo ſeruas pharmacopolio: alij tamen multi non ſeruant. SEN. Et nonnulli etiam ſecundam ſeruant compoſitionem, & non primam. BRASSAV. Probarem vt ſecunda hęc ſeruaretur potiùs quàm prima, quia intentionem, ad quam trochiſci ſunt cõfecti, magis perficit: nam ad acutas proficiunt febres, & ad ſtomachi inflammationẽ & hepatis, & ad ſitim vehemẽtem, conueniuntque ad profluuia alui biliosa. At hi ſecundi hæc vehementius agunt quàm primi: valéntque ad dyſenteriã, & ad omne alui profluuium. SEN. Ad quam copiam præbentur hi trochiſci? BRASS. Ad drachmam vnam cum aliquo adſtringente ſyrupo, vel cum aliqua adſtringente aqua. Scito tamen non fuiſſe ſpodij vſum apud antiquos Græcos per os, ſed Arabes qui ex præaduſtis cannis ſpodium faciunt, illud per os præbere poſſunt: tamẽ neque cum noſtro confecti vero ſpodio venena ſunt, ſi per os ſumãtur: quia magnam

magnam ſpodij quãtitatem non recipiunt: neque eſt ſimplex ſpodium in vlceribus his trochiſcis plerunque vſus ſum, & in clyſteribus diſſolutis cũ aqua plãtaginis, vel cum re aliqua ſimili. vbi legitur amyli aſsi, à nõnullis amyli legitur, poſteà aſſæ: at eiuſcemodi lectio conuenire non videtur, quia neque fœtida, neq; odorata aſſa ad horum trochiſcorũ intentionem cõuenit, propterea legẽdum eſt, amyli aſsi. SEN. Semper ex aſſo amylo cõfeci. BRAS. Quomodo amylum aſſas? SEN. Eo modo, quo & omnia gummiũ genera aſſanda docet Meſue: nam in fruſtra redigo ad ciceris magnitudinem plus minus, poſteà ſartago multũ calefiat, & ab igne remoueatur, & in ipſa gũmi ponantur, vehementérq; ac citò conficiantur, ac moueantur, donec dealbeſcãt, ſi verò caliditas remitteretur, ſartago iterũ calefiat, ìdq; tertiò, vel quartò, fiat gummi ſemper remouendo, cùm verò album effectum eſt, tunc à ſartagine remoueatur, quia aſſatio perfecta eſt. BRAS. De gummi generibus optimè dicis, ſed quomodo amylum aſſás? SEN. Eodem modo. BRAS. At eodem modo quòd aſſatum ſit cognoſcere non potes, quia gummi aſſatum eſſe cognoſcitur cùm dealbeſcit, at amylũ ſuapte natura album eſt. SEN. Amylum aſſatũ eſſe cognoſcitur,

quando

quando ipsius color alteratur, & immutatur, à te autem peto quare coriandra præparentur,& quare torrefiant? BRASS. Præparari dicunt vt nescio quid venenosi ab eis auferatur, quod authores illis inesse dicũt, & Dioscorides iubet frequẽtem eius vsum esse cauendum,quia mentẽ largiùs commouet magno discrimine. Dioscorides etiam, vbi de Vino in cõmuni verba facit, de meraco, syncero, & austero dicit copiosiorem haustum valere contra cicutam, & coriandrum: vt arbitrari videatur inter frigida venena coriandrum numerari,quia antidotum contra ipsum est vinum meracius, & in sexto libro capite decimoquinto inter venena coriandrum numerat, signáq; ponit, ac symptomata quæ infert, denique cùm quis illud ederit, & lædatur, antidotum est vinum meracius solum, aut meracius cum absynthio. SEN. Ergo vino præparandum erit? BRASSA. Tu igitur quomodo pręparas? SEN. In primis aqua padana coriandra lauo, vt puluis abeat, optiméque lauentur,& in aqua per tres dies dimittantur, quotidie aquam mutando, sed ego muto etiam sæpiùs in die, deinde ab aqua remoueantur, & per quatuor dierum spatium in acerrimum acetum infundantur, quotidie verò sunt sæpiùs manu vertenda,

deinde

deinde colanda, posteà per tres dies in cotoneorum succum, & aquam rosaceam ad æquales partes infundantur, & frequenter manu tractentur, deinde percolentur, & Soli exponantur, vt exiccentur, itaque præparati dicuntur, sed egregiè exiccari debent. BRASSA. Hæc est communis apud omnes præparatio. Et cùm aqua frigida sit, acetúmque frigidum, nescimus quomodo coriandrum præparare posſint, quod sua frigiditate venenũ est. SEN. Quid igitur agendum? BRASS. Ego potiùs vino meraciore hoc modo pararem. vino meraco coriandra egregiè lauarem, posteà per quatuor dies in meracius vinum seruarem, interdiu manu tractando. Denique in vinum creticum odoratũ per alios quatuor dies seruarem, posteà in Sole egregiè exiccarem, quia vinum venenosam coriandri naturam potiùs corrigit quàm acetum, vel aqua, quoniã vt Dioscorides monet, coriandri noxæ meraciore vino corrigũtur. SEN. Tamen vniuersus orbis ex aceto semper præparauit. BR. Præparet quomodo lubet, hic est verus secundum Dioscoridem præparandi modus, ex vino, scilicet meraciore. SEN. Cur dicis ita præparanda esse secundũ Dioscoridem? BRASSAVOL. Quia Galenus alterius sententiæ est: nam vt Dioscorides coriandra

frigida

frigida esse iudicat, ita Galenus calida, & ex contrariis facultatibus constare, & composita esse, plurimúmq; habere essentiæ amaræ, quo ostenditur esse tenuium partium, & terrenarum, neq; parum obtinere aqueæ humiditatis, quæ tepentis est facultatis, his habent nonnihil obstructionis adiunctum. Vnde illa quæ à Dioscoride dicũtur ad quæ valeãt coriandra, vera prorsus sunt, sed illa agit variè, & non ex sola frigiditate. Dioscoridémque reprehendit, vtpote qui dicat coriandrum cum pane, aut polenta illitum sanare erysipelas. At hoc absurdum est (inquit) si de vero loquatur erysipelate. at erysipelas profectò sanat, cùm in declinatione est, & refrigeratum sit. Dioscorides præterea ex se ipso reprehenditur, qui dixerit coriandrũ strumas discutere cum exiguo lomento, at si frigidum esset, hoc efficere minimè posset, propterea calidũ esse oportet. SEN. Si calidum est, ergo nostra conueniet præparatio. BRASSAVOL. Iuxta Galenum conuenire poterit. At ego non arbitror coriandra magnam habere caliditatem, sed illam solùm, quæ in primo ordine est, habere, & fortè ad primam partem secundi ordinis attingere. Auerois primo ordine illud esse dicit, arbitratúrque si quispiam succum coriandrorum in

in nouilunio biberet, moriturum esse. Auicenna verò secundum Humani illud frigidum facit in fine primi, vel in principio secundi, & siccum in secundo. hícq; Humani Galeno contradixit ex Rufo, & Archigene, qui coriandra fecêre frigida. At Auicenna siccum quidem esse arbitratur. sed modicè calidum. Auicennáq; inquit, quatuor succi coriandrorum vncias hominem (tristitiam inducendo) necare, & ipsius frequentem vsum syncopin prohibere. SEN. Tu verò quid censes? BRASSA. Nunquàm probaui coriandrorum vsum, neque aliorum simplicium, quorum qualitates sunt apud authores incertæ, & sub dubio, illámque ex vino correctionem probo. SEN. Deinceps vt docuisti efficiam. sed ob quàm causam coriandra torrentur? BRAS. Vt magis stiptica sint, nã ignis vis illa magis exiccantia reddit. SEN. Reperitúrne eiuscemodi compositio apud alios authores? BR. Apud antiquissimos minimè reperitur, at Actuarius in libro de Compositione medicamentorum, pastillos conficit de spodio contra febrem acutam, & iocinoris excalfalctionem, & aduersus sitim, quæ continenter excruciat, quorum compositio talis est:

℞. Rosarum sextulas quatuor.

Spodij
Seminis portulacæ
Succi dulcis radicis
Singulorũ duellam.
Tragacanthæ candidæ
Amyli
Singulorum sexquidrachmam
Sacchari duellam.

Subigito cum psyllij succo. potio ex punicorum malorum latice. SE. Non magnoperè differt à prima compositione, quę est simplex de spodio vocata. BRASSA. Tamen differt, & si simpliciter illa accipiatur, & etiam in illa addantur, quæ à Mesue subduntur. SEN. Illáne intelligis, quæ de quatuor frigidis seminibus dicit? BRASS. Illa inquam cum tragacantho gummi arabico, & croco, sed quid accipis tu per quatuor semina, cùm non se determinet Mesue de quibus intelligat seminibus? SE. Ego semper accipio quatuor semina maiora frigida, communia dicta, quæ sunt peponis semina, cucurbitæ, cucumeris, & citruli. BRAS. Cur potiùs non accipis semina minora frigida, quæ sunt lactucæ, endiuiæ, scariole, & cicoreæ semina? SEN. Quia illa accipi consuetum est apud authores. BRASS. Imò & præter consuetum illa etiam meritò intelligenda sunt, cùm simpliciter dicitur, quatuor

tuor

tuor ſemina maiora, ſcilicet frigida ſemina, cùm quia nobiliora, tum quia perfectiora. SEN. Súntne aliæ horum trochiſcorum apud Arabes ſaltem compoſitiones? BRA. Imò multæ extant, quæ ad eãdem tendunt intẽtionem, nam apud Halyabatem in decimo Practicæ, tres ſunt trochiſcorum de ſpodio compoſitiones, & Auicenna in quinto Canone duas refert compoſitiones, quæ & ſi aliquo modo ab his Meſue differant: tamen & ipſe vnam habet cum ſemine acetoſæ, Serapio & ipſe tres habet compoſitiones, quarum vna acetoſæ ſemen recipit. Raſis verò non quidem in vno loco, ſed diuerſis in partibus diuerſas etiam ſcribit compoſitiones, vt in nono, & in decimo ad Almanſorem, & in Antidotario. SE. Auicennæ compoſitiones, & Serapionis ſaltem audire percuperem. BRA. Tu illas cùm otium dabitur legere poteris, interim ad alias trochiſcorum compoſitiones te accingito.

SENEX X.

Trochiſci de Camphora huc accedunt. BR. A quo authore illos accipis? SEN. A' Meſue, qui ait ad febres conferre multę inflammationis, & ad ſitim vehementem, & incenſionem choleræ rubræ, & ſanguinis ebullitionem, & ſupercalefactionem ſtomachi, & hepatis, & icteritiam, & conferunt

hecticæ, & phthisi. BRAS. Quomodo illos conficit? nam per totam Italiam, hi seruantur de camphora Mesue trochisci. SEN. Ita illos parari docet Mesue:

℞. Foliorum rosarum ℥ iiij.
Spodij ℥ ij.
Sandalorum citrinorum ℥ ij.ß.
Croci ℥ j.
Glycyrrhizæ ℥ ij.
Seminis citrulli
Melonis
Cucumeris
Cucurbitæ
Tragacanthi
Gummi
Spicæ
Singulorum ℥ j.
Ligni aloës
Cardamomi
Amyli
Camphoræ
Singulorum ℥ j.partes ij.idem ℈ ij.
Zucheri tabarzet
Tereniabin
Singulorum ℥ iiij.

Cõfice cum muccilagine psyllij,& aqua rosacea. BRA. Auicenna quinque posuit horum trochiscorum compositiones, sed hæc sola illa est,quę in vsu habetur,veruntamen

aliq

aliqua Auicennæ compoſitio ad hanc alludit, nulla tamen eadem eſt. Serapio vnam habet ab hac diſtinctam compoſitionem, & Halyabas in primo Practicæ duas, & Raſis duas refert compoſitiones. SEN. Súntne in eodem loco apud Raſim? BRAS. Non prorſus, quia vna eſt in capite de Cordis tremore, altera verò in capite de Ictericia, ſúntq; inter ſe differentes. Adde præterea in capite de Medicinis hepatis aliam attuliſſe ab his deſcriptionem, hócq; eſt in diuiſionum Antidotario, imò & in capite de Hectica febre aliam quandam deſcribit, quas omnes ſurda aure pertranſire decreuimus. SE. Hæc compoſitio ſecũdum Meſuẽ conuenit ad febres multę inflammationis, & ad ſitim vehemẽtem, at cur ſpicã recipit quę calida eſt? BRA. Cùm in bilioſis prębetur febribus, ſpicam prorſus auferrem, crocum, cardamomum, & lignum aloës, quanquam rem hanc haud magnifaciendam eſſe arbitror. SE. Súntne apponendæ æquales partes aquæ, & muccilaginis pſyllij? BR. Minimè, at intelligenda eſt pſyllij muccilago aqua roſacea extracta. SE. Nonnullos audiui, qui inquiunt horum trochiſcorum loco collyrio albo Raſis nos vti poſſe, quod calida haud recipit. BRAS. Cùm hi trochiſci de Camphora per os quandoque ſumã-

tur., & collyrium album per os sumi non debeat, quia cerussam recipit, idcirco pro eodem accipi non debet. Quod autem superius dixi intelligendum esse psyllij muccilaginem aqua rosacea esse educendam, ita fortè intelligendum est, quòd gummorum genera, quæ compositionem ingrediuntur, aqua rosacea dissoluãtur, reliqua deinde psyllij muccilagine cõmisceãtur, & in trochiscorum formam reducantur, tamen quicquid sit, hoc non est magni momenti negotium, tu verò compositionem aliam adducito. SEN. Nullus est apud antiqnos qui de his trochiscis mentionem fecerit? BR. Neq; ipsa camphora fuit antiquioribus nota, nedum de camphora trochisci.

SENEX. XI.

Ad trochiscos igitur de Terra sigillata pedem conferamus. BRAS. A' quo authore desumuntur? SE. A' Mesue. BRAS. Sunt ergo illi quos Mesue inuenit, qui ad sanguinis sputum, ac egestionem (vt ait) sunt summi iuuamenti, & præsertim si cum aqua arnoglossæ recipiantur. Additq; Mesue nonnunquàm liniri ex vno eorum supra frontem, & fluxum sanguinis à naribus sedari, & liniri ex eo supra vterum ad menstruorum fluxum, & sedari, & quandoque (inquit) in matricem immittuntur, & quan

doque

doque linitur ſupra pectinem, & immittuntur in veſicam, & nonnunquàm ſupra membrum ponuntur, à quo ſanguis emanat, & mirum in modum iuuant. at tu compoſitionem referto. SE. Hæc eſt quæ ſequitur.

℞. Sanguinis draconis
Gummi Arabici aſsi
Ramich
Foliorum roſarum
Seminum roſarum
Amyli aſsi
Spodij
Acaciæ
Hypocyſtidos
Lapidis hæmatitis
Eupiſtidos
Balauſtiæ
Boli armenæ
Terræ ſigillatæ
Sedenagi
Coralli
Charabe
Singulorum ʒ ij.
Margaritarum
Tragacanthi
Papaueris nigri
Singulorum ʒ j. vel partem tertiam.
Portulacæ aſſæ
Cornu cerui aduſti

Thuris
Gallarum
Croci
Singulorum ℥ ij.

Misce & fiant trochisci cum aqua arnoglossæ,& da cū aqua,id est decoctione spodij, gummi, boli armenæ, & spicæ. Mesue post hæc ita sequitur,& quandoque inuitat necessitas,vt ponatur in eis opij ℥ ij.& quādoq; plùs,& quādoq; minus,vt oportet. BR. Cur non prosequeris? SEN. Compositio iam finita est. BRASSA. Multa alia à Mesue dici non ignoro. SEN. Ad compositionem verò non spectant. BRASS. Tamen ad compositionis vsum magnoperè faciunt, propterea & illa adducenda sunt. SEN. Ita igitur prosequitur Mesue. Modus autem administrationis eorum est,secundum tres modos. Ad fluxum sanguinis ex pectore aut pulmone administrandi sunt cum aqua portulacæ. Et ad excoriationem cum rob citoniorum,aut cum aliquo robub stypticorum. Et ad manationē sanguinis ex partibus inferioribus confert iniectio eorum, cum aqua virgæ pastoris. BRASSAVOL. Cur hoc erat prætereundum? at quid intelligis per sedenagi? SEN. Canabis semen, tu verò? BRASSA. Barbarum nomen est. quidam interpretantur terræ fumum, alij canab

canabis ſemen. Canabis ſemen potius intelligerem, cùm ſit adeò ſiccum, vt vehementer in corpus humanum ſiccitatem inducat. Nota verò aliquos, vbi dicit emphiſtidis, vel enſiſtidos intellexiſſe canabis ſemen, & per ſedenegi lapidem hæmatitim, à quibus non diſſentirem, niſi lapis hæmatitis iterum eſſet poſitus, propterea arbitror latinum nomen fuiſſe poſitum, & vnà arabicum fuiſſe retentum, vel per enſiſtidem illud intellige, quod in noſtro. Simplicium examine ſcriptũ reliquimus. quicquid tamen ſit, magnifaciendum non eſt. At dic ſodes, quid accipis per ramich?s EN. Gallam moſchatam accipio, & ſemper accepi. BRASS. Et ſemper erraſti, nam ramich compoſitionis nomen eſt, & Serapio capite ducenteſimo quadrageſimo libro de Simplicibus, inquit, eſſe materiam, ex qua fit galla, hoc eſt eſſe compoſitionem quæ gallam ingreditur. multæ ſunt compoſitiones quæ ramich dicuntur, omnéſque ſtypticæ ſunt, & adſtringentes, vnde ramich vnum fit ex gallis, aliud fit ex dactylis immaturis, aliud fit ex granatorum corticibus, aliud ex herbis aſperis. In ſumma verò Albaſari concludit, quòd huius compoſitionis ſpecies, id eſt pulueres ex quibus cõponuntur, ſunt frigidæ, & ſiccæ. in Meſuæ
k 5 per

per ramich compositionem intelligo, quæ ex rebus fit adstringentibus, quæ gallam moschatam ingrediuntur,& erit moschata galla, si illi moschus addatur, et pulueres odorati, vnde ita fiet ramich.

℞. Ambræ, id est, succini partes tres.
Glutinis tragacanthi quantum sufficit.

Misce ex aqua rosacea quantum satis est ad commiscendum, vel fiat ramich ex gallis, si posteà addideris illi compositionis quam ex succino, & tragacantho fecimus, xylo aloës partes quinque, moschi boni partem vnam, & simul misceantur, tunc est perfecta galla moschata, vt hinc elici possit ramich gallam moschatã ingredi. Arbitror in hac compositione ramich istud accipiendum esse, hæcq; cõpositio est ex calidis,& frigidis composita. SEN. Tamen ego vidi alios, aliter confecisse ramich. BRA. Neq; ego pharmacopôlas ignoro, qui suum ramich ita conficiunt:

℞. Succi acetosæ vel citoniorum ℥ xvj.

Bulliant ebullitione vna, cum vncia vna foliorum rosarum,& cum vnciis duabus granorum myrti, & posteà colentur, & in colatura misceantur gallarum recentium humidarum tritarum vltima cõtritione ℥ v. coquantur adhuc, deinde puluerizentur foliorum rosarum ℥ j.

Santal

Santalorum alborum ℥ j. & quartam partem
Gummi aſsi ℥ ß.
Carnis ſummachiorũ
Spodij
Singulorum ʒ v.
Succi agreſtæ ʒ vij.
Succi granatorum
Myrtillorum tritorũ vltima cõtritione
Singulorum ʒ iiij.
Ligni aloës
Cariophyllorum
Macis
Nucis moſchatæ
Singulorum ʒ iiij.

Inuoluantur omnia ſimul, & extende in ſcutella lapidea, donec ſiccentur, & poſteà ſubtiliter pulverizentur, & cum aur. vno camphoræ, & aqua roſacea fiant trochiſci, quorum vnuſquiſque ſit ad vnius drachmæ pondus. SEN. Aliquos vidi, qui ex gallis, ac paſſulis ramich conficiebant. BRASS. Imò & ramich multis aliis conficitur modis, quod tibi magis placuerit, accipito, mihi verò id ſumẽdum videretur, quòd moſchatam gallam ingreditur, de qua ſuperiùs mentionẽ fecimus, tamen hoc quod ſtatim retulimus, eſt Meſue ramich, & eſt compoſitio quã dicit alias ingredi cõpoſitiones, & confor

confortare ſtomachum, cor, & hepar debilia, & ad viſcerum valere lubricitatem, & inteſtinorũ, acuitatémq; ſedat, & biliofum fluxum ſiſtit, ac vomitum, & ſedat animã, & ex eo acquiritur in hoc iuuamentum magnum, & ad ſanguinis fluxum vndecunq; confert, & exufflatur ex eo in nares ob ſanguinis fluxum ex eis. SEN. Intentionem habet trochiſcorum de terra ſigillata. BRA. Prorſus habet, at niſi vniuerſus orbis compoſitionem conſtringentem intelligeret, arbitrarer ego ramich nõ eſſe legendum, ſed rimech. Eſt verò rimech herbæ ſimplicis nomen, quæ in parietibus naſcitur, & vim conſtringendi habet. SEN. Meſue ad tot affectus conferre dicit, tamen extrinſecus ſemper applicat, nónne poſſet & per os præberi? BRAS. Poſſet profectò, & debet, quando opus eſt, & nõnunquàm per os exhibui, & Meſue per os exhibet. At alia impræſentiarum proſequaris trochiſcorum genera.

SENEX XII.

Trochiſci Stellæ huc accedunt. BRASSA. Cuius authoris ſunt? SEN. Hoc nunquàm legi, neque audiui, ſed in meo pharmacopolio ſemper paraui, vt præceptor meus, à quo hanc artem didici parare conſuetus erat. BRASSA. Quomodo parabat tuus

ille præceptor? SEN. Hoc modo.

℞. Myrrhæ
Caſtorei
Spicæ nardi
Caſiæ ligneæ
Terræ ſigillatæ
Corticũ mandragoræ
Singulorum ℥ iiij.
Opij
Croci
Coſti
Stellæ terræ
Singulorum ℥ v.
Papaueris albi ℥ vj.
Dauci
Aniſorum
Sileris montani
Seminis hyoſchiami albi
Styracis liquidæ
Seminis apij
Singulorum ℥ viij.

Infunde Gummi in vino odorifero, & tere medicinas, & confice cum eo, & fac trochiſcos, quorum vnuſquiſq; ſit ponderis ſemidrachmæ, & exiccentur in vmbra. BR. Horum igitur trochiſcorum authorẽ ignoras? SE. Prorſus ignoro. BRA. Quid deponeres, ſi illum tibi patefacerẽ? SE. Quod tibi animo erit. BRA. Sunt apud Serapionẽ ſeptimo

mo de Antidotis tractatu, primíq; sunt in ordine trochisci, in hoc tantùm à prædictis differunt: quia in prædictis drach.v. stellæ terræ ponuntur, in illis verò Serapionis drachm.iiij.sunt, & apud Auicennam in quinto Canone primo ordine, & Auicenna quinque stellæ terræ drachmas recipit. SE. Ad quos valent hi trochisci affectus. BRA. Auicenna dicit esse compositionem ab antiquis magnificatam, quæ non permittit vitam recedere, conueniunt (inquit) stomacho superfluitates recipienti ex reliquis mēbris expulsas, & auferunt eructuationem acetosam, & liniuntur supra frontem, & capitis dolorem sedant, & conferunt ad catarrhos, & ad dolorem dentium positi cum galbano in coroso ex eis, & conferunt ad auris dolorem; & ad sputum sanguinis, & cursum eius ex omni membro, & ad tussim chronicam, & conferunt ad periodicas febres sumpti in potu cum aqua sampsuci, & ad venena ex percussione cum aqua rutę ebibita, & ponatur in eis stella terræ. SEN. Sunt ergo non modicè proficui trochisci. BRASSA. Imò dignissimi, vt in vsu sint, qui ita vocantur à stella terræ, quæ compositionem ingreditur, Est verò terræ stellares illa, quæ talco vulgò appellatur, de qua in Simplicium examine vbertim disseruimus.

mus. Mesue in calce capitis de Tussi humida, mentionem facit trochiscorum stellæ secundũ Galenũ, sed neq; Galeni locũ, neq; cõpositionem refert. Nam dicit Galeni trochisci cognominati assemus, & sunt trochisci stellæ, conferunt huic tussi iuuamẽtũ sublime, & propriè dati cum rob. dosis eorum est à tertia vnius drachmæ parte, ad semidrachmam, & sunt ex hominibus, qui dant ex aqua hordei. SE. Reperitúrne apud Galenum, aut apud aliquem antiquum authorem? BRASS. Compositionem hanc apud antiquos nunquàm inuenire licuit, tamen apud eosdem trochiscorum compositiones inueniuntur, quas vocant Aster, quod nomen stellam significat Paulus Aegineta libro septimo, capite duodecimo, pastillum refert, cui cognomentum Aster.

Accipit Croci
Opij
Castorij
Spicæ nardi
Casiæ
Myrrhæ
Terræ lemniæ
Corticis mandragoræ
Singulorum ʒ iiij.
Dauci
Apij

Anisi

Anisi
Seseleos
Seminis alterci
Styracis
Singulorum ℥ viij.

In vino diligenter contere, & leuigato. SE. Hæc compositio illi mihi similis videtur, quam ex Serapione, & Auicenna adduxisti. BRASSA. Imò hi authores à Paulo (vt arbitror) acceperunt. SEN. Tamen Pauli compositio terræ stellam non recipit. BR. Non recipit vt videtur, sed hos suos rrochiscos à dignitate Aster appellat, non autem ab astro, vel terræ stella, quæ compositionem ingrediatur. SENEX. Súntne alij authores, qui eiuscemodi compositionem referant. BRASSAVOLVS. Imò adsunt. nam Aetius libro nono, capite decimo, vnam refert, quæ ab hac aliquantisper differt, & ad infinita propemodum valere dicit. SENEX. Ad quæ valet, nisi referre te pigeat? BRASSAVOLVS. Imò non piget, idcirco audias quid de illa dicat Aetius. Inquit enim: Asclepiade pastillus inexuperabilis, Aster appellatus, Pharmacum quod prosperè accommodatur, dolorem leuans, somnum inducens, multæ omnino vtilitatis, etenim morbos circa stomachum mirabiliter sanat, acidos ructus

ctus,& difficilem concoctionem aufert,intestinorum tormina,& voluolos, inflationésque curat. prodest hic pastillus, ad capitis dolores potatus, & aceto dilutus forinsecus fronti illitus. Ad dolores aurium facit, perdicij succo liquefactus: facit & ad dentium dolorem tritus, & galbano exceptus, aut fici succo,& cauernæ inditus. Ad oculorum affectionem, ex fluxionum impressione, passo diluitur & lana ex eo irrigata imponitur. In tonsillarum affectionibus tepefactus ac dilutus ex aqua mulsa, præbetur gargarissandus. Vtilis est ad omnem sanguinis fluxum vino myrtite dissolutus. Ad destillationes, inueteratásque & recentes tussis affectiones vino scybelite, aut thereo eliquatus. Prodest suppuratis,& phthisicis marrubij decocto liquefactus, prodest dysentericis, cholericis, & sanguinem reiectantibus, sanguinariæ succo dilutus, prodest ad omnium reptilium plagas, ex rutæ decocto potatus. Soluit per circuitum repetentes febriles accessiones, si duabus horis ante aduentantem febrem ex vini diluti cyathis tribus exhibeatur. Fœminarum mẽses ciet, artemisiæ succo dilutus, ac potatus: facit & ad vesicæ affectiones vino mulso solutus, quo modo & ad vuluæ strangulationes prodest potatus: facit ad

" articulorum dolores,& podagram gentia-
" næ decocto dissolutus, & potatus. SEN. Si ad tot confert eiuscemodi Aster, aliis non indigebimus medicamentis. BRASSA. Ad multa prorsus valet, sed ad aliqua non tam vehementer, vt alij faciunt trochisci. SEN. Aetij compositionem referto. BRAS. Referam, ita dicit author:

℞. Castorei
Opij
Myrrhæ
Vniuscuiusq; ℥ iiij.
Gingiberis ℥ iiij.
Spicæ Nardi
Casiæ
Terræ lemniæ
Corticis mandragoræ
Vniuscuiusq; ℥ iiij.
Croci ℥ vj.
Dauci
Styracis
Anisi
Seseleos
Seminis hyoschiami
Singulorum ℥ viij.

Gingiberem, styracem, & opium in vino odorato dissolue. Reliqua autem cõtusa, & cribrata insperge, ac simul vnita in pastillos redige ciceris magnitudinem æquan-
tes

tes,quibus in vmbra desiccatis vtitor. SE. Mihi non videntur à pastillis Pauli multùm differre. BRAS. Nemo multum differre dixit: nam in simplicium numero non differunt: in eo autem differunt,quòd vnus aliqua habet simplicia,quæ ab altero non habentur: vtræque tamen compositiones in eandem intentionem collimant. Actuarius & ipse in libro de Compositione medicamentorum suum Astrum describit, cui & multa attribuit, at non tot quot Aetius, & hæc quæ ab Actuario dicuntur in illis continentur, quæ ex Aetio retulimus. Ita verò compositionem parari iubet Actuarius:

℞. Croci terni oboli
Seminis apollinaris herbæ ʒ vj.
Seminis apij ʒ vj.
Anisi
Styracis
Seminis Dauci
Singulorum ʒ iiij.
Cnici
Lachrymæ papaueris
Singulorum ʒ iij.
Castorei
Myrrhæ
Singulorum siciliquum.

Sũt qui quaternas succi mãdragoræ drach-

mas adiiciant, vt Xenocrates, piperis candidi ʒ vj. ex aqua coguntur in pastillos, qui trium obolorum pondus æquent, & ex aqua præbentur. SE. Hæc compositio cnicum habet, quo aliæ carent compositiones, quinque præterea in ipsa desunt simplicia. BRAS. Imò nulla desunt simplicia, quia talis est, qualem retulit author. SEN. Alij authores fecerúntne astra ab his diuersa? BRAS. A quo putas Aetium accepisse? à Galeno accepit prope calcem tertij capitis, octaui libri, de Compositione medicamentorum secũdum locos, vbi duas refert compositiones, Astra nuncupata, quarum secunda ab illa Aetij modicè differt, imò vbi differt arbitrandum est Aetium esse mendosum, aut certa fide illa non accepisse, quæ à Galeno scripta sunt. Aetius verò omnia retulit Galeni verba in affectibus, ad quos valet, vt in ipso sunt authore, propterea repetere non est opus, sed compositionem tantùm adducemus, vt differentiam quæ in his habetur Astris cognoscere poſsis: ita igitur conficit:

℞. Myrrhæ ʒ iiij.
Styracis ʒ iiij.
Nardi Indicæ ʒ iiij.
Casiæ fistulæ ʒ iiij.
Terræ lemniæ quæ sphragis, hoc est sigil-

lum appellatur, ℥ iiij.
Corticis mandragoræ ℥ iiij.
In alio exemplari etiam piperis ℥ iiij.
Croci ℥ vj.
Succi papaueris ℥ vj.
Seminis Dauci cretici ℥ viij.
Anisi ℥ viij.
Seseleos massiliensis ℥ viij.
Seminis Apij ℥ viij.
Myrrha, & styrax, atq; opiũ vino dissoluũtur odorato, & teruntur. Arida verò tunduntur & cribrantur, ac deinde simul miscentur, subiguntur, ac in pastillos coguntur ponderis drachmæ dimidiæ, & in vmbra resiccantur. SEN. Non adest in hac Galeni compositione castoreum. BRAS. Nihil ad me facit: nam satis mihi fuit compositionem præ oculis tibi ostendisse, vt ex te ipso differentiam deprehendere possis. SE. Quódnam est alterum Galeni Astrum? BRAS. Hoc quod sequitur: tamen in Galeno est ante præscriptum: inquit verò Aster stomachichus, facit ad eos quibus cibus in vẽtre acescit, ad tormina, destillationes, dolorem capitis spuentes sanguinem, tabescentes, affectiones circa vesicam, & vterum. præparatur sic:
℞. Succi mandragoræ ℥ iiij.
Myrrhæ ℥ iiij.

Balaustij ʒ iiij.
Castorei ʒ iiij.
Croci ʒ iiij.
Opij ʒ vj.
Anisi ʒ viij.
Seminis apij ʒ viij.
Styracis ʒ viij.
Hyssopi cretici ʒ xij.
Seminis hyoschiami albi ʒ xij.

Componito pro more,& digerito in pastil los, dato pro viribus, liquor sit affectioni conueniens. SEN. Et hoc Astrum aliquam habet cum aliis affinitatem. BRAS. Adde & multam cum aliis habere differentiam. sed hoc ad rem nihil facit, pro stellæ trochiscis ego Astrum ex Galeno adductum in meo pharmacopolio conficerem. Serapionis verò,& Auicennæ stellam prætermitterem, quanquam neque horum authorum stella vitio vertenda sit: nam intentiones ferè æquales habent: at tu trochiscos alios in medium afferto.

SENEX XIII.

Trochisci de Thure sese sponte offerunt. BRAS. A' quo desumuntur authore? SEN. A' Rasi in nono ad Almansorem in capite de Singultu. BRAS. Quomodo illos conficis? SEN. Vt author ipse refert, qui ita conficit:

℞. Thur

℞. Thuris ʒ v.
Enulæ ʒ iij.
Mentaſtri
Foliorum rutæ ſiccæ
Amyli
Singulorum ʒ ij.
Seminis nemen ʒ iij. & ß.

Informētur ex his trochiſci pondere vnius aur. BRAS. Quo liquore, aut qua re conficiendi ſunt? SEN. Ab authore non exprimitur: ego autem ſemper mel roſatum colatum accepi. BRAS. Proſequaris & deinceps, nam ex melle confici ſummè placet. SEN. Per nemen quid verè intelligendum eſt? BRAS. Quid accepiſti tu, quādo aliâs eiuſcemodi trochiſcos paraſti? SEN. Serpilli ſemen ſemper accepi. BRAS. Et eo deinceps ſemper vtitor, non ſunt in magno vſu. SEN. At in meo pharmacopolio ſemper habui, licet rarò vendiderim: verùm ad quos conueniūt affectus? BRAS. Pars illa in qua apud Raſim referuntur, ad ſingultum conuenire oſtendit. At ad alias compoſitiones te conuertito.

SENEX XIIII.

In meo inordinato ordine trochiſci de Violis ſuam ſedem hic fixêre. BRAS. A' quo authore accipiuntur? SEN. A' Meſue in ſuo Antidotario, qui illos ponit ſub nomine ha

mech: vnde nonnulli ita illos inſcribunt, Trochiſci de violis hamech. BRAS. Illi ſunt, quos dicit inflammationes ſedare, vẽtrem lenire, & pectus mundificare. Illorum verò compoſitionem referto. SE. En refero.

℞. Foliorum violarum inter humiditatem, & ſiccitatem mediarum aur. xij.
Turbith albi, & gummoſi aur. vj.
Succi glycyrrhizæ aur. iij.
Tereniabim ℥ iiij. Fac trochiſcos.

Doſis eorum eſt aur. ij. cum ſaccharo, aut pulpa caſiæ fiſtulæ, & quandoque inuitat neceſsitas, & ponuntur in eis Scammonij aur. ij. BRAS. Bilem euacuant, & pituitam, & bilem magis, ſi ſcammonium receperint. SEN. Deinceps ergo ſcammonium ſum additurus. BRAS. Si addideris, illis frequẽtiùs vtar. & ſi dixeris hos eſſe in vſu, non ita conſtat, quoniam Ferrariæ adſunt pharmacopôlæ, qui trochiſcos de violis ſeruant à Meſue in capite de Turbith deſcriptos, quorum compoſitio hæc eſt:

℞. Turbith partem vnam
Foliorum violarum partes duas
Gingiberis partem ſemis. Miſc. & fiãt

trochiſci. SEN. Quo ſubigi debent? BRAS. Violarum foliis, quæ ſicca eſſe non debent, ſed humiditatem habere. At ſi folia non eſſent ſatis, violarum ſuccus accipiẽdus eſſet, donec

donec conficerentur, compingerentur, ac ſubigerentur. SEN. Arbitror illos, quos ego præparo, eſſe meliores. BRASSAV. Neque ego iſtud inficias eo, & illos potiùs probo quos conficis, qui ab eodem repetuntur authore in capite de Aſthmate, vbi ait, Confectio trochiſcorũ de violis eſt huiuſmodi:

℞. Foliorum violarum mediocrium in ſiccitate & humiditate ʒ vj.
Turbith boni arundinei ʒ iiij.
Succi glycyrrhizæ
Tereniabim
Singulorum ʒ ij.
Scammonij ʒ ij.

Fac trochiſcos, qui ad anhelitus cõſtrictionem conferunt, naturámque leniunt, & pectus mundificant. SEN. Ab illis in pondere differunt, & ſcammonium recipiunt, quod ego in meis trochiſcis non pono. BRASS. Tamen à Meſue dicitur quandoque neceſſarium eſſe, vt ponatur. SEN. Hoc neceſſarium à Medico prçuidendum eſt, qui addere debet quando opus erit, & vrgebit neceſſitas vt ſcamoneo vtamur, at audiui à Meſue varias fieri trochiſcorum de violis compoſitiones. BRAS. Tres iam ex hoc authore retulimus compoſitiones, quartã in capite de ſcammoneo ponit, Haméchq; imitatur: hæc verò talis eſt:

℞. Scammonei partem vnam,
Succi violarum partes duas.
Succi glycyrrhizæ partem ſemis.

Miſce cum oleo roſaceo, & fac vnius drachmæ ac ſemis trochiſcos, doſis eſt drachma vna. SEN. Sunt vt illi, qui in capite de Turbith ſcripti ſunt, ſed hi turbith loco ſcammoneum recipiunt. BRAS. Innuit ferè & aliam deſcriptionem in capite de Violis, illi ſimilem, quæ eſt in capite de Turbith, & quæ in capite de Scammonio: nam dicit: Et quidam addunt quantitati earum ſcilicet violarū medietatem ex turbith, & faciunt trochiſcos, & vigorāt cum hoc operationem eorum, & quidam addunt ſcammoneum. Cęteri quoque Arabes plures habent trochiſcorū de Violis compoſitiones ab his Meſue differētes. Poteris apud Serapionem duas legere huius generis compoſitiones, apud Halyabatē in decimo Practicæ vnam, apud Raſim in capite de Medicinis colicæ, duas. At ſi violæ illæ, quas ſemiuirides recipis, nō eſſent ſatis ad pinſenda, ac iungēda ſimplicia, quo liquore vteris ad illa ſimul denſanda? SEN. Ex ſucco violarū conformo, vel ex aqua violarum per infuſionem factā. BRAS. Manna liquefieri poterit in modico vini optimi, & ex hoc erūt reformandi trochiſci, & tunc à Serapione

non

non diſſentiet, qui ex vino trochiſcos de violis informat. At Raſis ex pſyllij muccilagine,& Halyabas ex aqua cõficit. SEN. Arbitror nõ eſſe magni momenti negotium, ſiue hoc, ſiue illo liquore conformentur. BRAS. Tamen compoſitionis intẽtionem ſequi debet. SEN. Quínam trochiſci ſunt illi, qui apud Nicolaum vocantur diaui? BRASSA. Imò ſunt, & qui eoſdem vocent diani, cùm legi debeat διὰ ἰοῦ, id eſt, de violis: nam ἴον viola eſt. Ita verò apud Nicolaum Propoſitum conficiunt.

℞. Foliorum violarum albarum viridium ℥ v.
Seminis plantaginis ℥ j.
Amyli ℥ iij.
Seminis papaueris albi ℥ ij. ℈ j.
Balſami ℈ j.
Rhodoſtomatis quod ſufficit.

Ad modum præcedentium trochiſcorum. arbitror autẽ Nicolaũ iſtum ab antiquiori Nicolao Alexandrino accepiſſe. nam ipſe priùs horum trochiſcorũ compoſitionem retulerat capite cẽteſimo ſui libri de Compoſitione medicamentorum, vbi ait:

℞. Florum violarum ℥ xv.
Amyli ℥ ix.
Seminis papaueris albi ℥ vij.
Rhabarbari electi ℥ v.

Seminis

Seminis plantaginis ʒ iij.
Balſami ʒ j.
Rhodoſtomatis quod ſufficit.

Confice ad exemplum proximè præcedentium. SEN. Eſt eadem omnino compoſitio, ſed in ponderibus differunt. quod etiam ab hoc Alexandrino ſumpſerit alter Nicolaus, extrema compoſitionis verba oſtendunt, cùm ait: Confice ad exemplũ proximè præcedentium. nam & Præpoſitus dicit ad modum præcedentium trochiſcorũ conficiendos eſſe. Sed cur Nicolaus Præpoſitus dicit foliorum violarum albarum, cùm Alexandrinus ſimpliciter dicat violarum? BRAS. Omnes arbitrantur albas violas accipiendas eſſe, tamen nullus rationem cur ita fieri debeat, reddit, ſed omnes Nicolaum ita dicentem adducunt. at mihi videtur poſſe nigras violas intelligi, neque ratio adeſt, cur hæ potiùs, quàm illæ ſint recipiendæ, niſi quiſpiã dixerit ab re non eſſe albas violas recipere, quoniã diamargariton ingrediuntur, vt album euadat. SEN. Semper albas accipiẽdas audiui, licet raró huius generis trochiſcos in pharmacopolis viderim. BRAS. Et ego nũquàm illos vidi, propterea ad alios trochiſcos pedem conferas.

SENEX. XV.

Trochiſci de Berberis ſeſe ſponte offerunt.

BRAS.

BRAS. Cùm infinitæ sint ferè apud authores trochiscorum de Berberis compositiones, quam paras tu? ENEX. Illam Mesue, quæ in ordine prima est, & ex his quæ sequuntur, conficitur:

℞. Berberorum, aut succi eius
Spodij
Succi glycyrrhizæ
Seminis portulacæ
Singulorum ʒ iij.
Rosarum ʒ vj.
Spicæ
Croci
Amyli
Tragacanthi
Singulorum ʒ j.
Seminis citruli ʒ iij. & ß.
Camphoræ ʒ ß.
Confice cum tereniabin.

BRAS. Maior pharmacopolorum pars, qui trochiscos de Berberis seruant, hos seruant. dixi qui seruant, quia haud multi seruant, neq; inter illos qui seruant, omnes hos seruant, quos retulisti, sed aliqui secundam apud Mesuen compositionem conficiunt, quam ne desyderes, refero:

℞. Berberorum ʒ ij.
Spodij
Xyllo aloës.

Seminis acetosæ
Masticheſ
Galliæ
Spicæ
Singulorum ʒ j.
Roſarum ʒ v.
Gummi ʒ iij.
Conſice cum aqua roſacea.

SEN. Ad quos conferunt affectus? BRASS. Meſue de primis dicit, ad febres valere inflammatiuas, & eas extinguere, & vnà anguſtioſam ſitim. De ſecundis dicit, conferre ad calefactionem, & ad ventris ſolutionem & hepatis dolorem. SEN. Quam compoſitionem magis probas? BRASSAVO. Primam, quia ſecunda galliam habet ſpicam, & xyloaloëm quæ calida ſunt: hæc verò prohibent ne tam acriter contra caliditatem pugnent, primos verò contra ſitim valere, ſi in ore ſeruentur, expertus ſum. SEN. Antiqui medici ſúntne de his trochiſcis locuti? BRASSAVOL. Si de Arabibus intelligeres, reſponderem Auicennam in quinto Canone ſeptem poſuiſſe trochiſcorum de Berberis compoſitiones, Serapionem tres, Raſim duas, alteram in nono ad Almanſorem, vbi de Iecoris dolore agit, altera in Antidotario diuiſionum, vbi de inflammato hepate pertractat. SENEX. Scire

optar

optarim, num antiquiores Græci de ipsis sermonem habuerint. BRASSAV. Inueni apud Actuarium in libro de medicamentorum Compositione pastillum ex oxyacantha, quem dicit obstructo iocinori, lienique auxiliari, in iis spiritus pellere, qui iam aqua intercutem tentantur, potionis modus sextula cum oxysachare, & aqua. Vides aliam esse horum trochiscorum de oxyacantha intentionem, quam sit intentio trochiscorũ de Berberis, apud Mesuen tamen pro eodem accipiuntur, oxyacantha & Berberis de hac autem re nostrum lege Simplicium examen. SENEX. Compositionem, ni pigeat, referto. BRASSA. Non piget hæc verò est.

℞. Oxyacanthæ
Succi dulcis radicis
Rosarum
Seminum cucumerorum
Singulorum ʒ iij.
Masticheſ
Spicæ
Eupatorij
Singulorum ʒ ij.
Rhei
Croci
Singulorum ʒ j.
Cassuthæ

Seminis

Seminis intyborum
Singulorum ℥ iij.
Spodij sextulam vnam
Mannæ ℥ vj.
Tusa cribratáq; in pastillos redigito. SEN. Sunt longè diuersi ab illis Mesue. BRASS. Idcirco nec admiratione afficiaris, si intentionem aliã his attribuit Actuarius, quàm Mesue fecerit suis. Verùm cùm nihil sit in Mesue compositionibus adnotandum, idcirco ad alias te cõferas trochiscorum compositiones.

SENEX. XVI.

Trochisci de Lacca suam sedem post prædictos habent. BRAS. Sedeant igitur, & tu eorum compositionem referto. SEN. Hæc est, quam in meo, seruo, pharmacopolio ex Mesue sumpta.

℞. Laccæ mundatæ
Succi glycyrrhizæ
Absynthij
Berberis
Succi eupatorij
Rhaued
Aristolochiæ longæ
Costi
Asari
Amygdalarum amararum
Rubeæ tinctorum

Apij,
Schœni
Singulorum ʒ j.

Fac trochiſcos,quorũ vnuſquiſque ſit vnius drachmæ.BRASSA.Conferunt hi trochiſci iecoris,& ſplenis obſtructionibus, febribus diuerſis, & antiquis:aſciti, & vrinam prouocant.SE.Per laccam éſtne cancamum intelligendum?BRASSA.Noſtrum lege Simplicium examen,ne vbique omnia miſcere cogamur.plerique autumant ſemper abluendam eſſe laccam, cùm aliquam compoſitionem ingreditur,quod minimè probo.At quo liquore ſimplicia nectis, & in paſtillos digeris?SEN.Semper accepi ariſtolochiæ , & ſchœni decoctum , quo ad abluendam laccam paſsim vtuntur.BRAS. Alij ſunt,qui ex abſynthij, aqua , vel ſucco conficere malunt , alij ex vino , alij ex eupatorij decoctione,vel apij,at haud magni faciendum eſt an hoc an illo modo, & an hoc liquore vel illo conficias , quoniam liquor ille , quo ſimplicia iunguntur, in pauca copia recipitur, tamen abſynthium ſemper probabo,& alia, quæ iecori conueniunt, & obſtructiones aperiunt.SENEX. Eſt'ne apud antiquos eiuſcemodi compoſitio?BRASSA.Non,quod ſciuerim:apud Arabes verò multæ ſunt horum trochiſco-

m rum

rum descriptiones, Auicenna in quintò Canone sequentem refert compositionem.

℞. Laccæ lignorum
Rubeæ
Anisorum
Seminis apij
Absynthij
Asari
Amygdalarum amararum
Costi,
Cinnamomi
Aristolochiæ longæ
Succi eupatorij
Misce, tere, & trochiscos confice.

SEN. Si hæc compositio quatuor haberet simplicia, eadem esset cum illa Mesue. BR. Differunt prætereà, quia hæc recipit cinnamomum, quod illa Mesue non recipit, & illa Mesue quatuor habet, quæ dixisti simplicia, scilicet glycyrrhizæ succum, berberi, rhaued, & schœnum, quæ in hac non adsunt, tamen apud Auicennam in calce ferè illius partis, in qua de Trochiscis agitur, compositio alia habetur trochiscorum de lacca. SEN. Illam referto, vt differentiam inter ipsas comtemplari possimus. BRAS. Hæc est.

℞. Laccæ
Rubeæ

Anisorum
Seminis apij
Absynthij romani
Asari
Amygdalarum amararũ excorticatarũ
Costi
Aristolochiæ longæ
Succi eupatorij
Succi Glycyrrhizæ
Succi berberis
Singulorum partem vnam.

Informentur trochisci drachmæ vnius, & dentur in potu cum eo, quod conuenit de syrupis. SE. In his compositionibus omnes conueniunt, quod singulorum simplicium æquales partes recipiunt, neque liquorem aperiunt quo confici debeant. BRAS. Est modicus error, differunt verò, quia hæc plura recipit simplicia, quàm præcedens: at illa Mesue compositio plus habet schœnum & rhaued, quàm ista, arbitror autem Mesuen ab Auicenna accepisse, quia Auicẽna expresse vtitur verbis, quibus vsus est Mesue. nam dicit ad iecoris obstructiones cõuenire, & splenis, & febrem assiduam, & prouocare vrinam. SEN. Non dubito, quin acceperit. at Serapionis compositionem his comparari optarim. BRASS. Comparato, Serapio ita dicit, Trochisci de lacca con-

ferentes ad oppilationes in hepate, & liene, & ad febrem antiquam, & vrinam prouocant. SE. Eiſdem ferè verbis vſus eſt Meſue. BRAS. Compoſitio hæc eſt.

℞. Laccæ mundatæ
Rubeæ,
Aniſorum
Seminis apij
Abſynthij,
Aſari
Amygdalarum amararũ excorticatarũ
Coſti,
Rhaued
Ariſtolochiæ longæ
Succi eupatorij
Succi glycyrrhizæ
Succi berberis
Singulorum partes æquales.

Terantur & cribrentur, & fiant trochiſci, quorum vnuſquiſq; ſit drachmæ vnius, & detur cum eo qui conuenit ex potibus. SE. Hi Serapionis idem præcisè eſſent cum illis Meſue, ſi in ipſis adeſſet ſchœnon. BRA. Halyabas in decimo Practicæ compoſitionem refert his quidem in multis ſimilem, ſed & in aliquibus diuerſam. SEN. Omnes (vt video) eandem ſequuntur intentionem, & eandem fortè habuerunt compoſitionem, ſed à diuerſis trãſcriptoribus aliqua

qua fuêre addita, alia prætermiſſa. BRAS. Ita factum eſſe nõ dubitarem, niſi Serapio in compoſitionis calce omnia ſimplicia, quæ illa ingrediuntur, enumeraret, & dicit eſſe tredecim, ſimplicia verò quæ Meſue compoſitionem ingrediuntur, quatuordecim ſunt, at iſtud haud magnifaciendum eſt. Raſis prçtereà in nono ad Almanſorem in capite de Iecoris dolore, & in Antidotario diuiſionum in capite de Medicinis hepatis ſimilem ferè horum trochiſcorũ compoſitionem deſcribit. SEN. Poſtquàm ſimilis eſt illam reticere oportet. BRA. Tu ergo trochiſcos alios in medium vocato.

SENEX XVII.

Hos in mea ſcheda trochiſci Alandaal ſequuntur. BRAS. De his in Pillularum examine locuti ſumus, at ne laborem ſubterfugere videamur, de eiſdem impræſentiarum iterum agemus, cum illo in loco non ſint exquiſitè pertractati. compoſitionem refer, vt à Meſue præciſè ſcripta eſt. SEN. Ita ſcriptum inueni:

℞. Pulpæ colocynthidis albæ, & lenis, & mundæ à granis ℥ x.

Incidantur cultro inciſione conuenienti, & fricẽtur cum vncia vna olei roſacei, deinde

℞. Tragacanthi

Gummi

Bdellij
Singulorum ʒ vj.

Infundantur in aqua rosacea per dies quatuor,& cõficiatur colocynthide incisa cum glutino eorum: & fiant inde trochisci, & exiccentur,in vmbra,deinde iterum terantur contritione bona,& iterum cõfice cum glutino eorum,& fiant trochisci, & administrentur. BRASSA. Hæc éstne Mesue compositio? SEN. Et integra. BRASSA. Hinc colligi potest, quomodo præparetur colocynthis, nimirùm ex madefactione in oleo rosaceo, & ablutione, & admistione gummi arabici,bdellij & tragacãthi. Nonnulli notant id, quod legitur drach.x. legendum esse, vncias decem, quia oleum esset nimis, veruntamen si nimis sit in decem drachmis, minus est, quàm esse deberet in decem vnciis, idcirco ego intelligo drachmas, vt omnes ferè contextus scriptum habent: nec opus est, vt tota vncia in ablutione consumatur, sed tantum de oleo recipit colocynthis, quantum recipere potest. si verò petas, quanto tempore fricari debeat, ego intelligo fricari debere per spatium trium dierum, non quidem continuè, sed intermittendo, posteà fiant trochisci. nonnulli per hos trochiscos alandaal nihil aliud intelligunt, quàm colocynthida præparat

paratam. deinde probè exiccentur in Sole, vt oleum magis penetret. ſcitóque hoc medicamentum ab Arabibus trochiſci alandaal vocari, ſed Latinè dicitur trochiſci de colocynthide. SEN. Non præbentur Soli. BRASS. Tamen præberi poſſunt, at magnas ingrediũtur colocynthidis loco compoſitiones, quod & à Meſue notatur, cùm ait: Confectio trochiſcorum alandaal, qui ponuntur in hiera Hermetis, & in aliis confectionibus loco colocynthidis, ego illis ſolis nonnunquàm vſus ſum in morbo gallico ad pituitam euacuandam, quam à remotioribus partibus mirificè euacuat, tutéq; præbentur, ſed opus eſt, vt ſit prædicto modo parata, & non accipiantur decem vnciæ; quia illa quæ corrigunt eſſent in minima copia, ſemidrachmam præbeo, plenè educit, quãdoq; ad duos ℈ deueni, nũquàm præbui drachmã, vt alia potius ſecũ cõmiſcere volui. Dioſcor. colocynthidis vim venenoſam alio modo corrigit. SE. Quónã? BRA. Quatuor medullę colocynthidis obolos in aqua mulſa cum nitro & myrrha præbet, et decocto melle deuorata, vt poſsint hi trochiſci ſecundum Dioſcoridem ita parari.

℞. Pulpæ colocynthidis ℥ x.
Myrrhæ, Nitri
Singulorum ℥ vj.

Ex melle cocto cõficiantur,& ex aqua mulsa bibantur. SEN. Súmne hanc compositionem paraturus? BRASS. Satis est te illam seruare compositionem, quam ex Mesue adduxisti, quoniam illam sexcenties expertus sum, quanquàm neque ista ex Dioscoride compositio despicienda sit.

SENEX XVIII.

Trochisci de Myrrha, vt ad examen veniant, contendunt. BRAS. Bene venerint, illorum faciem detege, vt ipsos videre possimus. SE. Quam faciẽ dicis? BR. Eorũ compositionẽ. SEN. Hęc est, quæ sequitur à Rasi descripta in nono ad Almansorem libro in capite de Mensium prouocatione.

℞. Myrrhæ ʒ iij.
Lupinorum optimè tritorum ʒ v.
Foliornm rutæ ʒ iij.
Mentastri,
Pulegij ceruini
Cymini,
Rubeæ tinctorum
Singulorum ʒ iij.
Assæ fœtidæ
Serapini
Oppopanacis
Singulorum ʒ iij.

Conterantur omnia,& conficiantur trochisci cum aqua, in qua bullierint,& coctæ fuerint

rint drachmæ duæ ſeminis iuniperi. BRA. Antiquos vidi, qui ex ſabinæ decoctione cõficiebant, quos etiam non improbo, ſed quid accipis per ceruinum pulegium? SEN. Aliâs ſerpillum accipiebam, nunc vſuale pulegium accipio. BRAS. Quantum ſit de re ipſa, id eſt, de compoſitionis intentione, vtrunque ſumi poteſt, tamen pulegium potius accipiẽdum eſt, omnibus notiſsimum, vt Dioſcorides ait. nam menſes trahit ſecũdos, ac partus. nihil habet amplius compoſitio, quod contemplatione indigeat, cùm addiderim omnia, quæ ad vterum ſpectant aperire.

SENEX XIX.

Ob hoc trochiſci de Eupatorio in medium accedant. BRA. A' quo authore deſumuntur? SEN. A' Meſue qui aſſerit cõtra febres antiquas, & earum rigorem valere, hepatis, & lienis obſtructiones aperire, & eſſe medicamenta optima abſceſſuum in ipſis icteritiis conuenire, & in initio hydrope captis. BRASS. Compoſitionem referto. SEN. Refero.

℞. Tereniabin
Succi eupatorij
Singulorum ʒ ß.
Roſarum ℥ ß.
Spicæ ʒ iij.

Rhaued Aſari
Aniſorum
Singulorum ʒ ij.
Spodij ʒ iij.& ß.

Fac trochiſcos cum ſucco herbarum, & da cum eis. BRA. Quid accipis per herbarum ſuccos? SE. Id quod ſuperiùs etiam dictum eſt. BRAS. Sunt qui intelligant eupatorij ſuccum, quos nõ probo: quia iam eupatorij ſuccus receptus eſt. alij accipiunt quatuor herbarum ſuccum, ex quibus ſyrupus byſantinus conficitur. hæ verò ſunt herbæ endiuia, apium, eupatorium, & borago, cùm dicitur herbarum ſuccus prædictarum ſuccus intelligitur, & cùm hæ herbæ ad trochiſcorum intentionem conueniant, illarum ſucco vti poterimus, & ſi etiam veri eupatorij, quod nunc vulgò agrimonium dicitur, ſucco vtereris, nihil referret. Serapio horum trochiſcorum cõpoſitionem quandam ponit, quæ nihil cum hac cõmune habet. SE. Quæ'nã eſt Serapionis cõpoſitio? BRA. Hęc quę ſequitur, Serapio in primis inquit, Trochiſci auctrion, & eſt eupatoriũ conferentes ad febres antiquas, & dolorem hepatis, atque icteritiam

℞. Roſarum ʒ v.
Spicæ ʒ ij.
Spodij ʒ j.

Succi

Succi eupatorij ʒ viij.
Terantur, & misceantur cum aqua tereniabin, & fiāt trochisci, & dētur cum eo, quod cōuenit ex potibus. summa medicinarum est res quatuor. SE. In illis Mesue octo adsunt simplicia. BR. Idcirco dixi valde differre, quāquā hæc quatuor in illis octo Mesue cōtineātur. Auicēna & ipse in quinto Canone trochiscos de eupatorio ad eandē quidē intētionē refert, sed ab illis Mesue differūt. SE. Cōpositionem audire optarem. BRAS. Audias igitur

℞. Succi eupatorij sextaria vj.
Rosarum rubrarum ablatis capitibus
Spicæ odoriferæ.
Singulorum sextaria ij.
Tereniabin mundatæ, sextaria vj.
Spodij ʒ iiij.

Misce, & puluerizentur, & fiant trochisci. miror Auicennam dixisse valere ad febres inflammatiuas, & ad sitim, cùm sint calidi trochisci, & antiquæ febres non sint inflammatiuæ, sed potiùs ex materia crassa sint, glutinosa, pituitosa, vel atrabilari, & quamuis aliqua frigida recipiant, tamen calida superant. SEN. In vno simplici Auicennæ cōpositio est magis propinqua Mesue compositioni, quàm illa Serapionis. BR. Si id, quo miscentur, rectè perpendas

in

in pondere tantùm differre percipies,ſed & Halyabas aliam refert compoſitionem quę ab his aliquo modo differt,quam vocat trochiſci caſetti,id eſt, de eupatorio. SEN.His poſthabitis Arabibus,ſúntne antiqui de his paſtillis locuti? BRAS. Actuarius in libello de medicamentorum compoſitione, paſtillorum de eupatorio meminit.SE.Quænam eſt apud hunc authorem compoſitio? BRAS. Hæc quam refero,

℞. Abſynthij
Iunci odorati Succi eupatorij
Roſarum
Seminis fœniculi
Maſtiches
Singulorum ℥ ß.
Aniſorum
Tragacanthæ albæ
Singulorum ℥ ij.
Santali cttrini Spodij
Singulorum ſextulam.

Tuſa,& in cerniculo creta cum intyborum ſucco ſubigito, & in paſtillos ex aqua, in qua laccam aduertit, & oxymelite cogito. SE.Sunt longè diſtincti hi trochiſci ab illis Meſue. BR.Rectè dicis,tamen omnes recipiunt eupatorij ſuccum,imò niſi illum reciperent, nulla eſſet ratio cur de eupatorio nuncupati eſſent.SE.Ad quam intentionem

ſuos

ſuos conficit Actuarius? BRA. Authoris verba audito, qui ita ait: Paſtillus ex eupatorio, iecur, & ſtomachum adiuuat, inflationes diſcutit, & horrores febriũ, quas pituita creauit. SE. Ad eandem ferè valent intẽtionem cum aliis. BR. Cùm nihil aliud in his trochiſcis cõſiderandũ videatur, ad alia trochiſcorum genera ſermonem conuertito.

SENEX XX.

Trochiſcis omnibus illi finem imponunt, qui conſtrictiui nuncupantur. BRA. Quid intelligis per finem imponere? SEN. Intelligo eſſe in mea ſcheda vltimos. BRA. Tam paucos igitur ſeruatis trochiſcos? SEN. Nõ plures ſeruamus, imò ego plures ſeruo trochiſcorum ſpecies, quàm alij faciant vbiq; locorum pharmacopôlæ. BRA. Ob hoc, & ob tuam, quam adhibes diligentiam in optimis emendis ſimplicibus, & in compoſitis probè concinnandis pharmacopolium tuum ſemper omnibus prætuli, qui in tota ſunt Italia, neque vnquàm, ob iſta te ipſum laudare deſiſtam. at à quo authore ſumuntur hi conſtrictiui trochiſci? SEN. À Meſue. BRAS. Tamen in illa haud ſunt parte, in qua de trochiſcis ſermo habetur. SEN. In vniuerſalibus canonibus ſcripti ſunt, in capite tertio, Canone ſecundo. BRAS. Compoſitionem referto, vt ſi quid ambiguum

in ea ſit, illud contemplemur. SEN. Hæc eſt quam refero.

℞. Balauſtiarum
Corticum glandium infuſorum in aceto, & torrefactorum
Summachiorum
Granorum myrti
Hypocyſtidis
Singulorum ℥ ij.
Cymini carmeni
Gallarum iufuſarũ in aceto, & torrefactarũ
Capitum granatorum
Fructus tamariſci
Maceris
Xylo aloës
Galliæ Aromaticæ
Maſtiches, Spicæ
Singulorum ℥ j. ß.
Seminis acetoſæ
Gummi
Boli
Singulorum ℥ j. ß.
Granorum paſſularum torrefactarum
Granorum coriandri infuſorum in aceto, & aſſatorum ℥ ij.

Miſce, & fac trochiſcos vnius drachmæ ex vino pontico, et ſit doſis trochiſcus vnus cũ Syrupo cotoneorum, vel cum aliquo ex robub ſtipticis. BR. Quid boli loco ſimplici-

ter

ter posito accipis? SEN. Armenam bolum. BRAS. Probè agis. quid verò intelligis per grana passularum torrefacta. SEN. Ipsius vnæ grana intelligo. BRA. Deinceps intelligito semina, quæ valde adstringunt, idq; vehementius agunt, si fuerint torrefacta. per gummi verò simpliciter positum quod intelligis? SE. Arabicum gummi. BR. Nec ab re est quia cũ simpliciter gũmi dicitur, illud per excellentiam intelligere oportet. Tu, & non multi alij pharmacopôlę Ferrariæ compositionem hanc seruatis: alij verò sunt, qui nullam seruant constrictiuorum trochiscorum compositionem, sed cùm indicuntur, trochiscos de charabe præbent, vel de terra sigillata, aut alios similes. Alij sunt, qui aliam seruant trochiscorum constrictiuorum compositionem à Mesue positam prope finem ferè illius partis, in qua de Fluxu sanguinis ab ore verba facit, & dicit Paulus: Confectio trochiscorum restringentium screatum sanguinis, etiam si sit antiquus, & sedantium agitationes, & inducentium somnum, quorum compositio hæc est.

℞. Acaciæ lotæ
Hypocystidis
Balaustiarum
Singulorum ʒ v.

Florum mali granati
Gallarum ℥ j.& ß.
Opij, Croci
Singulorum ℥ iij.
Miſce,& fac trochiſcos cum aqua pluuiali, doſis eſt aur.ſemis cum aqua frigida. SEN. Neminem vidi,aut audiui qui hos conficeret trochiſcos, BRASS. Deinceps ita dicere non poteris. SE. Súntne aliqui antiqui,qui conſtrictiuos confecerint trochiſcos. BRA. Multi quidem antiqui conſtringentes paſtillos confecerunt,ſed non ſub hoc nomine,ſolus Nicolaus Alexandrinus capite nõgenteſimo quinquageſimonono ſui de Cõpoſitione medicamentorum libri, trochiſcos refert, quos adſtrictorios vocat, ad omnes ventris fluxus & cacoëthica vulnera. SE. Ex quibus ſuos conficit trochiſcos Alexandrinus? BRA. Ex his,quæ ſequuntur:
℞. Chartæ combuſtæ ℥ x.
Calcis extinctæ
Libani
Singulorum ℥ v.
Stypteriæ ſciſſæ
Lemnij ſigilli
Singulorum ℥ iij.
Sandaracæ
Oppopanacis
Singulorum ℥ ij.

Vini

Vini quod ſufficit. E' contritis cum vino trochiſcos informa, quos cum decoctione balauſtiorum offeres,& cum vino clyſterizabis. SEN. Hi (vt arbitror) vehementer adſtringunt trochiſci. BRAS. Ita prorſus eſt, ſed potiſsimũm per exteriora adhibentur, per os verò minimè. Dixiſti nullos alios adeſſe in tuo pharmacopolio trochiſcos, nónne ſuperiori anno, M D XLIX. In peſtilentia illa, quæ Ferrarienſes vexauit, trochiſcos noſtros confeciſti, quos de bolo armenæ nũcupauimus,& quibus vſi ſumus, & multum profecêre in præſeruando à peſtilentia, & in affectos ſanando? SEN. Et confeci, & magnam copiam vendidi: ſed in hac ſcheda trochiſcos ſcripſi, antequàm illos confecerim, quorum compoſitiones & nunc memoria habeo. BRAS. Illam referto. SEN. En refero,

℞. Boli armenæ ℥ iiij.
Terræ ſigillatæ ℥ ij.
Scordei Thlaſpi
Singulorum ℥ iij.
Vincitoxici ℥ j.
Theriacæ magnæ ℥ ß.
Moſchi, Ambracani
Singulorum ℈ ij.
Coralorum rubrorum
Santalorum luteorum

Camphoræ
Styracis calamitæ
Ligni aloës
Singulorum ʒ iij.

Misce, & cum syrupo de acetositate citri fiant trochisci. BRAS. Mirum est, quòd senio cõfectus tanta memoria polleas. verùm cùm nullos alios habeas in tuo pharmacopolio trochiscos, & cæteri pharmacopôlæ fortè pauciores habeant, quid nobis deinceps agendum erit? SEN. Quod tibi lubebit. At veterísne tu his omnibus trochiscorum generibus? BRAS. Omnibus profectò in diuersis affectibus, diuersísque hominibus vtor, imò in his, qui sunt adstrictæ alui, & qui clysteres renuunt aloëm plærunque addo, vel aliquod pillularum genus in pauca copia cum trochiscis, vt paulatim fiat aliqua materierũ, quæ sunt inviis euacuatio, & ægroti facilè reualescãt, hócq; absq; clysteri fiat. SEN. Tu ergo materiam euacuas antequàm sit cocta? BRAS. Hoc nõ est materiam euacuare, quæ cõcoqui debet, neq; quæ in aliquo sit fixa loco. sed est paulatim eam, quæ in viis continetur, absq; clysteriorum incommodo euacuare, hic vero locus non est de materiæ concoctione disserendi, cùm de ea satis supérq; in secũdo cõmentariorum Galeni in librum Hippocratis

tis primum de Morbis vulgaribus disserue rimus,& ostẽderimus quid sit coquere, cõcoqueréve,& alia omnia aperuerimus, quæ ad hãc materiam spectare videbãtur. Nota verò frequẽtissimum fuisse apud antiquos trochiscorum vsum, nunc verò nõ est adeò frequens, præterquàm in longioribus affectibus,& in materia frigida, glutinosa, pituitosa, atq; atrabilari,& in iecoris, ac lienis obstructionibus, ac duriciebus. SEN. Ergo non omnium, quos retulerim est vsus? BRAS. Aliqui sunt, qui rarissimè in vsum veniunt. SEN. Ob hoc non miror, si aliqui sint in meo pharmacopolio trochisci, quos statim confeci cùm pharmacopolium erexi & aperui, imò adhuc sunt plenæ pixides. BRAS. Amplius boni non sunt. SEN. Ob quid, si theriaca ad ducentos perdurat annos? BRAS. Post tertium annum trochiscorum vires euanescũt. Imò aliqui sunt, quorum vires citiùs etiam resoluuntur. SEN. Quínam sunt? BRAS. Illi potissimùm, qui ex herbarum succis conficiuntur, hi etenim singulis annis de nouo parari debent. Tibi igitur suaderẽ, vt illos quos tandiu seruasti, vti inutiles eiiceres, nã ægrotis potiùs obesse possunt, quàm prodesse. SE. Animaduertito autẽ, quòd ab illis frequẽter situm abigo. BRAS. At vetustatem non abiges: quæ

est omnium rerum edax, & consumptrix: vetustate nimirum simplicia corrumpuntur, & composita marcescunt, ac putrent, imò & in venenum transmutātur, dic verò ni refugis, quot anni sunt, quòd hāc artem exercere cœpisti? SEN. Illam exercere cœpi M. D. in Mense Ianuarij, vt quinquagesimus annus iam agatur. BRAS. Ego eodem anno ab vtero matris in lucem prodij, & in eodem mense, vt vnà cum tuis trochiscis sim quinquagenarius. SEN. Si hæc ætas abiectionem desiderat, ergo & tu cum illis abiiciendus eris. BRAS. Si vt illi putridus, & sine viribus ero, abiici non recusabo, at nondum accessit mea vetustas, vt tuis contigit trochiscis, imò nemini (Dei gratia) in hac ætate inuideo: veruntamen cùm de trochiscis finitum sit, ad alia transeundum esset, nisi hora serotina colloquium dirimeret, at cras vnguēta in examen vocabimus, & de illis vnà differere poterimus. SEN. Me igitur ad omnia vnguenta, quorum apud Ferrarienses pharmacopôlas vsus est, pro crastina luce præparabo. BRASSA. Imò ne deficito, vt cras de ipsis sermonem perficere possimus. SEN. Vale igitur. BRASSA. Et tu quoq; Vale.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS,

Examen omnium vnguentorum, quorum apud Ferrarienſes pharmacopôlas vſus eſt:

AD ILLVSTRISS. AC PVDICISS. VIRGINEM LVCRETIAM Eſtenſem

Hieronymus Braſſauolus.

SICVT *inter antiquiores Romanas matronas nobiliſsima uirgo Lucretia illa pudicitiæ ſpecimẽ inter tot eiuſdem æui mulieres omni honore digna exiſtimabatur, ita & noſtris his tẽporibus tu ipſa Lucretia Eſtenſis inter noſtrates, ac uirtute præditas uirgines primum locũ proculdubio obtines: nam non*

 ſolum

ſolùm omnibus animi, ac ingenij dotibus (abſit aſſentatio) es prædita: uerũ & in Græcis, ac Latinis litteris adeò profeciſti, ut nemini ſis in his, qui tuã agũt ætatẽ, ſecũda: in clemẽtia uerò, liberalitate, pudicitia, ac reliquis animi moribus cæteras adeò ſuperas, ut omnes te amare, uenerari, ac ſuſpicere cogas. De corporis autem dotibus mihi nihil attinet dicere: quoniã hæc ad naturam ſpectant, quæ te tam pulchram, tamq; decorã effecit, ut nulla unquàm fuerit, neq; ſit in præſentiarũ, neq; in poſterũ futura ſit, quã pulchritudine, & decoris gratia nõ excedas. Nulla igitur admiratioue afficiaris illuſtrißima Virgo, ſi ego, in cuius manibus eſt patris mei libellus imprimendus, illũ tibi dicare ſtatuerim: quoniam & longè maiori munere digna es, utpote quæ omnes pulchritudine, doctrina, ac uirtutibus moralibus excedis. Accipe igitur Virgo illuſtriß. munuſculum, quod ab eo qui te ſummoperè diligit, ac obſeruat, prodit. Vale.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS,

Senex Braſſauolus.

Vid agis mi Antoni? ad te nũquàm accedo quin libros euoluentẽ ac legẽtem inueniã. B R. Hoc modo miſera hæc, & infelix vita traducenda eſt, vt nunquã in otio ſit, ne torpore marceſcat. S E N. At quid illud eſt, quod nũc præ manibus habes? libellus videtur manu ſcriptus. B R A S. Nugas quaſdam pueriles legebã, de inſigni Hieronymi Braſſauoli amitini mei. S E N. Quódnã inſigne? B R. Murex, nunc eius Encomiũ, ac naturã legebã. S E N. Quid per muricem intelligis? B R. Egregiũ corpus quatuor acuminibus cõſtans, ad maximos rerũ effectus ortũ: nã vnuſquiſq; eius ſitus, quod ſequi debeamus oſtẽdit, hoc eſt omnẽ obliquam ſpurcitiam, & inquinamenta euitare. S E N. Mihi pergratum feceris, ſi huius muricis naturam aperire non ~~gaudeberis.~~ grauaberis B R. Hoc fieri nequit, niſi à diuiſione quadã mathematicarũ rerũ exordiamur. S E N. Vt lubet facito. B R A S. Duplex eſt mathema-

ticæ pars, discreta, hæc in numeris, & oratione consistens, cõtinua, illa, quæ circa magnitudines versatur, cuius initia paucis ad quadrangulum vsque percurrenda sunt. SE. Fortè ad hoc vsque peruenire oportet: quia murex quatuor angulis cõstat. BRAS. Rem ipsam prorsus vaticinatus es. SEN. Sequaris igitur obsecro. BRAS. Punctum Geometriæ initium est, & rerum, quæ huic sciẽtiæ supponuntur: quod in primo Elemẽtorum ita definiuit Euclides, punctum, est cuius pars non est, quã definitionem Censorinus decimonono operis de die Natali capite secutus est. Boëtius verò è Græco in Latinũ hoc modo interpretatus est, punctum est, cuius nulla pars est. SEN. Punctum ita definiri semper audiui. BRAS. Tibi fortè mirum videretur, si definitionem hanc absurdam esse demonstrarem. SEN. Imò mirificum. BRASSAVOL. Philosophi definitiones illas vanas esse arbitrantur, quæ definito presſiores sunt, vel plus complectuntur, at eiuscemodi definitio plus continet, quàm opus sit. idcirco vana est. SEN. Quódnam continet amplius, quàm continere deberet? BRASSA. Multa: nam Deus est, cuius pars non est: Deus igitur punctum est. SEN. Nec ego dubito Deum esse punctum cuncta complectentem.

BRAS.

BRASSAV. Tamen nõ est mathematicum punctum. Intelligentiæ prętereà sunt, cuius partes non sunt, & eiusmodi generis anima esse dicitur. SEN. Et hæc indiuisibilia sunt. BRASSAV. Tamen ipsis geometrici puncti definitio quadrare nõ debet. Imò adde, & vnitatem id esse, cuius pars non est, tamen vnitas in diuerso genere à puncto continetur. Aut igitur vnitas punctum est, aut definitio alteri competit à definito. SEN. In puncti definitione subintelligitur habere positionem, quâ vnitas caret. BRASSA. At hoc ab authore ipso expressum non est, deniq; res fictitiæ, quas philosophi chimæras vocãt, sunt cuius partes non sunt. Erunt igitur puncta, quod absurdum esse nemo dubitat. chimæras verò appellant, qualis illa, quam poëta tertio Aeneidos libro refert, & scyllam nominat, cum ait:

Prima hominis facies, & pulchro pectore virgo "
Pube tenus, postrema immani corpore pistris, "
Delphinum caudas vtero commissa luporum. "

Harpyias prætereà eodem loco ita describit:

Virginei volucrum vultus, fœdissima ventris "
Proluuies vncaq; manus, & pallida semper "
Ora fame. "

Pingit & in septimo libro Alecti formam his verbis:

,, *Odit & ipse pater Pluton, odêre sorores*
,, *Tartareæ monstrum. tot se se vertit in ora:*
,, *Tam seuæ facies: tot pullulat atra colubris.*

Horatius Flaccus in initio libri de Arte poëtica, fictitiũ illud monstrũ fingit:

,, *Humano capiti ceruicem pictor equinam*
,, *Iungere si velit, & varias inducere plumas,*
,, *Vndique collatis membris, vt turpiter atrum*
,, *Desinat in piscem, mulier formosa supernè.*

Adde sexto Aeneidos libro omnia ferè fictitia enumerari, cùm poëta ait

,, *Centauri in foribus stabulant, scyllæq; biformes,*
,, *Et centum geminus Briareus, ac bellua lernæ*
,, *Horrendũ stridens, flammísq; armata chimæra,*
,, *Gorgones, Harpyiæ'que, & forma tricorporis*
,, *vmbræ.*

At recentiores illã potissimùm chimærã vocãt, quæ ita à Lucretio describitur.

,, *Prima leo, postrema draco, media ipsa chimæra.*

Hæc omnia quæ enarrata sunt, puncta esse videbuntur, cùm eorum nullæ partes sint. SEN. Cùm chimæræ nihil penitus sint, absurdũ est dicere, Chimæra est cuius, pars non est, nam chimæram esse dicimus, quæ re non est, sed solo intellectu concipitur. BRAS. Hanc solutionem absurdam esse ita ostendo. Aristoteles in libro primo Posteriorum dicit, definitionẽ positionem esse, non propositionem. Verbum igitur est, in

definit

definitione acceptũ, enuntiatiuè ſumptum non eſt, nihil igitur impedit, ſi dicamus, chimæra eſt, cuius pars nõ eſt, cùm verbum, eſt, chimæram eſſe non ponat, prætereà in ſecundo de Interpretatione libro ab Ariſtotele docetur Homero etiam non exiſtente propoſitionem illam veram eſſe, Homerus eſt poëta, quòd abſurdum eſſet, ſi verbum eſt, enuntiatiuè ſumeretur, cum hoc verò ſimilitudinẽ habet, Chimæra eſt, cuius pars non eſt. SEN. Arbitrabar propoſitionem illam eſſe falſam, Homerus eſt poëta, niſi Ariſtoteles veram eſſe aſſeueraſſet. BRAS. Frequentiſsimus etiã eſt apud Philoſophos huius propoſitionis vſus, chimæra eſt ens fictitium, quam vti veram recipiunt, igitur & hæc vera cenſenda eſt, chimæra eſt, cuius pars non eſt, cùm in vtraque propoſitione chimæra perimatur, hæc Hammonius in Prędicamentorum commentariis contemplatus, puncti definitionem ſua ſponte abſurdam eſſe faſſus eſt. SEN. Quæ igitur vera erit, & cõueniens puncti definitio? BRAS. Stoici definitionem quãdam præbent, quæ huic propoſito cõmoda eſſe videbitur: nimirùm dicunt, Punctum eſt lineæ finis, notáque minima. SEN. Cur potius principio quàm fine non definiunt? Adde minimum non ſemper eſſe indiuiſibile. BRASSA.

Per

Per finem extrema intelligũt, hoc eſt ipſius lineæ terminos,& per minimũ indiuiſibile intelligunt. SEN. Ad rem ipſam redeamus. BRAS. Vt lubet. In puncti definitione aut lapſus eſt Euclides (quis autem aliquando non labitur?) aut ipſius definitio in gloſſematibus in alium ſenſum deducenda. punctum hoc modo definiẽdum eſſe arbitror, Punctum, eſt continuæ quãtitatis initium, cuius pars nõ eſt, vel partibus carens, quod ſub aliis verbis,ſed ſub eodem ſenſu ab Alberto cognomẽto Magno in ſuis Prædicamentorum cõmentariis definitur. SEN. Alberti verba libenter audirem. BRAS. Audito,ita ille dicit, Punctũ, eſt indiuiſibile habens poſitionẽ. SEN. Intelligentiæ poſitionem habẽt,& indiuiſibiles ſunt,ergo intelligentiæ puncta erunt. BRAS. Diuus Thomas prima parte Summæ theologiæ, quæſtione quinquageſimaſecũda, articulo primo,& in primo ſuarum quæſtionũ, Quolibet vocatarũ, queſtione tertia, ad quartum, intelligẽtias poſitione carere oſtẽdit. SEN. His prætermiſsis, rem ipſam proſequaris. BRASS. Ariſtoteles in primo de Anima libro, ſectione ſexageſimaoctaua, antiquiores refert, qui lineam ex ductu puncti fieri arbitrati ſunt, imò & illos reprehẽdit, quia & animam vnitatem eſſe cenſuerũt. At inquit

quit qua ratione id astruere possunt, quia anima positionē habet, punctum igitur est, & nō vnitas. at fluens punctum lineam suo ductu perficit, anima igitur non quidem actiones proprias, sed lineam faciet. SEN. Non mihi videtur magnifaciendum argumentum. BRAS. Neque magni momenti est, nisi aduersus illos, qui animā punctum esse vel vnitatem faterentur. Adde positionem habere puncti definitionē ingredi, vt per hoc ab vnitate separetur, vnde pūctum ex omni parte dimensionibus caret, neque enim longum est, neq; latum, neq; profundum. Si verò fieri posset, vt punctum colore aliquo coloratū duceretur, linea resultaret, quam oculis præsentem videremus. At cùm re ipsa hæc fieri non possint, satis erit hæc imaginatione ac cogitatione contemplari, est verò linea longitudo absque latitudine, & profunditate, è lineæ ductu planū, id est superficies efficitur, vnde superficies longitudo est ac latitudo absq; profunditate. SE. Euclides lineā his verbis definire videtur, est longitudo absq; latitudine, & profunditate, cuius extrema sunt duo puncta. BRAS. Ita profectò definiuit Euclides, sed audias definitionis errorem: nam omnibus lineis non competit, cùm illis tamen competere deberet. SENEX. Quomodo hoc suadebis?

BRAS. En infinitarum linearum extrema non ſunt duo puncta, cùm infinitæ lineæ extremis careant, quo argumento & Diuus Thomas vſus eſt prima parte Summę, quæſtione octuageſima, quinta articulo octauo, ad ſecundum. SEN. Linea infinita ſub lineæ definitione haud contineri debet. BRASS. Hoc abſurdum eſt, quia communiſsima eſt lineæ definitio, quæ omnibus lineis accommodari debet. Adde & circularem lineam à definitione excludi, & cùm & extremis careat, & duobus in extremis punctis. SEN. Nonnullos audiui dicentes, circularem lineã puncta virtute ſolùm continere. BRAS. At abſurdè loqui videntur, quoniã æquè dicere potuiſſet, linea eſt longitudo ſine punctis. SEN. Quomodo id fieri poterat, cùm actu puncta habeat linea recta? BRAS. Dicam his poteſtate carere, vt dici debeat, Linea eſt longitudo ſine punctis in potentia. SEN. Poſſétne excuſari Euclides? BRASS. Quid impedit? nam nullus eſt Euclidis error, ſed interpretis, vel potiùs interemptoris, aut eorũ qui libros formulis excudunt inſcitia literarum, inopiáque iudicij, ab Euclide nimirum ſcriptum eſt, γραμμὴ δὲ μῆκος ἀπλατές, id eſt, linea verò longitudo eſt abſque latitudine. in aliquibus codicibus additur ſine latitudine, &

profund

profunditate,in aliquibus ſolùm adeſt hæc particula,ſine latitudine,& abeſt particula, & profunditate, at contextus quem habemus,ſolùm habet verba illa,quæ ex authore adduximus: author verò poſt definitionem ſtatim addit, γραμμῆς δὲ πέρατα σημεῖα, id eſt lineæ autẽ extrema ſunt puncta. hæc autem verba non ſunt definitioni coniungenda, ſed ab authore poſt definitionẽ addita ſunt, vt finem atque finitarum linearum terminos afferret. hoc non ſolùm Græcus contextus oſtendit, ſed & vulgata paſſim Boëtij interpretatio, & Gellius vnà in primo libro capite vigeſimo. Scito præterea verbum illud ſine latitudine, Græcè eſſe ἀπλατής. quod nonnulli interpretantur illatabilis, quibus minimè aſſentio, cùm linea eatenus (vt illorum verbis vtar) latabilis ſit, quatenus ſuperficies euadat. SENEX. Arbitror & addendam eſſe lineæ definitioni profunditatem, ſi linea in profundum abſque latitudine ducatur. BRASSAVOL. Reſpondemus lineam in profundum duci non poſſe, niſi priùs in latus profluxerit. nam profunditas ſine latitudine longitudo eſt, cùm ex primo puncti ductu longitudo fiat, ex ſecundo, vnde vis facta, latitudo, ex tertio deinde profunditas. SENEX. Legi Sipontinum Epiſcopum in ſuo Cornucopio

nucopio

nucopio inſcripto libro Euclidis definitionem adducentem, atq; dicentem ex puncti fluxu corpus vnius dimenſionis fieri. BRAS. Hic eſt maximus apud philoſophos error, qui tribus dimenſionibus corpus conſtare arbitrantur, niſi idẽ per corpus intelligere voluerit, quod & per hoc nomen res exprimitur. SEN. Hæc excuſatio cõueniens non videtur, quia in eo loco ſecundum Mathematicos verba facit, qui nunquàm corpus vocant niſi tribus dimenſionibus conſtitutum ſit. Adde fluentem lineam ſuperficiem inducere (hæc verò in intellectu ſolo concipiente intelligenda ſunt) Auerroe tertio Phyſicorum libro, ſectione ſexageſimaprima, dicẽte, hoc eſſe de capitulo propoſitionum opinabilium, quæ ſunt quaſi fundamenta Geometriæ, nam ipſa linea oblonga eſt latitudine, & profunditate carens, ſi verò linea fluat, ſuperficiem efficit, quam definiunt eſſe longitudinem, ac latitudinem abſque profunditate, cuius extrema ſunt duæ lineæ. SENEX. Eadem argumenta, quæ lineæ definitionẽ reprehendebant, videntur poſſe & ſuperficiei definitionem reprehendere, quia circularis ſuperficies, & infinita in extremis lineas non habent. BRASSAVOL. Reſpondere poſſem de infinitis nihil loquendum eſſe, cùm infini-

tum

tum nihil ſit, neq; in rerũ natura inueniri poſsit. S E. At ſolutionem hanc reprehendã: quoniam vnius prædicamenti differentia inueniri non poteſt, niſi & differentia ſibi oppoſita inueniatur: at in quantitatis prædicamento finitum inuenitur, igitur & in eodem prædicamento infinitum inueniri oportet, adde Ariſtotelem in tertio de Anima libro, ſcriptum reliquiſſe intellectum omnia facere, & omnia cogitare, igitur ſi Mathematici animi vigilantiam adhibuerint, infinitum aſſequi poſſe non veredum. B R A S. At idem Ariſtoteles in tertio de Phyſico auditu libro, cenſuit omne corpus ſiue naturale, ſiue mathematicum ſit, eſſe finitum, nã corporis ratio eſt eſſe planitie terminatum, igitur & lineæ, & ſuperficies in ſuis conſtabunt terminis, & non erunt infinitæ. S E N. Ariſtoteles hoc intelligit re ipſa, quòd corpora omnia ſint finita, non autem imaginatione, ac cogitatione. B R A. Idem Sipontinus Epiſcopus inquit, ſi lineã geminemus, alterum mathematicum corpus effici, quod duabus dimenſionibus conſtat. S E N E X. Verba hæc & Philoſopho, & naturæ aduerſari videntur, vt nũc rationibus probabo: nam duæ iſtæ lineæ ex quibus corpus illud efficitur ſunt ne continuæ an contiguæ. B R A S S A V. Nec vnum nec

alterum eſſe poſſunt. SE. Probè quidẽ dicis: nam ſi contiguas eſſe diceret, abſurdè loqueretur, quia illa quæ contigua ſunt, partes habent, quibus ſe contangant, at linea nullas habet penes latitudinem partes, ſed ſolùm penes longitudinem, Philoſophi verò continguum vocant cuius partes ſe cõtangunt: ſi verò duas has lineas continuas eſſe contendat, en quo errore ducatur, quoniam aut pars parti, aut totum toto coniungitur, nõ quidem pars parti, quia linea ſecundum latitudinem partibus caret, at ſi totum toto cùm vtræque lineæ ſecundum latitudinem ſint indiuiſibiles, ex ipſis duabus iunctis nihil maius eueniet, nam iuxta Ariſtotelem, indiuiſibile additum indiuiſibili, non facit maius. Prætereà continui definitio, quæ eſt, continuum eſſe diuiſibile in infinitum, abſurda eſſet, ſi huius authoris ſẽtentiam veram eſſe fateremur, nam diuidentibus indiuiſibilia ſtatim occurrerent. BRAS. Denique ſuperficie data, corpus efficitur, quòd trina dimẽſione, hoc eſt longitudine, latitudine, & profunditate conſtat. Inquit vir ille (doctus aliòqui) corpus ex quatuor lineis confici, cum duabus aliæ duæ ſupponuntur, tunc enim corpus fitque, quòd à Græcis στερεόν, id eſt ſolidum, à noſtri quadrantal apppellatur, & hu-

& huius denominationis rationem reddit: quia sex latera habet, hęc verò à Gellio primo libro capite vigesimo pro parte accepit. SE. Argumēta illa, quę suadebāt ex lineis superficiē nō fieri, idonea suntvt prędictā sentētiā deiiciāt. BR. Fortè diceret se intellexisse lineas esse planorum terminos, non quòd illas suo contactu efficiat. SEN. Hæc non est digna excusatio, quia planis inquit verbis duas lineas super alias duas poni ad corpus ipsum conficiendum, vt de his intelligere ostendat, quæ vnà coniunctę sunt. BRAS. Sed alio errore ducitur, cùm ait, id quòd ex hoc linearum contactu efficitur, cubum esse. nam & si sex lateribus constet, nihil tamen fieri prohibuit huius figuræ costas inęquales esse, cubus autem id est (vt in numeris nunc loquamur) quod ex ductu numeri in se ipsam per se ipsum euenit, vt ter tria, ter viginti, septem efficiunt, qui numerus, scilicet viginti septem, est ternarij numeri cubus, idem in figura spectare oportet aucta ex se ipsa in se ipsam quantitate. vt contigit cùm apud Athenienses pestilentia vigeret, ab Apollinis oraculo responsum fuit sedaturam pestilentiam, si altaris cubus multiplicaretur, ipsi cubum alium eiusdem magnitudinis altari addidêre, at pestilētia adhuc vigebat, & viguit,

quoad Mathematicus quiſpiam admoneret multiplicandum eſſe altaris cubum per ſe ipſum, itáq; effectum eſt, & peſtilentia ceſtauit. Cùm verò ad huius negocij rationem ſatis dictum eſſe videatur, quæ dicta ſunt, breuibus repetere oportet. ex fluente puncto fit linea, ex ducta linea ſuperficies: ex ſuperficie eleuata vel depreſſa, corpus. SEN. Cùm toties de puncto mentio facta ſit, optarem in hoc Horatij carmine quod punctum ſignificent edoceri.

„ *Omne tulit punctum qui miſcuit, vtile dulci.*

BRA. Generalis eſt interpretum expoſitio de ſuffragiis Horatium intelligere, vt poëta ille omne tulerit punctum, ideſt, ſuffragium, qui iucũdè in ſuis poëmatibus fabulas connexuerit, & iocos, necnon & probos ac ſanctos mores, & rerum naturas miſcuerit. SE. Hæc interpretatio mihi conuenire non videtur. BRASSA. Illa fortè tibi non diſplicebit, quæ apud Platonem inuenitur duodecimo de Legibus libro, vbi Athenienſis Cliniam admonet, qualis debeat eſſe in
„ gubernanda Republica, & inquit: Quod
„ trito prouerbio fertur, id nobis, amici, nũc
„ communiter competit ac ſi de vniuerſa re-
„ publica periculum ſubire velimus, faciẽda
„ omnia ſunt ita, vt ter ſex, vel tres talos iaciamus. Eraſmus in Prouerbiis, ter tres legiſſe

gisse videtur, de quo mirandum est, cùm Plato ter sex sua lingua scriptum reliquerit, inquit enim: ἢ τρὶς ἓξ φασὶ, ἢ τρεῖς κύβους βαλλόνται, antiquiores nimirum tribus tessaris in lusibus vtebantur, (vt nunc etiam fit) vndique tamen inscriptis, nonnullósq; alios habebant ludendi modos. Cùm enim tres aut quatuor vnà colluderent, æqualem numerum deponebant, posteà taxillos iaciebant, siquis vnitatem depromisisset, modò senio abesset, numorum depositorum cumulo numum addebat, qui verò ter sex iaciebat, omnes superlucrabatur numos, in tessaris enim nullus erat maior numerus isto. Horatius fortè in hoc sensu intellexit, Omne tulit punctum, id est, ter sex iecit, quo numerus alter in astragalis maior inueniri nequit, hoc est, is omnes superauit, qui miscuit vtile dulci. nostri hunc lusum Raffa nescio quo omine appellãt, nisi quia æqualia in omnibus tessaris puncta iacientes, vniuersam depositam pecuniam rapiãt, antiqui verò in senario tantùm vinci permittebant, nostri & in cane sinunt vinci, modò tres ipsæ tesseræ canem in superficie ostendant, at semper apud antiquos canes erant damnosi, propterea ab Ouidio decantatum est:

Quid valeant tali, quo possis plurima iactu

„ *Tingere, damnosas effugiásque canes,*
Canem verò pro vnione accipiebant, in opposito latere senio aderat, & in latere Veneris effigies. Nec deerant apud antiquos tesseræ vndique non inscriptæ, quales & nunc illæ sunt, quas vulgus talos farinæ, fortè ob albedinem laterum non signatorum, nuncupat, de quibus in libello de Astragalorum ac tesserarum ludis disseremus. Nũc ad rem ipsam redeamus. Plato in ciuitate horum hominum cœtus, qui ætate, doctrina, moribus, cõsuetudine ad custodiam idonei sunt, constituit, inde quæ discenda sunt, ipsa prætereà, in quibus percipere oportet. singula frustra scribentur, neque enim possunt ipsi qui discant, cognoscere quando quid oportunè discat, atque in eorum animo rei ipsius scientia est. Quæ igitur in his palàm dici non possunt, non rectè tentantur. Dici autem non posse inquam, quoniam si dicantur, nihil planiùs explicant. Interrogat autem Clinias hospitem Atheniensem, quid igitur agendum sit in his rebus, quæ palàm dici nõ possunt? Atheniensis respondet, omnia sunt facienda, id est, totum animum, totam mentem in his ponere debemus, quemadmodum si respublica subiret periculum, poneremus: ita vt ter sex, vel tres talos iaciamus, id est, eatenus
appon

apponendus eſt animus, viréſque intenden dæ, quatenus totum perfecerimus, vt Horatius in hoc ſenſu loquatur. SEN. Eraſmus aliter Platonem præſcripto loco interpretatur. BRA. Cæterùm in periculis, ac ſummis laboribus mulieres noſtræ idem ferè vſurpant adagium, cùm inquiunt duo de viginti iecit, noſtra vero materna lingua, *l'ha butta diſdotto.* SE. Ex his, quæ ſuperiùs dicta ſunt, noua quædam huius carminis ſuccurrit expoſitio, fluens punctum lineam, hæc ſuperficiem, iſta corpus efficit, at nihil eſt (demptis intelligentiis) quin vel corpus, vel in corpore ſit, corpus verò à puncto ceu à quodã primo emanauit, vt ducere punctũ apud Platonem in parœmiã ceſſerit, pro eo quod eſt, omnia facere, vt Horatij ſenſus ſit,

Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci. "

Id eſt, omnia fecit poëta ille, qui vtile carmen tabellis dulcibus intermiſcuit. BR. Nõ eſt deſpicienda expoſitio, præſertim à pharmacopôla inuẽta, de his verò plus ſatis. Ad id quod eſt huius libri caput redeamus. SE. Proſequaris, vt lubet. BRAS. Ex lineis figuræ conficiuntur, è ſuperficiebus corpora, vt Geometræ figuram hac definitione perfecerint, figura eſt, quæ termino vel terminis clauditur: omnium verò figurarum ſimpliciſsima eſt circularis, quæ vna

linea constituta est, eandem in simplicitate sequitur oualis, ab oui figura nuncupata, & ex duabus minoribus semicirculi portionibus constituta, quanquàm figuras aliter diuiserit Gellius primo Noctium Atticarum libro, capite vigesimo, & Censorinus vigesimo etiam capite sui libri de Die natali, æquè & superficies, rotunda corpora constituunt, & forma oui referta, triangularia, vtque in summa dicam, omnia plurium angulorum corpora efficiũt, pluriangulæ figuræ ouales sequuntur, quamuis & ipse ouales angulorum quandam speciem præ se ferre videantur, inter has verò pluriangulas figuras cæteris simpliciores sunt triangulares: quas in huius sermonis initio pertractemus oportet, aures igitur dicendis accommoda. SEN. Iam accommodaui, & pileum ab ipsis remoui. BR. Ttiangulus figura est tribus lineis circomposita, qualis hæc est, quæ sequitur. △ SENEX. Quot trianguli species à philosophis instituuntur? BRASS. Tres æquilaterus, isocheles, & scalenon, prima species lineas omnes æquales habet, secunda duas tantùm habet æquales, & reliquam inæqualem, tertia omnes habet inæquales. SEN. Vt hæc quæ enarrasti faciliùs percipiãtur, horũ formulas subscribere libuit, æquilaterus. △. Isochel

chel

cheles. △ . Scalenon. ◿ . BRA. Has for mulas præſignandi labore me leuaſti, Scito autẽ angulum ab incidentibus lineis conſti tui, quem rectũ vocant, ſi à recta linea ſupra rectam incidentem, & non obliquè fiat: acu tum, ſi modicè ſit recto minor: obtuſum, ſi recto maior euadat. SEN. Neq; impræſen tiarum horum exempla præteribo. ∟ . an- gulus rectus. ∠ . angulus acutus. \/. angulus obtuſus. BRAS. Rogo diligẽter auſcultes quatuor triangulis æqualiteribus vnà coniunctis tetragonum corpus effici- tur, quod vndecunq; iacueris, recto acumi- ne ſiſtit, tribus pro baſi ſubiectis. SE. Hinc arbitror priſcos illos Romanorum Duces, murices excogitaſſe, dura militum vafra- menta, quibus in caſtra, aut naues ceu ſemi- na iactis equorum, & hominum pedibus a- uerſantur, vtile iactoribus inſtrumentum, hos verò ſolicitat in quorum diſpendio ſe- minatur. BRASS. De hoc murice nunc lo- quar, & ita commentabor, vt neque ſine vo luptate, neque ſine fructu ſis auditurus. SE. Hæc attentiùs, quàm aliàs vnquàm expe- cto. BRAS. Murex omnes tetragoni par- tes non habet, idcirco illo perfectior reddi- tur, tetragonus etenim ratione qua ad Ma thematicum ſpectat, nullam materiam ſibi aſciſcit, vt mathematicarum rerum con-

ſuetudo eſt, Auerroë quarto de Phyſica auſcultatione libro, ſectione quinquageſimaprima dicẽte: Vacuum & mathematicũ corpus haud differre, murex verò ex oſtreæ cuiuſdam aculeatæ, qua pannos inficiunt, ſimilitudine dictus eſt, vulgò tribulus vocatur, non vt aliqui putant, quia tribulet, & mortalibus malum incutiat, ſed à cuiuſpiam ſeminis veſtigio in ſenticetis orti, eò eſt à materia ſemotior tetragano, quò magis excauatus, & quò excauatior mathematicæ ſpeculationi propinquior, tamen eiuſdem generis ſunt, ideſt, quatuor ſunt angulorum corpora, ſed non pauca de tetragono exordiemur, quæ de murice ducta eſſe putato. Tetragonum corpus cæteris ſine controuerſia angulos habentibus perfectius eſt, ob eius naturam orbiculari corpori propinquam, nam in ſe ipſum quaſi circulus, aut ſphæra reuertitur, ac regiratur. SEN. Adde angulorum numerum præſtantiam huic corpori adderi. BRAS. Non ab re dicis, nam quaternarius eſt pariter par, in numeri ratione trino perfectior. SE. Hac in re audiẹndi non ſunt, quidam malè feriati viri, qui numeri perfectionem à rebus numeratis accipiunt. BRAS. Verùm ſi nos hæc aſsiduè pertractemus, tetragonum ex numeri ſubſtantia perfectionem

ſum

ſumere deprehendemus , quæ partim in diuiſione conſiſtit, vt aliâs ſuo loco docui. mus. SENEX. Imò & ſi à rebus ipſis numeros locupletari libeat, quid erit quaternario perfectius? quo elementa metimur, anni tempora, mẽſium hebdomadas, elementorum qualitates, hominum humores, & eorundem ætates, quatuor rerum formas: eſſe inquam, vegetari, ſentire, ratiocinari, vires animæ, Eccleſiæ doctores, ſacri myſterij Euangeliſtas, quatuor mundi partes, lunæ quadrans, dentes gelaſinos apta ad rectè loquendum inſtrumẽta, curriculi rotas, & alia infinita, quibus ſuperſedendum potiùs cenſui, quàm te hoc catalogo detinere. BRAS. Nullus eſſet numerus, qui ex odore rei, quam metitur, non probaretur, ſi ex numerata re præſtantiam vllam ſumeret numerus, contempleris interim nonnullos aberrare, qui triangulum pro fide ponunt, quibus conſuetudo errorem relaxat, ſi admoniti reſipiſcant; quod verò tetragono fidem planiùs oſtendere poteſt? quid efficacius? vis hieraglipho aliquo inuiolatam demonſtrare, quæ nec morte turbari poſsit? illam tetragono conferas, quem nec decliuis acceſſus, nec lubrica via impedire poſſunt, quin angulum ſemper eleuatum erectúmque habeant, tribus pro baſi

id est qui in risu apparent

ſubiec

ſubiectis, nec ratione ſubiecti triãguli hoc euenire arbitreris, ſed ob quarti anguli naturam ita euenit. Nam vniuerſa tetragoni eſſentia ex quartto angulo perficitur, mathematica nimirùm corpora ex vltima vnitare, vel angulo ſpeciem ſumunt. SEN. Inſuper accedit, Ariſtotelem in Ethicis ſapiẽtem virum tetragono comparaſſe, cùm
„ ait, Sapiens ſcit bene ferre fortunam, quia
„ habet ſe ſine vituperio, ſicut tetragonum.
„ nam tetragonum corpus quocũnque proii-
„ citur, firmiter ſtat, vti ſapientis animus con
„ ſtans permanet, quacunque fortuna immi-
„ nente. BRASSA. Miranda igitur eſt tetragoni, vel muricis natura digna, vt ſapiens illi conferatur, tanquàm ſapientia ipſa participet, Ariſtoteles item in ſecundo de Anima libro, ſectione trigeſimaprima, animæ paſsiones, vel potentias appellans, tetragono comparauit, cùm inquit: In anima eſſe vti tetragonum in trigono, quem locum Auerrois de figura interpretatur, dicens alteram altera priorem & poſteriorem eſſe, triangulus nimirum quadrangulo prior eſt: nam hic triangulum potentia includit, quia quadrato exiſtente triangulus eſt: quo poſito quadratum poni non eſt opus, æquè in animæ viribus nutritium ſenſitiuo prius eſt, in quo potentia

continētur, cùm re ſenſibile ſit, nutritiuum eſt, è contrario minimé. SEN. Miror Auerroim, qui inter præcipuos philoſophos numeratur, figuram non eſſe figura priorem ignoraſſe, nam omnes figuræ ſpecies ſunt naturalibus etiam perfectiores, quoniam mathematicæ dimēſiones naturalibus præſtant, cùm illis ſint certiores, nec eiſdem ſpecierum conditiones deſunt, quarum vna eſt (Ariſtotele in Poſt prædicamentis teſte) ſimul eſſe, & non per prius, aut poſterius genera participare. nam triangulus ita terminis clauditur, ſicuti triangulus, igitur æqualis naturæ ſunt figuræ ſpecies, & vna non eſt prior, vel poſterior alia. BRASSAV. Obuiabunt fortè hinc tuæ ſententiæ recentiores, quia figuræ ad duo referri poſſunt, nam nonnunquam ad genus referuntur, & ita vna aliis prior eſſe non poteſt, quia æquales ſunt ſub eodem genere ſpecies, quandoq; ad materiam cui inhærent, referri poſſunt, vt triágulus huic materiæ inhæret, illi quadrangulus, & hoc modo in prius & poſterius naturam variare poſſunt. At hi Ammonij argumento in Porphyriana commētatione reprehendendi ſunt. Author hic ſpecierū exempla ſubſcribens, inquit. Triangulum figuræ ſpeciem quidam verò eo tempore Porphyrium

rium repræhendebant,& triangulum quadrangulo priorem esse suadebant, quoniam tria quatuor priora sunt,non est igitur figuræ species.nam in speciebus æqualis est temporis, rationísque natura. SEN. Facilè est horum argumentum euitare. BRASSAVOLVS. At prius audias quid à nonnullis diceretur, qui Porphyrium absurdè defendere conabantur, nam & ipsi triangulum quadrangulò priorem esse arbitrabantur, Porphyriúmque excusabant, quòd exempli gratia ita locutus esset, hos, vt digni erant, Ammonius reprælendit cuius argumentum,& in præcedentes etiam militare percipies,inquit verò:

Νῦν δέ οὐδεμία ἐστὶν ἀνάγκη ἵνα γένηται τὸ τετράγωνον, τῷ προυποκεῖσθαι τρόγωνον, εἶτα τῇ συνθέσει τούτων, τὸ τετράγωνον γίνεσθαι, ὡς ὁ Εὐκλείδης ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ αὐτοῦ θεωρήματι, ἄνευ τριγώνου τὸ τετράγωνον διὶ εὐθείας ἀναγράφειν διδάσκει, οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ τριγώνου μὴ ὄντος τέσσαρας εὐθείας ἐπιζεύξαντας ποιῆσαι τετράγωνον. ὥστε οὐκ ἀληθές τὸ ἀνερουμένου τοῦ τριγώνου συναναιρεῖσθαι καὶ τὸ τετράγωνον.

Quæ si Latina lingua referre voluerimus

ad

ad verbum, ita ferè dicunt: Nunc nulla est necessitas vt fiat quadrangulus, eò quòd triangulis supponatur, posteà horum compositione fieri quadrangulum, quemadmodum Euclides in quadragesima ipsius speculatione, sine triangulo quadrangulum per rectam designare docet, nihil verò impedit & triangulo non existente quatuor rectas coniugatas quadrangulum facere, quam ob causam falsum est triangulo ablato auferri quadrangulum. SEN. Ammonij sententiam audiui, ex qua colligitur neque Auerroëm esse veritati propinquum, vel solutionem illorum, quæ ad particularia confugit. nã Euclides atq; Ammonius de particulari loquuntur, qui ab homine fieri potest. BR. Minùs etiã illi audiẽdi sunt, qui dicunt exempli gratia locutum esse, at multa ab Ammonio in eodem loco referũtur, quę (ni pigeat) in nostra Porphyriana Panoplia legere nihil impediet. SEN. In his ambiguitas mihi occurrit cõtemplanda. quia Plato de figuris in Timeo loquens, rectilineas omnes pluriangulas in triangulum resoluere, ceu in simplicissimam figuram docet. BRASS. Respondemus Platonem non ita resoluere, quin animaduerterit pluriangulam à minori angulo nõ fieri, id verò dixit quoniam in figuris vna denique reperitur:
qua

qua angulorum numero nulla minor fieri potest, at in additione nunquàm terminus adhibetur: nam in infinitum vt numeri figuræ crescunt, ob hanc rationem diuinus Plato vsus est nõnullis figuras in trãgulam resoluisse, hũc nimirum inuenit, tanquàm vltimum in figuris angulorum paucitate, imò in corporibus, & non in figuris authoris sermo versatur. Cæterũ Diuus Thomas contextum illum trigesimumprimum secundi de Anima libri his verbis interpre-
„ tatur: Plato numerorum ideam instituit
„ alterius naturæ, quam aliarum rerum spe-
„ cimina, homines ideam habent non mo-
„ dicè seiunctam, & boues æquè ac reliqua.
„ In numeris verò eadem est, qui nõ sunt in-
„ uicem separati, sed naturali quodam ordi-
„ ne se consequuntur, hinc dualitas omnium
„ consequentium numerorum causa est, idem
„ in figuris intelligere oportet, Trigonam,
„ scilicet, vnamquanq; pluriangularum figu-
„ ram ingredi, & earum est causa, ostendit
„ prętereà exemplo trigonũ in tetragono po
„ tẽtia cõtineri, nihil enim prohibet in duos
„ trigonos tetragonum partiri, vt subiecta
„ formula ostendit. ⊠ Hæc deinde diuus Thomas ad animæ rationẽ componit. Nos autem arbitramur Diuum Thomã in hac solutione Aristotelis mentẽ haud attigisse, nam

nam verum prorſus eſt dualitatem numerorum cauſam feciſſe, imò vnaquæque addita vnitas, cauſa eſt vt numerus in ſpecie conſtituatur. Ad tria igitur non eſt neceſſe duo exigi, id eſt, ſpeciem hãc numeri quam dualitatem vocant, ſed tres vnitates expetuntur, quarum tertia ſpeciei rationem tribuit. Minimè ambigo numeros ob vnitates ordinem habere: nullus verò numerus in ſui compoſitione alium recipit numerum, ſed quantuſquantus eſt, tot ſibi vnitates aſciſcit. SEN. Numeros igitur ita exoriri arbitraris? vt binarius duabus conſtet vnitatibus, ſecundáque vim ſpeciei formalem tribuat? BRAS. Ita intelligo, & ternarius eodem conficitur modo ex tribus vnitatibus, in quarum tertia formalis ternarij ratio exiſtit, nec ternarius binarium claudit, id eſt, ſpeciem hanc numeri, quam dualitatem vocamus, imò tertia vnitas duabus adueniens ternario rationem formalem addit, qua reſecta, ſcilicet vnitate tertia, duæ vnitates derelictæ binarius haud ſunt, id eſt, ſpecies illa numeri binarius appellata, hócque intellige ratione, qua duæ illæ vnitates pro ternarij perfectione accipiebantur. Cùm verò vnitas reſecatur, relictæ vnitates ſtatim aliam numeri ſpeciem ſubeunt, ſed nõ ratione qua erant ternarij vni-

tates.& hæc,quæ de ternario numero dicta sunt, vnicuiq; numero accommodari possunt. SEN. Arbitror eandem esse & in figuris rationem. BRAS. Imò eadem prorsus est,nec tetragonum à trigono fit,quoniam ex recta linea fieri vtrunque potest. quod quadragesima speculatione Euclides ostendit. SEN. Quid etiam prohibet ex linearum accessu, & recessu trigonum in tetragono,& tetragonum in trigono collocari? BRAS. Nihil, at in Diui Thomæ quæstionibus, Quolibetalibus vocatis, articulo sexto primi quolibet partem illam libri de anima adductam ita exponit ipse Thomas, trigonum scilicet esse in tetragono virtute,& hunc,videlicet tetragonum in trigono. SEN. Sed cur æquè in trigono tetragonum virtute non est? nam trigonum (vt scriptum reliquerat) tetragoni causa est, quæ causarum virtute,& potentia complectitur. BRAS. Non absque ratione Diui Thomæ sententiam reprehendisti,qui prima parte summæ Theologiæ quæstione septuagesimasexta,articulo tertio, inquit, Pentagona figura non per aliam figuram pentagona est,per aliam tetragona, ita est in animabus. in quibus locis Aristotelem exponit, ac si de pentagono & tetragono verba fecisset,cùm de trigono solùm,& te-

trag

tragono ſcribat: vna tamẽ eſt & eadem ſententia, ſed animaduertiſſe volui, vt integrum ac purum Ariſtotelis ſenſum, ac verba haberemus. SEN. At Themiſtius de hac re cautiùs locutus eſt, verùm & hoc authore prætermiſſo ad reliqua ſermonem conuertamus. BRAS. Ariſtoteles de tetragono corpore, & trigono locutus eſt, nihil etenim refert, an corpus, an figuram intellexerimus: ſiquidem ex quatuor æquilateribus tetragona pyramis efficitur priuſquàm verò quartum addideris, tres illi admiſti trigonum eſſe videntur, quarto addito in tetragonum tranſit, hinc trigonum in tetragono eſſe iudicauit, aut triangulus in tetra gono corpore eſt, quia vnaquæque eius cor poris ſuperficies triangulus eſt, hunc ignis figuram habere in Platonis Timæo oſtenditur, tetragonum prætereà corpus ex cryſtallo compoſitum philoſophicas ſpeculationes, & admirandas habet, quas eaſdem in Euclidis trigono videre licebit. SEN. Sæpè colores illos in trigono contemplatus ſum, & mihi res viſa eſt mirifica. BRAS. At fortè non ita inſpexiſti, vt ego feci, nam ſuperciliis admotus, rebúſque per cryſtallum inſpectis, infinitæ videntur colorum varietates, quæ nunquàm poſſent vel arte pulchriores. fieri, quales in Iride appa-

rent. verùm hi tanto Iridis colores ſuperāt, quanto cryſtallus terſa magis eſt, leuigata, alba, & diaphana nube, nanq; ibi puniceum colorem videbis, cœleſtem, xanthum, fulgidum, coccineum, viridem, ſubuiridem, & ſexcentos alios columbarum collo, ac pauonum pulchriores. ſi trigonum ſumpſeris angulo in ſupercilia admoto, & in coſtam ſuperiorem, vel inferiorem deſpexeris, mille colorum figuras inſpicies. Idem euenit angulo ſuperciliis admoto, & altero ſupra nares, oculíque coſta tegantur, poſteà in exteriorem vel interiorem angulum deſpicies, trigono autē ſupra nares, & ſupercilia vno latere poſito, ſi in angulum inſpexeris, quæcunq; recta ſunt, obliqua præſentabit, vt hominum pedes ad capita, & rerū apices in fundamēta tanquàm in aëre pendere videantur. Idem fit angulo ſuperciliis admoto, ſi coſtam ſuperiorem inſpicias, coſta præſertim fronti adnixa, cæterùm ſine coloribus res apparent & coloratæ admodum, & quaſi in gyrum ac in ſemiorbē redactæ, vt quidam pinguis mineruæ Iridē eſſe putarint. huius rei periculum feci cryſtallino tetragono à pudiciſsimis virginibus mutuò accepto, Diua Iſabella, ſimul & diua Iulia Taraconenſibus Federici Regis Parthenopei filiæ, omnibus ingenij atq; animi
dotibus

dotibus præditis, quarum memoria donec aura vitalis hos artus moderabitur, à nostris cogitationibus nullo momẽto est abfutura. Viragines sunt & formosæ pariter, & probæ, doctæ, integræ, benignæ, affabiles, in literis egregiæ, nõ dissimiles in moribus cœlestibus Diuis, imò Diuæ ipsis comparandæ, humanitate, gratia, clementia, indulgentia, liberalitate, moderatione, fiducia, fortitudine, immensa rerum fortuitarum patientia, & animi stabilitate. Videor videre antiquas illas nobilissimas Romanas in vtrasque sorores transmutatas, pulchriores sunt ipso pulchro, venustiores venusto, præstanti præstantiores: & si quid est præstans, venustum, pulchrum in his caducis rebus, ipsæ sunt, Isabella inquàm & Iulia Taraconenses, de quarum laudibus tubam nostra maiorem exoptaremus, quæ illas Diis pares esse ostenderet, nos autem viæ ignari, ad reliqua properemus. SEN. De his Regiis filiis tot dici non possunt, quin etiam plura supersint dicenda. ad trigonum sermonem vertas. BRAS. Si præsentem hominem per crystallinum trigonum inspicere lubeat, in duplo ferè maior, quàm sit videbitur. Si verò noscere volueris, an ipsum inspicias, te quispiã è regione conspiciat. nã si illi quatuor oculos habere

respicis, illum aliter videre non potes. mira est huius trigoni natura, cuius causam rimari difficile est. SE. Has tamen scire exoptarem. BRAS. Nos breui sermone de his agemus, vt viribus nostris ac menti concessum erit. SEN. Neque aliud scire voluerim, quàm id, quod tu ipse depromes. BRAS. Non dubito eandem esse coloris in trigono, & Iride causam, quàm Aristoteles in tertio Meteororum libro, refractionem esse docuit: visuales etenim lineæ in trigono constitutæ, ob earum varietates in coloribus quoque varietatem faciunt. nam ob variam trigoni crassitiem vario modo flectuntur. in angulis etenim tenuior est, prope medium crassior. hinc multæ linearum, ac vmbrarum flexiones fiunt, quæ in crystallino subiecto vndique lucido, opacam vmbram demonstrare nequeunt. Causa autem cur hinc magis albæ, illinc nigriores appareant, maior atque minor angulorum crassities est. SEN. Et quónam modo? aperias obsecro. BRAS. Duo sunt colores extremi: album, & nigrum: vmbra magis propinqua nigro est, at lucidi corporis vmbra in nigrum ita non vergit, sed quanta est ad opacum intercapedo, tantò vmbra luci magis affinis est, at quod à nigro parũ abest, in albũ declinat, cæterùm nihil prohi

bet

bet, infinitos fieri ſecundum maiorem acceſſum,& receſſum ad album,atq; nigrum colores. hinc colores prope trigoni angulos; quia vmbra tenuior albo ſunt magis affines,in craſsitie verò ſunt nigriores.quo igitur loco vmbra intenſior eſt, eò color prorſus nigrior efficitur,quò tenuior, magis albus eſt,trigonus autem ordine quodã magis & minus in acumen tranſit, ob hoc hi colores ordinem habẽt,vt nigriores primùm appareant,virides deinde,tertio loco punicei, & ita in magis albos accedunt. SEN. Difficilis eſt eiuſcemodi vmbrarum ſpeculatio, atque maxima corporum in lucido reflexio. BRAS. Experimẽtum eſſe poſſunt ſolares radij, ſi alicuius feneſtræ aduerſam partem illuſtrauerint, quam è veſtigio claudas rima derelicta, per quam rerum vmbras in terra conſpicere poſsis, omnia è contrario videbis ſuperiora inferiùs, & è contrario, quæque anteà, pòſt. porrò trigoni coſta rei imaginem è regione exiſtentem præſefert, ſed in coſtam reflectitur, in quam viſum exercemus, hinc quæ ſurſum ſunt,inferna eſſe videntur: inferiora verò ſuperiùs,dextra in ſiniſtrum,& quæ ſiniſtrorſum ſunt,ad dexterã inclinãt. Si autẽ corpus eſſet omni parte in craſsitie homogeneũ,nullos colores intuitu aſſeque

reris.nã & vmbræ homogeneæ essent, résq; in proprio colore modicum fuscæ cernerẽtur, & magis etiam ac minus, vt corporis Diaphani crassities impenderet, lúxq; circumcirca præfulgens vmbris nonnihil momenti addens. Præterea trigonum noctu sume, inde vnico tantùm oculo per costam versus lampadem inspice, mira assequêris, dextera inquam sinistrorsum & è contra, ac superiora deorsum, pars item rei lumini propinquior phœnicea præsentatur, remotior autem viridis: vna deinde tres lampades redduntur, si sumpto trigono & angulo superciliis admoto per interiorem trigoni costam in lampadem inspexeris, lampas prima deorsum videtur, & naturalis, secunda in medio subuersa, tertia sursum decliuis mille coloribus picta. oculus huius apparentiæ causa est, qui naturalem lampadem dempto trigono videt, deinde per inferiorem costam secundam lampadem intuetur, & tertiam per superiorem costam mille coloribus circunseptam. SEN. Dispeream, nisi hæc actu ante tres dies experiar. BRAS. Id fieri facilè poterit, sed reliqua audias: Angulo è regione oculorum posito, per inferiorem costam superiora, per superiorem inferiora concipies, hócque differentis costæ ratione fieri arbitror.

idem

idem euenit coſta ſupra oculos conſtituta, ſi deorſum exterioris anguli inſpexeris ſuperiora deorſum apparebunt, inferiora ſurſum, te ipſum cernere poteris trigono ſumpto ſi deorſum per coſtam inſpexeris, nam te ipſum in lampadis parte, & lampada vbi es, tu inſpicies. Denique angulo ſupra oculos poſito, ſi per coſtas in terram deſpexeris, quæ opponuntur, geminata eſſe apparebunt. ſed vt vno expediam verbo, trigono oculis admoto, atque in varios ſitus deuoluto, ex te ipſo mille rerum figuras, mille colores inuenies: qui nequeunt aut calamo deſcribi, aut verbo doceri, ſola inuenti experientia, eadémque probati: nam leuia corpora ſexcentas figuras habere poſſunt, vt in chalybeo ſpeculo modicè cõcauo: quo ignis accenditur, exemplum haberi poteſt, de quo Plinius capite centeſimo decimo libri ſecundi, mentionem facit, ſi oculis propinquè admoueas, rectam faciem tibi demonſtrat tua longè maiorẽ, equinos dentes tibi refert, atque naſum rhinocerotis, ſupercilia ſuillis ſetis craſsiora, næuos vt vngues refert, palpebras digitales, carnis ſcabritiem vti monticulos repręſentat, vultus tubercula, grandiores veſicas eſſe arbitraberis. SEN. Hoc millies expertus ſum, ſed adde ſi longinquè te ipſum inſpexeris,

facies decora tibi videbitur, caro pulchra, præstans aspectus, sed quod mirum est, faciem subuersam repræsentat. BRASS. Ita profectò est, at si corpus leue sit, ac diaphanum, ceu crystallinum trigonum, longè præstantiora, & fœcundiora referẽtur. quin & Parianus Artemidorus, de quo in primo Naturalium suorum, mentionem facit Seneca inquit, si concauum effinxeris speculum, quod sit rectæ pilæ pars, si extra medium constiteris, quicunque iuxta te steterint, vniuersi tibi videbuntur priores à te, quàm à speculo. SEN. Quid? fieri possunt arte elaborata specula, quæ vnico præsente homine, vti populum ostendunt, fit verò ex paruis minutísque speculis eiuscemodi speculum. BRASSA. Adde quadrangularia specula altera parte magis longa, si excauata fuerint, vultum per arctiorem costam inspectantibus ita latum præsentabunt, & per latiorem adeò strictum, vt non modò risum inducant, sed ad hunc magnoperè impellant. his lineis quibusdã alterius materiæ vel cereis superadditis, quot erunt lineæ, tot diuersos ac seiunctos nasos ostendent, os palmo in continuitate longiusculum, lumina nasis numerosiora. SEN. Atqui speculum fieri potest, quod non solùm turpes ostendet illas, quas refert figuras, sed

& atras

& atras, & obſcuras, atque cornutas, ea re mutata quæ ſpeculo ſubeſt, ad quam radij refraguntur, atque flectuntur: illo etenim abſente ſubiecto formæ deliteſcerent, & quaſi per tranſennam obliterarētur, in ſpeculis nimirum bractea vel tenue quodam ac denſum deſideratur formas in viſum deflectens, nam formæ per vitrũ natura diaphanum tranſcurrentes fruſtra ſpectarentur? BRASSAVOL. Iam verò quid referam mille in columbarum colli flexu colorum varietates? Seneca carmen refert in primo Naturalium de his columbarum collis, à Nerone decantatum, quod ne deſideres, ita cecinit:

Colla Tyberiacæ ſplendent agitata columbæ. "

SEN. Variis etiam coloribus pauonum ceruix aliquò deflexa nitet. BRASS. At hi potiſsimùm colores mortalium animos iugi cogitatione diſcruciant, qui à cœli arcu referuntur, rutilantes, crocei, glauci, phœnicei, & floridi omnes, hæc nonnihil poëtarum animos commouêre, vt arcum hunc Deorum nuntium facerent, Virgilius Irim Iunonis nuntiam fingit, ἀπὸ ἐίρειν, id eſt nuntiare, dictam, cùm cecinit:

Ergo Iris croceis per cœlum roſeida pennis "
Mille, trahens varios aduerſo ſole colores "
Peruolat, & ſupra caput aſtitit. "

SEN.

SEN. Alio quoque in loco ita cecinit:
,, *Irim de cœlo misit Saturnia Iuno*
BRAS. Et deinde sequitur:
,, *Illa viam celerans, per mille coloribus arcum*
,, *Nulli visa, citò decurrit tramite virgo.*
Philosophi nimirum inquiunt lucem, & quæcunque ab ea fiunt, nulla temporis ratione habita fieri, sed immediatè induci, & non per quendam partium successum.
SEN. Mox addit poëta:
,, *Cum dea se paribus per cœlum substulit alis,*
,, *Ingentémque fuga secuit sub nubibus arcum.*
BRAS. His in carminibus nonnihil ambigui mihi occurrit, cùm Iris sit ipsa Dea, quomodo sub nubibus arcum secuit? commodius videbatur dicere eammet in nubibus sistere, & in aëre gradus defixisse, prætereà nõ secuit sub nubibus arcum, sed potiùs in nubes impressit, quas etiã coloribus ornauit. SEN. Fingũt poëtæ quoad illis fingendo progredi liceat: his verò eò progredi cõcessum est, quò heroum gesta res naturæ, rustica fabulamẽta per aliquas species obliquis figurationibus summo cum decore, & maxima cum delectatione conuersa traducant: quod à Strabone elegãter proditũ est,
,, cùm dicit: Sicuti quispiã argẽto circunfun-
,, dit aurũ, sic & poëta veris contemplationi-
,, bus fabellas apponit, quibus elocutionẽ &
dulced

dulcedine conciliat, & ornatu. Irim poëtæ Deam esse fingunt in cœlo, hoc est in aëre sedem habẽte, uisus effectus in nube videntur, ob hoc Iunonis nuntia appellata, quòd in aëre inter nos, & Iunonem medio versetur. in Iridis verò contemplatione, duo occurrunt consideranda. Vnum est arcus ipse, alterum diuinitas, quæ tali ratione ab aëre se iungitur, quali diuinæ essentiæ speciem participant, quanquàm sint re ipsa idem, à Virgilio igitur decantatum est.

-Secuit sub nubibus arcum. "

Quia Iridis diuinitatem ab arcus figuratione secernebat, interpretaríque debet secuit, id est, duxit atque induxit arcum sub nubibus. nam & in sexto Aeneidos secare pro ducere in illo carmine vsus est:

Ille viam secat ad naues. "

Aut diuitas ad Troianas mulieres accessit, quas ad cõburendã classem excitauit, arcus verò in nubibus ad quẽ, igne accẽso Troianorum nauibus debacchãtibus regreditur, diuinitas igitur Troianis derelictis ad arcũ se recepit, vt intelligatur, secuit, id est arcũ secuta est, qui in nubibus expansus, diuinitatẽ expectabat. nã & Vergilius in decimo Aeneidos, secare pro sequi vtitur, cùm ait:

Quæ cuique est fortuna hodie, quam quisque "
secat spem. "

Vel

Vel ſecuit, id eſt inſigniuit, & arcum in nubibus impreſsit, vt pictores faciunt, qui lineas ſecant, id eſt, in aliquod ſubiectũ imprimunt. BRAS. Neſcio vnde tam repente grammaticus euaſeris. SEN. Nondum quæ iuuenis didicerim, tibi aperui, at commodum videretur de Iridis coloribus nõnihil pertractare. BRASS. A nobis in hoc loco de Iridis coloribus diſputandum non eſt, quomodo ſcilicet fiant, & an re ipſa ita ſint, vel fieri videãtur, & hominum lumina fallantur, putantia aliquid flammei, aliquid lutei, aliquid cærulei, & alia in picturæ modum ſubtilibus lineis ducta cernere, vt in his carminibus expreſſum eſt:

„ *Sed nunc diuerſi niteant cùm mille colores,*
„ *Tranſitus ipſe tamen ſpectantia lumina fallit.*

SEN. Cur de his impræſentiarum agẽdum non eſt? BRAS. Quia ſuo, ac proprio tradentur loco. nunc verò te docebo, quot modis arcus cœleſtis colores in his inferioribus rebus inſpicere poſsis. SEN. Neq; iſtud mihi ingratum videbitur. BRAS. Si mille pelues ſereno die acceperis, & è regione Solis in orbem ac debitum ordinem diſpoſueris, Iridis colores referent, mille aquæ, aut roris guttæ idem efficiunt ſupra mille folia in ſingulis ſingulæ ordinatæ. nam bis quingenti ſoles effulgebũt, ſi modò tu inde

tanto

tanto abeas ſpatio, vt particulares in ſingula gutta aut in ſingulo pelui ſoles inſpicere non poſsis, ſed tibi corpus vnum ex omnibus reintegrari videatur, Iridem ſereno die, aut eius imaginem inſpicere poteris, quàm ſi volueris paruam inſpicere, fiſtulam aqua impleto, cui modicum foramen efficias, vt aqua aduerſo ſole guttatim ſtillet, Iridis ſpeciem ac colores in ſingula ſtillante gutta videbis, & Ariſtoteles in Meteoris dicit, aquam aduerſus Solem per remum fractam, Iridis colores reddere, quod nautæ experimento ſæpiùs comprobant; eoſdem refert colores ſtriata cryſtallina virgula, vel pluriangula, in modum clauæ tortuoſæ, ſi è regione ſolis ponatur. agè vitrea perlonga admodum virga in circum flectatur, Iridis colores inſpicies, præſertim ſi à vitro procul abeas. nam humida ſpatio decepta diſtinctos inter ſe colores, ac Solis imaginem cernere nequeunt, ſed quoddam integrum multis coloribus interſertum, ac ſi Iris ſit, ſpectabunt. nec mirum eſt oculos intercapedine falli, qui & celeritate, vt in ſtellarum curſu, & tarditate, vt in gnomone falluntur. Ariſtoteles in libro de Inſomniis inquit, Sol oculos diſtantia perturbat, vt ſapientes etiã (inquit Seneca) pedalem eſſe contenderint, quem velociſsimum

omnium

omnium esse scimus, nemo nostrũ moueri vidit, nec ire crederemus, nisi appareret ipsum mundum hunc præcipiti velocitate labentem, & ortus, occasúsq; intra momentum temporis reuoluẽtem, nemo nostrum vidit procedere, quia si obiectũ nimis propè sit, alia sub specie præsentatur, imò & in ipsis oculis hęc percipi possunt. Plinio teste, capite trigesimosexto libri vndecimi, vt hi quæ longinquiùs sunt, inspiciant, hi non nisi propinqua, multorum visus solis fulgore pręsente constat, at nubila die non videt, nec post solis occasum, alij interdiu hebetiores, noctu præ cæteris cernunt. SEN. Horum causas libenter audirem. BRASS. At illas impræsentiarum dicturus nõ sum, sed de illis tunc agemus, cùm de oculorum ægritudinibus verba faciemus. SEN. Rem igitur propositam prosequaris. BRASSA. Sol vitreæ fenestræ oppositus, ex reflexo Iridis colores repręsentat, iidẽ apparebunt, si strictis in vitrum oculis, per quod sol transit aciem direxeris. fullonem obserua, quoties aqua in os sumpta panum inspergit, animum tuum mouebunt illi, qui in his guttis fiunt admiratione colores. SEN. Scio res maiores videri, quæ per vitrum inspiciuntur, & plerunque mutare colorem. BRASS. Pulchiora prorsus apparent,
quæ

quæ per vitrum viſuntur, & maiora, vnde fructuarij emptores decipiunt vitro cancellis apposito, vt poma ac reliqui fructus per vitrum inſpiciantur, nã ampliores apparent, quàm propria natura ſint, & coloratiores, vt hinc tranſeuntes rei pulchritudine allecti, fructus emant. SEN. Nunc tempus videtur, vt ad muricis hiſtoriam reuertamur. BRASSA. De Murice illa vltimo loco referam, quæ erant in primo limine dicenda. Murex nomen eſt multiplex, nonnunquàm pro genere conchæ accipitur, quo lanas inficiunt, Recẽtiores purpuram eſſe arbitrati ſunt, quibus Plinius libro nono trigeſimoſexto ac quinquageſimoprimo capitibus aduerſatur: cùm ait muricem à purpura alterum eſſe, vnde cùm à Virgilio in Bucolicis ſcriptum eſt:

Ipſe ſed in pratis aries iam ſuaue rubenti: ‹‹
Murice. Seruius non probè exponit murice. ‹‹
Id eſt, coclea: vnde tingitur purpura, at murex (Plinio teſte) purpurã non tingit, imò concha eſt eodem nomine vocata, non deeſt tamen murici ſuus color, qui & ruber eſt, & purpuræ affinis, quo lanas inficiebãt. hinc à Virgilio dictum eſt: Suaue rubenti ‹‹ Murice. SEN. Imò & ipſe Seruius in quinto Aeneidos, pro ſaxi acumine, muricẽ interpretatur, cùm à poëta ſcriptum eſt. Et

,, acuto in murice remis obnixi crepuêre.
,, BRA. Tamen nihil impedit de murice concha Virgilium intelligere, quæ aspera cautibus semper inhæret, nam illa quæ cautibus insunt, saxa vocantur, non murices. SE. Adsunt & murina vocata vasa, de quibus mentionem facit Plinius capite secundo libri trigesimiseptimi, cùm ait, Neronem ad bibendum CCCC. sestertiis sibi trulam parasse. BRA. At ad muricem, de quo loquimur, reuertamur. instrumentum est, quadruplici latere aculeatum, de quo in militaribus vaframentis Vigetius tractat, & nonnihil Valerius, trigonus vulgò nuncupatur, ex triplici cui inhæret acumine, at nos potiùs tetragonum appellemus, quia eius essentia quarto angulo perficitur. SE. Pleriq; verò nō trigonum, sed tribulum vocant, à cuiuspiam spinæ similitudine, cuius semē acculeatū est. de qua ita dicit in Geor-
,, gicis Virgilius, Lappæq; est tribuliq;. BR. Vel ita nuncupatum est ab instrumenti similitudine, quo spicas in grana deglubebant, tribus lateribus constituti, de quo eo-
,, dem loco Vergilius dixit: Tribulique tragæque cuius figura agricolis nostro tempore satis consultæ non est. SEN. Nonnulli instrumētum hoc curriculi genus deorsum asperi esse volunt. BRASSA. Alij instru-

ment

mentum triplici baculo confectum, quorũ vno triturantes manubrij vice vtuntur, reliquis duobus spicas concutientes vt grana deglobent, à Ferrariẽsibus rusticis *cerchia* vocatur, hoc fortè instrumentum illud est, quod *Hornam* Hebræus Dauidi dedit, vt ignem in sacrificium Domino succẽderet, cùm ipse in area trituraret, ita enim in primo Paralipomenôn libro, capite vigesimo primo scriptum est: Sed & boues do in holocaustum, & tribulas in ligna, & triticum in sacrificium. SEN. Adde tribulum fruticis genus esse in lacubus, aut aquis ortum ducens aculeatum, quem mulieres elixant, acuminibus castrant ac mandunt. BRASS. Denique vt huic negotio finem imponamus, vel hinc vel inde murex nomen acceperit antiqui ab ostrea, vel pisce denominarunt, recentiores verò ab his iam enarratis trigonum, vel tribulum nuncuparunt, de cuius natura hæc in Hieronymi Brassauoli miltcis strenuissimi gratiã scripta sint. SENEX. Nihil aliud nobis superest quàm ea pertractare in quorum gratiam huc accessi. BR. Hoc ad te spectat, iam te ipsum labori accingas. SE. Antè quã huc accederẽ eram accinctus, & omnibus Vnguentorum generibus bene præmunitus. BRASSA. Eia igitur de Vnguentis per-

tractare incipito, vt vnumquodq; quod paras in examen ducamus.

SENEX I.

Cùm ergo de Vnguẽtis tractaturi simus, sæpiúsque audiuerim nõ fuisse eadem apud antiquos vnguenta, qualia sunt impræsentiarum apud recentes, idcirco à te scire optarem, quæ essent apud antiquos vnguenta, & quæ sub vnguenti nomen veniebant. BRASSAV. Erant prorsus diuersa antiquorum vnguenta ab his, quæ nunc vnguẽta vocantur, imò ampliusculè loquar, tria hæc nomina, Vnguentum, emplastrum, ac ceratum, alia hoc tempore significàt, quàm antiquitus significarent, & adeò impræsentiarum confusa sunt, vt cerata nõnunquàm vocentur vnguenta, & emplastra vnguenta, & è contrario. Antiqui etenim illa solùm vocabant vnguenta, quæ ex odoratis conficerentur, nunc adsunt & fœtidissima vnguenta, vocabant prætereà emplastra illa, quæ ex metallicis erant confecta, nunc autem vnguenta vocantur, emplastra verò apud recentes sunt illa, quæ ab antiquis cataplasmata vocabantur. adde cerata fuisse apud antiqus ex oleo & cera confecta, nunc illa tantùm vocantur cerata, quæ cerã quidem recipiunt & oleum, sed maximè inhærent, vt quandoque si auferre tentes, pillos

vnà

vnà adimant, ob hanc vehementem inhærentiam à Galeno ἐχεκόλλα vocantur, at his prætermissis ad vnguentũ veniamus, quod ab vsu videlicet vngendi nomen accepit, & quamuis apud antiquos per hoc nomen vnguentum odorata significarentur, quæ & μυρόκοπα vocabant, tamen vnguentum crassitiem quandam habere debet, & lentorem vt inhæreat, ne à loco facilè dilabatur. Idcirco hæc esse videtur inter oleum & vnguentum differentia, quòd vnguentum maiorem lentorem habere debeat, quàm oleum. tamen non est maxima differentia, imò quandoque apud antiquos inuenies vnum & idem esse vocatum oleum & vnguentum, vt in primo de Compositione medicamentorum secundum locos, capite primo, apud Galenum videre est, vbi simplicia ponit ad alopeciam præsidia, & ait: Quæ autem sufficienter, scilicet calefaciũt, laurinum siue oleum, siue vnguentum aut quocunque tandem nomine appellare velis. Paulò pòst in hoc eodem loco, vbi illa in ordinem ponit, quæ sunt magis calida, & minùs calida, calidissimis enumeratis inquit, Et laurinum oleum siue vn- " guentum velis appellare. vt facilè colligi " possit laurinum vocatum nunc oleum, à Galeno & oleum & vnguẽtum vocari, nam

olea verè ſunt, quæ ex oliuis exprimuntur reliqua exquiſitè olea non ſunt, ſed per ſimilitudinẽ ita vocãtur, idcirco baccharũ lauri expreſſum & ſi oleũ vocetur, verè oleũ non eſt, ſed baccharũ lauri expreſſum, proptereà Galenus nõ magni facit, ſiue oleum hoc vocare volueris, ſiue vnguẽtũ, ſiue alio nomine vtaris. Vnguẽta craſsitiem habere oportere Dioſcorides atq; Galenus in ſexcẽtis locis oſtẽdũt: nã cùm de aliquo ſimplici odorato verba faciunt, inquiunt valere ad ſpiſſanda vnguenta, vt hinc elici poſsit, vnguenta apud antiquos fuiſſe craſsiora, ſempérq; fuiſſe confecta ex aliquo oleo, & re alia odorata. in eodẽ libro ſuperiùs citato, Galenus mellinũ vocat & vnguentum & oleum. prætereà vnguenta fuiſſe ſpiſsiora hoc manifeſtè oſtendir, quia idem Galenus in tertij libri de Simpliciũ medicamẽtorũ facultatibus calce, inter oleũ roſaceũ, & vnguẽtũ roſaceũ differentiã facit: quia in oleo nihil odoramenti poſitum eſt, quod tamen eſt poſitum in vnguento ad olei ſpiſſamentum. Alexander Tallianus libro quinto capite vigeſimoſecundo, in illa parte, vbi docet non eſſe adhibendam aquam frigidam hecticis, modum docet roſaceum ceratum cõficiẽdi, quod hecticis applicat, & inquit: Si plus aquę addatur, & olei, vt mollius fiat,
eſſe

esse vnguentum. vt author hic inter ceratum & vnguentum differentiam facere videatur, quòd vnguentum liquidius sit, ceratum minùs liquidum. & Galenus in quarto de Sanitate tuenda, capite octauo, vnguentum cũ cerato affinitatem habere docet, nam ceratũ facit, & vocat vnguentum, cùm ait: "Quòd si nec ea sit ad manũ (scilicet libanotis) betæ albæ radix, & cucurbitæ agrestis, & altheæ & vitis albæ efficaciter euaporant, vbi suam ipsę qualitatem, viréſque in oleo aliquo similis facultatis dimiserunt. Quodcunq; verò sic præparatũ oleũ est, in id si vel ceram solam, vel cum ea resinam iniicere voles: non solùm pulcherrimum, sed etiam quod in loco bene hęrebit, vnguentum facies." vt hinc colligi possit, ceratum ex oleo & cera, & aliis quibusdam additis vocasse vnguentum: & si etiam probè inhæreat, vnguentum verò multa recipere debere, & odorata, Dioscorides testari videtur in illius partis præfatione, in qua de vnguentis acturus est, cùm ait: "Verùm quoniam & vnguenta in aliquot malis olfactu aspersione & medicamentis adiecta vtilia sunt: exigere rei ordinem existimamus, vt eorum ratio etiam à nobis tradatur, in quorum probatione contemplari oportebit, an id ex quo tempe-

ratum vnguentum fuerit, odorem indicet, optimum enim iudicium hoc eſt, & ſi in aliquibus ſeruandum non ſit, quod euincũt ſæpenumerò, quæ vehementiora admiſta fuerint, vt in amaracino, crocino, ex fœnu græco, aliisque quibuſdam quæ ex eorum tractatione & vſu probãda erunt. SEN Dioſcorides igitur ab odore vnguenta probat. BRA. Ob hoc tibi dixi vnguenta apud antiquos fuiſſe odorata,

SENEX II.

A Græcis quomodo vocantur vnguenta? BRAS. μύρα. SEN. Ita fortè vocabantur, quia ex myrrha conficiebant. BRASS. Ita prorſus arbitrantur authores, tamen Chryſippus myra vocari putauit, quaſi mora, hoc eſt, fatua, quia poſt crapulam, & compotationes vnguentis vti ſolebant. nam in ſecunda menſa cum bellariis & coronis vnguenta ferebantur, Lacedemones vnguentarios vrbe eiiciebant, vtpote qui oleum corrumperent. Nomen hoc μύρον, id eſt vnguentum primus omnium vſurpauit Archilochus. & quamuis Homerus de vnguentis mentionem faciat, illa tamen vocat olea, Callimachus Veneri vnguentum tribuit & ſpeculum, Mineruæ oleum, quia illa voluptati, hæc labori præeſt. Vnguento capit delinire, antiquus fuit mox, ſed à ſatyris.
&

& à fabulatore repræhenſus, quia odor a-
ſcendit, idcirco odor qui ſupra caput eſt, ab
eo non ſentitur, qui odoramento delinitus
eſt, ob hoc, alij vt vnguentorum ſuauita-
tem perciperent, barbam ſibi delinibant,
vnde à Dauide Pſalmo cxxxij. decantatum
eſt: Sicut vnguentum in capite quod de- "
ſcendit in barbam, barbam Aaron. Adde "
Ariſtotelem ſcriptis prodidiſſe vnguento-
rum vſum ad caput, breui caniciem indu-
cere. SEN. Alia ergo ſunt illa, quæ impræ-
ſentiarum vocantur vnguenta, & illa quæ
antiquitus vnguenta dicebantur. BRASS.
Quis ambigit? nam omnia ferè erant odo-
rata, nunc verò fiunt & fœtidiſsima vnguẽ-
ta. at nos qui de vnguentis tractaturi ſu-
mus, vt nunc in publicis conficiuntur phar-
macopoliis, de vnguentis, recentiorum mo
re differemus. Vnde nemini mirum videri
debebit, ſi illa vnguenta vocabimus, quæ
nunc publicitus vnguenta dicuntur, quan-
quàm aliqua ſint cerata, alia cataplaſmata.
SEN. Hoc ad rem ipſam nihil facit, modò
in re, de qua agitur, conueniamus, licet an-
tiqui nominibus aliis vſi ſint. Verũ vt edo-
cuiſti, inter emplaſtra cerata & vnguenta
haud magna eſt differẽtia. BRA. Audiuiſti
eandem rem paulò molliorem eſſe vnguẽ-
tum, paulò denſiorem ceratum, vt Trallia-

nus docuit, & Galenus in quarto de Sanitate tuenda, id quod ceratum est vnguentum vocauit, vt prorſus haud magna videatur eſſe apud hos authores inter vnguẽtum, & ceratum differentia. SEN. Quicquid antiqui de vnguento ſenſerint, à nobis impræſentiarum prætermittatur, cùm illa ſolùm pertractaturi ſimus, quæ nunc vnguenta vocantur, & quæ tu cum indicis vnguenta vocas, ſiue redoleant, ſiue malè oleant. BRA. De his igitur ſolis agamus, & ab illo incipe, quod tibi in mentem venerit enodando. SEN. Schedam accipiam in qua ſcripta ſunt, ne errem, & primùm quod occurrer, referam. nam per meæ ſchedæ ordinem incedens, nullum ptæteribo vnguẽtum, quoniam ſi vt in mentem venerint, referre voluerim, multa præterire poſſem, quæ menti nõ ſubirent, at omnia in hac ſchæda ita in ordinem redacta ſunt, vt labella in meo ſunt pharmacopolio diſpoſita. BRA. A' primo igitur incipias, ne in hoc ordine referendo tempus incaſſum conteratur.

SENEX III.

Omnibus in mea charta deſcriptis vnguentis roſaceum carceres aperit. BR. Neq; ab re, quoniã inter vnguenta propriè numerari poſſet, nam ſuauem ſpirat odorẽ. at à quo authore illud accipis? SE. A Meſue. BR. Et hoc

hoc Meſue roſaceũ apud omnes Italiæ phar macopôlas in vſu eſt. B R. Compoſitionem afferto. S E. Ita conficio, vt Meſue ipſe facit.

℞. Axungiæ porcillæ recentis quantitatem quam volueris, & lauetur in aqua calida nouies, & tantundem cum frigida aqua lauatione vltima, deinde teratur cum ea roſarum rubrarum recentium quantum ipſa eſt, & dimittatur marceſcere per dies ſeptẽ, deinde coquantur cum facilitate, & colentur, & iterum tantundem roſarũ terantur, & per alios ſeptem dies dimittatur, & fundatur ſupra eiuſcemodi compoſitionẽ ſucci roſarum circiter partem dimidiam, olei amygdalini partes ſex, & iterũ coquatur, cum facilitate vſque ad ſucci conſumptionem, deinde reponatur, & adminiſtretur. BRASSA. Hæc eſt vnguenti roſati, apud Meſuen compoſitio. At Meſue nonnunquàm addit opium. SEN. Non me latet: nam ſtatim ſequitur. Et quandoq; diſrumpitur in aqua roſata parum opij, & proiicitur in decoctionẽ, & eſt mirabile, vbi oportet, & propriè, quando vigiliæ adſunt. BRASSA. Nullus tamen eſt in Italia, qui opium addat. S E. At addi poteſt. Verùm ad quos affectus vtilis eſt eiuſcemodi vnguentum? BRASS. Ad illos, quos Meſue refert: nam inflammationes ſedat eryſipelata, &

ignem persicum, sodæq; calidæ confert, & stomachi inflammationi, atq; hepatis. SEN. In soda debétne caput inungi? RASSA. Imò debet, quia ad nullum alium vsum effectum est, præterquàm vt eò partes inungantur. SE. Ad quod lauare in aqua calida, posteà in frigida? BRA. Primò in aqua calida lauatur, vt emollescat axungia, & pelliculæ quædam, quæ axungiæ insunt, facilè remoueri posśint, adde id auferri, quod in ea superfluè vngit, hæc ab aqua calida facilè præstantur, posteà per frigidã aquam axungiæ lotio perficitur. Et si quid habuerit admisti salis cũ prædictis lotionibus, aufertur, vel si quid rãcidi nacta sit, SEN. Quid intelligit Mesue per vltimam lotionem? BRA. Nihil aliud, quàm exquisitam lotionem. est Arabum loquendi modus, cùm enim alicuius perfectionem annotare volunt, vtuntur vocabulo vltimũ, ac si dicant extremum, & exquisitum: quãquàm dici posset vltimam lotionem in frigida aqua fieri oportere. At tu dicito, cur album efficitur eiuscemodi vnguentũ cùm rubras recipiat rosas, & rosarum succum. SE. Recipit prorsus rubras, & succum, sed colantur, & in agitatione remittitur color, qui neque albus est, sed in luteum vergit. BRASSA. Imò si diu agitetur album efficitur

ficitur vnguentum & odoratum iuſsi nonnunquàm olei amygdalarũ dulcium loco, roſaceum omphacinum recipi, & inflammationibus mirè contulit: nam ipſis magis aduerſabatur, quàm faceret vnguentum roſaceum ex oleo amygdalarum dulciũ. SE. Cur Meſue dixit marceſcere? BRASSA. Arbitror mendoſum eſſe codicem, & legẽdum eſſe macerari: quanquàm & legi poſſit marceſcere: quia corrumpuntur, non quidem tali corruptione vt fœteant, ſed tali vt eliquentur, nam roſæ per triplum, & ampliùs ſpatium in axungia loco ſeruari poſſent: tamen non marceſcerent. SENEX. Vidi nonnullos qui ſecunda vice percolabant, & alios, qui non percolabant: quid agendum cenſes tu? BRASS. Non dubito percolandum eſſe ne roſæ in compoſitione videantur. SEN. Illi tamen qui non percolabant, diligentiſsimè pinſebant. BRASS. Quantum lubuerint pinſant, roſarum veſtigium ſemper permanebit: ſi verò percolentur non permanet: verùm quo inſtrumẽto vteris ad percolandum? SEN. Sacculo tela craſſa confecto, vel prædenſa ſtaminea, vt vocant, & torculari exprimo. BR. Probè agis. At cùm fuerit eliquatum, ſi vehemẽter tractetur ac ducatur, album euadit: nõnunquàm cùm eo vti volo, iubeo bis vel ter ro-

ſacea aqua lauari, ad infrigidandum conue nit: neq; eſt adeò frigidum vt Galeni infrigidans: vnde vbi non eſt magna infrigidandi neceſsitas, eo vtor loco Galeni infrigidãtis, quando opium addere volueris in quanta addis copia? S E. In tanta, quãta ab authore refertur. B R A. At author quantitatẽ minimè refert, quippe nimirũ inquit, & quandoque diſrumpitur in aqua roſacea parum opij: hoc verò quod dicitur parum, relatiuum eſt, & nullam ponit certam quantitatem. S E. Nullam profectò & cauſam ignoro. B R A S S A. Scisne axungiæ recipiendæ quantitatem? S E. Neque ab authore hoc refertur. B R A S. Tamen potes illam quantitatem accipere, quæ tibi lubuerit. Idem de opio efficere poteris. Idcirco regulã hãc ſeruato, pro ſingula vnguenti vncia ſingulum opij granum commiſceatur, cum opio magis adhuc infrigidat, & cùm vigiliæ adſunt, mirè prodeſt, frontem inungẽdo, tempora, & nares. S E N. Eſt'ne huius vnguenti apud Galenũ facta mentio? B R A. Meminit prorſus vnguẽti roſati Galenus, at nõ eſt cõ poſitio qualis hęc eſt, ſed eſt purum oleum, nã olea odorata, & quęcũq; ſimilia odorem ſpirantia ab antiquis vnguenta vocabãtur, ob hoc Galenus in quinto Methodi medendi libro ad dimidias ferè libri partes: roſa-

ceo vtitur,& illud vocat vnguentum, quod & multis aliis in locis facit. SE. Reperitúrne apud antiquos alios, ſi nõ apud Galenũ? BRA. Non reperitur, quod ſciuerim, inter alia verò, quibus conuenit, illud eſt præcipuum, quòd hæmorhoidarum ardorem ſedat, in hoc etiam volo te eſſe admonitum, cùm inquit olei amygdalarum dulciũ partes ſex, legendum eſſe partem ſextam: nam ſexta eſſe debet totius compoſitionis pars. SEN. Mihi videbatur nimirum, quomodo tanta huius olei copia ingrederetur, & tantam copiam nũquàm apponebam. BRAS. Et hoc etiam eſt, quòd multos pharmacopôlas errare facit, & in vno pharmacopolio vnguentum liquidius, in alio minùs liquidũ inuenies, vt quiſq; pro libito huius olei ſummam apponit. Verùm ſatis eſt totius compoſitionis pars ſexta: hoc eodem modo poſſunt fieri, & ex violis, & ex aliis odoratis floribus vnguenta. SEN. Cur axungiam recipit, potiùs quàm butyrũ, vel pingue aliquod? BRAS. Quia cum probè lota eſt, nullum habet odorem, & omnes recipere apta eſt, vt noſtri myropôlæ oleum de roſetis (vt eorum verbis vtar) oleum de citrangulis, & eiuſdem generis alia ex oleo amygdalarum dulcium conficiant: quia vel minimum habet exotici odoris, & odo-

res

res alios recipere poteſt. In hac verò dote omnia alia oleorum genera oleum balaninum ex glande vnguentaria cõfectum exuperat, quod oleũ de Been vulgò vocatur. Et id myropôlæ ad ſuſcipiendos odores cæteris lubentius accipiunt. Docet & Dioſcorides lib. ij. modum abluendi ſuillã adipem, & de odoratis adipibus pertractat, quæ diuerſo fiunt modo, ad hunc eũdem modum multa vnguentorum genera fieri poſſunt, vt violaceum, nenupharinũ, amaracinum. BRAS. Hoc me non latet, verùm ad aliam vnguenti ſpeciem conſiderandam accedamus. SEN. Vt lubet. BRAS. Illam igitur in examen afferas, quæ ſecundo loco in tua ſceda ſcripta eſt.

SENEX IIII.

Vnguentum infrigidans Galeni vocatũ ſequitur. BRA. Neq; ab re, quia vbi infrigidare tam vehementer animus nõ eſt, roſaceo vtimur vnguento, vbi vehementius infrigidare, hoc Galeni. At quomodo illud cõficis? SEN. Vt Meſue facit Galeni cerotum vltimum in infrigidatione valẽs ad febres acutas, & ſolam calidam pulſatiuam.

℞. Ceræ albæ ℥ j. vel ℔ j.

Olei roſati omphacini ℥ iiij. vel ℔ iiij.

Aquæ fontis claræ, & propriè vehementis frigoris quantum ſufficit, oleum multoties

toties & bene lauetur lauationibus multis, & quantò magis elaboratur in lauando, tantò illud fit excellentius. BRAS. Quomodo aquam, & oleum ſimul miſces vt oleum lauetur? SEN. Ego ſimul miſceo oleum, & ceram vt ex ipſis miſtis vnum corpus euadat, quod poſteà lauo. BRAS. Quot vicibus lauas? SEN. Numerum non habeo, ſed toties lauo, contrecto, & lauando miſceo, quòd album efficitur. BRAS. Veram habes lauandi regulam. nam toties lauari debet vt album efficiatur. cúmq; vnguētum hoc haud eſſe album videbis, illa non eſſe probè lota iudicato, vel ſaltem non fuiſſe probè ducta, aut agitata ſpatula, vel baculo. Tamen & ſeorſum lauatur oleum aqua in phiala, vel in vitrea cucurbita. SEN. Cùm bis, aut ter fuerit elotum, quid facit amplius elotio? BRAS. Semper aliquid pinguis ab oleo aufert, & aliquid mellis à cera, & frigidiùs ſemper euadit, frigidáq; aquæ qualitas vehementiùs imprimitur, nam frigidiſsima aqua lauari debet. SEN. Nonnulli ſunt qui roſacea lauant: éſtne melius? BRAS. Imò peius, quia non eſt adeò frigida, vt aqua fontis, vel alicuius noſtratis putei, nam frigidiſsimam opus eſt accipere aquam. adde & hoc vnguētum humiditatem exigere, quia eo plærunq; vtimur ad infrigidādum vnà

& humectandum. at maiorem humectandi vim huic præstabit aqua fontis, quàm rosacea: quæ fortè illi nonnihil addet siccitatis, fortè conuenire posset quando laxiora mẽbra à nobis inungẽda sunt, quæ aliquo adstringente semper indigẽt: tale membrum iecur est. SEN. Iecur ergo hoc infrigidante inungendum quandoq; est? BRAS. Cur eo non inungendum iecur, si sit opus? SEN. Arbitrabar lumbos, ac renes hoc esse inungendos, & nunquàm ad alium finem vendidi, quàm ad istum. BRAS. Quid scis tu, an pro dorso, an pro alio mẽbro fuerit emptum? SEN. Ita semper audiui. BRAS. Tamẽ plærunque alia refrigero, & humecto isto linimento membra. Verùm absque aceto videris conficere medicamentum. SEN. Nondum finiui, Nam cùm ad acetum perueneramus, impediuisti me, ad alia sermonem conuertẽdo, at Mesue ita sequitur. Vltimo verò conquassetur cum aceto albo, & claro, & pauco, & seruetur. BRAS. Hoc album Galeni vnguentum (ita enim ab aliquibus nominatur) vel ceratum infrigidans, vt Galenus in decimo Methodi vocat, vel ceratum album est in maximo apud Medicos vsu in febribus, cùm dorsum, aut renes dolent: nos verò eo etiam vtimur ad infrigidandum atque humectandum cor, iecur, &
alia

alia mēbra, quæ his qualitatibus indigent. SEN. Cùm à Mesue dicatur esse Galeni cōpositionem, quónam loco de illa pertractauit Galenus? BRAS. In decimo Methodi, classe septima, pag. 64. H. SEN. Fitne eodem modo, vt retulit Mesue? BRAS. Mesue arbitratur Galeni compositionem descripsisse, sed rem exquisitè non est assecutus, quia Galenus aquam in compositionem recipit. SEN. Galeni modum addiscere optarem. BRAS. Si aures erexeris, Galeni modum te docebo, & ipsius verba referam. de his loquitur, quæ in febribus refrigerent, atque humectent, & ait: Inci- "
piam autem ab eo medicamine, quod om- "
nium quæ humectent ac refrigerēt, est sim- "
plicissimum. quo etiam aduersus erysipela- "
ta vtor, & phlegmonas in pudendis, vtique "
inter initia, priusquàm depascens aliqua "
subindicetur putredo. Præparandi verò "
modum statim edocet, cùm ait: Debebit "
autem ad id præparata esse cera, quā opti- "
ma, & elota. En quod ipse ceram lauat, & "
docet quænā sit optima cera, inquiēs. Sanè "
optima fuerit vel alba Pōtica, vel q̄ ex Atti "
cis fit fauis, Esto autē & rosaceū, quod ex o- "
leo fit à nōnullis vocato omphacino, ab aliis "
crudo, quódq; citra salē fit cōfectū. Maximè "
verò ad rē pertinebit, si & ipsū oleū tenuiū "

,, prorſus ſit partium,cuius modi Sabinũ eſt.
,, Cùm vti voles,ambo miſta liquato in vaſe
,, duplici. Factóque humido cerato:cuiuſmo
di, ſcilicet erit quod triplum aut quadru-
plum ad ceram roſaceum habet. SEN. In
hoc mihi placet Galenus,qui ad vncias aut
libras non ſe determinat, ſed accipit ceræ
quantum lubuerit,olei roſacei ad triplum
aut quadruplum. BRASSA. Fit mollius,ſi
oleum ponas ad quadruplum,ſi ad triplum
minus molle. SEN. Compoſitionem obſe-
,, cro proſequaris. BRAS. Ita Golenus ſequi-
,, tur, Poſtquàm ipſum fuerit refrigeratum,
ei paulatim in mortario tantùm aquæ ad-
datur,quantùm in ſe, dum cum ea mollia-
tur,accipere poſsit. SEN. Erit ergo perpau-
ca aqua. BRAS. Erit prorſus perpauca, ſed
intelligitur ceram eſſe prius egregiè lo-
,, tam. ſequitur deinde Galenus: Expedit
,, autem & ceratum ipſum prius admodum
,, eſſe refrigeratum, atque etiam, quæ huic
,, admiſcebitur aquam eſſe frigidiſsimam.
,, Abundè autẽ ceratum refrigerabis, ſi cùm
,, modicè coiuit totum vas, in quo contine-
,, tur,in aquam frigidiſsimam dimittas. SE.
,, Galenus ergo acetum huic vnguento non
miſcet. BRAS. Nondum finiui,nam dein-
,, de ſequitur. Quòd ſi aceti quoque admo-
,, dum tenuis,ac clari paululum adiicere ve-
lis

lis, vtique magis adhuc tum refrigerans, ,,
tum humectans medicamentum efficies. ,,
SEN. Ergo necessariò non est apponẽdum ,,
acetum. BRAS. Non, vt ex Galeno patet, nisi cùm illud volueris frigidius & humidius efficere, & magis penetrans: hócque notato de huius cerati vsu, quod dicit Galenus. Non debebit autem medicamentum hoc eò vsque super ægrum corpus manere, dum manifestè incaleat, sed asiduè subinde mutari. SEN. Video Galenum hoc vocare ceratum. BRAS. Et ceratum refrigerãs, nam ceram recipit, & ab effectu quem facit refrigerãs vocatur, imò Ferrariæ ab omnibus pharmacopôlis Galeni refrigerans vocatur, ab aliis album Galeni ceratum dicitur, inualuit etiam consuetudo vt vnguentum pro dorso, ab aliis pro renibus nuncuparetur, cùm tamen & ad alia infrigidanda membra eo Galenus vsus sit, & conueniat. SEN. Non videtur ergo magna esse differentia inter adductam ex Mesue compositionem, & hanc, quam tu ex Galeno adduxisti. BRA. Non est tãta, vt magni facerem vtram sumeres ac conficeres: tamen Galeni mos seruandus est, vt viri authoritas conseruetur. meminit & huius cerati in primo de Simplicium medicamentorum facultatibus libro capite sexto: & in sexto de Sani-

tate tuenda. Sed hoc in libro aceti loco sem peruiui succum miscet, solani, cotylidonis, psyllij, poligoni, tribuli, portulacæ, lactucæ, & aliorum plærunque iubeo ceratum cum aceto confectum semperuiuæ succo pluries lauari. Nota denique, cùm oleum rosatum omphacinum conficitur, esse accipiendas rosas nondum perfectas, & nõdum apertas, hoc à Mesue notatur in capite de Rosis, quia oleum ex his rosis cõfectum est magis stypticum. SEN. Arbitror nullum esse ceratum in maiore vsu, quàm istud. BRAS. Ita prorsus est, sed in maiori adhuc erit vsu, si eo Medici ad omnes infrigidandas partes, quæ infrigidatione indigent, vtantur, & eo non vtantur tantùm ad renes infrigidandos. At tertium propone in tua scheda descriptum vnguentum.

SENEX V.

Vnguentum de Nenuphare citrino tertio loco sedem habet. BRAS. Nec ab re fortè, vt infrigidans cerotum sequatur, cùm & ipsum infrigidet. At à quo authore illud accipis? SEN. Ignoro prorsus, & arbitror ex compositionibus esse, quæ magistrales vocantur. BRAS. Hoc profectò fatebor in vsum venisse sub nullo authore, imò vt nullum habet authorem, ita est tam varia compositio, vt duo Ferrariæ inueniri non possint

sint

ſint pharmacopôlę, qui eandem præciſè habeant compoſitionem, quę in pondere non differat, & in Simplicibus, at tu quam ſeruas compoſitionem? SENEX. Hanc, quam nunc audies:

℞. Olei de nenuphare citrino ℔ iij.
Pulueris florum nenupharis ʒ ij.
Sandalorum rubrorum
Seminis acetoſæ
Coralorum rubrorum
Singulorum ℈ j.
Oſsis de corde cerui
Margaritarum non perforatarum
Singulorum ℈ ß.
Camphoræ G̃ iij.

Miſce omnia pulucrizando, & cum modico ceræ nouæ ablutæ aqua roſacea fiat vnguentum ſecundum artem. BRAS. At tu modò aliorum pharmacopôlarum compoſitiones audito. vnus eſt, & tibi etiam pernceſſarius, qui ita conficit:

℞. Olei nenupharini ℔ j.
Pulueris nenupharis citrini ℥ j.
Sandalorum rubrorum alborum
Coralorum rubrorum
Seminis acetoſæ
Singulorum ℈ iiij.
Oſsis de corde cerui
Margaritarum non perforatarum

Singulorum ℈ ij.
Camphoræ G̃ xij.
Ceræ albæ ℥ iij.
Miſce,& ſecundum artem confice vnguentum. SEN. A' mea compoſitione in pondere penitus diſcrepat,& alba recipit ſandala, quæ in mea deſcriptione non ſunt. BRAS. Audias & aliam compoſitionem, quā alius ſeruat pharmacopôla. SEN. Iam audio, & totus ſum aures. BRAS. Eſt hæc.
℞. Olei nenupharini. ℔ iij.
Pulueris nenupharis citrini ℥ iij.
Sandalorum rubrorum
Seminis acetoſæ
Corallorum rubrorum
Singulorum ℥ iij.
Oſsis de corde cerui
Margaritarum non perforatarum
Singulorum ʒ ij.
Ceræ albæ aqua roſacea lotæ, vel nenupharis quantum ſufficit.
Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem. SEN. Et hæc compoſitio in aliorum ſimplicium ponderibus, præterquàm in oleo à mea differt,& camphoram non habet. BR. Audias & alium noſtratem pharmacopôlam, qui ita vnguentum hoc conficit:
℞. Olei nenupharini ℔ ij.
Pulueris nenupharis citrini ℥ ij.
Sand

Sandalorum rubrorum
Seminis acetoſæ
Corallorum rubrorum
Singulorum ʒ iij.
Margaritarum ℈ iij.
Camphoræ ℈ j. G iiij.
Ceræ ℥ iiij.

Miſce, & fiat vnguentum ſecundum artem. SEN. Hæc compoſitio à mea differt in ſimplicium ponderibus, & os etiam de corde cerui pretermittit. BRASSA. Non eſt magnum diſpendium, vt deinde oſtendemus. Dixiſti hoc eſſe vnguentũ (vt vocatis) magiſtrale, ſi illud apud aliquem authorẽ inuenirem quid præmij afferres? SEN. Quid tibi luberet, ſed arbitror nõ eſſe authorem alicuius mometi. BRAS. Imò non eſt, propterea illum ſpõte prætermitto, à te petens quíſnam ſit ipſius vnguenti vſus. SEN. Dicunt cor infrigidare, ac roborare, & potiſſimùm in febribus. BRASS. Vnguentum eſt, quo prorſus carere oporteret, ſi quidem ad cor roborandũ adhibeatur, Nympheam etenim cor roborare à nullo authore vſquã dictum eſt, os verò de corde cerui, quod eſt oſſea quædam cartilago, ita cordi confert, vt os de corde aſelli, quod nihil penitus ad hoc valet: ignoróque vnde ortum habuerit hæc fabella, quòd cor roborare ſit aptum,

ſola odorata cor roborare apta ſunt. At neque os de corde cerui, neque nymphea odorata ſunt, quia nymphea potius fœtet. demptis ſandalis, ac camphora nihil eſt amplius quod redoleat. Paucam prętereà præbeo fidem in cordis roboratione margaritis. SENEX. Vt concipio tu compoſitionem hanc haud probas. BRASSAV. Minimè omnium probo. Adde multò meliora adeſſe vnguenta ad cor refrigerandũ, quàm iſtud, inter quæ ceratum album Galeni, quod infrigidãs vocatur, potiſsimum eſt. ſed aliud adde, illa, quæ in febribus refrigerant non debere ſimul exiccare, quod facit hoc vnguentum, proptereà quando opus eſt in febre refrigerare infrigidante Galeni vtaris, & ſi magis roborare volueris, adde odorata frigida, imò & ſi aliqua etiam commiſceantur calida, modò frigida ſuperẽt, nihil refert. SEN. Poſſum ergo in meo pharmacopolio vnguentum hoc prætermittere. BRASSAV. Potes quãtum ad me ſpectat, quoniam illo nunquam deinceps vtar, & ſuperioribus annis rariſsimè vſus ſum, ſed illius loco Galeni infrigidante vtar, aut ſimplici, aut aliquibus additis odoratis, vt cor magis roboret, nam ſua ſponte refrigerat, & humectat, quæ qualitates non adeò egregiè à nenupharino vnguento induci poſſunt.

possunt. SEN. Veruntamen si illud conficere voluerim, scire optarem, quibus simplicibus vti deberem, & quomodo sit conficiendum. BRASSAV. Ego os de corde cerui, & margaritas à cõpositione abiicerem, veluti ad vnguenti intentionem inutilia. SEN. At tu ad refrigerandum cor, atque roborandum quo vnguẽto huius nenupharini loco vtereris. BRASSAV. Infrigidante Galeni cerato vterer. nam rosæ cor roborant, quia odoratæ. tamen si vehementiùs infrigidare voluerim, & roborare ita vnguentum parari iuberem, & cordis regionem inungi.

℞. Vnguenti infrigidantis Galeni ℥ iij.
Sandalorum rubrorum
Luteorum
Singulorum ℈ ß.
Ambracani G̃ j.
Moschi G̃ ß.
Succi limonis ℥ ß.

Misce. hoc ita paratũ cor refrigerat, & vehementer roborat. SE. Posteaquàm huic vnguento fidem non adhibes, ad aliud, quod in mea scheda sequitur considerandum transeamus. BRASS. Vt lubet.

SENEX. VI.

Vnguentum Sandalinum sequẽtem locum occupat. BRASS. A quo authore accipitur.

SEN. A' Mesue, licet ipse sub nomine cerati de sandalis illud referat. BRAS. De nomine non erit quæstio, compositionem ipsam adducito. SEN. Hæc est quæ sequitur:

℞. Rosarum ℥ xij.
Sandalorum rubrorum ℥ x.
Sandalorum alborum
Luteorum
Singulorum ℥ vj.
Boli armeni ℥ vij.
Spodij ℥ iiij.
Camphoræ ℥ ij.
Ceræ albæ ℥ xxx.
Olei rosacei ℔ j.

Conficiantur, & administrentur. & sunt qui lauant oleum, & ceram priùs, & posteà permiscent cum aliis, & est melius. BRAS. Lauásne tu ista? SEN. Semper laui. BRASSA. Non probo rosaceum lauari, sed oleum potius, è quo rosaceum confectum est, debuit esse probè lotum, imò & esse omphacinũ. SEN. Ego ex communi oleo rosaceo conficio, quod priùs probè abluo. BRASSAV. In hoc erras, quia rosaceo odorem aufers, atq; vires. SEN. De odore ita esse experientia vidi, de viribus autem ignoro. BRASS. Imò non ignoras, quia si odorem aufers, indicium est non esse amplius rosaceum, & rosarũ vires amisisse. imò & hoc tibi addo

non

non esse abluendam ceram, si alba accipis vt Mesue dicit. nam sæpiùs abluta est, insolata, atque expurgata, non enim dicendum est accipiẽdam illam quæ multùm alba est, de qua alicubi mentionem facit Galenus, quia eiuscemodi cera nõ habetur. Nam alba, quam habemus arte confecta est. SEN. Ne autem arbitreris me aqua simplici hæc abluere, sed rosacea vtor. BRAS. Vt lubet facito, tamẽ non est necessaria eiuscemodi lotio. SEN. Est'ne verum, quòd sit vltimum ad sedandam inflammationem, & apostemata calida? BRASSA. Imò non multùm infrigidat, nam rubri, & lutei sandali caliditatem quandam habent, atque spodium. De camphora ambiguum est num sit calida, an frigida, vnde tantam frigiditatem in hoc vnguento non percipio, vt extremè frigidum dici debeat. SEN. A' Mesue dicitur sedare super calefactiones, quæ in stomacho sunt & hepate, tamen nunquàm vidi medicum qui hoc vnguento ad liniendum stomachum vteretur, sed omnes ad iecur infrigidandum eo vtuntur. BRAS. Tamen vehementer non infrigidat, vbi vehementi indigemus refrigeratione. SEN. Ad iecur igitur refrigerãdum quo vti deberemus? BRAS. Galeni infrigidãte, & eo iecur liniri. cùm autem iecur sit membrũ laxum,
necesse

necesse est linimēta quibus deliniri debeat, aliqua styptica semper recipere, & astringentia, Idcirco ad ieçur refrigerandum, infrigidante Galeni vtor cum portiuncula sandalini: cùm verò iecur resolutione indiget, oleo de absynthio vtor, cui nonnihil addo sandalini vnguenti. & licet Galeni refrigerans rosacei ratione aliquam habeat stypticitatem. Tamen tanta non est, quantam exigit iecoris mollities, egóque hoc vtor vnguento, vbi mediocriter exiccare, & nō calefacere opus est, vt in renibus nonnunquàm contingit. In summa igitur vnguentum hoc vel ceratum nō est vehementissimum infrigidans inflammationum, & calidorum apostematum, licet adstringat, & laxa mēbra roborare possit. SEN. Súntne antiqui de hoc cerato locuti? BRAS. Non quod sciuerim, & quomodo eorū quispiam de hoc cerato tractare potuit, cùm apud antiquos sandali essent ignoti? nam Arabes sunt sandalorum inuentores, & ab Indis ad nos deferūtur. SEN. Aliquos audiui de sandalis disceptantes, & omnibus albos præferentes. BRASSAV. Decipiuntur hi: nam alij potiùs præstant, quia odorati, albi verò nihil penitus habent odoris. At de sandalino vnguento satis dictum erit, si huc Serapionis compositio adducatur, quam refert

refert tractatu septimo de Antidotis capite vigesimoseptimo, quæ est Dimat de sandalis, & ita conficitur.

℞. Rosarum ʒ x.
Sandali albi
Rubri
Singulorum ʒ v.
Croci ʒ ij.
Camphoræ ʒ j.
Ceræ ℥ j.
Olei rosacei ℥ iiij.
Misceantur,& administrentur.

SEN. Est minor compositio,quàm illa Mesue. BRASSAV. Nonnulli Ferrariæ sunt qui in tota compositione in pondere differunt, & ita conficiunt:

℞. Ros.rub. ℥ ij.
Sandalorum rubrorum ʒ xx.
Citrinorum
Alborum
Singulorum ʒ xij.
Boli armeni ʒ xiiij.
Spodij ℥ j.
Camphoræ ℥ ß.
Ceræ albæ ℥ vij. & ß.
Olei rosati ℔ ij.

Misce. Alij ponunt in compositione communi ceræ vnc. vj. SEN. Quem sequi debeo? BRAS. Mesuen.

SEN

SENEX. VII.

Vnguentum de Semperuiua ad examen venit. BRASS. A' quo authore iſtud accipis? SEN. Authorem prorſus ignoro, ſed à quibuſdam audiui vocari vnguentum de ſemperuiua Domini Bernabonis: ab aliis vnguentum de ſemperuiua Montagnanæ. BRASSAV. Parum refert ſiue huius ſit, ſiue illius authoris, nam illorum nemo famigerabilis eſt, & potiùs fibulis calciamentorum Galeni fides adhibenda eſt, quàm his omnibus ſimul. SEN. Tamen & ij fuêre ſuo tempore probi viri, diuites & qui in medica facultate multa negotia agebant. BRAS. Quod dicis profectò verum eſt, tamen non ſunt antiquioribus conferendi. At compoſitionem ipſam referto. SEN. Hæc eſt, quæ ſequitur.

℞. Olei violati Roſati
Singulorum ℥ j.
Pinguedinis anſeris ʒ vj.
Succi ſemperuiuæ ℥ iij.

Bulliant omnia ſimul vſque ad ſucci conſumptionē, poſteà adde croci ſcrup. j. & fiat vnguentum. BRASS. Emollit vnguentum hoc, & infrigidat, hócque vehementius facit, quàm Galeni infrigidans, ſed non adeò penetrat. idcirco dici poteſt Galeni infrigidans magis refrigerare intrinſecas partes.

partes, quàm vnguẽtum de ſemperuiua. At in ſuperficie magis infrigidat vnguentum de ſemperuiua, quàm Galeni ceratum. hoc inungi poſſunt & iecur,& renes, & omnes partes. quæ in ſuperficie refrigeratione indigent, & ſi vna durities adeſſet emolliẽda magis conueniret. SE. Cur ſuccus in hoc vnguento conſumi debet? BRASS. Quod in hoc dico, idem in omnibus aliis intelligito, quæ ſuccos recipiunt, cùm herbarum ſucci citò corrumpantur, propterea ſi oleis miſcerẽtur, omnia ſimul corrũperentur: idcirco ars modum inuenit vim ſuccorum ſeruãdi, quã vis ſucci ipſi abſint, qui aliôqui totã cõpoſitionẽ corrũpẽt. Vna igitur cauſa eſt, cur cõſumi debeãt ſucci putredo, quæ in tota cõpoſitione ſequeretur: in illa verò ebullitione, & ſi aliquo modo ſucci frigiditas remittatur: tamẽ in oleũ imprimitur, ac recipitur, viſque ſemperuiuæ ſeruatur, imò & præſente pinguedine magis adhuc ſeruatur, quia illi magis inhæret. Præterea ſucci conſumuntur, quia ſemper in magna ſunt copia, magnáq; fieret cõpoſitio, ſi integri in compoſitione ſeruarẽtur. Adde & in hac ebullitione, maiorẽ acquiri ſuccis penetrationẽ. SE. Cur additur crocus? BRAS. Ad emolliendum ſimul cum pinguedine, propterea ad inflammationes maturandas ali-

cui vnguento isto vsi sunt. SE. Quódnam oleũ rosaceum accipi debet? BR. Omphacinum quando infrigidare intendimus. At si non intẽderemus tam refrigerationi quàm maturationi rosaceum simplex potiùs conueniret. SEN. Rari sunt qui hoc vnguento vtantur. BRASS. Tamen vt tuo illud seruas pharmacopolio. SEN. Seruo prorsus, quia nonnunquàm in vsum venit, aliqui eo vtuntur ad combusta. SE. Fitne apud aliquem authorem ex Arabibus saltem huius vnguenti mentio? BRAS. Non quòd sciuerim, tamen Serapio cuiuspiã cataplasmatis ex semperuiua mentionem facit, Tractatu septimo, capite vigesimoseptimo, quod iecori duro ex caliditate confert. SE. Serapionis descriptionem libenter audirem. BRASSA. Audies, si aures accommodabis. Ita enim inquit Serapio:

℞. Summitatum semperuiuæ recentis
Summitatum violarum siccarum
Summitatum rosarum siccarum
Sandalorum alborum
Singulorum aur. iiij.
Camphoræ ʒ j.
Dhererati non aromatizati aur. j.
Ceræ sextatia iij.
Olei rosati quantum necesse est: misceantur, & administrentur. SEN. Alia compositio

positio hæc est ab vnguēto de semperviua, tamen ab ipsius intentione non multùm dissentit. BRAS. Non, vt videtur. alij sunt Ferrariæ pharmacopôlæ, qui tale seruant de semperuiua vnguentum.

℞. Olei rosati
violati
Singulorum ℥ iij.
Pinguedinis anseris ℥ ij. ʒ ij.
Succi semperuiuæ ℥ viij.
Ceræ citrinæ ℥ j. ʒ ij.
Croci ʒ j.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem. SF. Crocus hîc additur ex superfluo. BRA. Veruntamen & Ferrariæ, & Venetiis alij sunt pharmacopôlæ, qui maiorem & ampliorem conficiunt compositionem, ita verò componunt.

℞. Lithargyrij ℥ ß.
Tutiæ præparatæ
Cerussæ
Singulorum ℥ j.
Mastiches
Sandaracæ
Sarcocollæ
Singulorum ʒ ij.
Olei rosacei ℔ ij.
Ceræ albæ ℥ viij.
Succi semperuiuæ ℥ iiij.

Misce,& secundum artem fiat vnguentum.
SE. Nisi me coëgeris illam semper seruabo de semperuiua, quam retuli compositionem. BRAS. Et ego semper illam seruandã esse intelligam.

SENEX. VIII.

Ad vnguentum ergo de Plumbo pedem conferamus. BRAS. Conferamus & manus, si pedes non sint satis, verùm à quo authore accipitur eiuscemodi vnguentũ? SE. Audiui compositionem esse cuiuspiam Leonardi de Bertapalea Patauini. BRASS. Fuit suo tempore laudatus vir ille:& quod potuit in hac arte adimpleuit. Eo enim tẽpore, quo ille scripsit, aderat & librorum, & pręcepto rum inopia, tamen finem suum assecutus est,& vnguentum hoc in capite de Erysipelate descripsit : quod inquàm vnguentum in maximum venit vsum ad infrigidandũ & exiccandum, vt in tota Europa iam receptum sit,& in omni inueniatur pharmacopolio:sed huc ex quibus cõstat adducito, vt compositionem ipsam contemplemur. SE. Hæc est huius vnguenti compositio.

℞. Plumbi vsti cum sulphure
Lithargirij
Singulorum ℥ ij.
Cerussæ Antimonij
Singulorum ℥ j.

Olei

Olei rosacei quantum sufficit.
Misce, & fiat vnguentum molle. BRASS. Refrigerat, & exiccat, propterea erysipelas inungendum est, quoniam caliditas ipso remittitur, & materia exiccatur, quæ erysipelas facit. serpentinis etiam confert vlceribus, cancris, & omnibus in summa exedentibus, quia sua frigiditate materierum acritudinem sedat. SEN. Audiui in his casibus multùm conferre. BRASSA. Et in aliis etiam similibus vbi exiccare, & refrigerare oportet, sed quomodo aduris ex sulphure plumbum? SE. Plumbeas laminas accipio, quas posteà in ollam pono, & supra eas nõ nihil sulphuris iniicio, ac extendo, demum laminas alias abrado, & supra primas extendo, sulphur etiam superiniiciendo, & extendendo, hócque quater, quinquies, & sexties facio, quoad olla sit plena, posteà supra ollam ignem accendo. cùm plumbum inflamamatur, ferrea virga commisceo, quoad plumbum in cinerem conuertatur, vt nihil penitus de plumbi substantia relictum sit, quin sit totum in cinerem conuersum: posteà ab igne remoueo, & infrigidari sino, interim verò & nares mihi claudo, & euito ne oculos meos fumus ille pertingat, nam oculis perniciosus est, & cerebro. BRAS. Probè facis,

tamen alius adeſt comburendi plumbum modus, ſi ſcilicet limetur, & in ſcobem deducatur, poſteà cum illo ſulphur miſceatur, deinde olla igni apponatur, & ferrea virga agitetur, nam ita fit & plumbi aduſtio, & à multis probatur pharmacopôlis, prima verò aduſtio leuior eſt. SEN. Alium etiam huius combuſtionis modum refert Seruitor, eſt verò accipienda ceruſſa de plumbo ſulphuris loco. Hiſpani plumbum accipiunt, & in aurificis furnum ponunt, folléque inflant, donec comburatur, deinde ſulphur ſupra illud ponunt donec combuſtum ſit, cùm erit combuſtum colligunt, & ad vſus reſeruant. BRASSA. Hoc eſt profectò aduſtum plumbũ, & vnoquoque modo aduſtum eſt, tamen primus ille quem adduxiſti, modus mihi prorſus arridet, veruntamen omnes hi modi in libello ſcripti ſunt, qui Seruitor nuncupatur. Nónne omnia compoſitionem hanc ingrediuntur, ſupra porphyricem lapidem extremè teris? SE. Id prorſus facio, quamuis & nonnulli ſint quibus ſatis videtur omnia in puluerem redegiſſe. BRASS. At illud exquiſitus eſt, & vnguentum pulchrius, atque efficacius euadit, præſertim ſi in plũbeo mortario (vt fieri debet) conficiatur. aliqui tamen Ferrariæ ſunt ſeplaſiarij, qui alio conficiunt

ficiunt modo,& in pondere differunt, neq; antimonium addunt. SEN. Quomodo hi conficiunt. BRASSA. Hoc modo:

℞. Olei rosacei ℔ j.
Cerussæ ℥ iij.
Plumbi vsti loti ℥ iij. ß.
Ceræ albæ ℥ iiij.

Misce. SEN. Iam differentiam agnosco & in ponderibus, & quia antimonium prætermisêre, sed vnde tanta diuersitas ortum habuit? BRASSA. Ex variis (vt arbitror) scriptoribus, qui ita compositiones immutarunt, at alios audias ita ad consolidandum conficientes:

℞. Cerussæ ℥ ß.
Camphoræ ʒ ij.
Plumbi vsti ʒ j.
Bulliāt in aqua rosacea & de super iniice
Aquæ rosarum ℥ ij.
Olei rosati ℥ j.
Boli armeni ℥ ß.
Ceræ albæ ʒ ij.

Misce,& fiat vnguentū secundū artem. Alij prætereà sunt & Venetiis,& Romæ, qui sequentem parāt ac seruant compositionem.

℞. Lithargyrij
Thuris
Plumbi vsti
Aceti

Singulorum ℥ iiij.
Succi ſolani
Olei myrtini
Singulorum ℔ j.ß.
Succi glycyrrhizæ
Succi ſaluiæ
Succi ſcillæ
Singulorum ℥ vj.
Camphoræ ℥ iij.

Cum modico ceræ fiat vnguentum in mortario plumbeo. SE. Ex tot rebus nunquàm fieri audiui. BRASSA. Idcirco neque ego hanc compoſitionẽ probo, ſed potiùs tuam parato, quam ſuperiùs adduxiſti compoſitionem, & ſeruato.

SENEX IX.

Ad vnguentũ de Minio me conferre oportet, quoniam ſuam ſedem poſt vnguentum de plumbo habet. BRASS. Et authorem à quo accipis, adducito, & compoſitionem explicato. SEN. A' quo authore accipiatur ignoro, tamen ita conficio, vt à recentioribus ſcriptum eſt, nam Minij ℔ j. & ß. accipio, olei communis ℔ j. lento igne coquo, & in magdaleones reduco. BRASS. Alij accipiunt minij ℔ j. olei roſati vel olei myrtini ℔ ij. miſcunt & in lingulam æream ponunt, & lento igne bulliunt ad olei conſumptionem, ſpatula ſemper agitand

tando,ne aduratur,ſed in bonam formam reducatur. S E. Hoc eſt quod facio,vt aliqui habeant liquidius hoc vnguentum, aliqui minus liquidum, aliqui durius, imò illud, quod ego ſeruo, adeò durũ eſt, vt ceratum vocari poſſet (accipiendo nomen ceracum vt à recentibus accipitur). B R A S. Simpliciſsimum eſt hoc vnguentum, quia nihil recipit præter oleum & nimium: valet ad inflammatas partes, ad eryſipelata, ad ſupercalefactas partes,præſertim quãdo exiccatione ſimul indigemus,in malignis vlceribus calidis conuenit, & in ſumma vbi frigiditas exigitur, atque ſiccitas. S E N. Probáſne vt commune oleum potiùs accipiatur,quàm roſaceum,vel myrtinum? B R A. Nemo ambigere debet roſaceum, atque myrtinum ad vnguentum intentione potiùs accedere,quàm commune oleum:quoniam roſaceum frigefacit, roborat, atque exiccat,præſertim ſi omphacinum accipiatur,magis exiccat,ſi cum myrtino fiat. reperitur apud authores barbaros eiuſcemodi vnguentum,vt apud Argillatam & Bertapaleam, authores quidem ſuo tempore celebres, ſed quibus & libri deerant atque linguæ, nec adeò erant in cõpoſitionibus, ac ſimplicibus verſati,vt nũc homines ſunt. S E N. Ex his quæ dixiſti,nullus eſt antiquus

author, qui de hoc vnguento pertractauerit. BRASSA. Nullus quem sciam.

SENEX. X.

Vnguentum igitur Apostolorum contemplemur. BR. Vt lubet, verũtamẽ vnguẽtum hoc antiquissimũ esse nõ potest, cùm mille quingẽti, & viginti anni sint, quod extitêre Apostoli, nec mirũ, quòd ab Apostolis aliquod vnguẽtũ, vel linimẽtũ denominatum sit, ac cõpositum, quia Apostoli inungebant ęgros, & sanabãtur, sed à quo authore illud accipis? SE. Ab Auicenna in quinto Canone. BRAS. Ipsius compositionem edisseras. SE. Hæc est, quæ sequitur, quam vnguentum Apostolicum nominari dicit, & vnguẽtum Veneris, fortè quia pustulas sanat, quęsupra virile membrum excitantur: dum homo per vteri labia virile mẽbrũ in Veneris agitatione perfricat, inquit verò Auicenna:

℞. Terebinthinæ
Ceræ albæ
Resinæ
Singulorum ℥ xiiij.
Oppopanacis
Floris æris
Singulorum ℥ ij.
Ammoniaci ℥ xiiij.
Aristolochiæ longæ
Thuris masculi

Sing

Singulorum ℥ vj.
Myrrhæ
Galbani
Singulorum ℥ iiij.
Bdellij ℥ vj.
Lithargyrij ℥ ix.

Infundatur bdellium in aceto vini, & decoquatur in æstate cum duabus libris olei, & in hyeme cum tribus libris. BRASSA. Facisne tu quantitatis differentiam in oleo in hyeme, & in æstate? SENEX. Vt ingenuè fatear, rarò duas libras excedo. At tu hoc mihi indicato, Pharmacopôlæ illi, qui ab æstate ad hyemen totam compositionem non vendunt, nihil tamen olei addunt, hócne faciunt? BRAS. Et hoc est, quòd quandoq; durius est eiusœmodi vnguentum, quandoque liquidius. At pharmacopôlæ sunt longè in hac compositione differentes non solùm Ferrariæ, sed & in tota Italia, ignoróq; vnde suas illas compositiones acceperint, nisi suos quosdam receptionum libros sequantur, & non authores. SE. Ni pigeat, diuersitatem mihi ostende. BR. En quidam terebinihinam non apponunt, & in ponderibus variant, hoc modo componentes:

℞. Ceræ albæ ℥ v. & ß.
Resinæ pini ℥ ij. & ß.

Oppopanacis ʒ vj.
Floris æris ʒ ij.
Ammoniaci ʒ xiij.
Ariſtolochiæ rotundæ
Thuris
Singulorum ʒ vj.
Myrrhæ
Galbani
Singulorum ʒ iij.
Bdellij ʒ vj.
Lithargyrij ʒ ix.
Olei communis ℔ ij.

Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem. SE. Video hos prætermiſiſſe terebinthinam & in ſimplicium ponderibus multum differre. BRASSA. At ſi alios inſpicies in tota ferè cõpoſitione differre, quid dices? SE. Dicam illos tota aberrare via. BRASS. Ita igitur de his dicere incipito, quoniam aliqui & Ferrariæ, & in aliis Italiæ vrbibus ita conficiunt:

℞. Olei myrtini ℔ j.
Terebinthinæ ℥ iiij.
Viridis æris ℥ ij.
Galbani ʒ vj.
Iridis ʒ iij.
Ceræ ℥ iij.

Miſce,&fiat vnguentum ſecundum artem. EN. Talem compoſitionem nunquàm audiui,

diui, quamuis longæuus ſim, & per multa verſatus pharmacopolia, ſed tu quam compoſitionem probas? BRASS. Illam, quam ex Auicenna attuliſti, & omnes qui compoſitionem hanc cõficiunt, Auicennam ſequi debent, nam ab ipſo ſumitur hoc vnguentum, & idem author dicit difficiles fiſtulas cum facilitate rectificare, & paruas ſtrumas, nec aliquid eſt ei ſimile, & mundificat vulnera ex carne mortua, & purificat, & cõſolidat, & dicitur quòd eſt medicina duodecim Apoſtolorum. SEN. Arbitrabar Auicennam fuiſſe infidelem. BRASSA. Et cur nunc etiam idem non arbitraris? SENEX. Quia adducit Apoſtolos, & illorum numerum noſcit. BRASS. Hoc non facit, quòd CHRISTI fidem ſecutus ſit, vel non ſecutus. SEN. Hoc verum eſt, ſed arbitrabar Auicẽnam extitiſſe antequàm Apoſtoli ad apoſtolatum fuiſſent vocati. BRASS. Imò Auicenna M C XLIX. annis poſt CHRISTI ortum vixit. SEN. Fuêre'ne ipſius inuentores Apoſtoli? BRAS. Non (vt arbitror) ſed ita vocatum eſt, quia ex duodecim ſimplicibus cõſtat, & oleo quod pro CHRISTO accipitur, imò fuêre quidam fatui, ne dicam temerarij qui conati ſunt vnumquodque ſimplex medicamentum ſecundum proprietatẽ vnicuiq; Apoſtolo accommodar

modare, & oleum fecêre CHRISTVM, quia CHRISTVS significat vnctum. SE. Hoc est potiùs curiosum, quàm verum. BRASS. Imò deridendum, sed audias quid contigerit ALEXANDRO Pontifici maximo ex gente Borgia. Cùm nonnunquam sordido vlcere in crure laboraret: chirurgus vnguentum hoc apposuit: interrogauit Pontifex, quódnam esset vnguenti genus, respondit chirurgus esse vnguentum mirabile ab Apostolis inuentoribus, Apostolorum vnguentum vocatum: cùm recessisset chiturgus, & vnguentum in vlcus agere cœpisset, & ad viuam carnem peruenisset, sua acredine dolorẽ in crus inducebat, tunc Pontifex de chirurgo conqueri cœpit, vtpote qui Iudam inter alios Apostolos in vnguento reliquisset: mirabatur enim de tãto dolore, nisi Iudas simul cum aliis fuisset mistus. SE. Ridiculum profectò fuit Pontificis dictum. at reperitúrne apud antiquos hoc vnguẽtum? BR. Compositionem aliam prius audito, quàm nonnulli Ferrariæ parant, quæ à præscripta in põderibus differt, posteà de antiquis verba faciemus. SEN. Quæ'nam est? BRAS. Hæc quæ sequitur:

℞. Ceræ albæ ℥ v. & ß.
Resinæ pini ℥ j. & ß.
Oppopanacis

Floris

Floris æris
Singulorum ℥ vj.
Ammoniaci ℥ xiiij.
Ariſtolochiæ rotundæ
Galbani
Singulorum ℥ vj.
Bdellij ℥ vj.
Lithargyrij ℥ ix.
Olei communis ℔ ij.

Quæ ſunt in puluerem redigenda, redigantur, & ſetaceo cribro tenuiſsimè excernantur, gummi verò genera ad ignem applicentur, acetóque diſſoluantur, quibus diſſolutis cera addatur, & denique oleum, & hoc totum percoletur. iterúmque igni addatur. Cũ verò tepeſcere inceperit ſpatula, continuè agitando, pulueres addantur, & res aliæ, infrigidaríque ſinatur, poſteà diu ſpatula agitetur, & ad vſus ſeruetur. SE. Pauca adeſt cum ſecunda, quam attuliſti, compoſitione differentia, verùm ad antiquas accedito. BRA. Compoſitiones illæ, quæ æris æruginem recipiunt, omnes à Galeno in ſecundo de Compoſitione medicamentorum per genera viridia medicamenta à colore nuncupantur, hæ verò compoſitiones omnes æris æruginem, & ceram recipiunt, imò cùm huius vnguenti intentio ſit ſordida vlcera emundare, expurgare,

atque

atq; exiccare, ſi ſolam ceram acciperemus, hoc efficere non poſſet, etiam ſi in ſordidū iniiceretur, nam neque detergit, neq; exiccat, ſi verò ærugine ſola vteremur, exederet, & phlegmonem excitaret, propterea vt hæc duo euitentur, hæc ſimul commiſcet Galenus, & medium facit ex duodecim ceræ partibus, & vna æruginis, in compoſitionibus verò ſuperiùs enarratis plura alia ſunt, quàm cera & ęrugo. At apud antiquos diuerſa ſcripta ſunt viridia, quæ ex his ſimplicibus aliqua recipiunt, quæ in Auicennæ compoſitione inſerta ſunt, nulla autem eſt compoſitio, quæ illam æquet. SE. Cùm nobis tantum otij datum ſit, vt quatuor horarum, imò & ſex ſpatio vnà loqui poſsimus, ne laborem ſubterfugias. Compoſitiones aliquas ex his antiquis adducito, vt experiri poſsimus, an cum ea quam ſeruamus compoſitione conueniant. BRA. En igitur ſimplicis emplaſtri viridis apud Andromachum compoſitio:

℞. Reſinæ ℔ ij.
Ceræ ℔ j.
Olei cyathos duos
Aeruginis ℥ ij. alij ℥ iij.

Miſce. valet ad purganda vlcera, & exiccandum. Gallus verò antiquus medicus tali viridi vſus eſt.

℞. Reſi

℞. Resinæ strobilinæ denarium pondo trecentorum
Ceræ denarium pondo centum
Aeruginis rasæ denarium pondo quinquaginta
Thuris denarium pondo vigintiquinq;.
Aceti quantum satis est. Valet ad gangrenas putredines, nomas vetustas, & maligna. SEN. Percipio animo ad vnguenti Apostolorum intentionem hæc conuenire, tamen idem vnguentum esse non possunt. BRAS. Sed & aliud viride audias, quod fuit apud antiquos in vsu, cuius compositio hæc est:
℞. Aeruginis rasæ denariũ pondo nouem
Chrysocollæ denarium pondo nouem
Terebinthinæ pondo minam ℥ xvj.
Ceræ minæ dimidium
Aceti parum.
Misce. Aliud quoq; audito, quòd in vsu erat.
℞. Aeruginis rasæ pondo
Mannæ ℥ x.
Sed Andromachus addit pondo libram
Ceræ Resinæ frictæ
Resinæ liquidæ
Singulorum pondo quinque.
Olei cyathum
Aceti quantum satis est
Andromachus addit guttæ ammoniaci pondo ℥ x.

Misce. Aliud quoq; simile referã, vocatum
Molochinum.
℞. Aeruginis rasæ pondo
Picis pondo duo
Mannæ pondo Ceræ pondo duo
Resinæ pondo duo
Olei pondo
Aceti quantum sufficiat.
Misce. Aliud etiã viride refert eodem loco Galenus, vocatum hecatondrachmon, ex his constans:
℞. Guttæ ammoniaci deñ. pondo viij.
Squammæ denarium pondo xij.
Mannæ denarium pondo octo
Resinæ siccæ denarium pondo xij.
Aeruginis denarium pondo viij.
Seui vitulini denarium pondo xiiij.
Resinæ Terebinthinæ deñ. pondo octo
Ceræ denarium pondo triginta
Olei quartam cyathi partem
Aceti quantum satis est.
Misce. SEN. Hoc videtur quodámodo accedere ad nostrum Apostolorum vocatum. BRAS. Imò hoc vti deberemus. nam, vt Galenus ait, magna vulnera glutinare potest,& sordida vlcera purgare,vbi ceratum inter liquescendum adsumpserit,carni producendæ est.priusquàm verò liquefactũ sit, crassas vlcerum oras sanare,& sinus iungere,in

re, in totum digerere & repellere poteſt.
SEN. Optimũ eſt ergo eiuſcemodi viride.
BRAS. Optimum quidem, ſed aliud Epigoni viride refert Galenus magis propinquum vnguento Apoſtolorum Auicennæ. Ipſius confectio hæc eſt:

℞. Aeris vſti
Salis ammoniaci
Aeris ſquammæ
Aeruginis
Guttæ ammoniaci
Ariſtolochiæ
Thuris
Singulorum denariũ pondo octo, hoc eſt vnciam.
Aloës
Myrrhæ
Chalbani
Sing. ſexquiplum, hoc eſt ℥ ſemiſſem.
Aluminis rotundi denariorũ pondo ſex
Reſinæ colophonię dẽn. pondo ducẽtorũ
Ceræ dimidium, id eſt centum
Olei heminæ dimidiũ, alij quintã partẽ
Aceti quantum ſatis eſt
Radicis dracontij vnciam ſemis, quod eſt denariorum pondo quatuor.

SEN. Eiuſcemodi cõpoſitio noſtro vocato Apoſtolorum vnguẽto multum affinis eſt.
BRAS. Sed audias & viride Paſionis.

℞. Resinæ colophoniæ denariorum pondo trecentorum
Ceræ denariorum pondo centum quinquaginta
Aeruginis denariorum pondo octo
Aluminis rotundi tantundem
Aeris squammæ denariorum pondo xij.
Thuris denariorum pondo sedecim
Aeris combusti denariorum pondo octo
Salis ammoniaci denariorũ pondo octo.
Olei dimidium cyathi
Aceti quantum sufficit.

SEN. Mihi videtur præcedentem compositionem nostro vocato Apostolorũ vnguento magis affinem esse, quàm istam. BRAS. Ita prorsus est. sed Alcimionis viride audito, quod ita ab illo authore conficiebatur:

℞. Terebinthinæ deñ. pondo ducẽtorum
Ceræ denariũ pondo centum quinquag.
Aeris squammę denariũ pondo x. & viij.
Aeruginis rasæ denarium pondo xvj.
Aluminis rotundi tantundem
Chalbani sex
Thuris denarium pondo decem
Salis ammoniaci denarium pondo xij.
Aeris combusti denarium pondo xvj.
Aristolochiæ denarium pondo decem
Aloës Indicæ denarium pondo xij.
Myrrhæ denarium pondo sedecim

Guttæ

Guttæ ammoniaci deñ.pondo x.& viij.
Chalbani denarium pondo xij.alij viij.
Olei heminæ dimidium
Aceti tantundem.
SEN. Et hoc videtur efficax vnguentum. BRAS. Imò efficacissimum est, & ego vnguenti Apostolorum loco hoc Alcimionis vterer.extant multa alia viridia, quæ prædicto loco à Galeno referuntur,tamen hæc quæ dicta sunt satis videntur ad ostendendum quòd antiqui similibus vterentur vnguentis nostro Apostolorum vocato. SEN. Vis ergo vt vnguenti Apostolorum Auicennæ loco hoc conficiam,& seruem quod nũc adduxisti? BRAS. Hoc ipsum optarem, & vt alij Medici ipso vterentur maximè conducibili. Nota prætereà viride æris, vt Medico magis & minus abstergere placebit exedere,& exiccare:augeri & diminui posse. SEN. Poterit igitur & nostrum Apostolorum emplastrũ viride nuncupari? BRAS. Quid impedit? Imò illum habet colorem, & vt Galenus præcitato loco docet,in similibus vnguentis ærugo non modica immittitur,vt & aliorum colorẽ vincat,& omnia in suum permutet,Tamen vt probè viridis color seruetur,à Galeno regula quędã præbetur,cùm ait: At inter coquẽdum nõ oportet æruginem super ignem coëuntibus cõ-

,, mittere, verùm vbi in mortario vnitas fa-
,, cta est, admiscere, si colore viride medica-
,, mentũ permanere desideras. verũtamẽ hoc
prætermisso emplastro, ad alia te conferas.

SENEX XI.

Vnguentum pectorale suam sedem hîc habet. BRAS. Vnguẽtum hoc valde ambiguũ est, quia diuersi diuersis vtuntur vnguentis, quæ pectoralia vocant. At tu ipse quódnam seruas? SEN. Illud tibi referam. BRAS. Referto igitur. SE. Est hoc quod sequitur:

℞. Mucilaginis psyllij
Tragacanthi
Gummi Arabici
Seminis lini
Fœnu Græci
Singulorum ℥ j.
Pinguedinis Gallinæ
Medullæ vitulinæ
Butyri recentis loti aqua violarum
Singulorum ℥ j. & ß.
Olei violati
Amygdalarum dulcium
Singulorum ℥ j.

Ceræ albæ quantum sufficit. Misce, & fiat vnguentum molle pro pectore. BRAS. Vnguentum hoc diu seruari non potest, quin rancescat. SEN. Ego tam frequenter illud vendo, vt rancescendi tempus minimè detur

tur. nonnulli tamen ſunt, qui totum parant, & pinguedinem non addunt, neque butyrum: poſteà cùm in vſum venit, hæc addunt, ne tempore ranceſcat. BRAS. Alij ſunt Ferrariæ, qui aliud ſeruant pectorale vnguentum. SEN. Quódnam? BRASSA. Iſtud:

℞. Pinguedinis Anatis
Gallinæ
Singulorum ℥ j. & ß.
Butyri recentis ℥ j.
Croci ʒ j.
Olei violati ℥ ij.
Ceræ albæ ℥ vij.

Miſce, & fiat vnguentũ molle, quod poſteà aqua hordei tepida bis lauetur. SEN. Hoc eſt vnguentum illud, quod diu perdurare non poteſt, quin ranceſcat. BRAS. Idcirco ego illo non vtor, quod ſeruant pharmacopôlæ, ſed cùm eo indigeo, ſtatim indico vt fiat, & modò aliqua addo, modò diminuo, vt mihi opportunum videtur: nam quandoque ita indico:

℞. Olei amygdalarum dulcium ℥ ij.
Violacei ℥ j.
Pinguedinis gallinæ ℥ ß.
Miſce, & cum cera fiat linimentũ molle.

Quandoque ita ſimpliciter indico:

℞. Olei amygdalarum dulcium ℥ ij.

Butyri recentis ℥ ß.

Misce. Nonnunquàm in his, qui in hecticam inclinant, hoc modo indicimus:

℞. Olei violati ℥ iij.

Amygdalarum dulcium ℥ j,

Misce, & cũ cera fiat liniamentũ molle.

Nonnunquàm pinguedines addo, & muccilagines, nonnunquàm hæc prætermitto, at tunc pharmacopôlis indico, cùm volo vt ægri eo vtantur. SEN. Memini præceptorem meum aliis vsum esse pectoralibus vnguentis. BRAS. Et tu illa referto, ne vel iota vnũ prætermittamus. SEN. Hoc quod sequitur, erat commune quoddam, quod seruabat.

℞. Olei liliorum alborum

Butyri recentis

Pinguedinis gallinæ

Singulorum ℥ iij.

Olei chamæmelini ℥ ij.

Amygdalarum dulcium ℥ ij.

Rosacei ℥ ij.

Ceræ albæ ℥ iij.

Misce, & fiat vnguentum secundũ artem.

Aliud etiam seruabat in quorundam Medicorum gratiã: erat verò hoc quod sequitur:

℞. Pinguedinis anseris

Gallinæ

Singulorum ℥ ß.

Butyri recentis ℥ j.
Croci ʒ j.
Ceræ albæ ℥ vj.

Miſce,& fiat vnguentũ molle, quod poſteà aqua tepida lauetur. BRAS. Poſteaquàm tu duo vnguentorum pectoralium genera adduxiſti, quæ in vſu erant dum adhuc puer eſſes, & pharmacopolarum artem addiſcebas, ego tibi tria genera patefaciam, quæ nunc pharmacopôlæ Ferrariæ ſeruant: imò & per totam ferè Italiã ſeruantur: nonnulli etenim hanc compoſitionem ſic parant:

℞. Olei liliorum alborum
Violati
Pinguedinis gallinæ
Butyri recentis
Singulorum ℥ iiij.
Olei amygdalarũ dulcium ℥ ij. ʒ ij.
Ceræ albæ ℥ j. & ß.

Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem. Alij ſunt qui illam, quæ ſequitur, ſeruant pro vnguento pectorali compoſitionem:

℞. Olei amygd. dulcium
Liliorum alborum
Pinguedinis gallinæ
Singulorum ℥ j. & ß.
Mucilaginis altheæ
Seminum citoniorum
Singulorum ʒ j.

Miſce, & ſecundũ artẽ cõficiatur vnguentũ. Imò vnus eſt Ferrariæ pharmacopôla, qui hanc ſimplicem ſeruat compoſitionem.

℞. Olei violati
Butyri
Singulorum ℥ iiij.
Olei amygd. dulc.
Ceræ albæ
Singulorum ℥ ij.

Miſce. SEN. Magnæ ergo ſunt apud pharmacopôlas in hoc vnguento diuerſitates. BRASSAV. Imò maximæ, nam aliam ſtatim afferam compoſitionem, quam alij ſeruant Ferrariæ, vt rari ſint duo pharmacopôlæ qui eandem ſeruent cum aliis compoſitionem. SEN. Illam igitur referto. BRAS. Hæc eſt quæ ſequitur:

℞. Olei amygdal. dulc. ℥ iiij.
Chamæmelini
Violati
Singulorum ℥ iij.
Adipis Gallinæ
Anatis
Singulorum ℥ ij.
Butyri recentis ℥ vj.
Iridis ſubtiliter pulueriʐati ℥ ij.
Croci ʒ ß.
Ceræ albæ ℥ iij.

Miſce, & fiat vnguentũ ſecundum artem, o-

mnia

mnia ſimul liquefaciendo, in finéq; iris ac crocus addãtur, deinde tribus, aut quatuor vicibus hordei aqua tepida lauetur. SEN. Et hoc etiam ex illis erit vnguẽtis, quæ facilè rancefcunt. Idcirco ſi pharmacopôla frequenter non vendat, ſeruari non debet. BR. Tamẽ opus eſt vt pinguedines ſerues. SEN. Seruo, & quàm optimè coquendo, & ſaccaro tenuiter pulueri zando aſpergendo, butyrum verò ſemper ferè recẽs habetur. BR. Habẽtur apud Meſuẽ in capite de Aſthmate pectorales inũctiones. at ſunt olea ſimplicia. SEN. Quã igitur hactenus cõpoſitionẽ ſeruaturus ſum? BR. Nullam prorſus ex his cõpoſitionibus ſeruarẽ, ſed ſinerem Medicum, vt illi placeret indicere: nã multę ſunt affectiones quæ pectori cõtingunt, quarum vnaquæq; diuerſas expetit inũctiones, propterea cõmunis inunctio pectoralis, quæ ad omnes affectus conueniat, fieri non poteſt, nam quandoq; affectio calida eſt, quãdoque frigida, quãdoque humida, quandoq; ſicca, quandoq; ex his commiſta. Mihi igitur videretur Medicum affectũ ipſum conſiderare oportere, & vt affectus exigit, ita compoſitionem indicere: tamẽ quia plerunq; eiuſcemodi vnguenta ad tuſsim adhibẽtur, ad ſputũ excitandum, ad emolliendũ, & pectus dilatandum: propterea à leuioribus incipere

pere

pere ſoleo, ſi febris adſit, violaceum oleum cum roſaceo miſcendo, & ex cera linimentum parando, ſi febris abſit oleũ violaceum poſt habeo, butyrúmq; addo, deinde anatis piguedinem, & gallinę, poſt hæc muccilagines addo, deinde ad hoc aliud tranſeo:

℞. Olei amygdalarum dulc.
Liliorum alborum
Singulorum ℥ ij.
Pinguedinis anſeris
Gallinæ
Singulorum ℥ j.
Butyri ℥ j. & ß.
Muccilaginis ſeminum
Lini
Pſyllij
Fœnugræci
Altheæ
Singulorum ℥ iij.

Miſce, & cũ cera fiat linimentũ molle, poſteà ex oleo de cheir conficio, & de hyſſopo cũ prædictis rebus, iridíſq; radicis puluerẽ addo, & liliorum alborum. Quandoq; ſimpliciter ita vſus ſum, in fine ſcilicet, poſtquàm iuſſerim etiam fieri fomentum.

℞. Olei de cheir ℥ iij.
Liliorum alborum
De hyſſopo
Singulorum ℥ j.

Pulueris

Pulueris radicum iridis ℥ ß.
Hyſſopi ceroti ℥ j. & ß.

Miſce. SEN. Denique vnguentum hoc deinceps haud ſeruabo. BRASSAV. Pro aliis Medicis quod lubet agito, in meum verò nomen nunquàm parato. Cùm verò illo indiguero, ſemper vt conuenit indicam. Alij ſeruant & aliud vnguentum pectorale de adipibus vocatum, quod ita conficiunt:

℞. Adipis gallinæ
Anſeris
Anatis
Butyri recentis
Singulorum ℥ vj.
Ceræ albæ ℥ iiij.
Olei chamæmelini
Amygdalarum dulcium
Singulorum ℥ iij.

Miſce, & fiat vnguentum, de hócque ſatis dictum videtur.

SENEX. XII.

Ad Digeſtiuum igitur vnguentum accedere oportet. BRASS. Et hoc eſt apud Medicos, & pharmacopôlas inconſtantiſsimum. SE. Quomodo inconſtantiſsimum? BRA. Quia nullus ferè eſt pharmacopôla, qui illud non variet. SEN. Imò rari euariant. nam maxima pharmacopolarum pars ex vitello oui, & terebinthina conficit. BRASSAV.

Abſque

Abſque oleo? SEN. Abſque oleo. BRASSA. Hoc profectò ignorabam. SEN. Nunc iſtud ſcito, apud maximam pharmacopolarum partem, cùm indicitur vnguentum digeſtiuum, vitellum oui accipiũt cum terebinthina etiam abſq; ordine, pondere, ac menſura, terebinthinámque ex ſimplici aqua ſemper lauãt, niſi à Medico aliud præcipiatur, quòd ſcilicet aqua roſacea, vel aqua plãtaginis abluatur, aut alia ſimili, vt Medico videbitur fieri oportere. BRASS. Mihi diſplicet roſaceũ prætermittere, à multis non ſeruatur, quia ob oui vitellum diu non durat quin putreſcat, in hyeme diutius perdurare poteſt, ars exigit vt ita fiat:

℞. Terebinthinæ lotæ ℥ ij.
Vitella ouorum numero ij.
Olei roſacei quantum ſufficit.

Miſce, & probè inũgãtur, ſi verò vlcus calidũ eſſet, & de inflãmatione timeretur, ſimplicis roſati loco omphacinũ roſatũ accipiatur, & terebinthina plantaginis aqua lauetur. nõnulli ſunt, qui ita cõficiunt, ac ſeruãt.

℞. Terebinthinæ lotæ ℥ j.
Vitella ouorum numero j.
Farinæ hordei ʒ j.
Croci G̈ iij.
Olei roſati modicum.
Miſce, & ſeruetur ad vſus.

SEN.

SEN. Non mihi displicet eiuscemodi digestiuum. BRASSA. Alij quod sequitur, seruant, & cùm à Medicis digestiuũ vnguentum indicitur, præbent.

℞. Terebinthinæ lotæ cum Cretico ℔ ß.
Vitella ouorum numero iij.
Farinæ hordei ℥ ß.
Croci ℈ j.
Misce, & fiat vnguentum.

SEN. Non differt hoc vnguentum præterquàm in lotione à prædicto. BRASS. Imò differt etiam in oleo, quia oleum nõ adiicit. SEN. Dic quô lauant terebinthinã, qui ante hunc relatum conficiunt vnguentũ? BRAS. Aliâs à me dictum est, cùm à Medico non dicitur, quô lauari debeat terebinthina, semper intelligendum est simplici aqua lauandum. Nonnulli eandem quidem seruãt compositionem, sed in pondere differunt, nam accipiunt:

Terebinthinæ lotæ ʒ vj.
Croci ʒ ß.
Vitella ouorum numero j.
Miscẽt probè simul absq; igne, & seruãt.

SEN. Cur vino Cretico lauant? BRASSAV. Vt eo vtamur in vulneribus compositis, & vbi adsunt dolores circa neruos vulneratos, vel ob neruos affectos. Imò non tantùm digerit, sed etiam mundificat, tamen

simplic

ſimpliciſsimum digeſtiuum ex farina hordei fieri poteſt, vitello oui, & oleo roſaceo abſque terebinthina, quæ vim habet etiam abſtergendi, & mundificãdi. ſi vlcus factum non ſit, ſed adſit tantùm abſceſſus, Galeni compoſitio plurimum valet ex farina triticea, oleo, & aqua, quæ in olla bulliant, quouſque in quãdam pultis formã redacta ſint. In digeſtiuo etiã communi ſi farina vti voluerim, vterer potiùs farina triticea, quàm hordeacea, quãdo inflammationẽ fieri non timetur. Patauij nonnulli cum terebinthina, & vitello oui mel roſaceum miſcent, hícq; de digeſtiuo vnguẽto finẽ faciamus.

SENEX. XIII.

Ergo Mundificatiuum vnguentum cõtemplemur. BRASSAV. Neque vnguentũ hoc ſatis conſtans eſt, quoniam diuerſi pharmacopôlæ diuerſa ſeruant vnguentorum mundificatiuorum genera, imò & ad vlcera emundanda vtimur & vnguẽto Apoſtolorum, & ægyptiaco vocato vnguento, & aliis multis. At tu quódnã ſeruas pro mundificatiuo vnguento in tuo pharmacopolio? SEN. Iſtud ſeruo quod referam, & ſemper cùm à chirurgis indicitur, mundificatiuum vnguentum præbeo.

℞. Aloës

Myrrhæ

Sarcocollæ
Singulorum ʒ v.
Terebinthinæ ℔ j.
Mellis rosati colati ℥ v.

Misce. BRAS. Alij sunt qui eisdem præcisè vtuntur simplicibus, sed in pondere variãt, ita enim conficiunt.

℞. Terebinthinæ ℥ vj.
Mellis rosati colati ℔ j.
Myrrhæ
Sarcocollæ
Aloës
Singulorum ʒ ij.

Misce, & hoc modo fiat vnguentum molle, mel rosatum in olla ponatur ad ignem, & modicum bulliat: deinde ab igne remoueatur, & infrigidari sinatur, posteà terebinthina addatur, & egregie vna misceantur: deinde myrrha, sarcocolla, & aloë tenuissimè puluerizata, ad minima misceantur, ad vsúsque seruentur. SE. Et ego eodem modo meum conficio mundificatiuũ. BR. Alij verò Ferrariæ sunt, qui sequentem seruant, & cùm a Medicis indicitur, præbent.

℞ Terebinthinæ ℔ j.
Mellis rosati colati ℥ vj.
Sarcocollæ
Myrrhæ
Aloës

Iridis Thu ris

Singulorum ℥ iiij.

Miſce & fiat vnguẽtum ſecundum artẽ.
SE. Mihi non diſplicet, & iridem & thus apponere. BRASSA. Tamen chaos videtur, tantam eſſe apud pharmacopôlas diuerſitatem, ſunt deinde qui ita conficiant, in ſolo differentes pondere, & duobus ſimplicibus quæ prætereunt:

℞. Terebinthinæ ℔ ij.

Mellis roſati colati ℔ j.

Aloës

Sarcocollæ

Myrrhæ

Singulorum ℥ j. ß.

Miſce. SE. In tanta diuerſitate quódnam ſeruare debeo? BRASS. Ex his nullum ſeruarem, ſed tunc conficerem cùm à Medicis indicitur. SE. Plerique Medici quid compoſitionem ingrediatur ignorant, ſed ſolùm vnguenti mundificatiui nomen memoria tenent. BRASSA. Idcirco optarem vt vnuſquiſque Medicus, qui mundificatiuo indiget, à leuioribas inciperet, primo eóque vteretur, quod ex terebinthina & melle roſaceo conſicitur, poſteà cùm maiori indiget mundificatione, nonnihil adderet aceti, deinde aloëm adderet, & myrrham. ſarcocolla in hoc caſu nunquàm vte-

vterer, posteà iridis radicem adderem, denique vnguentis vterer, quæ viride æris accipiunt, aut primò adderem nonnihil viridis æris vltimo vnguento, posteà viridibus vterer vnguentis. Si hic seruaretur ordo, non pararetur apud pharmacopôlas vnguentum mundificatiuum, sed vnusquisque Medicus secũdum exigentiam sibi vnum vel simplex vel compositum effici iuberet, nam in dies quæ magis emundant, addere potest.

SENEX XIIII.

Subtile vocatum vnguentum in arenam descendit. BRASSA. Vnguentum statim contemplandum à nullo authore ortum habet, vt video. SE. Neque istud de quo nunc sermo futurus est (quod sciuerim) authorem habet. BRASSA. Ex se igitur ortum habuit? SEN. Arbitror fuisse aliquem Medicum, qui illud nõnunquàm fieri iusserit, & alij denique vsque ad hæc tempora compositionem secuti sint. BRAS. Ita esse ne dubites, idcirco ab ipsis magistrales compositiones appellantur, ac si dixerint, ab aliquibus magistris, id est, crassis hominibus confectæ, & ab antiquis minimè acceptæ. SE. Vnguẽtũ hoc vnde hoc nomẽ subtile sortitũ est? BR. Nisi à suis pinguedine nomen acceptũ sit, vnde sortitũ sit hoc nomẽ

ignoramus, nõ enim magis penetrat, quàm multa alia faciant vnguẽta, vt ob hoc subtile nuncupari debeat. At compositionem quam paras, referto. SEN. Hæc est, quam seruo, compositio:

℞. Colophoniæ ℥ ij. & ß.
Resinæ colatæ ℥ j. & ß.
Pinguedinis Suis recentis ℥ v.
Ceræ nouæ ℥ v.

Ita verò confici debet. Primò cera modico igne adhibito, liquescat, ac percoletur, posteà infrigidari sinatur, deinde addantur terebinthinæ claræ, & electæ ℔ ij. posteà omnia simul igne modico liquefiant, & vnguentum conficiatur. BRAS. Alij sunt Ferrariæ, qui ex eisdem prorsus conficiunt, sed mel rosaceum addunt, hoc modo componentes:

℞. Colophoniæ ℥ ij. ß.
Resinæ colatæ ℥ j. ß.
Axungiæ suillæ sine sale ℥ v.
Ceræ citrinæ ℥ vj.
Terebinthinæ lotæ ℔ ij.
Mellis ros. ℥ ij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem. SEN. Audiui & alios, qui ex eisdem quidem, & in eodem pondere conficiunt, sed mel rosaceum non apponunt, verùm eius loco oleum rosaceum adiiciunt. BRAS.

Huius vnguenti intentio, id eſt, quod docet, an oleum, an mel magis conueniat. SE. Quæ autem eſt ipſius intentio? BRAS. Dicunt ad recentia vulnera conuenire, & ad neruorum punctúras, & dolores ſedare, qui his partibus contingunt, digereréq;, mundificare, ac carnem inducere. SE. Ad ſedandos dolores arbitror oleum magis conuenire quàm mel. BRAS. At ad emundandum, & ad carnem inducendam mel aptius eſt, propterea nonnulli ſunt, qui & oleum & mel vnà adiiciunt. SE. Hi vtranque exequuntur intentionem. BRAS. At Ferrasię ſunt & alij, qui ampliorem faciũt, & ex pluribus rebus compoſitionem: eſt verò hæc:

℞. Colophoniæ ℥ ij. & ß.
Reſinæ pini ℥ v. & ß.
Ceræ nouæ
Axungiæ ſuillæ
Singulorum ℥ v.
Terebinthinæ claræ ℔ ij.
Olei abiegni ℥ ß.
Pulueris betonicæ ʒ iij.
Olei roſati ℥ ij.

Miſce, & fiat vnguentum ſecundum artem. SEN. Nunquam vidi betonicam, & oleum abiegnum in hanc compoſitionem imponi. BRAS. Poſthac ita dicere non poteris, nam & probi huius vrbis pharmacopolæ

talē seruāt cōpositionē. Verùm ad alia procedas, quoniā de hoc satis supérq; dictū est.

SENEX XV.

Mollitiuum vnguentū hoc loco examē subit. BR. Neq; vnguentum istud authorem certū habet. neq; eodem modo vbiq; fit, sed vt diuersi sunt pharmacopôlæ, ita diuerso cōficiūt modo. tu verò quē cōficiēdi modū seruas, & ex quibus conficis simplicibus? SE. Ego hoc quod sequitur paratum seruo:

℞. Radicum altheæ præparatæ
Fœnu græci
Seminis lini
Singulorum ℔ j.

ponatur in aqua communi calida per dies tres, & fiant mucilagines secundum artem, & percolentur, deinde

℞. Prædictarum mucilaginum ℔ j. & ß.
Olei communis ℔ viij.
Medullæ vaccinæ colatæ ℥ vj.
Axungiæ suillæ absque sale. ℔ j.

Omnia simul misceantur, ad ignémque suspendantur, & vsque ad mucilaginis consumptionem ebulliant, posteà colentur, & addatur ceræ albæ quantum sufficit, & secundum artem conficiatur vnguentum. BRASSA. Hoc est illud, quod tu seruas, sed alij sunt qui ita conficiunt, tantam olei copiam non addentes:

℞. Muc

℞. Mucilaginis radicum altheæ
Seminum lini
Seminum fœnu græci
Singulorum ℥ vj.
Olei communis ℔ ij.
Medullæ bouillæ ℥ iij.
Axungiæ ſuillæ ℔ j.
Ceræ albæ ℥ vj.

Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem. SEN. Ego potiùs meam probo compoſitionem. BRASSA. Tamen plus habet olei, quàm iſta, & niſi diceres ceræ quantum ſufficit, vnguentum nunquàm conficeres,ac leuiſsimum eſſet linimentum, tamen quicquid ſit,alij etiam in pondere differunt, & Ferrariæ & in aliis Italiæ vrbibus ita conficiunt:

℞. Mucilaginis altheæ
Fœnu græci
Lini
Singulorum ℥ iiij.
Olei communis ℔ j. ℥ iiij.
Medullæ bouis ℥ vj.
Axungiæ colatæ ſine ſale ℔ j.
Ceræ albæ quantum ſufficit.

Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem, ſunt & alij qui ita conficiunt ſolo pondere differentes.

℞. Mucilaginis altheæ

Seminis lini
Fœnugræci
Singulorum ℔ j.
Olei communis ℔ j. ℥i iij.
Axungiæ ſuillæ ℔ j.
Ceræ albæ ℥ vj.

Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem. SE. In his magnam eſſe haud video differentiam. BRASS. Compoſitionem aliam audito, quam nonnulli Ferrariæ ſeruant,& multi Venetiis.ac Patauij.

℞. Muccilaginis altheæ
Fœnugræci
Seminis lini
Singulorum ℥ vj.
Lithargyrij auri ℔ ij.
Terebinthinæ
Medullæ cruris vaccæ
Singulorum ℥ iij.
Ceræ ℥ iiij.
Iridis puluerizati ℥ iiij.
Olei ſeminum lini ℔ ij.ß.

Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem. SE. Memini me compoſitionem hanc confeciſſe, cùm puer eram, & hanc artem Venetiis exercere cœperam. BRASSA. Multa alia ſunt emollientia vnguenta ſed non ſub hoc nomine apud pharmacopôlas, vt eſt vnguẽtũ de muccilaginibus vocatum, quod

quod emollit. SE. Quomodo conficitur? BRAS. Hoc modo apud pharmacopôlas:

℞. Muccilaginis fœnugræci
Seminum lini
Singulorum ℔ ß.

Misce,& simul coquantur donec spissescãt. & cùm coquuntur,aceto semper aspergantur, deinde lithargyrij ℔ ß. accipiatur,& igne lento in vna sesamini olei libra coquatur, posteà muccilaginis supra ponantur,& supra marmor ponatur,ac manu ducatur, & vnguentum fiat. SEN. Hoc est diaquilon,& ab aliquibus vocatur diaquilon sine gummi. BRASSAVO. Est valde emolliens,sed de ista compositione in diaquilo verba faciemus,& vnguentum de pinguedinibus ad hunc ordinem deduci posset. SEN. Ad quem ordinem? BRASS. Ad vnguenta emollientia,licet sub nomine vnguẽti de pinguedinibus publicè vendatur. SEN. Cùm ego eiuscemodi vnguentum in meo pharmacopolio nũquam seruauerim, quomodo conficitur? BRAS. Hoc modo.

℞. Olei chamæmelini
Violacei
Singulorum ℥ vj.
Butyri recentis
Adipis gallinæ
Singulorum ℔ j.

Ceræ quantum sufficit.
Misce,& fiat vnguentum secundum artem. At multa sunt vnguentorum genera, quæ hoc nomine emolliens vnguentum ab effectu nominari possunt, verùm cùm alia habeant nomina, idcirco conuenientius erit de illis sub propriis nominibus pertractare. Adest & emplastrum emolliens apud Galenum in secundo de Compositione medicamentorum per genera, vbi inscriptio est. Aliud melinum emolliẽs Diophãtis, aphra nominatur,
℞. Visci elaborati pondo
Ceræ pondo
Resinæ terebinthinæ pondo
Chalbani ℥ iij.
Liquefactis vtitor. SEN. Illa quæ superiùs enumerata sunt, mihi vidẽtur magis emollientia. BRA. Ita profectò est. at Galenus de emollientibus, malagmatibúsue vbertim egit in septimo de Compositione medicamentorum per genera, & multa huius generis medicamenta adducit cùm antiqua, tum recentia. multa præterea malagmatũ genera à Paulo referũtur libro septimo, capite decimooctauo, tamen emollientia & malagmata quibus in præsentiarum vtimur, nõ minus vehemẽtia sunt, quàm antiqua. reliquum verò est, vt ad alia vnguẽto-
rum

rum genera referenda te accingas.

SENEX XVI.

Iam accinctus ſum, & vnguentum de Calce ſeſe offert conſiderandum. BRASS. Quem authorem habet? SE. Raſim. BRA. Habet & Auicennam in quinto libro Fen quartam, tractatu ſecundo, capite quartodecimo. SE. Quomodo illud conficit Auicenna? BRA. Inquit, Sumatur calx, & ſepties abluatur, donec ipſius acuitas tota remoueatur, dein de oleo roſaceo conquaſſetur, aut oleo oliuæ, & pauca cera, ſi indiget ea. SEN. Cur dixit, ſi indiget ea? BRAS. Quia ſi Medicus, & pharmacopôla viderint, quòd abſque cera inhærere poſſet, cera non eſſet addenda. SEN. Eandem compoſitionem & ego cōficio, ſed ſemper addo ceram, nec calcem ſepties tantùm abluo, ſed pluries, vt ita conſtet compoſitio quam paro:

℞. Calcis ſæpiùs lotæ ℥ j.
Olei roſati quantum ſufficit.

Miſce, & in mortario plumbeo probè agitentur, poſteà nonnihil ceræ addatur. BRA. Multi ſunt qui ceram non addunt, & alij ita conficiunt, vt ſequitur, & tanta quantitate.

℞. Calcis lotæ ℥ vj.
Olei roſati ℔ j.
Ceræ albæ ℥ ij.

Miſce.

Misce. SEN. Mihi potiùs placet vt in omnibus compositionibus nulla adhibeatur ceræ mensura, sed apponatur quantum sufficit, quoniam (vt arbitror) duæ vnc. facient valde molle vnguentum. BRASSA. Imò oportet vt in adustionibus sit tenellũ eiuscemodi vnguentum. sunt verò Ferrarię qui ita conficiant:

℞. Calcis lotæ pulverizatæ ℔ j. & ß.
Olei rosati ℥ vj.
Ceræ albæ ℥ j.

Misce. SEN. Hoc non erit valde molle, sed duriusculum potiùs euadet. BRASSA. A Medicis iubetur oleo rosaceo emolliri, & ad illam liquiditatem perduci, quæ conueniet, & quæ illi placuerit. vidi & nonnullos pharmacopôlas, qui viuam calcem accipiunt, illámque decies in feruentem aquam iniiciũt, posteà linteo percolant, & calcem ad vmbram exiccant, ad vsúsque seruant, nec vnquàm vnguentum conficiunt, nisi cùm opus est, & cùm eo indigent, posteà cùm à Medicis indicitur oleo rosaceo, miscent, ac cera, & ilico conficiunt. SEN. Neque hi mihi displicent. BRASSA. Non displicent, quia breui fit: at si ipse indigeres, displicerent, quoniam qui combusti sunt, non habent expectandi tempus, alij sunt Ferrariæ qui in hac quantitate conficiunt:

℞. Olei rosacei ℥ iiij.
Ceræ albæ Calcis lotæ
Singulorum ℥ j.

Misce. SE. In sola simplicium quantitate dif fert. BRAS. Alij etiam sunt qui ita parant:

℞. Calcis viuæ bene lotæ aqua clara plu ribus lotionibus quousq; amiserit acuitatem, vnc. j.
Olei rosati ℥ iiij.

Misce in mortario absq; igne. SE. Hi ceram non addunt? BRA. Non prorsus. SE. Miscentúrne alia quandoq; in hac compositione præter oleum, calcem, & ceram? BRASSA. Auicenna dicit, & fortasse addantur supra ipsum chimilea, & albumen oui, & parum vini arbitror vinum additum esse ad penetrandum, vel etiam quia membra roborat. cùm opus est vnguentum hoc liquefacere, ego semper oleo rosaceo omphacino lique fieri iubeo, cúmque tu vnguentum ipsum parabis omphacino semper parato, & quã vis Auicenna cõficiat quãdoq; ex oliuarum oleo, intellige immaturarum, quãquã hoc non expresserit. SEN. Nulla igitur alia præter hanc inuenitur compositio? BRASSA. Altera est apud Auicennam eodem loco, cùm ait, Vngnẽtum calcis cum modo alio: Abluatur calx vt sciuisti, idest, vt superiùs dictum est, scilicet septies secũdum ipsum, & fiat

& fiat ex ea cum aqua foliorum ſiclæ,ideſt bletæ,& cũ aqua foliorũ caulis, & oleo roſaceo, & cera vnguentum. SEN. Vtuntúrne Medici hoc vnguento ad alios vſus, quàm ad combuſta? BR. Nónne eſt hic ipſius magnus vſus? SEN. Imò maximus, tamen arbitrabar & ad alia conuenire. BRAS. Conuenit etiam inflammationibus, quæ ob ignẽ excitatæ non ſunt, ſed ſponte è noſtro corpore ob acutos, & calidiſsimos humores, quos natura per cutim emittit, prodeunt. SE. Reperitúrne apud antiquos eiuſcemodi compoſitio? BRASSA. Non quod ſciuerim. SEN. Ad alia igitur vnguentorum genera contemplanda accedamus. BRASS. Ab re non erit, ne tempus incaſſum conteratur.

SENEX XVII.

Vnguentum de Gummi helemi in examen venit. BRASSA. De hoc gummi in noſtro ſimplicium examine copioſè locuti ſumus, verùm à quo authore vnguentum iſtud accepiſti? SEN. Ipſius authorem ignoro. BRA. Neque ego vnde ortum habuerit ſcio arbitror fuiſſe Medicum aliquem recẽtem, qui compoſitionem illam parauerit, poſteà fieri iuſſerit, & apud pharmacopôlas dimiſerit, nam rarò in aliis Italiæ vrbibus prætérquàm Ferrariæ inuenitur, quanquam

Conc

Conciliatori attribuatur eiuſcemodi vnguentum. SEN. Imò neque Ferrariæ pharmacopôlæ omnes hoc ſeruãt,& vt ingenuè fatear, diem referre neſcirem, in quo vel huius vnguenti ſemiunciam vendiderim, nam pixis ita plena eſt, vt illam facta compoſitione repoſui, niſi ob æſtus,& temporis curriculum decreuerit. BRA. Compoſitionem ipſam referto. SEN. Hæc eſt:

℞. Reſinæ pini
Ceræ citrinæ
Singulorum ℥ j.
Corticum granatorum
Thuris albi
Singulorum ℥ ß.
Balauſtiarum
Sarcocollæ
Singulorum ʒ ij.
Olei abiegni ℥ ij.& ß.
Miſce,& fiat vnguentum ſecũdum artẽ.

BRA. Mirum mihi videretur, ſi duo pharmacopôlæ non euariarent in ponderibus, nam aliqui ſunt, qui ita conficiunt:

℞. Olei lentiſcini
Laurini
Reſinæ pini
Ceræ nouæ
Olibani
Gummi helemi

Sing

Singulorum ℥ vj.

Miſce,& fiat vnguẽtum ſecundũ artem.
SEN. Video & in ſimplicibus adeſſe differentiam..BRASSA. Sed audias & aliam compoſitionem,quæ ab aliquibus huius vrbis pharmacopôlis ſeruatur. SE. Quæ'nam eſt? BRAS. Hæc,quam refero:

℞. Gummi helemi ℥ iij.
Reſinæ pini ℥ iiij.
Ceræ ℥ vj.
Ammoniaci ℥ ij.
Terebinthinæ
Olei roſacei
Singulorum ℥ iij.

Miſce,& fiat vnguẽtum ſecundum artẽ.
SE. O' magnas diuerſitates,vnde contingere poſſunt? BRAS. Ex Medicorum ignauia, qui omnia omnium pharmacopolarum compoſita medicamenta contemplari deberent, & concordia reddere. SE. Ad te hoc ſpectaret,qui illuſtriſsimi Ducis aures ſemper paratas habes.& ſi aliqui parare nolent pharmacopôlæ,illos vt decet punire.BRASSA. Ego circa alia(vt tibi palàm eſt)occupatus ſum,tamen huic rei ordinem impoſiturus ſum, nam ex meis diſcipulis duos,aut tres eligam,quibus hoc munus demandabitur,& qui diligenter curabũt,vt compoſita medicamenta eodẽ fiant ordi

ordine,& ex eiſdem Simplicibus,in eodem pondere. SEN. At ad rem noſtram redeuntes,quam compoſitionem de gummi helemi ſeruandam eligeres? BRAS. Hanc,quæ ſequitur:

℞. Gummi helemi ℥ iiij.
Reſinæ pini ℥ iij.
Corticum granatorum
Thuris albi
Balauſtiarum
Sarcocollæ
Singulorum ℥ ß.
Olei abiegni ℥ ij.
Lentiſcini ℥ j.
Ammoniaci ℥ iij.
Terebinthinæ ℥ ij.& ß.
Olei roſacei ℥ j.& ß.
Ceræ quantum ſufficit,
Miſce,& fiat vnguẽtum ſecũdum artem.

SEN. Ego deinceps hoc ſeruabo. BRAS. Nec ab re facies.

SENEX XVIII.

Defenſiuum vnguentum moras rupit,vt in examen veniret. BRAS. Et hoc inconſtantiſsimum eſt, optarémque Medicum tunc illud indicere,cũ eo indiget,& cõfectũ haud ſeruari,verũ à tuo quod paras,incipiamus, quónã modo illud conficis? SE. Hoc modo.

℞. Boli armeni

Sanguinis draconis
Terræ sigillatæ
Singulorum ℥ ij.
Olei rosacei ℔ j.
Ceræ ℥ iiij.
Aceti quantum sufficit.

Misce,& fiat vnguẽtum molle. BRAS. Magnam tibi in hoc vnguento diuersitatem ostendam:nonnulli etenim sunt,qui & Ferrariæ,& in aliis Italiæ vrbibus ita cõficiũt.

℞. Olei rosati ℥ j.& ß.
Ceræ ℥ v.
Boli armeni
Sanguinis draconis
Singulorum ℥ vj.

Misce. SE. Et in ponderibus diuersitas est, & in simplicium numero. BRAS. Alij prætereà sunt qui hoc modo conficiunt.

℞. Olei rosacei ℥ iiij.
Lithargyrij
Boli armeni
Ceræ modicum
Molochinum ℥ j.

Misce,& fiat vnguentum, posteà duo ouorum vitella addantur,& camphoræ Ǧ v. Misce. SEN. Neque istud cum aliis supradictis conuenit,licet nonnulla recipiat simplicia, quæ in ipsis insunt. BRAS. Audito & hoc aliud,quod etsi cùm primo in simplicibus

bus conueniat, in ponderibus tamẽ differt.

℞. Sanguinis draconis
Boli armeni
Terræ sigillatæ
Singulorum ℥ iiij.
Ceræ ℈ vj.
Olei rosacei
Aceti
Singulorum quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum in mortario secũdum artem. SEN. Non adest cum mea, præterquàm in ponderibus, differentia. BRAS. Sunt, & alij, qui pondera quidem variant, cum eisdem tamen vtantur simplicibus.

℞. Olei rosacei ℔ j.
Ceræ citrinæ ℥ j.
Boli armeni
Sanguinis draconis
Terre sigillatæ
Sing. ℥ j. & ʒ iij.
Aceti quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem. SEN. Est tantùm in pondere differentia. BRAS. Alij sunt, qui ita breuiter parant.

℞. Boli armeni
Sanguinis draconis
Terræ sigillatæ
Singulorum ℥ ij.

Misce, & fiat puluis subtilissimus.

Posteà iubent hunc puluerem aceto, & oui vitello misceri, membróque adhiberi. Aliqui bolum armenum tãtùm, ac sanguinem draconis accipiunt: Alij addunt albos corallos, alij acatiam, & similia. SEN. Maxima est in hoc tam triuiali vnguento diuersitas. BRAS. Sed talis, quæ non magni referat: nam in nulla harum compositionum variatur intentio. SEN. Et quæ'nam est huius vnguenti intentio? BRAS. Illa, quam ipsius nomen indicat. cùm materia aliqua prohibenda est, ne in aliquem defluat locũ, supra illum locum hoc vnguento delinitur ad illam materiam repellendam, atq; repercutiendam. adde adhiberi etiam ad partes adstringendas, ne huius generis materia in locum aliquem læsum decurrat. SEN. A te scire optarem, quódnam defensiuum vnguentum pro aliis seruandum iuberes. BR. Nullum prorsus, sed optarem potius, vt hi pulueres seruarentur ita commisti:

℞. Boli armeni
Terræ sigillatæ
Sanguinis draconis
Acatiæ
Corallorum alborum
Scoriæ ferri
Singulorum ℥ j.

Misce, & fiat puluis subtilissimus: posteà

Medic

Medicus qui defenſiuo vocato vti voluerit, ſtatim ouorum albumine, aceto, & oleo roſaceo omphacino miſceri iubeat, ídque fiat in ægri domo: At ſi tu confectum ſeruare volueris, his pulueribus olei roſati omphacini ℔ j. & ß. aceti ℥ iij. commiſceto, & in plũbeo mortario probè agitato, poſteà cùm eo vti voluerit Medicus, oui albumen addat, vel abſq; albumine vtatur. SEN. Deinceps vt admonuiſti ſeruabo. BRAS. Et ego ſciam quódnam ſim indicturus, cùm vnguẽtum defenſiuum vocatum indixero.

SENEX XIX.

Vnguentum de Cornu cerui, ſequitur. BRAS. Arbitror te non eſſe inuenturum hoc vnguentum in aliqua Italiæ vrbe, præterquam Ferrariæ. SEN. Et fortè nec Ferrariæ præterquàm in meo pharmacopolio. BRAS. Imò & in altero eſt pharmacopolio à tuo, ſed arbitror neq; te, neq; alterũ illum pharmacopôlam illud eſſe venditurũ. SEN. Ob quam rem? BRAS. Quia à nullo authore ſcriptum eſt, ſed fuit Medicus quidã, qui illud parari iuſsit, poſteà obiit. SEN. Quínam fuit? BRAS. Sororius meus excellentiſ. Elleonorus Sanſeuerinus. SEN. Memini illummet fuiſſe excellentiſ. virum, qui compoſitionem hanc me cõficere iuſsit, & nunquàm vel ſcrupulum vendidi, niſi cùm ipſe

pro suis indiceret ægrotis. BRAS. Posteà-
quàm vnguentum hoc in medium adduxi-
sti, in gratiam Sororij mei compositionem
etiam referto. SEN. Hæc est compositio.

℞. Olei rosacei omphacini ℥ iiij.
Myrtini ℥ j. & ß.
Scoriæ ferri præparatæ ʒ iiij.
Osium dactylorum combustorum.
Osium myrobalanorum Indorum com
bustorum
Singulorum ℈ ij.
Hypocystidis
Acatiæ
Cornu cerui vsti
Singulorum ʒ iij.
Pulueris gypsi ʒ iiij.
Glutinis piscis dissoluti in aceto nigro
ʒ vj.
Ceræ quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguẽtum secũdum artem.
BRAS. Arbitror virum illum & tibi, & al-
teri pharmacopôlæ eandem cõpositionem
præbuisse, tamen in pondere pharmacopô-
la alter à tua differt compositione, nam ille
habet olei rosacei omphacini ℥ iij. & ha-
bet osium dactylorum combustorum, &
myrobalanorum Indorum combustorum
Sing. ʒ ij. hinc tu cõtemplari debes, quo-
modo se habeant compositiones, quæ per
tot

tot manus ſint tranſcriptæ, cùm ex eodem libello receptiones ſint diuerſæ. SEN. Non ambigo vnumquenque ſcriptorem ex his præſertim qui ignari ſunt, in tranſcribendis libris non mediocriter aberrare. BRAS. Proptereà librorum impreſsio hoc boni habet, quòd ſi ſemel ſint probè impreſsi, in eodem permanent ſtatu. at his prætermiſsis, ad alia te conferas.

SENEX XX.

Vnguētum de Comitiſſa, ſuam ſedem poſt prædictum habet. BRAS. Potius dicēdum eſt confuſio de comitiſſa, quæ & ſi illi fortè contulerit comitiſſæ, in cuius gratiam confecta fuit compoſitio, aliis tamen conferre non eſt opus, aliis inquàm, quibus ſupra modum menſes profluunt. At quis eſt huius vnguenti author? SEN. Ad Gulielmum Varignanam refertur. BRAS. Verum dicis, nam de hoc agit capite vigeſimo, vbi de his tractat, quæ à communi natura mulierum mēſtrua magis ſiſtunt, valet prætereà ad ſiſtendum partum, & ad prohibēdum ne fœtus abortiatur. nam & author ille in comitiſſa ad hoc propoſitum vnguento iſto vſus eſt, quæ cum vtero gereret, menſium multitudine preſſa fuit, imò & ſanguis & aqua copioſè exire cœperant, euaſit tamen, & fœtum in finem vſque huius vnguenti

beneficio tulit.compositionem verò quam paras,referto.SEN. Hæc est quæ sequitur:
℞. Corticum mediorum castanearum
Glandium
Arborum glandium
Myrtillorum
Caudæ equinæ
Corticum fabarum
Gallarum
Acinorum vuarum
Sorborum siccorum
Mespillorum maturorum
Radicum chelidoniæ
Florum prunorum syluestrium
Singulorum partes æquales.
Misce,& crasso modo terantur, & coquantur in aqua plantaginis,& colentur. posteà ℞. Ceræ quantum vis, & illam oleo myrtino dissolue, eámq; nouies cum prædicta aqua lauato,& in vnaquaque lotione noua vtaris aqua,Posteà
℞. Corticum mediorum castanearum
Glandium
Arboris glandium
Singulorum partem j.
Cineris osium cruris bouum
Myrtillorum
Acinorum vuarum
Singulorum partem semis.

Miſce,& terantur,& fiat puluis. Poſteà
℞. Huius pulueris partes duas.
Trochiſcorum de charabe partem vnam.
Miſceantur cum prædicta cera,& oleo myrtino,& oleo maſtichino ſingulorum quantùm ſufficit, ſint verò æquales partes,& fiat vnguentum,quo cùm opus eſt, renes,& pectẽn, & circunſtantes omnes partes inunganrur. BRASS. Licet alij pharmacopôlæ in rebus conueniant, tamen nullus ferè eſt, qui in ponderibus ab alio nõ differat, quod vt facilè deprehendere poſsis, omnes aliorum compoſitiones in ordinem diſponam. Sunt igitur alij, qui ita conficiunt:

℞. Corticum medullæ caſtanearum
Glandium
Arboris glandium
Myrtillorum
Caudæ equinæ
Gallarum
Corticum fabarum
Acinorum labruſcæ
Sorborum ſiccorum
Meſpilorum maturorum
Radicum chelidoniæ
Foliorum prunorum ſylueſtrium
Singulorum M. j. & ſs.

Miſce,& terantur omnia, & fiat decoctio in aqua plantaginis, quæ ad vſus reſerue-

tur, posteà

℞. Olei myrtini ℔ j. & ℥. iij.
Ceræ citrinæ ℔ j. & ℥ iij.

Misce, & cum dicta decoctione prædicta olea lauentur, & cera nouem vicibus, & pro dicto vnguento reseruetur, posteà

℞. Corticis medullæ castanearum
Arboris glandium
Singulorum ℥ ij. ß.
Spodij Myrtillorum
Labruscæ
Singulorum ℥ j.
Trochiscorum de charabe ℥ iij.
Olei myrtini
Mastichini
Singulorum ℔ ij. & ß.

Misce, & cum supradictis fiat vnguentũ.

SEN. Magna est in ponderibus differentia. BRAS. Sed aliam audito compositionem, qua vtitur pharmacopôla egregius, & ab aliis multò differẽtem esse percipies. SEN. Illam referto. BRASS. En refero.

℞. Corticum mediorum castanearum.
Copularum glandium
Corticum quercus
Gallarum Myrtillorum
Corticum fabarum
Granorum vuarum
Foliorum mespilorum

Foliorum ſorborum
Radicum chelidoniæ
Foliorum prunorum
Oſsium dactylorum
Thuris
Summachiorum
Singulorum ʒ ix.

Contundantur craſſo modo, & bulliant in aqua plantaginis, & in vino cotoneorum, omnia ſint lib. xviij. & bulliant ad conſumptionem medietatis, deinde colentur, & in colatura addantur

Olei myrtini ℔ ij. ℥ iij.
Cotoneorum ℔ j. ℥ j. & ß.
Maſtichini ℥ ix.
Ceræ citrinæ ℔ j.

Bulliant ſimul, & addantur,

Corticum mediorum caſtanearum
Copularum glandium
Corticum thuris
Corticum quercus
Summachiorum Myrtillorum
Sanguinis draconis
Singulorum ʒ ix.
Sandalorum rubrorum
Oſsium dactylorum
Oſsis cruris bouis combuſti
Corticum fabarum
Singulorum ʒ iiij. & ß.

Trochiſ

Trochiſcorum de charabe ſine opio
ʒ xviij.
Miſce,& fiat vnguentũ. SEN. Hæc eſt compoſitio à prædictis valde diuerſa. BRASS. Sed & aliam audito ab his etiam differentem. SEN. Referto. BRASSAV. En:
℞. Corticum mediorum caſtanearum
Copularum glandium
Corticum mediorum arboris glandium
Myrtillorum
Caudæ equinæ
Corticum fabarum
Acinorum labruſcæ
Sorborum immaturorum ſiccorum
Meſpilorum immaturorum
Radicum chelidoniæ
Foliorum prunorum ſylueſtrium
Singulorum ℥ j. & ß.
Miſce, & cõtundantur craſſo modo, & bulliant in libris octo aquæ plantaginis ad conſumptionem medietatis, deinde percolentur, poſteà
℞. Olei myrtillorum ℔ vj.
Ceræ vouæ ℔ j.
Miſce, & oleum lauato, ac ceram cum prędicta decoctione nouies,aquam ſemper remouendo.poſteà
℞. Corticum caſtanearum
Glandium

Corticum mediorum arboris glandium
Gallarum
Singulorum ℥ ij.
Cineris ossium cruris bouis ℥ j.
Myrtillorum
Granorum. j., semi. labruscæ
Sorborum siccorum
Singulorum ℥ j.
Trochiscorum de charabæ ℥ viij.
Ex his fiat puluis subtilissimus, qui cum supraſcripto oleo misceatur, & cera, & fiat vnguẽtum. SEN. Dispeream si inueniri possit pharmacopôla, qui eandem præcisè cum alio compositionem seruet. BRASSAV. Hinc perpendere potes, quomodo Medici incedant, cùm ignorent quam compositionem vnus habeat pharmacopôla, & quam alius. SEN. Quid tibi videtur de hoc tam mirabili vnguento? BRASSAV. Mihi videtur confusionem esse: neque illis interaneis castanearum corticibus vllam fidem adhibeo, licet adstrictione quadam præditi sint: at si menses adstringere voluerim, potioribus vterer simplicibus quàm, hæc sint, quæ compositionem istam ingrediuntur: mirórque cur huius compositionis, ne dicam confusionis, author bolum armenum præterierit, & sigillatam terram, quæ præter id quod adstringunt vterum, etiam

roborant. & ad ampliorem huius compositionis apud pharmacopôlas incōſtantiam audias & quo modo alij conficiant: in multis etenim ſimplicibus, & in ponderibus à præſcriptis differūt. SEN. Iam aures arrexi. BRASSAV. Ita igitur conficiunt.

℞. Corticis mediorum arboris glandium
Myrtillorum
Caudæ equinæ
Gallarum
Corticum fabarum
Acinorum vuarum
Sorborum ſiccorum
Acinorum meſpilorum immaturorum
Radicum chelidoniæ
Foliorum pini ſylueſtris
Singulorum M. j.

Miſce, & terantur, & coquantur in aqua plantaginis perfecta coctione, deinde colentur, poſteà

℞. Ceræ
Gallarum
Singulorum ℥ vij. & ß.

Liquefiant ſimul, & lauentur in prædicta coctura nouies, ſemper aquam pro ſingula vice innouando, poſteà

℞. Corticum mediorum caſtanearum
Arboris glandium
Gallarum

Sing

Singulorum ℥ ij.
Cineris cruris oſsis bouis
Myrtillorum
Acinorum vuarum
Singulorum ℥ ß.
Trochiſcorum de charabe ℥ ij.
Olei myrtini ℔ ij. & ß.
Aliqui addunt oleum maſtichinum.

Puluerizentur tenuiter pulueriza͂da, & cum prædicta cera præſcripta decoctione lota fiat vnguentum. SEN. Iam noſco & quam habeat compoſitio hæc cum aliis diuerſitatem: verùm cùm tibi non placeat, illam deinceps non ſeruabo. BRASS. Errabis, quoniam in aliorum Medicorum gratiam ſeruanda eſt, nam & ſi ego illa non vtar, alij ſunt alterius ſententiæ Medici, qui illam pro ſuis indicent ægrotis. Cùm pro menſibus ſupra modum fluentibus, & ad fœtum retinendum adſtrictorio indigebo, vnguento, ſtatim compoſitionem fieri curabo hac longè meliorem, quæ & vterum magis reſpiciet, magíſque roborabit. Denique compoſitionem alia͂ audito, quam & nonnulli ſeruant. SEN. Referto. BRAS. En.

℞. Aquæ plantaginis
Vini cotoneorum
Singulorum ℔ ij.

Miſce, poſteà

℞. Corticum mediorum caſtanearum
Quercuum
Gallarum perforatarum
Myrtillorum
Granorum vuarum immaturarum
Foliorum meſpilorum
Foliorum ſorborum ſiccorum
Meſpilorum immaturorum
Caudæ caballinæ
Foliorum prunorum ſylueſtrium
Radicum chelidoniæ
Foliorum pini ſylueſtris
Summachiorum
Singulorum ʒ ij.
Oſsium dactylorum
Corticum thuris
Singulorum ʒ ij.

Bulliãt in aqua,& vino prędictis ad cõſumptionẽ medietatis,deinde colentur,poſteà

℞. Olei maſtichini ℥ ij.
Cotoneorum ℥ iiij.
Myrtillorum ℥ vj.

Bulliant ſimul in aqua, & vino decoctionis prędictorum vſque ad conſumptionẽ decoctionis, poſteà ſequentes pulueres accipito.

℞. Corticum mediorum caſtanearum
Copularum glandium
Corticum mediorum quercus
Corticum thuris

Summ

Summachiorum
Nucis cyparissi
Acinorum vuarum non maturarum
Scoriæ ferri in aceto infusæ per diem, & noctem
Singulorum ℨ ij.
Sanguinis draconis ℨ j.
Sandalorum rubrorum
Ossium dactylorum
Ossium cruris bouis combustorum
Corticum fabarum
Singulorum ℨ j.
Trochiscorum de charabe sine opio ℥ j.
Ceræ quantum sufficit.

Misceantur omnia, & fiat vnguẽtum secundum artem. SE. Iam satis superque pharmacopolarum diuersitatem in hoc vnguento ostendisti. BRASSA. Propterea aliud vnguenti genus in examen adducito.

SENEX XXI.

In meo illo inordinato ordine, vnguentum Aegyptiacũ vocatũ sequitur. BR. Cur ægyptiacũ vocatur? SE. Ignoro nisi in Aegypto sit inuentũ, aut ipsius inuentor Aegyptius fuerit, à Mesue illud accipio.

BRA. Cõpositionem refcras. SE. En refero:
℞. Floris æris aur. v.
Mellis aur. xiiij.
Aceti fortis aur. vij.

Et sunt, qui addũt ei olibani masculi triti aur.ij.& semissem Misceantur omnia, & coquãtur ad ignẽ, donec spissescant. SE. Cur à Mesue magnũ appellatur? BR. Nõquidem ad differentiã parui, quia nullũ paruũ adest Aegyptiacũ vnguẽtũ, sed ob vires suas magnas, ita (vt arbitror) vocatur, & adeò egregiè vires suas imprimit, vt à nõnullis vulnerariis Medicis *cacia riso* sit vocatus, quoniã cùm supra vlcus ponitur, adeò infestat, vt is ridẽdi cupiditate careat. SE. Ad quę valet? BR. Mirũ in modũ vlcera sordida, & antiqua, & quæ fistulosa sunt, emũdat: & si in ipsis adsit de mortua caro, illã probè à putredine liberat, nã & saniẽ exiccat. si oleum addatur, & cruda sit æris ærugo, est coloris viridis, & non adeò clemens, vt cùm excoquitur, nã tũc viridis color in rubrũ trãsit, hoc ex coctura habetur. SE. Ergo hoc vnguẽtum est mitius, cùm crudum erit? BR. Imò coctũ mitius est, nã crudũ plus recipit æruginis, & nõ est ab igne macerata. SE. Reperitúrne apud antiquos eiuscemodi compositio? BR. Apud Arabes inuenitur, nã Rasis in calce capitis Diuisionum eandem refert compositionem, quæ solum differt quo ad pondera. SE. Cur vocatur vnguentũ de melle? BRAS. Quoniam mel in maxima recipit copia, & multi sunt, qui decipiũtur mel

lis

lis aur.xiij.accipientes, cùm antiquæ compositiones.xiiij.habeant,& ita apud Mesuẽ scriptum est.quanquàm & Ferrariæ, & Venetiis, & Patauij, & Bononiæ & breuibus in tota ferè Italia sint pharmacopôlæ, qui compositionem in ponderibus euarient,nã aliqui ita conficiunt.

℞. Floris æris ℥ ij.
Mellis ℥ xij.
Aceti fortissimi ℥ iiij.
Misce,& bulliant ad spissitudinẽ mellis.

Alij mellis loco rosaceum mel accipiunt, quod improbãdũ non est. Alij ita conficiũt,

℞. Viridis æris ℥ vij.& ß.
Mellis ℔ j. ℥ ix.
Aceti fortissimi ℥ x.& ß.

Misce, & simul bulliant ad perfectam cocturam. Alij ita parant.

℞. Mellis ℔ j. ℥ v.
Floris æris ℥ v.
Aceti ℥ vj.

Misce,& bulliant ad spissitudinem mellis.

SENEX. Hi Mesue intentionem non attingunt,quam præcedentes potiùs attingebãt. at illud scirè percuperem, num apud Galenum vel Paulum, vel Aetium eiuscemodi inueniatur compositio. BR. Eadem præcisè non inuenitur quod sciuerim, tamẽ multa mellina describit Galenus in secundo de

Compoſitione medicamentorum per genera, quæ vſtam æruginem recipiunt, & quæ huius Aegyptiaci vnguenti colorem nacta ſunt, non enim mellina dicuntur, quia mel recipiant, ſed à colore, quem habent. præterea prope finem tertij libri de Compoſitione medicamentorum per genera, medicamēta referuntur, quæ Aegyptiaca vocantur, vnum Andromachi, alterum Claudij Philoxeni chirurgi, & deniq; in eiuſdem libri calce Aegyptiacum aliud ſcriptum eſt, ſed nihil habent cum hoc noſtro cōmune. reperitur etiam aliud vnguentum de melle apud nonnullos pharmacopôlas. SEN. Quódnam eſt? BRA. Hoc quod ſequitur, à Raſi ſumptum in ſeptimo ad Almāſorem, vbi de Carbunculis agit.

℞. Sarcocollæ
Mellis
Singulorum partes æquales.

Deinde ſarcocolla pulueriƶata cum melle miſceatur, & recondatur. SE. Ego potiùs arbitrarer vocandum eſſe vnguentum de ſarcocolla. BRAS. Qnomodo lubet vocato, cùm apud nos in vſu non ſit, noſtrum verò Aegyptiacum ex Galeno colligi poſſet in ſecundo de Compoſitione medicamentorum per genera, vbi de Viridibus agit emplaſtris, quanquàm iſtud viride nō ſit, non-
nulli

nulli ipsius vmbram accipiunt ex 3. Methodi medendi libro.

SENEX XXII.

Vnguentum Expertum examen venit. BR. Quomodo illud conficis? SEN. Hoc modo.

℞. Olei rosacei ℔ j.
Pulueris lithargyrij ℥ viij.
Aceti quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem. BRASSA. Nonnulli appellant ipsum vnguentum de lithargyrio. Alij tamen sunt Ferrariæ, qui ita conficiunt.

℞. Lithargyrij
Olei rosati
Singulorum ℔ j.
Ceræ ℥ iiij.
Aceti ℥ vj.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem. Alij verò ita parant:

℞. Lithargyrij argenti ℥ vj.
Olei rosacei ℥ xviij.
Aceti quantum sufficit.

Misce, & fiat vnguentum. SE. Est'ne addenda cera, cùm aliqui illam addant, alij non addant? BRAS. Si vnguentum magis inhærere volueris, ceram addito. si hoc negligas, absq; cera cõficiatur. SE. Ad quos valet hoc vnguentum affectus? BRA. Ad multos. illo nõnunquàm in puerorũ scabie vtor, id

ſaltem efficit quod pruritum mitigat, potiſsimúmq; illo vtor, cùm intentio eſt pruritum mitigare, & ſcabiem penitus nõ abigere, vlceribus, ſuperficialibus præſertim conuenit, & in quibus exiccatione indigemus, ac refrigeratione.

SENEX XXIII.

Vnguentum igitur Dialthæa vocatum accedat. BRASSA. Ab althæa nomen ſortitum eſt, optimum eſt ad emolliendum cataplaſma. at compoſitionem quam ſeruas, referto. SEN. En refero:

℞. Radicum altheæ ℔ vj.
Seminum lini
Fœnu græci
Singulorum ℔ iij.
Scillæ ℔ j. & ß.
Olei cõmunis ℔ xij.
Terebinthinæ
Gummi hederæ
Galbani
Singulorum ℥ vj.
Colophoniæ
Reſinæ pini
Singulorum ℔ j. & ß.

Miſce, & fiat vnguentum ſecundum artem. BR. Non poſſum nõ iraſci, cùm aliqua cõpoſitio ab authore proprio deſcribitur: tamen pharmacopôlæ in ponderibus errãt. SE. Er-

fone ego? BR. Et maximè: quoniam Nicolaus huius compositionis author, alia sequitur pondera, quàm tu retuleris. SEN. Quid ait ille? BRASS. Hoc quod sequitur:

℞. Radicum althææ ℔ ij.
Seminum lini
Fœnu græci
Singulorum ℔ j.
Scillæ ℔ ß.
Olei ℔ iiij.
Ceræ ℔ j.
Terebinthinæ
Gummi hederæ
Chalbani
Singulorum ℥ ij.
Colophoniæ
Resinæ
Singulorum ℔ ß.

Misce. SEN. Iam video magnam esse in rerum ponderibus differentiam. BRASS. De modo autem conficiendi eiuscemodi vnguentum nihil disseruisti. SEN. Tu modum referas. BRASSA. Hic est modus Nicolao teste. Primò autem dicit, Si sambuci radix cum hoc vnguento misceatur, & cyclaminis, ad vulnerum consolidationem valere, & quidã addunt butyrum, cõpositio verò ita fiat. herbæ omnes, & radices bene abluãtur, & terantur, similiter lini semen,

& fœnugræci, & ſcilla, & cùm bene trita fuerint, in ſeptem aquæ libras per tres dies infundãtur, quartò autem die ſuper ignem ponantur, & bulliant quoad inſpiſſati fuerint, deinde paulatim in ſuccum ponãtur: & cùm exprimere volueris, aliquantulum aquæ feruentis ad illius viſcoſi ſucci abſtractionem addatur, ex hoc ſucco duæ accipiantur libræ, & in quatuor olei libras ponãtur, & ad ſucci conſumptionem ebulliant, quod tum erit, cùm nihil ſucci ſupernataue rit, poſteà vna ceræ libra addatur: & cùm liquefacta fuerit, addatur terebinthina, poſteà gũmi hederæ cõtuſum, & chalbanũ & in fine addatur puluis colophoniæ, & reſinæ, & cùm coctum fuerit (quod tunc deprehendetur, cùm gutta ſupra marmor poſita inſpiſſabitur) ab igne remouearur, cúmque coctum fuerit, & infrigidatum, diligenter repone. SEN. Putáſne me aliter dicere, quàm à te dictum ſit? BRA. Ignoro, ſed hic eſt quem retuli conficiendi modus Nicolai, quem modũ qui non ſeruat, prorſus aberrat. Sunt nonnulli qui duas non ac cipiunt radicum altheæ libras, ſed tres ſumunt manipulos, & ita in ſuis legunt com poſitionibus. SE. Mihi potiùs arridet, vt ſta tuta habeantur pondera. BRASS. Et ego ſemper per pondera medicamenta indico, niſi

nisi fortè medicamentum tale sit (vt quandoque sunt fomenta) in quo nihil referat vel plus, vel minus horum, vel illorum simplicium addere. In reliquis verò pondus semper obseruãdum voluerim. SE. Ad quos valet hoc vnguentum affectus? BRASS. Ad pectoris dolorẽ ob frigiditatem excitatũ, & ad pleuritim. omnes infrigidatas partes, & desiccatas calefacit, emollit, atque humectat. ad iecur emolliendum iecorariis commiscetur medicamentis, & ad omnes emolliendas durities, & ad lienem potissimùm prædurum: tamen semper medicamẽta his membris propria commisceri debẽt. Sunt nonnulli, qui nõ addunt huic medicamento ceram. SEN. In mea compositione non adest, tamẽ semper consciẽtia quadam ductus illam addidi. BRASS. Debebat esse magis liquidum, si quandoque absq; cera confecisti. SENEX. Reperitúrne apud antiquos hoc vnguentum? BRASSA. Reperitur apud Nicolaum Alexandrinum, capite nongentesimo nonagesimo septimo, vbi inscriptio est, Vnguentũ chalasticum Dialthææ, quod ad dolorem valere dicit, & stomachi inflationes, ad omnem viscerum duritiem, & ad eos, qui ex macronoxis lassitudine laborant, & omnes dolores, neruos affectos, ad periodicas febres, iuxta ignem

inungendum,ad vesicæ frigiditatem supra vmbilicum & pectinem inpositum, ad omnia membra secundum rationem ex frigiditate laborantia. S E. Est ergo magni vigoris vnguentum. At compositionem refer to. B R. Ita conficit illud Alexandrinus.

℞. Aquæ sextarios quindecim
Olei ℔ vj.
Radicis euisci ℔ iiij.
Seminis lini
Fœnugræci
Ceræ
Singulorum ℔ ij.
Scillæ
Colophoniæ
Resinæ
Singulorum ℔ j.
Terebinthinæ
Chalbani
Gummi hederæ
Singulorum ℥ iiij.

Radices & semina per triduum aquæ infunde, quarto die lento igne in vaso æneo stagnato ad consumptionem aquæ decoque, & fortiter per linteolum cola, deinde in succi libras quatuor oleum infunde, & ad consumptionē succi decoque iterum cola, deinde ceram adde, liquefactique gummi adhibe postremum colophoniæ puluerē,&

resinæ,

resinæ, tepefactum repone ad vsum. Optarem ergo, vt hoc ordine, hísq; ponderibus tuum dialtheæ vnguentum parares, atque seruares. SEN. Hoc surdo non cantaueris. BRASSA. Arbitror Nicolaum Propositum ab hoc Alexandrino, omnia quæ scripsit, desumpsisse, vt in multis aliis planum est compositionibus, quas ad verbum refert Propositus. At alia moliri vnguentorum genera tempus iam imminet.

SENEX XXIIII.

Vnguentum pro Scabie, in meæ schedæ ordinem succedit. BRASSA. Arbitror nullum esse Ferrariæ pharmacopôlam, qui idem cum alio conficiat pro scabie vnguentum, imò neque Venetiis, neq; Patauij neq; Bononiæ idem est apud omnes conficiendi modus. SE. Difficile igitur erit tot vnguentorum genera explicare. BRASSA. Non quidem difficile, sed longum, atq; prolixũ, tamen non grauabimur tot referre huius vnguenti composiriones, quot extant apud pharmacopôlas. tu verò à tuo incipito vnguento. SEN. Ego Mesuæ compositionem seruo. BRA. Illam referto. SE. Iam refero.

℞. Axungiæ ℥ v.
Olei laurini
Argenti viui
Ceræ mundatæ

Thur

Thuris albi pulverizati
Singulorum ʒ ij.
Salis communis ʒ viij.
Succi plantaginis
Fumi terræ
Ad libitum.

Ita verò confice: Ceram & axungiam nouam à ſua cartilagine expurgatã, & oleum laurinum in olla pone cum ſuccis, & ad ignem appende, bulliántque donec liqueſcant, & adde ſalis communis puluerem olibani, & maſtiches in eadem quantitate, & bulliant vſque ad perfectam decoctionem, poſteà ab igne remoue, & adde mercurium ſaliua extinctum, & modico olei prædicti, ſpatuláq; probè miſceto, & vnge manuum palmas veſperi, quando itur dormitum vſque ad octo dies. BRASSA. Omnia vnguentorum genera, quæ argentum viuum recipiunt, & quæ argentum ſublimatum ſemper mihi diſplicuère in morbis tam leuibus, vt eſt ſcabies. ſecus eſt de gallica ſcabie: nam ſunt eiuſcemodi vnguenta non tantùm vehementiſsima, ſed & periculoſiſſima: Contempleris tu qua vehemẽtia præditum ſit eiuſcemodi vnguentum, ſi ſolùm palmis inũctis, à ſcabie, quæ in pedibus eſt, & aliis partibus hominem liberat. SE. Arbitror eſſe vehemẽtiſsimum vnguentũ illud, quod

quod à tam remotiſsimis partibus affectũ aliquem ſanat, quas nec per longum ſpatium attingit. BRAS. Cùm eram ſcholaſticus. & modò huc, modò illuc vagarer, ſcabie frequenter correptus fui, at quia non poteram uec tantillum incommodum illud ferre, modò vno vnguento in ſanitatem reſtitutus ſum, modò alio. at quia inungi ægrè ferebam, propterea vti cœpi axungia ſuilla, & argẽto viuo. ſolis, & manuum pulſus tantùm mihi inungebam, ſanitatíque reſtituebar. tamen ſunt & nonnulli Ferrariæ pharmacopôlæ, qui ſequentem parant pro ſcabie compoſitionem, quam vocant vnguentum ad pulſus pro ſcabie:

℞. Butyri recentis ℔ j.
Saponis nigri ℥ vj.
Argenti ſublimati ℥ j. & ß.
Ceruſſæ ℥ iiij. & ß.
Olei laurini
Terebinthinæ
Singulorum ℥ iiij.

Itaque cõficiunt: oleum, accipiunt, terebinthinam, ſaponẽ, & butyrum, ſimúlq; diſſol uunt, & cum liquefactum fuerit, in mortarium iniiciunt, & pulueres addunt, ſimúlq; agitant, addendo pulueris iridis vnciam ſemis, miſcent, inungi iubẽt hi pharmacopôlæ manuum pulſus, & pedum, iuxta ignem,

vesp

vesperi, cùm dormitum itur, tamen quicquid sit, his vnguentis nunquàm vti debemus, nisi corpus probè priùs expurgatũ fuerit, & in victu is, qui inungitur, probè se regat. SEN. Et hoc etiam vehemens vnguentum esse videtur. BRA. Nonnullos vidi, qui his vnguentorum generibus inuncti, maximam materierum copiam expuêre, & eisdem gingiuæ exulceratæ sunt, vt illis cõtingit, qui pro gallica scabie sananda inunguntur. SEN. Alias percurramus huius vnguenti compositiones. BRASS. Vt lubet, nam nonnulli sunt qui hac vtuntur:

℞. Butyri recentis ℔ j. ℥ iiij.
Terebinthinæ lotæ ℥ iiij.
Olei rosacei ℥ vj.
Saponis nigri ℥ ix.
Cerussæ
Iridis
Singulorum ℥ iij.
Argenti sublimati ℥ ß.
Styracis liquidæ ℥ iij.
Succi arauciorum ℥ iiij.

Misce. SE. Idem cũ præcedenti videtur esse vnguentum. BR. Imò si probè contempleris, longè differt: sunt tamen qui simile ferè cum præcedenti faciunt. Verùm in aliquo etiam differunt, nam ita conficiunt:

℞. Butyri recentis ℔ ij. ℥ iiij.

Saponis nigri ℔ j.
Argenti ſublimati ℥ j.& ß.
Ceruſſæ ℥ viij. Iridis ℥ iij.
Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem.
Sunt alij qui ita conficientes, vt ſequitur à prædictis aliquo modo differunt.
℞. Butyri recentis ℔ ij. ℥ iiij.
Saponis nigri ℔ j.
Argenti ſublimati ℥ ij.
Ceruſſæ ℥ viij.
Iridis pulverizati ℥ iij.
Styracis liquidæ ℥ ij.& ß.
Miſce,& fiat vnguentum.
Alij verò ita parant:
℞. Butyri recẽtis aqua roſacea loti ℥ ij.ß.
Pulueris ceruſſæ ʒ x.
Olei laurini ʒ ij.
Argenti ſublimati ʒ j.
Salis triti ʒ j.& ß.
Camphoræ ℈ j.
Succi arauciorum quantum ſufficit.
Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem.
Alij ita conficiunt,& ſeruant:
℞. Butyri loti ℔ j.
Terebinthinæ ℥ ij.
Albumina ouorum numero quatuor.
Salis gemmæ ℥ iij.
Iridis ℥ ij.& ß.
Ceruſſæ ℥ iiij.

Miſce,& fiat vnguĕtum ſecundum artem.
Alij ita conficiunt,vt ſequitur.
℞. Saponis nigri
Terebinthinæ
Ceruſſæ
Singulorum ℔ j.
Butyri ℥ ix.
Olei laurini
Roſacei
Singulorum ℥ iij.
Ceræ ℥ j.
Miſce,& ſecundum artem fiat vnguĕtum.
Alij ita conficiunt:
℞. Terebinthinæ lotæ ℥ viij.
Butyri recentis ℥ vj.
Salis communis ℥ j.
Succi arauciorum
Vitelli ouorum
Singulorum numero iiij.
Ceræ albæ ℥ j.
Miſce,& fiat vnguĕtum ſecundum artem.
Alij hoc ſeruant:
℞. Butyri recentis ℔ vij.
Saponis nigri ℔ iij.
Argenti ſublimati ℥ ix.
Ceruſſæ pinſæ ℔ ij.
Pulueris iridis ℥ ix.
Styracis liquidæ ℥ viij.
Olei roſacei quantùm ſufficit.
Miſc

Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem.
SEN. Aliqui vocant hoc vnguentum ſancti Franciſci. BRAS. At illud ſancti Franciſci ſimul recipit & argẽti viui vncias quatuor. Alij verò & hoc ſeruant:

℞. Terebinthinæ aqua roſacea lotæ ℥ ij.
Terræ camelli ʒ iij.
Ceruſſæ ℥ j.
Lithargyrij ℥ j. & ß.
Pinguedinis Suis recentis ℥ iiij.

Miſce,& fiat vnguẽtum in mortario abſq; cera cum oleo roſaceo, quantum ſufficit, & aceto in pauca copia. Si verò huic ſcabiei intenſus ſit cõmiſtus pruritus, addunt ſucci plantaginis ℥ iij. Si verò ſcabies ſit multùm humida, & ab ea multa emanet materia, additur:

Succi lapatij ℥ ij.
Sulphuris ℥ j.

Miſce,& præſcriptum cõficiatur vnguentũ. Alij hoc ſeruant:

℞. Saponis nigri ℔ j.
Axungiæ ſuillæ ℥ vj.
Hellebori nigri ℥ viij.
Sulphuris viui ℥ vj.
Salis nitri
Aluminis rochæ vſti
Salis communis Terebinthinæ
Singulorum ℥ vj.

Argenti sublimati ℥ iij.
Terræ camelli ℥ iiij.

Misce,& cum oleo laurino quantum sufficit, conficiatur. SEN. Vidi qui ad canes sanandos hoc vterentur vnguento. BRAS. Tantò faciliùs homines in sanitatem restituet, quorum pelles sunt minùs duræ. sed & alios audias ita conficientes:

℞. Olei communis ℔ ij.
Axungiæ suillæ recentis ℔ ij. & ß.
Cerussæ
Salis communis
Singulorum ℔ j.
Terebinthinæ
Argenti viui extincti
Singulorum ℔ ß.
Argenti sublimati ℥ iij.
Ceræ albæ ℥ v.

Misce,& fiat vnguentum secundum artem. Neque alterius pharmacopôlæ vnguẽtum præteribo, quanquàm pauper sit:

℞. Olei laurini ℥ iij.
Thuris albi
Ceræ mundæ
Singulorum ℥ ij.
Pulueris Iridis
Euphorbij
Singulorum ℥ j. & ß.
Argenti viui saliua mortificati ℥ ij.

Ping

Pinguedinis Suis mundæ ℥ v.
Salis communis triti ℥ viij.
Succi plantaginis
Fumi terræ
Singulorum quantum lubet.
Misce,& fiat vnguentum secundum artem.
SEN. Vnguentum Mesue videtur,quo pulsus inunguntur. BRA. Possunt quidem pulsus inungi,& affecti in sanitatem restituũtur,verùm Mesue vnguentum non est,quoniam neque Iridis,neque euphorbij puluerem recipit Mesue vnguentum. tamen te admonẽdum esse volo,quòd nunquàm seruare debeas eiusmodi vnguentum, quanquàm mirificè sanet,& pharmacopôla ille qui hoc conficit vnguentum ex ipso viuat, nam arbitror aliud vnguentum nunquàm vendere pauperculum illum, præter istud. Extant & alij,qui hoc quod sequitur,conficiũt, quod ab aliis in pondere saltẽ differt.
℞. Argenti sublimati ℥ iij.
Saponis nigri ℔ j.
Butyri recentis ℔ ij. ℥ iiij.
Cerussæ puluerizatæ ℥ viij.
Iridis ℥ iiij.
Styracis liquidæ ℥ iij.
Misce. Alij verò ita parant.
℞. Cerussæ
Butyri

Singulorum ℔ iiij.
Terebinthinæ
Salis
Singulorum ℔ ij. ℥ iij.
Sublimati ℥ ix.
Olei communis ℔ ij. ℥ ij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem. SEN. Ignoro an tot sint Ferrariæ pharmacopôlæ, quot vnguẽtorum genera retulisti. BRAS. Tot profectò sunt, & etiam plures, sed admiratione afficior cùm tot sint, cur duo saltem, aut tres eandem non habeant compositionem, quãquæ illæ omnes mihi displiceant compositiones, quæ argentum viuum recipiunt, & argẽtum sublimatum. propterea in scabie duplici vnguentorum genere in præsentiarũ vtor, & semper mulieres doceo quomodo conficere debeant, vt pharmacopôlis parùm prosim in hoc vnguento. Vnum vnguenti genus ex terebinthina conficio, itáq; mulieres facere iubeo. Accipiant terebinthinæ ℥ iiij. quam aqua Padana decies lauent, & deniq; aqua fumi terræ, posteà vitellum vnum oui addatur, butyri recentis ℥ j. prius tamen butyrum sit aqua rosacea lotum, salis cõmunis ℥ ß. succi limonum, seu arauciorum quantum sufficit ad omnia incorporanda, & liquidiora reddenda. Quandoque cùm est intẽ-

sior

ſior ſcabies, ne repercutiatur, ſuccum limonum, vel arauciorum abiici iubeo, & ipſorum loco roſaceum omphacinum accipi: cùm verò ſcabies pinguis eſt, & multam emittit materiam, addi iubeo

Pulueris radicum iridis
Hellebori nigri
Lithargyrij auri
Singulorum ℥ j.

Miſce. Omnes hoc vnguento ſanantur, ſi ter, aut quater veſperi cùm itur dormitum, apud ignem inungantur, nullúſque eſt, qui quinta ſaltem inunctione in ſanitatem nõ reſtituatur, hócque tutò fit, abſque aliquo timore in aliquod diſcrimen incidendi, in quod incidunt, qui abſque magna expurgatione, ex aliis vnguentorũ generibus inunguntur, quæ ſublimatum, aut argentum viuum, aut minerale aliquod recipiunt. SEN. Arbitror omnino eſſe vnguentum tutiſsimum. BRAS. Sed & alio etiam ſaluberrimo vtor vnguento, quod in tribus vicibus hominem ſanat, & redolet. SEN. Me illud edoceas, ni tibi graue ſit. BRAS. Iubeo accipi ſulphuris viui ℥ ij. quod in leuigatiſsimum puluerem reducatur, poſteà iubeo laridum recens ſumi, non rancidum, neque putridum, & quod ipſius eſt tenue, cultro abradatur, quod in tanta habeatur

copia,vt cũ ſulphure miſceri poſsit, poſteà in mortario bene miſceantur, & addantur ſalis ʒ ij.quanquàm & abſque ſale in ſanitatem reſtituat, deinde Recipe ſerpilli recentis

Mentæ

Saluiæ

Maioranæ

Singulorum ℥ ß.

Miſce, & in eodem pinſantur mortario, quoad omnia ſint probè miſta, & in vnum corpus redacta. hoc eſt vnguentum odoratum,quod tribus diebus in ſanitatem reſtituit,veſperi totum corpus apud ignẽ, cùm itur dormitum,inungendo. quandoque ex ſulphure,oleo,& ſale confici iubebam, ſed nimis fœtebat,& carnem prætereà per aliquod tempus nigram reddebat.addo nonnunquàm vnguento illo ex herbis odoratis ſtyracem calamitam, quanuis illo non indigeat. SEN. Cùm eſſem Venetiis, vidi aliquos in mari natantes,qui ſcabie liberati ſunt.BRAS. Non mirum,quia aqua illa ſalſa eſt,& ſal ſcabiei obſiſtit,imò ſi muria ſola ſcabioſus quiſpiam ſe lauet, ſanitati reſtituitur. cùm eſſem puer,memini matrẽ meam linimentum pro ſcabie ita paraſſe (nunc ipſius vocabulis, & ordine vtar)

℞. Olei roſacei quantitatem quæ duobus

quad

quadrantibus vendi ſolet, litargyrij auri quantitatem quæ vno quadrante venditur, aceti ad dimidium olei, ſalis puluerizati cochlear vnum, poſteà iubebat parumper ebullire, quoad modicè inſpiſſaretur, tribus diebus inungi iubebat,& ſanitati reſti tuebantur. SE. Non debet eſſe ingrati odoris. BRAS. Non profectò, redolet acetariũ. quandoq; confici iubebat ex oleo ſimplici, & nõ roſaceo. ſed audias nouũ modum, quo ego quãdoq; ſcabiẽ fugaui: iubebã ſingulo veſperi magnũ ex lactuca acetarium mihi parari, quod ſolum in cœna comedebam, poſteà acetũ illud quod in lance relinqueba tur ſeruabam,& cùm ibam dormitũ, eo me inungebã, nec(cùm eſſet æſtus)calefaciebã: in quatuor alternatis diebus ſanitati reſtitutus ſum. SE. Non eſt etiã præter vnguentorũ naturã, cùm oleũ accipiat, acetũ,& ſalẽ quæ omnia ſcabiei cõueniunt. BRAS. Alter eſt modus liberandi ſe à ſcabie abſq; inunctione, ſed per ſolam victus rationẽ modicè edendo, & cibi ſint potiùs olera frigida in minutali,& aceto quã carnes,& piſces, vinũ bibatur dilutiſsimũ, ego in ſpatio xx. dierũ à ſcabie euaſi cũ hoc victus genere. SE. Inũgi potiùs voluerim, quàm in tã tenui victu per xx. dies perſeuerare. BR. Adeò mihi diſplicebat inungi, vt nihil videretur mole-

ſtum, modò inunctionem euitarem, nam & ſi odoratum fuiſſet vnguentũ inungi ſummoperè diſplicebat, & nunc (ſi cõtingeret) diſpliceret. quandoque illi meo vnguento cum herbis odoratis cinerem miſceri iubeo, quando ſcabies pinguis eſt, & multa materia abundat. Non ambigo ſi omnia in medium afferre tentaremus, quæ ab antiquis, & recentibus de ſcabie ſcripta ſunt, diem potius, quàm rei materiã defecturũ.

SENEX XXV.

Hanc ob cauſam Conſtrictiuũ vnguentum contemplemur. BRAS. De quo conſtrictiuo verba facis: nam nullus eſt qui vnguentum ita vocatum ſeruet, ſed omnes cùm indicitur, accipiunt conſtrictiuum vocatum puluerem, de quo agemus ſuo loco, & ex cera, reſina, & oleo vnguentum conficiunt. SEN. Ego autem loquor de vnguento ſtomachali conſtrictiuo. BRAS. Illud igitur referto. SEN. Ita conficitur.

℞. Corallorum rubrorum
Alborum
Sandalorum rubrorum
Alborum
Acatiæ
Singulorum ʒ iiij.
Nucum cypariſsi
Balauſtiarum

Myrt

Myrtillorum
Summachiorum
Roſarum rubrarum
Thuris
Maſtiches
Singulorum ℈ iiij.
Olei myrtini
Cotoneorum
Singulorum ℥ iiij.
Olei roſacei
Maſtichini
Singulorum ℥ ij.
Ceræ ℥ iij.

Miſce, & fiat vnguentum ſecundum artem. BRASSAV. Hoc vnguentum his adhibetur, qui cibum retinere non poſſunt, ſed quicquid inſumunt, euomunt: nam ventriculum roborat, & retinere facit: tamen aliqui ex paucioribus, aliqui ex pluribus conficiunt ſimplicibus. verùm omnia huius generis vnguenta ad hanc intentionem vergunt. SEN. Iſtud autem, quod retuli, in vſu non eſt. at ego ſolus illud conficio, quia à quodam meo amico Medico frequenter indicebatur. nunc verò eſt adeò ſenio confectus, vt amplius indicere non poſsit: idcirco deinceps ſinam vt Medici ſuo modo indicant, neque iſtud ſeruabo. BRASSAV. Vt lubet facito.

SENEX XXVI.

Vnguentum pro puerorum Vermibus ad examen venit. BRAS. Et hoc etiã ex his est, quæ adeò diuersa sunt, vt nullus ferè sit pharmacopôla, qui eandem cum alio cõpositionem seruet. Tu igitur compositionem, quam paras, referto. BR. Referre incipio.

℞. Olei de absynthio
Rutacei
Singulorum ℥ viij.
Violacei ℥ vj.
Aceti fortis ℔ ij.
Rutæ
Absynthij
Foliorum persicorum
Corticum granatorum
Radicum graminis
Singulorum ℥ ij.

Misce, & bulliant ad consumptionem aceti, & percolentur, deinde colaturæ addatur.

Succi absynthij
Succi foliorum persicorum
Succi rutæ
Singulorum ℥ j.
Aloës hepaticæ
Myrrhæ elotæ
Singulorum ℥ ij.
Corallorum rubrorum ℥ j.
Farinæ lupinorum ℥ ß.

Ther

Theriacæ ℥ j.
Fellis taurini ℥ ij.
Petrolei ℥ ß.
Ceræ albæ ℥ v.
Misce, & fiat vnguentũ secũdum artem.

BRASSAV. Tua hæc compositio maxima est, nam ferè omnia recipit, quæ vermibus aduersantur, si brion thallassion recepisset, quod corallinã vulgus nominat, & sementinam, ac scordeum. arbitror neminem esse Ferrariæ, qui tuam hanc conficiat, ac seruet compositionem, nam nonnulli sunt, qui ita parant:

℞. Succi foliorum persicorum
Succi absynthij
Singulorum ℥ ij.
Olei communis ℥ v.
Aloës hepaticæ ℥ j.
Petrolei ℥ ij.
Succi abrotani ℥ vj.

Misce, & omnia igne lento bulliãt ad consumptionem medietatis, posteà adde fellis taurini vnc. iij. misce, & fiat vnguẽtũ molle.

SEN. Meum est hoc vehementius. BRAS. Alij sunt, qui ita breuiter parant:

℞. Succi arauciorum ʒ ij.
Aloës ʒ j.
Myrrhæ ʒ ß.
Croci ℈ j.

Olei

Olei de abſynthio ℥ ß.
Miſce. Vt video arbitraris tu vnguentum quod retuliſti cæteris præſtare, quia multa recipit ſimplicia, at ſi ob hoc omnibus præſtaret, alij ſunt pharmacopôlę qui aliud vnguẽti genus parãt plura, quàm tuũ, recipiẽs ſimplicia, quale hoc eſt, quod ſequitur:
℞. Abrotani
Ligni aloës
Mentæ
Croci
Brioniæ
Gentianæ
Centaureæ
Tormentillæ
Florum perſicorum
Rutæ
Singulorum ʒ ij.
Aloës ʒ vj.
Farinæ lupinorum
Seminum caulium
Diptamni
Specierum hieræ picræ
Singulorum ʒ iij.
Terræ ſigillatæ
Summachiorum
Singulorum ʒ j.
Coriandrorum præparatorum
Myrtillorum
Singul

Singulorum ℈ ij.
Olei nardini
De absynthio
De menta
Amygda. amararum
Singulorum ℥ iij.

Ceræ modicum misceatur, & fiat vnguentum, in fine autem addantur fellis taurini vnc. iiij. & simul cum aliis misceãtur. SEN. In hoc vnguento plura sunt prorsus simplicia, quàm in meo, tamẽ id quod paro, apud summos viros in vsu fuit. BRASS. Et hoc fuit à summis viris probatum, sed aliud audias, quod etiam apud nonnullos in vsu est, & plura recipit simplicia, quàm præscriptũ. SENEX. Audio. BRASSAV. En igitur:

℞. Olei communis ℔ v.
Absynthij recentis
Mentæ
Rutæ
Marrubij
Foliorum persicorum
Sabinæ
Colocynthidis
Singulorum ℥ j.

Misce hæc omnia cum prędicto oleo, & pone in solem per triginta dies in vitreo vase probè obturato, posteà

℞. Huius olei ℥ iij.

Farinæ

Farinæ lupinorum
Abſynthij
Mentæ
Rutæ
Marrubij
Foliorum perſicorum
Sabinæ
Colocynthidis
Singulorum ℥ ij.
Fellis taurini ℥ iij.

Miſce omnia cum prædicto oleo, & pone iterum in ſolem in vitreo vaſe optimè obturato per triginta dies, poſteà

℞. Huius olei ℥ iij.
Farinæ lupinorum
Abſynthij
Mentæ
Rutæ
Colocynthidis
Singulorum ʒ j.
Aloës ℥ ß.
Fellis taurini ʒ vj.
Ceræ quantum ſufficit.

Miſce, & fiat vnguentũ. SEN. Hanc ſimplicium repetitionẽ nõ probo, ne dicam mihi ſummoperè diſplicere, arbitrórq; in tertia repetitione abeſſe ſabinam. BRAS. Neque ego cõpoſitionem ipſam valde probo. SEN. Qualis eſt horũ vnguẽtorum vſus? BRAS.

Nares

Nares inunguntur, tempora, & extrinſecus gulæ initiũ, tamen & venter inungi poteſt. imò iuxta tuum pharmacopoliũ alter adeſt pharmacopôla, qui hoc aliud quod ſequitur, parat vnguentum, cuius vis eſt, vermes necare, & educere, tamen iubet vt priùs ægroto clyſter imponatur ex caprino lacte, aqua hordei, & ſaccaro. SEN. Si caprinum lac non adeſſet, quid tunc agendũ? BRAS. Sumendum eſſet vaccinum, in hoc etiá caſu ſemper vidi magis proficere mel, quàm ſaccarum, præſertim ſi fuerit ſpumatum, vnguentum verò ita conficitur:

℞. Olei de abſynthio
Amygd. amararum
Singulorum ℥ j.
Succi matricariæ ℥ ß.
Roſarum
Corallorum
Farinæ lupinorum
Cornu cerui vſti
Singulorum ʒ j.
Aloës ſuccotrini ℥ ij.

Cum modico ceræ fiat vnguẽtum ſecũdum artem, è quo totus venter inungatur, ſunt & alij, qui hoc quod ſequitur, parant:

℞. Olei maſtichini
Citoniorum, Spicæ
Myrtillorum

Singulorum ℥ j.
Olei de abſynthio
Amygd. amararum
Maſtiches
Gariophyllorum
Labruſcæ
Mentæ
Corallorum rubrorũ
Aloës hepatici
Boli armeni
Singulorum ℥ ß.
Cerę quantum ſufficit.

Miſce, & fiat vnguentum. SEN. Vnguentum iſtud potius aptum videtur ad ventriculum roborandum. BRASSAV. Omnino & hoc facit, imò & particulatim facit, ſed vnà vermium generationem prohibet. Alij verò ſunt, qui vnguentum, quod ſequitur, ad lumbricos conficiunt.

℞. Succi mentæ ℥ viij.
Centaureæ minoris
Santonici
Lupinorum amarorum
Singulorum ℥ j.
Gentianæ
Abſynthij
Singulorum ℥ viij.
Aceti expreſsi de pane aſſato ℔ j. ℥ viij.
Ceræ quantum ſufficit.

Miſce

Misce,& fiat vnguẽtum,quo tempora,pulsus,nares,& stomachus inũgãtur:verùm audias & aliũ pharmacopôlam ita cõficientẽ.

℞. Succi mentæ ℥ ij.
Centaureæ minoris
Lupinorum
Singulorum ℥ ß.
Gentianæ
Absynthij
Singulorum ℥ j.
Seminum anethi
Diptamni
Singulorum ʒ iij.
Fellis taurini ℥ j.
Aloës ʒ j.& ß.
Olei mastichini
de Spica
Singulorum ℥ ij.
Aceti expressi de pane asso ʒ ij.
Succi arauciorum ℥ j.
Ceræ albæ muscatæ ℥ vj.

Coquatur cera cum oleis, & cùm infrigidari cœperit cętera omnia in tenuissimum puluerem redacta misceãtur,deinde totum cum succis bulliat ad ipsorum suorum con sumptionem:in fine autem moschi G̃ iiij. misceantur & molle linimentum fiat, de quo tempora inungantur, & portiuncula supra rotundum pannum ad oris cyathi

magnitudinem extendatur, & ſupra vmbilicum ligetur. nam cuiuſcunq; generis vermes, & teretes, & cucurbitinos, & aſcarides necat, atque educit. SEN. Optarem vt in his compoſitionibus aliqua imponeretur meta, & omnes vnius vrbis pharmacopôlas vnammet ſeruare compoſitionem. BR. Imò melius eſſet in toto orbe eandem ſeruari compoſitionem. at niſi morte præueniar, curabo & efficiam quòd Ferrarienſes pharmacopôlæ non erunt in compoſitionibus varij, in his præſertim communibus. nam ſi quiſpiam in alicuius Medici gratiam, particularem quampiam cõpoſitionem conficere, & ſeruare voluerit, hoc erit illi ſponte conceſſum: verumtamen & nonnulli ſunt, qui ita parant hoc pro vermibus vnguentum.

℞. Centaureæ minoris
Abſynthij
Lupinorum
Singulorum ℨ ß.
Ligni aloës
Corticum citri Diptamni
Singulorum ℨ ij.
Aloës ad pondus omnium
Succi abſynthij ℥ iiij.
Fellis taurini ℥ ij.
Ceræ quantum ſufficit.

Miſce

Misce,& fiat vnguentum. SEN. Quod dicitur aloës ad pondus omnium, intelligitúrne ad totius compositionis pondus? BR. Non (quanquàm nihil etiam referret) sed intelligitur ad pondus omnium superiorum, propterea ita explicari poterit: Aloës drachm. vij. & semis. sed & alij sunt, qui ita parant.

℞. Succi persicariæ
Absynthij
Abrotani
Centaureæ minoris
Mali terræ
Foliorum persicorum
Foliorum lupinorum
Radicum ebulorum
Corticum granatorũ
Singulorum ʒ j.
Pororum non transplantatorum ℥ ij.
Nasturcij aquatici ℔ j.
Aceti fortissimi ℥ iiij.
Ceræ quantum sufficit.
Misce,& fiat vnguentum.

Alij verò ita conficiunt, ac seruant.

℞. Centaureæ minoris
Absynthij
Lupinorum
Singulorum ʒ ß.
Ligni aloës

Cornu cerui uſti
Diptamni
Singulorum ℥ ij.
Aloës ℥ vij.& ß.
Fellis taurini ℥ j.
Ceræ ℥ j.& ß.

Miſce.& fiat vnguentum ſecundum artem. SEN. Non me latet & hoc vnguentum eſſe pro pulſibus inungendis, naribus, & circa vmbilicum. BRAS. Hæc tanta compoſitionum diuerſitas adeò me deterruit, vt lora retraxerim, nec amplius vllam aliam referre voluerim, cùm hæ quæ prædictæ ſunt ad reliquas intelligendas ſatis eſſe poſsint. SE. Tu verò quo vteris pro vermibus vnguento? BRAS. Plærunque iubeo, vt recipiatur.

Aloës
Myrrhæ
Pulpæ colocynthidis
Singulorum ℈ j.

Miſceantur, & fiat puluis ſubtiliſsimus, qui modicè bulliat in araucio, vel limone: quãdoque iubeo, vt taurino felli miſceantur, cùm febre carent, vel remiſſa ſit, ſi verò intẽſa adſit febris, arauciovel limoni miſceo. SENEX. Iam vnguentum hoc pro vermibus ad nauſeam faſtidio habeo. BRASSA. Aliud igitur in medium afferto: ſcito tamẽ nos genus quoddam rubri ſalis domi habe re,

re,quod ſtatim vermes necat quos tetigerit.imò ſi vermis qui obierit,alios tãgat,& illi ſtatim obeunt.SE.Quo modo vocatur id genus ſalis?BR.Niſi ſit rubrum Galeni nitrum,quid ſit prorſus ignoro.

SENEX. XXVII.

Vnguentum igitur Capellum contemplemur.BRA.Cur capellum vocatur?SE.A' capite(vt arbitror) quoniam vti galero (qui vulgò *capello* dicitur)caput tegimus,ita hoc vnguento,quando opus eſt,caput ipſum tegimus.BRAS.Ab antiquis à capite quidẽ cephalica nominantur eiuſcemodi vnguenta,non autem à galero.ſed tuum hoc cephalicum iam referto, nam & apud diuerſos pharmacopôlas diuerſa ſunt cephalica,ſicut & antiqui diuerſorum cephalicorum mentionem fecêre.SE.Ego meum cephalicum adducam, quod à viro docto cõfectum fuit Vincentio Crema.BRASSA.Fuit profectò inſignis ſuo tempore chirurgus,ſed tandem effare.SEN.En:

℞. Matris ſyluæ viridis ℔ j. ℥ iiij
Betonicæ ℥ viij.
Olei roſacei ℔ ij.
Vini rubri bocalia numero ij.

Miſce, & bulliant vſque ad vini conſumptionem,poſteà percolentur,& fiat expreſſio,cui adde

Ceræ citrinæ
Resinæ pini
Terebinthinæ
Singulorum ℔ ij.
Gummi helemi ℥ viij.

Misce. BRASSA. Dispeream si vna compositio ab vno fiat pharmacopôla, quæ eadem præcisè sit cum alterius pharmacopolæ compositione. SEN. Prouidendum igitur est. BRAS. Prouidebimus Deo dante, sed interim audias quod cephalicum aliqui seruent Ferrariæ.

℞. Terebinthinæ ℥ vj.
Resinæ pini ℥ viij.
Gummi helemi ℥ ij.
Ammoniaci præparati
Galbani præparati
Singulorum ℥ ß.
Ceræ ℥ iiij.
Olei rosacei ℥ viij.
Momordicæ
Betonicæ
Matris syluæ
Hederæ
Verbenæ
Consolidæ maioris
Iuæ
Singulorum Man. iij.

Misce, & omnia infundantur in phialas duas

duas vini nigri potẽtis per duos dies, poſteà bulliant dimidia horæ parte: deinde coletur, & torculari exprimatur in váſque reponatur. SENEX. Nonnullos audiui, qui Ioannis Vigonis cephalicum conficiunt, & in ſuis pharmacopoliis ſeruant. BRASSA. Non mirum, quia fuit ſua ætate chirurgus inſignis, verumtamen & nonnulli Ferrariæ ex eiſdem ſimplicibus, ex quibus tuum cephalicum paraſti, ſuum quoque parant, quod vulgò *capelleto* vocant, at in pondere ampliuſculè differunt, nempe ita conficiunt:

℞. Pulueris matris ſyluæ ℥ iij.
Betonicæ ℥ j.
Reſinæ pini
Terebinthinæ
Ceræ nouæ
Singulorum ℥ vj.
Gummi helemi ℥ iij.
Olei roſacei ℥ vj.
Vini rubri optimi bocalia duo.

Ita verò conficiatur. Primò oleum, mater ſylua, & betonica per octauæ partis horæ ſpatium ſimul bulliãt, poſteà tritam ceram adde, & per ſpatiũ decimæ ſextæ partis horæ bulliãt. tertiò, reſinam addæ, & per idem bulliant ſpatium. quartò, terebinthinã adde, & per vigeſimæ partis horæ ſpatium

bulliant. Denique gummi helemi adde, & iterum per idem horæ spatium bulliant, hócq; igne lento fiat, & absq; fumo, deinde per linteum coletur, & quod in vini superficie coagulatum reperitur, diu manibus concutiatur, & in terreo vase vitreato seruetur. SEN. Ab eo quod seruo, minimè differt, at nonnunquàm mihi indixisti, vt cephalicum conficerem, quod mihi visum est satis efficax. BRAS. Imò quandoque efficacissimũ indixi, & eo vsus sum, & ad ipsa corrupta ossa extrahenda. SEN. Ipsius compositionem iterum audire optarem. BRA. Illam igitur audito:

℞. Rutæ
Saluiæ
Hyssopi
Florum chamæmeli
Stœcadis
Meliloti
Rosa. rubrarum
Betonicæ
Matris syluæ
Absynthij
Libanotidis
Centaureæ minoris
Foliorum lauri
Marrubij
Singulorum Man. ß.

Resin

Resinæ pini
Thuris
Guttæ ammoniaci
Colophoniæ
Gummi Arabici
Myrrhæ
Bdellij
Singulorum ℥ j.
Terebinthinæ ℥ ij.
Ichthiocollæ
Acris squamæ
Gummi helemi
Singulorum ℥ ß.

Ex his ita fiat vnguentum secundũ artem. Primò herbas accipito, & in duodecim sapæ libris ad tertias ebullire facito, reliqua deinde secundum artem addantur, & coquantur. deniq; rutaceũ oleum addatur, & cera, & fiat vnguentum secundum artem. SEN. Nos posteà omnia reducimus, vt ars ipsa exigit. BRAS. In capitis vlceribus vnguentum hoc (liceat nunc istud vnguẽtum vocare) mirum in modũ proficit, plærosq; capite vulneratos, & in desperationẽ vsque positos hoc vnguẽto in sanitatem restitui.

SENEX XVIII.

Vnguentum Aragõ Capello succedit. BR. A quo authore illud accipis? SEN. A Nicolao Proposito in suo Antidotario, quod au-

thor ipſe ita confici iubet:

℞. Roris marini
Maioranæ
Radicis ſerpentariæ
Serpilli Rutæ
Radicis cucumeris aſinini
Singulorum ℥ iiij. ß.
Foliorum lauri
Saluiæ Sabinæ
Singulorum ℥ iij.
Pulicariæ maioris, & minoris, id eſt helle-
bori albi & nigri Singulorum ℥ viij.
Bryoniæ ℥ iij.
Laureolæ ℥ viij.
Foliorum nepitæ
Siccidis
Singulorum ℔ ß.
Maſtiches
Olibani
Singulorum ℥ vij.
Pyretri
Euphorbij
Zingiberis
Piperis
Singulorum ℥ j.
Olei muſcelini ℥ ß.
Petrolei ℥ j.
Adipis vrſini
Olei laurini

Sing

Singulorum ℥ iij.
Butyri ℥ iiij.
Olei communis ℔ v.
Ceræ ℔ j. ℥ iij.

Herbæ,& radices ſupradicta hora colligantur,vno,vel duabus diebus ſint fortiter contuſæ,per ſeptémque dies in oleo ponantur, octauo autem die igni admoueantur, & quoad herbæ deſtructæ ſint percoquantur, poſteà ſacco vehementer colentur, & iterum hoc quod percolatum eſt, igni admoueatur,& cùm bullire incœperit, laurinum oleum addatur,butyrum, adeps vrſinus, & cera, qua liquefacta petroleum addito, & muſcellinũ, poſteà maſtichem, olibanum, gingiber, piper, pyrethrum, & euphorbiũ, túncque ab igne remoueatur, & recondatur. BRAS. Hæc eſt ad verbum Nicolai compoſitio. SEN. Ad quos valet affectus? BRAS. Author ipſe dicit ad dolorem ex frigiditate viri,& mulieris valere,tali modo inunctum,in oui teſta primùm igne calefacito,dein ſuper inungatur, poſteà calida teſta patienti loco ſupraponatur. SEN. Nónne poſſet & in alia re calefieri ab oui putamine? BRASSAVOL. Poſſet & in pixide,& in paruo labello, ſed hæc non tam commodè affecto loco aptari poſſunt, quia teſta frangitur, & affecto inhæret loco:

conuen

conuenit,& conuulſioni,& tetano, & dolori ilij,& renum tali ordine, vt ſuperiùs dictum eſt, arthritim patientibus prodeſt, & iſchiam, quartanariis ſi ante acceſsionis horam,ſpina,vt dictum eſt, inungatur. SEN. Quid facit oui teſta? BRASSA. Caliditatem ſeruat,tamen ſi tu inungere volueris,poteſt teſtæ oui loco calidum linteũ ponere,& apprimè iuuabis,ego hoc vnguẽto vtor cum lithargyrio ad illos perungendos,qui ſcabie Gallica affecti ſunt, omnéſque proficiunt, & ſanitati reſtituuntur. SEN. Vnde nomen hoc ſortitum eſt hoc vnguentum, vt Aragon vocetur? BRASS. Author inquit ita vocari, ac ſi dicatur,adiutoriũ:At ego potiùs arbitror à ſua perennitate ita denominatum eſſe,nam diu perdurare poteſt, vt ἀπὸ τοῦ ἀφράγιος, id eſt, ab infracto,denominatum ſit,vel cùm ῥάγον, paruum acinum ſignificet, fortè dictum eſt,ἄραγον,quaſi non parui & nõ minimi momenti vnguentum valet denique ad omnes neruorum affectus à cauſa frigida factos. SE. Súntne aliqui pharmacopôlæ qui aliud ſeruent vnguentum Aragon ab iſto? BR. Nullus eſt qui hoc ita confectum non ſeruet,tamen multæ ſunt in ponderibus differentiæ:& nõnullos vidi,qui oleum roſaceum :cum moſcho loco olei moſcilini

accip

accipiebant, tu verò quid accipis? S E. Compositionem quandam paro, quam & multi alij seruant eodem nomine insignitam, scilicet oleo moscilino. B R A S. Illam referto, vt intelligamus, quónam modo oleum hoc conficiatur. S E. Ita ego conficio.

℞. Olei ℔ vj.
Aquæ ℔ iij.
Folij
Spicæ
Costi
Masticches
Singulorum ℥ j.ß.
Styracis calamitæ
Myrrhæ
Croci
Casiæ ligneæ
Singulorum ʒ vj.
Cariophyllorum
Opobalsami
Bdellij
Singulorum ʒ iiij.
Nucis indæ
Maceris
Singulorum ʒ j.

Concutiantur simul, posteà bulliant ad aquæ consumptionem, & percolentur, ac seruentur. B R A S S A. Miras audiui de hoc nomine muscelinnm etymologias. Nonnulli dicunt

dicunt ita vocari ob humiditatem, quæ in tuberositatibus vlmi inueniũr, ex qua con fici inquiunt. At tu in tuo oleo humiditatem hanc nõ posuisti, neque moschũ addidisti, hoc ob aliquos noto, qui à moscho mu scelinum appellant, alij muscelinum nominant, quia ben, idest, balanum, myrepsicam eo nomine nuncupant, propterea secundum istos oleum muscelinum, est oleum balaninum, sed apud authores antiquos nusquàm nomen hoc muscelinum pro balano, neque oleum muscelinum pro balanino, inuenitur. Alios inueni, qui ita ferè conficiunt, vt tu retulisti, tamen & in rebus, & in põdere aliqua adestdiuersitas. SE. Quódnam modo conficiunt? BR. Isto:

℞. Olei communis ℔ vj.
Aquæ ℔ iij.
Folij
Spicæ
Costi
Mastiches
Singulorum ℥ j.ß.
Styracis calamitæ
Croci
Myrrhæ
Casiæ ligneæ
Xylobalsami
Singulorum ʒ vj.

Cariophylorum
Carpoballami Bdellij
Singulorum ʒ iiij.
Muccilaginis ℥ j.aliter ʒ j.
Nucis Indicæ ʒ ij.

Hæc omnia terantur craſſo,modo & ſimul ad aquæ conſumptionem bulliant, deinde colentur, & in vas probè obturatum reponantur. SENEX. Differentiam non video cum eo,quod ſeruo. BRASSAV. Non quidem magna, ſed aliqua adeſt, at hoc non magni facio. SE. Eſt'ne antiquus quiſpiam de hoc oleo locutus? BRASSAV. Reperitur apud Nicolaum Alexandrinum in ſuo de Compoſitione medicamentorum libro, capite ſeptingenteſimoduodecimo. SEN. Ad quos conuenit affectus ſecundum Alexandrinum hoc oleum? BRASSA. Audias quid dicat author, Optimum(inquit)ad omnem corporis frigiditatem, potiſsimũ ventriculi,ad lateris dolorem de foris inunctum, cùm & intrò gingiberis galangæ, diagridij drachma vnà propinatum ſummè opitulatur,ſtrangurioſis,& cœliacis, & ad omne neruorum vitium illitum optimè facit,miſcetur,medicaminibus,epithematibus,& emplaſtris,quæ ad ſtomachi,& renum affectiones aſciſcuntur, ita verò illud conficit author:

℞. Olei punici ℔ viij.
Aquæ ſextarios ij.
Folij.
Spicæ nardi
Coſti
Maſtiches
Singulorum ℥ iij.
Styracis
Croci
Myrrhæ
Caſiæ
Xylocinnamomi
Singulorum ℥ j.& ß.
Cariophyllorum
Carpobalſami
Bdellij
Singulorum ℥ j.
Moſchi ʒ vj.
Nucis Indicæ ʒ iiij.

Ita verò conficiatur folium, crocum, myrrham, xylocaſiam, carpobalſamum, bdellium contuſa, & in aqua biduò infuſa cum oleo coque vſque ad conſumptionem, & poſt infrigidationem vnius diei grauiter cola: deinde cariophyllorum, ſpicæ, coſti, & nucis ſubtiliſsimum puluerem decoctioni adde,& in parte olei ſtyracem, maſtichē moſchū contuſa immitte, iterūq; modicū ebulli,& infrigidatum diligēter reconde, vſuiq;

vſuíque reſerua,calefacit enim refrigerata membra,& debilibus robur inducit. SEN. Non eſt ampla huius compoſitionis cum mea differentia, tamen hanc deinceps ſeruabo. BRAS. Compoſitio hæc nomen à moſcho cõtraxiſſe poteſt, quoniam illam copioſè ingreditur. SE. Per punicũ oleum, quid intelligere oportet? BRAS. Oleum oliuarum quod apud Punicos, & Aphricanos erat optimum.

SENEX XXIX.

Agryppæ vnguentum ſe offert conſiderandum. BRAS. In hoc vnguento non multùm differunt pharmacopôlæ, nam omnes Nicolaum Propoſitum ſequuntur, qui ita conficit.

℞. Bryoniæ ℔ ij.
Radicis ebulorum
Tribuli marini
Singulorum ℥ ij.
Radicis elaterij ℔ j.
Scillæ ℥ vj.
Iridis ℥ iij.
Radicis filicis ℥ ij.

Radices ter, vel quater probè abluantur, & in marmoreo mortario piſtentur,& quatuor libræ olei lentiſcini,vel cõmunis per duos dies addantur,at magis polleret,ſi per ſex,vel ſeptem permanerent,quia calorem,

 & odor

& odorem,& efficaciam ſibi vendicaret,ter-
tiò verò ad ignem ponantur,& tandiu bul-
liant, quo ad emolleſcant, minuantur, ac
frangantur:deinde in ſaccum ponantur, &
exprimendo colentur:& cùm colatum fue-
rit igni ſuſpendatur,cúmque bullire incœ-
perit,addantur ℥ xv. ceræ albiſsimæ, qua
liquefacta ab igne deponatur,& cùm infri-
gidatum fuerit,colligito,& ſeruato.ſi radi-
ces in oleo dimittantur,vnguentum effica-
cius euadit. SEN. Ad quos valet hoc vnguẽ-
tum affectus? BRAS. À Nicolao Propoſi-
to dicitur ad hydropas valere, & ad omnes
tumores in quacunq; ſint corporis parte,&
ad neruos contractos: vrinam prouocat,ſi
venter inungatur,laxat, renum doloribus
ex frigida cauſa ſuccurrit. SEN. Eſt'ne verũ,
quód Agrippa vocetur, quia Agrippa Iu-
dæorum Rex,eo vteretur,& ob dignitatem
ſuam nulli diſcipulorum ſuorum tradere
voluerit? BRAS. Quos diſcipulos habuit
Agrippa? nugæ ſunt gerulæ, id fortè eſt,
quod Nicolaus Alexãdrinus dixit in libro
de Compoſitione medicamẽtorum, capite
nongẽteſimo nonageſimoquinto,cùm ait,
Vnguentum Agrippæ Regis Iudæorum,
quod tanti momenti eſt, vt nemini ſubdi-
torum communicari voluerit viuus. SEN.
Ni piget, quæ ab hoc authore dicuntur,
refer

referto. BRAS. Ita inquit ad omnem neruorum imbecillitatem valere ad tumores, ad totius corporis dolorem, ad ventrem induratum, ad ſtranguriam.

℞. Bryoniæ ℔ viij.
Siccidis ℔ iiij.
Scillæ ℔ iij.
Olei gleucini, & ceræ albæ quantum ſufficit. radices bryoniæ, & ſiccidis ablutas æneo cultro incide, & dies octo in oleo repone, tertio die lento igne coque donec herbæ diſcedant & per ſacculum fortiter cola, abiectiſque herbis ceram adde, & liquata conde, & vſui reſerua. SEN. Multa deſunt in hac compoſitione. BRAS. Arbitror potius multa eſſe addita à Nicolao Propoſito, quæ ab Alexandrino, à quo accepit, non ſunt poſita. At ſtatim Alexandrinus aliud Agrippæ vnguentum refert vocatum bryonicum, & ait hoc fronti illitum capitis medetur dolori, nephriticis, tumoribus, & doloribus ad ignem inunctum, ſtranguriam, & dyſuriam prælotis renibus, & genitalibus ex decoctione apij, & macedonij ad ignem inunctum ſanat.

℞. Olei ℔ vj.
Bryoniæ ℔ iij.
Ceræ ℔ j.
Coque vt pręcedens, habet enim vires ſimi-

les per omnia. SEN. Quam compositionem seruaturus sum? BRAS. Posteaquàm compositio illa Nicolai Propositi in publico vsu est, illam seruato.

SENEX XXX.

Vnguentum pro Splene suam sedem hîc habet. BRAS. Hoc vnum est ex his vnguentis, quæ apud diuersos pharmacopôlas diuersa sunt, à tuo igitur incipito: quod seruas? SEN. Hoc seruo quod nunc referam.

℞. Muccilaginis psyllij.
Fœnu Græci
Seminis lini
Seminis cotoneorum
Althææ
Singulorum ℥ j.
Adipis gallinæ
Anseris
Anatis
Singulorum ℥ vj.
Butyri recentis
Axungiæ suillæ absque sale
Medullæ bouis
Singulorum ℥ iiij.
Scolopendriæ
Tamarisci
Corticum radicum capparum
Corticum medior. fraxini
Singulorum ℥ iij.

Ole

Olei chamæmelini ℥ vj.
De capparibus ℥ iiij.
Liliorum alborum ℥ ij.
Ceræ quantum sufficit.
Misce, & fiat vnguentum secundum artem.
BRAS. Maxima pharmacopolarum pars hoc seruat: at in simplicium põderibus differunt: & hi, qui hoc vnguentum rescribũt recẽtes, in ponderibus inter se diuersi sunt, in simplicibus verò minimè differũt: tamen aliquí præter simplicia, quæ enumerasti, rosas addunt in scolopendriæ pondere, & tragacantham, in muccilaginum pondere. aliqui verò sunt Ferrariæ (licet pauci) qui hoc quod sequitur, conficiunt:
℞. Olei communis ℔ vj.
Medullæ cruris bouis ℔ ij.
Butyri recentis ℔ j.
Succi Bryoniæ
Cyclaminis
Singulorum ℔ ij.
Misceantur, & bulliant vsque ad consumptionẽ succi: huic verò percolatę rei addito.
Ceræ citrinæ ℥ xvj.
Pulueris asplenij
Corticum radicum capparum
Tamarisci
Seminis agni casti
Singulorum ℥ vj.

Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem. SEN. Audiui te ordinem quendam ſeruare in his pro ſplene vnguentis, & quandoque tuas quaſdam compoſitiones paraui, quas pro nonnullis indixiſti ægrotis, optarem vt illa mihi referres. BRAS. Referam, modò tempus non deficiat. Cùm quempiam curo, qui lienem tenſum habeat cum modico dolore, iubeo vt Recipiantur olei de capparibus ℥ ij.

Pinguedinis anſeris ℥ ß.

Miſce,& cum cera fiat linimentum molle, è quo calido lienis regio inungatur: ſi etiã lien ſit valde durus ab hoc incipio, poſteà ita indico:

℞. Olei de capparibus
Aceti fortiſsimi
Singulorum ℥ ij.

Miſce,& bulliant ad cõſumptionem aceti. poſteà adde
Pinguedinis anſeris
Medullæ vitulinæ
Singulorum ℥ ß.

Miſce,& cum cera fiat linimentum molle. ſi profecerit, vlterius non procedo: ſin minùs, ita indico

℞. Olei de capparibus
Liliorum alborum
Singulorum ℥ ij.

Aceti

Aceti acerrimi ℥ iiij.
Succi cyclaminis ℥ ij.
Miſce,& bulliant vſque ad cõſumptionem ſucci,& aceti, poſteà adde
Pulueris radicum Iridis
Galangæ
Radicum capparum
Citharach
Corticum tamariſci
Singulorum ʒ j.
Pinguedinis anſeris
Medullæ vitulinæ
Butyri recentis
Singulorum ℥ ß.
Miſce,& cũ cera fiat linimentum molle, ſi profecerit,bene eſt:ſin minùs,iubeo Recipi
Vnguenti pro ſplene communis ℥ iij.
Aceti ℥ iiij.
Miſce,& bulliant ad cõſumptionem aceti, & nonnunquàm cyclaminis ſuccum addo: ſi verò hoc etiam adhibito non profecerit, ad meum deuenio magnum pro ſplene vnguentum,quod ita confici iubeo:
℞. Spicæ nardi
Tamaricis
Agni caſti
Rumicis
Naſturtij
Strutyion,id eſt condiſi

Vitis albæ
Vitis nigræ
Filicis
Vrticæ
Hederæ
Iſatidis
Abſynthij
Hyſſopi
Tragorigani
Pulegij
Dictamni
Smyrnij
Chamædridis
Polij
Leuconij
Nenupharis
Aſplenij
Hemionitidis
Singulorum ℥ ß.
Rubeæ
Betonicæ
Polemonij, id eſt giargæ
Periclimeni, id eſt matris ſyluæ
Xiridis
Anchuſæ
Capillorum veneris
Aceti ſcilitici ℔ xv.

Miſce, & bulliant ad dimidiæ partis aceti conſumptionem. poſteà adde

Lactis

Lactis humani ℔ ij.
Aquæ marinæ ℔ iij.
Corallorum ʒ iiij.
Aniſorum
Sinapis
Piperis
Singulorum ℥ vj.
Iridis
Acori
Cancami, id eſt, laccæ
Lupinorum
Singulorum ℥ j.
Miſce, & bulliant ad conſumptionem duarum librarum, & ſemis: poſteà adde
Olei amygdalarum dulcium ℔ iiij.
Olei de capparibus
Balanini
Liliorum alborum
Singulorum ℔ ij.
Succi cotoneorum
Succi lupinorum
Succi radiculæ
Succi lepidij, id eſt, raphani
Succi ſcillæ
Succi braſsicæ
Succi cyclaminis
Singulorum ℔ ß.
Muccilaginis pſyllij
Seminum lini

Seminum fœnugræci
Althææ
Singulorum ℥ ij.

Omnia ſimul miſceantur, & in toto hoc miſto bis extinguātur quinquaginta libræ ferri igniti, poſteà adde

Viſci
Peucedani
Ammoniaci
Sagapeni
Licij
Rhapontici
Ariſtolochiæ
Agarici
Cotis
Alcyonij
Singulorum ℥ iij.
Radicum capparum ℥ vj.

Miſce, & bulliant omnia ſimul ad perfectā ſuccorum, & aceti reſolutionē: deinde robuſtiori lingula omnia cōmiſceantur, & agitentur, poſteà totum hoc tepefactum, per ſtamineam percoletur, cui toto addatur

Pinguedinis anſeris
Anatis
Gallinæ
Vrſi
Taſsi
Singulorum ℥ vj.

Butyri recentis ℔ j.
Medullæ crurum vituli
Cerui
Singulorum ℥ iiij.
Misce probè omnia simul, & cum cera fiat vnguentum. Sit verò cera vt satis videbitur conficienti. SEN. In hac compositione nihil deesse arbitror ex his, quæ ad lienem extenuandum faciunt. BRASS. Imò nihil deest ex his, quæ haberi possunt. Cùm autē mihi magnæ displiceant medicamētorum compositiones, fortè neq; hac vterer, nisi illam sexcenties expertus essem, & nunquàm me fefellerit, verùm ipsam in vltimum seruo, cùm alia non profecerint.

SENEX. XXXI.

Vnguentū igitur ad Combustos cōtemplemur. BRAS. Nūquàm vidi tot diuersitates in his, qui curātur, vt in cōbustorū præsidiis. nam nulla ferè domus est, quæ sua non habeat præsidia, & pharmacopôlæ in hoc etiā vnguento dissidentes sunt. tu quod seruas, referto. SEN. Hoc ego seruo, quod sequitur:
℞. Thuris ℥ iiij.
Ceræ ℥ vj.
Misce. BRAS. Alij simpliciter sambucinū, & ceram accipiūt. alij verò simile vnguentū parant, vt tu facis. sed acetum addunt hoc modo, & non accipiunt sambucinū oleum.
℞. Cort

℞. Corticum mediorum ſambuci quantum vis, infundantur in acetum per tres dies, deinde bulliant, addita

Olei communis ℔ j.
Ceræ nouæ ℥ j.
Thuris maſculi ℥ j.

Bulliant ad conſumptionem aceti, & percolentur. Sunt aliqui Ferrariæ, qui cùm indicitur vnguentum ad combuſtos, vnguentum de calce præbent, alij ita conficiunt:

℞. Corticis medullæ ſambuci ℥ ij.

Bulliant in ſufficienti aqua ad duarum partium conſumptionem, & colentur, deinde in dicta colatura adde

Olei nucum ℥ iiij.

Miſce, & bulliant lentiſsimo igne ad ſuprascriptæ decoctionis conſumptionem. posteà in fine adde

Ceræ nouæ ℥ ij.

Miſce, & fiat vnguentum SEN. Vidi & qui ſambucino vnguẽto ad combuſtos vterentur: imò nõnulli Ferrariæ, cùm vnguentum pro combuſtis indicitur, ſtatim ſambucinum prębent. BRASSA. At quomodo conficitur? SEN. Hoc modo, vt vidi.

℞. Raſuræ corticis medij ſambuci ℔ j.
Olei communis ℔ ij.

Bulliant ad decoctionẽ raſuræ, deinde torculari exprime, & huic expreſſo adde

Thuris

Thuris puluerizati ℥ iiij.
Succi ramorum tenerrimorum ſambuci ℥ iiij.
Ceræ nouæ ℥ iiij.

Miſce, & bulliant ad ſucci cõſumptionem, poſteà ab igne remoue, & adde œnophoron vnum vini albi, dimittéque hoc vnguentum ſemper huic vino miſtum, combuſtúmque locum pena inunge. Sit verò vnguentum hyeme tepidum, æſtate frigidum, faciet hoc vnguẽtum, vt nulla ferè ſit apparitura cicatrix. BR. Alij ſunt qui maſtichen, & myrrham addunt, ita procedentes:

℞. Corticum medullæ ſambuci ℔ j.
Olei communis ℔ ij.

Simul miſceantur, & ita per tres dies permaneant, poſteà igni ſuſpendantur. & bulliant quoad dimidia pars ſit conſumpta, poſteà bene exprime, & adde

Ceræ citrinæ ℥ iiij.
Thuris
Maſtiches
Myrrhæ
Singulorum ℥ j.

Miſce, & fiat vnguentum ſecundum artem, quod albo vino pluribus vicibus lauetur. SEN. Nihil eſt, quòd eodẽ fiat modo apud diuerſos. BRAS. Nec vllus inuenitur homo alteri ſimilis. SEN. Eſt'ne aliquis antiquus

huius vnguẽti author? BRASS. Illud inueni apud Nicolaum Alexandrinum, capite MCCC. sui de compositione medicamentorum Libri. SEN. Est'ne eodem modo confectum vt ex præcedentibus vnum? BRAS. Non prorsus. SEN. Huius igitur authoris (ni piget) compositionem referto. BRAS. Hæc est, quæ sequitur:

℞. Olei
Sepi recentis
Tenerrimarum sambuci frondium
Singulorum ℥ iiij.
Aquæ quod sufficit.

Sepum tritum cum oleo, & aqua solue, & frondes inditas lento igne coque, posteà in mortario omnia diu cõterendo commisce, & cola, succum verò colatum in vase collige, & reserua. SEN. Dicítne hic author vnguentum hoc ad combusta valere? BRASS. Imò authoris verba sunt, ad aquæ calidæ adustionem conferre, & ignis: addítque ad idem valere decoctionem oui inunctam, & capita raparũ cum decenti adipe in aqua decocta trita, & imposita multum pollere. SEN. Vidi qui in hyeme rapę succo vsi sunt, & mirè profuit. BRASSAV. Vt superiùs dixi, nulla domus est, quæ peculiaria præsidia nõ habeat ad combustionem. Sed mirum est præsidium, cùm membrum ilico combust

combustum est, si exulceratum non sit, ilico lintea supraponere aceto madefacta, & frequenter mutare. nimirum hoc frequenter causa est, vt neque excitentur ampullæ, iubeóque in illo initio oleum rosaceum omphacinum ex oui vitello combusto loco supraponi. Talia in hoc casu fieri vidi, quæ risum potiùs videntibus mouere, quàm affectis prodesse possint, de quibus cùm de adustione agemus, & eius curatione pertractabimus. sat tibi sit vnguentorum ad combustionem diuersitatē habuisse, & non solùm illam, quæ Ferrariæ est, sed & quæ in aliis Italiæ vrbibus inuenitur. Ad alia igitur properato.

SENEX. XXII.

Vnguentū Marciaton huc non segniter accedit. BRAS. Cùm duo sint huius vnguenti genera, quódnā conficis? SEN. Illud, quod à Nicolao describitur, & vocatur vnguentū marciatum magnum. BRASSA. Est illud quod à Martiano (vt ait) peritissimo Medico nomen sumpsit, nam ab ipso inuentum fuit, & conflatum, inquit, Ad capitis, pectoris, & stomachi dolorem valet, & frigiditatem, ad splenis duritiem, & hepatis, & ad ilij dolorem, & ad solem, & ad ignem inunctum, statim subuenit, paralyticis, ischiadicis, nephriticis, & podagricis

prodest

prodeſt, tumores reprimit, durities remollit, ad ſpaſmo affectos, & ad tipyce febricitantes valet, & omnibus doloribus ex frigiditate vehementer medetur. At ipſius compoſitionem referto, vt illam contemplari poſsimus. SEN. Hæc eſt quæ ſequitur.

℞. Ceræ albæ ℔ ij.
Olei ℔ viij.
Roris marini
Foliorum lauri
Singulorum ℥ viij.
Rutæ ℥ vij.
Tamariſci ℥ vij. aliter ℥ viij.
Esbrij
Sabinæ
Balſamitæ
Eleliſphaci
Ocymi
Polij
Calamenthi
Arthemiſiæ
Enulæ
Betonicæ
Brancæ vrſinæ
Spargulæ
Herbæ venti
Pimpinellæ
Agrimoniæ
Abſynthij
Herbæ.

Herbæ paralyſis
Herbæ ſanctæ mariæ
Cimarum ſambuci
Craſſulæ Mille folij
Semper viuæ
Chamædridis
Centaureæ
Singulorum ℥ iiij.& ß.
Fragrariæ
Quinquefolij
Herbæ tetrait
Singulorum ℥ iiij.& ß.
Euiſci radicis
Cymini
Myrrhæ
Singulorum ℥ iiij.
Fœnugræci ℥ j.ʒ ij.
Butyri ℥ j.ʒ ij.
Vrticæ
Violarum
Papaueris nigri
Mentæ Saracenicæ
Mentæ aliæ
Polytrici
Lapaceoli
Cardunceli
Matris ſyluæ
Maturellæ
Herbæ moſchatæ

Alleluya
Linguæ ceruinæ
Crispulæ
Camphoræ
Styracis
Medullæ ceruinæ
Singulorum ℥ ß.
Adipis vrsini
Gallinacei
Masticheſ
Singulorum ℥ j.
Thuris ℥ ß.
Olei nardini ℥ ij.

Herbæ colligantur ad dimidium mensis Maij, vnoque die, vel duobus si fieri potest ab hora tertia vsque ad meridiem, conficitur hoc modo, herbas tritas diebus septem in optimo, & odorifero vino infunde, octauo verò die ad lentũ ignẽ ponantur, & cùm vinum aliquantulum consumi incœperit, supradictum oleum addatur, & bulliãt donec diminui incipiant: deinde studiosè colentur, & proiectis herbis iterum supra ignem ponantur, & cùm bullire incœperint, styracem appone, cúmque modicum bullierint, butyrum adde, & axungiam aliquantulum contusam, & oleum nardinum, mastichen, & olibanum, & denique ceram, quæ cùm liquefacta fuerit, semper spatula

agit

agitando, ab igne remoueatur, & cùm coagulatum fuerit, in vase reserua. BRASSA. Et si compositio hæc in vsu sit: tamen nunquàm illam probare potui, quia calida frigidis miscet, cùm hic solis indigeamus calidis, quamuis & ipse Nicolaus Alexandrinus eandem præcisè in simplicibus posuerit compositionem: at in pōderibus differt. SE. Huius Alexandrini compositionem (ni pigeat) referto. BRASS. En refero:

℞. Ceræ albæ ℔ ix.
Olei sextarios sex.
Roris marini
Foliorum lauri
Singulorum ℔ ij. & ß.
Amaraci ℔ ij.
Esbrij
Sabinæ
Balsamitæ
Ocymi
Elelisphaci
Singulorum ℔ j. & ß.
Polij
Calamenthi
Arthemisiæ
Enulæ
Betonicæ
Brancæ Vrsinæ
Herbæ venti

Pimpinellæ
Argemoniæ
Absynthij
Herbæ paralysis
Herbæ sanctæ Mariæ
Cimarum sambuci
Herbæ crassulæ
Semperuiuæ
Mille folij
Chamædridis
Centaureæ
Centum neruiæ
Fragulæ
Quinque folij
Herbæ tetrait
Singulorum ℔ j.& ß.
Radicis euisci
Cymini
Myrrhæ
Singulorum ℔ j.
Fœnugræci ℔ ß.
Butyri ℥ v.
Vrticæ
Violarum
Papaueris rubri
Singulorum ℥ iij.
Mentæ saracenæ
Mentæ aliæ
Lapathioli

Polytrichi
Carduncelli
Matris syluæ
Maratri
Herbæ moschatæ
Alleluya
Linguæ ceruinæ
Crispulæ
Camphoratæ
Styracis
Medullæ ceruinæ
Adipis Vrsini
Gallinacei
Singulorum ℥ iij.
Thuris ℥ ij.
Olei nardini ℥ j.

Herbas tritas diebus octo in vino infunde, octauo die lento igne, penè ad cõsumptionem coque,& oleum adde,simúlque omnia tandiu coque,donec succi herbarum absumantur:deinde cola,& abiectis herbis styracem adhibe, & cùm modicum bullierit, cerã inde : cúmq; liquefacta fuerit,ab igne remoue,& puluerẽ admisce:& cùm coagulatum fuerit. vase conditum vsui reserua. SEN.Eadem est in simplicibus prorsus,at in ponderibus differt, sed quam ego seruaturus sum compositionem? BRASS. Quam volueris seruato , nam pro meis ægrotis

illam nunquàm indicam, imò compositio ista facit vt Nicolaum Alexandrinum antiquum fuisse authorem minimè arbitrer. SE. Quam ob rem? BRAS. Quia multa ponit simplicia recentia, quale est herba venti, idest cimbalaria, quæ parietibus inhæret, & herba sanctæ Mariæ, & alia multa, quæ apud antiquos nomen sortita non sunt, tamen non ambigo Nicolaũ Propositum ab hoc Alexandrino accepisse. SEN. Vt video prorsus accepit, in ponderibus verò aberrauit. BRAS. Imò & compositionis initium hoc ostendit, cùm ait ad frigiditatem, & dolorem capitis, pectoris, & stomachi, ad scliron hepatis, & splenis. ad alij dolorem, ad paralyticos, arthriticos, ischiadicos, nephriticos, & podagricos, & ad omnes dolores, ad tumores, duritiem, spasmum, & febrientes, ad ignem vel solem inunctum valere. SENEX. Ad eadem proficere dicit Propositus, quamuis in hoc vltimo differant. BRASSA. At non omnes pharmacopôlæ hoc seruant, sed aliqui sunt, qui cùm indicitur vnguenrum Marciatum, illud præbent, quod respectu præscripti, quod magnum dicitur, paruum vocatur. SENEX. Quomodo conficiunt? nam ego semper magnum seruaui. BRASSAV. Ita ab ipsis conficitur, & seruatur:

℞. Fol

℞. Foliorum lauri ℔ iij.
Rutæ ℔ ij. & ß.
Amaraci ℔ ij.
Roris marini ℔ j. & ß.
Foliorum myrti ℔ j.
Floris saluiæ
Balsamitæ, id est, mentæ aquaticæ
Ocymi
Singulorum ℔ ß.
Butyri ℥ vj.
Masticheś
Styracis calamitæ
Medullæ ceruinæ
Adipis Vrsi
Gallinæ
Singulorum ℥ j.
Thuris ℥ ij. & ß.
Olei nardini ℥ j.
Olei omphacini ℔ vj.

Misce, & fiat vnguentum, vt in magno dictum est. SEN. Fortè hæc est melior compositio. BRASSA. Illam ego magis probo, quia nullas continet contradictiones. SE. Fortè hæc est ab aliquo antiquo accepta. BRASSA. Ab eodem Nicolao Alexandrino, neq; adeò in ponderibus differt, vt præcedens facit. SEN. Refer (ni pigeat) quid author ille scriptum reliquerit. BRA. Ita dicit, Vnguentum Marciaton vsuale

ad podagram frigidam, siue calidam, paralyticos, arthriticos, nephriticos, ischiadicos, & ad omnia vitia, & dolores neruorum.

℞. Foliorum lauri ℔ iij.
Rutæ ℔ ij. & ß.
Amaraci ℔ ij.
Roris marini ℔ j. & ß.
Foliorum myrti ℔ j.
Esbrij, id est florum saluiæ
Balsamitæ, Ocymi
Singulorum ℥ vj.
Butyri ℥ v.
Styracis
Medullæ ceruinæ
Adipis
Vrsini
Gallinacei
Singulorum ℥ iiij.
Masticæs ℥ iij.
Thuris ℥ ij. & ß.
Olei nardini ℥ j.
Olei oliuarum
Ceræ
quod sufficit.

Herbas contusas diebus quinq; in oleo macera, sexta die lenes ad prunas tandiu coq; donec succus consumatur: deinde cola, & abiectis herbis medullas, & adipes liquatas appone, & spatula exagitãdo, ceram adiice & liq

& liquatis puluerem terẽdo admiſce:deinde ab igne depoſitis oleum nardinum infunde, & agita donec in idem corpus redigatur, poſteà vaſe conditum vſui reſerua. SE.Non eſt magna differentia huius vnguẽti ad illud, quod (vt dixiſti) nonnulli Ferrarienſes pharmacopôlæ ſeruant.BR.Hoc nihil refert,ſi ego marciaton vnguento indigerem, optarem potiùs vt hoc acciperetur, quàm magnum.At ſiue fiat, ſiue non fiat,haud magnifacio.

SENEX XXXIII.

Vnguentum Reſinum cõtemplandum eſt. BRASS.Arbitror nullum eſſe vnguentum magis conſtans iſto,nam omnes idem præciſè conficiunt,in hoc ſolùm differũt, quòd aliqui oleum roſaceum accipiunt, alij oleũ commune,omnes verò ita conficiunt:

℞. Olei communis
Terebinthinæ
Reſinæ pini
Ceræ citrinæ
Singulorum partes æquales.

Miſce,& ſecundum artem fiat vnguentum. tu verò quod oleum accipis?SE.Oleum roſaceum ſemper accepi.BRAS.Si roſaceum accipiatur,magis redolet,tamen apud non nullos pharmacopôlas Romę vnguentum, quod ſequitur,pro reſino vnguẽto vẽditur:

℞. Resinæ pinguis albæ & mollis ℥ ij.
Gummi helemi ℥ ß.
Olei rosacei ℥ j.
Ceræ albæ quantum sufficit.
Misce, & cum vino albo conficiatur vnguẽtum. SE. Nunquam vidi hoc pro resino vnguento seruari. BRASS. Et nullus est Ferrariæ, vel Venetiis, qui ipsum conficiat pro resino vnguento. Conciliator ait, Vnguentum hoc cerebrum roborare, superfluitatésque exiccare, quæ sub osse sunt, absque abrasione & ipsius ossis detractione.

SENEX XXXIIII.

Vnguentum Basilicon ad examen venit. BRASSAVOLVS. Et suæ sunt in hoc vnguento difficultates, nam aliqui Mesue basilicon seruãt, alij basilicõ quoddã, quod magistrale vocant. SE. Quale est hoc, quod dicis, nam ego semper Mesue basilicon seruaui. BRAS. Et deinceps etiam seruato, sed maxima pharmacopolarum pars hoc quod sequitur, seruat:
℞. Picis naualis
Picis græcæ
Terebinthinæ
Resinæ
Olei communis
Singulorum ℥ vj.
Ceræ nouæ ℥ iiij.

Misce,

Misce, & igne lento fiat vnguentum. SEN. Diu est, quòd multos ita conficere noui, sed amplior videtur Mesue compositio, nam ipse ita conficit, & ad parui differentiã magnum basilicon vocat.

℞. Ceræ albæ
Resinæ
Sepi vaccini
Picis glutin
Olibani
Myrrhæ
Singulorum partes æquales.
Olei quantum sufficit. sequitur deinde Mesue in alio, scilicet, libro.

Ceræ ℥ vj.
Picis ℥ iij.
Alliorum singulornm ℥ j. & ß.

BRAS. Sunt aliqui Ferrariæ, qui hoc Mesue vnguẽtum sub ponderibus, quæ sæquũtur, conficiant.

℞. Ceræ citrinæ ℔ j.
Picis naualis ℥ viij.
Myrrhæ
Rrsinæ pini
Singulorum ℥ iiij.
Terebinthinæ ℥ v.
Olei communis ℔ j.
Sepi vaccini
Olibani

Sing

Singulorum ℥ iiij.

Miſce, & fiat vnguentum ſecundum artem.

SEN. Ex tot rebus nunquàm conficere vidi.

BRAS. Deinceps ita non dices, verũtamen alij ſunt, qui ita conficiunt.

℞. Reſinæ pini
Ceræ citrinæ
Picis naualis
Singulorum ℔ j.
Olei communis ℔ ij.

Miſce, & fiat vnguentum ſecundùm artem.

SE. Horum vnguẽtum quatuor tantùm recipit ſimplicia. BRAS. Alij ſunt, qui ita ex quinq; ſimplicibus parant.

℞. Picis naualis
Colophoniæ
Reſinæ pini
Olei communis
Ceræ citrinæ
Singulorum ℥ vj.

Miſce. Alij ex ſex ſimplicibus ita cõficiũt:

℞. Picis naualis
Picis græcæ
Terebinthinæ
Reſinæ
Olei communis
Singulorum ℥ vj.
Ceræ ℥ iiij.

Miſce, & fiat vnguentum ſecundum artem.

Alij

Alij recipiunt ceram æqualiter. Aliqui basilicon minus Mesuæ conficiunt, & seruant. SE. Est'ne illud, quod quatuor tantùm recipit simplicia? BRASSAVO. Illud inquàm, quod ita conficitur:

℞. Resinæ
Picis
Ceræ
Singulorum partes æquales
Olei quantum sufficit.. SE. Maxima est in vna vrbe diuersitas. vix tot sunt pharmacopôlæ, quot sunt in hoc vnguento diuersitates. BRA. Reperitur & apud Serapionem maius basilicon, & minus. Maius ex quatuor simplicibus tantum parat, idcirco illud vocat tetrapharmacum, cùm tamen sit pentapharmacum, nam recipit picem, resinam, sepum vaccinũ, & oleum, quãtum necesse est. Minus verò Serapionis basilicon idem est cum minori Mesue, & apud Auicennam minus basilicon eodem modo confectum est, vt in Mesue reperitur. At maius ex his conficit.

℞. Ceræ ℔ j.
Picis ℥ viij.
Myrrhæ
Resinæ
Singulorum ℥ iiij.
Glutinis Alimbat ℥ iiij.

Olei

Olei ℔ ij.

Misce, & fiat vnguentum secundum artem. SE. Ad quos valet affectus? BRAS. A' Mesue dicitur vulneribus conferre, in quibus non est calefactio. Mesue autem codex deprauatus est: quia affirmatiuè legitur, quod erat negatiuè legendum: & propriè valet in neruorum, neruosarúmve partium vulneribus: nam illa mũdificat, & incarnat. Antiquum Mesue codicem legi, in quo scriptum erat conferre vulneribus, in quibus deest calefactio, SEN. Multi ambiguitates faciant in illa parte in qua dicit glutinis alimbat: nã aliqui volunt esse vnam rem solam, aliqui duas: quid censes tu? BRASSA. Ad vnguenti intẽtionem vtrunque conuenit: propterea arbitror vtrunque esse in compositione sinendum. SE. Reperitúrne apud antiquos eiuscemodi vnguentum? BRASSA. Imò reperitur, nam de eo Trallianus agit, libro primo, capite XVII. propè finem, vbi de Cephalalgia ex ictu agit, & dicit tetrapharmacum pares habere portiones ceræ, & picis, resinæ, sepi taurini, aut vitulini, hoc verò tetrapharmacum est basilicon vnguentũ antiquorum: nam Oribasius Sardianus in libro Inflammationum, vbi de Aurium inflammationibus agitur, cum nardino oleo miscet basilicon, quod tetrapharm

pharm

pharmacum vocari ait. idem prȩsidium adhibet in aurium dolore ex inflammatione, in primo capite tertij libri de Compositione medicamentorum secundum locos Galenus, vbi ait: Quòd si inflammatio ad- ‘‘
sit, optimum ad eam pharmacum vnguen- ‘‘
tum nardinum, cum exiguo basilico appel- ‘‘
lato pharmaco infunditur: idem etiam te- ‘‘
trapharmacum appellatur. Ex his fortè ‘‘
Mesue defendi posset, cùm in ipsius exemplaribus affirmatiuè scriptum est basilicon vulneribus conuenire, in quibus est calefactio: tamen ego in aurium inflammatione non vterer nardino cum modico basilico, cùm plura adsint, quæ aurium inflammationi magis cõueniunt: tamen nec vererer ista, adhibere ad pus mouendum, in inflammatione potissimùm aurium, & in vulneribus ad mouendum pus. Vnde & Aetius libro secundo, cap. 150. inquit: Et quæ ‘‘
induratas partes molliunt, & quæ inflãma- ‘‘
tas maturãt, quale est quod tetrapharmacũ, ‘‘
& quod basilicon appellatur. Vt hinc col- ‘‘
ligi posit inflãmationes maturare eiuscemodi vnguentum. Paulus lib. vij. cap. decimoseptimo inquit: Basilicon tetrapharma ‘‘
cum, quod conficitur è ceræ, colophoniæ, ‘‘
picis, adipis taurini, portionibus ȩqualibus, ‘‘
ex eisdem etiam confici Aetius docet. Hi ‘‘
verò

verò omnes à Galeno accepêre:nam ille in
primo de Elementis libro, vbi illos repre-
hendit, qui dicebant non eſſe elementa in
„ miſto,quia nõ vidẽtur,inquit:Eadẽ ratione
„ negaret aliquis ex cera,reſina,pice,& adipe
„ id medicamentum componi, quod tetra-
pharmacum nominatur.& in primo Com
mentario de Natura humana,ſectione pri-
ma,idem ſentiens, & idem agens, quod in
„ prædicto libro de Elemẽtis inquit: Quod
„ perinde eſt,ac ſi in medicamenta tetraphar
„ maca meram tibi ceram oſtẽdi,aut picem,
„ aut adipem,aut reſinã poſtules. In eodem
„ libro, ſectione tertia, inquit:Vt tetraphar-
„ macum medicamentum, neq; ceram eſſe,
„ neque picem,neque reſinam,neq; adipem,
„ ſed vnum quid aliud ab his diſtinctũ,quod
„ ex his eſt omnibus genitum, in quarto Me
thodi medendi libro, tetrapharmaci vim
eſſe docet,calefacere,humectare, & celeri-
ter pus mouere. Et in quinto etiam Metho
„ di medẽ di,de tetrapharmaco inquit:Quã-
„ do planè multò magis augere putredinem
„ paucis debuit, vtpote quod ſiccare vlcus
„ prorſus nõ poteſt,maturare phlegmonẽ po
„ teſt Et in 13.Methodi medendi libro,mem
„ brum aliquod modicè calefacere, & hume-
„ ctare volens, tetrapharmaco vtitur, quod
„ roſaceo liquat,vel vbi abſit,aliquo ex rela-
xantib

xantibus. Celſus etiam libro quinto idem tetrapharmacum deſcribit, ad pus mouendum: ita verò dicit. Puri autem mouendo, non aliud melius, quàm quod expeditiſsimum eſt, τετραφάρμακον à Græcis nominatur, habet pares portiones ceræ, picis, reſinæ, ſepi taurini, ſi id non adeſt, vitulini: tamen adeſt baſilicon emplaſtrum nigrum apud eundem Celſum. SE. Quomodo hoc conficitur? BRAS. Hoc modo:

℞. Panacis pondo j.
Chalbani pondo ij.
Picis
Reſinæ
Singulorum pondo x.
Olei dimidium cyathi.

SEN. Arbitror te poſuiſſe deſcriptionem quampiam huic ſimilem. BRAS. Similem fortè, ſed non eandem. SEN. Quam ergo compoſitionem ſum ego ſeruaturus? BR. Quando pus mouendum eſt, & mediocriter calefaciendum ac humectandum, Galeni baſilico ſemper vtaris, Tetrapharmaco vocato, ſi verò adſint neruorum vulnera, in quibus etiam pus mouendum ſit, Meſue baſilicon accipito. Verùm ad nauſeam de hoc vnguento iam locuti ſumus.

SENEX. XXXV.

Ob hoc vnguentum de Ceruſſa cõtemple-

mur. BRAS. Hoc etiam vnguentum album Rasis vocatur, & à vulgaribus dicitur vnguento de *biaca*. SENEX. Notato tria esse apud pharmacopôlas de cerussa vnguenta. BRAS. Quæ nam sunt? SEN. Vnguentum de cerussa crudum, vnguentum de cerussa coctũ, & vnguẽtum de cerussa ad phlegma salsum, & scabiem siccam. BRAS. Referas hoc de cerussa ad salsam pituitam. SENEX. Iam refero:

℞. Cerussæ
Lithargyrij
Singulorum ℥ vj.
Plumbi vsti
Scoriæ argenti
Singulorum ℥ iiij.
Mastiches
Olibani
Sing. ℥ ij. & ß.
Olei rosacei
Aceti
Singulorum quantum sufficit.

Terantur in mortario, & prius oleum imponatur, deinde acetum, & absq; intermissione misceantur, modicè, ac paulatim instillando, quoad sint optimè mista, si quis verò eo vti voluerit, adde argenti viui ℥ v. & si fuerit necessarium adde ziniar ℥ ij. BRAS. Non adest Ferrariæ in aliquo vel

antiquissimo pharmacopolio eiusmodi vnguentum,& est vnguentum de cerussa Mesue, fortè verò tu illud confectum habes. SEN. Imò semel tantùm ipsum paraui, sed nunquàm vendidi. BRAS. De crudo igitur,& cocto vnguēto de cerussa loquamur. SEN. Crudum ita paro:

℞. Olei rosacei ℔ j.
Cerussæ lotæ ℥ x.
Ceræ albæ ℥ vj.
Camphoræ ʒ ij.

Misce. BRAS. In huius etiam vnguēti ponderibus magnæ sunt apud nostrates pharmacopôlas differentiæ, neq; in camphoræ appositione conueniunt. nam aliqui illam adiiciūt in maiori copia, alij in minori, alij neq; adiiciūt, audias verò has ponderū differentias, nōnulli etenim hoc modo parant:

℞. Cerussæ tenuiter puluerizatæ ℥ ix.
Olei rosacei ℔ j. & ß.
Ceræ albæ ℥ ij. & ß.

Misce,& fiat vnguentum.

Alij verò ita conficiunt.

℞. Olei rosacei ℔ j.
Cerussæ ℥ viij.
Ceræ albæ ℥ iiij.

Misce,& fiat vnguentum.

Alij hoc seruant.

℞. Olei rosacei ℔ iij.

Cerussæ ℔ j.
Ceræ albæ ℥ ix.
Camphoræ ʒ j. & ß.
Albumina ouorum numero ij.

Misce, & fiat vnguentum. SEN. Cur præscripti camphoram non adiiciunt? BRAS. Vt simpliciter sit vnguentum album, & non vnguentum album cum camphora, quod recentes camphoratam vocant. nonnulli verò ita conficiunt:

℞. Olei rosacei ʒ iiij.
Ceræ albæ ʒ ij.

Cerussæ quãtum sufficit ad inspissandum, & in fine duo ouorum albumina addantur. SEN. Hi suum hoc vnguẽtum singulis diebus facere debent, & non seruare. BRAS. Ita arbitror. imò multa sunt simplicia vnguenta quæ tunc fieri optarem, cùm illis quispiam indiget, ex Rasi verò ita confici debet:

℞. Cerussæ lotæ aqua rosãcea, vel plantaginis pluribus vicibus ℥ vj.
Ceræ albæ ℥ iij.
Olei rosacei loti ℔ j.

Liquefacta cera cum oleo lento igne, ab igne remoueatur, baculo semper agitãdo, cùmque ad frigiditatem ferè attigerit, cerussam adiice tenuissimè puluerizatam, in fine quatuor ouorum recentium albumina adiicito.

adiicito,& ſimul miſcendo probè agitato. qui deinde vnguentum hoc camphoratum efficere cupiunt, in ſingula vnguenti libra duas camphoræ drachmas optimè miſcendo iniiciant. SEN. Súntne alij authores, qui vnguentum hoc conficiant præter Raſim? BRAS. Auicēna duas habet deſcriptiones. in quarum vnaquaque lithargyrium ingreditur. prima autem compoſitio, quam dicit ad ignis aduſtionē facere,& excoriationem

Recipit lithargyrij ʒ j.
Ceruſſæ ʒ v.
Ceræ albæ ʒ vij.
Olei roſacei ℥ ij.

Cera,& oleum vnà liquefiant,& ceruſſa, ac lithargyrium addantur, ſimúlque miſceantur, antequàm infrigidentur, & vnius oui albugo vnà iungatur. SEN. Optarem etiam ſecundum Auicennæ compoſitionem audire. BRAS. Nunc audies:

℞. Ceruſſæ ʒ iiij.
Lithargyrij ʒ ij.
Scoriæ argenti aur. j.
Tragacanthi ʒ j.

Terantur,& ſetaceo cribro quatiantur, deinde recipiatur ceræ albæ ℥ j. quæ cum vnciis quatuor olei roſacei liquefiat, omniáq; ſimul in mortario commiſceantur. Serapio eaſdem duas de ceruſſa compoſitiones re-

fert, at secunda in simplicibus quidem conuenit, sed in ponderibus differt. SEN. Ne illam prætermittamus obsecro. BRAS. Ita ab authore scriptum est:

℞. Cerussæ plumbeæ ʒ vij.
Lithargyrij ʒ iij.
Scoriæ argenti ʒ ij.
Tragacanthi ʒ j.

Terantur, & setaceo cribro excernantur, & addatur ceræ albæ vncia vna, quæ cum tribus olei rosacei vnciis liquescat, & in mortario misceantur. SEN. Súntne antiqui de hoc albo vnguento locuti? BRAS. Galenus in primo de Compositione medicamẽtorum per genera, multa refert alba emplastra, quæ dicit ex argenti spumæ cerussa fieri, cur verò ex hac cerussa fiant, addit vel coloris causa, medici argenti spumæ cerussam ad alba emplastra conficienda miscẽt, vel vt quandam adstringendi, ac refrigerandi vim medicamento concilient, tu cùm otium nactus eris, alba illa Galeni emplastra legere poteris, nullum tamen est, quod his conueniat, quæ superiùs scripta sunt, omnibus autem albis vnguẽtis antiqui ferè aquam miscebant. Apud Nicolaum Alexãdrinum album quoddam reperitur capite. M. CCVIII. quod album non esse certus sum, nam Recipit absynthij ℥ ij. At vnguent

guentum de cerussa coctum quomodo paras? SEN. Ita paro.
℞. Olei communis ℔ ij.
Cerussæ subtilis ℔ j.
Coquantur lento igne donec secundum artem sit percoctum. Aliqui sunt, qui addunt ceræ albæ mundæ ℥ iiij. & in globos congerunt, & seruant. BRAS. Mihi semper placuit vt cera adderetur. SEN. Tamen & absq; cera in globos optimè distribuitur. BRAS. Ad alia igitur vnguẽtorũ genera te cõferas.

SENEX XXXVI.

Vnguentum de Arthanita, post illud de cerussa accedit. BRAS. Non est in magno vsu Ferrariæ, neque in vno, aut altero pharmacopolio illud inuenies. At cùm duplex sit: maius scilicet & minus, multi minus conficiunt, quia faciliùs efficitur: & cùm vnguentum de arthanita indicitur illud præbent, etiam si à Medico diceretur. Recipe vnguenti de arthanita maioris. SEN. Hoc error esse videtur. BRAS. Neque mediocris. SEN. Ad quos valet affectus? BRAS. Ex eo inungi ventrem, & sumem, & ilia, cathartici loco educere, inungi verò stomachum, vomitum excitare, vermes educere, & hydropi conferre, aquámque educere citrinam, adhibendúmque his est, qui medicamentum sumere non valent. SEN.

Cuius authoris eſt? BRAS. Meſue illud refert ad Alexandrum, tu verò cōpoſitionem referto. SEN. Hæc eſt, quam refero.

℞. Succi arthanitæ .i. cyclaminis ℔ iij.
Olei irini ℔ ij.
Butyri vaccini ℔ j.
Pulpæ colocynthidis ℥ iiij.
Polypodij ℥ vj.
Euphorbij ℥ ß.

Quæ terenda ſunt, terantur, & in ſuccos, & olea ſubmergantur, & in vitriatum vas arcti orificij ponantur, capútque ipſius ligetur, & per dies octo dimittatur: deinde totum bulliat ebullitione vna, & coletur, poſteà huic colaturæ adde

Serapini aur. v.
Myrrhæ aur. ij.

Prius tamen in aceto vini quātum ſufficit, diſſoluantur, & omnia ſimul miſceantur, ſimúlque bulliant baculo ſemper agitando, hócque fiat vſque ad ſuccorum feré conſumptionem, tunc adde

Ceræ ℥ v.
Fellis vaccini aur. v.

Ferueat cum eis quoad cera liquefiat, deinde quæ ſequuntur, in puluerem redacta: miſceantur.

℞. Scammonij
Aloës Mezerĉon

Colocynthidis
Singulorum aur. v.
Euphorbij aur. ij.
Salis gemmæ aur. iij.
Turbith aur. v.
Piperis longi
Gingiberis
Chamæmeli
Singulorum aur. ij.
Conficiantur,& administrentur. SEN. Inueniturne apud Alexandrum? BRASSA. Per Alexandrum, Mesue Trallianum intelligere solet, ego multùm quæsiui, tamen apud authorem illum compositionem hanc inuenire non potui, nescio an alium Alexandrum intellexerit Mesue, quem tamen non cognouerim. SEN. Súntne alij, qui aliter hoc vnguentum conficiant, quàm ego retulerim? BRASSAV. Multi in ponderibus differunt, si pharmacopolarum libros leges, imò hæcmet compositio à Mesue in capite de Arthanita posita est, tamen in aliquo sed modico differt, mihi placeret vt tu modo citato compositionem hanc conficeres. SEN. Iam confeci, & de nonnullis miror pharmacopôlis, qui vnguentũ hoc non conficiunt, sed Bononiã mittunt, ac emunt. BRASSAVOL. Et ego magis miror, quòd quid sit ignorant, propterea optarem vt

omnes diligentissimè conficerẽt, vt scirent quâ esset diligentia confectum, neque conſciẽtia remorderetur, quæ homines intrinſecus corrodit. SEN. A multis audiui vnguentum hoc reprehendi veluti periculoſum, quid censes tu? BRAS. De illis miror, qui in illo periculum faciant extrinſecus inungẽdo. ſecus eſt, ſi per os ſumeretur. imò quia nonnulli eo in clyſteribus vtuntur, & ego nonnunquàm in pauca copia vſus ſum, illis cõmiſceri debet. Adde Medicũ plerunque fruſtrare, & per ventrem nõ educere, & hoc præſertim, quãdo eſt antiquũ. quicquid ab aliis dicatur, ipſius vſus nõ eſt verendus, nonnunquàm experiri volui an cyclaminis ſuccus idem efficeret (nam ait idem ſecundum Galenum efficere, quod hoc efficit vnguentum) & non ſolùm ventrem deliniri iuſsi, ſed & lintea madefieri, & toti ſupraponi ventri. tamen nec tantillum ventrem ſoluit, nedum cõmouit. hi, quibus hoc vnguentum ventrẽ ſoluit, poſt ſemihorã circa vmbilicum motiones quaſdam paruas ſentiunt, poſteà quædam parua tormina cum rugitu, & venter cõmouetur, ac excernunt. At hoc non fit, niſi poſteaquàm ipſius vis ad inteſtina penetrauerit, illáque cõmorſerit, & vim expultricem ad expellendum excitauerit. SEN. Quomodo cõfectũ eſt minus

de

de arthanita vnguentũ, quod nõnullos ſeruare dixiſti? BRAS. Ita illud cõficit Meſue.

℞. Succi arthanitæ
Viſcoſitatis quæ mulgetur ex radice filicis
Succi chamæmeli (aliter chamæcentes) id eſt, ebulorum
Singulorum ℥ ix.
Succi extremitatum tamariſci ℥ ij.
Olei irini ℔ xj.
Hyſſopi humidæ ʒ v.
Ammoniaci
Bdellij
Singulorum ʒ j. & ß.
Aceti quantum ſufficit.
Ceræ citrinæ ℥ vj.
Corticum radicũ capparum ℥ j. & ß.
Spicæ ʒ iiij.

Miſce, & fiat, vt ſuperiùs dictum eſt, ſcilicet in vnguẽto de arthanita maiore, tamen alij ſunt, qui ita Ferrariæ vt ſequitur parant, à præcedentibus in ponderibus ſolum differunt, & non in rebus.

℞. Succi arthanitæ
Succi viſcoſitatis filicis
Succi ebulorum
Singulorum ℥ iiij. & ß.
Succi tamariſci ℥ j.
Olei irini ℔ j.

Hyſſopi humidæ ʒ ij. & ß.
Ammoniaci
Bdellij
Singulorum ℈ ij. & G̃ v.
Ceræ citrinæ ℥ iij.
Corticum radicum capparum ℥ vj.
Spicæ ʒ j. & ß.

Aceti modicum. miſce, & fiat vnguẽtum. tamen nota & alios alia habere pondera, in compoſitione verò quam ex Meſue adduxi, quod legitur olei irini lib. xj. corrige, & legito lib. ij. SEN. Cur ita retuliſti? BRASS. Quia & ita in authore ſcriptum erat, & ita in impreſsis codicibus paſsim legebatur. SENEX. Placet ne vt ita confectum ſeruem? BRASSA. Minimè omnium, ſed magnum potiùs ſeruato, ne & tu Medicos decipias, cùm vnguẽtum de arthanita ſimpliciter indicunt, nam ſemper magnum intelligunt.

SENEX XXXVII.

Vnguentum ſtomachale me moleſtat, vt in examẽ accedat. BRAS. Non ſunt & in hoc minores, quàm in aliis vnguentis differentiæ. nam quot ſunt pharmacopôlæ tot ferè ſunt pro ſtomacho vnguenta, tu verò quódnam conficis? SENEX. Hoc quod refero.

℞. Olei cotoneorum
Nardini
Maſtichini

De

De abſynthio
Singulorum ℥ iiij.
Cinnamomi
Roſarum
Cyperi
Gallarum
Gingiberis
Piperis
Carui
Amydis
Cariophyllorum
Abſynthij
Mentæ
Maſtiches
Maceris
Singulorum ʒ ij.
Charabe
Ligni aloës
Cardamomi
Singulorum ʒ ij.
Ceræ citrine quantum ſufficit.
Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem.
B. R. Fortè tu ſolus es, qui vnguētū quod adduxiſti paras, nā alij hoc efficiūt & ſeruant.
℞. Olei nardini
Maſtichini
Chamæmelini
De menta
De abſynthio
Sing

Singulorum ℥ ij.
Olei cotoneorum ℥ iij.
Olei rosacei ℥ j. & ß.
Maceris
Masticħes
Cariophyllorum
Nucis moschatæ
Cardamomi maioris minoris
Galangæ
Ligni aloës
Singulorum ʒ ij.
Corallorum rubrorum
Coriandrorum præparatorum
Rosarum rubrarum
Singulorum ʒ ij. & ß.
Summitatum absynthij
Mentæ
Florum chamæmeli
Summitatum schœni
Singulorum ʒ j. & ß.

Omnia subtilissimè conterantur, & addito modico ceræ fiat linimentũ molle, addẽdo panis vstulati prius in aceto infusi ℥ ß. At alij sunt, qui ita conficiunt.

℞. Mastiches
Ligni aloës ℥ ß.
Maceris
Cariophyllorum
Spicæ

Piperis

Piperis albi
Cardamomi
Galangæ
Cinnamomi
Singulorum ʒ ij.
Mentæ
Abſynthij
Roſarum rubrarum
Singulorum ʒ v.
Corallorum rubrorum ʒ vj.
Olei de abſynthio
De ſpica
Maſtichini
Singulorum ℥ viij.
Ceræ albæ ℥ vj.

Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem. Alij verò ſunt, qui hoc modo parant, ac ſeruant

℞. Olei de abſynthio
Nardini
Maſtichini
Singulorum ℥ j.

Poſteà abluantur vino albo tenui odorato, & adde

Roſarum rubrarum
Corallorum
Cariophyllorum
Cinnamomi
Ligni aloës, Macis

Mentæ
Schœni
Singulorum ʒ j.
Misce, & cum modico ceræ fiat vnguẽtum secundum artem. Alij verò ita conficiunt:
℞. Mastiches ʒ iiij.
Aloës ʒ iij.
Macis
Cariophyllorum
Spicæ
Croci
Myrrhæ
Piperis
Cardamomi
Galangæ
Granorum paradisi
Cinnamomi
Calami aromatici
Singulorum ʒ j.
Florum labruscæ
Mentæ
Succi absynthij
Rosarum
Singulorum ʒ ij.
Corallorum rubrorum ʒ iij.
Olei mastichini
de Spica
de Absynthio
de Cotoneis

Sing

Singulorum ℥ iiij.
Ceræ ℥ iiij. & ß.
Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem.
Nõnulli verò ſunt,qui eiuſcemodi vnguentum ita parant.

℞. Cinnamomi
Cariophyllorum
Nucis moſchatæ,
Galangæ
Calami aromatici
Ligni aloës
Maſtiches,
Maceris
Corallorum rubrorũ
Singulorum ℥ j.
Roſarum rubrarum
Florum labruſcæ
Abſynthij,
Mentæ
Singulorum ℥ ij.
Olei roſacei
Maſtichini,
de Cotoneis
de Menta
de Abſynthio
Ceræ citrinæ
Singulorum ℔ j.
Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem.
Non deſunt etiam,qui hoc ſeruant.

℞. Maſtiches ℥ j.
Aloës ℈ ij.
Cariophyllorum
Cinnamomi
Calami aromatici
Singulorum ℈ iiij.
Aquæ roſaceæ
Vini cotoneorum
Singulorum ℥ iij.
Olei maſtichini ℥ iiij.
Ceræ quantum ſufficit.

Miſce,& fiat vnguentum ſecundum artem. SE. Ex his vnguentis quódnam tibi magis placet? BRASSA. Optarem, vt vnuſquiſque Medicus tunc conficeret, quando indigeret, ex quatuor, vel quinque, vel quot voluerit ſimplicibus, & vnguētum illius temperiei proprium eſſe, qui inungi debet, & nonnunquàm illud magis calidum conficere, nonnunquàm minus calidum, vt exigit affectus. non enim vniuſcuiuſque pes vno, & eodem calciandus eſt calopodio, ſed vni vnguentum hoc erit magis calidum, quàm conueniat, alteri minus.

SENEX XXXVIII.

Hoc prætermiſſo, vnguentum de Betonica contemplemur. BRASSA. De illo in ea parte egimus, in qua de vnguento vocato Capello, id eſt cephalico pertractauimus

mus, nam illa, quæ retulimus betonicã recipiẽtia, ſunt apud pharmacopôlas vnguenta de betonica. SE. Iam memini, mente verò exciderat. BRASS. Vnguentum igitur aliud in medium adducito.

SENEX. XXXIX.

Populeonis vnguentum ſeſe offert. BRAS. Tuum ediſſere, quod conficis. SEN. Nicolaum ſequor, & vnguentum, populeonis, quod ipſe parandum docet conficio, ita verò parat:

℞. Oculorum populi ℔ j. & ß.
Papaueris nigri
Foliorum mandragoræ
Cimarum tenerrimarum rubi
Foliorũ hyoſchyami
Solani
Vermicularis
Lactucæ
Semperuiuæ
Bardanæ
Violarum
Vmbilici veneris
Singulorum ℥ iij.

Axungiæ ſuillæ ſine ſale recentis ℔ ij. aliter iij. Oculi populi per ſe primo bene piſtentur, & iterum cum axungia miſcendo piſtẽtur, & globi fiant, qui per duos dies dimittantur, tertio die omnes ſupradictæ

herbæ colligantur,& per ſe probè terãtur, poſteà cum globis iterum piſtentur, ac miſceantur: globis iterum confectis per nouem dies reſeruentur: deinde globi illi fruſtatim in caldarium cum libra vna odoriferi, & optimi vini ponantur, & bulliant vſque ad vini conſumptionem, baculo ſemper agitando: deinde hoc totum in ſaccum ponatur, & probè exprimatur: hócque expreſſum infrigidari ſinatur. In vas deinde ad vſus reponatur. BRASS. Ad quos vſus? SE. Nicolaus dicit valere contra calorem acutæ febris, & his conferre, qui dormire nequeunt, temporibus inunctis, pulſibus, plantis manuum,& pedum: hoc idem cum oleo roſaceo, vel violaceo miſtum ſuper hepar extenſum calorem mirabiliter tollit,& ſudorem prouocat, ſi ſupra vmbilicum eo inungatur. BRASSA. Tu hoc verum putas? SE. Ab authore dicitur? BRASSA. Tamen author non eſt Euangeliſta, quia oppoſitum facit, nam ſudorem intus repercutit. SE. Súntne diuerſi in hoc conficiendo vnguento pharmacopôlæ? BRASS. In ſimplicibus conueniunt, at in pondere differunt,& cur differãt miror, cùm eundem habeant omnes Nicolaum. SE. Et quæ'nam eſt in pondere differentia. BRAS. Hæc eſt, quia aliqui ita habent:

℞. Ocul

℞. Oculorum populi ℔ j.& ß.
Foliorum papaueris nigri
Foliorum mandragoræ
Cimarum tenerrimarum rubi.
Singulorum ℥ iiij.

In reliquis pondus haud variant. Aliqui etiam cum nonnullis impreſsis Nicolai co dicibus duas apponunt axungiæ ſuillæ libras, alij tres. SEN. Semper tres appoſui. BRASSA. Et maxima pharmacopolarum pars, tres recipit. SEN. Eſt'ne ex antiquis quiſpiam, qui de hoc vnguento verba fecerit? BRASS. Si Nicolaus Alexandrinus inter antiquos numerandus eſt, antiquus quiſpiam de illo pertractauit: nam vnguen tum hoc conferre docet capite 1035. ſui de Compoſitione medicamẽtorum libri, cùm ait: Vnguentum Diapopuleum ad omnes dolores, & tumores, qui fiunt ex calida cauſa.

℞. Oculorum populi ℔ iiij.
Foliorum hyoſchyami
Foliorum cimarum rubi tenerrimarum
Semperuiuæ
Radicis bardanæ
Cotylidonis
Lactucarum
Violarum
Singulorum ℥ vj.

Axungiæ ſuillæ recentis ℔ vj. aliâs quantũ ſufficit, vel veruecis loco eius bene ablutæ. Axungiam & terẽda commiſce, iterum cum axungia conterantur, & magdaleonibus factis octo dies ſeruentur, & nono die ad lentum ignem in tenui vino coquantur, poſteà per ſacculum colentur, & abiectis herbis nocte ſolida dimittatur liquor, nocte quicquid coagulatum ſupernatauerit vaſe reconde. SE. In hac Alexandrini compoſitione deſunt vermicularis, folia papaueris nigri, ſolanum, & mandragoræ folia. BRASS. Fortè Nicolaus Propoſitus ab Alexandrino accepit, & hæc addidit, vel ab alio authore accepit. Vidi Ferrarienſes mulieres, quæ populi flores ab his oculos vocatos in oleum iniicerent, & Soli per totam æſtatem exponerent, poſteà exprimerent, & ad ſomnum prouocandum ſeruarẽt. SE. Conuenítne? BRASSA. Ita conuenit, vt id quod à ſomno excitat. SEN. Cur hoc? BR. Quia populi flores Galen. teſte calidi ſunt, an verò in tertio ordine, vel in primo, vt alij dicunt, calidi ſint, arbitror ego in primo potiùs eſſe propè ſecundum, & præter alios Galeni locos, quibus oſtendi poteſt eſſe calidos, adeſt etiam in quarto de Sanitate tuenda locus, nam oleo abiegno hoc comparat, & in eo vtitur in laſsitudinibus,

Inquit enim Galenus: Vtile ſanè medica- ‘‘
mentum eſt,& quod ex populi floribus fit. ‘‘
Id tale eſt: Ex floribus populi adhuc conni- ‘‘
uentibus modius italicus in quindecim aut ‘‘
viginti libras ſabini olei immittitur. Si id ‘‘
præſto non eſt,ſimile aliquod præparãdum ‘‘
oleum eſt. Dictum verò in præcedentibus ‘‘
eſt, ſimile eſſe quodcunque tenue eſt, nec ‘‘
vllam adſtringendi vim habet. Magis ve- ‘‘
rò ad rem pertinebit, ſi modicè contritum ‘‘
ipſum florem in oleum coniicies. Quòd ſi ‘‘
quotidie medicamentum dimouebis, ídq; ‘‘
potiſsimùm,cùm ſol feruebit, ac in domo ‘‘
calida repones:celeriùs ita, magíſque tum ‘‘
qualitas populi, tum vis in oleum migra- ‘‘
bit. Itaque poſt binos ternóſve menſes po- ‘‘
tes flore expreſſo atque abiecto habere o- ‘‘
leum,quod ſine vlla morſione per halitum ‘‘
digerat,ídque nihilo minus, quàm abieg- ‘‘
num. Quinetiam ceræ & reſinæ tantũdem ‘‘
iniicere licet,quantũ paulò ante in id,quod ‘‘
ex abiete confici diximus. Si quãdo verò hu ‘‘
midum id quod exprimitur,craſsius videbi ‘‘
tur: Sat fuerit vel quintã ceræ partẽ adiici, ‘‘
nedum quartam. Ego verò etiam ſextã me ‘‘
addidiſſe ſcio,vbi & oleũ craſſum erat effe- ‘‘
ctum, & qui vſurus erat,liquidiore medi- ‘‘
camento delectabatur. Nonnulli diu mace ‘‘
rari cùm flores,tum ſemina nõ ferẽtes,par- ‘‘

,, tim ea percoquere in oleo cogũtur, partim
,, aquam iniicere: vtique qui cautiores sunt:
,, quò videlicet nec torreantur, quæ sunt in-
,, iecta, nec oleum vstionem odore referat.
,, Qui verò his magis sunt curiosi, in dupli-
,, cibus ij vasis coquunt, hoc fit, cùm in lebete
,, in quo sit aqua feruens, inseritur exiguum
,, vasculum, in quod fundi oleum debet. Id
,, quod sanè nos facimus, non tamen ad se-
,, mina florésue coquendos (quippe hac co-
,, ctione minimè egemus, propterea quòd ea
,, diu maceramus,) sed tum, cùm in cõficiẽdo
,, medicamento ceram, & resinas liquare in
,, lebete paramus. Qui verò celerius ea præ-
,, parare cogitur, hunc necesse est, & vt præ-
,, dictum est, præcoquære, & ne torreantur
,, aquam, vinúmue iniicere. Atque ad ea qui
,, dem, de quibus nũc agitur vtilior aqua est,
,, vinum verò ad podagricos affectus, & vno
,, verbo articulares. Porrò sufficit tantulum
,, aquæ admiſceri, quantum coquendo to-
,, tum vanescat. Is modus erit, si quadruplum
,, eius aut quintuplum oleum sit, ergo & hæc
,, medicamenta succos quicunque non ad-
,, modum crassi, nec lenti in carne, cutéque
,, resident euaporant. Vt perspicuè videas
oleum istud, quo multi ad somnum prouo
candum vtuntur, non conuenire, quia cali-
dum est, nec id efficere potest. Secus verò est
de

de populeonis vocato vnguēto, in quo multa frigida & soporifera recipiuntur.

SENEX XL.

Vnguentum deniq; pro Gallica scabie suā sedem hic habet. BRASSA. Nullus est qui hoc seruet, quia vnusquisque Medicus proprium pro morbo gallico parari iubet vnguentum. SEN. Neque ego seruo. At quia in pharmacopoliis conficitur, propterea de illo mentionem feci. BRASSAV. De ipso igitur nihil à nobis pertractandum erit, quoniā ab vnoquoq; Medico, vt lubet, fit. Scis me conficere ex vnguento Aragō cum pinguedinibus, & terebinthina, & ratione temporis diuersa addo vt in æstate oleum rosaceum, & violaceum, in hyeme laurinū cum gummi generibus: & cùm imbecille vnguentum fieri iubeo, in singula vnguenti libra duæ hydrargyrij vnciæ imponuntur, in mediocri tres, vel quatuor: in vehementissimo sex, & ægri proficiunt, ac insanitatem restituuntur. At cùm alio ingenio illos in sanitatem restituere possum, eo potius vtor, quàm hydrargyrium adhibere. cùm de hoc satis dictum sit vnguento alia prosequaris. SEN. In Ferrariensibus pharmacopoliis tot sunt, quot retuli, & non plura, nisi quis in alicuius Medici gratiam vnum vel alterum genus seruauerit. BRA.

Domum igitur redeamus, vt cœnemus. SEN. Nondum cœnæ hora incumbit, ac interim de Ceratis verba facere poterimus. BRAS. Id efficiemus si vesicam priùs exonerauero. SEN. En matulam affero, exonera vt lubet, interim cerata colligam, quæ paucissima sunt in pharmacopoliis, posteà de emplastris agemus, quoniam & ipsa haud sunt in magna copia, imò ab re non esset si de emplastris vnà ac ceratis verba faceremus. BRASS. Vt lubebit, fiet.

ANTONII MUSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS,

Examen omnium CERATORVM, quorum apud Ferrarienſes pharmacopôlas vſus eſt:

Nunc primùm in lucem prodiens.

AD ILLVSTRISS. ET EXCELLENTISSIMVM PRINCIPEM ALOVISIVM ESTENSEM

Hieronymus Braſſauolus.

CVm à colendiſsimo genitore meo, Illuſtriſsime Princeps, libellus quidam de Ceratis, qui facultati medicæ non modicè prodeſt, in publicum proditurus eſſet, mihi uiſum eſt indignum fore, ſi abſq; tutore in lucem emitteretur, cùm ipſe

ipse (herculea forte claua fretus) hoc negligeret, At ego cui patris monimenta cordi esse debent, Excellentiam tuam elegi dignam prorsus, cui dedicaretur, ac deuoueretur. Itaq; illum Excellentiæ tuæ uti Xeniolum elargior, atq; inscribo, neque hoc immeritò, cùm non solùm te magnum reddant Auorum, ac Patris stemmata, sed & uirtutes illæ, quibus es in hac tam tenera ætate armatus. Hilari igitur frõte illud accipias, Illustrißime Princeps, quod & si tua nobili præstantia indignum esse non ignorem: tamen humanitate tua fretus non uerebitur te illud dignum effecturum, ac benignè (ut tui moris est) recepturum.

Vale.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI Ferrarienſis.

SENEX, BRASSAVOLVS.

Ed videris ferè ſubiratus Antoni. BRA. Imò ita longè abeſt: potiùs doleo de humana miſeria, quæ adeò cęcutiens ſit, & mentis oculis orbata, vt homines in illis magnifaciat rebus, in quibus magnifaciendi non ſunt, & illa prorſus negligantur, pro quibus laude digni eſſent. SEN. Nónne de hac materia ſeorſum ſcripſiſti? BRAS. Seorſum quidem in libello, cuius inſcriptio eſt, De æquali hominum natura, & quare alter alterum excedat. SE. Optarem illius ſermonis ſummam audire. BRASSA. Imò (vt audias) ab initio in finem vſque verba referam, ita enim incipit, Vulgus, & imperitorum turba, recti, ac boni expers, Herculem Eſtenſem Principem illuſtriſsimum admirantur, illa capita nudant, ſiſtunt obambulante, & ferè ſtupidi defixis oculis intuentur: huic

huic interim blandiuntur ſapientes, non ſecùs atque oraculum venerantur. cur hunc virum in ſummo rerum apice tam docti, & boni quã ignari, & imprudẽtes eſſe arbitrantur? Eſt'ne vna ac eadem ſapientum, & imperitorum cauſa? Abſit, quippe hi talia profitentur, qualia ſapientes vitio dant, & ceu fimo immerſa criminãtur: num & Hercules homo eſt generationi, fato, ac tranſmutationi ſubiectus, quales cæteri mortales, vt ait in Pimãdro Trimegiſtus? certè is eſt mortalis, curis aſtrictùs, omnibus morborũ generibus expoſitus, & fortunę blandientis ac irrirantis auſpiciis. Quid igitur vulgus nouit, vt Herculem tanti faciat? hominem præſertim mortalem, curis, ęgritudinibus, & æſtibus fortunæ additũ? vulgus ſtatim inſuſurrauit, Dïues eſt Hercules, Princeps Illuſtriſsimus, numis præpotens, ô inſanum vulgus diuitias Herculi anteponis. nõ illi, ſed auro ſubſcribis, Eſt'ne magis homo, quia diues? nũ inſenſato ac turpiſsimo homini diuitiæ cõtingere poterãt nũ homines auaros reddunt? qui auari, niſi diuites? nũ inuidiæ cauſa, faſtus, ac omniũ malorũ (vt in tertio de legibus volumine Plato ſcribit) propagatrices? & in quinto earundem legũ libro argumentatur valde diuites, impoſsibile eſſe ſimul & probos

Hinc

Hinc fortaſsis Seneca accepit, inferẽs, diuitias parum bonas, vtpote quę ſceleſtiſsimis accidãt, propter has (vt in vndecimo de legibus Plato inquit) rebelles, atque truculẽtos hoſtes in pugnã habemus. Vnde Demetrius Phalereus optimè diuitias nõ modò cæcas, ſed fortunam ipſarum authorem, poſteris tradidit. Accedat huc Seneca, qui fortunam laudari iubet, ſi diues eris, nõ te ipſum. nemo quia diues, honorandus nec diuitiæ bonæ ſunt, aliter fœneremur, ſpoliemus, furemur, nec ſacris parcendum: ſi diuitiæ bonę, deprędemur: nihil prorſus omittamus, quo breui diuites efficiamur: quiſque enim mouẽdus eſt lapis, vt bona enãciſcamur: nullus hinc melior, quia diues: nullus præſtantior, quia auri & argẽti cumulos imperio dominetur, nulli opibus obtemperandum. Quid enim aliud aurũ eſt, quã rubra terra? quod argẽtũ, quã alba? his omnia male perpetrãtur, cogunt in infanda ſcelera, variæ hinc luxuriæ, & tam ſordidæ ſpecies, hinc homicidia, hinc deſidiæ, hinc bella, hinc faſtus, hinc gulæ tam peſtilentiſsima lues, hinc hinc iracundiæ, hinc omnium malorum radices, ô inſanum vulgus, diues nõ eſt paupere excellentior, non magis honore & encomio extollendus. Igitur nec Hercules, quia diues, adeò inſigni laude ornandus

eſt,

eſt, poterant hæ turpiſsimo cuiq;, & ſceleſtiſsimo vſu veniſſe diuitiæ, non ſunt honoranda quæ accidunt, ſed quæ hominis propria, laboribus ac ſudore acquiſita accedũt. ſapiẽtes aſſentiunt ; nos, inquiũt, non eo Herculem principem digniſsimum veneramur, quia diues: ſed quia diuitiis optimè vtitur, magnificus eſt princeps, generoſus, inſignis: his magnificentiam oſtendit, quã nemo niſi diues oſtendere poteſt, nihil incuria prætermittit, ex hís quæ magnificum virum reddere prodidit Ariſtoteles quarto Ethicorum, tractatu primo, cap. 2. Admirabilia animo ac opere ſtruit, à quibus præ curta ſupellectile pauperculus abſtinet. Dedicat, publicos ludos ſplendidè parat, hoſpites ſuſcipit, alitq; ignotos, munera mittit, ea exorditur, quæ diuturno tempore extent, hinc glorioſè Herculem prædicamus, hinc honoramẽta, nõ ex puro auro, non ex nudis virtute diuitiis, quę nũquã homines, vel Iro magis præſtãtẽ efficiunt, nũ & diuites Hebræi? nũ & Turcę? num & auariſsimi quilibet? tamẽ decore ac inſigni gloria carẽt: at Herculis diuitiæ cæcæ nõ ſunt, verũ acutè cernũt, quia prudẽtiam ſequuntur, vt Plato primo de legibus inquit: Quid referã liberalitatis mirum in Hercule, atq; rarum decus? cui nõ ſatis ſunt tot diuitiæ, tã ſplẽ-
didæ

didæ,cur,quibus,quando elargitur, liberalium virorũ cõditionibus obseruatis. Nullam igitur vel ipse,aut quilibet alter ex diuitiis nobilitatẽ habet,sed ex generoso illarũ vsu,súntq; ad perfectam virtutẽ adminicula: quãuis hominum indiligẽtia in grauissima scelera & perfida ducant. primam sapientum,ac imperitorũ rationẽ habetis, quâ hi diuites splendidè honorant,illi diris execrantur,ni generosa via, & insigni cura distribuant: nũc secũdum argumẽtum paucis accipite, Vulgus præcedenti commento alterũ addit. Pulcher est corpore Hercules, hinc illum honoramus. ô magis insensatũ vulgus,vnde pulchritudinẽ acquisiuit? labore, an naturâ? num eâdem natura parẽs quibusq; etiam turpissimis decorem præstare potuit? nihil est honore,aut vituperio dignũ,quod naturâ ortũ habet. cur rectus loripedem,& Aethiopem albus derideat? omnium pulcherrimus sit,modicũ præstolare, tanquàm flos decidet, nec eodem statu permanebit: flaccidus,obscurus euadet,quũ canæ capitis niues fluent, quum rugæ arabunt frontem. num & pulchri sunt pleriq; mendici? num & meretriculæ pulchræ plures? num variis casibus decor amittitur? vt nunquàm possit vel recuperari deperditus? Sed omnia secunda fluant,saltem ætas ipsa

pulchritudinem eleuabit, clandestinè formam suffurabitur. inter homines igitur Hercules primum locum nec occupet, quia pulcher, quin decor scelestissimorum scelerum causa est, vt prouerbio receptum sit, Nihil pulchrum castum. Post hæc sapientes Herculem non corpore pulchrum admirantur, sed animâ venustum, vt quicquid crusta hac corporea clarissimis imaginibus splendeat, totum anima excellentiori modo amplectatur, ne scilicet pulcherrimum domicilium, ornatam sedem non haberet pulcherrimus, & virtutibus ornatus animus: nec parum refert, Principem omni virtutum genere præditum etiam corporis specie ornatum, Virgilio in hunc ferè modum canente:

Gratior est pulchro veniens è corpore virtus.

Quanquã excellentia ingenij sub quacũq; cute, vel turpissima lateat. Quoties Herculis illustrissimi Principis oculos intueor, quos habet fixos, non hinc inde inconstantis more vagos, nõ fastuosi modo eleuatos, sed in humili terra pronos, videor videre gemina relucentis astri nitida specula, quibus animæ virtutes referantur, his illa oblectatur, his depascitur, frons spatiosa, genæ rubicundæ, os, barba, color, omnia vitutum summarum indicia sunt, quas verè habet

anima per vniuersam Herculis molem extensa, quæ nec nimis est procera, sed cõmodè magna: nõ exuberantis crassitudinis, sed musculosæ ac plenæ roboris concinnitate. Verùm hac parte videbor adulationis notã deprecari. latè longéq; absit, ne laudaturus quidem sum Herculem Estensem suis sat virtutibus laudatum: quin magis illum sibi tanquàm in speculo commonstraturus, vt seipsum noscat, qui iãdiu sibi ipsi displicet. Sapientes igitur non corporis pulchritudine, quæ cuiuis naturâ vsu venire potest, sed animæ decore, mentis pudicitia, prono in virtutes ingenio Herculem extollunt. Ad tertium sapientum, & imperitorum argumentum festinet oratio. Accedit insuper vulgus, Princeps est Hercules, hinc illi obtemperamus, velut numen colimus. noui iam à puero vanissimum, & in diuerticula pronũ vulgus, num & Sylla princeps? num & Nero Imperator? hos nemo non afficit probris, in scelerum exempla, miseri adducũtur, num & pessimi fuêre duces? Princeps est, quid inde? num hi morte obliterantur? num ægritudines patiũtur? vulnera? febres? Gallicas scabies? nũ & comedũt? bibũt? excernũt? tetriùs etiã quã vulgares? nũ sudores fluunt? fœtẽt alæ, atq; pedes? num & animi curis prauè afficiũtur? timent, amant, odio

habent, frigent, calent? quid igitur inter principem interest atque seruum? quisque homo est, quisque rationale animal à Deo factum, vt postrema beatitudine fruatur, quisq; eisdem corporis & animæ affectibus molestatur, quin principes magis, minus serui, vtpote qui in delitiis nutriti fuerint, vt re modica disturbentur, quâ serui etiam in decuplo aucta nullo discrimine afficerẽtur: nulli sunt inter mortales principibus derisi magis, continuo plausu subleuantur, quicquid mali agunt, rectum esse censent, nam assentatores habent, omnia ad vota ostẽdentes, aiunt, aio: negant, nego: sæpiúsque id affirmant, quod totis viribus repellendum esset, & negant assequendum, vt principi (miserrimi & ipsi eâ conditione viuentes vel magis mortui) placeāt. magnus Alexander eò se hominem esse cognouit, quòd in bellis vulnere accepto, aliorum hominum more cruorem fluere vidit. Memini excellẽtissimum virum Nicolaum Leonicenum, mihi à primis philosophiæ rudimentis præceptorem, principes maioribus formicis comparantem, populos paruis magnas sequentibus. Dices, multis dominantur hominibus: his imperāt, iussa facessunt. quid inde? num breui si iniquus, dæmonum multitudini inseruiet? vbi nunc magnus

Alex

Alexander, cui nec ſat erat vnus hic orbis? vbi Phœniceus Hannibal? vbi Romanus Cæſar? vbi tot celebres anteſignani? Reges? Principes? nihil igitur refert an homo princeps ſit, & magis refrænandi honores, ſi nulla virtute ſucceſſerint: ſed paterni regni hæres eligatur, quid hic inſigne fecit? quid grande, quo cæteris hominibus eximiè præſtet? vulgus clanculùm murmurat, terræ, maríque dominatur: ô inſolentiſsimum, quid terra vniuerſa? quid mare? ſi in cœlum referes niſi punctũ, hoc eſt (inquit Seneca) id punctum inter tot gentes ferro & igne diuiſum: in quo nauigamus, in quo bellamus, in quo regnamus: nemo eſt ſuâ portione contentus, cùm cuique tres vlnæ ſuperſint, hi in tam breui & curta ſemita hanc partem elegêre, alteram illi, confinia ponũt, diſsident in terminis, ad necem vſq; bellant, ceu perpetuò miſeri tanquàm flores egredientes, victuri ſint, ò ridiculi mortalium termini, Dacus nõ exit Iſtrũ: Iſthmo Samothraces includuntur, Parthos ſecat Euphrates, Danubius Sarmatica, ac Romana diſterminat, Rhenus Germaniæ finem ſtatuit, Pyrenei inter Gallias & Hiſpanias copioſè diſtinguunt, inter Aegyptum & Aethiopas arenarum inculta vaſtitas iacet. Pro qua re bellant miſeri? ſi quis formicis

hominis intellectu cõdonabit, num & illæ aream vnam in multas prouincias disseca-bunt? num huius gregis, & alterius, pro conciuibus vnà ex aduerso pugnabunt? videbis exercitum concitari, Martem cantu accendi, vexilla portari tanquàm sint quid magni facturæ, exploratores instituent, excubiásque, vt nihilo nisi corporis mole homines, & formicæ dissideant, pusilla sunt terræ spatia, quæ homines possident, aut quibus tyrannizant: Nemo igitur princeps aut Dux alios homines ex imperio magis excellit, nec ipse Hercules. Sequitur Philosophorum sententia, hi inquiunt, Herculem admiramur, non quia princeps, sed quoniam ea tentat ac perficit, quę summum principem decent: munificus est, magnificus, liberalis, pius, clemens, cui vitiũ omne displicet: à cunis vsque bonis artibus deditus, humanitati inseruit, turpe putat scire. nisi operibus exprimat, quod didicerit: non curat opes, non aurum, distribuit pro meritis, sempérque esse mauult, quàm videri: iustitia vtitur, non summo iure: eleuat se nunquàm in prosperis, nunquàm in aduersis opprimitur: inimicis etiam fauet, nunquàm vlla fuit voluptate corruptus. Aequũ est ac sanctum, si quid ex eius ore manarit: nil nisi virtuosa insectatur. his cæte-
ros

ros antecellit, quæ principem decent, non quia princeps, antecellit. Habes quid imperiti, & eleuatiores tertio commento retulerint. nunc quam alteram anſam referant, audi. Vulgus inquit, adeò egregiè Herculem ſalutamus, qui ex nobili Eſtenſium genere ortus, præclara editus familia, cùm æuo, tamen illuſtrium virorum antiqua, ſummo loco natus eſt, inſigni patria. Nunc quoque delirum es vulgus: num patria nobiliſsima Roma? num Athenæ? verùm quot Romani, quot Athenienſes turpiſsimi in ſcelerum luto ceu ſues inuoluti? quot mendici? quot deſides? & brutis ferè ſimiles? num hi magis probro digni, quàm qui in aſperas cotes, inter dumeta, & inuias alpes nati, ſi virtutibus incumbant: quot ſummi proceres inter ruſticos nati, humili cibo educati, quorum inſignia nec tam longa temporum curricula obliterare poterunt. quo loco natus eſt ſoſpitator noſter Chriſtus? num humili? num tenui, & vili? è contrario quot imprudentes, ſordidi, illiberales, truculenti, inſtabiles, perfidi, procaces, ſublimi vrbe naſcuntur? inter ſpectatiora palatia, & celſa atria feſtiuè, nulla abſente delitiola nutriuntur? num ſupernum idem eſt vbiq; cœlum? num terra ea-

dem? fontes? flumina? cuipiã telluris portio inexpeditior videbitur,& minùs honore digna, in qua omnia non naſcuntur, & addent vrbis antiquitatem nonnihil referre, quid hæc ad homines? eâdem ratione omnem terræ partem execraberis, quum nullibi omnia,ſed vbique deſint quædam: imò in illa terræ parte,cui plurima deſunt, illuſtriores homines fiunt, dic etiam, quæ magis antiqua tellus? num Deus aridam ſolo nutu creauit? quid refert lapides, hac norma iam diu fuiſſe diſpoſitos? idem eſt ſolum, quo ſtruuntur vbique, quid virtuti addunt conditæ ædes? quid ampla palatia ſtriatis columnis plena? hæc non niſi ad luxum ſpectant, luxuriæ opera ſunt. volue parùm, volue priſcorum hiſtorias, diſce quibus tuguriis habitarint antiqui proceres, arabant Duces exercituum, terras colebant, breui agello viuebant vniuerſi orbis dominatores. Vanitas eſt humana, quæ ex antiquitate vrbes inſigniuit. laudentur hinc montes,nam & primordio naſcentis mundi diuina ope facti, laudentur maria: longè feliciores ſunt, qui nec ciuitate vel domo egent, ſed æquale cœlum habent: nunquàm illis frigus, nunquàm calor, quin tolerari poſsit,Solis vmbraculis cõtenti ſunt,ſub dio viuunt; ſtellas

noctu

noctu, quum somnus abest, cõtemplantur: astrorum motus obseruant, cœlestes ignes intuentur, quippe nulla est sine igne nox. id nunquàm silentio prætermittendũ est, cuidam præ patria glorianti, sum, inquit, magnæ vrbis ciuis, Aristoteles dixit, noli hoc attendere, sed an dignus sis magna & illustri patriâ. Et eò vsque insensatum est vulgus, quod ex agnatione Herculem extollit, vna est omnium prosapia: ex vno venimus patre: in vnam antiquam matrẽ tendimus terram. Vanum est sanguinem spectare: vanum magis prosapiæ fidere: vanissimum cognationes iactare, tanquàm meliores aut peiores homines reddiderint, si mendicissimum quenque spectabis, placeátque in ortum & prosapiæ limen adducere, in Regem incides, aut Principem, saltem primum patrẽ attinges, cuius omnes filij sumus. Quot Regum filios seruis etiam ancillari putas? num & regum spurij Regis filij sunt? quid prosapia? elatiores reddit, fastuosos, re nulla turbulentos, tumidos, inquiunt à nobili progenie ortum duxi, quare parentes laudandi sunt, non ipsi (nisi boni sint.) Hominibus rationem deme, cuius prosapiæ erũt? ratio vt ab inuicẽ secernentur in causa fuit, non generis nobilitas. Hinc hi Atestini, illi Biuilaquæ, alij Taxoni, aut Contrarij, aut

Trotti appellantur, ô quàm feliciores erāt, ac plenæ virtutum antiquæ illæ prosapiæ à re tenui nuncupatæ, Pisones inquàm, Cicerones, Rusticelæ. Abstine igitur, abstine vulgus Herculem ex genere aut patria admirari: neminem his imaginibus excellit, homo est & ipse, æque sub cœlo natus, Atestini cognatione distinctus: quin accidere potuit, vt Aragonensis, vel Merulus diceretur. Ex aduerso prudentes, non ex nobili, & antiquo genere, non ex insigni patria Herculem venerantur, sed honoramus, inquiunt, agentem quæ illustribus & digna patria ortos viros decent: nil nisi honestum animo volutat, nihil nisi illustre ac immortalitate dignum. Videor videre Herculem Estensem passim historia decantari, post hæc variis virtutibus tanquàm antesignanus adduci: verè antiquorum imagines præ se fert, eorum virtutes imitari potest, quia doctissimus: vult, quia optimus: efficit: quia diligentissimus: virtutes sequitur, & adeò plenus est, vt regurgitent: aulicorum illecebras nouit: nouit adulatorū blandimenta: præmuniuit se tanquàm contra Circes pocula, aut Syreneos cantus dimicaturus. virtutes prosapiam reddunt excellentem, non has prosapia. His homo est honore dignus, non genere, non patria, quæ sæpius

est ob

est ob socios prauorum hominum causa. Ad hunc ordinem quintam referamus breui pede sententiam: vulgus iterum clamitat, Herculem honoramus, quia parentum clarissimis vtrinque imaginibus illustris euasit, Alphonso inquàm patre, heroë cum quouis etiam veterum comparando, & Lucretia matre, non minoris quam Lucretia Romana pudicitiæ, vt omittam interim auos abauósque insignes, vt sileam vtrorunque parentum affinitatis ordinem, nam hæc quid ad hominum mores? quid ad bene beatéque viuendum? Est profectò Illustrissimus Alphonsus vir magnificus, liberalis, pius, iustus, clemens: quanta fuerit genitricis Lucretiæ pudicitia, quantæ fuerit benignitatis affecta mulier noui ego: Plura item docuit Ioãnes Brassauolus mihi patruus, vir adeò verax, vt illi (ceu alteri Zenoni) sine iureiurando credatur. Hæc verò nihil ad summam, si indigna probráque Herculi placuissent. id est ni mentem fœlicissimam nactus esset virtutibus arculam, non tot genitoris aut genitricis mores suffecissent, non auorũ exẽpla, quanquam non parum ad virtutẽ adminiculum dare possint: ô fœlicissimi parẽtes, qui non modò hunc Herculẽ genuere, sed Hippolytum & Franciscum, ac Alexandrum, quem adeò

adeò Christus amauit, vt ante annos & nimis præcocem raperet: quos enim (inquit Xenocrates) Deus amat, citius ad se reuocat. Sileo interim huius Alexandri imagines, puer erat, quum Deo placuit, puer inquàm annis, nihil tamen puerile habebat. nihil in eo erat non dignũ futuro principe. Veruntamen nemo sapiens ob hæc Herculem honoraret, quin si vitiis abũdaret, plurimùm detraherent: ceu qui patris, matris, auorum, fratrum, digna præ oculis habuerit immortalitate simulacra, & nihil profuerint hæc tam efficacia virtutis exempla. Ast sapientes genitorem deserunt, genitricem nõ aduertunt, post habent atauos, fratres omittunt. His enim nec Hercules, nec alter honore aut triumpho dignus est. nos illum celebramus, quia dignus tanto patre, tanta matre filius, dignus Hippolyto & Frãcisco proceribus frater, in quo omnium auorum atauorúmq; virtutes adeò repullularunt, vt pro cũctis vnus ipse sufficiat: priscorum stemmata, & virtutes, sed pressiori ampliorique gradu resignatæ in vno hoc Hercule reseruãtur. Hæc Herculem heroicæ maiestatis illustrem reddunt, nõ ipsi parentes, quanquam non parum sit momenti illustres genitores habuisse, quorum imaginibus filij innitantur. Verùm ad reliqua

prop

properemus. Iam vulgus ſibi alterũ parauit in hoc diſcrimine commentum: Illuſtrior eſt cæteris Hercules, quia vir fortis, validus corpore, membris, & naturâ agilis. ô obumbratiſsimum vnà & ineptiſsimum vulgus, qui robuſtiores baiulis, aut ruſticis fortiores? onera ſubeunt intricata magis & grauia, quàm ille ſufferret: ſuſtinent pondera, quę nec ille vel puſillum mouere poſſet: hos autẽ nihil extollis: hos nihil honoras. Quin funambuli, ſaltatoréſq; hunc agilitate ſuperant, quos nemo cæteris hominibus præſtare arbitrãtur: imò Chriſtiani probro dãt, ceu paradiſi neglectores. Sed vulgus in aurem inſuſurrauit: Haſtam ad perpẽdiculum in luſibus geſtat, caput ferit. Quid hæc ad beatè viuendum? neminẽ legi hac re apud hiſtoricos laudatũ, hinc nec bonus homo, aut prauus efficitur. Nullum igitur ex corporis robore, aut membrorũ agilitate encomio decantabis. Accedunt ſapiẽtes, Herculem (inquiunt) laudamus, qui alios nec ieiunè, nec frigidè animi fortitudine excedit: vitiis refragatur, virtutes recipit, & eò recipit, quò vtatur, ne abſque vſu cognoſcat. Hæc eſt vera circa alias virtutes fortitudo, quam in Ethicis Ariſtoteles cantat: audet circa terribilia, ſi neceſſe fuerit, iniurias patitur, non obſeruat cedentes, ea patitur

titur

titur quæ alij, vel momento ſufferre nequeunt, modò eius honoris nihil auferant, nihil bonæ famæ, pro qua ad necem vſque pugnandum, Diuo Hieronymo in Iouinianum quarto libro admonente: tamen ablegandus eſt quotidianus hominum mos, pro fœmina pugnant, & nequaquam vxore, ſed impudica. Proh pudor, nulla imminente cauſa in duellum deſcendunt, pro famulo pugnãt, nemo patriam curat, lancinari ſentiunt, nec linguã mouerent, nõ dico enſem ſtringerẽt. nemo pro fide pugnat: quin vnà Hebræi, Turcæ, Chriſtiani, Hæretici, Chriſto maledicunt, execrantur, Chriſti partes derelinquunt, nullus pro Chriſto enſem acuit, nequeunt etiã fratris verbulum tolerare, qui ſtercoris cloacam in corpore geſtant, nequeunt vel minimo ſenſus ſtimulo refragari. hæc eſt illuſtris & certa victoria, præclara & honeſta fortitudo, ſeipſum vincere. hac pollet Hercules. hac à doctis & probis honoratur, non ſtabili & firmo corporis robore. Quid his immoror? iam alterius cauſæ caput addamus, inquit vulgus: Præſtat Hercules, quia ſanus corpore, nullis perturbatur angoribus, valetudinẽ optimè ſeruat. ô inanius ampulla, & leuius pluma vulgus, quid egregium eſt in homine ſanitas? Si animam ſpectabis, ſanitas ad mate-
riam

riam pertinet, quæ ſæpius eſt multorũ ſcelerum cauſa, vt Cebetes optimè ſua in tabula pinxit, Baiulos cæteris præpone ſalute ipſa ſalubriores, præpone ruſticos omnium in victu inordinatiſſimos: nudi in nuda terra dormiunt. Cibos comedunt, nihil nutrimenti ferè accõmodantes, pane etiã ſecundario, & vappa cõtenti, iugi labore fatigantur, imbres nihil timent, nihil pluuias, nil gelidas hyemes, aut æſtuoſos caniculæ Soles, & tamen integra ſanitate fruuntur. Nemo igitur hac re laudandus, nec ipſe Hercules, quam ſorte habuit, & citò caſuram. Sapientes verò è cõtrario inquiunt: Non quia ſanus ſit, Herculẽ veneramur, at ad optima opera hac ſanitate vtitur, nihil eſt ipſi antiquius, quàm bonis ancillari, quibus inſeruiens, omnium dominus ſit, non enim quo ad mores, ſapientes ſanum eſſe & validum melius arbitrantur, ſed pro ſeruandis vtile. quin Cynicus ille Diogenes, nũquàm inualidos, ſurdos, cæcos, debiles appellabat, ſed imperitos, quos philoſophi homines non putant, niſi eadẽ ratione, quâ lapidea ſimulacra homines dicuntur. id eſt, voce ipſa, re minimé. Hinc dicendi anſam vulgus accepit, Herculi obſequimur, qui ſcientiis, & doctrinis abundat, eas enim longo ſudore acquiſiuit, Grammaticus eſt, Poëta, Orator,
Dialect

Dialecticus, vniuersam cyclopediã habet. Nunc vulgus vanissimum appellare abstineo, at nõ mihi tempero, quin pinguis Mineruæ appellem, quippe vera bona secernere nescit, quot sunt huius generis pessimi viri? nihil grãmaticæ deest, nihil Rhetorices, nihil Dialectices, nec (vt dicam in summam) liberalium artium canonum: at, scelestissimi sunt, à luxuria dimoueri non possunt, ab inquinatissimo sodomiticæ labis vitio, fastuosi euadunt, ac sciẽtiola non non minus sitiunt aurum, quàm auarissimi & imperitissimi quique pro hoc vno sudant, peierant, fraudant, calumniantur, belligerant, occîdunt, non minus addicti sunt fœdis voluptatibus, quàm imperiti. Quid, quæso, superest, quod hos ab indoctis distinguat, præter titulum & pauculas literas, quæ nihil aliud sunt, quàm igneus, & acutus in manu stulti & furibundi gladius? Has verò non adeò vilipendo, quin vtiles etiã admoneam. Cebetes quàm optimè dixit, sicut placuerit ad bonas disciplinas ire, eiusmodi scientias habere, vtile est: at nihil necesse. vtiles (Plato inquit) velut fræna, quæ feroces & instabiles iuuenum animos tenent, nè ad alia vertantur: nil verò impedit, eosdem ebrios esse, intemperantes, auaros, iniustos, proditores, & tandẽ insipientes.

res. plures certè eius generis videre licet. Sunt igitur magno vsui sapientes, vt Chrysippus ait, nemo autem his prudentior euadit: quãquam Zeno Cyprius in primo reipublicæ, liberales artes inutiles scripserit, addideritq; solũ studiosos esse liberos. vir hic nihil aliud sentit, quàm ad verũ hominis studiũ, vt melior euadat, ad felicitatem recipiendã, nihil afferre mométi, licet feroces animos remorentur. nemo igitur quenquam aut Herculem his scientiolis, ne dicam literulis, magnifaciat. Mox prudentes accedunt, Herculem honoramus, inquiunt, qui liberales artes degustarit, tanquam in veram sapientiã, & felicitatem adminicula. modicè hic sistit, quin ardua philosophię secreta quærere mauult, naturæ abdita inuestigare, more Socratis (posthabita vulgarium & imperitorum via) naturæ obscura in mores reducere cupit, honestas speculationes tradere. Decet virum liberum, Plato inquit septimo de legibus, numeros in primis addiscere: quos dictæ artes sequantur, ad verã disciplinam tramites, & quasi irritamenta illa, inde vera disciplina respublicas gubernare docet, & Reges eos mores imitari debẽt, quos subditos sequi volũt: nã omniũ scelerum, & bonorũ princeps causa est. Proinde quid aliud est Rempublicã té-

G per

perare, quàm sedulo quodã naturæ ordine sapientia moderato, cũcta disponere? hanc partem iam nouit Hercules, cõsiderat iugiter, & nulla nõ hora speculatur. De his verò nũquàm satis: sed iterũ clamitat vulgus, Dignus est honore Hercules, quẽ Rex Galliæ Franciscus amat, colit, obseruat, cui applaudit, secum domesticè loquitur, à secretis vtitur, vnà comedunt, obambulant, sodalis est, & comes, ô infelicissimum vulgus, qui est Franciscus Galliæ Rex? num homo & ipse mortalis? omni noxæ subiectus & curis? quid illi dare potest, vt melior aut felicior euadat? Diuitias, inquies. non sunt bonæ diuitiæ, nec meliorẽ hominẽ reddunt, nullus igitur, vel ipse Hercules corolla dignus est, quia Regis, aut Imperatoris domesticus sit, à secretis habeatur: num & histriones principum domestici sunt? num mimi? & fatui quos in delitijs habent? sapientes verò Herculem magnifaciunt, quem insignis Rex omnium sapientissimus, omniũ prudentissimus sibi in domesticum elegerit: eius iudicium tam acre est, támq; promptũ & absolutum, vt quẽ ille elegerit, nequeat nisi virorum maximus esse, nequeat nisi in virtutem culmine remorari: nõ potest sapiẽtissimus nisi sapientes, prudentissimus nisi prudentes, moralissimus nisi moratos eligere,

& in

& in propria cõſuetudine detinere. quis im pudicus non expaueat ante conſpectũ? quis moratus nõ magis ad virtutes animetur? ô feliciſsimum conſortium, quoties nobiles illi atq; moratiſsimi viri vnà conſedent: videor videre potẽtiſsimum Regem medias partes occupantem, veluti Solem ſplẽdeſcere, cui reliqui proceres ſeriatim in corona tanquam lucentiſsima aſtra aſsiſtunt, cœleſtem patriam imitantes: Herculem igitur ſapientes admirantur, quẽ Rex tam ſapiens elegerit, moratiſsimum inuenerit, in bonis perſeuerantem obſeruet. Ad hunc ordinem vulgus addit, Herculem colimus, quem pulcherrimæ amaſiæ, delitioſæ virgines ſingulari beneuolentia proſequuntur: ô leuiſſimum vulgus: ſile, ſile: nullo monitore indiges, magnoperè deſtitiſti: hoc argumento adeò vanè & indecore locutum es, vt deinceps quicquid dixeris, audire noluerim. Aequè eſt atque illud, Herculem laudamus, quia vitiis magis abundat, quia his turpibus delitiolis vacat: nunquam ad mala non pronum fuiſti vulgus. Hercules equidem amatur à pulcherrimis & quibuſque turpiſsimis, nobilibus, & ignotis colitur, optimis virtutibus coguntur, non delitijs, non venereis irritamentis, amicæ Herculem diligere, quia pulcherrimæ pulcherrimum

amant, optimæ optimum colunt, honestissimæ honestissimum venerantur, num & muli mutuo se scalpunt? & suam cornicem cornix amat? nec igitur mirum, si hic vndequaque insignis ab insignibus & pudicis charus habeatur: nolo amplius tua nugamenta audire vulgus, sat erit mihi, neminẽ ratione, qua homo magis altero natura, præstare: omnes æquales sumus, omnes eodem filo iuncti, eodem colore signati eisdẽ animæ & corporis subiecti affectibus. diuitiæ nihil conferunt, parentes, affinitates, pulchritudines, agilitates, principum dilectiones, corporis fortitudines, scientiæ liberales: hæc nec bonum nec malum, illustrẽ, vel turpẽ hominẽ reddit, sicut autẽ impetus insit æquales vincere, & longo, interstitio superare, ea agat, quæ Hercules, id est virtutes ad ipsos vsque cineres sequatur, earum sectatores cantet, vitia pedibus alatis fugiat. sunt autem virtutes, quas imitari debet, Fortitudo, Temperantia, Decor animi, Liberalitas, Spes, Fides, Iustitia, Charitas, Magificentia Magnanimitas, hæ, homines (vt pacis expediam) officiosè commendãt, his in mortales habentur, omni ætati accommodantur. omni generi, omni patriæ, omni vitæ instituto. Denique quisquis animum his virtutibus sua sagacitate præstiterit,

terit, ſplendidus efficitur, ſingulari vigilantiâ illuſtris, ſummâ prudẽtiâ felix. vt cum Horatio primo epiſtolarum libro canam:
Ad ſummam ſapiẽs, vno minor eſt Ioue: Diues, Liber, Honoratus, Pulcher, Rex denique Regũ.
Poſtremò Hercules Princeps moratiſsimè nihil hoc theatro inſimulaui, nihil ſum adulatus, longè abſunt blandimenta, nihil à nobis ſcriptum eſt, vt te laudarem: ſed vt te ipſum tibi velut in ſpeculo cõmoſtrarẽ: vides quam feliciſsimam mentem, quam dignam tuo corpore illuſtraueris: hinc diſpendia imminent, hinc turbatiora inuolucra ni acriùs extollendo animo ſtudeamus: ni velo & remis incumbamus: & adeò in hac re ſoliciti ſimus: quòd non ſine magno fœnore virtus creſcat. vale Princeps Illuſtriſsime: Patrone inſignis vale: & quũ nõnihil otij dabitur noſtra hæc nugamenta lectitare ne pigeat. SE. Hæc quæ enarraſti tam vera ſunt, vt nihil magis verùm inueniri poſsit. at placétne tibi vt de cerotis agamus? BRASS. Vt lubet. SEN. vnde dicta ſunt cerota? BRASS. Cerata potiùs dicenda ſunt, à cera, nõ cerota, quanquã & Græci κηρώτη, nomine vtantur, & ab eiſdem à cera & oleo vocentur κηρέλαια. SE. Ob quid cera his cõpoſitionibus adhibetur? BR. Vt oleũ cõtrahat, & diffluere nõ ſinat, ſed prõptiùs

Dialogi finis.

inhærere poſsit,& prætereà, vt emolliendi vim compoſitioni præſtet:habet & vim explendi. De olei ad ceram proportione nonnihil à Paulo ſcriptũ eſt libro ſeptimo.cap. decimoſeptimo.SE.Illa ergo quæ linimenta vocantur, cerata ſunt?BRASS.Cur hoc dicis?SEN.Quia cera & oleo conficiuntur, & nonnullis pulueribus vel ſuccis.BRAS. Cerata prorſus ſunt, ſed ſunt tenuiora cerata,& quæ vehementer non inhærent, iuxta Galeni ſententiam, at ſecundum recentes cerata ſolùm illa ſunt,quæ valde inhærent, & quæ ſupra corium extenſa ſemper maximè inhærent,conſiſtentiámq; habent & duritiem quampiam,qua linimẽta carẽt:licet oleum recipiant, atq; cerã. At de his nominibus à nobis digladiandum non eſt,ſed hoc tãtùm ſciri debet, cerata oleum & ceram recipere,& plerũq; ſunt linimẽta, quæ vehementer non inhærẽt,vt cùm multum olei receperint.SEN. Quoties à Medico in compoſitione aliqua ponitur cera, & indicitur hoc modo,adde modicum ceræ tunc pono ceram ad decimam partem vel duodecimam ad oleum.BRASSAVOLV. Quantam ceræ copiam ponis,cùm dicitur, ceræ quantum ſufficit?SE.Certa regula careo, ſed experientia video quantum ſatis eſt,& paulatim augeo.BR.Debet poni quarta ceræ

ta ceræ pars,vel ſaltem quinta ad oleum, ſi conueniens ceratum fieri debeat, recipiúnt que ferè ſemper reſinam aut terebynthinã cerata:quia noſtro tempore ſupra corium extenduntur, & alicui parti applicantur, nec deinde facilè dimoueri poſſunt.nunc verò de ceratis loquemur, vt noſtro tẽpore hoc nomen ſubeunt,& quæ ſunt in publico vſu , & in publicis reperiuntur pharmacopoliis.S E N.Sunt paucisſima numero cerata , quæ paſsim apud pharmacopôlas ſeruantur.B R A S.Quotquot ſint , tu illa ſingulatim propones , nos autem breuibus ſi quid erit circa illa explicandum,corrigendum ac immutandum,explicabimus , corrigemus atque immutabimus.Verùm ſi lubet,in hunc angulum ſecedamus, ne quiſquam ſit nobis impedimento.S E.I præ,ſequar:iámq; ſedeas , nam è crumena ſchedã depromam,in qua cerata omnia deſcripta ſunt,quæ à nobis ſeruantur.B R.Depromito,vt lubet.S E.Hæc eſt, quam in tuas manus pono.B R A.Lega tu cerata, vt in ordinem redegiſti.

SENEX II.

Ceratum ſtomachale primas occupat partes.BRASSA.Hoc vnum eſt ex illis ceratis, quod apud vnumquenq; pharmacopôlam diuerſum eſt , nam vnus compoſitionem

vnam ſub hoc nomine ſeruat, quã alij haud ſeruant, ſed & ipſi ſuam habent cerati ſtomachalis compoſitionem: veruntamen à tuo incipiamus: quódnam ſeruas tu huius generis ceratũ? SEN. Hoc, quod ſequitur:

℞. Maſtiches ℥ j.
Laudani ʒ iiij.
Aloës
Macis
Cariophyllorum
Spicæ
Piperis albi
Cardamomi
Galangæ
Cinnamomi
Florum labruſcæ
Coriandrorum præparat.
Gallæ moſchatæ
Myrtillorum
Sumachiorum
Antheræ
Singulorum ʒ j.
Mentæ ſiccæ
Roſarum rubrarum
Abſinthij
Corallorum rubrorũ
Singulorum ʒ iiij.
Olei de ſpica
de abſinthio

Sing

Singulorum ℥ ß.
Resinæ,pini ℥ viij.
Ceræ nouæ citrinæ ℥ iij.

Misce, & fiat ceratum secundum artem. BRAS. Ignoro quomodo vnica olei vncia ad ceratum conficiendum sit satis. SEN. Ego addo quantum mihi videtur. nam est pauca prorsus olei quantitas ista, quæ ceratum ingreditur. BRAS. Nonnulli sunt, qui ex eisdem conficiunt ceratum, sed ita in põderibus à tuo differunt, nam ponunt, mentæ, rosarum, absinthij, corallorum, singulorum ʒ iij. olei de spica, de absinthio, singulorum ℥ j. resinæ pini ℥ viij. ceræ nouæ. ℥ iiij. SEN. Hæc non videtur magna differentia: at in pharmacopôlæ dexteritate consistit, de his magis & minus addere, vt cerati formam aptent, & pro maiori ac minori horum copia tenacius sit, ac minus tenax ceratum: nam quantò minus olei recipit, tantò maiorem habet consistentiam, neq; defluit, neq; liquescit. BRAS. Alij sunt pharmacopôlæ, qui hoc nõ seruant ceratũ, sed aliam habẽt compositionem. SE. Quænam est? BRAS. Hæc, quæ sequitur.

℞. Masticheς ℥ j.
Mentæ siccæ
Absinthij
Rosarum rubrarum

Aloës
Myrrhæ
Terræ ſigillatæ
Singulorum ℥ ij.
Cariophyllorum
Myrrhæ
Piperis
Cinnamomi
Galangæ
Florum labruſcæ
Fu, id eſt Valerianæ
Myrtillorum
Sumachiorum
Antheræ
Coriandrorum præparato.
Cyperi
Galliæ moſchatæ
Cardamomi maioris
Singulorum ℥ j. ℈ ij.
Reſinæ pini ℔ j.
Olei maſtichini
myrtini
de cotoneis
de ſpica
Singulorum ℥ j.

Miſce, & cum cera fiat ceratum ſecundum artem. SEN. Et in hoc videtur eſſe pauca oleorum quantitas. BRAS. Nonnihil plus adiicitur, ſi ſit opus. SEN. Multùm differt eiuſm

eiuſmodi compoſitio à mea. BRASSA. Tamen non eſt abiicienda neque negligenda. SE. Non negligo, Sed miror tot eſſe apud pharmacopôlas compoſitionum diuerſitates. BRAS. Nunc vehementius adınirabe-ris, quia alij ſunt, qui ſequentem ſeruãt ſub nomine cerati ſtomachalis cõpoſitionem.

℞. Maſtiches ℥ iiij.
Aloës ℥ iij.
Cariophyllorum
Spicæ
Croci
Myrrhæ
Piperis albi
Cardamomi
Galangæ
Granorum paradiſi
Cinnamomi
Calami aromatici
Florum labruſcæ
Mentæ ſiccæ
Abſinthij
Roſarum
Singulorum ℥ ij.
Corallorum rubrorum ℥ iij.
Olei nardini
de ſpica
de abſinthio
de cotoneis

Sing

Singulorum ʒ ij.
Ceræ ℥ iij.ß.
Resinæ pini ℥ vj.
Misce,& fiat ceratum.
SE. Ego potiùs ita confici iuberem.
Ceræ
Resinæ
Quantum sufficit.
Misce & fiat ceratum.
Quare horũ quãtitas haud probè adducitur? BR. Verùm profectò dicis,tamen & statutũ põdus ac certũ assignari potest. Sed & alij sunt pharmacopôlæ qui hoc seruant.
℞. Specierum aromatum ℥ ß.
Picis naualis
Resinæ
Singulorum ℥ j.
Misce,& fiat ceratum secundum artem.
SEN. Quid intelligunt per aromatum species? BRAS. Aromaticos pulueres, quales, cinnamomi, gingiberis, cariophyllorum, piperis,& similium.nonnulli verò sunt,qui ad hunc vsum, ceratum de laudano vocatum,seruant,& cùm stomachale ceratũ indicitur,hoc præbent,quia ab authoribus dicitur valere infrigidato,atque imbecillitato stomacho,vímq; concoctricem roborare,& dolores qui à flatu oriuntur, auferre. cuius compositio hæc est:

℞. Mentæ
Rosarum rubrarum
Absinthij
Ligni aloës
Mastiches
Cinnamomi
Spicæ
Myrtillorum
Singulorum ʒ iij.
Cariopyllorum
Galangæ
Nucis moschatæ
Macis
Gingiberis
Gallæ moschatæ
Singulor. ʒ ij.ß.
Cyperi
Calami aromatici
Olibani
Aloës Myrrhæ
Corallorum rubrorũ
Singulorum ʒ j.
Zedoariæ
Terræ sigillatæ
Abrotani
Centonici
Centaureæ maioris
Singulorum ʒ j.ß.
Laudani ℥ viij.

Ceræ

Ceræ citrinæ ℔ ij.
Terebynthinæ ℥ viij.
Liquefiant cera, terebynthina & laudanum simul, reliqua verò in puluerem redacta misceantur. SEN. Eiuscemodi compositio aliquid habet cum aliis commune. BRAS. Habet etiam aliquid proprij, quo ab aliis distingui potest compositionibus. alij sunt pharmacopôlæ, qui Mesue ceratum seruāt, quod ipse Galeno attribuit, cùm ait: Ceratum Galeni stomachū confortans, & emendās vitia stomachi, quæ ex frigiditate sunt, præparans & confortans appetitum, & digestionem cibi, & confortans hepar, & sedans dolorem eorū. Hæc Mesue. SE. Optarem potiùs vt Mesue compositionem adduxisses. BRASS. Et hoc efficiam: illam igitur audito:
℞. Rosarum ʒ xx.
Foliorum absinthij sicci, ʒ xv.
Mastiches ʒ xx.
Spicæ Indæ ʒ x.
Terantur hæc subtiliter, & accipe,
Ceræ mundæ ℥ iiij.
Olei rosacei ℔ j. ß.
Dissoluantur ad ignem, & lauentur lotionibus pluribus aqua rosacea, deinde iterum dissoluantur, & lauentur vino veteri, succo citoneorum & pauco aceto, posteà

misc

miſceantur cum pulueribus, & fiat ceratum. SENEX. Quæ'nam compoſitio tibi magis placet, & quam potiùs probas? BR. Nullam, quia diuerſi affectus ventriculo contingunt, propterea non ſemper eodem cerati genere indiget: & quia affectus per magis & minus differunt: idcirco cerata diuerſa habere oporteret, per magis & minus differentia: vnde optarem vnumquenquam Medicum, tunc ceratum conficere, quando eo indiget, vt ad rem ægroti quem curat, facit, & plus vel minus addere, vt illi videbitur: & quandoque magis calefacere, quandoque minus, quandoque vehementiùs exiccare, quandoque minus, quandoque preſsius conſtringere, quandoque minùs præſsè. & idem eſt de apertione iudicium: nam pedes omnes non ſunt vno calciãdi calopodio, neque omnes vnam & eandem habent ventriculi temperiem, neque vnus & idem eſt lapſus. propterea quantum ſit de ſtomachali cerato ſeruando, nullum ſeruandum iuberem: ſed maluerim vt vnuſquiſq; Medicus, ſecundum ægroti, quẽ curat temperiem, & affectum ipſum ceratum quo indiget, indiceret. SE. Reperitúrne apud antiquos ceratum ſtomachale? BRA. Cur hoc petis? SEN. Quia Meſue dicit ceratum quod refert eſſe Galeni? BRASSA.
Nunq

Nunquam apud Galenũ talis generis ceratum inueni, quale illud quod Mesue adducit, secundum Galenum: tamen adest apud Galenũ stomachicũ ceratum, nã in octauo Methodi medẽdi libro, post dimidias ferè libri partes, vbi ad stomachum imbecillum præsidia ponit, cũ inũctiones diuersas adduxerit, inquit: Si verò qui afficitur cinctum non patitur, siue ob consuetudinem, siue delitias cingi recuset, licet cerato idem efficias. Est autem in eiuscemodi vsum optimum, quod ex cera fit Thyrrhenica in vnguento nardino liquata, cui postquã refrigeratũ est, aloës ac mastiches molissimus puluis est admistus: debet autem singulorum hic esse modus, ceræ ac nardi partes pares, aloës pars octaua, sic etiam & mastiches, vel (si placet) huius paulò aliquid plus. Quod si cerato aliquid è sumptuosis his vnguentis admisceas, præstãtius medicamẽtũ habebis: si autem ventriculus intus vritur, ita vt affectus quidam phlegmone similis in eo consistere videatur, vtilius est ceratũ quod ex melino cõficitur. Sunt porrò & alia medicamẽta nõ pauca, alia quidẽ ex œnanthe, alia ex hipocystide, & balaustiis, & palmularum carne cõfecta, quæ vẽtriculo cùm refrigerando, tũ verò firmãdo sint idonea. Hæc Galenus de suo cerato stomachico, in

octauo

octauo Methodi medendi libro. Verùm & de ipſo etiam agit in octaui libri initio de compoſitione medicamentorum ſecũdum locos, cùm ait: Ceratum igitur quo aſsiduè vtor, ex aloë, & maſtiche, & cera pontica amara, atque vnguento nardino conſtat. componitur verò hyeme ad octo drachmas ceræ, vncia vna menſurali Romana vnguẽti nardini cõiecta. Aeſtate autem ad ſeptem eadem vnguenti proportione. optimum autem vnguẽtum eſſe oportet quale anteà quidem in ſola Laodicea Aſiæ præparabatur, nunc verò in aliis multis Aſianis vrbibus componitur. Cera ſi non pontica amara tibi in promptu ſit, aliam Ponticam coniice, & neque illa præſente, eam quæ Tyrrhenica appellatur. Si verò neque hæc adſit, aliam aliquam odoratam & pinguem. Si verò neque talem habéas, eam quam habere potes, lotam adde. liquefiat autem in duplici vaſe, atque ita refrigeratum, & eraſum ceratum, cum tritis reliquis probè permiſceas, cum aloë videlicet & maſtiche. Sit autem vtriuſque drachma vna & quandoque plus, nõ tamen vt ſeſquidrachmam trãſgrediaris. Quòd ſi ampliori opus ſit adſtrictione, nimirum debilitate tanta exiſtente, vt cibũ retinere non poſsint, omphacium pari pondere addatur, vt triũ ſin-

gulorum drachma ſit vna, aloës vna, maſtiches vna, & tertia omphacij. Cæterùm in cerati præparatione, primùm omphacium miſceatur, deinde etiam alia his vniãtur. at verò quemadmodum omphacium, ita abſinthij ſuccum admiſceto, quandoq; etiam ambo, & tertium inſuper hypocyſtidis, & quartum œnanthæ: ſic autẽ appello vitium ſylueſtrium germen vnà cum floribus, ex quo ſuccedentibus diebus vna fit, quin & Rhois ſuccum non rarò admiſcui, ſed & cerati nardini copiam augere oportet, iuxta proportionem numeri reliquorum pharmacorum, ita vt ſi quatuor drachmæ aliarum rerum accumulentur, triens ſit nardini cerati, ſextans quidem ceræ, ſextãs item nardini vnguenti, hoc eſt vtriuſq; drachmæ ſedecim, quem Paulus ſecutus eſt. SEN. Ceratum igitur quod Meſue ex Galeno adducit, Galeni non eſt? BRAS. Non quòd ſciuerim, aut vnquàm inuenerim, imò argumentum eſt non eſſe Galeni, quia illa quæ compoſitionẽ ingrediuntur, aqua roſacea lauat. Conſtat verò Galeni tempore, roſaceã aquã vi ignis eliquatam non fuiſſe inuentam. Et ſi dicas per roſaceam aquam, roſarum decoctum intellexiſſe, hoc dici nõ poteſt, ſiquis Meſue loquendi vſum conſideret, qui ſemper per roſaceam aquam, illam quæ vi ignis

eliq

eliquatur, intelligit. SEN. Quódnam igitur ceratum seruare debeo? BRAS. Si aliquod seruandum sit, erit hoc Galeni. SEN. Si quãdoq; frigido cerato indigeremus, quónam vti deberemus? BRAS. Stomachum ratissimè infrigidare oportet: nam & si in ipso inflammatio adesset, magnis & vehementibus infrigidantibus vti nunquàm deberemus, quia ventriculus suâpte naturâ frigidus est.

SENEX III.

Ceratum contra pestem sequitur. BRAS. Nunquã audiui apud pharmacopôlas eiuscemodi cerati genus seruari. SEN. Deinceps hoc non dices. nam à præceptore meo seruabatur, & ego semper illud seruaui, & eo in pestilentibus temporibus magnum lucrum paraui. BRAS. Refer tuum hoc ceratum. SEN. Iam refero.

℞. Specierum diamoschi dulcis
Diamargaritonis
Diambræ
Singulorum ℈ j.
Camphoræ
Sandalorum omnium
Corticum citri
Florum lambruscæ
Been albi rubri
Myrtillorum

Singulorum ℥ ß.
Moſchi G iij.
Reſinæ pini
Terebynthinæ
Singulorum quantum ſufficit.

Miſce, & cum modico ceræ fiat ceratum, quod ſupra coccineum pannum extẽdatur, & ſupra cordis regionem ponatur. BRAS. Non eſt in vſu eiuſcemodi ceratum, arbitrórque Ferrariæ in nullo inueniri, præterquàm in tuo pharmacopolio. SEN. Tum, cùm peſtilentia aliqua viget, eo non mediocre lucrum facio. BRAS. Seruato igitur ad hos vſus, & ad alia ceratorum genera te conuertito.

SENEX. IIII.

Ceratum pro crepatis in hoc loco pixydem ſuam habet. BRAS. Haud pauca vidi pro crepatis cerata, at tu quod genus ſeruas? SEN. Hoc quod ſequitur,

℞. Thuris
Maſtiches
Sarcocollæ
Agarici
Lapidis hæmatitidis
Mumiæ
Tragacanthi
Myrrhæ
Gummi Arabici

Terræ

Terræ ſigillatæ
Singulorum ʒ iij.
Gallarum cypariſi
Litargyrij
Boli armeni
Balauſtiarum
Corticum granatorum
Gallarum
Copularum glandium
Ariſtolochiæ longæ
Rotundæ
Conſolidæ maioris
Minoris
Farinæ lentis
Sampſuci
Singulorum ʒ ij.
Picis naualis
Picis Græcæ
Singulorum ℥ iiij.
Reſinæ pini
Terebynthinæ
Singulorum ℥ ij. ʒ ij.
Ceræ quantum ſufficit.

Miſce, & fiat ceratum ſecundum artem.

BRAS. Hoc non eſt commune ceratum(vt communi loquar more) pro crepatis,nã in hoc leporis pili haud ingrediuntur.SE. Ego ſemper hoc ſeruaui,& cùm à Medicis ceratum pro crepatis indicitur,prębeo.at tu cõ-

mune illud referto, quod leporis. pilos recipere ais. BRAS. Hoc eſt, quod ſequitur, cuius vſus eſt per totam Italiam frequentiſsimus, quanquã ipſius compẽſatio cõfuſa ſit:

℞. Sanguinis draconis
Thuris
Maſtiches
Sarcocollæ
Acatiæ
Lapidis hæmatitidis
Mumiæ
Tragacanthi
Myrrhæ
Gummi Arabici
Terræ ſigillatæ
Sanguinis humani
Aloës
Pilorum leporum vſtorum
Corticum nucis vſtorum
Singulorum ℨ ij.
Gallarum cypariſsi
Boli armeni
Lithargyrij
Balauſtiarum
Corticum granatorum
Gallarum
Copularum glandium
Vtriuſque ariſtolochiæ
Vtriuſque conſolidæ

Lent

Lentiſci
Sampſuci
Singulorum ℨ j.
Picis naualis
Colophoniæ
Singulorum ℥ ij. ß.
Reſinæ pini
Terebynthinæ
Singulorum ℥ j. ß.
Ceræ citrinæ quantum ſufficit.

Miſce, & fiat ceratum ſecundum artem. SE. Mihi videtur, quòd à meo nõ multum differat. BRAS. Tamen differt & in aliquibus ſimplicibus, & in ponderibus. at nonnulli ſunt qui aliud cõficiunt, in quo aliqua ſunt ſimplicia, quæ in præſcriptis abſunt, & in ponderibus eſt valde diuerſum. SEN. Nec iſtud afferre pigeat, ne in hoc noſtro ſermone quicquàm deſideretur. BRAS. Imò non piget, ſed compoſitionem audias: nam hæc eſt, quæ ſequitur:

℞. Thuris
Maſtiches
Sarcocollæ
Acatiæ
Lapidis hæmatitidis
Sanguinis draconis
Mumiæ
Tragacanthæ

Macis
Singulorum ℨ iiij.
Gummi Arabici
Terræ ſigillatæ
Boli armeni
Gallarum
Lithargyrij
Balauſtiarum
Nucum cypariſsi
Corticum mâli granati
Cicerum decoctorum
Ariſtolochiæ vtriuſq;
Corticum olibani
Roſarum rubrarum
Trium conſolidarum
Lentis
Orobi
Siliginis
Singulorum ℨ iiij.
Colophoniæ
Picis naualis
Singulorum ℥ vj.
Reſinæ pini
Terebynthinæ
Viſci quercini
Singulorum ℥ iij.
Collæ piſcium ℥ ij.
Collæ chartarum ℥ iiij.
Miſce,& omnia quæ pinſanda ſunt,pinſan-
tur

tur, ceratúmque ſecundum artem conficiatur. SEN. Miror cur taurinũ glutinum non appoſuerint. BRASS. Fortè ſub chartarum colla cõtinetur, tamen & alij aliam ſeruant compoſitionem, & præbent, cùm ceratum pro crepatis indicitur. SEN. Quæ'nam eſt illa? BRAS. Hæc, quæ ſequitur:

℞. Picis naualis ℥ iiij.
Litargyrij
Ammoniaci
Gallarum
Singulorum ℥ ij.
Maſtiches
Ceræ albæ
Ceræ rubræ
Colophoniæ
Aloës
Ariſtolochiæ longæ
Rotundæ
Singulorum ℥ iij.
Viſci quercini
Boli armeni
Singulorum ℥ vj.
Gypſi
Myrrhæ
Thuris
Singulorum ℥ v.
Terebynthinæ lotæ cum aceto ℥ iij.
Lumbricorum terreſtrium

Radicis vtriusque consolidæ
Mumiæ
Sanguinis draconis
Bdelij
Singulorum ℥ j.
Pellis arietinæ à pilis liberæ, & frustatim incisæ, partem vnam
Sanguinis humani ℔ j.

Ita verò conficiatur. Bulliat pellis in aqua quousque liquescat, posteà addantur glutinis piscium vnc. ij. & simul probè misceantur, addantúrque & ceræ & gummi & pulueres omnes, & simul agitentur ex oleo myrtino, & fiant globi, qui in vas ferreum vel æreum ponantur, & vsui seruētur. SEN. Mihi tamen videtur in vnum ac eundem finem hæc omnia ceratorum genera incidere. BRASSAV. Imò ambigendum non est, quia eorum finis est cōstringere, & quæ intrinsecus disrupta sunt, consolidare. SEN. Intelligo etiam eadem ferè esse in omnibus simplicia. BRASSAV. Tamen in aliquibus differunt simplicibus, & in ponderibus. SEN. At hæc, quam nuper adduxisti, compositio cōfusa esse videtur, sicut & aliæ superiùs enarratæ. BRASSA. Ob hoc nonnulli sunt, qui breuiorem parant compositionem. SENEX. Quámnam? BRASSAVOL. Hanc:

℞. Masticheſ ℥ ix.
Lapidis hæmatitidis
Gypſi
Boli armeni
Singulorum ℥ iij.
Gummi arabici
Glutinis piſcium
Singulorum ℥ ß.
Reſinæ pini
Picis naualis
Singulorum ℥ j. ß.
Colophoniæ ℥ ij.

Miſce:& lento igne fiat ceratũ. SEN. Haud mihi diſplicet eiuſcemodi cerati genus, quoniam breue eſt, nec tot indiget miſcellis. BRASSAV. Ego infinitos ferè ſanitati reſtitui ex enterocele, ſolo ammoniaco præparato,& diaquilone maiori, quæ ſunt longè pauciora, quàm ſint illa, quæ in ceratis in pharmacopoliis ſeruatis ac præparatis inſunt: nam hæc duo ſatis eſt vnà miſcere, & ſtatim confectum eſt. SENEX. Ad propoſitum finem intẽtionem habere non videntur. BRASSAVOL. Tamen rem ipſam perficiunt. SENEX. Quoſdam audiui, qui cerato quodam Arnaldi de Villa noua pro crepatis vtuntur. BRASSAVOL. Verum eſt, ſed ab his non multùm differt. SEN. Optarem & illud audire.

BRAS.

BRASS. Hoc facilè fiet, si authorem ipsum legamus in secundo sui breuiarij libro, capite trigesimoprimo, cùm ait:

℞. Lithargyrij
Lapidis hæmatitidis
Sanguinis draconis
Boli armeni
Masticħes
Ammoniaci
Mumiæ
Galbani
Thuris
Costi
Lumbricorum terrestrium
Singulorum ʒ ß.
Picis naualis
Picis græcæ
Ceræ albæ
Rubræ
Singulorum ʒ j.
Radicis consolidæ maioris
Mediæ
Minoris
Singulorum ʒ iij.
Rosarum
Myrrhæ
Aloës
Singulorum ʒ iiij.
Paleæ marinæ combustæ

Gallarum
Balaustiarum
Aristolochiæ rotundæ
Singulorum ʒ vj.
Visci quercini ʒ ij.
Sanguinis hominis rufi. ℔ j. minus quarta
Conficiatur hoc modo:

Accipe pellem vnam hœdinam, vel arietinam cum omnibus pilis suis, & decoquatur quasi bulliendo per totum diem, quousque omnia ferè liquefacta sint, & fiat sicut colla, & parum vel nihil de aqua ibi remaneat: deinde accipe libram vnam ex illa aqua optimè cum staminea vel panno collatam, & adde cum ea viscum quercinũ, & in olla noua lento igne liquefieri facito & bullire, baculo semper & cõtinuè commouendo: deinde lumbricos terrestres, posteà ceram & picem addas, deinde adde terebynthinæ drach. ij. posteà colophoniam, mastichen, myrrham, ammoniacũ, & galbanum adde, & liquefac simul, & baculo semper moueatur. Signũ decoctionis est, quod ponatur vna gutta ex eo supra lapidem marmoreum, vel supra cultellũ oleo inunctum: quæ cùm infrigidata fuerit, si massatur, & optimè coagulatur, tunc signũ est perfectæ decoctionis. si non masletur, tantum lento igne

igne bulliat, quòd ad hæc deueniatur. SEN. Nescio in hac compositione quid sanguis humanus efficiat, & quæ sit humani sanguinis cum ruptura affinitas, nisi sit, quia cùm exiccatur, adstringere videtur. BRASSAV. Nisi ita sit, aliam prorsus rationem inuenire nescirem. nam ob nullam aliam causam humanus sanguis herniæ prodesse potest. Scito etiam pharmacopôlas in primo simplicium ordine opium numerare, sub eo pondere, sub quo illa sunt, simpliciter tamen author ipse (vt in suo constat libro) opium non ponit. sed iam herniosorum cerata fastidio veniunt, optarémque, vt vnusquisque medicus tunc conficeret, quando illo indiget, & vehementius & minus vehemens, vt exigit affectus, ac ægrotantis temperies. SEN. Audiui & Gentilem Fulginatem ceratũ quoddam pro crepatis confecisse. BRAS. Confecit prorsus, & est in libro consiliorum suorum, consilio primo. SENEX. Ne hoc prætermittamus obsecro. BRASS. Idem est cum supradictis: tamen ne laborem subterfugere videar, iamiam illud referam:

℞. Picis liquidæ
Colophoniæ
Ceræ citrinæ
Aristolochiæ longæ

Rotundæ

Rotundæ
Vermium terreſtrium
Aloës
Singulorum ℥ iiij.
Litargyrij auri
Ammoniaci
Opopanacis
Caſtorei
Maſtiches
Bdelij
Summachiorum
Terebynthinæ
Serapini
Conſolidæ maioris
Minoris
Singulorum ℥ j.
Gallarum
Nucum cypariſsi
Boli armeni
Succi hypocyſtidis
Mumiæ
Singulorum ℥ vj.
Thuris
Viſci quercini
Lapidis hæmatitidis
Olibani
Gypſi
Myrrhæ
Singulorum ℥ iiij.

Sanguinis draconis ℥ vij.
Sanguinis humani ℔ ij.

Ita verò conficiatur: Accipe pellem Arietis expilatam, & coquatur in aqua tandiu, donec tota liquefiat: deinde dimitte aquam infrigidari, & residere, posteà accipe pulueres subtilissimè tritos, & setaceo cribro excretos: gummi verò genera in vehementissimo dissoluantur aceto, & sanguine commisceantur, & hæc omnia permiscenda in collatura aquæ pellis arietis in cacabo, & simul bullire facito, donec ad nigredinem & cerati formam deueniant, & vtere: notatúrque humanum sanguinem ab homine sano esse extrahendũ, & probæ temperiei, debétque ilico in cerato poni, cùm extractus est, quia si diu extractus maneat, facilè in corruptionem incidit. SEN. Omnia ferè ex eisdem simplicibus fiunt eiusdem generis cerata. BRASS. Tamen in aliquo semper differunt.

SENEX V.

Ceratum gratia Dei, post prædicta scriptũ sequitur. BRAS. Et istud quoque est apud diuersos pharmacopôlas diuersum, tu illud exprime, quod confectum seruas. SENEX. Hoc seruo:

℞. Picis naualis
Ceræ

Singulorum ℥ ij. ʒ iij.
Serapini ℥ ij.
Ammoniaci
Terebenthinæ
Colophoniæ
Croci
Singulorum ℥ j. ʒ iij.
Aloës
Thuris
Myrrhæ
Singulorum ℥ j.
Opopanacis
Galbani
Styracis calamitæ
Mastiches
Aluminis
Fœnu græci
Singulorum ʒ vj.
Thymiamatis
Bdellij
Singulorum ʒ iij.
Lithargyrij ʒ j.ß.

Misce,& fiat ceratum secundum artem.

BRA. Alij sunt,qui aliud seruãt gratia Dei vocatum. SE, Qualénam. BRA. Istud.

℞. Ceræ albæ
Resinæ pini
Ammoniaci
Singulornm ℥ vj.

Terebynthinæ ℥ iij.
Galbani
Olibani
Masticheſ
Myrrhæ
Singulorum ℥ ß.
Ariſtolochiæ rotundæ ʒ. ij.

Terẽda terantur,& infundantur in vinum, in quo decocta ſint

Betonicæ
Verbenæ
Conſolidæ maioris
minoris
Centaureæ
Pimpinellæ
Hypericonis
Herbæ gratia Dei
Bautiæ
Singulorum ℥ M.

Poſteà extrahantur, & cum mulieris lacte conquaſſentur. S E. Hoc eſt vnguentum. BR. Imò ceratum eſt,&ad omnia vulnera aptũ, nam carnem gignit ac conſolidat. Sunt & alij qui hoc parant.

℞. Galbani
Opopanacis
Viridis æris
Thuris
Ariſtolochiæ longæ

Maſtic

Mastiches
Myrrhæ
Singulorum ℥ j.
Ammoniaci ℥ ij.ʒ ij.
Ceræ ℥ viij.
Olei communis
Lithargyrij
Singulorum ℥ viij.
Bdelij ℥ ij.
Adamantis
Lapidis hæmatitidis
Calamitæ
Singulorum ʒ j.

Conficiatur secundum artem, addendo ℥ vj. terebynthinæ, & drachmas quatuor gummi abietis, conficiatúrq; in massas. SE. Arbitror illos, qui hoc conficiunt ceratum, adamantem non apponere. BRA. Neq; ego hac in re ambigo, imò vidi vitri frustrula apponi. sunt alij, qui ita conficiunt hoc gratia Dei ceratum:

℞. Lithargyrij ℔ j.℥ v.
Galbani ℥ j.ʒ ij.
Ammoniaci ℥ iij.ʒ iij.
Ceræ citrinæ
Colophoniæ
Singulorum ℥ viij.
Olibani ℥ ij .ʒ iij.
Bdelij ℥ ij.

Opopanacis
Ariſtolochiæ rotundæ
Singulorum ℥ j.
Olei veteris ℔ j.ß.
Miſce, & fiat ceratum ſecundum artem.
Alij verò ita conficiunt ac ſeruant:
℞. Galbani
Opopanacis
Olibani
Myrrhæ
Floris æris
Maſtiches
Ariſtolochiæ rotundæ
Singulorum ℥ j.
Ammoniaci ℥ ij.
Ceræ citrinæ ℥ j.
Lithargyrij auri
Olei communis
Singulorum ℔ j.ß.
Miſce, & fiat ceratum ſecundum artem.
Alij quod ſequitur gratia Dei conficiunt, & cum indicitur, præbent:
℞. Galbani
Ammoniaci
Opopanacis
Viridis æris
Ariſtolochiæ rotundæ
Maſtiches
Singulorum ℥ j.

Ceræ

Ceræ nouæ ℥ x.
Terebynthinæ ℥ xj.
Olei oliuarum
Litargyrij auri
Singulorum ℔ j. ß.
Olibani ℥ ij.
Myrrhæ
Thuris
Bdellij
Singulorum ℥ j.
Calamitæ
Lapidis hæmatitidis
Singulorum ʒ j.

Hęc omnia in puluerem redigantur, pręter ceram & gummi genera, & ita ceratum con ficiatur: primò gummi genera cultro incidantur, & per diem ac noctem in acri aceto infundantur: posteà bulliãt in lingula, igne lento, quoad acetum consumptũ sit, baculo autem semper agitentur: deinde in lineum panum fortem ponantur, & duobus baculis in capitibus telę lineæ positis extorquendo vi exprimantur, in vaséque seruentur: posteà oliuarum oleum accipiatur, in quod cera in parua frustula redacta ponatur, & ad ignem posita simul liquefiant: posteà lithar gyrium addatur egregie puluerizatum, & bulliant semper agitando, ne fundo inhæreant, donec color mutetur, & nigrum fiat:

posteà gummi genera addantur, & paulatim bullire sinantur, quoad gummi sint dissóluta, semper verò baculo sensim agitentur, sæpéque lingulam ab igne depone, ne ob vehementem ebullitionem extra vas medicamentum saliat: tantum verò bulliant, vt ad illam deuenerit consistentiam, quod gutta vna in aqua frigida posita densetur, tunc enim coctum esse existimandum erit. Si verò non densetur, iterum bullire permittatur, quoad densescat, cùm ad hoc peruenerit, adde viride æris egregiè puluerizatum, baculo semper mouendo, quoad vnà inungantur, posteà myrrhã adde, & tertiò aristolochiam, quartò mastichen, denique thus, olibanum, magnetem, lapidem hæmatitida, simúlque decoquantur, baculo semper agitando, ne fundo inhæreant, & vt egregiè misceantur, adeóq; decoquantur vt ad nigredinem deueniant cum rubedine, tunc guttam in frigidam aquam deponito: si digitis non adhæreat oleo inunctis, coctum est, tunc ab igne remoueatur baculo semper agitando: posteà in peluim aqua frigida plenam ponatur, in qua dimittatur quoad manibus tractari possit, vt globi fiant, & ne manus exurat. Aliqui sunt, qui aristolochiæ rotundæ loco longam apponant. SENEX. Ad

quos

quos valet affectus hoc ceratum? BRASS. Si illa, quæ de eo feruntur, vera essent, nullo alio indigeremus cerato: ad tot remouendos valet affectus. nonnulli recentes ab authore illud vocant ceratum Gotfredi, quod inquiunt habere virtutem potiùs diuinam, quàm humanam. SENEX. Vires ipsius, ni piget, referas, BRASSA. Non piget prorsus, imò audias: inquiunt valere ad omnes plagas nouas, & antiquas, & vetustissimas, & supra omnia vnguenta ac emplastra valde abstergere ac mundificare, bonam carnē gignere, & in vna hebdomada magis consolidare, quàm cætera faciant vnguenta in vno mense: neque permittit corruptionem fieri in aliquo vlcere, nec prauam carnem generari: conuenit neruis omnibus incisis & concussis, atq; musculis à quacunque causa hoc contigerit, inflationi omni aduersatur: ferrum, lignum, vitrum è carne educit. Si hoc ceratū supraponatur, venenū etiam attrahit morsui cuiuscunq; animalis venenosi suppositum: omnem abscessum sanat: carcinomati, carbunculo, fistulæ, & igni sacro opem fert: valet ad cuiusuis vlceris dolorem, vbi corruptio adsit: vnicuique percussioni conuenit, vel membri obtortioni, & præsertim, quando aliquid adfuerit corruptum, strumas,

ac natas disrumpit, & sanat: omnes abscessus qui in hominum costis fiunt, vel in dorso, vel in hepate sanat, si supra locum ponatur, & dolorem remittit: podagricos dolores remouet, hæmorrhoidibus succurrit, cũ extra apparent: conuenit & ad capitis inflationem. SE. Alia igitur sunt dimittenda cerata, si ad tot valet affectus. BRASSAV. Imò nunc ipsum dimittamus, & ad alia ceratorum genera contemplanda pedem vertamus.

SENEX VI.

Cerata capitalia sequuntur. BRASSAV. Quot seruas capitalium ceratorum genera? SEN. Duo, Vnum temperatum, aliud calidum. BRAS. Cur frigidum deseris? SEN. Quoniam cùm frigidum indicitur, semper præbeo temperatum. BRA. Tamen ægroti nonnunquàm frigido indigent, in destillationibus præsertim. SEN. Frigidum in meo pharmacopolio nunquam seruaui. BRAS. Referas igitur cerata, quæ paras capitalia. SE. Hoc est temperatum.

℞. Galbani
Terebynthinæ
Resinæ
Singulorum ℥ j.
Acatiæ
Maioranæ

Rosar

Rosarum rubrarum
Myrtillorum
Thuris
Singulorum ʒ ij.
Masticis ʒ ß.
Misce,& fiat ceratum.

BRASS. Putásne tu hoc esse temperatum? SE. Ita audiui. BRA. At potiùs calidum est, quam temperatum: nam calidarum rerum viginti sex drachmas recipit, frigidarū verò octo & semis, calidæq́; in maiori intensione calidæ sunt, quam frigidę frigidę. alij sunt Ferrariæ, qui idē ferè cōficiūt ceratum, sed duas apponunt sandaracæ, idest gummi iuniperi drachmas, & loco semidrachmæ mastiches, integram ponunt boli armeni drachmam. alij tamen sunt, qui ceratum capitale temperatum ita conficiunt:

℞. Nucum cyparissi
Mastiches
Olibani
Sandaracę scriptorum
Rosarum
Balaustiarum
Singulorum ʒ j.ß.
Nucis moschatæ
Cinnamomi
Cariophyllorum
Singulorum ʒ j.

Misce,& cum pulueribus resina pini, & terebynthina.quantum sufficit,fiat ceratum, quod prorsus magis temperatum est,quàm id quod facis. aliqui addunt Galbani dissoluti in aceto ℥ iij. at nunc tuum calidum refer capitale ceratum. SE. Est hoc, quod referam:

℞. Pimpinellæ
Agrimoniæ
Pulegij
Lauandulæ
Millefolij
Consolidæ maioris,
Matris syluæ
Betonicæ
Saluiæ
Pelosellæ
Centaureæ minoris
Singulorum ℔ j.
Thuris Masticheſ
Singulorum ℥ ij.
Iridis
Aristolochiæ rotundæ
Singulorum ℥ j.ß.
Gummi helemi ℥ iiij.
Resinæ ℥ ß.
Terebynthinæ
Olei abiegni
Singulorum ℔ j. ℥ iiij.

Ceræ

Ceræ albæ ℔ j. ℥ iij.

Vini albi quantum sufficit, ad infundendum per nouem dies: posteà ad vini consumptionem ebulliant,& per lac vehementer ducantur,& conficiantur globi. BRA. In lacte circunduci haud mihi placet, imò hanc cum lacte miscellam penitus abiicerem. alij sunt, qui pro calido capitali cerato hoc parant.

℞. Aloës
Calamenthi
Pulegij
Corticum citrorum
Singulorum partes æquales.

Misce, & cum laudano ac modico acatiæ conficiatur. Alij verò hoc cerati genus ita conficiunt:

℞. Galbani ℥ j.ß.
Resinæ ℥ j.
Sandaracæ
Thuris
Singulorum ℥ ij.
Corticum thuris ʒ iij.
Masticħes ℥ j.ß.
Nucis cyparissi ʒ j.
Maioranæ
Myrtillorum
Rosarum rub.
Nucis moschatæ

Cubeb

Cubebarum

Singulorum ℥ ß.

Miſce,& fiat ceratum ſecundum artem.
SEN. Súmne hoc pro calido ſeruaturus? BRASS. Optarim vt Medici tunc indicerent, quando indigent, & modò magis calidum, modò minus confici iuberent, vt exigit affectus, quo ægrotus afficitur, & ſemper eodem modo non indicere, ne pedes omnes vno calceo induere velle videamur. nonnulli verò ſunt, qui ſeorſum ceratum quoddam ſeruant, quod inquiunt ad catarrhi decurſum conuenire, ſi ſupra coronalem ſuturam extendatur, loco priùs abraſo, & quoad rubuerit perfricato. SEN. Qualénam eſt? BRAS. Iſtud, quod ſequitur: at nunquam applicant, quin prius ſupra locum cucurbitulam apponi iuſſerint, atque ſcarificari, quandoque etiam locum ſcylla perfricandum volunt.

℞. Laudani

Gummi helemi

Sandaracæ

Olibani

Styracis liquidæ

ſiccæ

Singulorum partes æquales.

Miſce,& fiat ceratum, cui nonnulli vt vehementius reddant, myrrham addunt. Alij

ſunt

ſunt, qui aliud in hoc affectu conficiunt, & frigidum ceratum capitale vocant, ex his verò conficitur:

℞. Galbani præparati ℥ j.
Reſinæ ʒ iiij.
Sandaracæ ʒ iij.
Thuris ʒ j.
Roſarum
Acatiæ
Myrtillorum
Singulorum ʒ iij.
Camphoræ G̃ vj.

Miſce, & fiat ceratum ſecundum artem.

SE. Optarem vt tu calidum, frigidum, & temperatum ceratum capitale conficeres, mihíque præberes, vt ſemper ſeruarem.

BRASS. Noſti me rariſsimè indicere eiuſmodi cerata, ſed ſemper præparari iubere, vt mihi videtur ratione affectus, quem curo, tamen vt normam quandam tibi tradam, ſi capitale calidum deſideras ita prorſus conficiendum eſt.

℞. Nucis moſchatæ
Galangæ Acori
Calami aromatici
Cinnamomi
Gingiberis
Singulorum ʒ j.
Saluiæ

Rutæ

Rutæ
Baccaræ
Hyſſopi
Libanotidis
Singulorum ʒ ij.
Olei rutacei
Ceræ
Reſinæ pini
Singulorum quantum ſufficit.
Miſce,& fiat ceratum

At ſi frigidum ceratum cupias, quo nõ niſi in deſtillationibus vtimur,& pręſertim tenuibus, hoc conficere poteris.

℞. Maſtiches
Roſarum rub.
Balauſtiarum
Gummi iuniperi
Corallorum alborum
Boli armeni
Terræ ſigillatæ
Acatiæ
Singulorum ʒ j.
Olei roſati
Reſinæ
Ceræ
Singulorum quantum ſufficit.
Miſce,& fiat ceratum,

Si verò temperatum petas, ita conficiatur:

℞. Boli armeni

Masliches
Acatiæ
Myrtillorum
Thuris
Corallorum alborum
Singulorum ʒ j.
Maioranæ
Stœchadis
Saluiæ
Singulorum ʒ j.ß.
Resinæ pini
Ceræ
Olei rosacei
Quantum sufficit.
Misce, & fiat ceratum.

SEN. Placétne tibi, vt ita conficiam & seruem? BRASSA. Hoc non assero, sed mihi satis fuit formam quandam horum trium ceratorum tibi præstitisse.

SENEX. IIII.

Ceratum pro splene huc accedit. BRASS. Rari seruãt compositionem aliquam vniuersalem: sed vt à medicis tunc indicitur, conficiunt. SEN. Tamen ego semper hoc seruaui, & adhuc seruo, & cùm à Medicis ceratum pro splene indicitur, præbeo.

℞. Ammoniaci præparati
Diaquilonis maioris
Singulorum ℥ vj.

Spec

Specierum vnguenti pro ſplene ℥ iiij.
Cũ Terebenthina & cera, quãtũ ſufficit.
Miſce, & fiat ceratum. BRASS. Non dixi raros ſeruare, quia nulli ſeruent, ſed aliqui ſunt & perpauci, & inter ſe diſsidentes, nullúſque alius Ferrariæ inuenitur: qui tuum ſeruet pro ſplene ceratum, aliqui verò hoc quod ſequitur ſeruant:

℞. Ammoniaci ʒ vj.
Bdellij albi ʒ iij.
diſſoluantur cum aceto ſcyllitico
Tamariſci ʒ ß.
Scolopendriæ
Sem. agni caſti
Singulorum ℈ ij. ß.
Seminis plantaginis ʒ ß.
Ceræ albæ ʒ ij.

Miſce, & cum reſina fiat ceratũ ad formam ſplenis ac magnitudinem, quam Medicus formare debet, vt tactui duritiem perſenſit ac magnitudinem. Alij verò hoc ſeruant

℞. Tamariſci
Scolopendriæ
Seminis agni caſti
Seminis plantaginis
Singulorum ℈ ij.
Ammoniaci ℥ ß.
Bdellij ʒ iij.

Gum

Gummi dissoluantur in aceto scyllitico, & post infrigidationem aliarum rerum pulueres addantur, & fiat ceratum secundum artem, tamen illud quo plerúnq; vsus sum, est valde præcipuum, ad lienis dolorem, & duritiem emendanda. SEN. Quódnam est? BRAS. Hoc quöd tibi referam.

℞. Seminum agni casti
Tamarisci
Ceterach
Radicum Iridis
Absinthij
Assari
Apij
Stœcadi
Prasij
Valerianæ
Acori
Lupinorum
Sisymbrij
Ebulorum
Singulorum ℥ j.
Amygdalarum amararum
Corallorum rubrorum
Singulorum ℥ ij.
Radicum capparum
Panis porcini
Singulorum ℥ iij.
Hellebori nigri

Lapidis armeni
Singulorum ℥ iiij.
Bdellij
Euphorbij
Ammoniaci
Singulorum ℥ j. ß.
Olei de capparibus
Ceræ
Resinæ pini
Terebynthinæ
Singulorum quantum sufficit.
Misce, & fiat ceratum secundum artem.
SEN. Vehementissimum esse debet eiuscemodi ceratum. BRAS. Tale est, vt lienis durities resoluat, & eiusdem partis dolorem emendet. SEN. Ceratum diuinum accedit. BRAS. Nunquàm audiui vllam esse de hoc cerato apud authores factam mentionem. SEN. Is pharmacopôla, qui hanc artem me docuit, semper hoc seruauit, licet rarò venderet, & ego semper seruaui, quanuis neque vnciam vendiderim, vt tota illa quantitas adhuc sit in pyxide, quam primò confeci. BRAS. Optimè fecisti: quia res diuinæ non venduntur, at ipsius compositionem referto. SEN. Ita conficitur:
℞. Galbani ℥ j.
Ammoniaci
Opoponacis
Sing

Singulorum ʒ ij.
Aristolochiæ rotundæ ʒ j.
Ceræ citrinæ ʒ iiij.
Myrrhæ
Olibani
Viridis æris
Bdellij
Singulorum ʒ j.
Lapidis calamitæ
Hematitidis
Singulorum ʒ ij.
Lithargyrij ℥ iij.
Olei oliuarum ℥ vj.

Misce, & fiat ceratum secundum artem. BRAS. Ad quem conficitur vsum? SENEX. A te libenter hoc addiscerem, quia nunquàm vel ipsius minimum vendidi. BRAS. Arbitror lienis duritiei conuenire, & omnia prædura emollire posse ac resoluere.

SENEX. VII.

Cùm in vsu non sit prædictum ceratum, Ceronium contemplemur. BRAS. Ceranium potius nuncupãdum est, quia, vt Nicolaus inquit, à cera nomẽ sortitũ est, quod dicit valere ad humerorum dolorem, & pectoris ex frigiditate, & si humor frigidus illuc delabatur, illũ resoluere, splenem remollire, ad hydropen valere, quæ ex causa

hepatis frigidi excitata sit: ob eandem caussam matricis frigiditati suprapositũ, multum resistit, imò adde plurimum valere in fractis ossibus, & è proprio loco remotis, quando materiæ multæ illuc decurrere. At compositionem quam paras, referto. SEN. Est illa Nicolai. BRAS. Cùm videam vos plærunq; ab authoribus esse diuersos, optarem, vt modum quo conficis, referres. SEN. Ita conficio:

℞. Picis naualis bene colatæ
Ceræ
Singulorum ℥ ij. ʒ iij.
Serapini ℥ ij.
Ammoniaci
Terebynthinæ
Colophoniæ
Croci
Singulorum ℥ j. ʒ iij.
Aloës
Thuris
Myrrhæ
Singulorum ℥ j.
Opoponacis
Galbani
Storacis calamitæ
Masticheſ
Aluminis
Fœnu Græci

Sing

Singulorum ℥ vj.
Styracis
Bedelij
Singulorum ℥ iij.
Lithargyrij ℥ j. ß.

Ita verò conficiatur, Serapinum, ammoniacum opoponax aliquantulum tuſa in vino ponantur, ita vt eo tegantur, & ita per noctem maneant, manéque bulliant ad vini medietatis conſumptionem, & vaſe ſuper ignem poſito, cùm bullire incipiet, pix naualis bene colata addatur, & baculo ſemper agitetur, pice liquefacta cera addatur, qua liquefacta imponatur colophonia, ſtyrax deinde addatur piſtillo calido trita, poſt hanc maſtiche & olibanum, deinde myrrha & bdelium, interuallo poſito terebynthina addatur, & ſequantur alumen, & lithargyrium, denique fœnugræcum apponatur, cúmq; fuerit coctum, ſupra tepidam aquam fundatur, & manibus ab aqua extracto exprimatur, donec tota aqua inde exeat: deinde puluis aloẽs ſuper marmor oleo laurino inunctum miſceatur, deinde croco pulverizato, & manibus eodem oleo inunctis conformentur maſſæ. BRAS. Hæc eſt præciſè Nicolai compoſitio, quã omnes conficiunt, & ſi aliqua ſit apud aliquos diuerſitas, in ſolis eſt ponderibus, non autem

in ſimplicibus.

SENEX VIII.

Ceratum Apoſtolicon, poſt ceroniũ ſedem habet. BRAS. Et hoc eſt Nicolai, de quo mirandum eſt, qui dixerir emplaſtrum, id eſt, dura cõfectio, Apoſtolicon, id eſt ſupra-poſitum vel ſupramiſſum, cùm ab Apoſtolis ita nuncupatum ſit, ac ſi ſit ab ipſis miſſum & inuentum: nam Apoſtoli iniungebant ægros & ſanabantur, & alia applicabant præſidiorum genera, hinc nonnulli ſuis cõpoſitionibus authoritatem præbere volentes, illas Apoſtolorum nomine aut Prophetarum nominabant. SEN. Ab Apoſtolis igitur nomen habet? BRAS. Ita arbitror, & compoſitionem quam conficis, refero. SEN. Hæc eſt, quam ſeruo:

℞. Lithargyrij ℥ vj.
Ceræ rubræ
Colophoniæ
Singulorum ℥ ij.
Propolidis
Viſci quercini
Singulorum ℥ j.
Ammoniaci
Magnetis
Singulorum ℥ vj.
Maſtiches
Olibani

Mumiæ

Mumiæ

Singulorum ℥ ß.

Terebynthinæ

Galbani

Bdelij

Myrrhæ

Aeris vſti

Sarcocollæ

Lapidis calcis

Diptamni

Ariſtolochiæ rotundæ

Praſsij viridis

Opopanacis

Singulorum ʒ iij.

Ita verò confici debet, opopanax, ammoniacum, & galbanum aliquantulum tuſa per noctem in vino ponantur, quòd in tanta ſit copia, vt tegãtur, manè bulliãt, quoad liquefiant, & per colatorium colentur, & iterum bulliant ad vini conſumptionem, lithargyrium in puluerem ſubtiliſsimũ redactum, cum ſufficienti oleo in vaſe diſtemperetur, & ſuper ignem ponatur, & tandiu ſpatula agitetur, donec ſuper lapidem poſitum in modum ceræ ſpiſſetur, ſtatímque cera addatur, qua liquefacta additur colophonia, poſteà maſtiche, & olibanum, deinde myrrha, factóque interuallo Bdelium iniiciatur, deinde viſcus quercinus, quo

liquefacto addatur terebynthina, qua liquefacta vas ab igne deponatur,& gummi genera adiiciantur, iterúmq; vas ad ignem ſuſpendatur,& aliquantulum bullire ſinantur, baculo ſemper commiſcendo: deinde ſarcocolla addatur, & magnes: interuallo facto flos æris adiiciatur,& lapis calcis, deinde æs vſtum, & baculo ſemper agitentur, donec aliquantulum rubere incipiat, denique dictamnum,& ariſtolochia rotunda addantur; poſteà in aquam frigidam infundantur, & ab aqua extractum manibus exprimendo, & concutiendo ita tractetur, vt tota exeat aqua, & inunctis manibus oleo laurino globi conformentur, vſuíque ſeruentur. BRAS. Hoc eſt Nicolai Apoſtolicon. SEN. Eſt, vt arbitror. BRAS. At nonnulla audias in tua hac compoſitione errata, vnum eſt; cùm conficiendi modum doces, æris florem ponis, qui non erat in compoſitione relatus. SE. Ego aliâs hoc animaduerti, ſed nunquàm percunctatus ſum cauſam. BRAS. Veruntamen in quo error conſiſtit notato: cùm retuliſti lapidis calcis, ſunt duo ſimplicia, ſcilicet lepidos nõ lapidis & calcis, eſt verò λέπις æris ſquãma, itáq; in authore legẽdum eſt, lepidis, calcis, dictamni, ariſtolochiæ rotundæ, praſsij viridis, opopanacis, ſingulorum ʒ iij. Error

præt

prætereà eſt in compoſitione, quam adduxiſti, cùm ais ammoniaci, lapidis magnetis, ſingulorum vnc.vj.nam legi debet, ſingulorum drach. vj.illique magis aberrant, qui dicũt lithargyrij vnc.xvj. SEN. Ad quos valet affectus eiuſmodi ceratũ? BRASS. Ad ſtrumas recentes conuenit, probam carnem inducit. nam cutim attenuat, & nutrimentum attrahit, inſpiſſat, cicatricem implet, abſceſſus in corpore, vt in pulmone, ſtomacho, iecore, diaphragmate emendat, ad omnem frigidum abſceſſum valet, in quacunque ſit parte, dolores, durities, & tumores emendat, & præciſos neruos, & puncturas ſanat, contra venenatorum morſus adhibetur, quia ad circunferentiam attrahit, eadem ratione fiſtulis cõpetit: quia ſaniem attrahit, & locum emundat, extrahit abſq; dolore tela in humanum corpus infixa. ad renum dolores conuenit.

SENEX. IX.

Etſi ad tot competat, vt nullo alio cerato indigere videamur, tamen oxycroceũ contemplemur. BR. Vt lubet, verũ cõpoſitionẽ, quam facis referto. SEN. Hanc ego paro:

℞. Croci
Picis naualis
Colophoniæ
Ceræ citrinæ

Singulorum ℥ iiij.
Terebynthinæ
Galbani
Ammoniaci
Myrrhæ
Olibani
Masticles
Singulorum ℥ j. ß.
Misce,& fiat ceratum secundum artem.

BRASSAVOL. Et hæc etiam compositio apud Nicolaum extat, qui ait oxycroceum vocari ex aceto & croco, & præcipuè ad ossium fracturas valere: & ad membra, quæ dolore aliquo affliguntur, & ad duros abscessus in quacunque corporis fuerint parte. nam remollit & dissoluit, ita verò confici debet: galbanum & ammoniacum aliquantulum tusa in sufficienti quantitate aceti per noctem infundantur, & manè ad ignem suspendantur, & eliquentur, posteà colentur, deinde iterum coquantur, donec aceti pars consumetur, tunc naualis pix addatur, quæ liquæfacta cera addatur, qua etiam liquæfacta addatur colophonia, deinde terebynthina, & interposito interuallo, mastiche, & olibanum, & myrrha addantur, spatula semper commiscendo. Denique cùm probè coctum fuerit, in aquam frigidã infundatur, posteà extrahatur manibus

nibus exprimendo, vt aqua exeat, inde super marmor oleo laurino inunctum cum puluere croci bene pinsatur, & in massa conformetur, quæ reseruetur ad vsus. SEN. Ego semper ita conficio. BRASS. Vnum notato, simplicia secunda ab aliquibus poni ad pondus vnius vnciæ & semis, vt tu posuisti, ab aliis ad pondus vnciæ vnius & drachmarum trium: at hæc non est magna differentia, tu semper morem tuum seruato. SEN. Fierine potest, vt omnes ita conficiant oxycroceum? BRASSAV. Ita profectò est.

SENEX. X.

Ergo ad diachylonem album contemplandum accedamus. BRASS. A' quo authore accipis eiuscemodi ceratum? SEN. A' Mesue. BRASS. Et Mesue illud vocat emplastrum, & de muccilaginibus etiam emplastrum vocatur. At modum, quo illud conficis referto. SENEX. Hic est modus:

℞. Muccilaginis, Althææ
Fœnugræci
Seminum lini
Singulorum ℥ iiij.
Olei veteris ℔ iiij.
Lithargyrij auri ℔ iij.
Ceræ albæ ℥ vj.
Terebynthinæ

Muccil

Muccilagines & oleum vnà bulliãt ad consumptionem muccilaginum, deinde lithargyrium, & oleum simul bulliant igne lento, ad perfectam vsque cocturam: denique ceram adde & terebynthinam, & cùm refrigidatum fuerit, adde pulueris Iridis drachmas duas, & commisce. BRASS. Mesue videtur sub alio ponderis ordine conficere, & sub alio etiam cõficiendi modo. SENEX. Quónam? BRASSAV. Isto

℞. Muccilaginis fœnugræci
Seminum lini
Radicum althææ
Singulorum partem vnam
Lithargyrij præparati partem vnam ß.
Olei antiqui clari, partes tres

Ita verò conficiatur, lithargyriũ & oleum sint mista, diu in lapideo mortario, ferreo pistillo conquassentur, & in hac concussione diu laboret, tum deinde bulliat super ignem cum facilitate, sportula semper agitando, quousque lithargyrium coaguletur, tunc ab igne deponatur, paulatímque infrigidari sinatur, posteà muccilagines accipiantur, & bulliant ebullitione aliqua, deinde iniice muccilagines supra lithargyrium semper concutiendo, donec egregiè simul misceantur, tunc iterũ coquatur, donec inspissentur, inquit Hamech: felicissimum

mum erit opus eius, si cum eo puluis Iridis triti commisceatur, mirabilis est iuuamenti ad resoluendum, & maturandum fortiora. Si autem meliloti muccilagines & propriè ipsius seminis addideris, tunc erit eius operatio vehemẽtior, & sunt, qui pro communi oleo, Irinum oleum, & chamæmelinum accipiant, & erit in cunctis nobilior. Ita conficit Mesue, neque terebynthinam apponit neque ceram. SEN. Vnde deduxit hoc nomen diachylon? BRASSAVO. Diachylon dici debet, ac si diceretur de succis, quia compositio est ex succis, hoc est muccilaginibus facta. SENEX. Quibus confert affectibus? BRASSAVOL. Lienis duritiei confert, Iecoris ventriculi, & in summa ad omnes duros abscessus conuenit, & ad strumas, nullum est pharmacopolium, in quo non inueniatur, tamen omnes ceram addunt & terebynthinam. SEN. Absque his videretur vnguentum. BRASSAVOL. At si memoria habes, quæ superiùs dicta sunt de vnguentis, vnguẽtum verè dici non potest, licet Auicenna ipsum inter vnguenta numeret. SEN. Auicenna ergo de hoc egit? BRASSAVOL. De ipso in quinto canone mentionem facit, tractatu vndecimo, vbi de vnguentis tractat, & emplastris, & inquit ad nodos & strumas conferre, & ad ab-

scessus

scessus duros, cuius permistio hæc est.

℞. Fœnugræci
Seminum lini
Althææ albæ
Singulorum chelesati j.

Infundatur vnumquodq; horum per se die & nocte, deinde accipiatur de vniuscuiusque mucore siue muccilagine ℔. j. & quarta
Lithargyrij ℔ j. ß.
Olei ℔ ij.

Bulliant muccilagines ebullitione vna, deinde auferantur ab igne, & posteà bulliat oleum cum lithargyrio, donec coaguletur, & eius color alteretur: deinde proiiciantur supra ipsum muccilagines, vna post aliam, & igne lento coagulentur. SENEX. est totum in pondere differentia. BRASS. Sed neque magna, Serapio & ipse eandem ferè habet descriptionem, tractatu septimo, capite 38. vocátque compositionem hanc, vnguentum de muccilaginibus, & ita conficit:

SENEX XI.

℞. Muccilaginis fœnugræci,
Seminis lini
Althææ
Singulorum ℔ ß.

Decoquantur donec inspissentur, deinde accip

accipiatur libram dimidiam merdaſengi, id eſt, lithargyrij, & decoquatur cum libra vna olei, poſteà ſupra ipſum adiiciantur muccilagines, & manu tractentur, donec miſceantur, & vnum fiant. Raſis in ſeptimo ad Almanſorem vbi de ſtrumis agit, eadem vtitur deſcriptione, & Halyabbas in decem practicæ, nulla eſt apud hos authores, niſi in pondere differentia, veruntamen Raſis in libro de iuncturarum ægritudinibus, capite 26. deſcriptionem quandam habet diachyli ab hac longè diuerſam. at horum nullus ceram adiicit, & terebynthinã, quæ tu in compoſitione tua adiicis. SEN. Ita ſemper confeci. BRASSAV. At præter authorum intentionem confeciſti, ſcito autem aliquos eſſe, qui diachylon magnum Meſue conficiunt, & cùm ſimpliciter diachylon indicitur, illud præbent. SEN. Iſti maximè errant. BRASSAV. Tecum facio, nam adem diachylon ſimpliciter quod album vocatur, de quo nunc ſermo eſt, & diachylon magnum, quod à Meſue refertur, & tertium diachylon cum gummi, quod ab aliquibus ex magno conficitur, & gummi generibus ab aliquibus ex albo de muccilaginibus & gummi generibus. de his verò, ſuo agemus loco. SENEX. Hoc ab re non erit, at nunc ſcire optarem num apud

antiq

antiquos diachylō istud reperiatur. BRAS. Imò reperitur & est antiquissima compositio, quanquam in aliquo differant. nam Paulus libro primo, capite decimotertio diachylonis compositionem refert. SEN. Quónam modo cōficit Paulus? BRAS. Isto:

℞. Spumæ argenti ℔ vj.
Olei æstate ℔ vij. hyeme, ℔ ix.
Fœnugræci sextarium dimidium,
Seminis lini sextarium dimidium,
Althææ ℔ iij.

Althæam ac semina coquito in aquæ sextariis viginti, donec parum relinquatur, ex ipso libras quatuor admiscens oleo decoques tantisper, dum bullæ sedantur, deinde leuissimam argenti spumam inspergens decoque igni clemente vsque dum syncerum reddatur. SENEX. In rebus ipsis inter Mesuen & Paulum nulla est differentia, sed in ponderibus solùm differunt: arbitrórque si hoc modo conficiatur, vt dicit Paulus, quod eundem prorsus habebit cum nostro colorem. BRASSAVOL. Imò hoc impossibile est, quia tuum ceram recipit ac terebynthinam: at eundem prorsus habebit cum diachylo Mesue colorem, si experiri volueris, imò & eandem contrahi consistentiam. Aetius prætereà libro decimoquinto, capite decimoquarto, diachylon

chylon emplastrum, hoc est ex succis factum refert, quòd non multum à prædicto dissentit: dicit verò neruorum vulnera sine inflammatione conseruare, sectiones glutinare, inflammata vlcera, vulneratos musculos absq; alio cataplasmate aut foměto sanare. Congruit & podagricis quocunque tempore illitum ad vteri inflammationes tam diutinas, quàm recentes pessarium efficacissimum est, rosaceo aut myrtino oleo dilutum caua vlcera implet, citòq; ad cicatricem ducit vtq; in summa dicam, reliquũ omne cataplasma aut cuiusque generis medicamentum vlceribus extra applicatũ iis qui huius copiam habuerint, prorsus superuacaneum est, durities etiam mollit ac discutit, si cæteris misceatur, quæ ad hos vsus idonea fuerint, quod ita præparatur, olei pinguis & recentis æstate quidem ℔. vij.ß. hyeme verò ℔. iiij. succi ℔. quatuor, oleum cum succo super carbonibus decoquito, & vbi feruet tenuésque bullas emittere inceperit, spuma argenti iniecta finito, vt placido iugíque igne simul bulliant, donec succus cum pingui conficiatur, medicamentúmque inquinandi finem fecerit, planúmque & iucundum colorem susceperit, sed nondum rufum attigerit: posteà ab igne sublatum ver-

ſato ac refrigerato, manibúſque diligenter ſubigito, & paſtillum magnum conficito: deinde vſus tempore ſumamus medicamenti quidem partes duas, ceræ verò & olei ſingulorum partem vnam vel plures, ſi res exegerit. vides Aetium ceram addidiſſe, vt eiuſcemodi compoſitio ſit tuæ ſatis propinqua, at quia dicit ſuccos eſſe accipiendos, & de quibus ſuccis loqueretur non expreſsit, propterea modum conficiendi ſuccos ſtatim docet, cùm ait: Succus autem ita paratur: aquæ ſextarios viginti, radicum agreſtis maluæ recentium ℔ iij. fœnugræci, ſeminum lini ſingulorum ſemiſextarium, radices maluæ lotas & contuſas aqua madefacito: poſtridiè fœnu græcum expurgatum & lotum adiicito, & madefieri ſinito: perendiè ſemen lini ſimili modo ablutum: quarto die vſque ad probam craſsitiem decoquito, & per collum traiectum ad medicamenti confectionem admittito. Ego verò (inquit author) duodecim aquę ſextariis maluæ libras quatuor fœnu græci & ſeminum lini, ſingulorum ſextarium admiſceo. SEN. Præter ceram & ſuccorum vel muccilaginum eductionem cum Meſue diachylo conuenit. BRASSA. Idem Aetius ex Oribaſij monumentis aliud adduxit diachyli genus. SEN.

Quód

Quódnam? ne referre pigeat. BRAS, Non piget, ita dicit author:

℞. Spumæ argenti
Olei
Singulorum ℔ ij.
Ceræ ℥ viij.
Fœnu græci
Seminum lini
Racicum althææ
Singulorum partes æquales.

Decoquito quousque crassissimus succus reddatur, cuius posteà transcolati libras duas decoque, vt prædiximus. SEN. Et hoc eadem recipit simplicia cum præcedente, in rerum ponderibus solùm differunt. BRASSAVOL. Et Galeni in septimo de compositione medicamentorum per genera libro diachyli compositionem refert, quam dicit esse inuentum Democratis, qui compositionem (ne pondera facilè amitterentur) carminibus cecinit. Huius authoris carmina audire optarem. BRASSAV. Res est haud modicè prolixa. SE. Quid ad nos, quorum nunc officium est hæc tractare? BRASS. Audias igitur, ita enim canit Democritus:

Lithargyri leuißimi chrysitidis
Libras duas miscens, quatuor axungiæ
Valde vetustæ, † *(annosæ, atque crassißimæ,*

† Ex antiquis ita legẽdũ, librã autẽ vnã, ac ℥ iiij. olei annosi, crassissimi, & nõ olẽtis, nõ nigri, non asperi.

Et non olentis, non nigræ, non asperæ:)
Sic nanque sum & pharmacum efficaciam,
Liquatæ diligenter olla axungiæ,
Membranulas, salémque mox sustollito,
In vas aliud ipsam percolans amplius,
Adiectóque oleo, rursus cura ferueat.
Non omne pones oleum, sed partes duas:
Tertia manebit in expedito condita,
Si sit necessum iungere, ne absit longius.
Vteris omnino per hyemem, cùm inditum
Medicamini crassum oleum longo tempore
Euaserit, Lithargyrum & feruentibus
Inspergito, leui igne, & aßiduo coquas,
Spatha mouens, præstiterit quam esse pineam.
Cùm ceperit mediocri coctum tempore,
Medicamen hoc emplastri spißitudinem,
Necnon fœtorem simili pacto pharmaci,
Confestim ab igne cacabum deponito,
Faciens per æstatem pauxillo durius,
Sed hyeme mollius, non inquinans tamen
Moueto, adusque quò modicè ita refrixerit:
Sic deinde rursus manibus durioribus,
Totum subactum ex olla transferri iube,
Cùm poscet vsus, iterum validè mollies.
Molliq; diligenter pelliculæ illinens
Per magna super accommodabis splenia.

SE. Gaudeo me audiuisse compositionem, in qua in simplicium ponderibus errari nõ potest. BS. Hanc ob causam compositiones

à Gal

à Galeno probantur, quæ carmine ſcriptæ ſunt: quoniam ſi in ponderibus error contingat, continget etiam in carmine error. Adeſt & apud Galenum in quinto κατὰ γένη libro, paſtillus diachylon, id eſt, ex ſuccis: Alexander verò Tralianus aliud diachylon facit libro primo, capite 34. prope finem: nam plura miſcet. SEN. Quónam modo conficit? BRAS. Iſto.

℞. Spumæ argenti tritæ ℔ iiij.
Olei communis ℔ vij.
Ceræ ℔ j.
Reſinæ piccæ ℥ vj.
Succi pulicaris ℔ iij.

Succus verò iſte ita fiat, qui pſyllij muccilago vocatur, in aquæ fontis xeſtas ſex, immittantur triti pſyllij vnciæ tres, & per diem macerentur, poſtero die clementi igne ad craſsitudinem vſque ſtrenuè decoquatur, poſteà ocyſsimè colato, nam ſimul atque gelidum fit, indureſcit, atque ſic denuò mittes in cacabum, & ea facito, rurſúmque colato. Eſto autem menſura pro re nata lib. iij. Tu denique ſpumam argenti ſubtiliſsimè tritam ad manum habeas, cum eo inſere cacabo, in quo cremor publicaris herbæ continetur, & continuè agitando lento igne, donec digitis viſcoſitate non adhæreat, neque vel tantil-

lum eos inquinet elixato, ſublatóque ab igne cacabo iniiciatur cum cera reſina, & vbi non contaminabit digitos, pilæ infundito, rudiculáque mollificato, pelli inducito, & vbi repoſcet vtere. SENEX. Hoc eſt aliud diachyli genus, ab illo Meſue. BRASSAVOLVS. Eſt prorſus aliud, facit & mentionem Galenus emplaſtri διὰ κυλδῶν in tertio de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, in ſecundi capitis calce, & illud inter laxatoria numerat emplaſtra. Notáque non eſſe argenti ſpumæ miſcendas muccilagines, dum ebullit, ſed ſinendũ vt refrigeretur, hoc eſt vt tepeſcat.

SENEX XII.

Diachylon magnum ſuam ſedem hîc habere iuſtum eſt. BRASSA. Differentia hæc magni & parui in diachylo apud Meſuen tantum eſt & recentes: nam antiqui vnum ſolùm habeant diachylon. at tu magnum referas, quod paras. SEN. Illud paro, quod à Meſue magnum vocatur, & ita conficitur.

℞. Lithargyrij mundi ℥ xij.
Olei irini
Chamæmelini
Anethini
Singulorum ℥ viij.
Muccilaginis ſeminum lini

Fœn

Fœnu græci
Ficuum pinguium
Passularum
Succi iridis
Scyllæ
Hyssopi humidæ
Glutinis Alzauach
Singulorum ʒ xij.ß.
Terebynthinæ ℥ iij.
Resinæ pini
Ceræ citrinæ
Singulorum ℥ ij.

Conficiatur vt superiùs dictum est in præcedenti diachylo, & est expertum inquit filius Zachariæ, acquiritur ei in decoctione, vt discedat à mollitie ceræ, & accedat ad spissitudinem vnguentorum. BRASSAV. Hoc est diachylon magnum, quod præberi debet cùm à medicis indicitur, notáque in hoc diachylo Altheæ muccilaginem addi debere. SENEX. Scito tamen nos hoc simpliciter non seruare, sed semper gummi genera mista habet, & cùm magnum indicitur diachylon, hoc præbemus. BRAS. Tamen diachylon cum gummi ita conficitur:

℞. Diachyli de muccilaginibus ℔ j.
Galbani
Ammoniaci

Bdellij
Singulorum ℥ j.
Miſce ad ignem lentum.
Alij his addunt opopanacem, & ſerapinum ad æquales partes cum prædictis: alij verò magni diachyli libram accipiunt, cum vncia vna prædictorum gummi generum, itáque diachylon cum gummi conficiunt, quod nonnunquam & nigrum diachylon vocatur. extant & alij qui pro communi diachylo, illud conficiunt, quod à Meſue paruum vocatur. SE. Ex quibus conſtat? BR. Ex his quæ ſequuntur:
℞. Lithargyrij ℥ vj.
Olei veteris clari ℔ j.
Muccilaginis pſyllii ℥ iiij.
Muccilaginis hyoſchyami ℥ j. ß.
Muccilaginis ſeminum lini
Radicis maluæ
Singulorum ℥ ij.
conficiatur vt de aliis ſuperiùs dictum eſt. SE. Aliis minùs calidum videtur. BRASS. Ob hoc à Meſue dicitur reſoluere abſceſſus à caliditate factos. SEN. In magno diachylo quid intelligendum eſt per gluten Alzauach? BRASS. Quid accipis tu ipſius loco? SEN. Glutem piſcium. BRAS. Et non pauci ita intelligunt: tamen aliqui accipiunt viſcum quercinum, quod horum accipiatur

piatur haud magnifacio, illos solùm non probo, qui ammoniacum recipiunt, nam in eo qui ex gummi conficitur, diachylo, ammoniacum iterum repetere non oporteret. aliqui gummi hederæ intelligunt, à quibus etiam non dissentio.

SENEX XIII.

Nunc de hyssopi cerato agendum est. B R. Oesipi dicendum est, nam œsipus & œsipũ neutro genere, lanæ sordes est, illa potissimùm quæ sub alis continentur, & est sudor quidam cum pingundine, vnde & lanę ipsę dicuntur succidæ, quando sordibus sunt imbutæ. De hac autem sorde in simplicium examine vbertim locuti sumus, veruntamen quomodo compositionem hanc conficis? s E. Hoc modo.:

℞. Croci ℥ v.
Bdelij
Masticheѕ
Aloës
Styracis liquidæ
Singulorum ℥ vij.
Ceræ citrinæ ℔ j.
Terebynthinæ ℥ j.ß.
Medullæ cruris vaccæ
Adipis anseris
Singulorum ℥ xv.
Hyssopi humidæ ℔ j.ß.

Olei nardini ℥ viij.

Misce, & fiat ceratum ſecundum artem. BRASSAVO. Omnes ferè pharmacpôlæ hoc ſeruant œſipi ceratum, & dicunt eſſe ſecundum Philagrium, medicum antiquum, ſed error eſt, cùm dicitur hyſſopi humidæ, vidíque ceruicoſum quempiam mirum in modum hallucinari, neq; doceri volebat, ſed accipiebat hyſſopum herbam viridem, ignorabátque legendum eſſe œſipi humidi, vel ſordis abſtractæ à lanis de modo extrahendi hanc ſordem, & Dioſcorides ſecundo libro, & Meſue hoc loco agit, & eodem ferè modo excerpunt, quòd legitur Bdelij, Maſtiches & pro drach. vij. in multis codicibus legitur drach. viij. tamen hoc nõ magni facio, neq; ob id corrupta eſt compoſitio, quamuis Auicenna & Serapio legant drach. viij. SEN. Auicenna igitur & Serapio compoſitionem hanc retulêre? BRASSAVO. Retulêre prorſus, quamuis non nihil differant. SEN. Horum authorũ compoſitiones afferre ne pigeat. BRA. Auicenna in quinto canone inquit, emplaſtrum Philagrij ad dolorem ſtomachi & iecoris, & dolorem matricum, & apoſtemata cúm linitur extrinſecus, & adminiſtratur mulieribus in lana liniendo cum eo matricem.

℞. Croc

℞. Croci ʒ ij. aliter ʒ xij.
Bdelij
Maſtiches
Ammoniaci
Aloës
Styracis humidæ
Singulorum ʒ viij.
Ceræ ſextaria iij.
Adipis anſeris ʒ xij.
Hyſſopi ſiccæ aut humidæ ʒ xxx.
Olei nardini quantum ſufficit.

SE. Cur dicit Hyſſopi ſiccæ, aut humidæ? BRA. Legi debet oeſipi liquidioris vel denſioris, denſior verò fit, cùm inueteratur. SE. Iam Serapionem adducas, vt inter ipſum & Auicennam differētiam cognoſcere poſſim. BRAS. Ita ſcripſit in ſeptimo tractatu Serapio Dhimadh Philagrij ad dolores ſtomachi & hepatis, & apoſtemata, & ægritudines matricis, quando linitur exterius (alia litera habet exitus) & quando ſupponitur cum lana.

℞. Croci pondus ʒ ij. (& in deſcriptione alia inuenimus ʒ xij.)
Bdelij
Maſtiches
Ammoniaci
Aloës
Styracis humidæ

Singulorum ʒ viij.
Gummi ſextaria iij.
Pinguedinis anatis ʒ xij.
Hyſſopi ſiccæ ʒ xxx.
Olei de ſpica quantum neceſſe eſt.
Miſceantur, & adminiſtretur.

SEN. Vbi Auicenna ceram ponit, Serapio gummi miſcet. BRASSA. Non erit ceratum niſi ceram receperit: tamen & gummi etiam in ipſo conuenit. Tu modo contempleris, quomodo ab oeſipi cerato Meſue diſtinguatur. SEN. Seruántne omnes hanc Philagrij compoſitionem? BRASS. Omnes ferè, quãquàm alij compoſitionem illam ſeruent, quam Meſue refert ex Pauli deſcriptione. SE. Quæ'nam eſt illa? BRA. Hæc quæ ſequitur:

℞. Ammoniaci ʒ x.
Bdelij ʒ v.
Sigiæ, id eſt ſtyracis liquidæ ʒ iiij.
Croci ʒ j. ß.
Aloës
Maſtiches
Olibani
Singulorum ʒ ij. ß.
Ceræ ʒ iij.
Sepi
Medullæ vitulinæ
Singulorum ʒ ij.

Hyſſopi humidæ ℥ xl.
Olei irini quantum ſufficit.
Miſce, & fiat ceratum ſecundum artem.
SENEX. Pauca videtur ceræ quantitas in compoſitione. BRASSAVO. Contextus mendoſus eſt, legi etenim debet ℥ iij. & de ſepo etiam ac medulla, legi debet. Singulorum ℥ ij. non autem ʒ ij. SEN. Reperitúrne apud Paulum hoc oeſipi ceratum à Meſue deſcriptum? BRASSA. In Pauli Codice diu quæſiui, & illud inuenire nunquàm potui, tamen in ſeptimo libro, capite decimoſeptimo hyſſopi liquidæ compoſitionem habet, quæ legi debet oeſipi liquidæ: eſt verò compoſitio, ab illis, quæ ſuperiùs enarratæ ſunt, longè diuerſa: fortè fuit alter Paulus iſte, quem Meſue adducit, & non Aegineta. SEN. Veram referas Pauli compoſitionem. BRASSAVOL. Hæc eſt:

℞. Meliloti ℥ iiij.
Cardamomi ℥ ij.
Lanæ admodum ſordidæ ℥ vj.

Macerans in vini ſextariis duobus per triduum, coquito donec puſillum relinquatur, & extrahens colánsve, vino admiſce olei vncias tres, & denuo vſque ad maximæ partis etiam vini conſumptionem elixato, inde colophoniæ vnc. j. id eſt, reſinæ

terebynthinæ tantundem adiice. Sunt verò, qui ceræ quoque, vnc. x. admiſceant & hyſſopi herbæ vnc. j. concoquunt pariter cum aliis. alij lanas vino abluunt, deſiccantéſque vinum cum ſordibus, quod etiam pinum appellant. SENEX. Non videtur vel minimum quid cum Pauli compoſitione adducta conuenire hæc vera Pauli compoſitio. BRASS. Alij ſunt, qui œſipi ceratum deſcriptione Galeni conficiunt, quod à Meſue refertur. SENEX. Quale'nam eſt? BRA. Iſtud:

℞. Ceræ citrinæ ℥ iij.
Olei chamæmelini
Irini,
Singulorum ℥ vj.
Maſtiches ℥ j.
Spicæ ʒ ij. ß.
Croci ʒ j. ß.
Terebynthinæ ℥ j.
Reſinæ ℥ ß.
Hyſſopi humidæ ʒ lxxx.
Miſce, & fiat ceratum ſecundum artem.

SE. In quo loco Galenus de hoc cerato mentionem facit? BRASS. Nuſquàm apud Galenum compoſitionem hanc inuenire potui, tamen in decimoquarto Methodi medendi libro, Claſſe ſeptima, pag. 88 G. cerati ex œſipo mentionem facit: quomodo autem

autem conficiatur non edocet:tamen & in eodem loco lubentius vtitur œſipo, quando habetur, quàm cerato ex œſipo, imò tunc ſolùm cerato vtitur, cùm abfuerit œſipus: propterea ſi tibi placuerit communem illam compoſitionem ſeruare, quæ ad Philagrium refertur, illam ſeruato: ſed quantum in me ſit, ad durities emolliendas atque nodos, ſolo œſipo potiùs vterer: quo ſi carerem, ceratum acciperem: cúmque Galeni ceratum ignoretur, niſi id ſit, quod à Meſue refertur, Philagrij cerato, quàm alio potius vterer, cùm verò hæc haud ſint magni facienda, idcirco ad alia te conferre non ab re erit, præſertim cùm annotaueris eiuſcemodi ceratum, ad vulnerum labiorum vulnerum conuenire, & ad morbi gallici durities, & ad eiuſdem generis omnia, quæ emollitione indigent.

SENEX. XIIII.

Ceratum de betonica conſiderandum occurrit. BR. De hoc ſuperiùs locuti ſumus in vnguento de Betonica, tamen nec quicquã prætermittatur, quod non ſit probè diſcuſſum, tu refer quódnam ceratum de betonica paras. SE. Hoc paro, & etiam ſeruo, & cùm indicitur, præbeo.

℞. Betonicæ viridis.
Pimpinellæ

Agrim

Agrimonij
Saluiæ
Pulegij
Millefolij
Conſolidæ maioris
Centaureæ minoris
Matris ſyluæ
Singulorum ℥ vj.
Thuris
Maſtiches
Singulorum ʒ iij.
Iridis
Ariſtolochiæ rotũdæ
Singulorum ʒ vj.
Ceræ albæ ℥ viij.
Gummi helemi ℥ ij.
Reſinæ pini ℥ vj.
Terebynthinæ ℥ viij.
Olei abietis
Vini albi
Singulorum quantum ſufficit.

Quæ ſunt incidenda, incidantur, & quæ in puluerem redigenda, redigantur, & herbæ vehementer in mortario piſtentur, & per dies octo in vino permaneant, ſingulóque die vehementer agitentur, & bulliant: quo facto, Recipe Terebynthinam, oleum abietis & reſinam pini colatam. & ceram, & ponantur in prædictum vinum, & igni ſuſp

ſuſpendantur, ac bulliant ad conſumptionem tertiæ partis, paulatímque bulliant, deinde in ſacculum ponantur, & torculari vehementer exprimantur, & infrigidari ſinantur. nam videbis ſupradictum vnguentum ex prædictis vino agglutinationem facere, & ideò manibus vehementer commoueatur, donec tota humiditas exeat, deinde caprinum lac ſimul addatur, & globi formentur, & iterum manibus probè agitentur: neque illis aures adhibendæ ſunt, qui toties agitandos eſſe negant. BRAS. Tuum hoc cephalicum haud reprehendo: ſed neque ita recipio, quin alia meliora ſequi voluerim. nonnulli Ferrariæ ſunt, qui vnguentum de betonica accipiunt, & addita reſina ac cera, in ceratum redigunt.

SENEX. XV.

Iſis ceratum ſuam ſedem hîc habet. BRAS. Eſt'ne apud pharmacopôlas in vſu? SEN. Diu eſt, quòd illud conficio ac ſeruo. BRASSA. Ac quónam modo ipſum conficis? SEN. Iſto:

℞. Ceræ ℥ C.
Terebynthinæ ℥ CC.
Squammæ æris
Ariſtolochiæ rotundæ
Thuris

Salis ammoniaci
Serpentariæ
Aeris vſti
Aeruginis raſilis
Singulorum ʒ viij.
Aluminis vſti ʒ vj.
Myrrhæ
Aloës lotæ
Galbani
Singulorum ʒ xij.
Olei antiqui ℥ viij.
Aceti acerrimi ℥ xviij.

Confice ceratum ſecundum artem, ſubinde manibus longo tempore emollias, manúſque acerrimo aceto madeſcant: deniq; in vas æneum fundatur, ad vsúſque ſeruetur. nonnulli Terebynthinam apponunt, vt dictum eſt: alij Terebynthinæ loco colophoniam. BRAS. Cùm ceratum iſtud à nullo ſit poſitum recente, quomodo in ipſius cognitionem deueniſti? SEN. Tibi referam, quomodo in ipſius cognitionem deuenerim. Nobilis quidam, capite vulneratus, multos acciuit Medicos, vt in ſanitatem reſtitueretur, inter quos aderat excellentiſsimus Nicolaus Leonicenus, qui omnibus perſuaſit, vt Iſis ceratum conficeretur, itáque me docuit, quomodo eſſet conficiendum, vt tibi retuli: deinceps eiuſcemodi

modi ceratum ſemper ſeruaui. BRAS. Superuixítne ille in cuius gratiam ceratum hoc confeciſti? SEN. Obiit, at ob quid ita interrogas? BRAS. Quia rariſsimè vidi illos ſuperuixiſſe, quibus applicatum fuit. Huius verò cauſam eſſe arbitror, quia nunquàm niſi in vltima deſperatione adhibetur: & nunquàm adhiberi vidi niſi in extremo. SEN. Nónne hoc eſt Galeni ceratum? BRAS. Non Galeni, ſed à Galeno refertur in quarto de Compoſitione medicamentorum ſecundum genera, vbi inſcriptio eſt iſis, cephalia ad chironia & difficilia, eſt item cruentis idoneum, vnde Græci ἐναιμον appellant, eius verò compoſitio apud Galenum ita conſtat:

℞. Ceræ denarium pondo centum.
Reſinæ Colophonniacæ denarium pondo ducentum.
Guttæ ammoniaci
Squammæ æris
Thuris combuſti
Ariſtolochiæ tenuis
Aeruginis
Salis ammoniaci
Singulorum denarium pondo viij.
Galbani
Mannæ
Myrrhæ Aloës

Singulorum pondo denarium xij.
Aluminis rotundi denarium pondo ſex.
Olei veteris heminam
Aceti quantum ſufficit, præparato ac vtitor, interim mero, interim diluto medicamine. SEN. Non multũ intereſt inter hoc Galeni, & illud à me relatum. BRAS. Non eſt magna prorſus differentia præterquàm in ponderum nominibus: & quia tu Terebynthinam recipis, Galenus verò reſinam, colophoniã, quãquàm tu ipſe hoc animaduerteris. Præstereà tu ponis aceti, ℥ xviij. Galenus verò ponit quantum ſatis eſt: in reliquis non adeſt magna differentia. Paulus loco aluminis vſti, alumen ſciſsile ponit. SEN. Súntne alij qui alio vtantur iſide? BRAS. Nulli, quos ſciuerim: & cùm iſis parari debet, cephalicum hoc paratur, non tamen hoc dico, quin nouerim adeſſe & emplaſtrum iſis apud Galenum in eodem libro, vbi inſcriptio eſt, Iſis vocatum emplaſtrum giluum, quod ad fluentia, diuturna, maligna valet, aut vix curabilia, maximè in partibus extremis. SE. Emplaſtrum hoc referre ne pigeat. BRAS. Ita conficiendum monet Galenus:

℞. Argenti ſpumæ denarium pondo C.
Minij ſinopici denarium pondo viij.
Diphrygis

Ceræ
Chalcitidis combuſtæ
Singulorum denarium pondo j. aliter quatuor.
Chalcitidis crudæ denariũ pondo duûm
Olei heminas duas.

Argenti ſpuma & oleum coquãtur, dum iterum ac tertiò efferueſcãt: hoc facto aquæ modicum digitis inſtillatur, mox diphryges, chalcitis, teſta leuis facta inſpergitur ſub manu aquam inſtillando, donec non amplius medicamen inter coquendum ſtrepat, vbi cõſtiterit, ceram indito, ſint autem chalcitis cruda, & minium ex oleo modico contrita, cùm bene habet pharmacum, hæc immittito, continuò moueas. his ritè peractis in pilam coniicito, ac rurſum condito, ſubigitóque, excipiens vtitor. ſunt tamen & apud Galenum in vno eodem libro multæ cõpoſitiones ſub nomine Iſidis, & adeſt Iſis viride in loco ſuperiùs citato: at cùm cerata non ſint, ad hunc locum non ſpectant. tu interim alia ceratorum genera proſequaris. SEN. In publicis officinis alia non fiunt ab his quæ enarrauimus, niſi quiſpiam particularis Medicus ſibi genus vnum aut alterum confici iubeat: at vniuerſalia genera illa ſunt, quæ adduximus. BRAS. Cerata igitur quæ in vſu ſunt, pau-

ca esse constat. SEN. Imò paucissima, quoniam neq; alij pharmacopôlæ omnia conficiunt, sed nonnulli aliqua, alij alia, non tamen extra narrata. BRAS. Quid nobis amplius agendum superest? SENEX. Plura adhuc supersunt consideranda. BRASSA. Quæ'nam? SEN. Vnum est, emplastra in examen ducere. BRAS. Id vt lubebit, fiet, modò sinas me paululùm spatiari, nam sentio iam mea membra præ nimia quiete stupescere. SEN. Id citius quàm fieri possit agas, vt cœptum laborem finiamus. BRAS. Iam surgo & ad spatiandum accingor.

*

FINIS EXAMINIS CERATORVM.

ANTONII MV-SAE BRASSAVOLI MEDICI FER-RARIENSIS,

Examen omnium EMPLASTRORVM, atq; CATAPLASMATVM, quorũ apud Ferrarienses pharmacopôlas vsus est:

AD ILLVSTRISS. ET EXCELLENTISS. ELLEONO-RAM ESTENSEM ILLV-strissimam DVCIS Fer-rariæ Filiam.

HIERONYMVS BRASSAVOLVS.

Voties adolescentulæ illæ in Salomonis Templo educatæ mihi in mentem ueniunt, toties tu ipsa Illustrißima adolescentula mihi occurris contemplanda: nam omnes illas omnium adolescentula-

rum dotes in te ſola fulgere reperi: hæc
uerò ſolent eſſe Eſtenſium Virginum &
adoleſcentularum propria, quæ ſemper
præclaris uirtutibus cæteras omnes Ita=
liæ proceres excelluêre. Cùm igitur te
iam omni uirtutum genere ita excultam
eſſe repererim, ut nihil addi poſſe uidea-
tur, quomodo tua præconia efferre pote=
ro? nam id efficere idem eſſet, ac ſi lucen=
tiſsimo ſoli lampada admouere uoluerim.
Verùm cùm ego excellentiam tuam ſum=
mopere obſeruem, nihil uehementius exo=
pto, quàm illud efficere, quod tibi gratum
eſſe percepero: gratum uerò excellentiæ
tuæ me facturum exiſtimabo, ſi libellum
hunc, qualiſqualis ſit, tibi dedicauero,
quem ſpero Excellentiam tuam benigna
fronte recepturam: & me in illo-
rum numero exiſtimaturam,
qui te ſummoperè colunt,
obſeruant, ac ue=
nerantur.
Vale.

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI ME-dici Ferrarienſis

SENEX, BRASSAVOLVS.

QVorſum tam celeri greſſu properas? BRASSAV. Ad ægrum quempiam moriturum, qui tamen adeò ægrè fert, vt non ſolùm corporis, ſed & animæ diſcrimen immineat. SEN. Prudenti cuipiam religioſo tradendus eſt, qui illi huius finis neceſsitatem oſtendat, ſuadeátque diuinæ voluntati acquieſcendum eſſe. Verũtamen audiui te de hac materia diſputaſſe, & Dialogum quempiã ſcriptis tradidiſſe. BRAS. Ita planè eſt, ſed nihil aliud ſuadeo, quàm nemini mortem placere. SEN. Ni pigeat interim Dialogũ referas, dum te ad ægrotum iſtum comitabor. BRASSAV. Viæ laborem auferet Dialogus. hinc enim ægroti domus non modicè diſtat, & tibi morem geram. At ne diutius immoremur, ita incipit Dialogus cuius inſcriptio eſt.

QVOD NEMINI MORS PLACEAT.

FVit olim noſtra in hac vrbe Philoſophus cùm æuo, tum omni doctrinarum genere inſignis : qui ſudoribus in iuuandis aliis, & aptè componendis iuuenũ animis, famã immortalem ſibi parauit: & qui Stoicos & Peripateticos non modò diſciplinis æquauerat, ſed in moribus etiam atq; corporeis exercitamentis eorum imagines referebat. nam ſub porticum Illuſtriſsimi atque cõſtantiſs. in bello & pace Ducis noſtri ALPHONSI in dies magna doctorũ atq; ſcholaſticorum frequẽtia comitante, ſpatia faciebat, qui ab eo tanquàm à Delphici Apollinis oraculo diſciplinarũ fontes hauriebant. Diſſerebat obambulans, docebátq; in porticu, imò & aliis vacabat nonnullis (tam erat laborum ſitiens) vt ſeſe opportunitas, & temporis offerebat occaſio. Nonnunquàm in aulicum quendam, à rudibus annis amicum incidit, virum & ipſum iam ſenio confectum, & ſtudioſorum amantiſſimum, alter alterũ ſalutauit, reſalutauítq;, vt ſingularis exigebat amor. Neſcimus interim cui ſummam manum imponerent. Nos illuc acceſsimus, cùm in mortis ſermonem deſcenderãt. Mortem Philoſophus ille

omni

omni laudum præconio, tãquàm summum animãtis bonum, in rerum apice, atq; summo fastigio ponebat: quam quisque (vt eius verbis vtar) si sapiat, vt citius fieri potest, optare debet, & apertis vlnis expectare. Aulicus è contrario, nihil homini deterius, nihil infelicius, nihil denique miserabilius contingere posse cõtendebat: quam & insani, & bruta animantia euitare nituntur: putabátque Aulicus Philosophum non ex corde, sed extremis labiis illa effari. Tunc PHILOSOPHVS: Amici iocãtur, & beneuolos fallunt? ita me Deus amet, vt hoc toto corde, tota mente sentio: cui & si alij viri non consentiant, nec recipere velint aut audire, fucata hac vita, & blando hoc aspectu deluduntur: quos si quietè alloqui possem, & rationes nostras audirent, certus sum me eos illuc perducturum, vt mortẽ vita præstantiorem esse fateantur. Tunc AVLICVS subridens, inquit: Pulchrum erit, vnà & curiosum valde hoc experiri, quod nemini Iro etiam vel Pausone magis calamitoso suadebis. PHILOSOPHVS. Periculum faciamus. sed quid erit præmij si aliquem euidentibus rationibus in nostram sententiam descendere cogamus? AVLICVS. Quid vice versa enanciscar ego, si nulli tuam hanc sententiam suadere

poteris?

poteris? PHIL. Illud ſit inter nos mutuum, ſi nulli mortem optimam eſſe ſuadere potero: mihi ipſi, túque tibi ipſi aliquo aſſentiente conditionem pones. AVLIC. Eſto: rem igitur pede dextero exordiamur. PHILOSOPH. A' te huius rei initium facere opportunum videtur. AVLIC. Vt lubet faciamus. PHILOSOPH. Putáſne humanam animam immortalem eſſe? Deúmque exiſtere? & beatos angelos, atq; intelligentias cœleſtes? bonóſque præmio, & prauos affici pœna? AVLIC. Quis adeò impius, & infidelis hæc non crediderit? PHILOSOPH. Putáſne quãdoq; te illuc peruenturum? AVL. Puto: diuini tamen numinis auxilio fretus. PHILOSOPH. Putáſne ibi felicitatẽ eſſe incomparabilem, quæ nullo mœrore, nullis miſeriis, nullo luctu affecta ſit? AVLIC. Equidem. PHILOSOPH. Tu igitur vitam illam feliciſsimam eſſe putas, quam qui viuunt, nulla re indigent, nulla ægritudine corripiuntur, nullo animi affectu vexantur: & non niſi per mortem recipi poteſt: tamen non das operam præſentem vitam, id eſt veram mortem certa illa vita commutare? Aut igitur fides abeſt, nec ea quæ prædiximus, ibi eſſe credis: aut atra bile vexaris. AVLIC. In fide nulla eſt ambiguitas: ſed horrenda illa inferni tormẽta, ingentia

ſuppl

ſupplicia, & varios cruciatus pertimeſco: ſum his mundi illecebris inextricabili nodo vinctus: nõ poſſum facilè amicos, parentes, agnatos, filios, aut fortunæ bona derelinquere. PHIL. Ergo fucatis his bonorum ſimulachris detineris, quæ nihil aliud ſunt, quàm mellita venena? ô curas fatuas, quæ te velut ad Syreneos ſcopulos alligarunt: ô ſolicitudines turbulentas, quæ te miſerum deniq; in infelicem exitum deducent! Dic ſodes, ſi apud extremos Indos beatã vitam eſſe putares, vbi etiam hanc noſtram momentariam vitam centum annorum ſpatio prorogares, nunquàm verò illuc peruenturus eſſe, niſi nudatus: num depoſitis indumentis, ac rebus omnibus amiſsis illuc protinus greſſum flecteres? AVLIC. Et maiora adhuc ſubirem, vt breuem hanc vitam integro æuo producerem. PHIL. At quantò leuius, quantóq; dulcius iudicare debes cœleſtem vitã, nunquàm deſituram vna breui atque facili morte tibi parare: imò & ſi ſexcentas mortes ſubire opus eſſet, hanc æternam vitam deſerere non deberes, qua ſummum intueberis bonum, in angelorũ choris verſaberis, in ſanctorum contubernio collocaberis. ſi igitur ut centum annis hanc vitam prorogares, ad extremas orbis partes nudatus amicis derelictis, & fortunæ

bonis

bonis, & maximo tuo incommodo proficiſcereris, cur carcerem hunc corporeum vehementer deponere non exoptas, vt pro hac vita, quæ nihil aliud eſt, quàm vapor ad exiguum tempus apparens, aut vnius horæ ſomnium, æternitatem aſſequeris? AVLIC. Vera ſunt, quæ dicis: tamen ſi ad extrema mundi limina peragrarem, amicos reuiſere poſſem, neque corpus hoc, quod ſummoperè amo, deponerem. PHIL. Ignoras igitur apud Superos, & in ſanctorum conſortio amicos etiam videri poſſe? AVLIC. Ignoro. PHILOSOPH. Vir es, qui aliena curas, & poſthabes propria. imò cœli cultoribus nihil deeſt, quod optent. AVLIC. Quid ſi filios optarent, ſi vxores, aut diuitias? PHILOSO. Hæc omnia haberent, & his omnibus ſaturi fierent. AVLIC. At ſi filij & vxor in exteriores tenebras, & in tartareas pœnas deiecti eſſent? PHILOS. Eos in cœlum (ſi lubeat) reuocare poteris: ſed hanc diram cupiditatem non habebis: nam eris diuinæ menti conformis: cui placet vt ob eorum flagitia plectantur. non deerunt in cœlis cupediæ, non dapes diuerſæ, non pepones, non phaſiani, non Cretica vina, ſi alicui vel immoderato placerent: ſed qui in illis cœleſtibus deliciis verſantur, hæc omnia ſpernunt, tanquàm terræ,

& elem

& elementorum omnium excremēta, quibus nō indigent: his ſolùm cibis depaſcuntur, qui mentem oblectant, ſolo veri Dei atque IESV CHRISTI intuitu gaudent. in quo veluti in fulgentiſsimo ſpeculo omnia intuētur. Quæ ſint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur. Hoc ſolo oblectantur, hæc eſt æterna gloria, hæc eſt vita illa, quam is ingredi debet, qui mandata ſeruat. AVLIC. Nos hęc aliâs audiuimus: nam publicis cōcionibus oblectamur, & nihil aliud audiuimus, quàm de hac æterna gloria: tamen nunquàm illuc progreſſus ſum, vt hoc corpore ſpoliari cuperem: putóque patres iſtos, qui tantoperè æternam illam vitam extollunt, hanc temporariam & momentaneam magis amare: illíſque durum videretur, ſi corpus deponere oporteret. PHIL. Putas ergo durum eſſe, atque aſperum, corpoream hanc molem exuere? AVLIC. Puto. PHILOSOPH. O' quàm tua hæc excogitatio vana eſt: niſi fortè non verum dixit Plato, qui animam hominem eſſe iudicauit, corpus tanquàm veſtem & carcerem, quæ illam à ſuo munere impediat. Dic igitur, ſi veſte nimis graui premereris, quæ tibi impedimento eſſet, ne vrbem illam feliciſsimam in extrema mundi ora poſitam adire poſſes, num veſtem iſtã, & ſi auro contextam

textam, arte laboratam, oſtróque ſuperbo, deponeres, etiamſi tibi gratiſsima eſſet? AVL. Deponerem, & ſi tota eſſet orientalibus gemmis contexta. PHILO. Hæc veſtis corpus caducum & fragile eſt, quod hominem, id eſt animã prohibet, ne illuc aſcendat, vnde diſceſsit. nunquam verò niſi morte deponi poteſt hęc veſtis: hoc eſt carneum & corruptibile corpus: quippe mors (vt Phędon ait) eſt animæ à corpore diſſolutio, & quàm ſolidi vinculi exitus. AVLIC. Tamen noſtri ſenſus nõ parum luctantur, & quanto fieri poteſt, hanc diſſolutionẽ effugiunt, vt ferè in pugnam cum morte deſcendere videantur, doleántque de morte. PHILO. Dic igitur, quãdo in hanc pugnam deſcendunt? ante mortem? vel in ipſa morte? vel poſt mortem? AVLIC. Semper diſſolutionem iſtam, id eſt mortem ægrè ferunt, & dolent. PHILOS. Si ante mortem doluerint, vani ſunt & caſsi ſenſu ſenſus, qui dolore eos nondum infeſtante ægrè ferant. in ipſa morte dolere non poſſunt, quoniam animæ à corpore receſſus momento expeditur, quò fit, vt nullo vel exiguo tempore infeſtari poſsint. nec poſt mortem dolere poſſunt, quoniã abſũt: nam mors eſt ſenſuum priuatio, & non deſtructio corporum, vt Triſmegiſtus in Pymandro teſtatur

tur. AVL. Id eſt, id inquàm eſt quod deterrentur, ſcilicet ſenſu priuari, putántque in hoc actu ſe plura paſſuros. PHIL. Mortem igitur non timent, ſed præuios mortis labores, qui ob ægritudines, ob dolores, ob corporis & animæ inquietationes recipiuntur, & qui mortis opinionem terribilem faciunt. Vnde ab Epicteto in Enchiridio ſcriptum eſt mortem non eſſe terribilem, ſed mortis opinionem. Tu ipſe es, qui mortem inquietiſsimam putas, atque iniquam cùm ſit planè tranquilla, & amœna noſcentibus, ignaris aſpera. ſed iam caput aliud adeamus. Num feliciſsimum eſt Deo aſsimilari? AVLI. Maximè. PHII. Is num Deo ſatis proximus, ſimiliſque, qui futura vaticinatur? AVLI. Omnino. PHIL. Plato in Epinomide, & in Phædone, ſcriptum reliquit, quo homines morti propriùs accedũt eò maximè vaticinari: ſæpiúſque horam receſſus animæ à corpore prædicere, quippe anima eſt ab hoc corporis ergaſtulo ferè ſoluta, & in ſuam ac propriam naturam redacta. Cùm igitur mors nos Deo ſimiles reddat, eam fugere abſurdum videtur. AVLI. Hæc argumenta nobis puerilia videntur, & nihil quod dignum ſit, ſuadere. PHIL. En igitur, num quiſque qui hac vita fungitur, ſeruit? AVLI. Quid in-

quis? Reges atque principes imperant, non seruiunt. PHILOS. Imò nullum est magis onerosum seruitium eo, quo Reges & Principes seruiunt: modò illos seruire putes, qui illa ferè coacti agunt, quæ aliôqui omisissent, nisi fato, aut alia maiori potentia traherentur. AVII. Ita est. PHILOSO. At Reges quot agunt, à quibus abstinerent, si aliter agere commodum esset? Hic Rex qui nunc totam Italiam perturbat, si iamdudum hostem suum profligasset, tot labores die noctúque non pateretur, infinitis propemodum curis, animíq; anxietatibus solutus esset, quæ in dies illum perturbant, & ferè mente alienari faciunt, cùm videt milites regredi, aufugere, trucidari. His eorum animi, velut incudes cõtinuis malleis obtunduntur: his seruiũt, & maximè seruiunt. hoc seruitij genere ciues carent. At si Rex vitiis, & sceleribus scateat (vt maior Regum pars consueuit) sibiipsi seruit: ímò non sibi, sed imperiosis dominis, qui suis cupiditatibus imperare nescit. Proptereà historici Alexãdrum Magnum suo cognomine indignum putarunt: qui cùm de tot vrbibus, de tot prouinciis, de tot gentibus, mari, terráque triumphasset, sibi ipsi imperare nesciuit: cùm nulla sit pulchrior, aut magis honesta victo-
ria

ria. quàm se ipsum cohibere, vt inquit Solo- Proverb. 16. 32.
mon, & se sibi dare, ac herbam mordicus
accipere. AVL. In hoc sensu Reges ser-
uitio exire, non contendam. PHILOSO.
Hæc est apud Platonem in Phædone sen-
tentia: Mortale est, vt subiiciatur ac ser-
uiat: diuinum, vt præsit, ac ducat. cùm ani-
ma à corpore soluitur, diuina & immorta-
lis efficitur, domina, præses, imperatrix:
nunc in re mortali versans, in curarum in-
uolucro, in stercoris volutabro, illegitimè
seruit: cúmq; excellentius sit præesse, quàm
seruire: melius igitur erit atque optabilius
ab hoc caduco corpore puram animam sol-
ui, atque liberari quàm in eo diutius conse-
nescere. AVLIC. Tu te ipsum habes in con
silio: nondum illuc accessi, vt mortem vi-
ta præstantiorem arbitrari possim, atque
voluerim. PHI. Dic igitur si id rationibus
efficiam, vt tu ipse fatearis, mortem nō esse
vita peiorem, num mihi assenties? AVLIC.
Nescio an id vnquàm efficere poteris. PHI
LOSO. Nobis causa nota est, cur mortem
adeò vehemēter horrescis. AVL. Quæ'nam
est hæc causa? PHIL. Si tibi illam aperire
voluerim, tu ibis inficias. AVLI. Non ibo,
per Herculem. PHILOSO. Fide cares, &
in animi immortalitate non parùm ambi-
gis: quibusdam similis es, quos per orbē ob-

N 2 ambul

ambulans quandoque audiui ita dicentes, noui huius mundi delitias, nescio quas sim in alia vita recepturus: neminem adhuc regredi vidi: aut aliquem qui viderit, audiui. AVLI: Et ego frequenter eadem sententia vsus sum, addóque vel mortuos optimè se habere, vt ampliùs regredi negligant, vel impeditos non posse. PHIL. Tamen nonne putas animam immortalem esse? AVL. Non dubito. PHIL. Et ad beatas illas animas, quæ in cœlis sunt, euolaturam, vbi summi numinis intuitu delectaberis? AVLIC. Quid opus est verbis? hæc omnia mihi certissimè constant. PHIL. Num igitur quàm citius fieri potest, illuc eundum est? quis enim ita fatuus in sodalitium maximi Regis, vel Principis recipiendus aufugiet? AVLIC. Nullus: sed ob istud vitam cum morte non commutat. PHIL. Tamen mors nihil habet incommodi, nihil quod ægrè ferre debeamus, aut dolere. AVLIC. Imò è contrario, quàm multa habet maximè incommoda, & praua. PHILO. Id est'ne prauum, aut incommodum, quod sensu nunquàm percipitur? AVL. Non est. PHI. Sed mors ipsa nunquàm sentitur: quam qui habet, non modò illam, sed nihil sensu recipit: vt Diogenes ille Cynicus quandoque interrogatus, an mors praua esset, respond

respondere non vereretur, quomodo parua, si non sentitur? & Thales Milesius, eandem esse cum vita censuit. vnde à quibusdã interrogatus, si à vita nihil differt, cur non moreris? ait ille, quia nihil differt, & Plato nono de Legibus libro, mortem non esse vita peiorem testatus est. cur igitur tanquã malum quoddam, & veluti monstrum horrendum extimescenda? imò cum anima in Sanctorum consortio recipiatur, nemo illam optare non deberet. AVLIC. In his rebus anceps sum. PHILOSO. Cur es anceps? imò ex opposito addam, etiam si mortalem animam putaremus, pręstabilius esset, atque illustrius, à sedulis & inextricabilibus huius mundi curis radicitus euelli, quàm in continuis corporis angoribus, animi perturbationibus agitari. Dic, quid aliud est mors, quàm somnus? AVL. Nihil aliud: imò & ipsa quies est simillima mortis imago. PHIL. At quid potest in hac lachrymarum valle dulcius cõtingere, quàm somnus quietissimus? quo nox nulla insomnia noscat? AVL. Nihil omnino. PHI. Si anima & corpus vnà perirent (quod à Christiana mente absit) mors esset hîc quietissimus somnus, insomniis carens, quem rarò in hac vita miseriis plena assequimur: nam sensim sine sensu tempus elabitur.

Quisque igitur sapiens sibi ipsi inquiet, iam quiescendum est, & hæc laborum sarcina deponenda: iam dormire licet somno sine insomniis quietissimo. AVL. Hæ mihi videntur fabulæ, quas refers, indignæ etiam vt surdis cantentur. PHILO. Putásne mortem expauescendam, si nihil sit? AVLIC. Minimé. PHI. At homine vita functo, superest anima, neque corpus dissoluitur: nam solùm ab inuicem segregantur: quæ segregatio respectus quidam est, & accidẽs, quod in re ipsa nihil addit. mors igitur nihil est. AVLIC. Nos verò hoc maximum esse existimamus, animam prohiberi, ne priori vinculo suo corpori copuletur. PHILO. Vires Mineruæ pinguis. anima est quæ refugit, & corpus ingredi renuit, ne fœtido illo carcere, id est, corpore obstricta, & veluti serua teneatur. Nam si corpus suum ingredi vellet, nihil est, quod eam impedire posset. AVLIC. Posset igitur corpus accipere, quando luberet? PHILOSO. Posset. nam beatæ illæ animæ quæ in cœlis sunt, si ante terribilem Iudicij tubam sua corpora assumere vellẽt, nihil eas impediret, quin illud assumerent, sed nulla est anima, quæ hoc cupiat: omnes enim nihil aliud volunt, nihil aliud cupiũt, quàm vt à Deo Optimo Maximo statutum est: is

verò

verò omnipotens tunc recipienda corpora ſtatuit, atque aſſumenda, cùm viuos & mortuos in die illa tremenda iudicabit. AVL. Mirum eſt, quod audiui. PHI. Sed verum, audias præterea in Pymandro Triſmegiſtum, qui mortem nihil eſſe cenſet, & nihil in mundo mori: & Epicurei mortem nihil ad nos ſpectare voluerũt: quippe cũ ſumus, non eſt ipſa: nóſque, dum eſt, non ſumus. AVL. Quomodo inquiunt Epicurei, non accipio. PHIL. En, quid ea curas? quæ non habes? nunc febre cares, quid febrem curas? AVL. Nihil curo, ſed vereor ne in illam incidam. PHIL. Tamen cùm ea cares, illam non curas. AVL. Non curo. PHIL. In morte idem contingere debet: cùm viuis, ipſa nihil ad te: nam & viuis, & ſenſuum adminiculo fungeris: illa verò eſt ſenſuum priuatio. Cùm mortuus eris, quid ad te, cùm nihil ſenties? quanuis Lactantius decimoſeptimo capite tertij libri, eos qui ita dicunt, reprehendat. AVLI. Nunc Epicureorum ſententiam accepi. PHIL. In hac parte infinitas Philoſophorum atque Poëtarum ſententias poſthaberi decreuimus, quibus mortem ipſam optimam eſſe & ipſi ſuadent: & nos ſuadere poſſemus. Hanc Epictetus veluti ſummũ bonorũ meditandam eſſe iubet, vt Plato philoſophiam per

mortis meditationem definiuerit. Lege vetus instrumentum, & relege, nunquàm vel rarò inuenies eum qui naturali morte à vita decesserit, mortuum dictum esse: sed omnes cum patribus suis quiescere dicũtur. illi soli qui violenter interiêre, mortui à sacris literis in Pentateucho vocantur, & in tertio Regum libro, capite secundo, mors vniuersæ terræ via nuncupatur, ad quam omnes veluti peregrini accedimus: inéstque nobis (vt philosophi inquiunt) ex materiæ primæ appetitu, quæ nouas formas semper desiderat & appetit. hic verò appetitus ex primi parentis Adæ inobedientia ortum habuit. imò & elementorum contrarietas, ex quibus constamus, ad corruptionem plurimum facit. sed de his hactenus. Nunc ad id quod est huius rei caput redeamus. Num pulchrius est, illustriúsque è summis miseriis, è summis anxietatibus, è summis curis atque laboribus quantò citius fieri posſit, liberari? AVL. Equidem. PHIL. Sed quæ vitæ pars ab his incõmodis soluta est? quíve homines qui hæc non patiantur, inueniri poterunt? AVL. Nonnulli certè inueniuntur, licet rari, qui diuites sunt, corpore validi, pulchri, quos sua sors contentos effecit. PHIL. Et qui sunt hi? quoque tempore, & quàm diu in hac felicitate commo

moranturʔ Legi Diuum Ambroſium hoc fe rè modo ſcribentem : Etiam ſi quis in hoc mundo curis omnibus, & ſolicitudinibus careat, mortē exoptare debet, vt ſummam felicitatem amplectatur: quantò magis eli-genda erit, expetenda, atque inuocanda ſi tota ſit diſcriminibus plena vitaʔ hãc à prin cipio & ferè à cunis examinare pergamus. Cùm primum è matris aluo in lucem emer git infans, nudus, & in nuda homo (vt Plinius inquit) natali die abiicitur (quum cæteris animalibus natura varia tegumenta conceſſerit, teſtas, cortices, coria, ſpinas, villos, ſetas, pilos, plumam, pēnas, ſquammas, vellera) vagitus ſtatim & ploratum auſpicatur, vitam incipiens à mœrore, vel quia dolore vexatur, caloréve aut frigore. nihil nos ſcimus, vocem ſolùm audimus, quæ eſt moleſtiæ ſignum, quam neſcit verbis explicare quod patitur. infeliciter iacet manibus pedibúſque deuinctis. Cætera autem animalia, quum primùm orta ſunt, roboris ſpeciem habent, & munus, quando homini inceſſusʔ quando voxʔ quando firmum cibis osʔ quandiu palpitans vertexʔ Interim ad ſeptimum ferè annum ineptus, & tanquàm mortuus ætatem tranſigit : tunc pædagôgis datur, qui illum diuerſis laboribus affligunt, & tanquàm tyranni imperãt. ſub-

ſequente ætate pædotribas deſpicit, & ea tunc puerilia eſſe cenſet, quæ priùs expaueſcebat, ſed vitam laborioſiorem ingreditur: nempe artem quandam ſectari incipit: & illi, ſi ingenuus vir ſit, totis viribus incumbit. Si hæc ſit armorum peritia qua delectetur, hinc iurgia ſurgunt, hinc, certamina, hinc vulnera patitur, hinc percuſsiones in nuda terra iacet, crebrò noctes inſomnes ducit, victus deeſt, & denique ictu paruo perimtiur. Si verò præceps mercandi cupiditas illum teneat, terras omnes, omnia maria infinitis diſcriminibus peragrat, & nauigat, quódque per vniuerſam ætatem arte & labore acquiſiuit, breui momento fortunæ impetu diſsipatur. Sunt nonnulli mechanici, alij mercenarij, qui laboribus non dies modò, ſed noctes etiam inſomnes ducunt, víxque panem & vinum aqua dilutum pro victu ſibi parare poſſunt. Aliqui ſcientiis incumbunt, qui ſolitarij in ſilentem locum ſedentes marceſcunt, deridentur à vulgo, exibilantúrque. Qui magiſtratus gerunt, quot curis vexantur? in cõtinuo ſunt mortis periculo, ne ab illis interficiãtur (quod crebrò cõtigiſſe certũ eſt) quos iuſtè vel iniuſtè iudicarũt. Nautæ quot pericula ſubeunt? Bias ille inter philoſophos ſapientiſsimus, non parũ dubitauit, an nau-

tas

tas inter viuos, an inter mortuos enumerare oporteret. O si altiſsimã (vt Lucianus inquit) ſpeculam aſcendere liceret, è qua vniuerſus orbis circunſpici poſſet, quot varia hominum diſcrimina, quot miſerias, quot ploratus intueremur? Hic dominus eſt, quẽ multi ſequuntur: ſeruus ille, qui ſequitur. Quot inde ſunt animorum paſsiones? hũc inſatiabilis tenet auaritia: alius vino madet: alius torpet inertia: alius ambitione fatigatur, plures inconſtantes quid ſequantur ignorant: alij vitiis diuerſis affecti conſumuntur: quos in libello de Humana miſeria à nobis edito ad vnguen vſque retulimus. Et quis caret pro ſua ſorte vitiis? Denique paucisſimi ſenio conficiuntur, nedũ attingunt: & qui ſenectutem aſſequuntur, quid lucrantur? Bis pueri fiunt, ſenſus labaſcunt, tremunt artus, hebeſcit viſus, deperditur guſtus, auditus eripitur, odorant nihil, vt Xenocrates Platonicus optimè monuerit, quos Deus amat, breui ex hac vita reuocare. & à Plinio capite primo vigeſimi octaui libri Hiſtoriæ mundi ſcriptum eſt. Quapropter hoc primũ quiſq; in remediis animi ſui habeat, ex omnibus bonis, quæ homini tribuit natura, nullum melius eſſe tẽpeſtiua morte: in eáque id optimũ, quod illam ſibi quiſque præſtare poteſt. At hoc à

relig

religione Chriſtiana longè diſſentit. Si omnia vitæ incommoda reſerare voluerim,

Ante diem clauſo componet veſper olympo.

Ex his verò paucisſimis nónne vides hominis vitam miſerrimam eſſe? & mortem quæ ab his breui momento liberat, eſſe optandam? AVL. Multa ex his quæ dixiſti, vera eſſe conſtat, tamen quicquid facis, quicquid conaris, irritum & incaſſum eſt: nàm vita hæc mihi placet, & mortem abhorreo: nec tuis his argumentis vel puſillam ab hac ſententia dimoueri poſſum. tamen in hac vita illud optarem, quod nonnullis in hac vrbe contingit, quos abſque labore diuitias habentes (nam diuitum patrum hæredes fuêre) hilares, quotidie conuiuantes, ſibi viuentes, & de alienis parùm curantes videmus. PHILOS. O' vir, qui à pueritia in triuialibus tripudiis verſatus es, ignoras igitur eos, qui tali victus genere vtuntur, & qui talem vitam agũt, omnibus hominibus calamitoſiores eſſe? qui numerum faciunt, & nati ſunt (vt inquit Flaccus) conſumere fruges: ſolos cibos, ſolas cupedias, ſolas potiones colunt, vt corpus fluidum atque periturum impleant farciántque caſurum citius, moleſtiorem carcerem ſibi ædificant, quos non erat operæ

pret

pretium naſci, aliis & ſibi ipſis inutiles: qui tanquàm rapidi canes, nil aliud cogitant, quàm ſi quid ſit cœnandum delectabile: ſi dulce vinum, Ponticúmque ea curant, quæ popinarium, & diſſolutiſsimum hominem decent, nec edunt, bibúntne vt viuant, ſed potiùs viuunt, vt edant, ac bibant: imò vt vorent atque ingurgitent. tu huius generis homines in hac vita felices eſſe putas? AVL. Hactenus certè putabam: ſed deinceps nunquàm. PHIL. Cede igitur, & vna voce mecum fatearis, prudentis hominis officium eſſe mortem apertis vlnis expectare: cùm nihil ſit in terra miſerabilius homine, ſummæ inter cuncta animalia imbecillitatis fonte. Iugi mœrore torquetur, & ſi quid habeat, vanum omne eſt, & vanitas vniuerſum, inquit Salomon. AVLIC. Vis vt vno atque ſimplici verbo te expediam? PHIL. Id facias, & bene. AVL. Mihi videris gerras nugas effundere, & ſurdis fabulam cantare, nam quò plura dicis, eò magis in vitæ amorem, atque deſideriũ ducor, & inflammor. Hæ nugæ ſunt adoleſcentibus referendæ: & nõ ei, qui pſittaci roſtrum nactus ſit. nam & ſi exquiſitioribus argumentis vſus eſſes, tibi quoq; non obtemperaſſem: quantò minus his tuis fucatis ratiunculis, ac ſophiſticis obtemperandum?

PHI. Tamen ab eorum laqueo fugere nescis, neq; scis eorum veritatem euitare. AV. Dialecticę arti, aut sophisticæ palæstræ nũquàm operam dedi, vt sciam ego quæ neganda sunt negare, & quæ affirmanda affirmare, quæ've distinguẽda distinguere. quicquid sit, persentio animum meum, atq; intima præcordia morti repugnare: imò cùm id solum verbum audio MORS, horresco, & frigidus it per ossa tremor. tibi ergo tua argumenta seruato, & mihi meis sensibus, & meæ menti assentiri permittito. PHI. Ex his tuis verbis aliud coniectare nõ possum, quàm te delicias illas alterius vitæ, & Paradisi felicitates non credere: imò putas animam vnà cum corpore mori: & (vt ille dixít) cum sanguine fundi. AV. Nõdum rem accepisti, nam in animæ immortalitate subdito, neminem ad hanc vsq; ætatem regressum videre potui. PH. Rem arduam commouisti, de qua nec tẽpus, nec occasio disserendi datur, tamen ne te in hac tã praua sententia sinamus, nõnihil de hac re præfari ab re non erit: aliâs diffusius, commodiúsq; hanc disputationẽ tractaturi. Dic igitur, putásne homines in tantã excellentiam deuenisse, in tantam rerum omnium maiestatem, nisi diuinum quendam spiritũ haberent, quo intelligant, quo naturæ secreta

scrut

ſcrutentur, & rerum cauſas pendant? quo cœlum ordine metiantur, ſtellas dinumerent, aſtrorum motus diuidant, noſcántque & nomina imponant? quo ſyderum defectus, ortus, & occaſus oſtendant? quo in aëre cometas, fulgura, grandines, fulmina, cadentes ſtellas penetrent? quo abdita ſub terra, ſerpentes, mineralia, croceum aurũ, & pallidum argentum peruestigent? quo ſupra terram, herbas, arbores, & plantas omnes, atq; animalia calleant, terrarum dimẽſiones, vrbium nomina (quas & condunt) montium ſitus, fluminum & fontium interualla teneant? res publicas moderentur? quo in aquis piſciũ genera laborioſè ſuperẽt? quo tandem in ardua diuinæ ſapientiæ, in Deũ, & intelligentias eleuẽtur? Quid cunctaris? ad hæc reſpõde. AVL. Ex his, & multis aliis animam diuinum aliquid eſſe & immortale non poſſum non credere, tamen neq; ex hoc illuc duci poſſum, vt mortem optare velim, aut poſsim. PHI. Nondum perfectè credis ibi eſſe bonorum omnium poſſeſſionem, ibi eſſe voluptates omni miſeria vacuas, ibi omnia eſſe quieta, & à ſenectute remota, ibi eſſe ſanctam exultationem, ibi vitam malorum neſciam, & tranquilla pace nutritam, rerum naturam contemplantem, & philoſophiæ ſecreta: ibi pro fucatis bonis

bonis vera accipi, pro incertis & fluxis, certa & æterna, pro tinctis & veneno aspersis, syncera & pura, pro solicitudine & curis, fiduciam & honestum otium, pro turbulentia tranquillitatem, pro flagitiis integritatem. AVL. Si illuc corpore accedere possem omnino tot bonis irretirer. PHIL. O' rem arduam dixisti, quam puerum dixisse pudere deberet. sed cur debes fragili, caduco, & fœtenti corpore remorari? quòd nunquàm voluptates capit (si voluptates illæ sint) quin illas summi dolores concomitentur, hæc eleganter in sitiente Plato ostendit. num qui sitit dolet, id est, passione quadam vexatur? AVL. Maximé. PHIL. At qui bibit, num gaudet? AVL. Omnino. PHIL. Qui sitit, num bibit? (nisi pocula desint.) AVL. Certé. PHIL. Igitur qui dolet, gaudet: nam qui sitit, dolet: qui bibit, gaudet: & qui sitit, bibit: súntque in vno apice innexa huius mundi dolor, & gaudium, & ab inuicem nunquàm dissoluentur. AVL. Tu poteris totam hanc diem orando consumere, tamen mori percupere non possum. PHIL. Putásne quandoq; vtile esse mori? AVL. Nunquàm. PHIL. Ergo vt aliquis immortale nomen sibi paret, vt proprium honorem tueatur, nõ debet potius se ipsum

neci

neci exponere, quàm in ſummo dedecore vitam ducere? AVL. Quid eſt hoc dedecus? ſatius eſt meretricia fronte & perfricta ſuperuiuere, quàm breui cum honore mori. Damnaui ſemper Achillis fatuitatem, qui apud Homerum breuem vitam cùm parua illa gloriola elegerit, quàm longiorem ſine honore. PHIL. Neſcio an ex propria ſententia loquaris, imò non ſolùm CHRISTI populus pro fide, atque honore ſeruando mortem ſubire debet: ſed antiquiores etiam Gentiles, quibus nullum niſi temporarium præmium promittebatur, pro ſeruando decore mortem ſubire non verebantur: quot ſunt apud authores huius rei exempla? quin & ipſæ apes, quibus ratio deeſt, vt ſuum Regem tueantur, propriam vitam exponunt, de quibus Poëta quarto Georgicorum libro id canit:

Pulchramq; petunt per funera mortem.

Auerrois prætereà in omni fide infidelis, in præfatione primi de Phyſico auditu libri, inquit: Quum vita noſtra punctum ſit reſpectu vniuerſi temporis, nullus ſit adeò delirus, qui ſceleſtiſsimum ſcelus perpetrare eligat magis, quàm mori. Plato in ſecũdo de Legibus in bellis iubet moriendum potiùs, quàm fugiẽdum, & Ariſt. tertio Eth. capite primo ſecundi tractatus, mortem in

bello pulcherrimam eſſe aſſerit, quod à Virgilio ſecundo Aeneidos hoc modo exprimitur:

Pulchrúmque mori ſuccurrit in armis,

Præſertim, ſi pro patria aut fide pugnatur. & Salluſtius in Catilinario quando ſit pro virtute moriendum edocuit, Pliniúſq; vigeſimoquinto Hiſtoriæ mundi libro, capite tertio, inquit: Ea conditio vitæ eſt, vt mori plærunq; etiam optimi portus ſit. nunc ſexcentos authores referre omitto, qui mortis encomium ob virtutem ſcriptis dedêre. Dic verò, nónne quandoq; pro virtute mori conuenit? AVLI. Conuenit quidem, ſed optandum non eſt. PHILO. Imò nulla eſſe debet maior voluptas, quàm commodam moriendi occaſionem, & dignam præſtari, putáſne mortem illam bonam eſſe, quæ ex virtute paratur? AVLI. Certé. PHI. Bona nónne expetenda? AVL. Omnino. PHI. Igitur & hæc mors expetenda, hæc quærenda, illuc proficiſcendum, quò illam inueniamus: nec perquirentes quicquam omittere debemus intactum, vt hanc ipſam inueniamus atque ſubeamus. AVLI. Non eſt opus tot dona polliceri: etenim nunquàm mortem deſiderare potero, imò, vt Ariſtophanes inquit in Pluto: ὂυ γὰρ πείσεις, ὀυδ' ἢν πείσεις,

id eſt

id est nec mihi persuadebis, etiam si persuaseris. PHILOSOPH. Oleum igitur & impensam perdo. AVLIC. Quis dubitat? PHILOS. Puto te nunquàm mihi assensurum, vt præmium consequaris: tamen spero me breui reperturum, quoniam aliis hominibus id suadere confido, cui tu tam obstinatè obstitisti. AVLICVS. Certus sum tuæ sententiæ neminem assensurum, sed en hic Baiulus, qui labore atque sudore quotidianum panem sibi parat, à vino abstinens, non vti Socraticus, sed quoniam illo caret, placétne vt illum vocem, in quo experiaris an tuam sententiam sequi velit? PHILOS. Placet, sed interim dum illum alloquar, digito compesce labellum. AVLI. Cùm inter vos dissertatio agetur, & de morte contentio, solas aures præstabo, os verò clausum erit, nisi sputa reserare cogant: nunc ipsum voco, Baiule. BAIVL. Adsum: quid agendum imperas? AVL. Cognoscísne hunc virum? BAIVL. Cognosco. AVLICVS. Illum alloqui ne refugias, nam tempus non frustraberis, quoniam hic numus tuus est, vt doctum hunc virum alloquaris, quoad illi placuerit, ego interim aures solas accommodabo. BAIVL. Quicquid velit, iam percũctetur. PHILO. Dic mi Baiule, quid tibi melius

videtur, quídve pulchrius, citò mori, & ab hac misera vita liberari, an continuis laboribus insudare? & immensis curis connecti? BA. Insudare melius est, quàm mori. PHIL. Rides aulice? sed parum expectato; nam hunc rationibus cogam, vt nostræ sententiæ inhæreat. Dic mi Baiule, num tua vita calamitatibus referta est, & iugi labore? víxque secundarium panem emere potes, quo vescaris? BA. Certè. PHIL. Quid tibi melius videtur, quiescere, & nullo incommodo affici, an defatigari? BA. Quiescere. PHIL. Quando liberiùs atque diutius quietem enancisceris, quàm moriens? BA. Nunquàm. PHIL. Viuens autem non continuò insudabis, & nullus erit laborum modus? BA. Nullus. PHILOS. Præclarius igitur est, magis commodum mori, quàm diutius viuentem, tot intemperatis molestiis, tot immensis curis affici? BA. Si rem optimè considero, ego vitam potius, & miseram, & calamitosam viuere statui, quàm mori. PHIL. Nónne argumentum hoc fateri te cogit? BA. Quid sit argumentum, ignoro: logicam nunquàm didici, sed viuere didici, nondum mori. PHIL. Et hoc est, quod quisque discere deberet, bene mori, hic Baiulus vir indocilis est, qui cum ipso nutricis lacte errorem bibit, nam præmissis

missis consentit, posteà vltimo in limine fugit. Hinc abeamus Aulice, vt alterum ad subeundas rationes non ita ineptum reperiamus. AVL. Vocabóne illum œnophorum, vini Portitorem? en quàm faciei rubore enitescit, & viui succini color! PHIL. Voca, quid mali est, & in hoc experiri? AVL. Vini Portitor? PORTITOR. Quid inquis? adsum. AVL. Ni te pigeat hunc probum virum audias, & illi ad interrogata respondeas, aliâs debitum persoluam. POR. Illíne vinum sapit? AVLIC. Sapit. POR. Est ergo vir probus: expecto quid velit, quídque petat. PHIL. Quos putas magis felices, viuos an mortuos? POR. Stupeo: stántque comæ: quæ obscura, & fatua percunctatio: absint defuncti, qui nihil generosi vini gustare possunt. PHIL. Tu ergo summum bonum in vino posuisti, & nihil putas excellentius esse, quàm potum? POR. Nihil iucundius, nihilquę suauius. Ante Noë tempora insensati erant viri illi, qui nondum hæc tam bona naturæ bona gustarant. PHIL. Hæc missa faciam, & ex animo respondeas, quæ'nam maior vitæ pars est, illa, quâ curis anxietatibus, & laboribus vexaris: an illa quâ gaudes? POR. Quas curas refers? aut quas anxietates? absunt hæc à viro probo: nam &

ſi quandoque contingant, ocyus auertuntur, quàm impetrent in animo locum: hæc eſt mihi peſtis, hæc eſt mihi calamitas, hæc ſumma cura, cùm vina optima & generoſa reconduntur, & nullibi publicè venalia ſunt: nam his veram vitam & integram duco, curis liberam, liberam omni dolore, quæ animum paratiſsimum aduerſus res triſtes, aduerſus res trepidas præſtant. an neſcis tu, qui tot authores euoluiſti, id quod à puerulo vicini mei cantari audiui?

Vina parant animos, faciúntque caloribus aptos,

PHI. Vir es profectò magni conſilij, mihi iam ex tua ingenita humanitate ſatisfeciſti, ab eas igitur, vt negotia tua expedire poſsis. POR. Abeo, ſaluete. PHI. Homo eſt hic intemperatus, ebrietate perditus: malásne vidiſti? frontem, oculos, & nares vino madere, & guttatim ferè ex ebrio impuróque ſtillare? nunquàm fui grauiori incommodo circumſeptus, quàm cùm ſuffitus illos ex eius ore, tanquàm camino effumantes naribus reciperem: nec veſtibus pocula deſunt, totus profluit, totus latice madet. AV. En quomodo fortuna ſplēdidam occaſionem nobis parat: vide hunc mendicum ad nos proficiſcentem, qui os adeò pallidum habet, vt plumbum imitari

videat

videatur, & testudinem gressu imitetur, imò vix coæquat, miserrima, & infelici vita fruitur: hic tuis argumentis (si quis alter) cohærebit: hominem percunctare. MENDICVS. Optimi viri Dei amore & immaculatæ eius matris obolum date, centuplum in alia vita relaturi. PHILO. Bene vales, an ægrotas? MENDICVS. Aegroto: & quò minus sanitatem assequi possim, paupertas in causa est, maculæ vniuersum hoc corpusculum occupant, nec desunt vlcerum crustæ, apud me ambiguum est, an famem precario pane sedare, vel saltem mitigare potero, Eleemosynam mihi date, frigesco obambulans, tremunt artus, vestibus careo. oh oh oh oh oh. AVL. Hunc denarium argento conflatum accipito, posteà ne hinc abeas priùs, quàm hic vir te interrogare non desinat. MEND. Id fiet. PHILOS. Dic pauperculè, cùm tot discriminibus plenus sis, tot malis, tot vlcerum squammis, nónne melius esset citò mori, quàm his cõtinuis miseriis affligi, à quibus non nisi per mortem liberari potes? MEND. Certè ab hac misera vita decedere melius est, & quid aliud expeto, quàm animam istam Creatori suo concredere? AVL. Verbis iocatur, & aliud in corde gerit. MENDICVS. Imò cor ipsum loquitur,

& veros exprimit affectus, non vanas nugas, aut præstigiatorum deliramenta, quid mihi immorandum? quid boni præstolor? imania solùm & atrocia expectanda, & ni, à Xenodochio recipiar, extrema miseria mihi paratur, & luctus extremus. videor videre abscessus, & odiosa vlcera, quæ totum corpus occupabunt. PHILOS. Hic est vnus, hic est, qui veritati constanter assentitur, quíque sua bona noscit, & id sapienter optat, quod alij indignè fugiunt. AVL. Ne id dicas Philosophe, hoc genus hominum iam diu noui, insidiosum, & vafrum: permittas me illum alloqui: nam tibi sum ostẽsurus hunc ipsum vitam summoperè amare, & mortem summo odio prosequi. PHIL. Experiaris & tu quid in hac re sentiat: puto illum ab ea, quam dixit, sententia, non esse discessurum. AVL. Mendice, caue quomodo loquaris, ne vitam tuam despicere velis. MEND. Et quis non despiceret hanc vitam, morte ipsa deteriorem? AVLIC. Caue ne in te ipsum sententiam feras. MEND. Quam sententiam? AVLIC. Hanc, suppone huic ensi collum, suppone, nunc nunc, ab his tam sæuis miseriis liber eris. MEN. Ha mi domine, insontem ne percutito: ne sis adeò immitis obsecro: ensem in vagina repone. AVL.

Ha

Ha fili mi, hoc facio, vt denique à tot laboribus, tótque diſcriminibus liber ſis, me tui miſeret, tu mortem optas, nunc nunc, illam experieris. MEND. Ha parce huic vitæ: quid egregium tibi erit interfeciſſe mendicum? AVL. Humana quædam affectio cogit me, vt hoc munere te donem, nam ſi mori cupis, id efficiam vt breui votis tuis potiaris. MEND. Parce precor. AVLIC. Mori igitur recuſas? MEND. Recuſo per Iouem. AVL. Sed cur prius tam conſtanter mortem expectabas? MEND. Vt lubentius obolum daretis, ſeditiosè loquebar, imò vitam ſummoperè cupio, quam nullus eſt, qui non deſideret, & ſummo nixu non defendat. AVLIC. Videtúrne tibi hic mori velle ò Philoſophe? PHILOSOPH. O' omnium quos adhuc nouerim, infelicißimum, tot animæ atq; corporis anguſtias pateris, tot miſeriis & calamitatibus premeris, & nondum iudicaſti melius eſſe eligibiliúſque vita hac tam morboſa, támque graui priuari, id eſt à tot noxiis liberari, quàm diutius animam in hac morborum ſentina remorari? MEND. Nihil eſſe adeò graue puto, aut adeò atrox, quod hominem fallere poſsit (modò ſpes adſit quandoque euadendi) vt mortem præ vita eligere velit aut debeat, vobiſcum ingenuè locuturus ſum.

Putatis me esse turpissimum, inquinatissimum, imbecillissimum, & oculis videtis, sed eos præstigiis affeci. sum iuuenis, validus, neq; ineleganti forma præditus, neque ita mendicè viuo, vt hic aspectus præ se fert: hilarem vitam, atq; voluptuosam duco, per totum orbem alieno sumptu vagor: latrones non timeo, aut fures, sed plenus canto coram latrone, qui plærunque pecuniam mihi erogat, sumptus supra vitæ necessaria facio, & mihi ipsi nonnihil placeo, quando indisertus ego sapientes viros decipio, & meis ieiunis verbis pecuniam erogare cogo: postquàm recesserint, in illos oppidò ridens, atque vnà submurmurans quomodo hic vir cordatus à nostro abiectissimo genere fallitur, putat me Dei amicum esse, & ferè illum cum beatis angelis alloqui, cùm nullum genus sit magis inuisum Deo nostro: nempe illum blasphemamus, iniuria afficimus (si in Deũ iniuria cadere possit) numos precariò partos colludimus atq; consumimus. PHI. Stupeo, & horresco hæc audiens, mihi totus videris asper, luteus, pallidus, rugosus, inquinatus, squallens, & denique malo totius corporis habitu, quem κακοχυμίαν Medici dicũt, te vexari putabam, cui & febrem, & alia multa vitæ incommoda coniungi solent, imò vox ipsa

nescio

nescio quid miserrimum sonare videtur. MEND. Audite viri probi: postquàm cœpi artem nostram vobis aperire, omnia ingenuè fatear, sed in hũc angulum secedamus, vt vos soli mendicorum artem condiscatis. En hæ sunt duæ iuglandes, quas ore porto, vt tremulam vocem, & semi perfecta verba mihi faciant: has vt lubet muto, ac remuto, vt malæ crescant, & decrescant prout mihi opportunũ videtur: variis coloribus faciem pingo, vt exigunt loca: imò vna vrbe semel expilata, operam do cõmutata facie iterum & tertiò expilare. Cymini puluis luteã pellem facit, pallidam atq; subnigram fumus. Cùm vrbes aliquas Protei more in sexcentas mutatus formas defraudauerim, ficto vulnere, iocosa cicatrice, iocinoris aut lienis penula coxendici alligata, & maxillis iuglandiũ gratia tumentibus: abeo ad alias vrbes eridendas, numos precariò receptos turpiter ludens, aleáque dilacerans, lautiùs conuiuor, quàm ipsi nobiles, nihil voluptati parcens, ne meus genius defraudetur. PHI. Si verè, & non fictè (vt nunc facis) ægrotares, non esses omnium mendicorum miserrimus? tamen ad hunc vsum, ad hanc indigentiam, quæ tibi contingere posset, nihil reponis? MEND. Vos non intelligitis mendicorũ bona, tunc essem felicissimus

cissimus

cisſimus:noſtrũ genus ægritudinibus gaudet, quid nobis poteſt contingere melius, quàm crus diuinum? (ita enim nos vocare ſolemus crura vehemẽter vlcerata.) PHIL. Quid aliud tunc ſupereſt, quàm ſumma indigentia, & in Xenodochio mori? MEND. Imò quò magis ægrotant medici, eò magis pecuniam accumulant, vos eorum mores ignoratis: optimi huius artis viri nunquàm Xenodochia ingrediuntur, ignaui ſunt, & deſides, indignique vita illi, qui in tali loco ſe claudunt. verus enim mendicus nullo morbi genere affectus, ſuum lucrum extenuat, ſed quò grauioribus morbis affligitur, magis redit alieno ære grauatus, per compita circuens, per angiportus, per templa. PHILOSOP. Certum mihi eſt, ſi vehementiori quadã ægritudine caperetur, non ſolùm non circuiret templa, imò nec per lectum ſeſe vertere poſſet. MEND. Tunc domini efficimur, nobis inſeruiunt famuli, magis fidi quàm veſtri. nam & ipſi mendici ſunt, trahúntque ægrum, aut paruo curru, aut humeris geſtant. nullus eſt tam vehemens morbus, támque ſæuus, qui poſsit verum mendicum remorari, aut domi claudere. PHILOS. O Dij immortales, nunquàm huic obſcuro generi, & ſordido benefaciam. MEND. Oro, ne mea ingenuitas

me

me defraudet. PHIL. Te omnino non defraudabit:nam volo, vt sis mecum frequenter in prandio. MEND. Nec illud prætermittere possum, quosdam esse nostri generis, qui tanquàm Principes multis imperant, quos domi alunt, hi indies precariò quærunt, & quæ recipiunt, ad Principis domum portant. si panes sint, & pro prandio, vel cœna supersint, eos baiulis vendit dominus: si vestes, aut aliud simile, omnia suis artificibus vendens, in numos vertit: imò & hi mendicorum magistri hos pueros emunt, prauáq; & turpis ipsorum affectio pretium auget, & quò magis sunt tetra vlcera, eò citius emuntur. Si mendicorum mores excutere tentarem, nox priùs accederet, quàm sexcentesimam partem referre possem. PHIL. Hæc satis supérque sint: at pro tua hac ingenua dicacitate, argenteam monetam accipito, abíque, & interim alios fucato vultu, & trementibus verbis decipere pergas. MEND. Valete. AVL. Vides & hūc omnium, quos adhuc viderimus, mendicissimum mortem effugere. PHIL. Imò mendacissimum, cui an vera credi debeant suspicamur, nihil non fingit nouus hic Proteus. quod hominum genus ad vorandum, & ingurgitandum nascitur, quid frugis humanæ naturæ præstare potest? miror Deum

hos

hos patientiſsimè ferre:& niſi eſſet ſummũ bonum,ferre non poſſet. AVL. Egregiè dixiſti, ſed en colonus meus huc accedit, vir omni laborũ genere implicitus hunc voco, tenta an tuæ de morte ſententiæ fauere velit: Thoma. THOMAS. Heus patrone,non te videram:quid hic agis? AVLIC. Tu verò cur ad vrbem acceſsiſti? THOM. Cùm nunc emendandæ ſint vites atq; recidendæ,nihil mihi agendum ſupereſt ruri, nam & vites, & arbores omnes putaui, & ſulcis ſemina dedi, reliquum eſt naturam occultis fomitibus alimentum & augmentum præſtare: interim dum ipſa die noctúque agit, in vrbem veni,vt ſupellectilia quædam meæ familiæ neceſſaria emerem. PHIL. Sed hæc miſſa faciamus: Thoma dic mihi, in toto anni curriculo habéſne diem vnum vel alterum in quo corpore & animo quieſcas? THOM. Nullum certè habeo:nam & ſi corpore in die Reſurrectionis CHRISTI, & eiuſdem Natiuitatis quieſcam, animo ſum agitatus: quippe familiaribus curis, aliiſq; mentis negotiis perturbor, vt nec per integram horam vera quiete frui poſsim. PHI. Nónne melius eſſet integrè, quietè, ſine aliqua vel corporis,vel animę perturbatione diutius viuere? THOM. Quis dubitat? PHILOS. Dum hac vita, & hac vitali aura frueris

frueris, putásne quandoque quietem istam te inuenturum? THOM. Nunquàm. PHIL. Nónne in alia vita hæc quies habetur? THO. Si quis in Dei gratia bene obeat. PHILOS. Ergo expetenda est hęc alia vita tam bona, támq; omni malo priuata: & hæc deserenda, quæ potiùs mors est, quàm vera vita? THOM. Ita est. PHIL. Tu igitur Thoma, quantò citius fieri posset, aliã vitam optare deberes: quæ cùm haberi nõ possit, nisi per huius mortem, & huius mortem desiderare debes, vt vitam illam quàm optimã enanciscaris. THOM. Mortem optare non possum imò quicquid facio, quicquid patior, quicquid vel molestum vel incommodum, fero, id omne vt superuiuam, ferro, & perfero. PHIL. Sed quietem habere non potes in hac vita. THOM. Satis quiesco si vixero, qui me oderint illa vita quiescãt: illa oblectentur, in illam ocyssimè recipiantur. PHIL. Et hic ex eorum genere est, qui nesciunt sua bona: Vale mi Thoma. non est opus cum hoc rustico tempus conterere. AVL. Vides, mi Philosophe, in porticus fine, quo loco vitrearius cucurbitas papyro munit, hominum cœtum? PHILOS. Video AVL. Hi omnes in sudore vultus suo pane vescuntur: illuc ne pigeat accedamus, fortè ex illis vnus tibi consentiet. PHIL. Non abre erit

reierit inter tot miseros vnà periculum facere, gressus acceleremus, ne quis inde recedat. Quum primùm ad hos mercenarios peruenêre. Philosophus omnes vna voce salutauit: illi versa vice resalutarunt. Tunc philosophus: Num, viri optimi, melius esset, atque fęlicius ab illis curis quæ animos vestros vexant, ab illis laboribus, quos perfertis, liberos esse, quàm eisdem iugiter occupari? Equidem, respondêre. Philosophus deinde: Non video quomodo liberi esse posśitis, nisi hanc miseram vitam cum morte commutetis. Probauit Suicida sententiam, quin addit: Mors est calamitosis egregium munus. hoc æquo animo ferre non potuit fumarij mundator: sed indignatus, Suicidam loquentem pingui sermone impediuit, inquiens: Tu id sentis, at ego mallem doliis pro fulchro supponi, quàm vita hac excedere. PHILOS. Nónne quisq; vestrûm miserrimè vitam ducit, cui desunt vestes, desunt cibi, desunt omnia vitæ commoda? SVICIDA. Impudenter loqui videris ò philosophe: nam vitam ingloriè quidē, sed voluptuosè deducimus: nempe phasiani desunt, desunt perdices, & Cretica vina, sed vilioribus saturamur, cępis contenti, alliis, & secundario pane, quæ etiam nos sapidius comedimus, quàm vos phasianos

ſianos, & capos. quot veſtibus indigemus, tot ambimur : nam frigore parum afficimur, quo vos tenelli, ac delicatuli exanimamini. quoties ſues interficio, offam, & ſalis pugillos in hanc peram latenter abſcondo:& ſi mulieres adſint, iubeo vt catilos, lancéſque ferant, vt interim abeuntes, furta occultare poſsim. quiſq; noſtrûm lucello, & præda commodè viuit:nemo non furatur. hic ſi fumarium purget, nonnihil aufert, quòd mulieres in fumario condidêre:& alij pro ſua ſorte atq; arte idem facere conantur. PHIL. Num continuo timore infeſtamini, furta & ſi puſilla ſint detegi? SVICID. Maxime. PHI. Ergo iugis eſt, & perpetua pœna vita veſtra. SVICI. Omnino: tamen non eſt adeò pertinax, vt mortẽ optare debeamus, cùm hæc omnia pro ſeruanda vita à nobis fiant. PHILOS. Quid ſi lictores vos caperent? SVICID. Pro re tam vili non capiunt:& ſi etiam caperẽt, quiſq; pro ingenio ſuo, aut fugere, aut carcere ſolui tentabit. Nullus hic eſt, qui mori velit. PHILOSO. Valete omnes. AV. Neſcio an quis alius miſerabilior in hac vrbe inueniri poſsit : omnes enim in hunc angulum vnà conuenêre: tamen nullus eſt, qui mori velit, aut cupiat : vel latrinas, vel fumaria purget: vel ſues, vel boues interficiat : vel

vitrea vasa, vel herbas, & olera vendat, vel enses, & cultros acuat: vel storeas papyro consarciat: nec ipsi salsamentarij, macellarij, fructuarij huic vitæ concedere volunt: nec lactarius, & qui veteres calceos resarcit: & si vno verbo dicere liceat, nullus ex infimo hominum genere tuam sentētiam approbauit. Sed en mi philosophe, occasio datur, qualem volebamus. Mulier quædam Aethiopica ex earum genere, quas Cinganas vocamus, tibi à tergo blanditur, vt numos extorqueat. PHILOSO. Scythica est, non Aethiopica. AVLIC. Ipsa est tibi bonam fortunam dictura, quæ illi parum adulatur: sed permittas me illam alloqui. PHILOS. Vt lubet. AVLIC. Vis mihi fortunam meam referre, & quæ futura sunt aperire? AETHIO. Id efficiam, si deinceps obolum numerabis. AVLIC. Duos etiam numerabo: caue autem ne me fallas. AET. Extende manum. AVLIC. En. AETHIO. Duas vxores duxisti, è quibus tres filios nactus es: deinceps felicissimè viues, nisi duo obstiterint, filij mors immatura, & capitis vulnus. Auarus es, & immodica libidine caperis. AVLIC. Ha impudica atque improba mulier nihil veri refers: putabas me defraudare, vt alios soles per Iouem posthac neminem defraudabis. Suppone colla, vt eis

vt citius & minori ictu moriaris. AETHI. Ha ha domine, quid operosum ages, mulierem interficiens, & pauperculam? Parce precor, parce huic paruo nato. AVLIC. Mihi videris fatua, & tibi inuida: nam si ab hac inopia liberaberis, si tot laboribus finem facies, si nihil amplius erit, quod optare possis, si deinceps alienas vrbes visitare non cogeris, vt viuas, nónne tibi continget res gratissima, res quam potiùs quærere deberes, quàm inuentam reiicere? AETHI. Nostrum genus assuetum est laboribus, imò aliud viuendi genus consequi nesciremus, quàm istud: me igitur abire finito. AV. Cur igitur tā temerè dicebas, me auarum esse, atque libidinosum? AET. Quoniā rari sunt seniores, qui auari non efficiātur: & rarissimi homines, quibus libidinis actus non placeant. In reliquis quid prædictura sim, quo ordine, & quibus signis, ignoro: nec aliqua est nostri generis, quæ quid dicere velit, sciat. Vos estis, qui (nescio qua persuasione ducti) putatis nos Scythicas mulieres Chiromantiā, & vaticinandi artē callere, cùm & ipsa præsentia nos fugiant. Nos semper bona promittimus, vt mulierculis placeamus, & aliquam pecuniolam extorqueamus. Tamen ne semper benedicere videamur, aliquid incommodi addi-

mus: ſed tale, vt non poſsit bona peruertere. Certus ſis, nos futuras Crœſo ditiores, ſi ventura prænoſcere ſciremus. AVLICVS. Vitam tibi munere impartior, & ſimul hãc monetam addo: hinc citò habeas. AETHI. Dij ſint tibi faciles. AVL. Philoſophe, nullus eſt qui in tuam ſententiam deſcendere velit, quantumcunque mendicus, & ægrotus. PHILOSO. Nondum claros homines allocuti ſumus: ſed ignaros ſolos, & qui veluti beluæ vitam ducunt. Nunc adeamus artifices, hi forſan noſtræ ſententiæ inhærebunt. AVLIC. Et hi quoquæ cum aliis à te diſcedent. Sed en in pharmacopôlæ officina huius generis conuentus agglomeratur, neſcio quid ſimul habeant commercij. Aediles fortè præſtolantur, qui eos ob immunditias mulctarunt, quas ante officinas ſpargere non ceſſant. PHILOSO. Comodè offeruntur. AVLIC. Properemus. PHILO. Vt fert ætas, greſſus accelero, ô viri probi, ne pigeat in hunc angulum ſecedere: nam vobiſcum de re quadam graui verba facturus ſum. Tunc artifices ſecedamus inquiunt, hoc enim nihil impedimento eſt. Hos philoſophus in hunc modum alloqui cœpit. Viri fratres, putatíſne ſummum aliquod bonum euenturũ, quo in hac vita felices eſſe poſsitis? Nihil vnquàm tale

euenturum iudicarunt. PHILOS. Vos igitur in hac miſeria vitam ſemper ducetis? At illis viſum eſt hoc nomen, Miſeria graue nimis. Quid inquiunt, miſeria? nullus eſt ex his, qui adſunt, miſer. PHILOS. Audite fratres, atque filij, nec indignemini, ſi verbum aliquod vobis aſperum videatur, habetísne omnia quæ poſſunt haberi commoda? ARTIFICES. Imò potiùs omnia incommoda. PHILOSO. Eſtísne ab humanis curis liberi? à ſolicitudinibus mentis? à corporis ægritudinibus? ARTIFIC. Non ſumus, ſed his plerunque nobis etiam nolentibus, afficimur. PHILOS. Res veſtræ ſuccedúntne ſecundum vota? ARTIFIC. Nihil vnquàm, aut certè rarò ſuccedit, imò in dies res noſtræ in peius labuntur, & mala figuli rotæ in morem, quotidie reciprocant. PHILOSO. Speratísne dum hac aura frui licebit, ab his quas retuliſtis curis, vos euaſuros? ARTIFIC. Nunquam. PHILOS. At ſi vobis alia contingeret vita quietior, quæ ab omnibus his curis vos liberos efficeret, nónne illa protinus à vobis cupidè quærenda eſſet? ARTIFIC. Quam vitam nunc dicis, quę nos ab his malis liberare poſsit? PHILO. Illam, quæ ab imprudentibus mors vocatur. ARTI. Nobis imprudentior is videtur, qui hac velit

priuari vita, vt aliam ignotam vitam ingrediatur, hic deridendus esset, vt Aesopus canem illum suum derisit, qui inspecta carnis vmbra, veram carnem dimisit; vt fictã vorare posset: nulla nobis videtur huic nostræ præferenda vita. PHI. Ergo nec Deum creditis omnibus præesse, & deliciarum locum habitare, ad quem beatorum animę perueniant, & in quem boni recipiantur vt felicissima & inenarrabili suauitate plena vita lætentur, & viuant. ARTIF. Imò nos Deum esse credimus apud inferos malorũ vltorem, & qui in cœlis omnium bonorũ præmia rependat: tamen nos hîc habitare malumus, nempe hac vita nunquàm spoliati delicias illas, & iucundas paradisi voluptates nunquàm persensimus: quas si persensissemus, fortè illis allecti, hanc præsentem vitam despiceremus: interim verò conabimur, quantum in nobis erit, hîc manere. PH. Esto, amici, nulla sit alia vita, quàm ista, num melius est, à quotidianis curis tandem solui, & ab infinitis laboribus liberari, quàm in ipsis tanquàm in Prometheis scopulis consenescere? ARTIF Equidem, PHI. Qui est qui in hac caduca & fragili vita continuis curis non affligatur? ARTIF. Nullus. PHI. Concessistis (nec dudum) melius esse à curis liberum esse, quàm ipsis affici

fici. ARTIF. Maximè. PHILOSOP. Addidiſtis præterea, neminem eſſe, qui dolores, qui curas, qui anxietates in hac vita effugere poſsit. ARTIF. Certè. PHI. Igitur melius eſt hac vita, quæ eſt vera mors, priuari, etiam ſi nulla alia ſit vita, quàm in illa tot malis, tot diſcriminibus affectos immorari: nam qui hac vita priuantur, nihil ampliùs ſentiunt. ARTIF. Tuæ huic ſententiæ nunquàm ſubſcribemus, imò totis viribus conabimur hanc vitam longius protrahere, quàm poſsibile fuerit, & conabimur, vt in nobis erit, calamitates, curas, dolores, ſi non in totum auferre, eas ſaltem leuare. PHILOSOP. O' bone Deus, video vos eſſe homines irrationales, qui ſingulas propoſitiones cōceditis, tamen concluſioni quæ neceſſariò ſequitur, non aſſentimini, quippe conceditis nemini in hoc mundo contingere poſſe, vt vitam habeat calamitatibus liberam. ARTIF. Et iterum annuimus, & re ipſa experimur. PHILOS. Conceſsiſtis deinde melius eſſe ab his laboribus ſolui, quàm in ipſis diutius conſeneſcere. ARTIF. Illud etiam elargimur. PHILOSO. Iudicatis præterea mortem ſolam eam eſſe, quæ ab his vinculis vos ſoluat. ARTIFIC. Et nunc ſponte iudicamus. PHILOS. Velitis igi-

tur aut nolitis, necessariò inferre oportet à vobis, & omnibus nobis mortem esse optandam, esse quærendam, & eò eundum quò ipsam inueniamus, vt ab huius mundi curis, laboribus, & angoribus liberemur. ARTIFIC. Nos è contrario dicimus, nec optandam esse mortem, neque quærendam: sed vt fieri potest, fugiendam. PHILOS. Num facta ratio hoc infert? ARTIFIC. Quid ad nos tuæ hæ ratiunculæ? nos viuere oblectat, & si curæ in dies in sexcentas formas transmutarentur. PHILOS. Estis ergo irrationales, qui rationem videtis, assentimini præmissis, tamen conclusioni absque ratione, absque vlla apparenti excusatione terga datis. ARTIBIC. Hoc est, quod nos sentimus: tibi tua optio contingat, posteaquàm tam ardenter mortem desideras: aut fortè hoc nobis persuadere tentas, cùm tuus animus longè dissentiat. Nunc opus est Aediles alloquamur: en accessêre. Valete. AVL. In hoc cœtu nullum artificis genus deerat, tamen omnes mortem euitare cupiunt: nescio an alter homo inueniri poterit, qui magis laboribus insudet istis. In diuitibus, atque nobilibus tentandum non est, an illos in tuam sententiam ducere possis: nam huius mundi illecebris affluunt, & summis deliciis abundant

dant: Paradiſum putant mare hoc, quo innatamus: ſuas habent delicatulas concubinas, & molles amatrices: nectareis poculis, & condito ambroſia cibo veſcuntur: palatia habitant ex aromatibus myrrhæ & thuris, & vniuerſi pulueris pigmentarij ſuffita: atria nunc omitto, & cubicula gemmis & auro decorata: penſiles hortos irriguis floridiores, & terrenos gelida hyeme fœcundos. PHI. Statueram diuites hos non tentare: tamen ex his nonnullos noui, qui dolorificis ægritudinibus infeſtantur: vnum præ omnibus tentandum elegi, qui vehementiſsimis podagricis doloribus cruciatur, ad huius domum vertamus iter. AVL. I præ, ſequar. Interim ſenes hi greſſus vt decebat ætatem, accelerabant, quoad podagrici ædes offenderunt: valuas recluſas inuenêre, vt nobilium Ferrarienſium mos eſt: ingrediuntur veſtibulum, & per impluuium in epiſtylium tranſeuut: ſcalas aſcendunt, quas dextrorſum offendêre: atrium ingrediuntur, & denique ad nobilis ægrotantis cubiculum perueniunt: pulſant, aperitur. Tunc Philoſophus, Saluus ſis, mi patrone. NOB. Vtinam Diis gratum eſſet: ſed à me lõgè abeſt ſanitas: quid mihi proſunt diuitiæ? quid ſeruorum chorus? quid nati? quid generis nobilitas? nam hac ægri-

tudine adeò præmor, vt vix respirare possim. PH. Hæc quæ pateris, constanti animo ferre debes. nam misericors Deus plærunq; in hoc mũdo tristia quædam infert, vt vel in altero pœnas auferat, vel easdem saltem remittat: quicquid homo hîc patitur, omnia æquo animo ferre debet. NOB. Cùm nemo posſit suo fato obsistere, illud eo animo, quo potest, ferre debet, & totis viribus conari toleranter ferre: tamen is equidem cæcus est, qui podagram non dico concupiscit, sed vel illi pusillum etiam blanditur: nescio an illi purgatorij luctus, & afflictiones extremæ podagricos dolores æquare posſint: nempe pedibus meis clauos infigi persentio, & caro quæ osſibus inhæret, eodem modo reuelli videtur, vt suilla salsamentarij caro reuellitur, cùm ad conficienda tuceta ossa carnibus exuuntur. PHI. Certè vel Plinius, vel quis fuit ille Philosophus, non ab re scriptum reliquit. Satius esse nunquàm nasci, aut statim in primo lucis ortu aboleri. NOB. Hos procul dubio affirmare ausim satius esse non nasci, aut citius mori, quàm podagricis doloribus affici. PHI. Nónne etiam expedit eum qui hoc vehementisſimo dolore afficitur, quantò citius fieri potest, liberari? NOBI. Certé. PHI. At cùm hoc fieri non

posſit

posſit, niſi per mortem, huic ægro mors quoque optanda eſt, atque expetenda? veluti ſummum quoddam bonum, quod illum liberat à malis. NOBI. Id nunquàm dixerim mori melius eſſe: nam priſtinæ ſanitati reſtitui optabilius eſt: tamen ſi quis inuitus totam ſuam vitam in his cruciatibus tranſigere cogeretur, is mortem potius cupere deberet, quàm tot anguſtiis, tot doloribus affectus diutius in vita commorari. PHI. Tamen fieri non poteſt, vt is, qui grandis natu ſit, & ferè ſenio confectus, podagricos dolores euitare poſsit: proptereà hîc præ vita mortem eligere debet. NOBI. Hic noſter podagricus morbus intercalaris eſt, & in toto integro anno plures habet inducias. PHI. Interim dum vos inducias habere putatis, quia podagrici dolores abſunt, nònne domeſticis curis, & familiaribus laboribus occupamini? NOBI. Maximé. PHI. Nunquàm igitur eſt à malis vel corporis, vel animæ libera hæc vita? NOBI. Nunquám. PHI. Eam igitur deſerere potiùs præſtat, quam modò corpore, modò animo vexari, & nunquàm ab his liberum fieri poſſe expectare. NOBI. Non ſunt adeò graues hæ curæ, neque adeò laborioſæ, vt mortẽ implorare debeamus, qua media curas illas euitemus. PHI. Num

Num ſatius eſt curis vacare, quàm illis eſſe impeditum, vel graues ſint, vel leues? NOBI. Omnino. PHILOSO. Num id expetendum, quod ab his ſoluere poteſt? & ab ea præſertim calamitate podagrica, qua te iterum vexari formidas? NOBI. Prorſus. PHILOSO. Eſt'ne aliquid in hoc vitæ pelago, quo & familiares curas, & mentis affectiones, & podagricos labores emendare poſsis? NOBI. Nihil, quod ſciam. PHI. Num omnia hæc incommoda vitæ exitu corriguntur? NOBI. Corriguntur quidem, vel potiùs auferuntur, ſed alio non mediocri diſpendio. PHI. Quo? NOBI. Lucis, id eſt vitæ priuatione. PHI. Vita humana nónne hæc omnia, quæ ſuperiùs dicta ſunt, præſtat, in qua nemo ſua ſorte cõtentus eſt? NOBI. Prorſus. PHI. Nónne igitur id præ omnibus eligẽdum eſt, quod mali nihil, boni plurimum adfert. NOBI. Certe. PHI. Mors vitæ oppoſita eſt, & vita omnia mala affert, mors verò illa aufert: nam vitæ oppoſita eſt. & hæc eſt oppoſitorum conditio, oppoſita facere, Dic igitur, nónne id deterius eſt, quod mala facit, quàm id quod illa aufert? NOBI. Maximè. PHI. Eſt igitur vita morte deterior, & mors ipſa à verè ſapientibus optanda. NOBI. Tua hæc argumenta aliquid momenti

menti omnino habere videntur, sed non tale, vt ad mortem me allicere posſint, hac vita mirificè oblector, & hoc vnum eſt, quod in ſummis podagræ cruciatibus me præter modum angit, pauor mortis. PHI. Nónne mors tuo podagrico dolore melior eſt? NOBI. Et ſuauior, quia dolorem emendat; tamen dolores iſtos potiùs ferre volo, quàm mori: nam ſpe quadam paſcor auferri dolores poſſe, & deinceps per temporis ſpatium abſque dolore ſuperuiuere, nec fruſtror mea ſpe. PHI. Interim tamen variis curis afficeris, & continuò podagræ timore. NOBI. Nugæ ſunt quas refers, cùm ſemel euaſerim, nihil mali amplius futurum cogito, & præteritum obliuioni trado. PHI. Si dimidium vitæ tempus curis, & doloribus afficereris, eligeréſne in his conſeneſcere? NOBI. Imò gratiſsimum mihi foret, & ad decrepitam vſque ætatem peruenire. PHI. Quid ſi maior vitæ pars eodem modo affecta eſſet? NOBI. Adhuc conſeneſcere optarem, imò cùm nihil ſit vita melius, nihílque ſuauius, etiam ſi toto vitæ tempore ita afficerer, viuere potiùs optarem, quàm mori: nempe ignoro, quò profecturus ſim. PHI. Igitur fide cares? NOBI. In fide non dubito, ſed res eſt dulciſsima vita. PHI. Quare igitur

igitur cùm primùm huc accesſi, & tu ipſe dicebas, auferri ab hac vita melius eſſe, quàm his continuis miſeriis immorari? NOBI. Tunc communi loquendi modo vtebar, & non ex re, neque ex animo. Hæc eſt ſummarum ſumma, mortem ſummè abhorreo, & ſuper omnia terribilia odio habeo. vidi multos etiam ſæuiſsimis morbis cruciatos, qui tamen totis viribus mortem effugere tentabant, quam & deliri ipſi euitare conantur. PHILO. Num multi ſe ipſos ſuſpendunt? NOBI. Hi non ſunt fatui, neque deliri, ſed maniaci, & furibundi, cacodæmone agitati. hos, & eos etiam qui ſe præcipites dant, non ſolùm non puto homines eſſe, ſed neque etiam animalia. PHILOSO. Tamen mortem cupiunt, & illam tanquàm bonum, pro ſcopo accipiunt. NOBI. Certè pro bono accipiunt: ſed æquè eſt, vt is, qui meretriculas adit, quas morbo Gallico affectas eſſe nouit: hic enim morbum cognoſcit, affectionem videt, tamen irretitus turpi illa tentigine, quam ſub ſpecie boni & delectabilis imaginatur, morbum ſpernit, quem plærunque magno præmio emit. Et parricida ſpeciem boni accepit, vt hæres eſſet: tamen rem ſceleſtiſsimam perpetrat. Qui igitur ſeipſos necant, quod peſsimum eſt, ſub boni quadam

dam

dam specie agunt. Imò ex hoc mortem omnium rerum pessimam esse inferre oportet. Dic igitur mi Philosophe (nunc & ego versa vice Philosophum interrogabo) si quid sit, quod alio melius sit, nónne omnia eiusdem generis his quæ sunt in alio genere, meliora erunt? PHILOSO. Profectó. NOBI. Si mors igitur vita præstantior sit, quælibet mors quacunque vita præstantior erit. PHI. Syllogismo concluditur. NOBI. Certus autem sum, te nunquàm putaturum mortem illius, qui se ipsum perimit, esse meliorem vita etiam cuiuslibet miserrimi. PHI. Imò ratione, qua mors est vita melior, sed ex conditione agentis peior est: nam hæc est rerũ conditio, hic mos: Quò res sunt præstantiores, eò peiores esse oportet, vt praua agentis cõditio expostulat: cuius rei exemplum habere potes in Eucharistia, quâ nihil sanctius, nihil religiosius, si vir integer bono animo cõsecrauerit: è contrario, nihil deterius, nihil perfidius ratione agentis, si turpi animo cõsecretur. NOB. Vno verbo te expediam, ô Philosophe: Quando ita tibi lubet, moriaris: ego vitã opto, viuere cupio, & nihil mihi atrocius videtur ipsa morte. Abite igitur, & cũ mortuis de morte verba faciatis. Interim ego cum viuis de vita concertabo. PHI.

Vale

Vale igitur mi, nobilis vir. Aulice, diues hic mediocri dolore infeſtatur, & ſi quis habeat humana commoda, hic vnus eſt. Alium quendam adeamus à teneris annis amicum, qui veſicę calculo, & renum doloribus cruciatur, quibus (vt Plinius, & antiquorũ Medici cenſuerunt) nulli alij ſunt grauiores dolores. AVLICVS. Mihi abſtinendum videretur ô Philoſophe ab hoc labore. nam ſi hic, quem tam dirè cruciatum vidimus, mortem euitare ſtudet. neminem puto tibi aſſenſurum, & nos in præſentiarum fruſtrà lapidem loturos. PHILOSOP. Tamen argumentis coactus eſt. AVLIC. Quid curat ipſe argumenta? Interim ad ædes patientis calculũ peruenêre. Valuæ recluſæ erant, & puer à paleis quibuſdam & feſtucis veſtibulum emundabat: huic dixit Philoſophus: Quare in præſentiarum herus tuus occupatur? PVER. Mœrore, & vehementi cruciatu: audiſtin' vocem illam magnam non mediocriter intonantem? PHILOSO. Audiuimus valde longè, & mirati ſumus clamorem. PVER. Is fuit, quem mox reliqui pudenda abſque pudore oſtendentem, & pecudum more (ex doloris vehementia) manibus ac pedibus ambulantem. PHI. Mihi ſummè placet, vt illum hac hora conueniamus. PVER. Expectate parum per

per, quoad illi de veſtro acceſſu nonnihil indicem. Quo nomine vocaris? PHILOS. Tam citò mei oblitus es, qui quotidie huc accedo? PVER. Parce mihi Philoſophe, neſcio quid mihi obumbrauerat oculos. ingrediens puer horum aduentum domino indicauit, qui è lecto ſurgens, Philoſopho occurrit in hunc ferè modum exclamans, Sæpè ſæpiúſque ad nos ingrederis ô Philoſophe, tamen nulla præſidia tecum affers, nulla tuæ doctrinæ teſtimonia: affer, affer remedia, quæ tam diros cruciatus extinguant. PHILO. Aequo animo feras. nam Deus optimus ſanitatem reddet, & nos nonnihil preſidij nobiſcum attulimus: nam puluerem hunc, puſillum ex lithoſpermate, & aliis nonnullis, cùm ibis hac nocte cubitum, degluties, qui maximo erit tibi leuamento. Sed dic, ô amice (ni tibi ſit moleſtum loqui) cùm lapidis incendio perureris, & eius motu dolore angeris, num melius eſſet mori, quàm tam diris affectibus cruciari? CALCV. Quid inquis mi Philoſophe? Mors oblectamentum eſſet delitiæ: quippè nunquàm ſpero ab hac efferata ægritudine liberari. PHI. Tu igitur ab hac vita ſolui cupis. CAL. Et vehementer cupio: imò & ſingulis diebus mortis auxilium imploro, & eam apertis & ob-

uiis vlnis expecto. PHIL. Aulice hic suasore non indiget: iam vici, & palmam referre debeo. AVL. Non sum tam leui testimonio contentus: permittas me illum alloqui, vt noscam an serio, vel ioco loquatur. Dic charissimè, ésne vnquàm vita functus? CAL. Nunquàm, tamen hoc percupio. Imò singulis diebus experior, & nunquàm mori finio. AVLIC. Sed mortis dolores in centuplo superant illos, quos in præsentiarum pateris ex calculo: nam Mors vltimum est terribilium: sed cras (vt arbitror) experieris. CAL. Vidésne mortis quædam indicia? AVL. Nulla profectò. CAL. Cur igitur tam præceps iudicasti me cras passurum esse dolores mortis? AVLIC. Ne cures hoc scire. CAL. Obsecro per Deos, si quid occultum vides, id mihi aperias. AVL. Non possum tuis precibus non satisfacere: Philosophus hic tibi à cunis amicus, vt vir est insignis & pius, tui misertus est, & puluerem illum venenosum emit, vt te ab his affectibus paucissimis horis liberaret. CAL. Hà improbè & sceleste Philosophe, non satis adhuc angor, tu tentas nostris miseriis vltimum luctum addere? AVL. Tu igitur non putas melius esse mori, quàm tàm sæuis cruciatibus vexari? CAL. Non equidem. AVLICVS. Igitur neque vita priuari

cupis

cupis? CAL. Non per Deos. AVLICVS. Cur igitur tam cõstanter affirmabas hanc vitam tibi faſtidio eſſe,& mortem præ vita eligebas? CAL. Dolor ipſe in hæc verba me duxit, quo infeſtante quid loquar, ignoro. At ſedato dolore ſententiam muto, & cum filiis, vxore, atque amicis conſeneſcere opto, quanuis & nunc grandis ſim natu. PHIL. Tu ergo vexari potius elegiſti, quàm liberari. CAL. Nequaquàm. PHILOS. Tamen mors id curabit, & ei opem præſtabit, cui neſcit vita mederi. CAL. Viuendum eſt, etiam dolore ſummè infeſtante: nam repoſita eſt quædam ſpes in ſinu meo, quâ ſpero adhuc ſine calculo me ſuperuicturum. PHILOS. Tamen vnum eſt, in quo videris mortem præ vita elegiſſe. CAL. Quidnam eſt hoc? PHIL. Optimos calculorum abſciſſores per totam Italiam quærere non deſinis, vt calculum educant: num tunc morti planè exponeris? CAL. O' quàm vaniſsimè loqueris: imò hos quæro vt viuam: vir es pinguis Mineruæ: video me hunc dolorem diu non eſſe laturum, vt annos aliquot meæ vitæ addam, hoc diſpendium ſubire non vereor: quot etſi periculoſum ſit, tamen multos etiam euaſiſſe nouimus. ſed en dolores irritantur, intenduntur, parcatis obſecro, ſi pu-

denda detexi, nam cogor vbique mingere: hinc abeatis obſecro, quoniam & ſimul inter mingendum excerno. PHIL. Vale, & puluerem illum deglutito: nam venenoſus non eſt, ſed ita tibi dixit Aulicus, vt probaret an ex animo diceres, quando mortem vitæ præferebas. AVLICVS. Vidiſtin' quo cruciatu, quo acerbo & vehementi dolore teneretur pauperrimus hic vir: obriguit pœnis, ſtillabat ſenſim, vix oculi temporibus coërcebantur & ſua orbita, eius facies tanquàm ignis exardeſcit, tamen diu viuere cupit, tot miſeriis atque calamitatibus afflictus. PHIL. Ex his eſt, qui ſenſu, & non ratione ducuntur: ſed Philoſophos, atque Theologos adeamus, qui naturæ ſecreta cognoſcunt, & qui huius vitæ indignitatem, & alterius vitæ præſtantiam nouerunt: hi ſtatim in noſtram ſententiam deſcēdent. Interim religioſos omittere decreuimus, quos mortem odio habere nouimus, & vitam ſummoperè diligere, & qui Dei amore incommoda euitant: hos verò omittam, ne quis ex bonis offendatur. AVLIC. Ne hos viros poſthabeas: nam ſi quis tibi aſſenſurus ſit, ex hoc genere erit: nam peccatis carent, eſuriunt, ſitiunt, vigilant, de nocte ſurgunt, vt Pſalmos & orationes cantillent, in patriam feſtinant. PHILOS.
Nolo

Nolo huius generis viros irritare: intus & in cute illos noui. Si quid verissimùm depromerem, quod in eorum mores aliquid faceret, statim hæreticum me vocarent: adeò omnia, quicquid ea sint, ad fidei articulos deducunt. Nos verò quicquid de his sit, id reducamus in cumulum virtutis, & meritorum, & inscitiam fingentes vulgarium mores imitemur, antiqua scilicet mulorum vestigia sequentes. AVLI. Suborta est mihi ambiguitas, ô Philosophe. PHIL. Quænam? AVL. Si mors desideranda est, quisque igitur seipsum perimere deberet, vt finem suum assequeretur. PHILOSOP. Hoc fieri non debet: tu nónne putas homines esse sub Dei potestate, & ab ipso custodiri? neque aliquem ex eius custodia (vt Plato inquit) eo inuito aufugere debere? AVLIC. Ita reor. PHILOSOP. Si quis ex tuis seruis seipsum, te inuito, interficeret, num illi irascereris, atque si posses, pœna afficeres? AVLICVS. Omnino, si possem. PHILOSO. Quum Deus homines possideat, nemo seipsum interficere debet, nisi Deus necessitudinem aliquam imposuerit, quam euitare non posset, aliter post mortem ab illo punietur, qui & animam ipsam punire potest. AVL. Diligenti ratione suasisti, neminem seipsum interficere debere:

ſed mihi in hoc obtempera: Duo ſunt in carceribus occluſi, ſenex & iuuenis, ambo plectendi capite, eos inuiſamus obſecro. hi fortè priùs à religioſis irretiti, in tuam ſententiam deuenient. PHIL. Vt lubet. Tunc pedibus addidêre alas, ad carcerem perueniunt, & ſtatim loci pœnalis commentarienſem magiſtrum inueniunt: cui dixit Aulicus, quid agis mi Philaciſta? hic reſpondit; Lictores expecto, qui duos quoſdam miſellos damnatos capite ad Prætorem conducant. Hic ſubridens dixit, Cur huc acceſsiſtis? vultísne condi, & carceribus ſeruari? AVLIC. Dij auertant: ſed hos miſerrimos (ni refugerínt) lubenter alloquemur: súntne vno in loco? PHILACISTA. Non: ſed in hac prima cuſtodia iunior clauditur, ſatis bellè ad mortem præparatus. In illa verò, quæ dextrorſum eſt, ſenex continetur, quem nullus vir probus ſolari poteſt, nullus illi ſuadere poteſt, vt mortem, quam promeritus eſt, libenter ſubeat. Hic igitur locus eſt, in quo iuuenis clauditur; ſi placet, ingredimini. Poſt hæc carcerem ingredientes, Aulicus in hæc verba prorupit: Deus te liberet, vt Ionam fecit de ventre ceti. Tum iuuenis decollandus hoc audiens, dixit, Hac re indigeo: ſed poſteaquàm huc acceſsimus, hàc eundum eſt.

Tunc

Tunc Philosophus, Quàm felix es, & ipsa iuuenta illustris, qui cras sub aurora miserias humanas sub imperio habebis, immortali vita donaberis, pro mortali & caduca: quid aliud expecto ego præclarius, quàm ab his miseriis auferri? IVVENIS DECAPITANDVS. Hac sorte contentus sum, cùm Diis ita placuerit, & mea coinquinata scelera promereant. PHIL. Confide fili, & hæc constanti animo feras: iam video tuæ constantiæ præmium apud Superos in martyrum choris parari. AVLIC. At si fieri posset, non potiùs viuere malles? IVV. Malim profectò. PHIL. Ne illum in vitæ amorem reuocemus Aulice. AVL. Esto: ad senem accedamus, nam hic iuuenis libenter à vita decedit, quia mortis iudicium rescindere non potest. Adde iuuenes ob imperitiam vitam minoris facere, quàm senes: propterea singulis diebus iuuenes inconsideratè vitæ discrimina subeunt. Senem verò decapitandum partim fatuum existimo, partim sapientem: fatuum, qui tam odiosè ferat, quod euitare non potest: sapientem in diligenda vita. Sed en audi ipsum senem eiulatibus cõquerentẽ. PHI. Senẽ quidem audio, sed pueris cõparãdum. Iámq; senis custodiã ingrediebantur, Tunc Philosophus altiori voce intonuit: Quid

agitur? Vnus ex his qui ſenem ſolabantur, pro cunctis reſpondit, nos totis viribus huic ſeni ſuadere conamur, vt læto animo cum ſanctis Angelis in beatorum choris cohabitare velit, & æterna viſione frui: ſed corpori, & ſenſibus nimis indulget, mortem effugere cupit, à qua diſſolui nullus eſt nũc modus. Tunc Philoſophus, Sinite me illum alloqui. Cur ita ſæpè ſuſpiras pater, ac ſuſpiria multis cum lachrymis, imò de pectore trahis? vbi illa tua conſtantia, quâ tot viros impauidè trucidaſti, tot in milites etiam ſolus graſſatus es? SENEX. Hà hà, ſum hîc ferè dolore exhauſtus, vita priuare me parant, quam omnium rerum dulciſsimam puto. PHILO. Num audiſti vulgatam Platonis ſententiam, Humanam vitam peregrinationem eſſe? opus eſt peregrinum eò tãdem peruenire, quò à Superis deſtinatum eſt. huc acceſsiſti, in cœlum vocaris, num lætus in patriam abibis? Quis peregrinus adeò fatuus propè patriam conſtitutus, regredi tentaret? iam occupas proprium ſolum, cur lætus non ingrederis? dimitte, dimitte tuam hanc mollitiem, quæ nec ſatis infantili ætati conuenit. SENEX. Certè vera ſunt, quæ refers: tamen non poſſum non ægrè ferre mori, qui adhuc per aliquot annos ſuperuiuere potuiſſem. PHIL.

Et per

Et per quot annos? octogenarius es, quam ætatem. paucissimi, quos æquus odit Iupiter, attingunt, & nondum es hac laboriosa vita satur? SENEX. Id me vehementer angit, quòd mea morte non moriar. PHILO. O bone vir, nulla est alicuius mors, sed cuiuscunq; quælibet. Quid refert (inquit Seneca) mori cæsim, an punctim? Voluntariam mentem præpara bonorum optimo, id est morti consentientem. SEN. Mori necesse est, etiam si noluerim: tamen quòd sponte & lubenti animo id efficiam, nulla sunt argumenta, quæ id suadere possint. PHIL. Dic mi pater, necántne merentem, vel immerentem? SEN. Merentem, & eum, qui nec decem vitis satisfacere posset. PHI. Si igitur merentem necant, non solùm non ægrè ferre debes, sed te ipsum sponte præstare debuisses, vt purgarent, & occiderent. SEN. Vtinam aufugere potuissem. quæ animalia mortem non fugiunt? Ipsæ etiam aues clatris rostro perfractis extra caueam auolare nituntur. PHILOSOPH. Nihil merent, & sunt bonorum ignaræ: si tibi gratum sit, ex Platone tibi ostendam, quòd non solùm non erat fugienda mors, sed abs te imploranda, & quærenda. SEN. Nugæ sunt, & puerorum deliramenta. PHILOS. Eia igitur incipiamus. Iustum omne, vt

iustum est, nónne bonum, atq; pulchrum? SEN. Maximé. PHILOSOPH. Si quis agit, nónne opus est aliquid pati? SEN. Quomodo hoc ais? PHILOSO. Si quem percutias, agis: nónne opus est illum qui percutitur pati? SEN. Prorsus. PHILOS. Imò opus est eadem ratione patiatur, quâ percutitur. SEN. Non accipio. PHILOS. Si aliquo fine percutiatur, nónne opus est eodem fine patiatur, quo percutitur? SEN. Equidem. PHI. Rursus dare pœnas, nónne est aliquid pati, & ab aliquo agente, scilicet puniente? SEN. Omnino. PHILOSOPH. Qui punit, num iustè punit? SEN. Iustè: sed & nonnunquàm iniusté. PHILOSOPH. Nemo iniustè punit, cùm is qui iniustè punit, non puniat, sed iniuria afficiat eum, cui sub falso punitionis nomine malum infert: post hæc qui punitur, num iustè patitur? SENEX. Iusté. PHILOSOP. Omne autem iustum bonum est atque pulchrum, vt superiùs concessisti. SEN. Concessi. PHILOS. At quod bonum est, & pulchrum, num honestum, vel vtile, vel delectabile? SEN. Ita arbitror. PHILO. Vnusquisq; igitur, qui malum aliquod perpetrauit, punitionem quærere debet, vt iustitiam subeat, quæ illi honesta erit, aut vtilis, aut delectabilis. Cùm ergo tu pessimè egeris, ne puniri ægrè feras: imò forti, atq;

temperanti animo fructuosam horam expecta, quâ purgaberis, & ab animæ prauitate liberaberis. SEN. Hæc omnia vera esse cognosco: tamẽ inops animi, concitari non possum. PHILOSOPH. En alia ratione vtamur: Si corpus & anima (vt eorum exigunt naturæ) æqua passione tenerentur, cui citius remedium præstare deberes, animæ, an corpori? SEN. Animæ. PHILOSOPH. Qui morbus pollutior est, quíve magis verendus (etsi æquè commaculent) animæ, an corporis? SEN. Animæ. PHILOSOPH. Et huius rei hæc est causa, quia anima est excellentior corpore, num istud ais? SEN. Maximé. PHIL. Quæ autem ars à corporis morbo nos liberat? SENEX. Medicina. PHILOS. Igitur cùm corpus ægrum est, medicum vocas, & summè peritum, qui te sanitati restituat, cæteríque ita faciunt? SENEX. Ita solent. PHILOS. Quid si medicus inurere cogatur, membra abscindere, amara potui dare, num hæc subeunt, vel refugiunt. SEN. Subeunt omnia, vt sanitati restituantur. PHILOS. Cùm verò sanitati restituti sunt, à corporis morbo liberi euasere, nónne? SEN. Ab eodem. PHILOS. Donasti superiùs animam corpore prestantiorem esse, & animæ morbum corporis morbo longè peiorẽ, tótq; subimus incom-

moda, vt corpus ſanetur, nónne & maiora diſcrimina pro ſananda anima ſubire conueniet? SEN. Ignoro quínam ſint morbi animæ. PHIL. Iniuſti, graſſatores, parricidæ, fures, auari, fœneratores, nónne morbo animæ afficiuntur? SEN. Certé. PHIL. Sed quis ab his morbis liberare poteſt, ſi cui reſipiſcenti purgari placuerit? SENEX. Neminem ex mortalibus ſcio. PHILOS. Súntne qui puniant, & homines meliores reddant? SEN. Prætores, vt arbitror. PHIL. Rectè ſenſiſti: nam incipientes furta committere flagellis purgant: qui purgati deinceps res alienas vident, & intactas prætereunt: alij rurſus perſeuerantes auribus priuantur, atque naſo: ſi altiùs ægritudo radices iecerit, hos acriùs purgant, & longè amariori pharmaco vtuntur. Súntne igitur Prætores, qui animam morbo liberant? SEN. Ratione infertur. PHILOS. Eráſne æger anima, & prauè affectus, id eſt graſſator, fur, homicida? SEN. Maximè omniũ. PHILOS. Hà hà pater, cur lictores expectaſti, qui te caperent? te ipſum ſponte Prætori offerre debuiſti, & ab illo animæ ſanitatem protinus petere: ſicuti ſi corpore ægrotus fuiſſes, à medico petiiſſes. SEN. Nimius eſt hic dolor, quem Prætores inferunt. PHIL. Quid ais? delectatio eſt: num

curari à medico delectabile est?& ægri maximè gaudent cùm actu curantur?nempe futuram sanitatem expectant? SEN. Certè. PHILOS. Non est igitur dolendum, esse in Medicorum animæ manibus, qui illam purgent: imò potiùs hîc anima æger delectatione affici debet. Quisquis igitur qui animam suam graui quadam ægritudine affectam habet, cuipiam iudici sponte se offerre deberet, & ab eo purgatoria medicamenta expetere, quibus purgatus in pristinam sanitatem anima restituatur, sitque sui ipsius accusator,& morbum (vt dicitur) obuia manu gerat, atque omnia ægritudinis incõmoda Prætori vti Medico referat: deinde purgatoria pharmaca subeat, quæcunque illa sint, vel mutilet, vel flagellis torqueat: imò si opus fuerit,capite mulctetur,suspẽdatur, quoad anima medicamento reintegrata cõualescat. SEN. Tamen non paucos noui grassatores, homicidas, omni scelerum genere deturpatos, qui & Prætorem, & lictores summoperè cauebant. PHILOSOPH. Insensati erant, & his sensuum imaginibus decepti, & omniũ penitus insanissimi: his similes, qui morbo corporis affecti sese medico cõcredere nolunt, amara pharmaca reformidantes, vt pueri faciunt. SEN. Vir optime, his verbis ita animum

mum meum instituisti, vt sedatè, ne dicam voluptuosè, mortis discrimina patiatur. PHIL. Iubilet igitur animus tuus, gestiat, oblectetur, qui capitis ablatione purgatus in cœlum aduolabit mūdus, immaculatus, & à sanctis angelis inter martyres coronabitur, quiescet absque dolore, absque vlla mœroris labe. Iam lictores instare video, vt Prætori præsenteris. Vale, & huius animæ pharmacum percupidè bibe: illa vitiis exonerata, atque purgata, ante summi Tonantis tribunal accedet. AVLIC. Dedisti huic seni satis commodum medicamētum: certus sum, primos illos hortatores nunquàm in mortis consensum hunc inducturos esse: imò nec tu ipse induxisses, nisi moriendi necessitas instaret. PHIL. Cùm hic senex argumentis coactus nostræ sentētiæ inhæserit, dignus sum, vt præmia reportem. AVLIC. Non acquiescit sponte, quod suspiria ostēdunt: sed nisi vi capite mulctaretur, libenter tuum hoc pharmacum non biberet, imò nisi illum in vitæ amorem vel memoriam perducere vererer, tibi ostenderem illum summoperè mortem abhorrere. Sed nūc opportunius erit philosophos aliquos, atque theologos adire, qui si tuis argumētis subscribant, mihi ipsi conditiones imponam. PHIL. Nosti philosophum illum

illum antiquæ diſciplinæ, grauem vnà, & theologum conſummatiſsimum, qui non raró mecum domeſticè obambulat? AVL. Noui. PHIL. Illum adeamus, qui vnus erit pro cunctis. AVLIC. Lubet. Tunc iter ad philoſophum philoſopho peramicum inchoarunt, ſed affuit occaſio, qualem non putarant: nam eius famulum inter eundum inuenêre, qui curſim, & anhelans greſſus feſtinè trahebat. Quorſum, inquit philoſophus, adeò raptim volas? Tunc famulus. Ad auditorem peccatorum accerſendum, qui dominum meum viſitet, & ad hãc peragendam viã hortetur. PHIL. Quid ais? oppreſſiſti me: nunc agitur tertius dies, quo ſimul de cœli natura, déque angelis in foro diſſerebamus: ô vita noſtra miſera, & tanquàm vitrum fragilis, an ægrotaret ignorabam. FAMVLVS. Languet, ſpiritum ab imo pectore trahit, viaticum recepit, inunctus eſt, & is qui aliàs adeò ſapiens fuit, nunc mortem abhorret, & ſummoperè in vitam anhelat. PHIL. Sine religioſum ſuis preculis vacare, ego eius vice fungar, & operam dabo, vt ab hac vita ſponte recedat. Ad huius ædes peruenêre, & veſtibulũ ingreſsi imbecillem, & triſtem ægri vocem audiêre. Tunc philoſophus his verbis cubiculum ingreditur. Quid hoc amice? vbi tua illa

animi

animi magnitudo? vbi philoſophica cõſtantia? ordinem naturæ conſidera: illuc ibis, vnde veniſti. AEGER. Iamdiu eſt, quòd hęc mente reuoluo, nouíque hanc eſſe omnibus communem viam, quam nemo euitare poteſt: ſed pauore quodam, neſcio an humano, vel ferino extimulor, quem non poſſum à cogitatione repellere. Videor videre corpus hoc, vita, guſtu, tactu, & aliis ſenſibus priuatũ putreſcere, in vermes conuerti, atque vorari. PHILOSOPH. Nunc profectò mihi ſine ſenſu eſſe videris, quoties vereris, ne illi corrumpantur, & ne caro hæc putrida vermibus dometur: nónne putas animam ab hoc corporeo carcere ſolutam rerum naturas expeditius percipere, & ea etiam quæ ſenſu capiuntur, præſtantius attingere, quàm cùm eſt in ipſo corpore clauſa? AEG. Maximé. PHILOSOPH. Quid perfectius, quídve excellentius, aliquid rei flaccidæ, atque ſtatim perituræ, guſtu ſentire, vel guſtus rationẽ, & Ideam noſcere, quâ omnia guſtui ſubiecta tenebis? AEG. Ideam & rationem. PHIL. Hæc Idea nónne promptius ab anima, quæ ſit corpore libera, quàm ab eodem impedita percipitur? AEG. Valde. PHILOSOP. Imò corporei ſenſus plęrunque impediunt, quoties ægritudo ſenſus obtundit, vt ne-
queant

queant eorum ſenſuum, qui affecti ſunt, ſenſilia tractari. AEGER. De cæcis, atque ſurdis exemplum eſſe poteſt, qui de coloribus atque ſono parùm iudicare poſſunt. PHILOS. Es'ne vnquàm in Platonis operibus verſatus? AEGER. Sæpiùs. PHI. Quid inqui †ille hominem eſſe? AEG. Animam clauſtro mortali clauſam, corpúſque vmbraculum hoc ingẽs, ne optimorum bono fruatur, ſcilicet ne Ideas rerum contempletur. Imò tam diu angitur, tam diu mœſtitiis ac doloribus afficitur, quàm diu hoc carcere detinetur. PHI. Cur igitur times, cur tam pauidus contremiſcis, ſi compedibus, & fæculenta cuſtodia liberaberis? num illum deſipientem putares, qui cæco carcere putrido & fæculento ſolui poſſet, tamen in ipſo diutius immorari niteretur? AEGE. Hunc valde riderem, nouíque has meas lachrymas eſſe vanas: ſed non poſſum nõ amare hanc vitam, in qua tam diu ſum verſatus, & dolere in diſceſſu. PHILOSO. Aegrè fero ego, & non poſſum non indignum putare tam prudẽtem Philoſophum ac ſapientem, tam egregium Theologum, atque conſummatiſsimum, qui nihil non veſtigatum reliquerit, mortem adeò timidè & pueriliter expaueſcere, quod Philoſophum non decere conſtat. AEGER. Sed

vtinam huic philosophico studio non nauassem: hoc est, hoc inquâm, quod me deterruit: nam sæpiùs circa animæ naturam philosophatus sum, & apud me adhuc sub iudice lis est, quid de ea futurum sit. PHILOSO. Hà vir egregie, quæ nunc audio? num putas animam per se à corpore liberam esse, & mortem nihil aliud esse, quàm corporis ab anima solutionem? AEGER. Omnino. PHILOS. Dic, estne Philosophi opus voluptates sequi, vel eas longius euitare? AEGER. Quid inquis? PHILOSO. Debéntne Philosophi pocula ingurgitare. epulas vorare, venereis commaculari, egregiis vestibus indui, vel his frui, vt necessitas compulit? AEG. Vt necessitudo expostulat. PHILOSOPHVS. Verus ergo Philosophus debet animam ab his corporeis oblectamētis habere expeditam. AEGER. Debet, si verus est, PHILOSO. Num vulgus hos putat mortuos, qui voluptates deserunt? AEG. Ita putat. PHILOS. Num Philosophi tunc maximè speculantur, tunc maximè contemplantur, & viuunt, cùm animam in sese recipiunt, ac colligunt, nihil vident, nihil audiunt, nullo sensu fruuntur, sed penitus à corporeis rebus auelluntur? AEG. Maximé. PHI. Nōnne est Philosophi officium speculari? AEG. Est. PHILO.

Num

Num melius liberè atque expeditè speculari, quàm impediri? AEG. Melius. PHILOSO. Num corpore impeditur? AEG. Et hoc impeditur. PHILOS. At Philosophi munus est optare liberum esse, & eò melius speculari posse, quò fieri posibile sit. AEG. Valde. PHILOSOPHVS. Si quis igitur verè Philosophus est, & Philosophiæ muneribus gaudet, mortem ipsam, quò citius fieri potest, optare debet, vt sit speculationibus liber, & agilius in omnes Ideas penetrare posit. Deíque similis fiat. Imò si verus est Philosophus, dum hac vita fruitur, id est hoc caduco corpore circumcingitur, â vulgo mortuus existimatur, qui omnes illorum voluptates deseruit, omnes cupedias atque libidines spreuit. Edit, bibit, induitúrque vt viuat, posteaquàm ita Deo placuit: non viuit, vt his curiosè fruatur. AEG. Audio nouum Socratem vera hæc inferentem, & referentem. Ea ratio, quam nuper adduxisti, suadet Philosophum corporis mole oppressum eius finem attingere non posse, imò quàm maximè à corpore secedit, tam altius scientiarũ abdita penetrat. Sed vnum est, quo vehementer extimulor, quod nuper tanquàm verum asserebã. PHI. Quídnam hoc est? AEGER. An anima huius corporis vinculũ exeat, vel potius cum

eo ſimul intereat & vnus ſit hominum &
Ecles. iumentorum (iuxta Solomonis ſenten-
tiam) interitus: nam ante horam in ſyn-
3·19. copin incidi , & eâ non paruo ſpatio affe-
ctus ſum. Interim nihil intelligebat ani-
ma, nihil ſpeculabatur, nihil ſenſu cogno-
uit: quid tunc agebat? quid feriabatur?
PHI. Hoc ignoras? Ipſa obeſis corporeis
clatris ligabatur, cuius mores dum in ipſo
eſt corpore, pati neceſſe eſt. Putabam te hu-
mana quadam fragilitate, & conſuetudine
mortem expaueſcere: ſed hoc multò dete-
rius eſt, quo illam expaueſcis: nempe hæ-
reſin ſapit: & quam hæreſim? eam, quæ
non ſolùm Christianam religionem, ſed
omnes etiam bonos mores aufert. Sed ô
præclare frater, ne hoc animo hinc recedas.
nam ſi tibi gratum ſit, argumenta parabo,
quibus animam immortalem eſſe & tibi
& aliis ſuadere poſsim. AEG. Nihil mihi
gratius contingere poterit. PHI. His igi-
tur omiſsis, quæ ex præcedenti diſertatio-
ne colligi poſſent, alia quædam ſequamur
indicia, & paulò altius maiora argumenta
exordiamur, vt mentem hanc inanem, quæ
à religione Christiana diſcedit, in ſuam or-
bitā reducamus, Eia igitur. Quid eſſet mi-
ſerius homine, quídve infelicius inter cun-
cta huius mundi animantia, ſi corpus &
anim

anima vno interitu morerentur? qui semper corporis imbecillitate, animi inquietudine perturbatur, quid inquàm infelicius? Cùm cætera animantia, etsi corpore afficiantur, nihil mente sua, nisi quòd præsens est, percipiant: cùm homines & præteritorum malorum memoriam habeant, & ea quæ futura sunt, prænoscant, & prædoleāt? AEG. Certè nullum animal homine miserius esset. PHILO. Tamen animal est Deo proximum, quod illum colit, honorat: tamē habet vitæ terminum beluis vel æqualem, vel parum differentem, & est ad plura minus idoneum: nudum ab vtero venit: cum aliis secum vestimēta nascanrur. Ideò non est credendum hoc animal nihil habere, quò cæteris animantibus præstet. AEG. Habet omnino, & id est, intelligere. PHI. Nihil homini contingere potest deterius, quàm Intelligere, si animus cum corpore perit: nam passiones, & miserias intelligere, atque meminisse miseriis cumulum præbet: propterea aliud esse oportet, quo homines bruta excedant: sed hoc nihil aliud esse potest, quàm animæ immortalitas: quæ quoties est soluta corpore, præmiis afficitur, si Dei mandatis paruerit: & pœnis, si eisdem obstiterit. AEG. Hæc tua ratio probabilitatem quidem dialecticam sapit,

sed à demonstrationis natura longè distat. PHI. Quid opus est in his rebus demõstrationem quæramus? nempe quod probabile est, sufficit necessitati coniunctum, cui Christiana fides adiiciatur, & plurium philosophorum opinio, & in suscitandis mortuis miracula à Sanctis facta. AEG. Et miraculis fidem non præsto, & num mortui in lucem redierint ambigo. PHILOSOP. Ea'ne credis quæ à dignis fide viris prodita sunt memoriæ. AEG. Maximé. PHI. Hæc à sanctis viris, quorum fides scientia est, maximisque philosophis scripta sunt: quatuor inquàm Euangelistis primò, deinde Hieronymo, Augustino, Gregorio, Ambrosio, Hilario, Chrysostomo, & reliquis Christiani dogmatis proceribus: his nisi assentiri volueris, cur historiographis tam facilè fidem præstas? AEG. Scripsêre historici, quæ nihil ad illos. PHILO. Hi quoq; celebratissimi viri nunquàm miracula descripsissent, literísque mandassent, nisi illa propriis oculis vidissent: hac eadẽ ratione nullis historicis, nullis monumentis credẽdum esset: sed hæc aliâs. Nunc ad animam ipsam redeamus, cõmunibúsq; argumẽtis, & tibi notis, sed fortè ægritudinis vi oblitis, animam immortalem ostendamus. AE. Huic nodo summoperè incumbendum est,

vt ambiguitas à noſtra mente recedat. PH. Eſto bono animo, Deíque implorato auxilium, qui tibi in hac vltima calamitate opem ferat. AE. Sit mihi præſto Deus, mentémque dirigat, & ipſius miſericordiæ lumine illuſtret. PHI. Ita igitur incipiamus. Anima ſeipſam mouet, & primò, an ab alio mouetur. AE. Seipſam primò mouet: ſed per accidens, vt inquiunt. PHI. Seipſam mouet, & primò mouet: ſed hic motus eſt vita, ergo ſibi ipſi vitam pręſtat. aſſentirísne? AE. Aſſentior. PHI. Cùm verò in qualibet natura ſit perpetuus ſui ipſius amor, & idē nunquàm deſerat ſeipſum, nunquàm viuere deſinet: imò quia ipſe eſt motor, & motus eſt vita, nunquàm mouere ceſſabit, ne ſeipſam perdat. Imò ſi mori dixeris, aut prius eſſe, quàm moueri, auferetur: aut prius moueri quàm eſſe, aut vnà moueri, & eſſe ſubtrahentur. Non primum, quia motus non poteſt eſſe ſeorſum ab eſſentia: nec ſecundum, etenim ſpontaneus motus id concomitatur, quod ſemper motum facit: nec tertium, quippe nulla mutatio poteſt illi ab intrinſeco vel extrinſeco aduenire. Non ab intrinſeco quando ex ipſa motus vitalis atque viuificus aduenit: nec ab extrinſeco, quia fons motus aliundè moueri nō poteſt. Eſt igitur

immortalis & æterna. AEGER. Hæc ratio nonnihil habet maioris efficaciæ, quàm præcedens. Perge obſecro: nam geſtit animus propriæ naturæ, & æternæ conſentiẽs. PHILO. Argumenta hæc (vt noſti) demonſtrationis argutiam non ſapiunt, ſed veriſimilia ſunt neceſsitati propinqua, quibus Chriſtianæ fidei lumẽ addere oportet. Eia, ſcito te Ariſtoteli multùm incubuiſſe: nónne ille tertio de Anima libro dicit, Senſitiuum non ſine corpore eſſe: Intellectiuum verò ſeparatum eſſe poſſe? AEGER. Ita ferè ſcribit. PHILO. Intellectus nónne anima? AEGE. Certé. PHILO. Anima igitur ſeparata à corpore ſubſiſtit. AEGER. Sed alibi eodem in libro de Anima oppoſitum refert. PHI. Eſto, ſed vbi citatam propoſitionem deſcribit, proprium dogma aperit. alibi verò conditionatè oppoſitum recenſuit. Pręterea formæ vnitæ materiæ nónne per motum, & mutationem materiæ in actum reducuntur? AEGE. Prorſus. PHI. Idem Ariſtoteles libro de Animalibus, intellectiuam animam ab extrinſeco aduenire dicit: non eſt igitur materiæ cõmiſta: imò ab eadem remoueri poteſt, & per ſe eſſe. AEGER. Satis conſtant hæ rationes, ſed obſecro Ariſtotelem, & Ethnicos philoſophos poſthabeamus: nam ego, vt ſectator

tor CHRISTI, illis minimè fido. PHIL. Non deſpicio hæc tua vota, ſed illis maximè parendum cenſeo. Dic igitur, ſi quid corrumpitur, nónne in contraria corrumpitur, habétque contrarium, & eſt ex contrariis conſtitutum? AEGER. Ita eſt. PHI. Quæ contraria habet anima, ex quibus conſtituta ſit? AEGE. Nulla, niſi contrariorum rationes, quas tenet dixeris eſſe, contrarias. PHILO. Hæ verò rationes contrariæ non ſunt, aliôqui in vno eſſent duo contraria. AEG. Certum eſt. PHIL. Humanus igitur animus incorruptibilis eſt. AEGE. Ex prædictis optimè infertur. PHILOSO. Cœleſtia etiam corruptione carent, quia eorum materia ab his corruptibilibus aliena eſt. AEGER. Ob id æternè mouentur. PHILOSO. Sed anima, qua materia concreta eſt? nam omnes rerum ſpecies (vt inquiunt) immaterialiter recipit. AEG. Nulla. PHILOSO. Ex te igitur inferas immortalem eſſe hominis animam. AEGER. Sexcenta noui huius generis argumenta, quæ paſsim in omni commentariolo diuulgantur: nunc res expoſtulat, vt altiores quaſdam rationes adducas, quibus mens mea vehementius irritetur. PHILOSO. Vt lubet. Dic igitur, putáſne vnam eſſe omniũ materiam omnibus communem, an hac

ratione suadebo? AEG. Fateor sine pugna. AVLIC. Sed ita sermones temperes ô Philosophe, ne mens mea vagè discurrat. PHI. Cur id ais? AVLIC. Ego, qui Philosophicis decretis operam non dedi, vt vos dedistis, illa ignoro, quæ æger tanquàm vera sua sponte elargitur, & nisi interpretaberis, horas molestè feram. PHILO. Tu ergo respondebis, & ægrum hoc fasce leuabis. Vidisti Solem vapores quosdam ab aqua eleuare, quos in aërem transformat? AVLI. Vidi. PHILOSO. Hi vapores súntne aqua, an aër? AVLICVS. Aqua erant, posteà in aërem versi. PHILO. Est igitur aquæ pars quæ fit aër? AVL. Ita arbitror. PHI. Dic posteà, manet aqua cùm fit aër, an in nihilum corrũpitur, priusquàm fiat aër? AVL. Quid sit respondendum ignoro. PHILOS. Putásne naturam ipsam aliquarum rerum perniciem velle? AVLIC. Minimé. PHIL. Optimè inquis. At si aqua quoties fit aër, in nihilum euanesceret, tunc natura in rerum perniciem exultaret: propterea opus est aliquid aquæ seruari: imò si vniuersa euanescãt, nónne opus esser solem ex nihilo prædictum aërem facere? AVLIC. Maximé. PHILO. Philosophis autem & ipsi naturæ non consentit, Ex nihilo fieri aliquid: nempe id est diuinum munus, nec restat sub

aëre aqua, quia inuicẽ aër & aqua, calore, & frigore opponuntur. AVLIC. Accepi. PHILOSO. Aqua frigida eſt atque humida: calidus & humidus aër: igitur nonnihil eſt, in quo conueniunt, & nonnihil, in quo differunt. AVLIC. Hoc noui: calido & frigido diſſentiunt, conueniunt humido. PHILO. Si ergo ex aqua fiat aër, num opus eſt humiditatem retineri? AVLIC. Certè, quia hac in natura conueniunt, frigiditatem verò abeſſe oportet. PHILOS. Quàm optimè infers, vir es Minerua dignus. Sed ſi humiditas ſupereſt, num alteri inhæret? AVLIC. Quomodo ais? PHI. Illa humiditas æquè eſt qualitas, ſicuti albedo, at ſemper chartæ, ligno, aut lapidi inhæret albedo: num & humiditas ipſa cuipiam inhærebit? AVLI. Experiar an te acceperim: illud intelligis, corpus ſubeſſe humiditati. PHI. Intellexiſti. Cùm igitur ex aqua fiat aër, humiditas & materia ſuperſunt, frigiditas abeſt. Prætereà ſi ex aëre fiat ignis, nũ eadẽ ratione opus eſt maneat aëris materia, & caliditas ipſa? AVL. Cõmunis eſt vtriq; pedi calceus. PH. Eadẽ eſt in omni re diſpoſitio: opus eſt ſupereſſe materiam nulli corruptioni ſubiectam, quã Philoſophi primam nũcuparunt. AVL. De hac re certior fieri cuperem. PH. Cognoſcitur

hæc

hæc materia per analogiam quandam ad res artificiales, quia ars imitatur naturam: nam figulus vasa & pateras argilla conficit, quæ si frangantur, adhuc superest argilla, ex qua & alia eiusdem generis, vel diuersi generis fingi possunt: nosti hæc? AVLICVS. Noui, sed quò tendunt? PHILOSOPHVS. Scis materiam non posse ex eo, quod est, mutari? AVLICVS. Scio: quippe natura non finit res in nihilum euanescere. PHILOSO. Est'ne aliquid supra materiam? AVLIC. Quomodo ais? PHILOS. Corpus hoc nostrum materia est. habétne aliquid quod illi dominetur, & imperet? AVLIC. Certé. PHILOS. Hoc nónne est rationalis anima, quæ est cuiuis materiæ domina, regina, & præses? AVLIC. Est, vt opinor. PHILOS. Nónne dignius est, atque conuenientius, Regem & dominum esse magis incorruptibilem seruo & subiecto? AVLIC. Quid inquis? seruos noui validissimos, & dominos imbecillissimos, & ægros. PHILOS. Hoc nihil ad rem facit: si dominus in suo Esse & valetudine seruum gubernaret, & à domini sanitate serui sanitas dependeret: nónne opus esset dominum sanitate frui, si seruus sanus esse debeat? AVL. Maximé. PHIlOS. Eandem conditionem habet anima respectu mate-

riæ, quam habet dominus reſpectu ſerui. AVLIC. Nunc accepi. PHI. Iam conceſsiſti materiam incorruptibilem eſſe. AVL. Conceſsi. PHI. Quantò igitur magis rationalis anima, à qua omnis materia dependet, incorruptibilis erit? AVL. Perpulchrè infers: ſed neſcio, an ægrotanti ſatisfacias. AEG. Iam vana illa à noſtra mente coërcetur opinio: proſequaris obſecro: nam in patriam vocari deſidero: nihil hîc ſtabile, nihil firmum. Mors inſtat, quâ vobis etiam præſentibus, & non prænoſcentibus eripiar. PHI. Dic Aulice: Quod alicui per ſe conuenit, potéſtne ab eo, quandoque ſeparari? AVLI. Dicam illud Ariſtophanis, ἀμαθέστερον πῶς εἰπὲ καὶ σαφέστερον, Dic aliquantò ineruditius, & apertius. PHILOS. En circulus ſuapte naturâ rotundus eſt, erítne circulus, qui non ſit rotundus? AVLIC. Nunqnám. PHI. Id eſt, quod per illam propoſitionem intelligebam: Quod ineſt alicui per ſuam naturam nunquàm ab eo ſeparari poteſt. AVLIC. Concinnè declaraſti. PHILOS. Omne quod eſt, num eſt per ſuã formam? AVLIC. Certé. PHILOSO. Forma igitur illa eſt, quæ eſſe impendit? AVLI. Omnino. PHI. At anima nonne eſt forma; cõtrariis, & materia carens? quæ eſſe tribuit? AVLIC. Maximé. PHIL. Imò tali ratio-

ne

ne dat anima esse corpori, vt illi nihil vicissim corpus rependat: nam si corpus aliquid animæ daret, vel esset eius forma, vel materia: non materia, qui materia recipit, non dat: nec forma, quoniam illa forma, quæ animæ daret esse, fuisset forma: & non hæc quæ anima dicitur: propterea nihil est, quod animæ hoc elargiatur, vt esse tribuat. Igitur à seipsa hoc habet. AVLIC. Planè. PHILOSO. Si à se ipsa hoc habet, & aliis vt sint impertitur: igitur & sibi ipsi hoc idem impertiri debet. AVLIC. Maximé. PHILOSOP. Nihil autem inueniri potest quod seipsum perimat, vel natura sui ipsius interitum tentet. AV. Ita puto. PHI. Quum igitur anima sit sui ipsius esse, & reliqua omnia, quæ sunt animata propter ipsam sint, anima semper erit, aliter sibiipsi non esse præstaret, ac vellet. AVLIC. Optimè accepi, sed nescio an æger assentiat. PHI. Nisi assenserit, rursus ipse dicat: Animæ natura num est sibiipsi hærere? AEGER. Est. PHILOSOPHVS. Igitur eius esse illam sequitur, ratione qua sibi hæret. Prætereà nónne constat nihil à seipso dissidere? AEGER. Maximè, quia inter se, & ipsummet nihil intercedit, quod ipsum à seipso separare possit. PHILOSO. Si ergo quatenus hæret sibi, eatenus est: semper hæret

ergo

ergo semper est: anima verò est eiusmodi forma: igitur anima est immortalis. AEG. Non possum non resilire ab impia illa opinione, quæ animam meam in hoc discessu perturbabat. Id prorsus nunc teneo nihil tam verum esse, nihil tam certum, atque indubitatum eorum, quæ auribus haurio, oculis coràm intueor, & manibus teneo, quàm illud, quod argumentis prodidisti, Animã scilicet esse immortalem: hoc veritas inspirauit, Philosophi plures comprobarunt, huic omnium hominum cõsensus subscripsit, Martyres sanguine testati sunt, sancti verbis & moribus expressêre, tradidit CHRISTVS, Dæmones confitentur. Quid amplius curo mortem? quam nuper asperam, & inhumanam iudicaui: nunc illam placidam, nunc benignam voco, atque inuoco, vt citius me expediat, citiùs ab his malorum inuolucris liberet. PHI. Cur tibi prius videbatur inhumana priuatio hæc, quę mors dicitur? AEG. Quoniam antiquiores historias mẽte volutanti nullus occurrebat, præter vnum Socratem, qui hanc nõ fugeret, & qui illi non maledixerit: Animal nõ est, quod mortem euitare non tentat. Posteà in mentẽ veniebat Paulus electionis vas, qui ardore viuẽdi captus mortem aufugit, è fenestra per sportam demis-

demiſſus. Alter Paulus primus Eremita, ne diem vltimum clauderet, præſidum tormenta fugiens ſolitudinem furtiuè petiit: & ipſe CHRISTVS ſudauit vnà, & ingemuit morte illi ab Angelo prænũtiata: tamen eius veſtigia ſequi debeamus. Quot Sanctos legimus, mortis conditione impeditos, fugam attentaſſe? Mos eſt hominum atque brutorum vitam cõmendare, diligere, obſeruare: è cõtrario mortem deteſtari, odio habere, & quò longiùs fieri poſsit, aufugere. Hunc noſtrum mentis diſcurſum Aeſopi Phrygij fabulatoris Apologus ſequebatur: hic ſenẽ fingit è monte abſciſſa ligna deferentẽ, qui longa via defatigatus, lignis depoſitis, mortem vocitabat. Aſtitit Mors. Quid vis, inquit, cur tam crebrò me vocas? Senex præſente morte exterritus, quam abſentem vocabat, ſubitam excuſationem inuenit, inquiens: Magno hoc lígnorum põdere ferè detritus, te vocabam, vt opem ferres. Nihil aliud hac fabella docuit vir ille fabulis veritatem tegens, quàm omnes homines eſſe vitæ amatores: & ſi ſexcenta incõmoda, ſexcenti labores, ſexcẽta rerum diſcrimina ſubeant, nunquàm tamen naturæ ſatisfacere cupiunt. Nonnulli lingua ſolùm, & ſummis (vt dicitur) labris mortẽ ipſam, dum abeſt, inconſultè vocare

ſolent

ſolent: cùm verò præſens eſt, ægrè ferunt, & eam magno nixu pellere conantur. AVL. Perbellè Aeſopus. AEG. Auicenna præterea in libro de Viribus cordis, non ſolùm non eſſe optandam mortem, ſed neque ab hominibus cogitandam docet. AVLIC. Et optimé. AEG. In præſentiarum verò tuis argumentis optimè Philoſophe illuſtratus, vanas illas cogitationes effugaui, quę nihil aliud erant, quàm antiqui hoſtis deceptiones, mens mea deſciuit ab illis. At benigne Philoſophe, & mea ſalus, obſecro te ne amplius me audiendo, & te dicendo delaſſes, felici omine abeas: nam ſentio animum iſtum in primo mortis limine eſſe, nunc nunc naturæ ſatisfaciet, atque in cœlum (vt ſpero) euolabit. PHIL. Vale igitur, amice chariſsimè, vale felix: hodie viſitabis ſanctam Hieruſalem, in Angelorum atque Sanctorum conſortio omnipotentis Dei viſione frueris. I præ, nos ad te ocyſsimè aduolare ſperamus. Proinde creatorem depreceris, qui nobis admiſſa remittat, atque eius lumine illuſtret. Vale rurſus. AVLICVS. Quàm miſerrimum eſt humanum genus? tot labores patitur, tot ſubit incommoda, denique brutorum more occumbit: hic vir diu ſtudiis, atque diſciplinis inſudauit? quid nunc illi proſunt hæ ar-

tes? PHI. Quid prosunt? non parum prosunt, si plurimis Theologis credendum est, qui censent peritos homines indoctos in cœlo gloria superare. Rursus non est res misera mori, nec miseri sunt, qui disciplinis vacant. Adde probos, atque doctos viros ab hac vita perpolitos abire, indoctos verò, & improbos rubigine confectos, iuxta illius Philosophi sentẽtiam, quisquis fuerit, qui humanam vitam ferro comparauit: hoc si nimis exercueris, conteritur: si non exercueris, rubigine consumitur. Ita homini moriendum est, qui si in disciplinis versetur, conteritur: si nihil agat, marcore, & desidia consumitur. At pulchrius est nitidè, & perpolitè mori, quàm rubigine & mala desidia consumi. Propterea pulchrius est ardenter vigilare, insudare, & ob disciplinas algere, quàm turpiter vino, Venere, atque pluma sepultum obdormire, & tam dignis laboribus abstinere. AVLICVS. Egregiè Philosophus ille percensuit. Nunc verò quo eundum? Num satis expertus es neminem velle mori? PHILOS. Nobiles supersunt, Principes, Reges, qui sunt magis aduersantes hostes, quàm in hac mea sententia comprobãda habere possim. hos deseramus, ne fabulam cantemus surdis, & Aethiopem inalbemus aqua: quin (si fieri

possèt

possET) vitam infinitis diuitiis emerent. AVLI. Propter quid non solùm homines, sed & bruta mortem totis viribus effugere conantur? PHILO. In brutis est quidam naturæ impetus : in hominibus verò, in nonnullis est humana fragilitas, vel stimulus peccati, vel modica & ferè sopita fides : vel habitus, nescio quo flagitio mente receptus : nemo hanc fugere debet, vel præsentem timere, cùm nullum sit illi remedium : nam illam timere, nihil aliud est, quàm sapientem videri eum, qui nõ est sapiens, vt Plato inquit in Apologia. Quippè cùm id sit videri scire, quæ nesciat : nemo enim scit, vtrum mors summum bonorum sit : metuunt autem proinde ac si esset summum malorum, quod tamen nesciunt. Idem in Gorgia scribit, Mori nullus formidat, nisi omnino rationis expers, atque ignarus. Quin & si verum scripsit Aristoteles primo Ethicorum, capite secundo tertij tractatus, Mortuo nec bonum, nec malum esse, ocyssimè moriendum est: quippè à malis soluimur, & in non malum proficiscimur. AVL. Esto, mori præclarius sit, quàm viuere, quod genus mortis tibi videtur eligendum, & à Deo optimo maximo impetrandum? PHI. Inquiunt Senecæ mortem generosam fuisse, & aliis minus mole-

ſtam, cui omnes venas in balneo ſecuerunt, & naturalis mors infecta non eſt, qua ex longa ætate humores ſenſim abſumuntur, & tunc homo ſubducitur, quò vires robuſtiores euadant, vt lucerna facit olei conſumpto alimento: tunc enim lux extinguitur, quum ſplendor increſcit, & in micans quoddam ſplendoris lumen euaneſcit. Veruntamen, & id genus mortis ab homine deſiderandum puto, quod Iulius Cæſar optabat, repentinè inquam à vita ſubmoueri: nam homo eripitur neſcius an tollatur, omnium malorum expers, quæ ante mortem cruciare ſolent, & illam terribilem reddunt. Eſt ſumma felicitas (inquit Plinius libro ſeptimo, capite quinquageſimotertio) repentinè mori: infinitóſque hac morte defunctos cùm nobiles, tum principes recenſet. O' feliciſsima mors, quam vulgus inſanum execratur, nihilque putat eſſe atrocius. Imò nihil inſtantiùs à Deo impetrant, quàm à ſubitanea morte liberari, habéntque ſuas quaſdam preculas ad hunc finem, vt Pater noſter, ſancte Iuliane, & ô Intemerata. O' vaniſsimū vulgus, deberes non genus mortis petere, ſed contritionem. At, inquiunt, petimus hoc, vt confiteri poſsimus. O' beluæ inſenſatæ, nō id quærendum, ſed deprecandus omnipotens

tens vt det antequàm ſint vltimi dies, ſui recordationem. Deprecantur ferè in hunc modum, Volo vitam prauam ducere, tu da bonam mortem (ita enim vocare ſolent mortem non repẽtinam.) Id non eſt à Deo petendum, ſed bona conſcientia, quâ ſit ſemper paratus, cùm venerit hora, nec curare an repentina ſit, an retardans mors. Imò ne ægritudinis vi diſtorqueamur, corporis languoribus afficiamur, repentina mors potiùs optãda, & eligenda: cùm multiplex ſit doloris genus in morte, quæ ad longam ægritudinem ſequitur: nam opus eſt hominem prauis affectibus, & diuerſis angoribus vexari, amara pharmaca deglutire hominibus valde moleſta, inungi, obſcœna membra detegere, & ægrum maximè vrget moleſtia eorum, qui aſsiſtunt inſeruientes ægro. Vulgus iterum clamitat hunc eſſe infelicisſimum, qui nec teſtamentum condiderit, nec fuerit extrema vnctione perunctus, & aqua exorcizata aſperſus: deſunt qui plorent in receſſu. O' rurſus vaniſsimum vulgus. ſi hic verus homo fuit, & non belua humana pelle contecta, nõ adeò expectauit in condendo teſtamẽto, vt hora indigeat, vel ita ſe geſsit, vt nihil eo indigeret. Illas verò inunctiones, & aquæ aſperſiones maximè laudo. At ſi quis vir probus

ſit, Dei amicus, quid ſi cum his, vel ſine his ab hac vita decedat? Imò (vt quiſq; nouit) mortis dolorem conduplicant, & triplicant deinde fatuarum mulierum atq; puerorum luctus. O' quantum Thraces, Italos, & reliquos orbis populos ſapientiâ excedunt, qui in amicorum, parentum, atq; filiorum morte iocantur, ſaltant, choreas agunt, cõuiuia atque tripudia, veluti de eo, qui vitæ miſerias effugerit. In ortu plorant, mœrent, de eo, qui vitæ labores ingreditur, quíque tot incommoda ſubiit. Epicurei præterea mortuos non eſſe plorandos cenſent, & in XII. Tabulas de hac re lex habetur. Quin & Plato ſuis in Legibus, libro XII. ſancit neminem mortuos plorare debere, quorum animæ ierint ad meliorem vitam. At ſi quis vel inſanus plorare voluerit, extra domum prohibeatur, agat domi ſuæ quid velit. Optarem ſoſpitatorem noſtrum CHRISTVM omnibus Chriſtianis id indulſiſſe, vt nemo ploraretur, & omnes diem ſuum in eius gratia repentina morte obirent. Maſſagetæ populi ſunt hac in re valde prudentes (vt Diuus Hieronymus ſecundo in Iouinianum libro refert) qui ex ægritudine morientes infelicisſimos putant. Sed vnum eſt quod agunt à Chriſtiano dogmate abhorrens: nam debiles & ſenes interficiunt

ficiunt, eorum miserati conditionem, ne ex ægritudine moriantur. Hæc est summa, & totius rei nodus. Si quis sapiat, & mentis ratione constet, cùm æternæ vitæ felicitatem nouerit, & animæ immortalitatem, vt ab his miseriis, ab his labyrintheis inuolucris seipsum liberet, quantò citius fieri possit, mortem optare debet: verùm non adeò concupiscere, non adeò ardenter efflagitare, vt fiat alter Cleombrotus Ambraciota, qui se præcipitem dedit. AVLIC. Quid dicendum sit nescimus: id verò scimus, Neminem adhuc in tuam sententiam descendisse: nullus est, qui libenter & totis viribus mortem non effugiat. PHILOS. Omnes ratione carent. AVLIC. Nullus igitur apud te rationem habet. Sed hoc nihil ad me. Neminem ad hanc vsque horam tuis argumentis cogere potuisti, vt tecum esset: herbam igitur porrige, & tibimet conditiones impone. Eia & tu ingenuè fatearis, velléſne mori? PHILOSOP. Absit in præsentiarum mors: tamen si me mori contingeret, non adeò ægrè ferrem, vt vulgus insanum facit. Cæterùm victor es, fateor, dedo me tibi: Nemini mors placet. Sed hodie vnà prandebimus, post prandium meum librarium cubiculum ingredientes, præmiũ reporta-

bis, quod in angulo propè fenestram latet. AV. Quidnam est? PHI. Videbis: nunc domum properemus. AV. I tu, sunt mihi negotia quędam peragenda, statim sequar. PHI. Hora appetit. AV. Appetit? I præ, hunc vtrum breuibus alloquar. PHI. Ego hîc interim sedebo. AVLICVS. Ne sedeas, eamus.

SENEX. Arbitror ad Dialogi finem iam peruentum esse. BRAS. Et iam ad ægri limen peruenimus. SENEX. Hîc sedendo tamdiu immorabor, quoad ægrum visitaueris, & dulcioribus verbis solatus fueris. BRASSA. Sedeto: nam ego ad illum ingrediar. SENEX. Cur tam citò rediisti? ánne est spes vlla salutis? BRASSA. De corporis salute nulla prorsus, sed de animæ salute, maxima: quoniam adest reuerendus & consummatissimus Hieronymus Papinus, qui illi apertũ cœlum sua incredibili facundia demonstrauit, vt nihil aliud optet ægrotus, quàm illuc ascenderi, & suam illam beatam animam in Abrahæ sinum collocare: iam iámque in locum in quem peruenire cupit, euolabit. SENEX. Dij faxint. At in recessu si tibi molestus non ero, Emplastra quę in pharmacopôlis sunt, perpendemus. BRAS. Quomodo molestus esse poteris, si itineris laborem auferes?

SEN

SENEX. I.

Cùm ergo tibi lubeat, vt de Emplaſtris verba faciamus, à nominis ratione exordiri conueniet. vnde deducitur nomen hoc Emplaſtrum? BRASSAV. A verbo Græco, quod eſt ἐμπλάττω, id eſt formo, & fingo, vnde ἀπὸ τοῦ ἐμπλάττειν, quod eſt fingere, & formare, emplaſtrum deriuatur. SEN. Videbitur ergo potiùs nominandum eſſe emplatton, quàm emplaſtrum. BRAS. Ita profectò eſt, & Galenus in primo de Compoſitione medicamẽtorum per genera, vtitur vocabulo ἔμπλαστον, claſſe quinta, pag. 210. F cùm ait: Simili modo nec "herbæ ſolæ emplaſton pharmacum efficere "poſſunt. Quare primi emplaſtrorum authores non temerè ex oleo quoque metallica coquere excogitarunt, quæ liquefieri poſsint, liquefacere, ac ſiccas herbas contuſas, cribrataſque eis adiicere. SEN. Cur poſtea dictum eſt emplaſtrum, ſi vel emplatton, vel emplaſton nominari deberet? BRASSAV. Fuit additum ρ dictioni inter σ & ο & deinde in vſum ceſsit, vt emplaſtrum diceretur, & ab antiquis etiam fuit nomen hoc emplaſtrum vſurpatum, & Galenus plærunque hoc nomine emplaſtrum vtitur. SEN. Quicquid ſit, à formando nomen habet. BRASSAV. A forman-

do, inquàm, & fingendo, licet & alia fingantur ac formentur medicamenta. Paulus libro ſeptimo, capite decimoſeptimo, ſimplicia quæ emplaſtra ingrediuntur, in metallica partitur, & in lapides, in terram, in feces, in cineres, & in conchylia: hæc omnia ſub metallicis contineri poſſunt. Diuidit & in oleoſa, inter quæ alia ſunt lachrymæ, alia liquida, alia liquores, alia ſucci, ſemina, radices, & herbas rarò recipiunt emplaſtra. SEN. Imò maior pars hæc noſtro tempore recipere videtur. BRASS. Illa recipiunt, quia verè emplaſtra nõ ſunt, ſed potiùs cataplaſmata. at eiuſcemodi nominum diſtinctio haud magnifacienda eſt: ſed ad rem ipſam redeamus, & tu ſecũdum illum quem ſeruaſti ordinem emplaſtra referato. SENEX. Aliâs à me dictum eſt, hæc abſque vllo ordine eſſe deſcripta. BRASS. Ordinem in præſentiarum voco, ſi id primùm referas, quod primò in tua ſcheda ſcriptum eſt.

SENEX. II.

Ita efficiam, ſed è crumena ſchedam priùs educere oportet: en iam adeſt: emplaſtrũ de Cruſta panis primùm occurrit examinandum. BRASSAV. Non habet authorem vt arbitror, hoc emplaſtrum. SENEX. Non quòd ſciuerim. BRASSAVOL. Imò habet

habet authorem, Montagnanam scilicet. Verùm intelligo authorem non habere antiquum, & inter medicinæ proceres numeratum. SENEX. Quid ad me facit antiquitas, modò affectui prosit, pro quo confectum est. BRASSAV. Imò non mediocriter prodest vomitui, cùm vehemens est, & homo, vel puer cibum continere non possit, breuíque tempore suo munere fungitur. SENEX. Audiui munus suum in semihoræ spatio efficere. BRASSAVOL. Fortè nondum in semihora emplastri vis ad ventriculum penetrauit, sat est quòd id breuí efficiat, tu vero interim emplastrum de crusta panis, quod paratum seruas, referto. SEN. Hoc parari iubeo, & seruo.

℞. Mastiches
Mentæ
Spodij
Corallorum rubrorum
Singulorum ʒ j.
Crustæ panis infusæ in aceto per semihoram ℥ ij.
Olei mastichini
Cotoneorum
Singulorum ℥ j.
Farinæ hordei quantum sufficit.

Misce, & fiat emplastrum. BRAS. Alii sunt pharmacopôlæ, qui idem profectò seruant pondus

pondus, ſed plura recipiunt ſimplicia, quàm id habeat quod ſeruas, nam ita conficiunt:

℞. Maſtiches
Mentæ ſiccæ
Spodij
Corallorum rubrorum
Sandalorum alborum
Rubrorum
Singulorum ʒ j.
Cruſtæ panis infuſæ in aceto ℥ ij.
Olei maſtichini
Cotoneorum
Singulorum ℥ j.
Farinæ hordei ℥ j. & ß.

Miſce, & fiat emplaſtrum ſecundum artem. SEN. A' meo nõ differt, præterquàm quòd ſandalos recipit albos, & rubeos, qui in cõpoſitione mea haud recipiuntur. BRASS. Nota omnia eſſe probè miſcenda, vt ad minima commiſtio fiat. Nonnulli ſunt idiotæ, qui in hoc caſu panis buccellam accipiunt in acetum intinctam, quando fuerit vſtulata, alij intingũt in Creticum vinum, poſteà ſequenti puluere aſpergunt.

℞. Cinnamomi
Maſtiches
Gingiberis
Cariophyllorum
Singulorum ʒ j.

Miſce

Misce, & fiat puluis subtilissimus. posteà panis buccella supra ventriculum extendatur, nam vomitus ipsa sedatur, & profectò optimum est præsidium licet vulgare sit, & ab idiotis ac mulieribus paretur, breuíque à vomitu liberat, & concoctricem ventriculi vim roborat: & licet gingiber ac cariophylla calida sint: tamen vim quandam habent adstringentem, hócq; emplastrum absque igne fieri debet, panem probè conterendo & reliqua in puluerem redigendo, scitóq; panis crustam priùs debere esse probè vstulatam, antequàm in acetum infundatur. SEN. Quæ'nam est crustæ panis vis? BRASSAV. Cùm supra scintillas vstulatur, vim habet adstrictoriam, quæ illi maior inest, cùm fuerit aceto imbibita, acetum verò reliqua quæ simul sunt mista penetrare ad amussim facit.

SENEX. III.

Emplastron Diaphœnicon vocatum sequitur. BRASSAV. Compositio est apud Mesuen, à palmulis quæ ingrediuntur nomen sortita. SEN. Haud inscius sum. BRASS. Nónne conficis tu, vt à Mesue conficitur. SEN. Mesue compositionem referto, & tūc an ita conficiam, respondebo. BRASSAV. Ita parat Mesue.

℞. Ceræ ℥ ij.

Oleî

Olei rosacei
Nardini
Singulorum ℥ iiij.
Misce, & fiat cerotum. Deinde
℞. Dactylorum siccorum numero xl.
Tortellarum de scœni ʒ v.

Posteà per biduum in odoratum vinum infunde, & cotoneorum carnem in vino decoctorum ad drachmas septem accipito, & terantur cum dactylis contritione exquisita, cerotóque misceantur, & in mortario adeò contundantur, vt vnà iuncta videantur ac sint, posteà adiice:

Mastiches
Olibani
Absynthij romani sicci
Singulorum ʒ ij. & ß.
Ligni aloës
Macis
Myrrhæ
Aloës
Spicæ
Acatiæ
Galliæ
Ramich
Calami aromatici
Singulorum ʒ j.
Laudani ʒ ij.

Misce, & iterum conterantur donec simul

mista

mista sint. Deinde ex eo super laminã line, & ex xylo aloë suffumigato, & supra stomachum pone iecur, & viscera. eius autem vis amplior est, si mastiche & laudanũ cum cera & oleo misceantur, & ita cum cæteris emplastrum conficiatur. SEN. Emplastrum diaphœnicon, quod seruo hoc præcisè est, quod retulisti. BRAS. Omnes eodem modo conficiunt, nonnullis demptis, qui decem tortellorum de scœni drachmas apponunt. SEN. Quid verè intelligẽdum est per tortellos de scœni? BRASS. Diuersi diuersa imaginantur, alij etenim inquiunt esse panem azimum biscoctum, alij dicũt esse panem ex lacte confectum, nos biscoctum panem intelligimus, qualis ille est, qui Venetiis passim venditur & vocatur *biscottelli*, fit etiam Ferrariæ, sed non passim venditur vt Venetiis, illi verò amplè decipiunt, qui panem elixum accipere volũt. nonnulli sunt, qui in hac compositione apponũt carnis cotoneorũ vncias octo. At mihi potiùs arridet vt sint drachmæ octo. Nota prætereà id, quod dicitur galliæ, ab aliquibus exponi, id est, gallas quercuũ, & ab aliis gallas omphacitides. gallæ profectò vim habent adstringendi maiorem quàm gallia, tamen gallia potiùs intelligẽda est, quia membra magis roborat, & si gallia sit quòd suspi-

cari

cari oportet, nam & ramich apposuit, quæ est Mesue cõpositio, propterea tu moschatam Mesue gallam subintelligito, notáq; hoc emplastrum à recentibus vocari emplastron diaphœnicon calidum, cùm tamen multa recipiat quæ calida non sunt, sicut & aliud vocatur frigidum, licet multa recipiat quæ frigida non sunt. SEN. Ad quos competit eiuscemodi emplastrum affectus? BRASS. Ad stomachum roborandum & iecur, cùm in vehementem inciderint imbecillitatem, & mollificationem, ventrísque profluuiis aduersatur, & iecorario præ omnibus. SEN. Quid facit biscoctus ille panis in hac compositione? BRAS. Præter id, quod adstringit, valet etiam ad compositionem, & ad omnium aliarũ rerum miscellam. SEN. Per ramich quid verè intelligendum est? BRAS. Compositionem semper intelligendam suadeo, quæ apud Mesuen constat inter trochiscos numeratam, quam ramich vocat. Est verò compositio, quæ multas alias ingreditur. Cùm ergo apud Mesuẽ leges vocabulum ramich, compositionẽ quæ sequitur intellige, quia apud alios sunt diuersa ramich, at illud, quod à Mesue conficitur hoc est:

℞. Succi herbæ acetosæ ℥ xvj.
bulliat ebulitione vnà cũ rosarum ℥ j.

Gran

Granorum myrti ℥ ij.
percolentur & cum eo miſce.
Gallarum recentium ʒ iij.
& adhuc coquantur, deinde pulueriżentur ſupra ea
Foliorum roſarum ℥ j.
Sandalorum macazari ℥ j. & pars iiij.
Gummi arabici ℥ j. & ß.
Carnium ſummach
Spodij
Singulorum ʒ viij.
Succi agreſtæ ʒ vij.
Succi granorum myrti ℥ iiij.
Ligni aloës
Cariophyllorum
Macis
Nucis moſchatæ
Singulorum ʒ iiij.

Omnia ſimul inuoluantur, & extendantur in ſcutella lapidea donec ſiccentur: deinde tere ſicut alchool, & cum camphoræ aur. j. & aqua roſacea fac trochiſcos ſubtiles, & exicca in vmbra. Nonnulli loco ſucci acetoſæ cotoneorum ſuccum acetoſorum immaturorum tantundem ponunt. Et ſunt aliqui, qui aromatizant ex quarta parte drachmæ moſchi. SE. Hæc videtur magna compoſitio. BRASSA. Magna profectò eſt, ſed eſt Meſue ramich, quo in cõpoſi-

tionibus Mesue vti debemus, quando iubet accipiendum ramich. nam & apud Serapionem, sunt sua ramich, sed Mesue compositionem ingredi non debent, quoniam Mesue ramich in his recipiendum est. SE. Reperitúrne apud antiquos emplastrum hoc diaphœnicon? BRASSA. Non quod sciuerim, tamen Auicenna in quinto Canone eadem ferè conficit compositionem, sed illam vnguentum vocat, non emplastrum, dicit verò Vnguentum, quod confert ad vehementiam debilitatis hepatis, & stomachi, & ventrem lenit, & retinet assellationem epithimatum.

℞. Tortellorum de scœni pondus ʒ iiij.
Alchena
Absynthij
Olibani
Singulorum pondus ʒ ij.
Myrrhæ
Aloës
Aderirati
Xylo aloës
Acatiæ
Singulorum pondus ʒ j.
Laudani pondus ℥ ij.
Cotoneorũ mũdatorũ decoctorum ʒ vj.
Dactylorum numero 50.
Ceræ

Olei

Olei nardini
Rosaci
Quantitas cum qua fiat vnguentum.

Infunde dactylos & tortellos in vinum, & accipe cotonea, & illa munda corticibus, & granis suis, deinde ea coque in vino, donec mollia sint, & cùm decocta sunt tere ea bene, & permisce illa cum dactylis, & tortellis, deinde cõmisce ea cum tortellis, donec misceantur, & ceram cum oleo liquefacito, & tere reliquas medicinas, & cribella eas, & pulueriza eas super ceram liquefactam cum oleo, deinde aggrega ea simul in mortario, & permisce ea in eo, donec bene permisceantur: deinde extẽdito super lanam, idest, super pannum, & pone ipsum supra iecur & stomachum. Hæc Auicenna. SEN. Diuersum est hoc emplastrum à præcedẽte & in ponderibus, & in conficiẽdi modo: at in simplicibus non est magna differentia, tamen vidi etiam nonnullos, qui secũdum apud Mesuen, Emplastrum quod diaphœnicõ dicũt, descriptione Alexãdri conficiebant, quod membra nutritionis roborat, & ad ventris profluuium, ac vomitum confert, & ad colliticam passionem, & dysenteriam valet, & ad epaticum profluuium, & ad malitiam alistimbræ, & ad stomachum recipientem superfluitatem à mem-

bris allis. BRAS. Compositionem referto. SE. Hæc est quæ sequitur:

℞. Dactylorum vicinorum maturitati sine ossibus ℥ v.
Tortellorum de scœni ℥ j.
Carnium cotoneorum coctorum in vino styptico ℥ j. & ß.
Styracis
Masticheses
Laudani
Singulorum ℨ iiij.
Acatiæ
Succi agrestæ
Florum vuarum agrestarum
Sandalorum citrinorum
Ramich
Myrrhæ
Xylo aloës
Singulorum ℥ iiij.
Ceræ ℥ iiij.
Olei rosacei ℥ xv.
Vini Pontici quantum sufficit ad infundendum infundenda, & confice secundum artem. BRASS. Hoc est Diaphinicon emplastrum vocatũ, frigidum, scito efficacius esse præcedente ad dysenteriam, & ad biliosum profluuium. SEN. In quo loco describit ipsum Alexander? BRA. Apud Alexandrum illum nunquàm inuenire potui, imò nec

nec poteſt eſſe Alexandri compoſitio, quia Alexander in compoſitione ſua Ramich non reciperet, quod eſt Arabica cõpoſitio, non Græca, neque etiam in ſua compoſitione poſuiſſet tortellos de ſcœni, qui fiunt apud Mauritanos, & non apud Græcos, quã quàm apud Græcos fieret etiam biſcoctus panis, fortè Meſue alium habuit authorẽ Alexandrum nomine, à quo emplaſtrum iſtud accepit. Verùm apud Alexandrum Trallianum libro quarto capite primo, vbi de Podagra agit, phenicœum emplaſtrum reperitur: quod ex palmulis confectum eſt, & dicit huic morbo medendo mirificam poteſtatem obtinere, ſi eo cũ oxyrhodino diluto vtare. SENEX. Nil aliud, quàm palmulas recipit? BRASSA. Recipit & oleum roſaceum. per agreſtem ſuccum, omphacinum vinum itellige: & per vuæ agreſtis flores, labruſcæ flores intelligito. Nota denique Galenum mentionem facere emplaſtri thinicini, quod palmæ ſuccum recipit, in primo de Compoſitione medicamentorum per genera.

SENEX IIII.

Emplaſtrum de Meliloto ſequitur. BRAS. Et hoc eſt apud Meſuen, at quomodo illud conficis. SENEX. Vt Meſue conficit. BRASSA. Quomodo agas referto, nam

plærunque compoſitiones alio modo conficis, quàm ab ipſo authore referantur. SE. Ego hanc ita conficio.

℞, Meliloti ℥ vj.
Florum chamæmeli
Fœnu græci
Baccarum lauri
Radicum althææ
Abſynthij
Singulorum ʒ ix.
Seminum apij
Cordumeni
Iridis
Cyperi
Ameos Spicæ
Caſiæ ligneæ
Singul. ʒ iiij. & ß.
Sampſuchi ʒ viij.
Ammoniaci ʒ xxx.
Styracis
Bdellij
Singulorum ʒ v.
Terebynthinæ ℥ iiij.
Ficuum pinguium nume. xxxvj.
Sepi caprini
Reſinæ pini
Singulorum ℥ vij. & ß.
Ceræ citrinæ ℔ j. & ß.
Olei de ſpica

Samp

Sampſuchini
Singulorum ℔ iij.
Cum decoctione facta ex
Fœnu græco
Chamæmelo
Meliloto
Singulorum quantum ſufficit.

Miſce, & fiat emplaſtrum. BRASSA. En quomodo non ab re fuit te tuam prodere compoſitionem, quia in ponderibus, à Meſue compoſitione longè diuerſa eſt. SEN. Tu modò illam Meſue referto. BRASS. En refero.

℞. Meliloti ℥ vj.
Florum chamæmeli
Fœnu græci
Baccarum lauri
Radicum althææ
Abſynthij
Singulorum ℥ iij.
Seminum apij
Cordumeni
Iridis
Cyperi
Ami
Aniſorum
Spicæ
Caſiæ
Singulorum ℥ j. & ß.

Sampſuchi ʒ iij.
Ammoniaci ʒ x.
Styracis
Bdellij
Singulorum ʒ v.
Terebynthinæ ℥ j.& ß.
Ficuum pinguium nume.xij.
Sepi caprini
Reſinæ
Singulorum ℥ ij.& ß.
Ceræ ℥ vj.
Olei ſampſucini
de Spica
Singulorum quantum ſufficit.
Aquæ decoctionis fœnugræci
Chamæmeli
Meliloti
quantum ſufficit ad infundendum infuſione diligenti.

Miſceantur & conficiantur. SEN. Magna profectò eſt in põderibus differentia, inter id quod facio,& hoc Meſue,tamen ad hanc vſque diem Meſue compoſitionem conficere arbitratus ſum. BR. Quando cõficiebas, à quo authore deſumebas? SE. A' quodam libello manu ſcripto in quo omnia compoſita ſeruo medicamenta eo modo,quo præceptor meus vir diligentiſsimus ne conficere docuit. BRA. Et in hoc malè docuit. At ſunt

ſunt alij pharmacopôlæ, qui & Meſue pondera, & tua euariant, SEN. Quomodo hi conficiunt? BRA. Ita vt ſequitur.

℞, Meliloti ℥ vj.
Florum chamæmeli
Fœnu græci
Baccarum lauri
Radicum althææ
Abſynthij
Singulorum ʒ iij.
Seminum Apij
Cordumeni
Iridis
Cyperi
Ami
Aniſorum
Spicæ
Caſiæ
Singulorum ʒ ß.
Sampſuchi ʒ iij.
Ammoniaci ʒ x.
Styracis
Bdellij
Singulorum ʒ v.
Terebynthinæ ℥ j. & ß.
Ficuum ſiccarum numerò xij.
Serapini
Reſinæ
Singulorum ℥ ij. & ß.

Ceræ ℥ vj.
Olei ſampſuchini
de Spica
Singulorum ℥ vj.

Aquæ decoctionis chamæmeli fœnugræci & meliloti, quantum ſufficit ad infundendum infuſione diligenti, miſceantur, & conficiatur. SEN. Reperitúrne apud antiquos Arabes eiuſcemodi deſcriptio? BRASSA. Cur non petis, an ſit apud antiquos Græcos? SEN. Quia hæ compoſitiones apud Arabes pro maiori parte inueniuntur. BRASSAVO. Serapio duas habet compoſitiones de meliloto, quas vocat dimadh de Meliloto. SE. Ne pigeat, obſecro. illas referto. BRASS. Non piget, hæ ſunt quæ ſequuntur.

℞. Meliloti ʒ 50.
Ammoniaci
Gelculicubat
Singulorum ʒ x. aliter
Ammoniaci
Galliæ
Singulorum ʒ c.
Ceræ ʒ cc. aliter xij.
Spicæ ʒ xx.
Cyperi
Cordumeni
Myrrhæ

Radic

Radicis lilij
Singulorum ℥ xvij.
Croci ℥ viij.
Olei de ſpica odorati
Vini
quantum neceſſe eſt

SEN. Eiuſcemodi compoſitio nihil habet cum illa Meſue commune. BRASSA. At aliam audito compoſitionem ab eodem authore deſcriptam.

℞. Meliloti
Fœnu græci
Chamæmeli
Baccarum lauri
Althææ
Eupatorij
Singulorum ℥ iiij.
Abſynthij ℥ iij.
Ammoniaci
Bdellij
Singulorum ℥ ij.

Ficus & fœnu græcum decoquantur. & in alia deſcriptione habetur, ficus cum aceto decoquantur. & quæ reſolui debent in decocto reſoluantur, & miſceantur, & probè congregentur, & fundatur ſupra illud non nihil butyri recentis. SENEX. Neque compoſitio hæc cum illa Meſue aliquid habet commune, veruntamen apud Græ-

cos

cos reperitúrne eiuſcemodi compoſitio?
BRAS. Illam Meſue apud nullum authorem Græcum inueni, tamen apud Galenum reperitur ex meliloto malagma, imò duo ex meliloto malagmata refert, vnum Aſclepiadæ, aliud Andromachi. SE. Nunquam ero ſatur, niſi duas has antiquas compoſitiones audiuerim. BRA. Vt ſis ſatur illas tibi referam, ſunt in octauo de Compoſitione medicamentorum ſecundum locos
" claſſe quinta 193. B. primo dicit: Malagma
" Aſclepiadę ex meliloto Hieraticôn, hoc eſt
" Pontificum inſcriptum, ſtomachicis, hepa
" ticis, & ad viſcerum dolores. SE. Ad eãdem intentionem vacet & Meſue emplaſtrum.
BRAS. Ita verò illud conficit:

℞. Nardi ʒ x.
Cyperi ʒ x.
Myrrhæ ʒ x.
Cardamomi ʒ viij.
Meliloti ʒ xl.
Croci ʒ viij.
Ammoniaci ʒ viij.
Cypheos hieratici, hoc eſt Sacrificulorum ʒ xvj.
Ammoniaci thymiamatis ʒ xl.
Reſinæ terebynthinæ ʒ lxxx.
Ceræ minam vnam.
Olei cyprini minam vnam.

Vini

Vini odorati Italici heminam vnam.
Miſce ſecundum artem.

Alia verò compoſitio ex meliloto paulò pòſt à Galeno ſcribitur, vbi ait malagma Andromachi ex meliloto.

℞. Nardi Celticæ ʒ viij.
Cyperi ʒ viij. alias x,
Iridis Illyricæ ʒ viij.
Myrrhæ ʒ viij.
Croci ʒ iiij.
Meliloti ʒ xxv.
Ammoniaci thymiamatis ʒ 50.
Terebynthinæ ʒ 50.
Ceræ ʒ c.
Cyprini heminæ dimidium.
Aceti quod ſatis eſt.

Quidam Ammoniaci ʒ c. coniiciunt. Facit ad omnia interna. SEN. Cum Meſue emplaſtro nullo modo conueniunt. BRA. Habetur & apud Paulum Aeginetam libro ſeptimo, capite decimooctauo, malagma ex Meliloto ita confectum.

℞. Croci
Nardi Gallicæ
Cyperi
Cardamomi
Ireos
Myrrhæ
Singulorum ℥ ij.

Melli

Meliloti libram vnam.
Guttæ ammoniaci thymiamatis ℔ j.
Ceræ ℔ iij.
Resinæ terebynthinæ ℔ j.
Cyprini ℔ iij.
Gleucini ℔ ij.
Bdelij ℥ vj.
quidam admiscent etiam
Cypheos ℥ ij.
Vini quantum sufficit.

SENEX. Multum differt hæc Pauli compositio, à Galeni compositionibus in simplicium ponderibus, & in ipsis etiam simplicibus. BRASSAVOLVS. Ita profectò est, quanquàm nonnulli dixerint primam Galeni compositionem, & hanc Pauli easdem esse, cùm tamen apprimè differant. Apud Trallianum verò compositio adest ab his omnibus longè semota, quam emplastrum de Meliloto vocant. SENEX. Illam referto, ni pigeat. BRASSA. Hæc est quæ sequitur.

℞. Lixiui saponariorum ℥ vj.
Nucum auellanarum ℥ ij.
Saponis gallici ℥ iiij.
Spumæ nitri candidæ ℥ vj.
Albugines ouorum numero v.
Mellis
Sertullæ regiæ

Sing

Singulorum quadrans.
Olei antiqui ℔ j.
Ceræ ℥ x.
Resinæ terebynthinæ ℥ vij,
Conficiantur in emplastrum.

SEN. Debet esse vehementissimum malagma hoc? BRASSA. Est prorsus vehementissimũ, sed non erit ad eosdem vsus, ad quos est emplastrum Mesue de meliloto vel Galeni. SEN. Ad quos igitur erit, vsus? BRASSA. Tophos discutit, calculos, ossáque, & spinas euellit, tamen Trallianus notat nos eo vti non debere in inflammatione, neque in leuiusculis doloribus, neque in ardoribus intẽsis, sed cùm tumores rumpendi sunt eo vti debemus. SEN. Quódnam igitur in tot diuersitatibus emplastrum de meliloto seruare debeo? BRASS. Pro aliis medicis Mesue compositionem seruato, sed cùm pro meis ægris emplastrum siue malagma de meliloto indixero, primam Galeni compositionem ex Asclepiade seruato, quanquã & in vsu cõmuni reperim Mesue cõpositionem egregiè perficere, quãdo illã applicari iussi, nam ægri in affectibus ad quos cõfert mirè profecerunt.

SENEX V.

Emplastrum de Lauri baccis sequitur. BR. Et hoc emplastrum apud Mesuen est, & in

maxim

maximo est vsu, nam doloribus conuenit ex frigiditate, & flatu factis, & propriè ad ventris dolorem, & stomachi, & renũ, & vesicæ, & matricum, & aliorum viscerum, at quomodo, & ex quibus illud conficias aperito. SEN. Non sum deinceps dicturus me compositionẽ parare, quam scribit Mesue, sed cõpositionem quã seruo adducam, & an ita à Mesue conficiatur, experiar, hæc est quam fieri iubeo compositio:

℞. Mastiches
Olibani
Myrrhæ
Singulorum ʒ v. & ℈ j.
Granorum lauri ʒ x. & ℈ ij.
Cyperi
Costi
Singulorum ℥ j.

Misce cum melle quantum sufficit. BRA. Omnia quæ adduxisti simplicia eadẽ quiquidem sunt cum Mesue simplicibus, neq; plura neque pauciora sunt, sed in ponderibus differunt. SE. Quonam modo? BRAS. Isto, quia Mesue inquit.

℞. Olibani
Masticis
Myrrhæ
Singulorum ℥ j.
Granorum lauri ℥ ij.

Cype

Cyperi
Costi
Singulorum ℥ ß.

Mellis colati, quantum sufficit ad aggregandum & extendatur supra pannum, & calidum superponatur, vbi oportet. Si autem triplicetur in eo cyperus, & commisceatur nõnihil stercoris caprarum aut vaccarum ad pondus omnium inuenitur mirabile ad hydropen. Hæc Mesue. SEN. Omnino in ponderibus differt. BRAS. Tamen si dixisses Cyperi, Costi Singulorum ʒ ij. ℈ ij. & ß. eadem fuissent pondera, sed in minori copia reperiuntur in tua compositione, quàm in illa Mesue, tamen ponderum proportio eadem esset, veruntamen ad quantam quantitatem mel apponis? SE. Vt ars exigit, videlicet pro singulis quatuor palmularũ vnciis, vnam mellis libram adiicere, & mel etiam sit crudum, ne emplastrum nimis durum euadat. BRASSA. Et ob hanc causam legi non debet mellis collati, vt in Mesue exemplaribus scriptum est, sed potiùs mellis calidi, vt in antiquo adest exemplari quod legi. SENEX. Súntne aliqui antiquiores, qui de hoc emplastro loquantur? BRASS. Apud Arabes neminem legi, qui hanc compositionem pararet præter Mesuen, quanuis Serapio duas referat

compoſitiones, quæ lauri baccas recipiunt, quarum alteram vocat Dimadh ad hepar, alteram Dimadh ad Gibboſitatem, at cum hac compoſitione nihil habet commune, imò ab iſta longè diuerſæ ſunt, verumtamen compoſitio eiuſcemodi apud Græcos authores reperitur, nam Paulus libro ſeptimo, capite decimo, ex baccis lauri vnum malagma, ſed ab iſto longè differens deſcribit. SEN. Optarem Pauli compoſitionem audire, ni tibi moleſtum ſit. BRAS. Audies ſtatim ſi aures accommodabis. nam ita Paulus dicit: μάλαγμα διὰ δαφνίδων, id eſt ex baccis.

℞. Ceræ
Reſinæ
Picis
Baccarum lauri
Adipis taurini
Nitri
Guttæ ammoniaci thymiamatis
Singulorum ℥ vj.
Aceti quantum res ipſa poſtulat,

Adeſt & apud Galenum in nono de Compoſitione medicamentorum ſecundum locos, malagma ex baccis lauri. SEN. Nihil ardentiùs opto, quam iſtud audire. BRASSAVOL. Audias igitur quod tibi conceſ-
„ ſum eſt, Galenus ita dicit: Ad ſplenicos, hydrop

hydropicósque facere,& omnem duritiem ‹‹ dissoluere : abscessus in profundo absorbet. SENEX. Hoc est præcisè, quod quærit ab hoc de baccis lauri malagmate. BRASSAVOL. Iam finiuissem, nisi mihi impedimento fuisses, tamen hæc est apud Galenum præcitato loco compositio:

℞. Ceræ ℔ j.
Resinæ pinus ℔ j.
Picis brutiæ
Aridæ ℔ j.
Baccarum lauri siccarum ℔ j.
Nitri rubri ℔ j.
Ammoniaci thymiamatis ℔ j.
Adipis vitulini subacti ℔ j.

Arida tundito & cribrato per angustissimum cribrum, liquescibilia liquantur, & frigefacta aridis addiiciuntur, atque ita contusis simul & repositis vtemur, sed statim Galenus ponit & aliud malagma ex baccis lauri confectum hoc modo:

℞. Baccarum lauri ℔ j.
Picis ℔ j.
Mannæ ℔ j.
Adipis taurini ℔ j.
Ammoniaci thymiamatis ℔ j.
Ceræ ℔ j.

Misce, & præparato. Galenus & aliud ma-

lagma ex baccis lauri describit, cuius compositio hæc est:

℞. Baccarum lauri ℔ j.
Picis ℔ j.
Mannæ ℔ j.
Adipis taurini ℔ j.
Ammoniaci thymiamatis ℔ j.
Ceræ ℔ j.

Misce, & præparato, vt prædictum est. SE. Deest in hac compositione nitrum, & resinæ loco adest manna, sed modica est in viribus differentia, tamen nonnulla adest. SENEX. Quódnam seruaturus sum? an illud Mesue? BRAS. Pro aliis Mesue compositionem seruare poteris. Cùm verò ego pro meis ægris emplastrum de baccis lauri indixero, illud Galeni quod primo adductum est, præbeto. SENEX. A' Pauli compositione non multum differt. BRASS. Imò Paulus à Galeno accepit, idcirco modica est inter ipsos differentia.

SENEX. VI.

Emplastrum de Synapi huc accedit. BRAS. Fuit antiquissima compositio synapismus, ad materias è profundo corporis in superficiem educendas. at tu quónam modo conficis hoc emplastrum? SEN. Hoc modo.

℞. Ficuum pinguium partem vnam.

Incidantur, & infundantur in aquam tepidam

dam per diem & noctem, deinde expriman tur, & in mortario pistentur, & cum synapi partibus duabus, & aceto fortissimo fiat Emplastrum secundum artem. BRASS. Ita præcise conficit Mesue, sed æquales ponit synapi partes, & ficuum. Nam dicit, & ficuum siccarum pinguium partem vnam, & infunde in aquam tepidam per diem & noctem, tunc exprime vehementer, vt nullus humor in eis remaneat: deinde synapi tritum cum aceto his misceas, diu diligenter commiscendo, & sit synapis pars vna, & ficuum altera. Si autem vehementioris virtutis facere volueris, pone de synapi partes duas. Si autem minùs vehementis, pone de ficubus partes tres, & de synapi duas: quando autem alicui loco applicatur, in eo dimittatur, & auferatur antequàm exulceret, & propriè quando solum calefacere oportet: & quandoque dimittitur quoad exulceret, & propriè quando profundarum materierum extrusionem quæris. In synapis verò defectu fæces caprinæ ponantur pridie in aceto, & est ad hydropen, & duritiem, & splenis dolorem efficax, & quãdoq; additur eis fimus columbarum agrestium, & radix enulæ, & semen nasturtij, & grana lauri, & confert ad frigidas, & ventosas viscerũ ægritudines, & splenis, & hydropen,

& similia expertum ab antiquis Medicis. Hæc Mesue. SEN. Ferunt fuisse Democriti compositionem. BRAS. Et ita refert Mesue, additque valere ad ischiam, & podagram, & ad osseariam lassitudinem, & arthritim, & ad frigidas omnes affectiones, & ad hemicraneam, & obliuionem, & lethargum. Nota verò authorem, quem sub nomine Democriti citat Mesue, esse Paulum Aegynetam: nam ipse Paulus libro septimo, capite decimo, ostendit planè ab eo accepisse Mesuen, cùm ait:
,, Ante diẽ vnum
,, ischiades aqua tepida irrigandæ sunt, &
,, sequenti die egregiè & prævalidè expri-
,, mendo strenuè leuigandæ: deinde acre sy-
,, napi cuius modi Syrianum, & Aegyptium
,, est, priuatim conterito, affundens dilutum,
,, quod Græcè ἀπόβρεγμα appellant, & mas-
,, sam, placentámve conficiens misceto. Si
,, quidem violentius voluerimus exulcerare,
,, duas partes synapis ad vnã ischiadum mi-
,, sceto: Si verò obscurius atque mitius, con-
,, trarium facito, sin medio quodam modo,
,, & mediocriter, ex æquo vtraque confun-
,, dito. Cæterùm synapi ante contritionem
,, aceto dilutum, quemadmodum aliqui fa-
,, ciunt, inefficacius redditur. æquè à synapis
,, purgatione, & lauacri vsu, si dolor intẽsus,
,, & rubore suffunditur locus, bullæque obo-
riunt

tiuntur, linteum ſucco maluæ cum roſaceo "
immergentes applicemus: deinde roſaceo "
ceroto addita ceruſſa vtamur. In flaccidis "
verò ac diſſolutis, in quibus ſenſus læſus "
eſt, ac periit, multum diúq; aduertere opor "
tet animum detegendo, & ſpeculando: non "
ſentientes: etenim ſæpenumerò ſupra mo- "
dum inflamati ſunt, & combuſti, & capra- "
rum baccæ cum aceto cataplaſmatis inſtar "
illitæ expeditiores, quàm ſynapi ſunt, po- "
tiſsimùm in his qui laborant coxendice. "
SE. Non solùm poſuit conficiendi modum Paulus, ſed & quid agendum, cùm bullæ ſunt excitatæ, & cutis exulcerata. BRAS. Ita prorſus eſt, ego plærunq; expertus ſum ſupra thoracem ſynapiſmum extendere, & orthopneæ valde contulit, aſthmati, & tuſsi antiquæ, id exiccando quod in thorace cõtinebatur, & id ad ſe trahendo, quod illuc percurrere debebat, & ita quod ad intrinſecas partes proficiſcebatur, ad extrinſecas conuerſum homines ab intrinſeco affectu liberauit. Prætermitto quoties in lethargo, & in vehementiſsimis capitis doloribus hominem ab his affectibus liberarim. SEN. Videtur Paulum non addidiſſe ſynapiſmo acetum? BRAS. Imò neq; addi debet, niſi velimus ſynapiſmũ inefficatiorem reddere. notáq; cùm inflammationem

fecerit ſi moleſta ſit, ab re non eſſe oleum roſatum omphacinum linteo madefacto supraponere. Nota prætereà Galenum in ſecundo de Compoſitione medicamentorum ſecundum locos, capite ſecundo in inueteratis vehementer capitis doloribus ſynapi, vt moris eſt, capiti adhibere & vrere, arbitrandum eſt hoc eſſe ſynapiſmū, quem adhibet: quanquàm & ſynapi ſolum abſq; caricis idem efficiat, & etiam facilius quàm cum caricis, tamen ad emplaſtrum conficiendum ponūtur, vt ſynapi recipiat. Scitò præterea in multis Meſue Codicibus hanc legi compoſitionem relatam ad Democritum, tamen in aliis exemplaribus refertur ad Archigenem, quod non ab re eſt, quia Galenus in loco ſtatim citato Archigenis medicamēta ad capitis dolorem referebat, & ſynapis mentionem facit caput vrentis.

SENEX. VII.

Emplaſtrum de Hyrundinis nido medium accedit. BRASS. Non erant ſatis infinita ſimplicia, niſi & hyrundinum nidi cæteris admiſcerentur, neque erant pharmacopolia ſatis confirmata, niſi & hyrundinum nidos habuiſſent. At tu quomodo emplaſtrum hoc conficias referto, vt deinde contemplemur, ſi omnes tuo modo conficient.

SEN

SENEX. Ita conficio.

℞. Nidi hyrundinis numero j. ponatur in aqua, & aliquantiſper bulliat. poſteà colato, & in colatura addito

Radicum liliorum alborum
Althææ
Violarum
Parietariæ
Singulorum M. j.

Miſce, & bulliant ſecundum artem. Poſteà piſtentur, & addantur

Fermenti
Farinæ ſeminum lini
Singulorum ℥ j.
Olei communis veteris
Axungiæ ſuillæ
Singulorum quantum ſufficit.

Miſce, & fiat emplaſtrum ſecundum artem.

BRASSAV. Author ille qui Lanfrancus vocatur, à quo omnes ferè pharmacopôlæ cõpoſitionem hanc accipiunt, ait, hyrundinis nidum eſſe diu ebulliendum, & non aliquantiſper. SENEX. Ego ſemper ita feci. BRASSAV. At alij alio modo conficiunt, & bryoniam addunt. SEN. Quónam modo parant alij? BRASSAVOL. Iſto, qui ſequitur.

℞. Nidum vnum hyrundinis integrum, & bulliat diu in aqua ſufficienti, poſteà per

cribrum colato, in hoc verò quod percolatum erit, adde

Radicum liliorum alborum
Althææ
Bryoniæ
Maluæ
Violarum
Parietariæ
Singulorum M. ß.
Fermenti acris
Farinæ semi.lini
Singulorum quantum sufficit.

Misce, & bulliant, & in fine addatur

Olei veteris
Axungiæ porcinæ
Singulorum modicum.

Misce, & fiat emplastrum secundum artem, quod mirum in modum dissoluit, ac maturat, vnumquodq; anginæ genus, & omnem abscessum qui in gula sit, & collo: veruntamen antiqui potius hyrundinum pullos accipiunt ad hos vsus: vnde in sexto de Compositione medicamentorum secundum locos, capite tertio, vbi Galenus refert quæ Archigenes scripsit ad gurguliones inflammatos, & dicit, vbi ait hytundines integras vnà cum pennis vstas, & tritas cum melle illinito. nonnulli inquiunt etiam summè facere hyrundinum pullos teneros valde, siue

ſiue recentes,ſiue inueteratos,& in cibo exhibitos: ſtatim enim ſuffocationem leuant, tamen & de hyrundinibus, & de nido ita diſſerit Galenus in ſexto de Compoſitione medicamentorum ſecundum locos, vbi inſcriptio eſt Stomatica illitio ex beſaſa, hoc eſt ſemine rutæ ſylueſtris, inquit hoc loco.
" De hyrũdinibus autem ambo (ſcilicet Andromachus & Heras) obſcurè tradiderunt, quanquàm alij clarè ſcripſerint, niſi quòd inter ipſos non conuenit. Alij enim nidum vrere iubent, ex ſtercoribus hyrundinum maximè compoſitum. Alij ipſas hyrundines. Alij ipſarum pullos. Hi verò obſcurius ſcripſerunt, & Andromachus quidem cineris hyrundinum recentis: oportebat autem ipſum apponere vſtarum. Tale enim quidam cineris vox ſignificat, niſi nidũ ipſum terere, ac leuigare iubet. Heras autem hyrundinum recrementi non apponens. Fortè igitur neuter vult comburi debere hyrundinum recrementum, quemadmodum alij. In quibuſdam tamen exemplaribus ſic ſcriptum eſt. Hyrundinum tenerarum vnciam vnam, quemadmodum in alijs hyrundinum à trabibus. Palàm eſt autem, quod acre & diſcuſſorium eſt hyrundinum excrementum. Quemadmodum etiam alia omnia omniũ animalium ſtercora aliqua

magis

magis, aliqua minùs: velut etiam ipſorum animalium vſtarum cinis. Galenus potius hyrundinum ſtercus, quàm nidum acceptare videtur: nam nidos ſuos non ex ſuo ſtercore, ſed ex limo conficiunt hyrundines: tamen & ipſum animal vſtum eandem habet vim. SEN. Quódnam pharmacum illud eſt quod hyrundinum ſtercus recipit, de quo facit mentionem Galenus. BRASSA. Eſt Andromachi pharmacum ad anginas, quo ille vtebatur, & valet ad deſperata. SENEX. Ni tibi moleſtum ſit, illud afferto. BRASSAV. Eſt hoc:

℞. Seminis Aniſi
Apij
Ammij
Floris iunci odorati rotundi
Aluminis ſciſsi
Iridis Illyricæ
Beſaſa quod aliqui harmala vocant
Cinnamomi
Myrrhæ troglodyticæ
Ariſtolochiæ longæ
Caſiæ
Roſarum ſiccarum
Singulorum ʒ j.
Crocomagmatis ʒ j.
Coſti
Cineris hyrundinum recentis

Singul

Singulorum quadrantem.
Croci ſexquiunciam
Nardi Indicæ
Ammoni
Singulorum vnciæ dimidium.
Gallas octo.

Tritis cum melle vtere. Verùm vſus tempore tandem mel adde. SEN. Hæc maxima videtur compoſitio. BRASSAV. Maxima profectò eſt, ſed paulò pòſt compoſitionem refert, cuius inſcriptio eſt. Aliud ſtomaticum ex hyrundinibus abſque Beſaſa Aſclepiade, quod valet ad anginas. SEN. Hoc quomodo conficitur. BRASSAVOL. Hoc modo.

℞. Hyrundinum ſylueſtrium vſtarum cineris ℥ iiij.
Croci ℥ j.
Nardi Indicæ ℥ j.
Miſce, & melle excipiantur.

SEN. Hyrundines quomodo ab antiquis vtebantur. BRAS. Galenus hoc ſtatim docet, inquiens: Pullos ſale cõſperſos vnà cum pennis in fictile coniicimus, obturatũmque prunis imponimus, ita vti docuit Aſclepiades, cui ob hoc gratias agit Galenus, & etiam quia docuit ſummendos eſſe pullos, & non pullorum recrementa, pòſt hæc Galenus ponit aliud ſtomathicum ex hyrundinibus

dinibus ad anginas vt Arpocras,cuius compositio hæc est:
℞. Pullorum hyrundinum vstorum numero xj.
Mellis cyathum vnum, aliter ij.
Succi myrti viridis cyathum vnum, aliter ij.
Myrrhæ obolos tres.
Pullos vrito omnibusque mistis ac tritis vtitor. SEN. Vtuntur hyrundinum pullis hi authores,& non nidis. BRASSAVOL. Tamen superiùs audiuisti, & vsos etiam esse nidis, & paulò pòst vbi inscriptio est ab Asclepiade prodita, adest compositio ad laxatas columellas,quæ hyrundinum nidum recipit. SEN. Quomodo? BRASSAVOL. Audias Galeni verba qui ita dicit.
℞. Rosarum siccarum sextarium j.
Nardi celticæ vnà cum radicibus & inhærente terra fasciculum j.
Nidi hyrundinum syluestrium aridi ℥ iij.
Myrrhæ ʒ viij.
Gallas omphacithides numero xv.
Contusa & trita insuffla, & digitis adhibe. SEN. Hoc non est emplastrum. BRAS. Est puluis, sed vt ostenderem tibi quod antiqui hyrundinum nido vtebantur, id referre volui, imò per os supra columellam puluerem

puluerem ipsum ponit, vel insuflat. Paulus libro septimo de hyrundine ipsa dicit, Hyrundinum crematorum cinis cum melle illitus anginosis inflammationibus succurrit, & oculorum claritatem adiuuat.

SENEX. VIII.

Denique Archigenis emplastrum sequitur. BRASSAV. Quódnam est hoc, & à quo authore sumptum. SENEX. Emplastrum hoc semper seruaui, sed rarò vẽdidi, posteaquàm medicus ille obiit, qui me hoc conficere iussit. BRASSAVOL. Compositionem afferto, vt contemplari possim an sit emplastrum seruandum. SENEX. Hæc est compositio.

℞. Succi agrestæ
Myrrhæ
Singulorum partem j.
Fæcis atramenti scriptorum partes ij.
Aluminis iameni
Croci
Singulorum partem j. & $\frac{1}{4}$

Confice terendo cum aceto vini contritione multa, & liniatur ex eo super tempora, & stringatur. BRASSA. Vnde accepisti hoc emplastrum, quod potiùs linimentum dici deberet? SENEX. Accepi à probo Medico, tamen ipse dicebat esse Mesue compositionem. BRASSA. Omnino in Mesue

reperitur

repetitur, vbi de Capitis ægritudinibus loquitur, & inscriptio est, de Hemicranea calida, nam ad calidam hemicraneam pulsatilem, & ad vehementem sodam conuenit, veruntamen nullus est præter te ipsum, qui Ferrariæ compositionem hãc faciat, neque in alia totius Italiæ vrbe ab aliquo fit pharmacopôla. Tu ergo illud serua, & cùm ab aliquo indicitur Medico, id præbe. SEN. Postquàm obiit Medicus ille, qui mihi cõpositionem tradidit, ne semel quidem vendidi. BRAS. Neq; vt arbitror posthac vendes, nisi mutato nomine illud sub alia vnguenti specie vendas, nam vbi adest hemicranea calida, illa applicare opus est, quæ tunc curanti Medico idonea videbuntur, & oxyrhodina parare ac similia. SEN. Tu dicis à nullo fieri præterquàm à me hoc emplastrum, tamẽ sunt alij, qui in ponderibus diuersi à nobis sint. BRASS. Necessarium est, vt & à Mesue differant, nam illa quam adduxisti compositio ex Mesue verbis propriè deprompta est. sed dic quot sunt illi qui ita parant? SENEX. Vnus solus.
BRASSAVOL. Tamen illum non cognosco, hoc est, nescio qui Ferrariæ cõpositionem hanc paret, cùm tamen omnes ad vnguem cognouerim pharmacopôlas, & per illorũ pixides ac labella frequẽter inspexerim.

rim, verum quicquid ſit, quónam modo illi agant, qui in ponderibus diuerſi ſunt, referto. SEN. Ita ipſi conficiunt.

℞. Succi agreſtæ
Myrrhæ
Singulorum ʒ ij.
Fæcis atramenti ʒ iiij.
Aluminis iameni ʒ ij. & ß.
Croci ʒ j.
Aceti fortiſsimi ℥ iiij.

Miſce, & fiat emplaſtrũ ſecundum artem. BRASSA. Non eſt magna inter vos diſtantia. SEN. Tamen aliqua adeſt, refertur ne hoc emplaſtrum à Galeno vel ab alio authore egregio? BRASSAVOLVS. Galenum quæſiui in ſecundo de Compoſitione medicamentorum ſecundum locos, vbi omnia refert Archigenis medicamenta ad capitis dolorem à quacunqne cauſa, & hoc nunquàm inuenire potui. Meſue plærũque authorem vnum pro alio refert, tamen ſi lubebit, aliâs quæremus. SENEX. Cum dabitur otium, quia vel ſit Archigenes vel quiſque alter ad rem ipſam conficiendam nihil facit. BRAS. At pulchrum eſt res in fonte vidiſſe, quoniam ita facilè multi errores, qui in illis ſunt authoribus, qui referuntur, euitari poſſunt, qui aliôqui niſi res in fonte haberentur, corrigi haud poſ-

sent, sed ad alia emplastrorum genera te conferas. SEN. Nulla aliis in pharmacopoliis seruantur emplastra à prædictis. BRASSA. Ergo tam pauca in vsu sunt? SEN. Non plura, at medici diuersa indicant genera, vt illis videtur, secundùm ægritudinis intentionem quam curant, ex his verò infinita propemodum singulis annis conficimus, vt indicantur. BRASSAVOL. Neque ambigo, quoniam ego singulis annis plus quàm sexcenta confici iubeo, at si genus quoddam emplastri inuenero, quod in vsu est, tamen de eo nullam mentionem fecisti quid dices? SE. Dicam me fuisse obliuiosum.

BRASSAVOLVS IX.

Nónne conficitis emplastrum de Capillis vstis? SE. Conficimus quidem, sed arbitrabar me de illo sermonem habuisse. BRASSAVO. Non habuisti. SEN. Satis est si de illo impræsentiarum loquamur, at quomodo conficitur? BRASSA. Ita docet Mesue secundum Alexandrum in capite de Lethargia. Capilli hominis adusti sumantur. SEN. Ergo debet esse melancholicus ille, & adustus, cuius capilli recipiũtur? BRASSAVO. Non sumuntur ex adusto homine, sed

ſed ſunt ipſi capilli, qui aduri debent, & ipſorum cinis accipiendus, multúmque cum aceto miſcendus, quouſque totum fiat ſicuti vnguentum. Meſue ait eſſe medicinam mirabilem ad lethargiam, & ſubeth, nam breui excitat à ſomni profunditate, notátque Meſue quandoque addi huic compoſitioni caſtoreum. SENEX. Inuenitútne compoſitio hęc apud Alexandrum? BRASSAVOLVS. Putáſne Meſuen mentiri? SENEX. Non puto, ſed nonnunquàm authorem vnum pro alio citat. BRASSAVOL. At audias Alexandrum Trallianum capite vigeſimo primi libri dicentem, Maximéque proficit ad excitandum hominem, fronti vnctione admotum caſtoreum, vel capilli humani cremati, & cum aceto liquefacti pari modo illiti, eſt enim (inquit) hoc quadam naturæ aptitudine huic morbo factum antipharmacum. SENEX. Vidi nonnullos qui huic emplaſtro crocum miſcuerint. BRASSAVOLVS. Miſceri poteſt, tamen & ſine eo fieri melius arbitror. SENEX. Nónne dixit Alexander, quòd caſtoreum ſimul miſceatur? BRASSAVOL. Non profectò, ſed ipſe per ſe caſtoreum ponit, quod & ſi illi miſceretur, nihil

referret, neque magnifaciendum eſt, ſi crocum nonnulli addiderint. Hîc igitur erit emplaſtrorum finis? SENEX. Prorſus erit niſi tu vnum vel alterum genus in medium adduxeris. BRASSA. Iam in foro ſumus. tu ad pharmacopolium, ego ad alios inuiſendos ægros proficiſcar.

*

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEDICI FERRARIENSIS,

Examen omnium SIEF, id est COLLYRIORVM, quorum apud Ferrarienses pharmacopôlas vsus est.

AD ILLVSTRISSIMVM ET EXCELLENTISSIMVM HERCVLEM II. FERRARIAE DVCEM IIII.

Hieronymus Brassauolus felicitatem.

Vlta sanè me commouerunt, imò potiùs impulerunt, inuictißime Princeps, vt hunc patris mei libellum amplitudini tuæ consecrarem, inter quæ inprimis obseruantia quædam mea à Deo summo optimo mihi erga antiquam, ac fulgentißimam Esten-

ſium proſapiam condonata vnum ex his fuit, quæ me commouerunt: impulit verò tua in patrem meum beneuolentia, nam (vt audiui) illum non vt triuialem quempiam amas, ſed diligis, colis: ac vti patrem obſeruas. at me etiam ſummoperè incitauit, ac calcar addidit, tua erga virtutũ ſtudioſos humanitas, cùm audiuerim Excellentiam tuam illos benignè excipere, eidémque plurima polliceri præmia, & denique impertiri, modò virtutis veſtigia impensè ſequantur. De his autem quibus polles virtutibus, nihil agere ad me attinet, quoniam in vnaquaque earum nemini es noſtra hac ætate ſecundus, híſque Deus optimus te munire voluit: vt non ſolùm huius temporis Principes excelleres, ſed etiam antiquiſſimos Romanos longè ſuperares. At ne tibi videar aſſentatione quadam blandiri velle, ad rem ipſam redeo, & libellum hunc Excellentiæ tuæ deuoueo. quem hilari fronte accepturum non dubito, cùm ab innata humanitate tua ne latum quidem vnguem dimoueri poſſis, ita vero regali illa humanitate illectus, ad maiora excitabor,

Vale.

*

ANTONII MVSAE BRASSAVOLI MEdici Ferrarienſis

SENEX, BRASSAVOLVS.

Vid hîc tam tardè moraris. vix enim in foro canem reperies, qui ad prandendum profectus non ſit. BRASS. Puerum expecto, qui libellum quendam de Iure in Republica dicendo, ac adminiſtrando ad me ferat. SE. Quid de eo libello acturus es? BRA. Sum ad Illuſtriſsimum Ducem noſtrum portaturus, vt hac in re ſententia noſtra illi ſit palàm. SE. Verùm cùm hora hæc non expetat vt diu vnà loquamur, optarem vt Sief genera quæ à pharmacopôlis conficiuntur ac ſeruãtur, contemplaremur. BR. Si multæ ſunt compoſitiones, tempus non ſuppeteret ad illas in examen ducendas, ſed in aliud tẽpus magis commodum pertractandas ſeruarem. SE. Non ſunt multę, nam tres ſunt ad ſummum aut quatuor compoſitiones. BRA. At puer iam libellum attulit, in aulam proficiſci cogor. SE. Et ego te comitabor, quoniam & magno deſiderio afficior, quid de iure dicendo ſcripſiſti, audire. BR. Audies nunc, libelli inſcriptio eſt.

DE ORDINE AC MODO IVRIS DICENDI,

INTERLOCVTORES.

Magnificus aeques Federicus Quainus, Antonius Musa Brassauolus.

V'M pransus essem cum illustrissimo Duce, ita me allocutus est magnificus Quainus. QVAINVS. Cornicem albam me videre visum est, cùm hic te vidi ô Antoni, & hæc præsertim hora. BRASSAVOLVS. Priùs ergo me non videras, & tamen cum Illustrissimo Principe pransus sum? QVAINVS. Me deludit: nónne & ego cum aliis simul discumbebam? BRASSA. Et te vidimus cum aliis nobilibus discumbentem: veruntamen ego omnium minimus CHRISTI Sospitatoris nostri consilium sequens, in vltimo mensæ loco discubui, ne fortè nobiliore adueniente ab Architriclino, diceretur, Surge temerarie, hic

hîc non eſt tuus locus, quæ verba ſi audirem, timerem præterea ne id mihi contingeret, quod conuiuæ contigit in ſacris literis veſtem nuptialem non habenti, ne ſcilicet ligatis pedibus & manibus, que eiicerent in tenebras exteriores, vos autem qui ambitioſiores eſtis, quàm ego ſim, in nobilioribus locis diſcumbitis, vt illuſtriſſimi Ducis faciem intueamini, à qua pendetis, & ea fruimini, vt beati in cœleſti patria diuina viſione fruuntur, & ferè indignamini nos abiectos & pauperculos reſpicere, & qui in obſcuro & infimo manemus loco. QVAINVS. Vereor, ne aliud mente tua voluas ac iactes, quàm id, quod his verbis expreſsiſti, nam cùm is locus infimus ſit, & indignus, nihil gloriæ acquirere poterat, nihil dignitatis, niſi tu illum occupares, & cùm dignus ſis ac præſtans dignitatem, & præſtantiam, loco condonares. BRASSAVO. O' quàm bellè ad illud Ariſtippi alludis, qui Alexādri Magni ſodalis ac conniua fuit? QVAINVS. Id referas, obſecro. BRASSA. Ariſtippus philoſophus quidem præſtantiſsimus, ſed vnà & ambitioſiſsimus in Alexandrini triclinio nobiliora loca ſemper quærebat, & occupabat, quod non raro ab Alexandro notatum eſt. Ariſtippo nōnunquàm acceſſum

ad mensam retardante, & omnibus sodalibus iam discumbentibus, iussit Alexander consuetum Aristippi locum ab alio occupari, & vltimum solum mensæ locum vacuum relinqui, Aristippo adueniente ac vidente non esse sibi locum aliũ derelictum, quàm ignobiliorẽ, sedit philosophus, & simul alta voce dixit, Alexandro in mentem non venit alio modo hunc infimũ locũ honestare, & præstantiorem reddere, quàm dimittere vt ab Aristippo honestaretur, quippe vir locum, non locus virum magni facit. QVAINVS. Pulchrè quidem Aristippus, sed qui Dęmones, & boni Genij huc te duxêre, & hac hora præter solitum? BRA. Integra ac recta Illustrissimi Principis nostri mẽs, & conscientia, ab omni labe depurata, quæ à dextera, & benigna omnipotentis Dei manu ducta, egregium illud & semper memorãdum facinus peregit, cùm in Manfronum centum mortis dignum, pietate ac clementia vsus est, Nũc aliud mẽte volutat Illustrissimus Dux ac Sãctissimus, quod non minus erat memoria dignũ, quã fuerit in Mẽfronũ pietas, quippe tũc vnũ tã tùm hominẽ à morte liberauit, nunc ab omnibus suis populis sęuissimam pestem, & plus quàm fuerit lernęa hydra teterrimam arcere excogitat. QVAIN. Quã pestẽ dicis, &

cis, & quam hydram? BRASS. Iniustitiam intelligo, & perennem litium successum. QVAINVS. Si hæc ab egerit, Diuinus erit. BRASSA. Imò erit maiori laude dignus, quàm Saturnus, qui inter Deos in Cœlum relatus est, ob id tantùm quòd homines in vnũ cõgregauerit, arbitramúrq; neq; dubitamus hęc esse abacturum, & institutiones in melius reformaturum. QVAINVS. Cur autem tu, qui iuris peritus non es, in hanc arenam veluti certaturus descendisti? BRASSAVOL. Ita Principi placuit, qui vt in omni re iudicio alios excedit, ita nouit, Philosophos de Rerum publicarum ordinibus, de bonis moribus reformandis, de legum administratione, de vniuersæ huius mundi compaginis iustitia multa & apposité, & docté disserere scire, & ad vnguem pertractare. & prætereà qui alij leges condidêre, & approbauêre, quàm Philosophi? Legitur & Solonem, & Lycurgum, & cæteros antiquos legislatores fuisse Philosophos, & à Platone in suis Legibus Philosophi munus esse leges condere comprobatur, nam aliud nihil est legalis iustitia, quàm similitudo quædam illius iustitiæ, quæ in vniuerso mundo videtur. QVAINVS. Hæc missa faciamus, & (si fieri potest ac liceat) illa mihi enarrato,

quæ

quæ in Ducali cubiculo acta sunt. BRASSAVO. Cur non licebit? QVAINVS. Quoniam arcana esse solent, & intimo corde seruanda, quæ in his secretis colloquiis dici consueuerunt. BRASSA. At hæc huius generis sunt, vt vulgus, & sellularij ipsi interesse potuissent, & huius generis, quæ publicè communi edicto promulgari æquum fuisset. QVAINVS. Ni igitur laborem subterfugias charissime compater, omnia singulatim enarrato. BRASSAVOLVS. Quis vnquàm posset compatri tam amantissimo non parêre? profectò tibi rem gratam facere labor non est, aures igitur nostris verbis admoueto. QVAINVS. Et libenter. BRASSA. Primo Augusti die præsentis anni M. D. XLVI. cùm illustrissimum Ducem manè de more visitassem, mihi dixit, quòd sequenti die post prandium multos Doctores in concionē vocaturus erat, & de ordine administrandæ iustitiæ sermonem habiturus, iussítque vt cum his simul interessem, at ne hora illa meridiana per solem incederem, vt etiam Illustrissimi Ducis admonitu apud ipsum pransus sum, post prandium Illustrissimus Dux parumper quieuit, vt cibus ventriculo insideret faciliùs, post semihoræ spatium à mensa discessit, & in cubiculum iuit in quo

quo hominum diſsidia,& preces,& querelas audire conſuetus eſt,& iura reddere, iuſſerat verò vt viri in concionem vocarentur, de quibus ſtatim mētionem faciam,& Magnificus & Excellentiſsimus Cæſar de Nobilibus Lucenſis, Magnificus & Excellentiſsimus Lanfrancus Gypſius Lugienſis, Magnificus & Excellētiſsimus Ludouicus Catus,Magnificus & Excellentiſsimus Prętor,Magnificus & Excellentiſsimus Philippus Rodus, Magnificus & Excellētiſsimus Alphonſus Roſſetus,Aderant & hi egregij cauſidici Dominus Petrus de Betinis, & Dominus Chriſtoforus Roſſetus, aderant & ſimul Magnificus & Doctiſsimus Alexāder Guarinus, & Magnificus ac nobiliſsimus Bartolomęus Proſper,nulliq; alij pręter Illuſtriſsimum Principem. QVAINVS. Tu ergo non aderas? BR. Aderam quidem, ſed me ipſum numerare non eſt opus, quiſ hæc referre neſcirem,niſi huic ſanctiſsimo negocio interfuiſſem, & tu me exeuntem vidiſti, imò & his vlnis Magnificum Ludouicum Catum ferentem. QVAINVS. Proſequaris igitur:nam geſtio audiens. BRASSA. Sedit Illuſtriſsimus Dux, nos alij veluti in corona,circa ipſum conſtituti ſilebamus, quid dicturus eſſet auidè expectantes. QVAINVS. Quo ordine? BRAS.

Non

Non datur in hoc loco ordo, sed vt quisq; sibi locum arripuit, in eo sine delectu fuit, solus Catus sedebat, cui (& si voluisset) stare ob podagras datum non erat. QVAIN. Quid deinceps actum? BRAS. Illustrissimus Princeps loculentissimam habuit orationem, breuem quidem atque Laconicam sed & ornatam, & sententiis ac succo plenã. QVAINVS. Nihil esset mihi gratius, quã verba illa quæ ab Illustrissimo Duce fuêre deprompta, audire. BRASS. Verba prorsus referre nescirem, sed verborum sensum tibi referre posse non dubitamus. QVAINVS. Et hunc audire non minùs gratum mihi erit. BRAS. Illustrissimus & facundissimus Dux ita exorsus est, nos verò omnes conticuimus, & attentiora tenebamus:

» Cùm humeris meis multa insideant onera, & grauia quidem illa, id tamen grauissimum mihi semper visum est, quo de Iustitia administranda agitur, nam sæpiùs commordet me conscientia mea, cùm viduæ, pupilli, & pauperes apud me conquerumur, & delitium prorogatione, & de tam amplis expensis, quas ferre non possunt, & de iniquis causidicorum cautelis: quippe hinc euenit vt ditiores, homines pauperes per annos in vnaquaque minima etiam lite magno eorum

rum incommodo, ac detrimento perducãt, ‘‘
conscientia igitur, quam in me ipso com- ‘‘
moueri sentio, ab omnipotentis Dei beni- ‘‘
gna manu ducta, & eiusdem Dei optimi ‘‘
timor, qui me, licet indignum, ad tot Re- ‘‘
spublicas moderandas elegit, suasêre, & co ‘‘
gêre, vt vos vnà huc accirẽ, quos oratos ve- ‘‘
lim vt mihi collegæ sitis ad ordinẽ quendã ‘‘
& modum inueniendum, quo & rectè, & ‘‘
facilè, & breui, & in Dei honorem ac decus ‘‘
possit administrari iustitia. Nam ego solus ‘‘
id efficere non confido, cùm potius ad ar- ‘‘
ma capessenda, & exercenda sim assuetus. ‘‘
cùm verò diuersi sint in diuersis vrbibus or ‘‘
dines (nam in aliquibus exercentur vocatæ ‘‘
Rotæ, quæ nõnunquàm mobiles sunt, non ‘‘
nũquàm immobiles. in aliis adsunt Sena- ‘‘
tusconsulta, in aliis trium Viratum digni- ‘‘
tas, in aliis vnius iuris dicentis authori- ‘‘
tas) vos hîc estis sex iurisperiti, vnus philo- ‘‘
sophus, & duo causidici, quisq; vestrûm suis ‘‘
rationibus innixus, modum illum mihi in ‘‘
scriptis tradat, qui sibi commodior vi- ‘‘
debitur, ad iustitiam rectè seruandam, & ‘‘
in quo iudices minimè decipere possint, & ‘‘
decipi. Addatis præterea quo ordine lites ‘‘
breuiores redigi possint, & causidicorum ‘‘
aduocatorúmque tot cauillationes aufer- ‘‘
ri, vos igitur oro atq; hortor, vt negotium ‘‘

hoc

„ hoc benignis animi ſubeatis, & recta con-
„ ſcientiæ trutina perpendatis. vt in Dei ho-
„ norem ac decus tot reſpublicas à tam gra-
„ uiſsimis oneribus liberemus, quippe & vos
„ eritis huius meriti apud Deum participes,
„ méq; onere maximo leuabitis, nam mens
„ mea & conſcientia, quæ plerunq; me com-
„ mordet, & iudicat, quietè deinceps viuet,
„ cui tantum illud oneris relictum erit, vt
„ omnipotenti Deo gratias agat, qui & vos
„ & illam ſimul dirigere dignatus ſit, & per-
„ petua apud poſteros de hoc egregio faci-
„ nore nobis relinquetur gloria, & poſt obi-
„ tum in Angelorum choris verſabimini.
Hæc fuit Illuſtriſsimi Principis oratio.
QVAINVS. Ego à lachrymis tempera-
re non potuiſſem, ſi his auribus loquen-
tem Ducem audiuiſſem, pulcherrima fuit
eiuſcemodi oratio. BRASSA. Et ſanctiſ-
ſima, videbam ego ex benedicta illa Illu-
ſtriſsimi Ducis anima hæc verba tam affe-
ctatè, tam ex intimo corde ſcaturire, vt to-
tus animi affectus appareret in verbis,
Deus erat, qui per ſanctum illud os veluti
per Prophetã loquebatur, & qui benedictã
illam animam illuſtrauerat, vt ambigo, ſi
hæc efficiantur, & executioni mandentur,
Illuſtriſsimum Ducem longo tẽpore & feli
ciſsimè ſuperuicturum, & poſt mortẽ, beata
ac

ac diuina regna possessurum. QVAIN. Quid deinceps actum est? BRAS. De litiũ prolixitate haud pauca disputata sunt. QVAINVS. Et quæ? BRASS. Nonnulli arbitrabantur causarum prolixitatem ex causidicorum cauillationibus prodire, alij ex instantiarum prorogationibus, alij ex capitulorum citrò vltróque abnegationibus, alij ex fictis causidicorum ægritudinibus, alij ex iudicibus, qui in fine litis suspecti iureiurando affirmantur. QVAINVS. Tu (vt arbitror) nihil penitus loquebaris. BRAS. Imò & nonnihil in medium attuli, & omnes benignè audiuêre de sententiis scilicet non integris, sed conditionatis, & de paucissimis diebus, quibus in integro anno de iure respondetur, & de iudicibus, qui vix extremis processurum partibus visis, sententiam ferunt. post hæc verba, illustrissimus Dux iussit, vt vnusquisq; in quindecim dierum spatio suam sententiam in promptu haberet, & scriptam afferret, non verbis prolatã, nam ipse ex omnibus his sententiis illam seliget, quæ cæteris commodior & aptior videbitur, vel ipse qui perspicatioris est ingenij, ex omnibus vnam eliciet cõmodissimam. QVAINVS. Quid ages tu qui Iurisconsultus non es? BRAS. Iuris quidem consultus non sum,

ſed tamẽ iuris ſum capax. Quid verò actu-
rus ſum tibi explicare non grauabor, in-
primis Deum optimum totis viribus, toto
corde, tota anima mea implorabo, qui
mentem meam Spiritus ſancti rore fœcun-
det, ac illuſtret, vt à nobis modus ille depro
matur, qui ad Dei laudem ſit, & ad omniũ
hominum vtilitatem. QVAIN. Quid pul-
chri ad hanc vſque horam excogitaſti? ſcio
te in diſquirendis rebus ſolertem eſſe. BR.
An id turpe, an iuſtum ſit ignoramus, tamẽ
& iuſtum & conueniens eſſe arbitramur.
Illuſtriſsimus Dux ALPHONSVS primo
vno ſolo ius dicente vſus eſt, qui de iure
reſponderet, At mos ille proculdubio pro-
bandus non erat, præſertim cùm is Ferra-
rienſis eſſet, qui & filios & agnatos, &
domeſticos in vrbe habebat, imò & ipſe
illuſtriſsimus ALPHONSVS hunc ordi-
nem ac morem coarguit, & trium viro-
rum ordinem delegit, qui vnà de iure re-
ſponderunt, húncque ordinem Conſilium
iuſtitiæ nuncupauit, & hi viri niſi morte
præueniantur, nunquàm à iudicandi mu-
nere ablegari conſueti ſunt, hic autem mo
dus iudicio noſtro reprehenſione dignus
eſt, & illuſtriſsimo Principi noſtro pror-
ſus arridere non videtur, cùm ordinẽ alium
quærat, cur verò à nobis arguatur hic mos,
eſt

est quia in tam pauco virorum numero facilè conuenire possunt, & in vnum conspirare, & illa agere, quæ suis & amicorum votis commoda videbuntur, at cùm nullis vnquàm subiiciatur iudicibus ac syndicis, hoc triumuirorum ordo quis vnquàm poterit, si iniustè mulctentur, resarciri? at si plures sint, non est tam facilè in vnam sententiam conspirare, & præsertim cùm non sit perennis dignitas, Adde cùm triumuirorum ordo, in hoc iudicandi munere perpetuò maneat, & si aduenæ sint, tamen amicos indies acquirunt, & affines, imò & ipsimet Ferrarienses euadunt, coguntúrque ex amicitię iure & affinitatis multa perpetrari, quæ à probis viris perpetrãda nõ essent, à diuitibúsque muneribus capiuntur, cùm sciant in hoc iudicandi munere perpetuò hos esse permansuros, ídque in hoc ordine deterius est, quod opima rapiunt spolia. nam vocatas sportulas accipiunt, & magnifica munera. cùm is, qui de iure responsurus est nulla prece, nullóq; præmio ad iudicandum moueri debeat, at homines sunt, muneráque & homines placant atque Deos.
QVAIN. Quid ergo faciendum censes tu?
BRASSA. Optarim multos probos ad hoc negotium demandandos esse viros non minus septem, neque plures nouem, qui &

essent aduenæ, & quantò fieri posset seniores, vel saltem qui aliis in locis de iure responderint. QVAINVS. Cur illos impares eligis? BRASSAV. Quoniam in casibus dubiis in quibus vtrinque trutina recta esse videtur, si ad vtranque partem paria essent vota, & pares consensus, nō posset ferri sententia. at cùm inæquales sint, necessarium est vt ex vna parte plures sint, quàm ex alia, tunc sententia feretur, vt maiori parti visum erit. QVAINVS. Quomodo in iudiciis ferendis tot capita se gerent? BRASS. Singulis hebdomadibus vel singulis mensibus horum vnus prior vocabitur vel antesignanus, qui sententias illas feret, quæ mẽse illo promulgandæ erant. QVAINVS. Igitur vnus erit solus, qui hoc aget. BRAS. Vnus quidem solus ius dicet, sed sententia, quam feret, ex omnium erit consensu, vel ex maioris partis consensu, imò contingere posset, vt his qui pro tribunali sententiam feret, alterius sit sententiæ, quàm maior collegarum pars, & hi qui ab aliis dissentient, dissentiendi rationes in medium afferre debent, quas alij dissoluere teneãtur, posteà sententia feratur. si nouem sint, Prætoris officium cessare poterit, & iudicis appellationem, ac maleficij, vnusque ex his eligendus erit, qui mensium quatuor spatio

tio Prætoris officio fungatur, & alius appellationem iudex ſit, ac tertius maleficiorum, mihi tamen potiùs arridet vt ſeptem ſint, & in Prætorio ſint iudices conſueti ab his diſtincti, qui tamen in eo rigore ſeruentur, vt ab inſtitutionibus Ferrarienſibus edocemur, neque diutius immorentur in officiis, quàm illis ab inſtitutionibus præfixum ſit. QVAINVS. Ex qua pecunia his ſoluetur? BRASSA. Duo mihi ſubiêre menti, cùm penitus noluerim hos accipere vocatas ſportulas, neque vile munuſculum, imò ſanciendum eſt, ſi horum quis vel acetarium vel ſimplicem fructum munere accipiat, decem aurei ſcutis mulctetur, ſin bis receperit, ab officio expellatur. mihi verò primò id ſubiit, vt vniuerſa illuſtriſsimi Principis ditio his ſtipendia perſoluat, nam tam minimum accipietur ex vnaquaque vrbe, & ex vnoquoque oppido, vt nullus conqueri poſsit, idque emolumenti enanciſcentur populi, quòd nulla deponent ſtipendia, quæ ſalaria vocantur, in ſententiis, quæ ab his iudicibus ferentur. Idque præcipuè optarem omnium externorum lites ad hoc tribunal ante omnes eſſe agitandas, & quàm breui fieri poterit expediendas. nam audiuimus externos multos, qui & de patria noſtra, &

de illuſtriſsimo Duce conquerebantur, & his maledicebant: quoniam per plures menſes, & per annum magno illorum diſpendio lites protrahebantur, quæ quindecim dierum ſpatio, & breuiori etiam expediri poterant. Ad hócque tribunal lites fiſci voluerim eſſe ducendas, quæ cùm exteris habentur, vt citius expedirentur, quæ exigunt citam expeditionem, & ſecundo loco viduarum lites & pupillorum: nec illud ab re eſſet, ſi vna hebdomadæ dies decerneretur, qua de incarceratis intelligerent, ob quam cauſam clauderentur. Alter modus eſt, quo ſolui poſſent, ſi ſtipendia quæ pro ferendis ſententiis ab vno quoque litigante deponuntur, vt nunc fit colligantur, & ab vno illuſtriſsimi Ducis actore ſeruentur, ex híſque nummis illis qui in hoc collegio aſſumpti erunt, ſtipendium ſoluatur. QVAINVS. At ſi non ſufficerent? BRAS. Non dubitamus ſuffecturos eſſe, & aliquid etiam ſuperfuturum, tamen probarem potiùs, vt primo modo iis ſatisfieret, ne homines viderentur iuſtitiam emere, & illud eſt magis regium abſque præmio iuſtitiam adminiſtrare. QVAINVS. Quantò præmio hos conduci poſſe arbitraris. BRAS. Vnicuique horum ſingulis menſibus viginti quinq; ſcuti numerari debebunt, vt vnuſquiſq;

quisque singulis annis trecentis scutis donaretur. QVAINVS. Ergo vniuersa summa esset duûm millium & centum scutorum. BRAS. Verum est, si tantùm sint septem, quod magis probo, at si hæc pecuniarum summa ex tota illustrissimi Ducis nostri ditione redimatur, vir vnus quadrantem vnum non persoluet, & multi magnas euitabunt impensas, nam pro sentẽtiarum salariis, nemo vel iota deponet, & pupillorum ac viduarum dispensationes absq; expensis fient, quod Deo gratissimum erit, nempè cogebatur vidua ac pupillus aliquid rei immobilis vendere, ne inedia moreretur, verùm non dispensabant iudices, nisi salaria persoluerentur, in qua solutione nõnunquàm dimidium totius pretij rei venditæ continebatur. QVAINVS. Si numi deficerent (vt quandoque contingere potest) quid tunc agendum esset? BRAS. Illustrissimus Dux pecuniam erogabit, vt hi persoluantur. nam ipse tot habet à Deo bona, & tot ab hominibus commoda, vt opus sit, & illum pro administranda iustitia aliquid erogare, vt suo fungatur officio, tamen non dubitamus potiùs superfuturã pecuniam, quàm defecturam. QVAINVS. Iubésne viros hos in hoc albo constitutos ad mortem vsque munus hoc obire? BRASSA. Minimè

mè omnium, sed potius iuberem, vt ad tempus officio hoc fungi deberent. QVAIN. Quamdiu? BRAS. Ad Triennium, quoniam si diutius perseuerarent, amicitias contraherent, quas vt etiam in hoc tempore summè caueant obseruandum est, speramúsque illustrissimum Ducem id esse effecturum, neque quempiam post triennium in hoc iudicandi munere esse relicturum, non enim (si ita fiet) id contingere poterit (vt speramus) quod aliâs in Prætoribus contigisse nemo ignorat, nempè Ferrarienses institutiones prohibent ne vltra decem & octo menses quispiã Prætor esse possit, tamen quispiam per decẽ annos Prætoris officio functus est, qui multorum malorum causa extitit, vt deniq; aufugere coactus sit, tamẽ alibi ob sua demerita grauissimè mulctatus fuit. QVAINVS. Quo ordine erunt agitandæ ante hos viros causæ? BRAS. Vt consuetum est. actor reum citabit, reus ante hos viros excusationem afferret. tamen optarem vnum vel duos ex his iudicibus alternatis vicibus munus habere actorẽ, & reum conuocandi antequàm de iure altercarẽtur, illísq; suauioribus verbis suadere, vt cõcordes euadant, & eisdem ostendere numorum ac temporis iacturam in litibus, & quòd ex lite infamiam potiùs, quàm

quàm laudem consequentur, si intentum assequi poterunt, erunt apud Deum & apud homines laude digni, si verò iudices intentum non assequãtur, litigare sinant hos ceruicosiores viros, ipsi verò benigna aure illos audiant, & deniq; vt decens erit sententiam ferant, à qua neminem appellari posse volumus. QVAINVS. Si quis sit, qui apud Ducem de lata sentẽtia conqueratur, quam iniustam esse dicat, & iniustos vocet iudices. BRASSAV. Hic ad syndicatum vsque expectet, at si Illustrissimi Ducis auribus molestus sit, vt nonnulli esse consueuerunt, qui & iurisperitos habent, qui hoc illis suadent, sententiam scilicet esse iniquam, optarem vt Illustrissimus Dux, quínam esset hic Doctor interrogaret, & iurisperitus, qui illi suadet sententiam esse iniquam, posteà ab hoc iurisperito petat, an clientulum suum defendere velit, & iudicet sententiam iniquam fuisse, si annuat, optarem vt Dux statim tres alios iurisperitos eligeret, quibus sub eius indignatione imponeret, vt iustè hanc causam reuiserent, & iustè sententiã ferrent, si hic, qui à collegio horum virorum sentẽtiam cõtra se habuit, iterum ab his tribus sententiam aduersus haberet, illum in integris mulctarem expensis, & iurisperitum illum, qui sentẽtiam

iniquam iudicabat, quinquaginta ſcutis mulctarem,& reum præter expenſas, quinquaginta mulctarẽ ſcutis, & hac de re particulares inſtitutiones fieri iuberem: tamen voluerim, vt hic priùs de infligenda pœna admoneretur, & ſimul etiam admoneretur iuriſperitus ille, qui iniuſtam eſſe illorum proborum virorum ſententiam iudicabat, at ſi ſententia lata tot viris eſſet indigna, illos in totius litis expenſis mulctarem, & præterea ab vnoquoque illorum vigintiquinque ſcutos pro pœna exigendos voluerim, vel ſecundum litis onus maiorem pecuniarum copiam. QVAINVS. Debéntne hi, qui in hoc recipiũtur collegium, vno recipi tempore, & poſteà eodem tempore ſimul omnes abire? BRASSAV. Non profectò, ſed ſi Illuſtriſsimo Duci hic ordo placuerit, fama per Italiam vulgabitur, ſtatim doctores confluere incipient, vnus erit omnium primus, qui ab Illuſtriſsimo Duce eligetur, poſteà alius eligetur, deinde ad aliquot dies tertius, & ita progrediendo quoad omnes iuſto numero ſint congregati, quòd in vnius anni curriculo fiet. Primus, qui fuerat receptus, primus poſt triennium recedet, in cuius locũ ſuccedet alius, vt aliqui ſemper ſint noui, aliqui antiqui, aliqui medij, itaque nunquàm vna vice omnes

mnes recedent. QVAINVS. Quo modo, quibúsve modis lites breuiores fieri posse arbitraris? BRASSAVOL. Hoc est, hoc inquàm illud, cui Illustrissimus Dux maximè incumbit, & de quo conscientiam suam onustam esse arbitratur. nam & ipse audiuit, & agnoscit nullũ esse modum, & nullum imponi finem litibus, idcirco Dei nutu ductus, qui vt illum supra tot populos in Ducem elegit, ita gressus eius in semitas suas dirigit, nihil aliud exoptat Illustrissimus Dux, nihil ardentius inquirit, quàm viam quandam inuenire, quâ lites breuiores reddantur. QVAINVS. O' gloriosissime Dux si hoc efficiet. BRASSAVOL. Adde & ô sanctissime, nam immortalem gloriam in hoc mundo sibi parabit, & in altera vita æternam possessionem, quæ nec ferro, nec igne deleri poterit, aut vel minimùm maculari. QVAINVS. Eia igitur, quo medio id efficere posse arbitraris? BRASSAVOL. Et si munus hoc ad illos potiùs spectare videretur, qui ius ciuile exercent, tamen cùm ad hoc negotium ab excellẽtia sua sim vocatus, & iusserit vt sentẽtiam meam in hac re depromerem, nõ possum tanto Duci non parêre, neque excusatione aliqua vti volo, sed mihi satis erit, vel probè vel malè

dicam

dicam illi obtemperasse, & prætereà in hac re discutiēda nullum ordinem alicuius vrbis legere volui, sed illa tantùm scribere proposui, quæ mens mea à Deo (vt arbitror) recta dictabit, nam Deus ipse peccatorum preces non despicit. QVAINVS. Quid igitur faciendum censes? BRASSA. Primò tot instantias, tótque instantiarum productiones remouerē, nempe mira sunt de dissidiis, quæ in his instantiis vidimus & audiuimus. QVAI. Quæ'nam illa sunt? BRASSAV. Vidimus causidicum, iudicem & notarium inter se de his instantiis dissidentes, quippe nonnulli dicebāt adhuc aliquot superesse dies instantiarū in vna causa, alij hoc negabant, ac si illis ignotum esset, quando cœperit, & quantùm perdurare deberet, vt necessarium mihi videretur nonnullos ex his in clientuli causa fuisse negligentissimos. aliud in causis submouendum mihi videtur scilicet iudicum suspitio, præsertim cùm legitima causa non adsit. at in hoc virorum collegio, nulla erit suspicionis causa, quoniam erunt omnes externi, neque Ferrariæ affines habebunt, neque amicos si fieri poterit. Imò & in aliis Ferrariensibus iudicibus tres solùm suspicionis causas recipiēdas esse iudicarim scilicet affinitatem, intrinsecam amicitiam,

& mun

& munerum receptionem, quæ palàm constet, neque apud aduersarium clientulum solùm imaginaria sit. Ego huius generis sum, si iudex esset vir probus, & cum eius fratre, aut patre causam agerem, illum iudicem accipere non vererer. Nam vir probus à veritate potius cogitur, quàm vel à fraterno aut paterno amore, tamen, proh dolor, rarissimi sunt, aut nulli nostra hac ætate huius generis viri. QVAINVS. Quid deinceps agendum? BRASSAVOL. Institutiones ferendæ erunt, & per causarum nomina distinguendæ: sunt verò eiuscemodi, & nomina, & genera ignota, vt ita sanciantur: Causæ quæ in hoc genere sunt, in vno mense finiantur: quæ in illo genere, in tribus mensibus: quæ in alio genere, in integro anno: nempe nõ dubitamus nullam esse tam arduam causam, quæ in integro anno finem habere non posit. veruntamen si causæ statuta hæc transigerẽt tempora, iudices mulctandi erunt, si ex iudicum causa prorogatio facta sit: si verò clientulorum causa vel causidicorum prorogatio hæc ortum habuerit, hi mulctentur, qui dilationis litis sunt causa. QVAINVS. Videtur & mihi id quod dicitur, respondere capitulis, lites multùm prorogare. BRAS. Imò maximè, nam improbi causidici suis

suadens

ſuadent clientulis, vt vnaqueque vera abnegent, ídque iureiurando faciunt, ſe probè iurare aſſerentes: cùm tamen ſciant id eſſe verum, quod negant, ô rem iniquam, ô nefandum ſcelus & impunitum. ſi paupercu-lus quiſpiam periurus, qui ſemel tantùm peierauerit capiatur, extorquetur, mulctatur, ab eo vſque ad minimum quadrantem exigitur, manus truncatur, & per totam vrbem digito mōſtratur infamis. at hi, qui toties iureiurando affirmarunt, quod falſum eſt, & in vna tantùm cauſa, laudantur & veluti dextero ingenio prediti extolluntur. quiſque igitur toties mulctetur, quot vocata capitula negabit, quæ vera ſint atq; palàm nota. QVAINVS. Audiui de hac re inſtitutiones adeſſe, ſed minimè ſeruari.
BRASSAV. Adſunt quidem, ſed Illuſtriſſimus Dux illas remiſit. nam primi legum latores iuſsêre vt pro quolibet manifeſto capitulo negato viginti quinque libræ ad Ferrarienſium rationem perſoluerentur, Illuſtriſsimus verò Dux remiſit hanc mulctam, & ſanxit vt tantùm eſſent libræ decem, nam animo concipiebat, vt penitus abſque vlla exceptione ſoluerentur, at qui ius adminiſtrant probum ac integrum Ducis animum nō animaduertêre: ſed eius benignitate abuſi ſunt, idcirco cùm viderim
neque

neque hos ſecundæ inſtitutioni paruiſſe, optarim vt prima inſtitutio ſeruaretur, vt pro quocũq; manifeſto capitulo abnegato vigintiquinque libræ ſoluerentur, nec vlla penitus haberetur remiſsio: hos verò numos ad pios vſus conuerti voluerim, & ſi cauſidicus clientulo ſuaſiſſet, vt hæc capitula abnegaret, cauſidicum ſimul mulctandum cenſerem. De hácq; mulcta noluerim, vt à iuriſperitis iudicaretur, quoniam inter ſe concordes ſunt, ſed potiùs theologum quendam eligerem, aut philoſophum viros fide dignos, aut ſimul cum his & iuriſperitum, qui de his capitulis abnegatis, quæ negari non debebant, decernerent.
QVAINVS. Fortè & tu cùm de philoſopho mentionem facias, huic negotio intereſſe optares. BRAS. Imò mens mea ab hoc negotio, quàm maximè abeſt, quippe Deus teſtis eſt, quãtum ab ambitione abſim, neq; opus eſt me hæc ambire, vt qui (abſit iactantia) ex me ipſo glorioſus ſim, & per totam Europam notus, vt alias prçtereà orbis partes, addéqué me ſummoperè ægrè laturum eſſe, ſi Illuſtriſsimus Dux iuberet me huic, vel ſimili negotio intereſſe. Id igitur primò optarem, vt capitula iudicibus oſtenderentur, in quibus ſi non nulla adeſſent, quæ ad cauſam nihil facere viderentur,
cùm

cùm causidicus sit horum capitulorum authorر statim pro singulo proposito capitulo ad causam non spectante, vel spectante, sed manifesto, causidicum mulctarem decem libris quoniam nondum iureiurando falsa affirmarunt. hoc admirabile est, hi abnegare solent Ioannem esse Petri filium, & Petrum Iacobi, vt litem prorogent, & multiplicent expensas, cùm tamen hæc vniuerso populo palàm sint, imò & nonnunquàm negare solent Ioannem fuisse in rerum natura, quem tamen & ipsi periuri in rerum natura fuisse nouerunt, & illum propriis oculis inspexêre. QVAI. Abeant in malam crucem hæ peruersæ rabulæ, quid dices de testium examine? BRASSAV. Quòd breui & fiat, & quocunque die, vel etiam Dominico, quando testibus examinari commodum est, & sanciendum esse statutum tempus & breue, in quo testes examinarentur, qui in vrbe sunt: quibus verò extra vrbem sunt, secundum loci distantiam, prolixius tempus decerneretur, transacto tempore, si testes examinati non sint, clientulis imputetur, & sentẽtia feratur. QVAIN. De falsis testibus, qui reprobantur, & eorum falsitas ostenditur, quid agendum est? BRASSAV. Contra hos hostiliter agendum est, ac dirè, tum quia peierarunt, tum quia

quia ab alio rapiunt clientulo, quicquid in lite continetur, ſi diues eſſet, illũ in tota litis quantitate mulctarem, ſi pauper, illum torqueri iuberem, & malè tractari. QVAI. Videris ſupra modũ crudelis contra hos falſos teſtes. BRASSAVO. His nebulonibus adhuc peius facerem, quàm dixerim, adeò mihi diſplicent falſi & mendaces teſtes: nam hæ malæ beſtiæ poſſunt vnicuiq; probo viro derogare. QVAINVS. Quas lites ad hoc collegium deuoluendas putares? BRASSAVO. Omnes poſt primam appellationem, & omnes pupillorum ac viduarum lites, & omnes aduenarum mercatorum, & aliorum. Audiui frequẽter mercatores, qui & Ferrariæ, & Illuſtriſsimo Duci derogabant ob lites quaſdam circa mercaturas, quæ prorogabantur: cùm tamen alibi breuiſsimè expediri conſueuerint: affirmabant hi iureiurando, optare potiùs contra ſe ſententiam ferri, & breui expedire, quàm ita protrahi, & numos, ac tempus amittere. QVAINVS. Reliquæ lites in quo erunt agitandæ loco? BRASSAVO. Vniuſcuiuſque generis lites erunt ad hoc collegium ducendæ modò partes conſentiant: vnde in diplomatibus quando collegium hoc petetur, omnes erunt obſignãdę, etiam abſente Duce, modò partes conſentiant

tiant:ſi partes non conſentirent,lis in foro, & in prætorio,vt conſuetum eſt, agitetur: ſed cauillationes omnes breuiores reddantur prædicto modo:poſteà ſi is cõtra quem ſententia lata eſt:ad appellationum iudicẽ ſe appellet,concedatur:denique ad hoc collegium deducatur,quod quàm breuius fieri poſsit , re egregiè præpenſa iudicium ferat.QVAINVS.Dux quandoque exoratus,vt cauſam aliquam ad hoc collegium releget,etiam parte nolente , poterítne id efficere,& iuſtè.BRA.Quid impediet?ſed Illuſtriſsimus Dux conſiderabit virum illum, qui hæc petet, & cauſam ob quam fugiat publicum forum,&ita liber erit hoc gratis elargiri, & non elargiri, nam & Illuſtriſsimus Dux liber eſſe debet in his rebus, quæ iuri non derogant, ſed tantùm longitudini derogant aliqua nonnullis impertiri , quæ aliis concedere noluerit. QVAINVS. Erúntne horum virorum diffinitiuæ ſententiæ?BRASS.Erunt , vt ſuperiùs dictum eſt,cùm erit lata ſentẽtia, ab his viris nemo appellari poteſt, niſi in fine officij horum virorum , quando in ſyndicatu iudicabuntur. quando ad hoc tempus peruenient,is,qui con queritur, rationes ſuas afferat,quæ ſi probæ ſint, iudex mulctetur, & quiſquis alter ex hoc numero in

ro in fine mulctetur:è contrario,si is qui de iudicibus conqueritur aberret, & iniustè conqueratur in expensis mulctetur:& præterea secundum quantitatem rei,de qua,lis fiebat, etiam mulctetur:mulcta verò nunquàm minor sit vigintiquinque ducatis aureis ad pias causas exponendis,& quibus etiam viro illo,vel illis satisfiat,qui iniustè accusabantur. QVAINVS. Nónne possent inexcogitatæ causæ contingere, quæ nouo indigerent consilio? BRASSAVOL. Possent prorsus, nam Aristoteles summus Philosophus ostendit rhetoras non vti Syllogismo,neque demonstratione,sed solùm Enthimemate & exẽplo, quia circa singularia versantur, singularia verò infinita sunt,de quibus non potest haberi scientia, idcirco cùm & causæ infinitæ esse possent, vel infinitas habere facies:nam hominum facies diuersæ sunt,ita & litiũ facies diuersas esse nemo ambigere debet,& necessariũ est legislatorẽ semper noua videre, & noua rimari, vt in dies noua etiã emergũt:idcirco si quispiã inopinatus casus cõtigerit, ad Legislatorẽ recurrere semper opus erit,qui est legis anima atq; mens,& qui legis intellectum explicare poterit. QVAIN. Audiuimus quâcunque lege condita & sancita statim ab his causidicis cauillationes cir-

ca ipſam inueniri. BRASS. Ob hoc neceſſarium erit Illuſtriſsimum Ducem ſemper prouidere, qui ad hoc natus eſt, vt iuſtitiam ſeruari faciat, & inſontes à ſontibus liberet, bonóſq; à prauis defendat, ac tueatur. QVAINVS. Audiuimus de Ferrarienſibus inſtitutionibus corrigendis interfuiſſe ſermonem. BRASSAVOLVS. Interfuit quidem, at iudicio meo correctione non indigent: ſed potiùs obſeruatione, eo tamen ſolo indigere videntur, & multa ſuperflua auferantur, & ſola legis anima deſcribatur. QVAINVS. Quid tibi videtur de his, qui publicis inſtrumentis oppugnare ſolent? BRASSAVOL. Id videtur iniquum facinus, & à Republica probè ordinata penitus ablegandum: quippe multi ſunt qui publico inſtrumento nectuntur: tamen per ſex, octo, & viginti menſes lites prorogant, hócque cauſidicorum, & iudicum malitia, atq; improbitate cõtingit. Cùm ergo quiſpiam publico inſtrumento nexus fuerit, viginti quinq; dierũ ſpatio ſoluere cogatur, et lites omnes de mutuatis pecuniis, quando vel ſcripta extant, vel teſtes in hoc dierum ſpatio terminentur, imò & in breuiori tempore, ſola rei veritate inſpecta, & iudex reum verbis etiam admoneat, & corripiat, hoc modo: Te pudere deberet hæc propa-
làm

làm manifestiſsima tam impudenter inficias ire: quis Dæmon, aut prauus genius ad hæc te ſuaſit. ſi cauſidicum afferat (nam hæ malæ beſtiæ ſunt infinitarum litium cauſæ, vt lucrentur) & cauſidicus ipſe verbis ſaltem à iudice corrigendus erit, & admonendus, ne clientulos ſuos ad tam prauum facinus excercendum ſuadeat, quod & hominibus diſplicet, atq; Deo omnipotenti. At de horis redendi iuris iterum verba facturus ſum. cùm puer eſſem, bis in die ius in prætorio reddebatur. nunc verò ſemel redditur, iuriſperiti id fieri non poſſe dicunt (tameu aliâs factum eſſe non inficiantur) ob allegationes, & ob proceſſuum magnitudinem, quos iudex legere cogitur, & conſiderare, At hoc fateamur, ſed tot auferantur feriæ: & cùm diuerſa ſint cauſarum genera, cur de mercede ius non redditur? de locationibus? de litibus à decem libris, infrà, & de aliis ſimilibus, in quibus nõ ſunt lõgi proceſſus, neq; allegationes fieri cõſuerũt? Prætereà, feriæ ob vindemias illis nihil deſeruiunt, qui in vrbe manẽt, & qui ad vina cõficiẽda rus nõ petunt. Nullus eſt doctor, qui ob vindemias rus petat, nullus nobilis: ſunt tãtùm ciues quidã, quibus facultas non adeſt nutriendi quæſtorem. his hoc munus harũ feriarũ cõdonetur. Petũt & hi

causidici ferias ob calorem, his concedantur, sed hac conditione, vt interim à cibo & potu arceantur: nam hi victu digni non sunt, qui labores fugiunt, calor non est conueniens causa vt ius prorogetur, nisi fortè concederem, vt semel in die ob calorem ius redderetur. QVAINVS. Audiui & quosdam esse, qui litis finem expectant: posteà cùm sentẽtia ferenda est, causidicũ excitãt: vt lis prorogetur, qui (ac si nuper in castra proficiscatur) processus copiam petit. BR. Hi non solùm hoc tempore audiri non debent, sed puniendus est causidicus, veluti is, qui accipit quidem à clientulo mercedem, sed liti mentem non adhibuit, si processus copia indiget: nam prius hanc copiam quęsiuisse debuit, & non expectasse litem esse sententiæ proximam. QVAINVS. Ergo processus copia his præbenda non est? BRASSAVOLVS. Minimè omnium, cùm sunt in litis calce, sed iudex hoc etiam inuito sententiam ferat: qui nec tunc possit etiam iureiurando affirmari suspectus. QVAINVS. Id quod dicitur porrigere dubia, & dissoluere, lites etiam prorogare videtur. BRASSA. Prorogat quidem, sed id maximè necessarium est: tamen instituendum est, vt vna vice omnia præbeantur dubia, aut saltem non possent

eiusc

eiuſcemodi dubia præberi diſſoluenda, præterquàm bis, quoniam in hac dubiorum vltrò citróque diſſolutione multi expenduntur numi cùm dubia multiplicantur. QVAINVS. Tu diuerſarum vrbium ordines interim legere poteris, vt commodiùs ſententiam tuam proferas. BRASSAVOLVS. Imò hoc ſtatui nullum alicuius vrbis ordinem legere, ſed id ſolùm ſcriptis mandare, quod menti meæ gloriosiſsimus Deus inſtillabit, quem ex corde oraui, vt & patrem patriæ Ducem noſtrum Illuſtriſsimum, & patriam ipſam piè, benignè, & dextero oculo reſpiceret, mentémque ita dirigeret, vt illa proponerem, quæ & in honorem eius eſſent, & gratiam, & vniuerſis populis vtilitatem afferrent.

Epitome ordinis reddendi iuris.

Septem (nec minus) eligantur aduenæ Iuriſperiti, quibus ſtipendium exhibeatur ex tota Illuſtriſsimi Ducis ditione, vnicuique verò pro ſtipēdio tercenti præbeātur ſcuti.

Hi ſint per triennium ſolùm iudices

Singulis quinque menſibus vnus ſit anteſignanus, vel prior, vel quocunque alio nomine vocetur, qui ſententias ferat, ex aliorum tamen conſenſu

In officij calce ipſorũ quiſq; ſyndicetur.

SENEX. Mihi non displicet hic iuris dicendi modus, quem scriptis tradidisti, at suppetet adhuc tempus breuissimè omnia Sief genera cùm paucissima sint explicare.
BRA. A' primo incipito: nam (vt arbitror) breui illa éxplicabimus, & fortè citius, quàm Illustrissimum Ducem alloqui potuerim. SE. Inuisistíne tuos omnes ægrotos. BRASSA. Inuisi, nam paucissimi sunt qui in præsentiarum Ferrariæ ægrotent.

SENEX I.

Primum Sief genus illud est, quod Sief album vocatur. BRASS. Scito vocabulum hoc Sief arabicum esse, & idem significare, quod collyrium, collyria verò medicamenta ad oculos spectant, verùm à quo authore accipis istud vocatum album collyrium?
SENEX. A' Rasi in tertio ad Almansorem libro, vbi de Ophthalmia sermonē habet,
BRASS. In pharmacopoliis duplex seruatur album collyrium, alterum cum opio, alterum sine opio. SE. Et ego vtrunque paro ad vsus quæ seruo, at Rasis ita nos conficere docet.

℞. Cerussæ lotæ ʒ x.
Sarcocollæ crassæ ʒ iij.
Tragacanthi ʒ j.
Opij ʒ ß.

Misce, & conficiantur in formam lenti similem

milem. BRASSA. Aliqui in parui piri formam componunt, at quo liquore eiuscemodi simplicia simul misces? SE. Aqua rosacea, nam ita fieri oportere intentio ad ophthalmiam ostendit. BRAS. Cùm sine opio paras, immutásne simplicia enarrata? SE. Neque simplicia neque illorum pondus muto. BRAS. Nonnulli ex albumine oui conficiunt, & rosaceæ modico, verùm vtrũque conuenit, & simul, & seorsum acceptũ, at compositio quam adduxisti à Mesue refertur in capite de Ophthalmia, & illa est, quam vocat Sief album filij Zachariæ ad ophthalmiam conferens & oculorum dolores, in vno tantùm simplici ab hoc differt. SE. Vt hoc faciliùs percipiam, compositionem (ni pigeat) referto. BRA. Hæc est, quæ sequitur:

℞. Cerussæ ablutæ ʒ iiij.
Sarcocollæ grossæ ʒ iij.
Amyli ʒ ij.
Tragacanthi ʒ j.
Opij ʒ ß,

Misce, & fiant trochisci parui. SE. Ego duas inspicio differẽtias, alteram in cerussæ pondere, alteram in amylo, quod à Rasi in sua compositione positum non est. BRAS. Ita esse constat, verùm scire oportet in huius collyrij confectione multùm esse diuersos

pharmacopôlas, nam aliqui ita conficiunt, vt Rasim conficere adduxisti, alij vt Mesue refert secundum Zachariam, imò vt illis placet, opium addunt, & non addunt, & cum opio faciunt, ac sine opio, nonnulli ex aqua rosacea conficiunt, alij ex oui albumine, alij ex vtroque, quidam Gummi arabicum adiiciunt, ita conficientes:

℞. Cerussæ lotæ ʒ x.
Gummi Arabici
Amyli
Singulorum ʒ vj.
Sarcocollæ ʒ x.
Tragacanthi albi ʒ iij.

Misce, & cum aqua rosacea conficiantur. SENEX. Hæc sunt absq; opio collyria. BR. Nota verò collyria ex opio non conficere ex hac compositione addito opio, sed sequenti modo parare:

℞. Gummi Arabici
Tragacanthi
Amyli
Singulorum ʒ iiij.
Cerussæ lotæ ʒ vj.
Opij ʒ j.

Confici cum albumine oui. SENEX. Magnæ sunt in hoc Sief diuersitates. BRASSA. Nondum diuersitatum finem attigisti, nam aliqui faciunt vnũ album collyrium

ex

ex his, quæ in capite de Ophthalmia à Mesue referuntur, alij aliud, nonnulli etenim sunt, qui collyrium album efficiunt à Mesue relatum sub filij Zezar sententia, & hoc est, quod superiùs retulîmus, alij verò ita conficiunt:

℞. Sarcocollæ nutritæ in lacte asinæ ʒ ß.
Amyli ʒ iiij.
Tragacanthi ʒ iiij,
Opij ʒ j.
Olibani ʒ j. ß.
Cerussæ ablutæ ʒ vj.

Misce, & conficiantur cum aqua pluuiali. SENEX. Cur potius cum aqua pluuiali, quàm cum alia? BRASSAVOL. Quia pluuialis aqua repercutiendi vim habet, quod in initio ophthalmiæ fieri conuenit, ac debet, ne multa materia ad oculos fluat, sed illa potiùs, quę iam adest ad alias partes repellatur. nam in nullo loco deterius esse potest, quàm in oculo. alij collyrium aliud seruant vocatum albũ, quod Mesue ad Aboalim refert, & dicit ophthalmiæ conferre, in principio, & augmento. SE. Quódnam est. BRASSA. Hoc, quod refero:

℞. Cerussæ ʒ x.
Gummi Arabici
Amyli
Singulorum ʒ v.

Sarcocollæ nutritæ in lactæ asinæ aut
mulieris ʒ x.
Tragacanthi ʒ iij.
Opij ʒ j.ß.

Misce, & cum aqua conficito. SE. Non video in his collyriis magnam esse differentiam. BRASSAVOLVS. Magna prorsus non est, sed aliqua tamen. SE. Súntne alij qui & alio modo à prædictis euarient? BRASS. Imò adsunt, nam nonnulli collyrium illud seruant, quod Mesue refert sub Alexandri compositione. SE. Hanc Alexandri compositionem ignoro, nisi illam referas. BRASS. Hæc sunr Mesue verba. Sief album descriptione Alexandri expertum ad ophthalmiam calidam cum nimio dolore, & est mirabile.

℞. Climiæ, prius tamen lotæ, deinde adustæ & extinctæ in lacte mulieris ʒ x,
Cerussæ lotæ ʒ viij.
Scoriæ ferri ʒ iiij.
Opij ʒ ij.
Tragacanthi
Gummi Arabici
Singulorum ʒ iiiſ.

Misce, & cum aqua pluuiali conficito. SE. Collyrium hoc éstne cæteris vehementius? BRASSA. Multis vehementius est, sed nota non esse exquisitè album, licet ad albed

albedinem quandam inclinare videatur. SE. Iam dubitationi occurristi, quam propositurus eram, petere etenim volebam, cùm climiam recipiat, ferri scoriã, & gummi Arabicum, quomodo album esse posit, at dixisti ad aliquam tendere albedinem, veruntamen quódnam genus seruaturus sum? BRASSA. Illud, quod & prius seruabas, & cum opio, & sine opio. BRASS. Potéstne oculus ab opio offendi? BRASSAVO. Nihil profectò oculo prodest opiũ, tamen in magnis doloribus necessarium est & opio vti, & recipientibus opium medicamentis. SEN. Reperitúrne apud antiquos eiuscemodi collyrium album vocatum? BRAS. Galenus in quarto de Compositione medicamentorum secundum locos, albi collyrij mentionem facit ad epiphoras & affectiones, inscribitur triepherum, id est, delicatum. SEN. Ni pigeat hoc Galeni album collyrium adducito. BRA. Et adducam & suadebo, vt deinceps illud serues cum opio, & sine opio. SE. Quomodo illud parat Galenus? BRASSA. Cum opio, at ipso remoto, cum opio ampliùs esse non poterit. SE Compositionem hanc iam audire flagro. BRAS. Ne flagres obsecro, nam illam nunc refero:

℞. Cadmiæ lotæ ℥ xvj.

Cerus

Ceruſſæ ℥ viij.
Amyli ℥ iiij.
Gummi ℥ iiij.
Tragacanthæ ℥ iiij.
Opij ℥ ij.

Excipe aqua pluuiali. Vſus eſt cum ouo, intellige ex oui albumine. SENEX. Cadmia abluta à prædictis diſtingui non videtur. BRASSAV. Imò & in illo Alexandri cadmia poſita eſt. SEN. Deinceps igitur album hoc Galeni collyrium & cum opio, & ſine opio ſeruaturus ſum, & cùm à Medicis ſief album indicetur, hoc præbebo. BRASSAVOL. Si ita feceris, nullo errore detineberis, & antiquas compoſitiones in lucem reuocabis, quod vnuſquiſque quãtum in ſe ipſo eſt. facere deberet, ab Aetio libro ſeptimo, capite CVII. duo collyria referuntur, quæ alba vocat, tamen alba non eſſe conſtat, ſi illa quæ ingrediuntur, contemplabimur. SENEX. At quæ ingrediuntur? BRAS. Ne tempus conteratur, referre non eſt opus. SE. Cur non eſt opus? imò duas has compoſitiones libenter audirem, vt ſtatim an alba eſſent, deprehẽdere poſſem. BRASS. Vt tibi morem geram, hæc eſt prima Aetij compoſitio, de qua dicit, Diarrhodon album noſtrũ, inquit Oribaſius, in vigore morbi adhibẽdum ad vlcera, ad hy-

pop

popia. inustiones, crustas, & vlcera sordida.

℞. Cadmiæ vstæ lotæ
Stibij vsti loti
Rosarum recentium exectis vnguibus
Singulornm ʒ viij.
Opij
Croci
Amyli
Singulorum ʒ iiij.
Aloës ʒ ij.
Tragacanthæ ʒ iij.
Confice cum aqua, quidam addunt
Samiæ stellæ ʒ ij.

SE. Hoc nunquàm erit album, nā opium, crocum, & aloë præter alia collyrium hoc album sinere non possunt. BRASSA. Idcirco admiratus sum cur album nuncupauerit. SE. At aliud referto, vt contemplari posim num ita album sit, vt primum. BR. Ita dicit Aëtius Diarrhodon album ex succo hyoschyami, confectum.

℞. Cerussæ ℥ xxv.
Croci ℥ v.
Opij ʒ xij.
Myrrhæ ℥ v,
Rosarū viridiū exectis vnguibus ℥ xviij.
Gummi ʒ c.

Rosas ex aqua terito, deinde cerussam cōmisce, liquores verò & gūmi succo hyoschiami

mad

madefacito,& confice,vteréque ad tenuissimos,& acres defluxus,& ad eos qui simul sunt cum vlceribus generosè enim repellit. SEN. Neque istud mihi album videtur. RASSAVO. Neque album esse potest, de albis verò in eodem libro multa dicit capite CIII. SEN. Illa referas. BRASSA. Non referam, etiam si me diutius orares, & impensè efflagitares, tu ipse domi tuæ in authore legere poteris. SENEX. Aetij libro careo. BRAS. Ad te librum mittam, ne me hoc referendi onere premas. at cùm de hoc collyrio nihil aliud dicendum videatur, ad alia te conuertito.

SENEX II.

Collyrium de Thure secũdo loco scriptum est. BRASS. A quo authore illud accipis? SE. A meo qnodam libello manu scripto, tamẽ refertur ad Rasim in nono ad Almansorem in capitulo de Oculorum vlceribus. BRAS. Quomodo illud conficis. SE. Vt ab authore scriptum est, videlicet:

℞. Ammoniaci
Sarcocollæ
Singulorum ʒ ß.
Thuris ʒ x.
Croci ʒ ij.

Misce cũ muccilagine fœnu græci, & collyriũ fiat. BR. At alij sunt, qui ita conficiunt.

℞. Amm

℞. Ammoniaci
Sarcocollæ
Singulorum ℥ v.
Thuris ℥ x.
Croci ℥ ij.
Confice cum muccilagine fœnugræci. SENEX. A' meo tantùm differt in simplicium primorum pondere. BRASSA. Et maximè differt. SEN. At, quam compositionem potiùs probas? BRASS. Illam, quam nunc adduxi, nam sumi debent ammoniaci & sarcocollæ drachmæ quinq;, & nõ drach. semis, error fuit in tuo libello, qui te errare fecit, quoniam litera hæc. 5. hoc modo scripta significat semis apud pharmacopôlas, sed apud arithmeticos significat quinque, fortè libelli scriptor. secutus est arithmeticos & non pharmacopôlas, cùm verò pharmacopôlæ ita scriptum inuenerint, arithmetico more videlicet. 5. legere semis, cùm quinque legere debuissent. SEN. Quâ cõiectura hoc assecutus es, quòd potiùs legi debeat quinque, quàm semis. BRASSAV. His coniecturis in hanc sententiam ductus sum; primò quia nimis parua quantitas horum duorum simplicium esset in hac compositione. quæ tamen simplicia ad collyrij intentionem multùm proficiunt. Præterea Mesue in capitulo de Oculorum vulneri-

bus atque vlceribus hoc collyrium integrè refert secundum Zachariam,& ait,de vnoquoque horum (scilicet ammoniaci & sarcocollæ) quinq; recipit drachmas,& inquit vlcera maturare. SE. Reperitur ne apud antiquos eiuscemodi de thure collyrium? BR. Hoc iam relatum ad vnguem non reperitur, sed apud Galenum in quarto de Compositione medicamentorum secundem locos, collyrium de thure reperitur, quod vocat Diaolibanon hoc est, de thure, fluxionibus & chemosis accommodum. SEN. Gale. in compositionem referto. BRAS. Hæc est, quam refero:

℞. Cadmiæ ʒ xx.
Thuris ʒ xx.
Cerussæ ʒ xl. Opij ʒ vj.
Gummi ʒ vj.
Aqua pluuiali excipito. SE. Mihi potiùs vocandum videretur de cerussa, quàm de thure. BRAS. Fortè Galenus hoc noscens addidit, nos autem sic præparauimus:

℞. Cadmiæ
Pompholigis
Thuris
Singulorum ʒ x.
Cerussæ ʒ xl. Opij ʒ vj.
Gummi tantundem.
Aqua pluuia excepta admoue cum ouo.

SEN

SEN. Et in hoc etiam thus à cerussa longè superatur. BRAS. Hoc nihil refert, imò & apud Aetium, libro vij. cap. 105. duo è thure collyria referuntur, quorum vnum non habet plus thuris, quàm aliorum simplicium, & in vtriisq; cerussa alia simplicia multùm excedit. SE. Libenter audirem eiuscemodi Aetij de thure collyria. BRAS. Audito igitur. hoc primum est, quod dicit valere ad defluxus, chemosas, & concauitates.

℞. Cadmiæ ʒ viij.
Thuris ʒ xx.
Cerussæ ʒ xl.
Stellæ Samiæ Gummi
Singulorum ʒ vj.

Confice cum aqua, vsus tēpore cum ouo diluito. SE. Hoc audiui, aliud iam referto. BRAS. Inquit hoc secundum triphorum inscribi ad inustiones phlyctænas, chemosas, & præsertim in iis qui nullam prorsus mordicationem sufferre possunt.

℞. Cadmiæ lotæ
Thuris, Amyli
Singulorum ʒ xx.
Cerussæ lotæ ʒ xlviij.
Opij ʒ vj. Gummi ℥ xvj.

Vsus tempore cum ouo diluitur. SE. Quomodo potest ouo dilui?

BRASSA. Sumitur pars illa oui in albu-

mine liquidior; quæ vti aqua ferè videtur, illa enim diluere potest, & in vsum venire, reliqua verò prosequaris. SEN. Cùm genus vnum in medium adduxero, tūc sermo iste finem accipiet. BRASSAVO. Hoc igitur vnum referto.

SENEX. III.

In meo pharmacopolio seruo etiam Sief de Plumbo. BRAS. Et alij etiam Ferrariæ seruant, at ne tibi graue sit, compositionem quam paras, referre. SEN. Ita illud conficio.

℞. Plumbi adusti
Antimonij
Tutiæ ablutæ
Calcecumenôn
Gummi Arabici
Tragacanthi
Singulorum ʒ viij.
Opij ʒ ß.

Confice ex aqua pluuiali. BRAS. Nullum aliud adhibes huic collyrio artificium? SE. Nullum. BRASS. At alij hæc in puluerem redigunt, & per pannum sericium tenuem eliquant, posteà aqua pluuiali aspergunt, & in globulos conficiunt. SEN. Et ego pulueres optimè tero, at per sericum non eliquo. BRAS. A quo authore accipitur? SE. A Rasi in loco superiùs citato: Dic tu, reperitur ne apud alios authores? BRAS. Apud

Græc

Græcos nuſquã inuenire ſciui, at apud Meſuen reperitur in capite de Vulneribus & vlceribus oculorum, cùm ait: Confectio Sief filij Zachariæ Araſi, quam compoſitionem oculorum vulnera replere, & conſolidare dicit. SEN. Illam referto. BRASSA. Quid opus eſt referre, cùm eadem præciſè ſit cum illa, quam adduxiſti? SE. Eliquátne Meſue per ſericum pulueres? BRAS. Minimè, ſed cõficit vt tu dixiſti, ex aqua pluuiali. SEN. Fortè hic Zachariæ filius eſt Raſis. BRAS. Id fieri poteſt, ſcito autem & nonnullos ex aqua roſacea conficere, & non ex pluuiali. SEN. Cur Medici ſief album aqua roſacea ſupra cotem eliquãt, poſteà eliquatum ſuccũ, qui albus eſt in oculũ iniiciunt? BRAS. Galenus in quarto de Compoſitione medicamẽtorum ſecũdum locos, in eliquãdis collyriis cotem magnificat, nempè ait lenitiuos autem liquores dixi oui candidum, & fœnugręci decoctum, & ad hęc ampliùs ipſum lac in quo prouidum eſſe cõuenit, vt iuuẽculæ ſimúlq; boni ſucci fœminæ exiſtat, vberibus ipſius in cotem in qua collyrium teritur, expreſſis, quò calidũ adhuc oculis infundatur. En quomodo iubet teri collyria ſupra cotẽ, tamen non omnia ſunt ſupra cotem terenda. SEN. Quæ autem illa ſunt, quæ in cote terenda veniunt. BRAS.

Illa, quæ ad repercutiendum adhibentur, nam à cote aliquid enanciſcitur depellentis medicamentum. SEN. De ſief generibus iam finitum eſt. BRAS. Igitur tria tantùm collyriorum genera in pharmacopoliis ſeruatis? SE. Tria tantùm, & non plura, ſed Medici in dies ſua quædam parant collyriorum genera. BRAS. Hoc perſpicuum eſt. nam & ego his etiam rarò vtor, ſed cùm repercuſſurus ſum, & calorem inflammationis, & dolorem in ophthalmia ſedaturus, ſi non acceperim album collyrium vel cum opio, vel ſine opio, ita indicere ſoleo:

℞. Antimonij ʒ j.
Tutiæ præparatæ ʒ ß.
Aquæ roſaceæ ℥ iiij.

Miſce, & *goſopio*, vel lana, vel re alia in oculos imponatur. cùm affectum prorogari video, tutiam augeo, & quandoque addo oui albumen, id eſt partem illam tenellam, & aqueam, quæ in albumine eſt, nõnunquàm verò in mulieris lac antimonium ac tutiam impono. affectu adhuc perſeuerante, ſed inflammatione remiſſa his, quæ ſequuntur vtor:

℞. Tutiæ præparatæ ʒ j.
Sarcocollæ lacte nutritæ ʒ ß.
Aquæ roſaceæ ℥ iiij.

Miſce, & poſteà nonnihil lotæ aloës addo, & den

& denique ad resoluentia me confero, & nonnunquàm fomentum hoc supra oculos fieri iubeo, quod dolores mirũ in modum aufert, materiásque resoluit,

℞. Fœnugræci
Meliloti
Singulorum manip. j.
Rosarum rubrarum manip. ß.

Misce, & bulliant in aqua fœniculi secundum artem, posteà oculi spongia foueantur. SEN. Nónne tibi dixi, quòd breuibus ab hoc collyriorum negotio essemus expediti? BRAS. Neq; diutius immorari opus erat, nam aliò vocor. Vale igitur in præsentiarum, quoad iterum conueniamus. SEN. Obsecro quantò citius fieri poterit conueniamus, nam summo gaudio euehor, cùm video vniuersum meum pharmacopolium in examen venire, & considerari. BRASSA. Hoc (Deo duce) tandem perficietur.

FINIS.

INDEX RERVM ET CAPITVM INSIGNIORVM, QVAE HOCCE OPERE CONtinentur, ordine alphabetico, Digestus.

A

B

C

H.

I.

L.

M.

Victus

Finis Indici.

LVGDVNI,
EXCVDEBAT IACOBVS
FAVRE.

strict um
o puer m mo
Sapelli
Aragon
m Agrippæ
um pro Splene
ntum ad Combus
tum Marciato
cum Res
tum
ntu
entu
en
en
uent
ient

